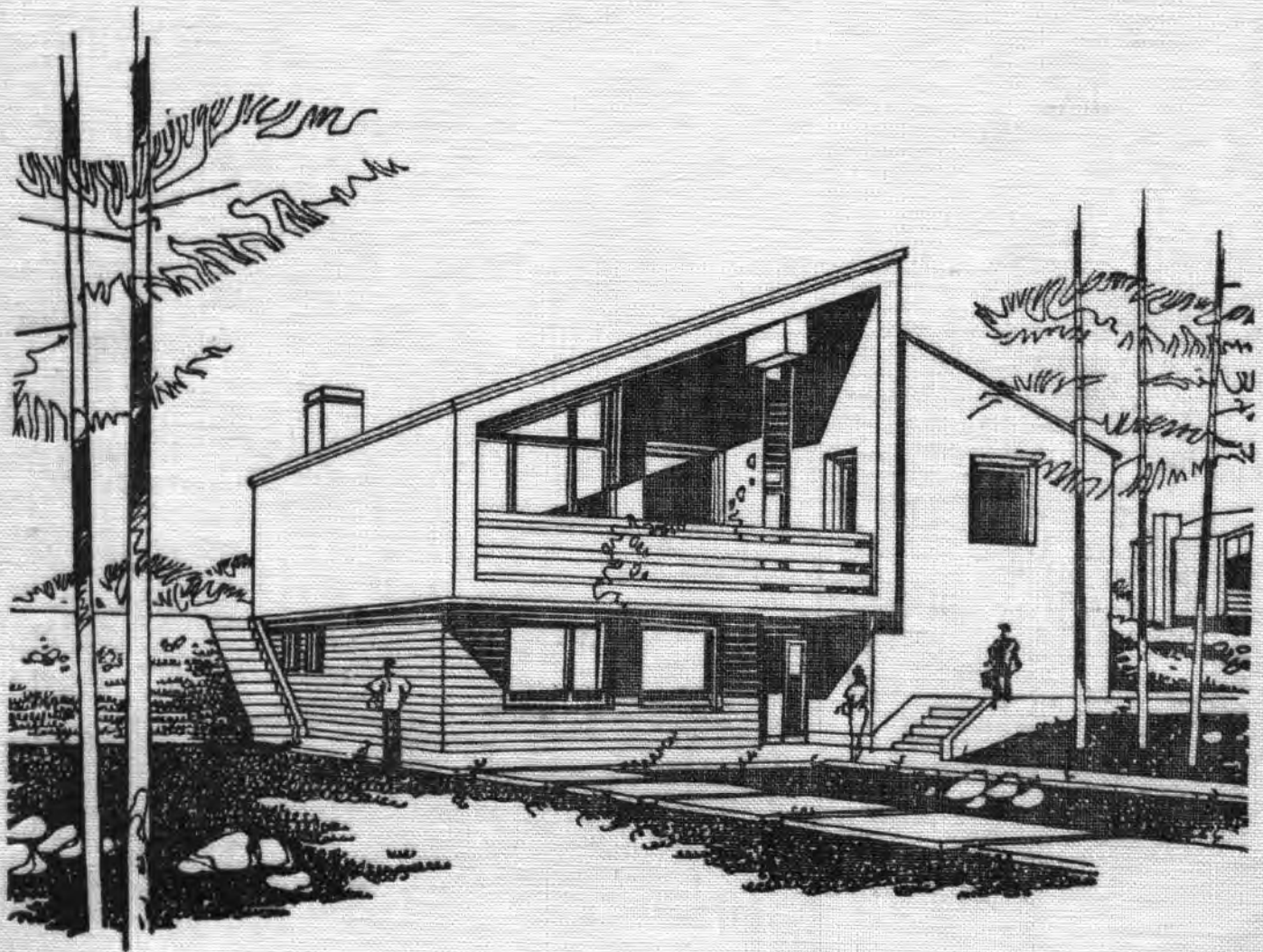

rodinný dom

spiška
havaj
špička

všeobecná časť

■ základné predpoklady pre výstavbu rodinných domov	11
■ bývanie v rodinnom dome	17
■ spôsoby výstavby rodinných domov	22

Základné predpoklady pre výstavbu rodinných domov

Medzi základné predpoklady pre začatie výstavby akéhokolvek druhu rodinného domu patrí:

- vlastníctvo vhodného pozemku,
- finančná pripravenosť,
- materiálová pripravenosť,
- projektová príprava,
- stavebné povolenie.

Skôr než stavebník požiada stavebný úrad národného výboru o vydanie stavebného povolenia, musí mať vyriešené viaceré otázky. Pri svojpomocnej výstavbe rodinného domu si musí predovšetkým uvážiť rozsah technicky aj fyzicky náročných prác, ktoré ho čakajú približne v trojročnej lehote. Musí požiadať niekoho, kto má stavebné vzdelanie (aspoň základné) o vykonávanie stavebného dozoru. Nedostatok technických znalostí a praktických skúseností môže spôsobiť, že veľa pracovného úsilia a materiálových prostriedkov vyjde nazmar.

Vlastníctvo stavebného pozemku. Keď stavebník nemá vhodný stavebný poze-

mok, podá si žiadosť o jeho pridelenie na miestnom národnom výbore obce, v ktorej mieni stavať. Keď MNV má vo svojej správe vhodný pozemok, postúpi žiadosť so svojím vyjadrením na finančný odbor ONV, ktorý vydá rozhodnutie o pridelení pozemku do osobného užívania na výstavbu rodinného domu. Na základe tohto rozhodnutia uzavrie potom MNV so stavebníkom dohodu o osobnom užívaní pozemku. Výšku náhrady určuje vyhláška. Keď mieni občan stavať dom na vlastnom pozemku, musí toto vlastníctvo náležite preukázať dokladmi. Keď ide o výstavbu rodinného domu za predpokladu vlastníctva pozemku alebo zriadeného práva bezplatného osobného užívania, požiada budúci stavebník príslušný stavebný úrad o územné rozhodnutie. Na základe tohto rozhodnutia možno začať ešte pred vydaním stavebného povolenia pripravovať na príslušnom pozemku stavebný materiál. Rozhodne však neslobodno ešte začať so stavebnými prácami.

Finančná pripravenosť. Aj pri svojpomocnej výstavbe treba počítať so značnou su-

Obr. 2. Príklad negovania tradičných architektonických tvarov, ktoré má za následok často nevhodné riešenie exteriérov, najmä zastrešenia.

mou, obyčajne o jednu tretinu nižšou, než sú rozpočtované náklady; bežne okolo 150 000 až 250 000 Kčs (pri obvyklých bytových objektoch a cenovej hladine roku 1970). Stavebník môže popri svojich vlastných úsporách získať ešte príspevok od národného výboru alebo od svojho zamestnávateľa vo forme nenávratnej pôžičky, príspevok od národného výboru na tzv. cenové vyrovnanie a prémie za dokončenie stavby do tridsaťšesť mesiacov. O výške týchto príspevkov sa treba informovať na príslušnom stavebnom úrade. Okrem toho si môže stavebník chýbajúce finančné prostriedky vypožičať v Slovenskej sporiteľni na 2,7 % úrok pri izolovaných rodinných domoch, resp. na 1 % pri dvojdomoch, pri sústredených formách zástavby skupinovými rodinnými domami (átriové, radové, terasové, reťazové).

Dvojdomy musia mať oddelené a uzamknuteľné byty so spoločným rozsahom obytnej plochy max. 120 m². Pritom menší byt (ak nie sú obidva rovnaké) musí mať najmenej dve izby s príslušenstvom. Podrobnosti uvádza doplnok k vyhláske č. 137/68 Zb.

Materiálová pripravenosť pomáha v predstihu čiastočne nahradiť finančnú pripravenosť, ktorú vyžaduje národný výbor od stavebníka. Na výstavbu priemerného rodinného domu s plochou približne 100 m² sa spotrebuje zhruba takéto množstvo základných stavebných materiálov:

— murovací materiál (v tehl. j.)	25—30 tis.
— cement	100 q
— štrkopiesok	80 m ³
— vápno	70 q
— rezivo	8—11 m ³
— krytina	150 m ²
— izolácia	300 m ²
— brizolit	35 q

Projektová príprava musí nadväzovať na konkrétny stavebný pozemok. Vzorový projekt z katalógu alebo individuálne projektové riešenie si treba zabezpečovať až po získaní stavebného pozemku. V opačnom prípade vzniká riziko, že by si musel stavebník dodatočne obstarávať nový projekt. Keď si stavebník zvolí osobitný projekt (nie podľa katalógu), musí si uvedomiť dôležitosť bezchybného vypracovania projektovej dokumentácie. Ak by nemal projekt vypracúvať architekt (čo sa stáva dosť často), odporúčame riešiť stavbu radšej podľa odbornej literatúry.

Na stavebný úrad treba predložiť projekt v troch exemplároch. V prípade, že národný výbor v mieste stavby je aj stavebným úradom, predkladá sa projektová dokumentácia len v dvoch vyhotoveniach. Mierka 1:100 alebo 1:50. Vzhľadom na to, že stavebný úrad požaduje pre určité ulice, obytné skupiny určitý druh a spôsob riešenia rodinného domu, odporúča sa najmä pri individuálnom projektovom riešení nechať si schváliť náčrty ešte pred dohotovením projektu. Stavebník by sa mal ešte pred zaobstaraním projektu informovať o základných podmienkach a pokynoch stavebného úradu. Tým môže predísť zvýšeným nákladom na projekt a zbytočným nedorozumeniam.

Aj keď sa individuálny projekt môže vyhotoviť a akceptovať len na základe tzv. oprávnenia na projektovú činnosť, ktoré vydáva príslušný stavebný úrad, je potrebné, aby stavebník predkladal dokumentáciu s plným menom projektanta.

Keďže každá stavba musí byť umiestnená v súlade so schváleným územným plánom, je potrebné k žiadosti o umiestnenie stavby doložiť aj situačný plán, z ktorého vidieť súvislosť zamýšľanej stavby s najbližším okolím.

Rozhodnutie o prípustnosti stavby (stavebné povolenie) je podmienkou začatia prípravných a vlastných prác na stavbe rodinného domu. Žiadosť o stavebné povolenie podáva stavebník na MNV miesta stavby. Vykonávací orgán MNV predloží zase túto žiadosť

už so svojím vyjadrením príslušnému stavebnému úradu. Žiadosť sa podáva na osobitných tlačivách. Treba k nej priložiť:

— situačný plán s odpisom územného rozhodnutia o zastaviteľnosti príslušného pozemku rodinným domom;

— stavebné výkresy (pôdorysy, pohľady a toľko rezov, koľko schodísk obsahuje projekt, aspoň v mierke 1:100) so stručnou technickou správou, ktorá má obsahovať aj výkaz stavebného materiálu;

— doklad o vlastníctve pozemku, prípadne o práve osobného užívania;

— v potrebných prípadoch doklad o vyňatí z poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy (najmä na okrajoch súvislého zastavania).

Pre zjednodušenie stavebného konania môže stavebník predložiť aj stanovisko užívateľov susedných nehnuteľností.

Na základe kladného výsledku stavebného konania vydá príslušný NV rozhodnutie o prípustnosti stavby. Ak sa od tohto dňa do dvoch rokov nezačne so stavebnými prácami, rozhodnutie stráca platnosť. Na požiadanie stavebníka však stavebný úrad môže platnosť rozhodnutia predĺžiť.

Pred začiatkom stavebných prác, najmä ak ide o svojpomocnú výstavbu, má stavebník požiadať okresné meračské stredisko o vytýčenie stavby.

Po dokončení stavby rodinného domu vykoná stavebný úrad zjednodušené konanie o jeho uvedení do používania v súlade s podmienkami vyplývajúcimi z územného rozhodnutia a stavebného povolenia. Keď sa zistí, že sa tieto podmienky nedodrжали, stráca stavebník nárok na finančné výhody. Preto je dôležité, aby si stavebník nechal schváliť na stavebnom úrade všetky zmeny v projekte, ktoré sa urobili v priebehu výstavby.

V nijakom prípade nie je prípustné začať so stavbou bez riadneho povolenia. Je to trestné a stavebník sa sám zbavuje akýchkoľvek finančných zvýhodnení.

Bývanie v rodinnom dome

Bývanie v rodinnom dome je pre mnohých snom, ideálom, pre mnohých dokonca najjednoduchším riešením, resp. nevyhnutnosťou. Táto forma bývania má veľa výhod, ale aj určité nevýhody. Všetko toto v značnej miere ovplyvňuje odbornosť a vkus už pri základnom prístupe k architektonickému riešeniu.

Medzi výhody, ktoré poskytuje bývanie v rodinnom dome, možno uviesť najmä:

— priama nadväznosť na okolitú prírodu; závisí od úrovne architektonického riešenia, stavebných podmienok a životného slohu obyvateľov (možnosť stolovania vonku a pod.);

— možnosť uplatnenia zvýšených plošných nárokov na jednotlivé funkčné priestory bytu a možnosti zvýšenia počtu izieb, resp. ďalších pomocných priestorov bytu podľa nárokov a potrieb (ateliér, garáž, terasa ap.);

— možnosť uplatnenia vyššieho technického alebo výtvarného štandardu bytu;

— možnosť vyriešenia spolubývania dvoch (aj troch) generácií jednej rodiny s čiastočne alebo úplne oddelenou domácnosťou (deti, rodičia a starí rodičia);

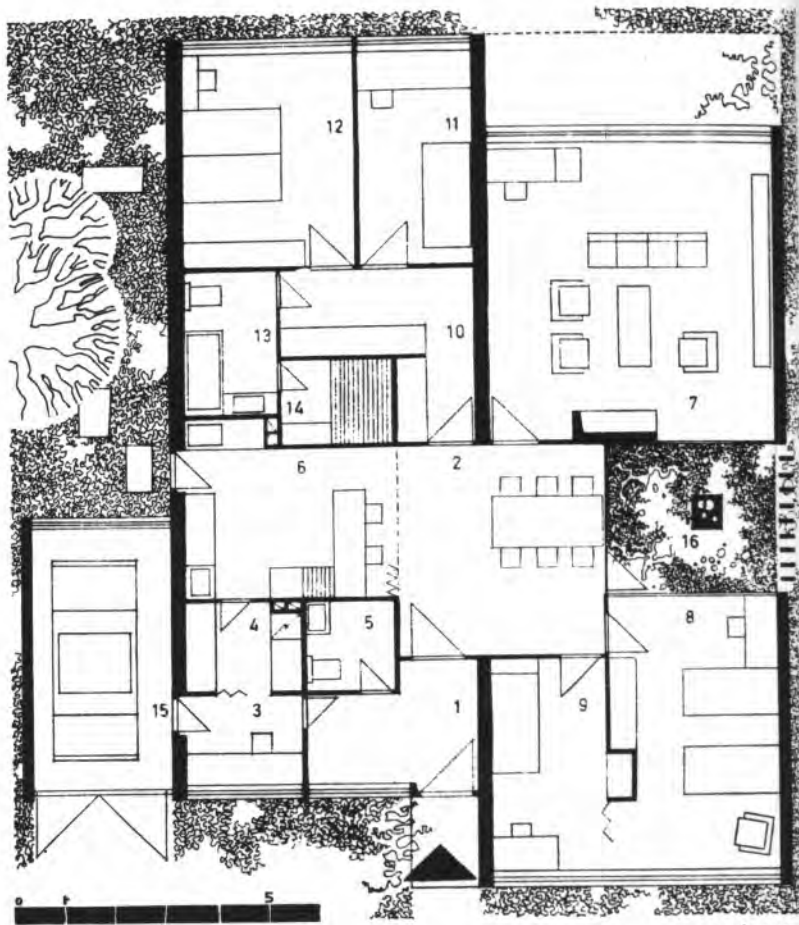
— zvýšená možnosť pestovania rôznych záľub formou aktívneho odpočinku — záhradkárstvo, ovocinárstvo, chov drobných hospodárskych zvierat, práca vo vlastnej dielničke atď.;

— možnosť krátkodobého rekreovania sa v záhradke počas letných mesiacov;

— možnosť športovania v rodinnom kruhu, vybudovanie menšieho ihriska, otvoreného bazénu v záhrade alebo v átriu, sauny, prípadne suterénnej miestnosti určenej na telocvik (činky, žinka, ripstoly, potreby pre stolný tenis a pod.).

Nevýhody bývania v rodinnom dome vyplývajú zväčša z nevhodného pôdorysného usporiadania, nízkeho technického a plošného štandardu. Niekedy to býva aj odľahlosť od centier občianskej vybavenosti a najmä obchodov a služieb. Ďalej treba pri rodinnom dome zabezpečovať údržby, opravy, odpratávanie snehu a pod. vlastnými silami.

Riešenie bývania v rodinnom dome poskytuje veľké množstvo variantov, ktoré vyplývajú z polohy staveného pozemku, jeho tvaru,

PRÍZEMIE

Obr. 5. Prízemný rodinný dom (pôdorys) s malým vnútorným dvorom (tzv. patio), cez ktorý je osvetlená obytná hala priamo nadväzujúca na kuchyňu. Cez kúpeľňu je prístupná sauna. Do kuchyne je dvojité prístup od hlavného vstupu. Od haly sa môže oddeliť skladacou stenou. Kuchyňa má aj priamy prístup do dvora. V prípade podpivničenia sa schody umiestnia v časti priestorov 1 a 3 a plynový kotol sa z kuchyne môže presunúť do suterénu. Takéto riešenie domu je vhodné pre šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 180 m² bez garáže. Rodinný dom možno uplatniť aj v zástavbe dvojdomami.

1 — vstupné zádverie, 2 — obytná hala zariadená na stolovanie, 3 — šatňa, 4 — komora, 5 — WC s umývadlom, 6 — kuchyňa, 7 — obývacia izba, 8 — izba rodičov, 9 — pracovňa, 10 — predsieň, 11—12 — izba, 13 — kúpeľňa, 14 — suana, 15 — garáž, 16 — vnútorný dvor s fontánkou.

Autor: Akad. arch. K. Paluš, Bratislava

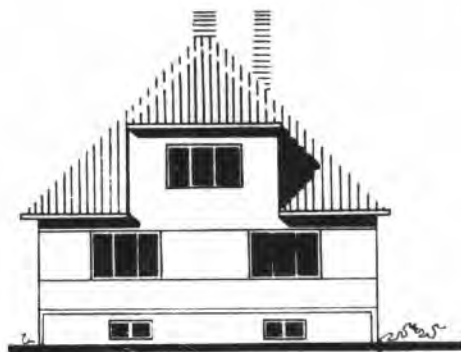

Obr. 6. Prízemný rodinný dom na svahu pre päťčlennú a šesťčlennú domácnosť. Časť technického podlažia sa využíva na obytné účely. Obývacia izba je do zelene otvorená cez terasu s krbom, ktorého teleso sa využíva dvojstranne. Rodinný dom získal v súťaži „Rodinný dom 1969“ tretiu cenu.

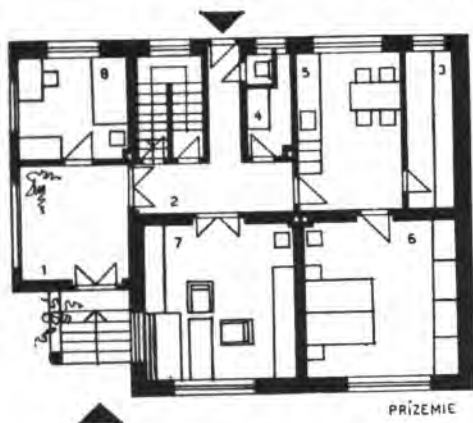
Autor: Ing. arch. Štefan Hatala, Ružomberok.

POHĽAD Z ULICE

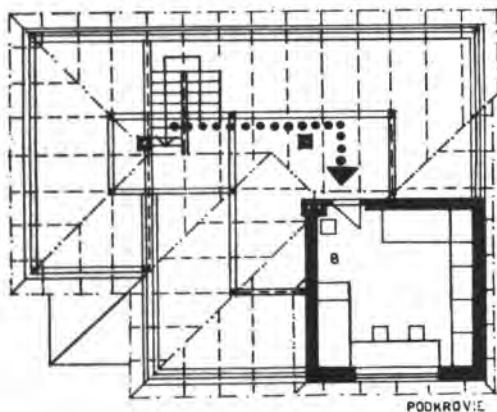
POHĽAD Z ULICE

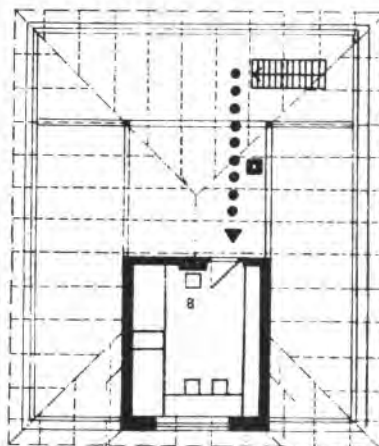
PRÍZEMIE

PÔDORYS

PODKROVIE

PODKROVIE

Obr. 8. Časté nevhodné riešenia rodinných domov s manzardou. Domy sú tvarovo zastarvané, komplikované a majú veľmi zlé pôdorysné riešenie s nesprávnou väzbou jednotlivých miestností. Napr. do spálne sa možno dostať len cez kuchyňu, podkrovná

izba je prístupná len cez povalu atď.

1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň, 3 — komora, 4 — kúpeľňa, 5 — kuchyňa, 6 — izba rodičov, 7 — obývacia izba, 8 — izba.

Obr. 9. Radové rodinné domy. Vľavo — trojpodlažné riešenie s technickým podlažím na prízemí, kde sú umiestnené aj garáže. Na prvom poschodí je obytná a na druhom spálňová časť. Vpravo — dvojpodlažné riešenie s lomenicovou strechou; na prízemí je obytná a na poschodí spálňová časť. Garáže sú v komplexe obytnej skupiny riešené radovou formou (Holandsko).

oslneňia, veľkosti a štruktúry rodiny, spôsobu jej života, nárokov na priestory, ekonomických možností atď. Pod bývaním v rodinnom dome sa rozumie komplexné využitie ako vlastného bytu so všetkým príslušenstvom, tak aj voľného priestoru okolo domu. Pri reduovaní tohto pojmu len na vlastný byt by sa

zotrel základný rozdiel medzi bývaním v rodinnom dome a bývaním v bytovom viacpodlažnom dome a zanikla by tak primárna výhoda tohto spôsobu bývania.

Žiaľ, väčšina stavebníkov rieši dnes svoj rodinný dom formou uzavretej dispozície s centrálnym vstupom (východom) cez predsieň pri značnej prevýšenosti prízemnia nad okolitým terénom. Obytná časť bytu sa tak uzatvára a izoluje od okolitej zelene. Byt takto riešeného rodinného domu sa svojim usporiadaním potom vôbec nelíši od nájomného bytu na hociktorom podlaží činžiaka.

Spôsoby výstavby rodinných domov

Výstavba rodinných domov sa u nás doteraz uskutočňovala predovšetkým svojpomocou. Postupne sa rozvíja aj priemyselná výroba montovaných rodinných domov. Najzriedkavejší je však tradičný dodávateľský spôsob.

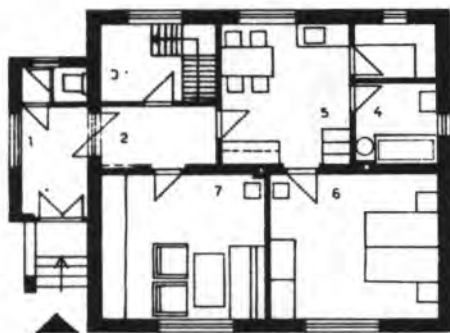
Svojpomocná výstavba rodinných domov má korene hlboko v histórii. Jej uplatnenie v plnom rozsahu však nie je dnes už najvhodnejšie. Z požiadaviek na architektonické zvládnutie interiéru a exteriéru rodinného domu pri plnom technicko-sanitárnom vybavení (elektrina, plyn, voda, kanalizácia, ústredné kúrenie a centrálna príprava teplej vody) a náročných izoláciách a pod. vyplýva celý rad dodávok a subdodávok odborných prác, ktoré by stavebník sám nezvládol. Realizácia dnešného rodinného domu je príliš zložitá na amatérsky a laický prístup. Čím je väčší podiel svojpomoci, tým potrebnejšie sú viaceré konzultácie stavebníka s odborníkmi, tým lepší projekt musí byť ako východiskový podklad pre realizáciu. Dnešná skúsenosť však ukazuje, že projektová príprava sa pri väčšine realizácií rodinných domov nedoceňuje; len

zriedkavo sa stavebníci obracajú na kvalifikovaných projektantov, čo sa potom odráža v úrovni realizovanej stavby. Vzhľadom na malú informovanosť a nedostatočné štúdium odbornej literatúry stavebníci sa pridržiavajú často prekonaných predstáv o usporiadaní a tvarovaní rodinných domov a rozhodnú sa potom pre nevhodné pôdorysné riešenie a vonkajší vzhľad domu.

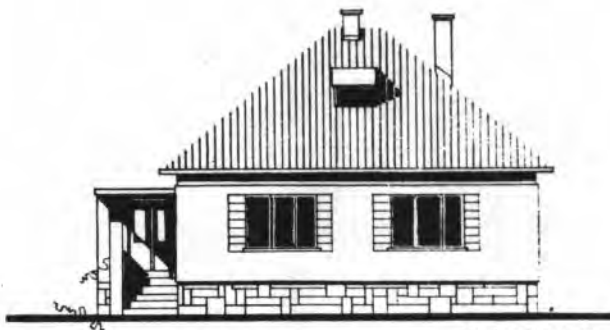
Dodávateľský spôsob výstavby montovaných rodinných domov má zo všetkých spôsobov najväčšie perspektívy. Vychádza z továrenskej sériovej výroby ucelených častí, ktoré sa zmontujú na pripravené základy vo veľmi krátkom čase, obyčajne za niekoľko dní. Základy sa môžu vybudovať aj svojpomocou, čím sa znížia celkové stavebné náklady, alebo aj dodávateľsky rovnako ako horná stavba.

Výroba montovaných rodinných domov sa rozvíja u nás podobne ako aj v iných vyspelých štátoch na báze silikátov (pórobetón, kerambloky, panely), dreva, ako aj na báze kovových konštrukcií.

Montované rodinné domy jednotlivých vý-

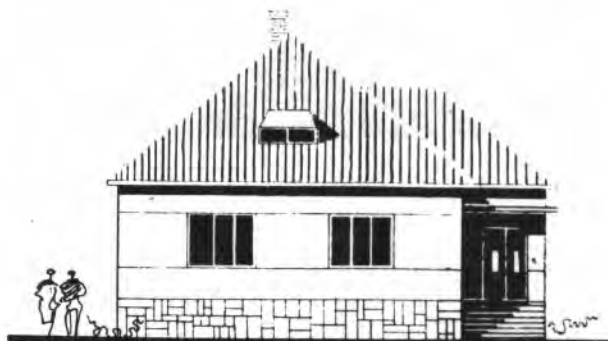
PRÍZEMIE

POHĽAD Z ULICE

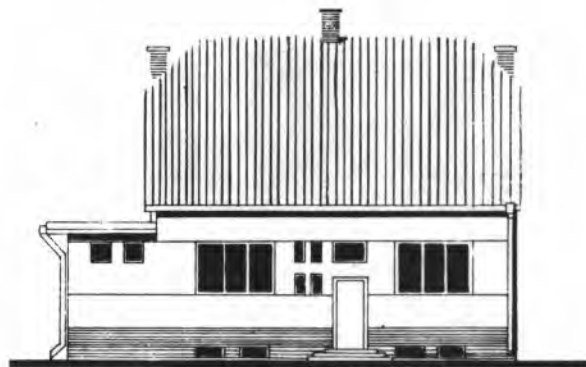
PRÍZEMIE

POHĽAD Z ULICE

PRÍZEMIE

POHĽAD Z ULICE

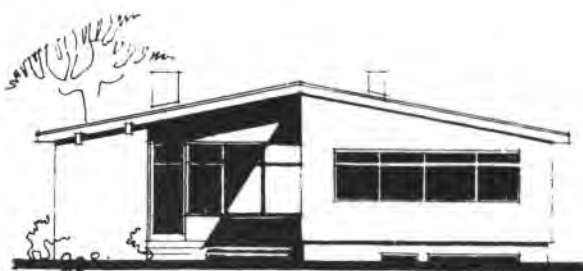

Obr. 10. Príklady nekvalitne projektovaných prízemných rodinných domov. Majú nevhodné zastrešenie a pôdorysné riešenie

s predimenzovanými hospodárskymi a komunikačnými časťami na úkor obytnej časti.

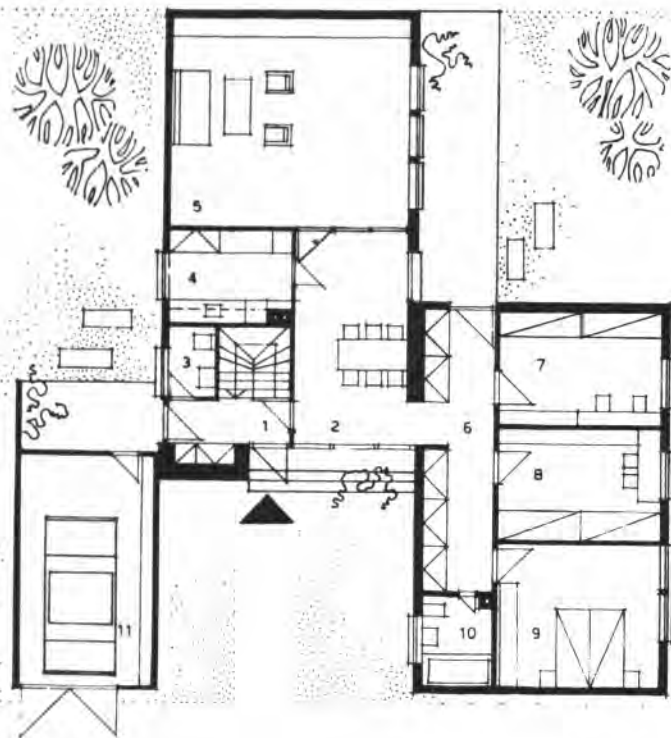

POHĽAD Z ULICE

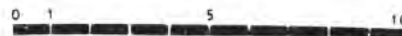
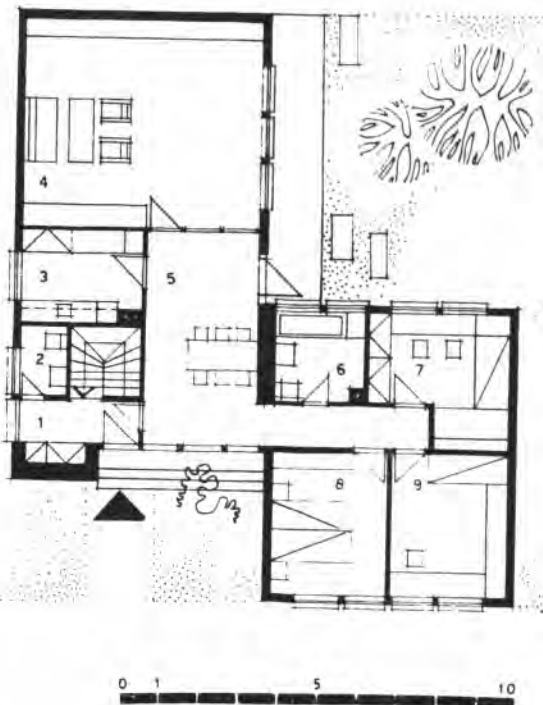

POHĽAD Z ULICE

PRÍZEMIE

PRÍZEMIE

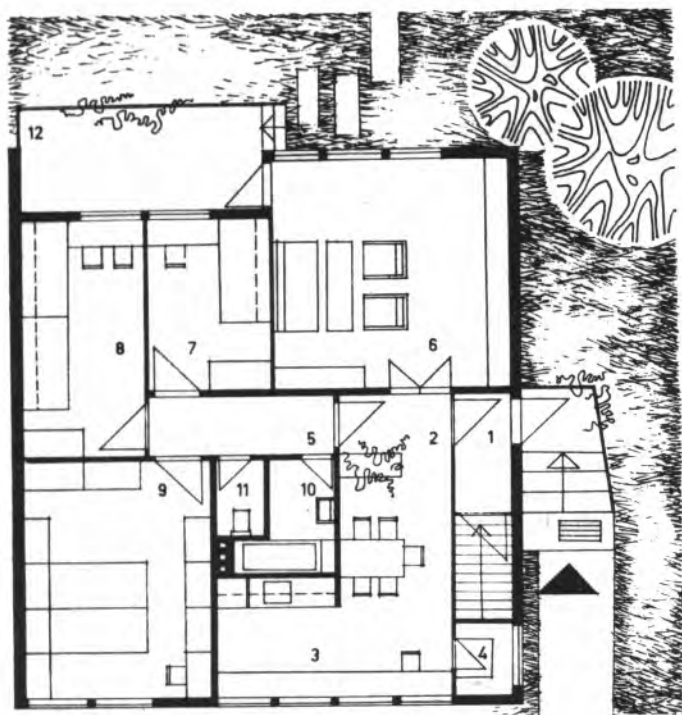
Obr. 12. Vľavo — riešenie dreveného montovaného rodinného domu na rovinaté stavenisko. Obytná časť je na jednom podlaží s výrazne diferencovanou dennou a nočnou časťou bytu. Vstup do dennej časti od ulice je z predzáhradky, ktorá má poloatríovú formu; zo zádveria je zároveň hospodársky východ. Súčasťou spálňového traktu je skriňová chodba. Dom je vhodný pre štvorčlennú až sedemčlennú rodinu. Zo vstupnej časti je prístupné technické podlažie v suteréne, v ktorom je aj ústredné kúrenie. 1 — vstupné zádverie (3,8 m²), 2 — obytná hala so zariadením na stolovanie (16,5 m²), 3 — WC s umývadlom (2,0 m²), 4 — kuchyňa

(7,0 m²), 5 — obývací izba (32,0 m²), 6 — chodba so zabudovateľnými skriňami (12,0 m²), 7, 8 — izba (11,3 m²), 9 — izba rodičov (14,5 m²), 10 — kúpeľňa s WC (3,9 m²), 11 — garáž.

Vpravo — podobné riešenie, ale s úspornejšou spálňovou časťou. Garáž sa môže podobne pričleniť ako v predošlom.

1 — vstupné zádverie (3,8 m²), 2 — WC s umývadlom (2,0 m²), 3 — kuchyňa (7,0 m²), 4 — obývací izba (32,0 m²), 5 — jedáleň (16,5 m²), 6 — kúpeľňa s WC (4,8 m²), 7 — izba (9,8 m²), 8, 9 — izba (10,5 m²).

Autori: Ing. arch. E. Vician a Ing. arch. D. Mázik Bratislava

PRÍZEMIE

Obr. 13. Štandardný prízemný rodinný dom s veľmi dobre vyriešenou dispozíciou a plným alebo čiastočným podpivničením, vhodný pre päťčlennú rodinu. Vyrába sa v Žarnovici v n. p. Pregeljka ako drevená montovaná konštrukcia. Podľa staveniskových podmienok sa môže riešiť s oknom na izbe rodičov aj z druhého priečelia (napr. ak je kuchyňa orientovaná na sever) a môže sa uplatniť aj v zástavbe dvojdomami. Celková zastavaná plocha je 110,0 m².

1 — vstupné zádverie a vchod do pivnice (2,4+2,2 m²), 2 — obytná hala so zariadením na stolovanie (9,0 m²), 3 — kuchyňa (10,2 m²), 4 — komora (1,4 m²), 5 — chodba (4,0 m²), 6 — obývacia izba (21,0 m²), 7 — izba (8,2 m²), 8 — izba (11,4 m²), 9 — izba rodičov (16,8 m²), 10 — kúpeľňa (3,3 m²), 11 — WC (1,2 m²), 12 — terasa.

robčov predstavujú štandardné riešenia navrhnuté na priemerné nároky. Vyrábajú sa v rozličných veľkostných radoch pre štvorčlenné až sedemčlenné rodiny jednej domácnosti. Predstavujú dobrý štandard s kultivovaným architektonickým riešením, ktoré vysoko prevyšuje masové realizácie v svojpomocnej výstavbe. Ich najväčšou prednosťou je krátka lehota dodávky a najmä fakt, že si rodinný dom môžu postaviť aj takí stavebníci, ktorí by to obvyklou svojpomocou z akýchkoľvek dôvodov (časových, zdravotných, služobných a iných) nedokázali.

Dodávateľský spôsob výstavby rodinných domov z tradičných konštrukcií má v porovnaní s výstavbou montovaných priemyslove vyrábaných rodinných domov určité výhody aj nevýhody. Nevýhodou je najmä čas výstavby, ktorý býva priemerne osem až štrnásť mesiacov oproti jednému až

štyrom týždňom pri priemyselne vyrábaných rodinných domoch. Ďalšou nevýhodou je cena stavby, ktorá je vzhľadom na rozptyl takejto výstavby pomerne vysoká. Znížiť ju možno pri výstavbe v skupinách, keď je jeden dodávateľ stavebných prác.

Výhodou takéhoto riešenia dodávky rodinného domu je najmä možnosť individuálneho prístupu k jeho architektonickému zvládnutiu.

Pri kombinovanom spôsobe výstavby rodinných domov sa využívajú výhody najmenej dvoch z uvedených troch základných spôsobov.

Voľba niektorého zo spomínaných spôsobov výstavby v tom-ktorom konkrétnom prípade musí vychádzať zo súborného posúdenia potrieb a možností, predstáv, ponuky a z finančného zabezpečenia stavebníka.

urbanistická časť

- kde stavať rodinný dom 31
- vplyv zástavby na charakter ulice 34
- riešenie zástavby rôznymi druhmi
rodinných domov 40

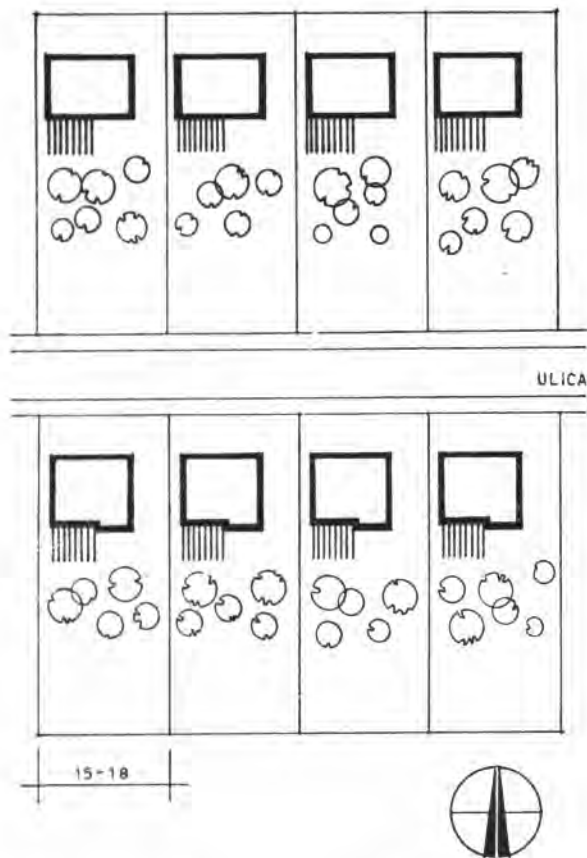
Kde stavať rodinný dom

Kľúčová otázka, kde stavať, býva obyčajne jednoznačná a často ani nepripúšťa diskusiu. Stavať možno predovšetkým tam, kde to predpisuje územný plán, zastavovací plán; ak ešte nie je pre tú-ktorú obec vypracovaný, vhodné miesto na stavanie určí stavebný úrad. Nie každý stavebník má k dispozícii rodičovský pozemok, a preto sa musí pre nejaký rozhodnúť. Základným vodidlom pritom by mu malo byť miesto pracoviska alebo iné miesto v blízkom okruhu tak, aby nemusel každodenne cestovať na dlhšie vzdialenosti. Únosná hranica každodennej dochádzky je vzdialenosť, ktorú možno dosiahnuť verejným dopravným prostriedkom max. za 30—40 minút. Táto primárna zásada sa doteraz zatláčala do pozadia vplyvom zaostávania prípravy stavebných pozemkov v rozvojových územiach okolo priemyselných centier a veľkých miest, ako aj tendencie zotrvávania v rodisku z ekonomických dôvodov (práca na záhumienkoch a pod.) a vplyvom iných, najmä psychologických zábran.

Rozptýlenej masovej výstavbe rodinných

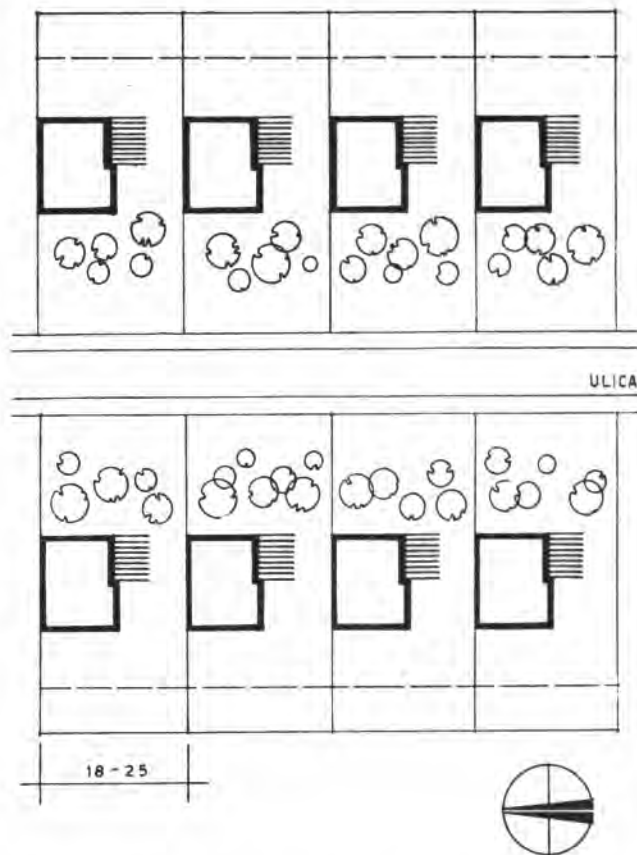
domov v posledných dvadsiatich piatich rokoch možno pripísať, že sme krajina s najhustejšou autobusovou sieťou. Pravda, rozvojom individuálnej motorizácie s primeranou výstavbou hustej siete bezprašných ciest a diaľnic sa budú postupne meniť aj dnešné kritériá na posudzovanie vhodnosti miesta výstavby vo vzťahu k pracovisku. Táto skutočnosť sa dostatočne potvrdila už na príkladoch z niektorých štátov. Jednako je potrebné bez ohľadu na vplyv vyššieho stupňa motorizácie na sídelnú štruktúru a najmä na pohyb obyvateľstva za prácou vyvarovať sa výstavby nového rodinného domu v oblastiach, odkiaľ nemožno vhodne cestovať ani automobilom v únosnom časovom limite, alebo počítať s dennou dochádzkou do práce cca pol hodiny (to je vzdialenosť asi 30—40 km). Toto je hľadisko k situovaniu nového rodinného domu v širšom slova zmysle.

Voľba polohy v užšom slova zmysle, t. j. v príslušnej obci alebo v meste, je daná mnohými subjektívnymi faktormi a v neposlednom rade možnosťou zadováženia si pozemku podľa ponuky. Keď je možný výber pozemku, treba

Obr. 14. Vzťah medzi stavebnou a uličnou čiarou (rozhraním súkromného a verejného pozemku) vzhľadom na šírku stavebného pozemku. Pri východo-západnej ulici je potrebné zástavbu na severnej strane odsunúť do strednej až zadnej časti pozemkov.

ho posudzovať z hľadiska prístupnosti, možnosti vybudovania inžinierskych sietí (aspoň v perspektíve) a občianskej vybavenosti, ďalej podľa jeho tvaru, pomeru šírky v uličnom fronte k jeho dĺžke, sklonu a oslnenia, smeru prevládajúcich vetrov, polohy v bezzápachovej a bezhlučnej zóne (napr. blízkosť priemyslu, železnice a pod.). Okrem týchto základných kritérií pre výber pozemku prichádzajú do úvahy ešte tzv. ekonomické a technické faktory, t. j. cena pozemku, jeho veľkosť, základacie pomery, spodná voda a pod., ako aj jeho začlenenie v krajine, napr. poloha s určitým výhľadom, blízkosť vodného toku, vzrastnutej zelene a pod.

Pri severo-južnej trase ulice je vhodné zástavbu situovať v strednej časti pozemkov (so zreteľom na ich hĺbku). Šrafované plochy predstavujú terasu, okolo ktorej sa sústreďuje obytná zeleň.

Súhrn uvedených požiadaviek na vlastnosti stavebného pozemku udávajú jeho hodnotu, ktorá sa výstavbou kvalitného rodinného domu a vhodnou úpravou jeho okolia ešte u-mocňuje.

Spoločnosť však má prostredníctvom stavebných úradov nielen regulovať rozsah výstavby rodinných domov (ktorý napokon aj z priestorových dôvodov nemôže prekročiť únosnú mieru), ale má túto výstavbu aj sústreďovať. Pri výstavbe v menších, odľahlých obciach a osadách môže byť stavebník ukrátený o finančné príspevky. Na túto skutočnosť treba stavebníka na príslušnom národnom výbore upozorniť.

Obr. 15. Príklady vradovania novostavieb rodinných domov do staršej zástavby. Hore — stará zástavba (drevenice) sa v medzivojnovom období dopĺňala objektmi, ktoré ju nenarúšali ani rozsahom (sú tiež zväčša jednotraktové), ani tvarovaním (prvý a siedmy dom zľava). Tretí objekt zľava je už z povojnového obdobia a hoci má väčší rozsah, zachováva si tvarovú rovnováhu a na priečelí nemá zbytočné ozdoby. Dole — príklad včlenenia novostavby zo šesťdesiatych rokov medzi staršiu zástavbu. Objekt má väčší rozsah (dvojtrakt), tvarove v zásade nenarúša pôvodnú zástavbu. Polovalba na streche je zbytočná a rôznofarebná geometrické ozdoby na fasáde pôsobia rušivo.

Vplyv zástavby na charakter ulice, sídliska a na kvalitu bývania

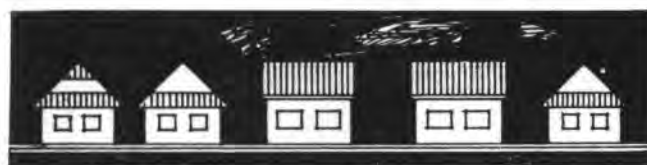
Spôsob zástavby dodáva uliciam, obytným skupinám aj celým sídliskám určitý charakter a súčasne je jedným zo základných kritérií pri posudzovaní kvality bývania. Ani jeden zo známych druhov zástavby rodinnými domami (napr. jednotlivito stojace, radové, átriové a pod.) nemožno všeobecne označovať za najvhodnejší alebo najnevhodnejší. Každý má svoje výhody aj nevýhody, svoje opodstatnenie v určitých územných, priestorových, spoločenských a ekonomických podmienkach.

Jednotlivé druhy zástavby sa uplatňujú v určitých konkrétnych podmienkach a sú dané požiadavkami a možnosťami stavebníkov (investorov), názormi, vkusom, vzdelaním, t. j. úrovňou tvorcu (projektanta územného plánu a projektanta stavby) a odbornou zdatnosťou realizátora stavby (dodávateľa). Kvalitu bývania v širšom slova zmysle určuje teda veľké množstvo ekonomických, územno-plánovacích projektových a stavebných faktorov. V rámci každého druhu zástavby kľúčovú úlohu má však spôsob jeho tvorivého uplatnenia a rozvinutia v špecifických podmienkach. Poznáme

niekoľko druhov zástavby, z ktorých každý sa môže riešiť viacerými kvalitatívne odlišnými spôsobmi.

Zástavbou riešenou určitým spôsobom (pri každom druhu) sa vytvára tzv. uličný interiér, čiže komunikačný priestor spoločný alebo diferencovaný, napr. len pre chodcov alebo len pre motorovú dopravu. Zámerná tvorba uličných interiérov si vyžaduje okrem tvorivého úsilia autora územného plánu a kvalifikovaného organizačného snaženia stavebného úradu aj aktívne porozumenie a spoluprácu projektantov jednotlivých stavieb, interiérov a realizátorov. Tvorba uličných interiérov je totiž verejnou vecou, a preto sa rôzne individuálne predstavy o vzhľade a situovaní jednotlivých stavieb musia kvalifikovane koordinovať. V opačnom prípade sa porušujú všetky platné zásady o kompozícii, rytme, radení v tvorbe ulíc a obytných skupín, znemožňuje sa vytvoriť určený charakter každého stavebného súboru.

Príkladov nepochopenia významu uvedomeného podriadenia sa tzv. územno-plánovacej

a

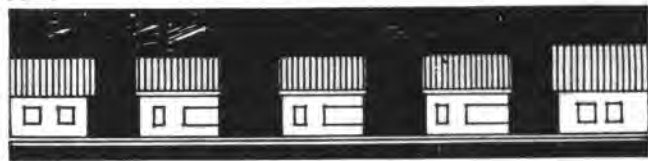

b

c

NOVOSTAVBY

d

NOVOSTAVBY

Obr. 16. Schémy dopĺňania stavebných prielúk novými rodinnými domami:

a — nevhodné narušenie pôvodného rytmu zástavby, b —

— vhodné doplnenie pôvodnej zástavby; c — výrazné narušenie pôvodnej kompaktnej zástavby; d — vhodné doplnenie pôvodnej zástavby.

a

b

Obr. 17. Schematické znázornenie vplyvu typov rodinných domov na priestorové dotvorenie ulice:

a — nevhodné riešenie uličného priestoru vytvoreného z tvarov protichodných stavieb (prízemných, poschodových, s plochou

valbovou aj manzardovou strechou s rôznymi oplateniami atď.; b — správne riešenie zástavby, pri ktorom najmenej tri rovnaké objekty vytvárajú prechod do iného druhu zástavby.

a stavebnej disciplíny máme, žiaľ, u nás viac než dost. Zreteľne sa to prejavuje najmä pri dostavbách rodinných domov v prielukách a pri postupnej prestavbe intravilánov obcí a menších miest. Na miestach asanácií tu vzniká nová výstavba, resp. prestavba a modernizácia staršieho bytového fondu a väčšinou sa narušá pôvodný charakter prostredia, ktorý

by sa mohol pri kvalifikovane usmerňovanej zástavbe aj v novom väčšom meradle zachovať.

Väčšina stavebníkov si neuvedomuje, že pri uplatňovaní svojich individuálnych predstáv, názorov na tvarovanie a zdobenie exteriérov rodinných domov narušá celkový charakter zástavby. Stavebné úrady musia dbať na to, aby sa pri každom druhu výstavby rodinných

Obr. 18. Výstavba nových rodinných domov v rázovitom prostredí starých jadier obcí.

Hore — nové rodinné domy, ktoré tvarove nenadväzujú na pôvodnú zástavbu, pôsobia v nej rušivo. Vľavo dole — správne zakomponovaný nový objekt do staršej zástavby. Ozdobné prvky na fasáde sú však nevhodné. Vpravo dole — novostavba, ktorá už základným tvarom naruša pôvodný charakter zástavby.

domov bez zreteľa na spôsob zástavby uplatňovala najmä materialová a priestorová disciplína, t. j. aby sa v jednotlivých častiach ulíc a v skupinách vedľa seba radili materiálove a najmä tvarove príbuzné objekty. Pritom individualita samostatne stojacich rodinných domov sa môže prejavíť v použitých detailoch a mate-

riáloch. Spôsob zastrešenia a najmä druh použitej krytiny mal by byť však rovnaký alebo tvarove a farebne veľmi príbuzný.

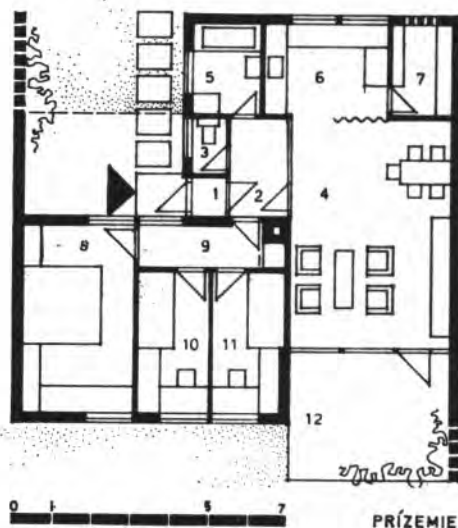
Treba tiež výrazne diferencovať jednotlivé obytné skupiny, ulice alebo aspoň ich časti z hľadiska prípustnosti výstavby hospodárskych príslušenstiev pre drobnochov. Nie je vhodné v zástavbe premiešať stavebníkov tak, aby napr. zápachy od chlievov umiestnených na jednej parcele obťažovali susedov, ktorí drobnochov nemajú. Pri tzv. stavebných plombách (výstavbe v prielukách) na vidieku sa tento faktor vylúčiť nedá; v sídlach mestského charakteru treba tieto otázky posudzovať vždy

Obr. 19. Príklady nevhodnej tvorby nových ulíc z rodinných domov tvarove úplne odlišných.

Obr. 20. Prízemný nepodpivničený rodinný dom vhodný aj pre radovú zástavbu (kategória IV.—V.). Vstupná časť aj obytná zeleň sú opticky oddelené od susedných pozemkov.

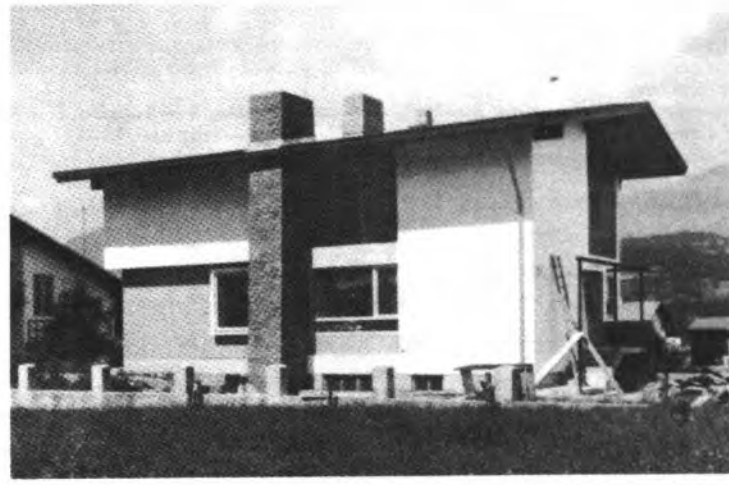
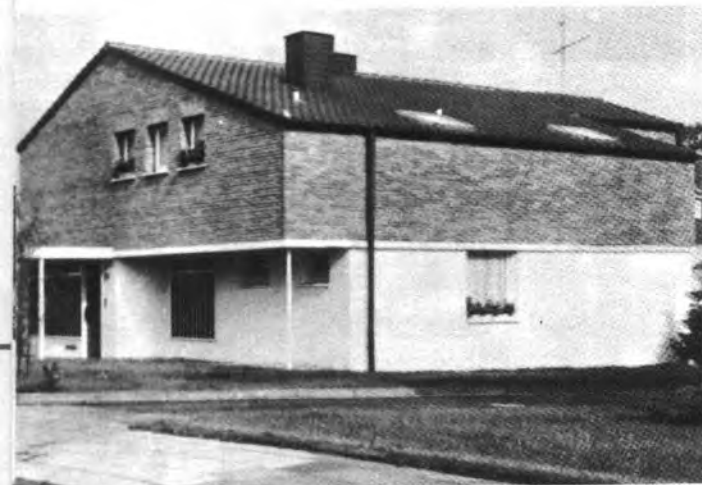
1 — vstup, 2 — zádverie, 3 — WC, 4 — obývacia izba, 5 — kúpeľňa, 6 — kuchyňa, 7 — komora, 8 — izba rodičov, 9 — chodba, 10, 11 — izby detí, 12 — obytná terasa. Autor: Prof. Ing. arch. W. Landzettel, Hannover.

v komplexe konkrétneho okruhu či mestskej štvrte. To isté platí aj o umiestňovaní žump a záchodov v tých obciach, kde nie sú inžinierske siete a najmä pri rodinných domoch, ktoré nemajú ani vlastné vodárničky.

Stavebníci musia v týchto prípadoch postupovať ohľaduplne aj voči susedom, lebo pri bežnej šírke stavebných pozemkov od 15 do 20 m nemožno si vytvoriť vhodné obytné pros-

tre die okolo rodinného domu, ak k tomu neprispievajú vedľajší užívatelia. Kvalitu bývania ovplyvňuje nielen vhodná realizácia a úprava prostredia, ale všetky okolité realizácie a celková úprava okolia — terénu, hospodárskych prístavkov, plotov a pod. Pri vytváraní nových pozemkov treba prihliadať na to, aby sa ich tvar čo najviac približoval štvorcú pri obvyklých výmerách od 400 do 800 m².

Obr. 21. Príklady tvorby kultivovaných uličných interiérov. Jednotlivé rodinné domy vysokej architektonickej úrovne sa za-

radujú do skupín alebo celých ulíc podľa príbuznosti riešenia (ľavý rad a pravý rad).

Obr. 22. Príklady usporiadanej zástavby vidieckej ulice s rodinnými domami striedmych tvarov riešenými podľa príbuzných projektov.

Riešenie zástavby rôznymi druhmi rodinných domov

Rodinné domy na vidieku aj v mestách sa budovali u nás väčšinou ako samostatne stojace, zriedkavejšie v tzv. radovej zástavbe, pri ktorej sa jednotlivé objekty navzájom dotýkali požiarnymi múrmi a do zadnej časti pozemku sa vchádzalo návratím, podbráním a pod. Všetky tieto spôsoby zástavby vychádzali z hospodárskej potreby, a tak sa postupne vyvinuli roľnícke, remeselnícke, obchodnícke domy. Navzájom sa líšili najmä riešením výrobnohospodárskych častí, pričom predstavovali určité veľkostné rady podľa zámožnosti vlastníkov. Najvýraznejšie rozdiely vyplývali z krajových zvláštností. Takmer pri všetkých týchto starších rodinných domoch je ešte jeden spoločný rys — vstup do domu (alebo na pozemok) od ulice slúži zároveň aj pre hospodársku prevádzku. Okrem toho pri staršej zástavbe pozemok bežne dosahoval výmeru až niekoľko tisíc m², čo vyplývalo najmä z toho, že sa intenzívne hospodársky využíval. Hustota zástavby sa nesledovala, pretože neexistovali inžinierske siete.

Zástavba rodinnými domami v posledných

dvadsiatich rokoch sa realizuje v podstatne odlišných spoločenských a technických podmienkach. Začínajú sa budovať inžinierske siete a z toho plynie aj potreba sústredenejšej zástavby. Inak by ich budovanie bolo príliš nákladné, alebo v určitých podmienkach vôbec nemožné.

Výstavba posledných dvadsiatich rokov predstavuje takmer výlučne realizácie jednotlivito stojacich rodinných domov s tradičnými prvkami v celkovom usporiadaní stavebných pozemkov. Aj keď je táto výstavba technicky oveľa ďalej ako predvojnová, v pôdorysnom usporiadaní a tvarovaní má však veľa nevhodne popreberaných, aplikovaných prvkov a motívov, ktoré znižujú jej celkovú úroveň. Až v posledných rokoch sa ojedinele začalo s výstavbou rodinných domov sústredenejšími formami zástavby a zvýšila sa aj ich podlažnosť. Pôvodne sa totiž rodinné domy u nás budovali takmer výlučne jednopodlažné (prízemné).

Dnes, keď sa obytné skupiny a ulice aj v sídliskách vidieckeho typu vybavujú inžinierskymi sieťami, bude sa existujúca zástavba po-

Obr. 23. Príklady rozsiahlej zástavby izolovanými prízemnými rodinnými domami na minimálnych pozemkoch. Takáto zástavba pôsobí dojmom prechatości terénu. Účelnejšie by bolo dvojpodlažné a sústredené riešenie (napr. radové rodinné domy), čím by sa získalo viac voľných nezastavaných plôch na zeleň.

stupne zhusťovať a nová výstavba nadobudne zmenenú štruktúru s ťažiskom v sústredenejších druhoch zástavby, ktoré sú menej náročné nielen na siete, ale aj na pozemky v intravilánoch.

Základné druhy zástavby rodinnými domami sú:

- jednotlivé stojace rodinné domy
- dvojdomy
- radové rodinné domy
- átriové rodinné domy
- terasové rodinné domy na svahu.

Všetkých päť uvedených základných druhov rodinných domov možno veľmi pestro a rôznorodo riešiť nielen z hľadiska typológie, ale aj formy zástavby v rámci jednotlivých druhov. Táto skutočnosť vplýva na úroveň obytného prostredia a umožňuje odlišovať jednotlivé obytné skupiny, ulice a ich časti a odstrániť tak obvyklý stereotyp. Dôležitá je aj okolnosť,

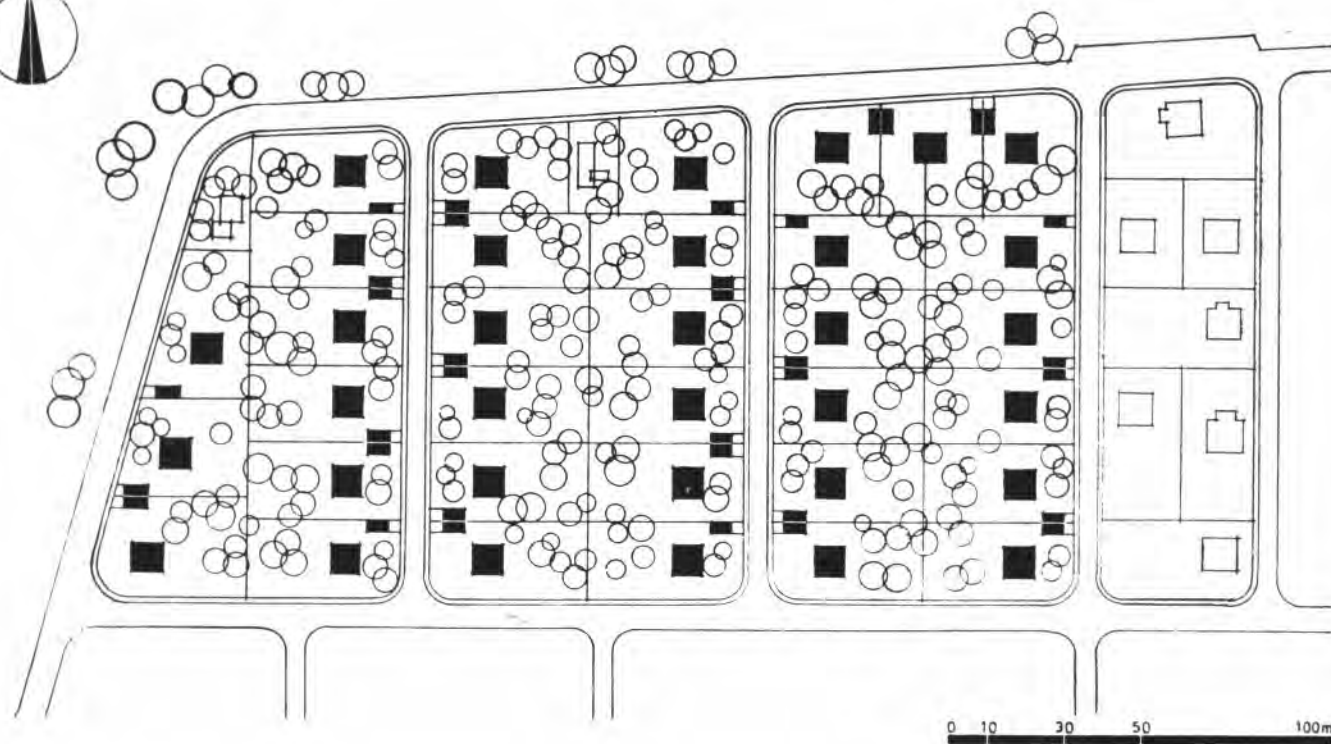
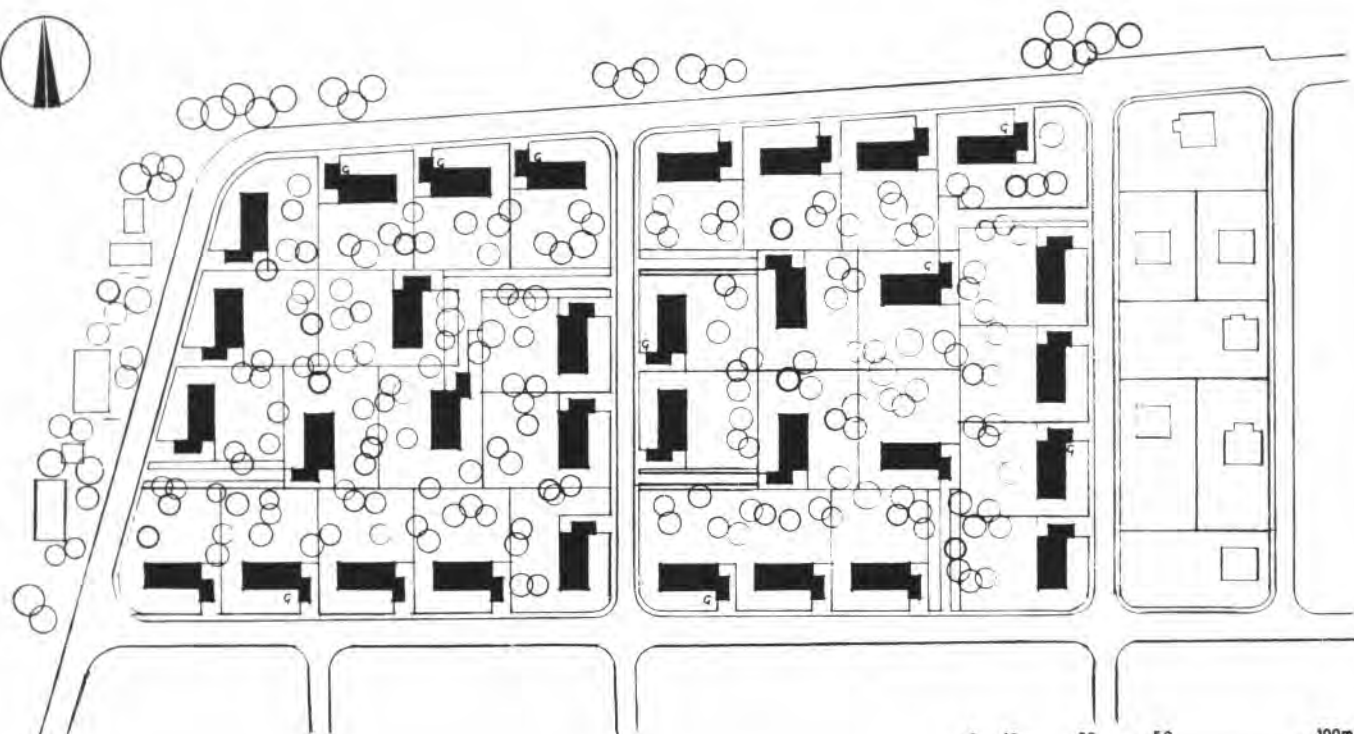
že pre dané podmienky možno aplikovať aj z ekonomického hľadiska najvhodnejšiu formu.

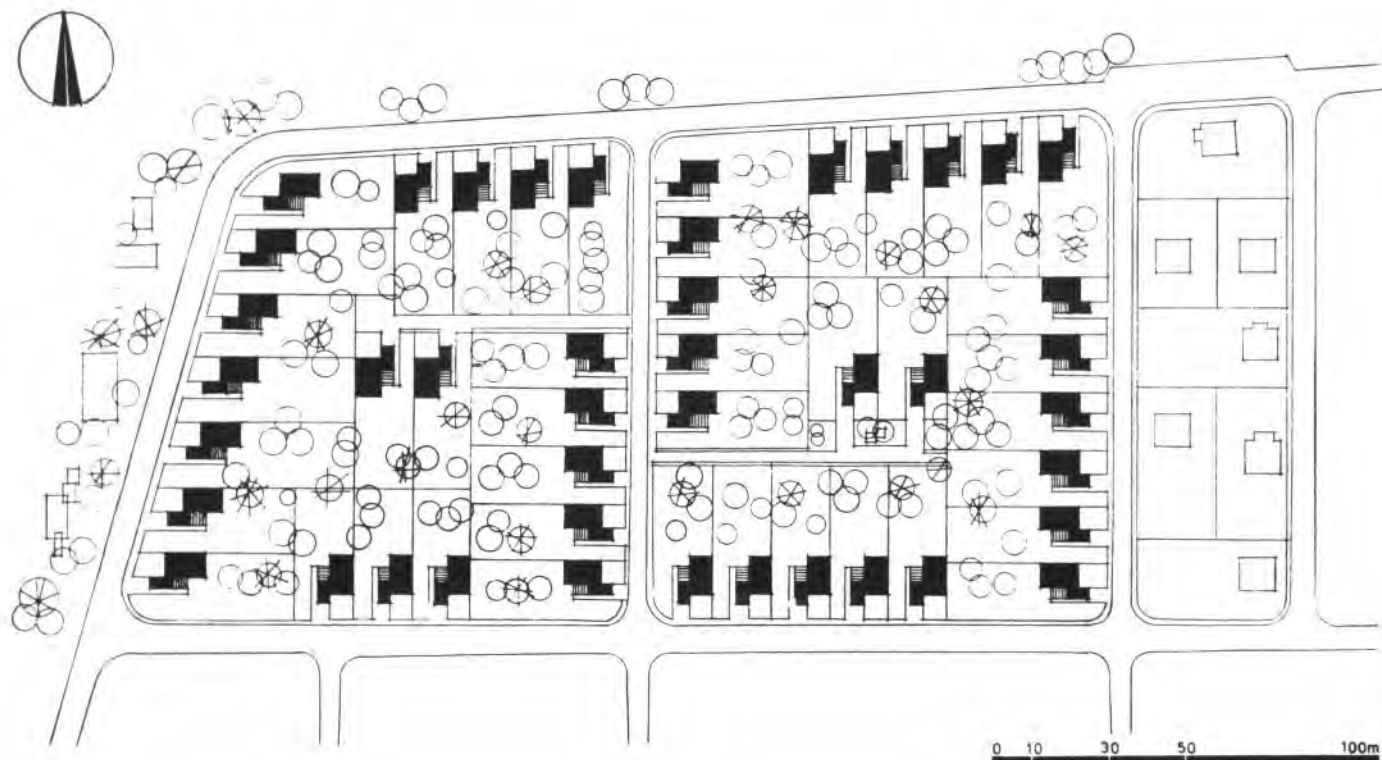
Na priložených obrázkoch sú vždy na tom istom pozemku rozkreslené schémy zástavby všetkými spomínanými druhmi rodinných domov. V tabuľke sú zaradené základné údaje o dosahovaných hustotách zástavby a dĺžkach

Porovnanie jednotlivých druhov zástavby na rovinnom stavenisku

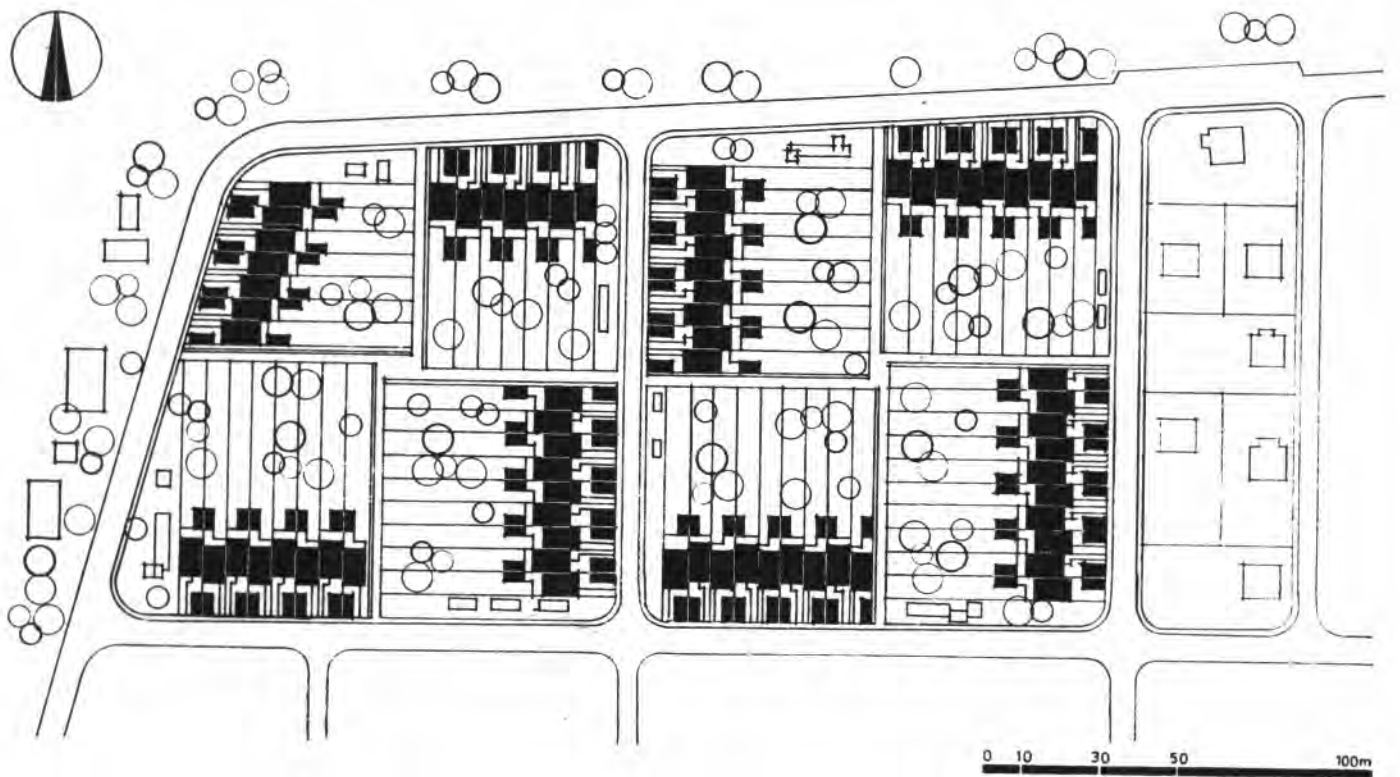
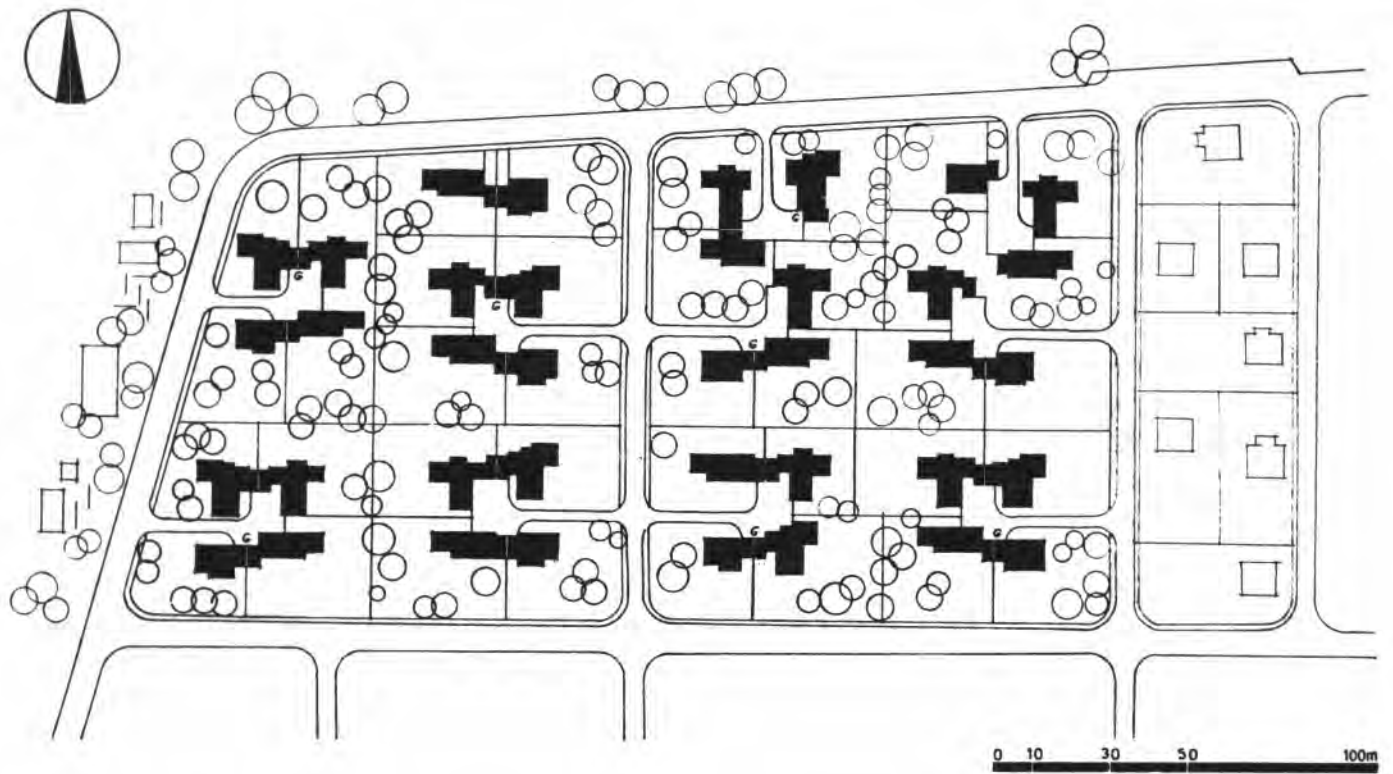
Tabuľka 1

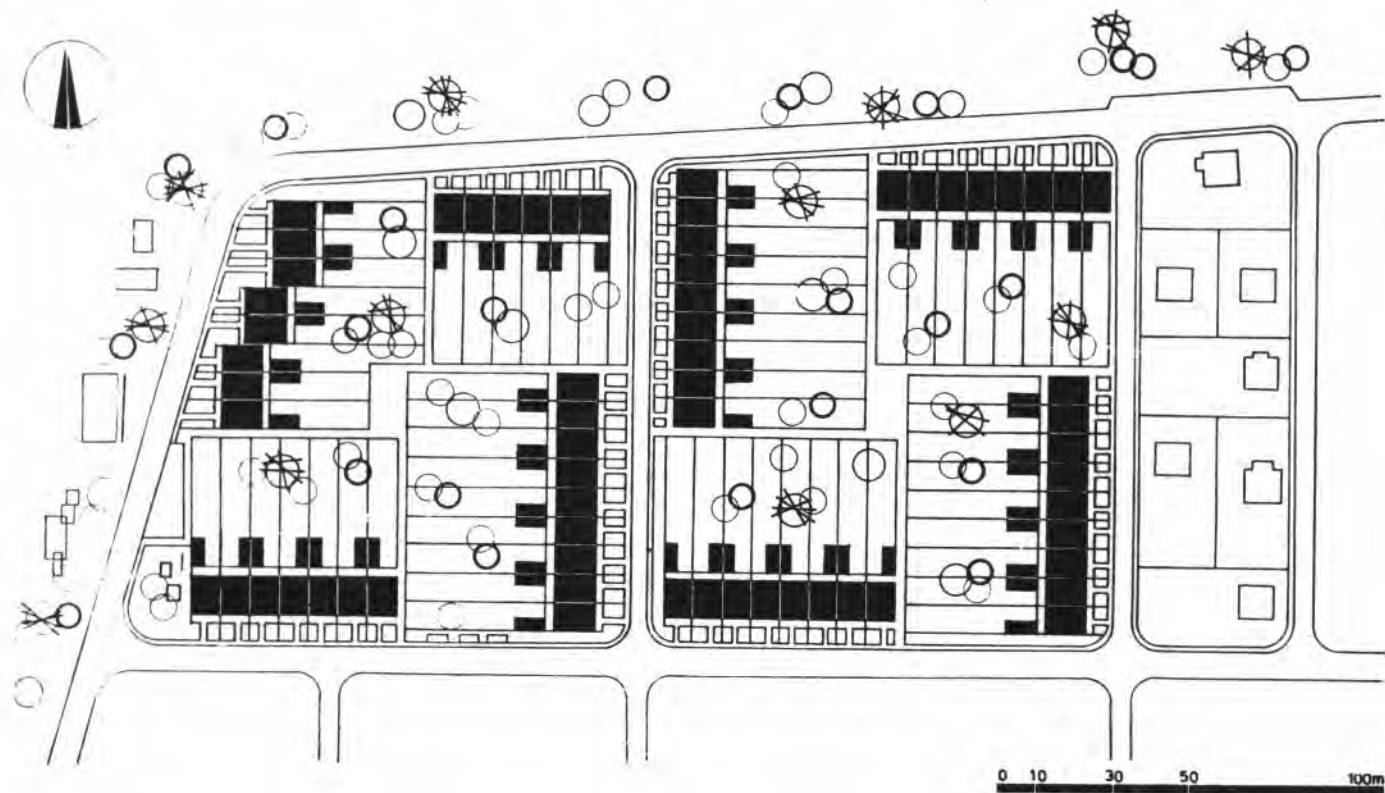
Č. obr.	Počet rod. domov	Druh zástavby	Pozemok v m ²	Počet obyv./ha		Dĺžka inž. sietí na 1 byt v m.
				IV. kat.	VI. kat.	
1.	33	izolov. domy (príz.)	800	40	60	30,3
2.	34	izolov. (2 podl.)	800	40	61	28,5
3.	44	izolov. (2 podl.)	600	53	80	22,1
4.	38	izolov. (príz. v hniezdach)	800	46	69	24,2
	46	dvojdomy (2 podl.)	600	55	83	18,1
	68	dvojdomy (2 podl.)	400	82	113	12,2
5.	63	radové d. (2 podl.) (sekcia 720)	400	76	114	13,2
6.	68	radové d. (2 podl.) (sekcia 600)	400	82	118	12,6
7.	103	radové d. (3 podl.) (sekcia 480)	250	124	187	8,1
8.	84	átriové domy — radová zástavba	200	102	122	10,0
9.	165	átriová domy — kobercová zástavba	100	200	240	5,5
10.	68 bj	bytové domy (2 podl. 4 bytovky)		83	100	12,2
	160 bj	bytové domy (2 podl. 12 bytoviek)		193	232	5,1

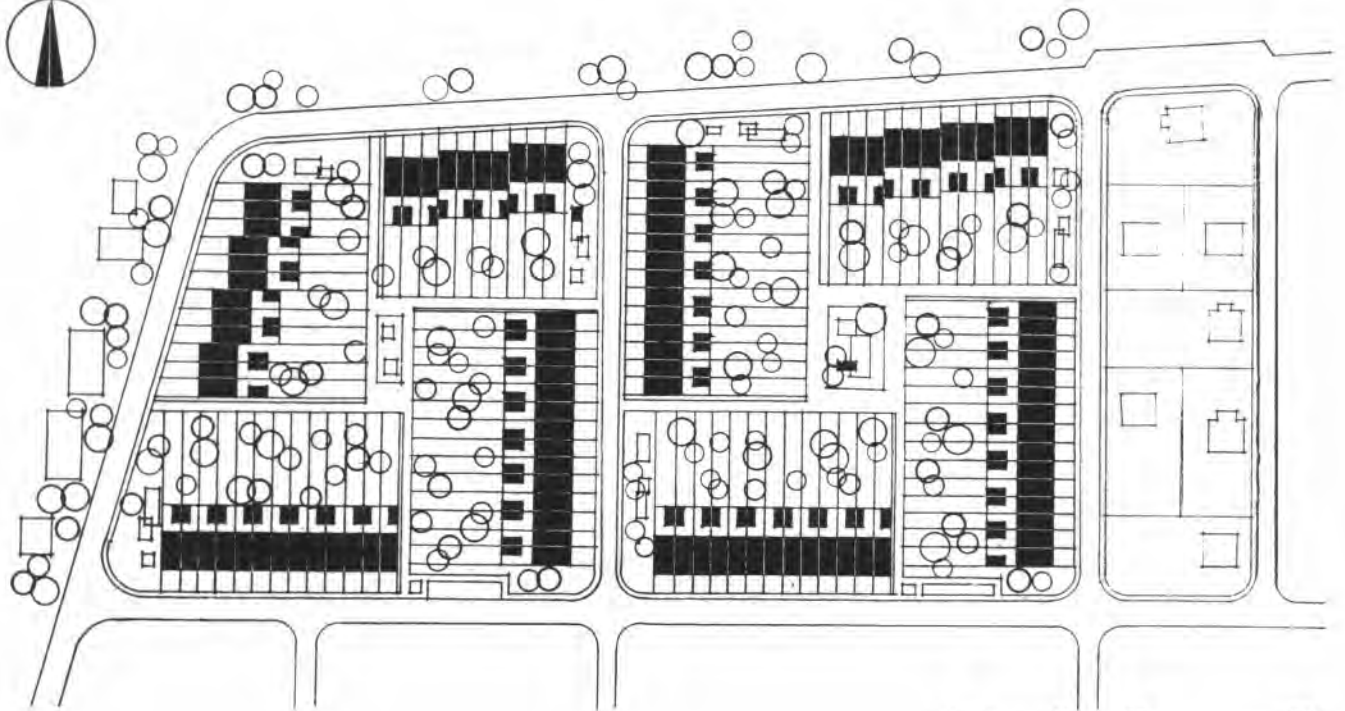

Obr. 24. Schémy zástavby izolovanými rodinnými domami: hore zástavba prízemnými domami na pozemkoch 800 m² — 33 rodinných domov; dole — dvojpodlažnými domami na pozemkoch 800 m² — 34 rodinných domov; vpravo dvojpodlažnými domami na pozemkoch 600 m² — 44 rodinných domov.

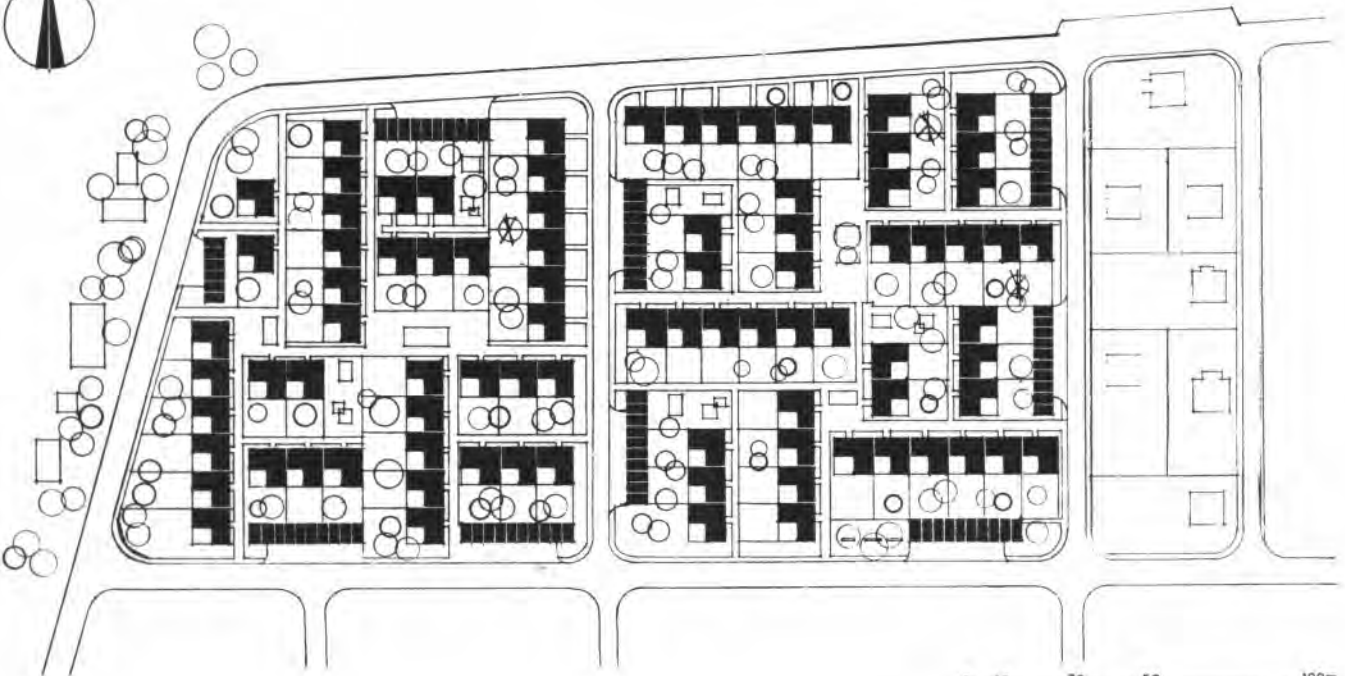

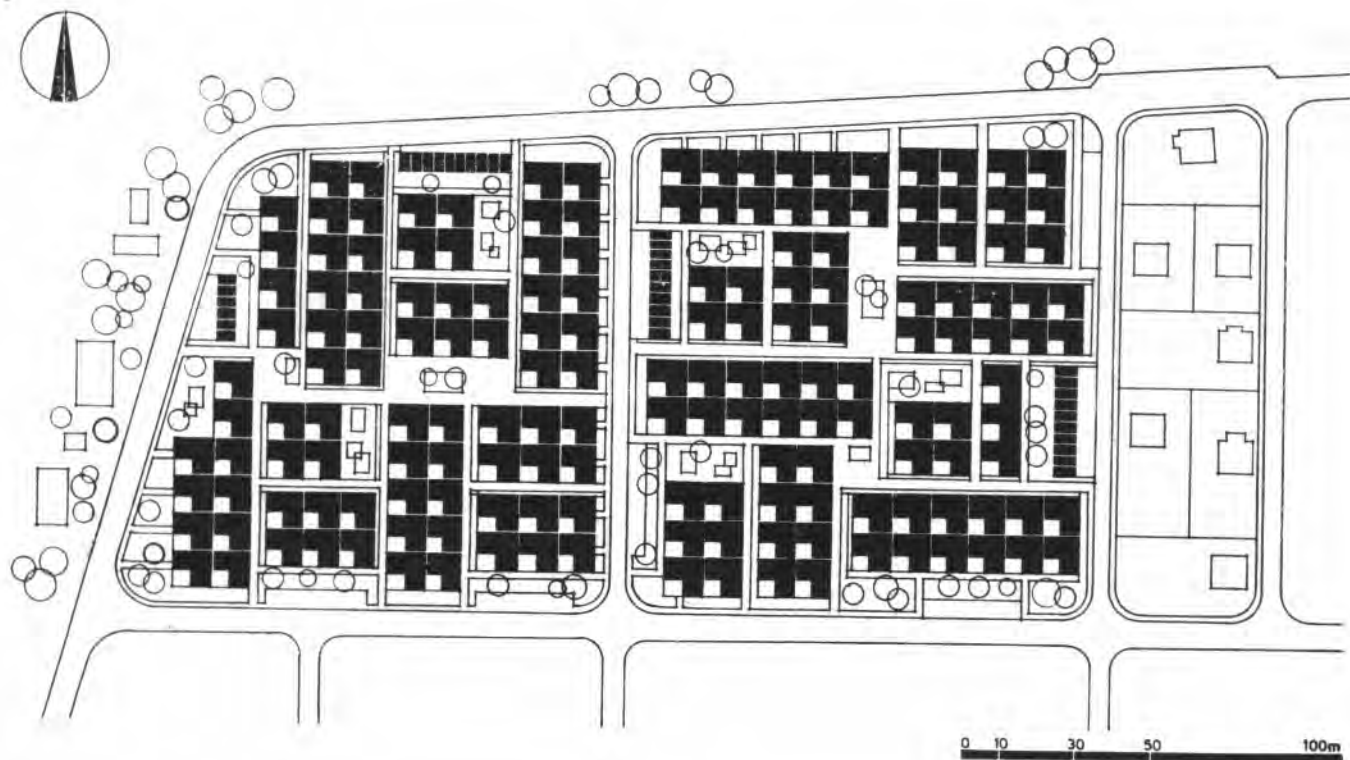
Obr. 25. Schémy zástavby prízemnými rodinnými domami v hniezdach a dvojpodlažnými domami v radoch:
 hore — hniezdový spôsob zástavby na pozemkoch 800 m^2 — 38 rodinných domov; dole — radová zástavba na pozemkoch 400 m^2 — 63 rodinných domov pri šírke sekcie 720 cm ; vpravo — radová zástavba na pozemkoch 400 m^2 — 68 rodinných domov pri šírke sekcie 600 cm .

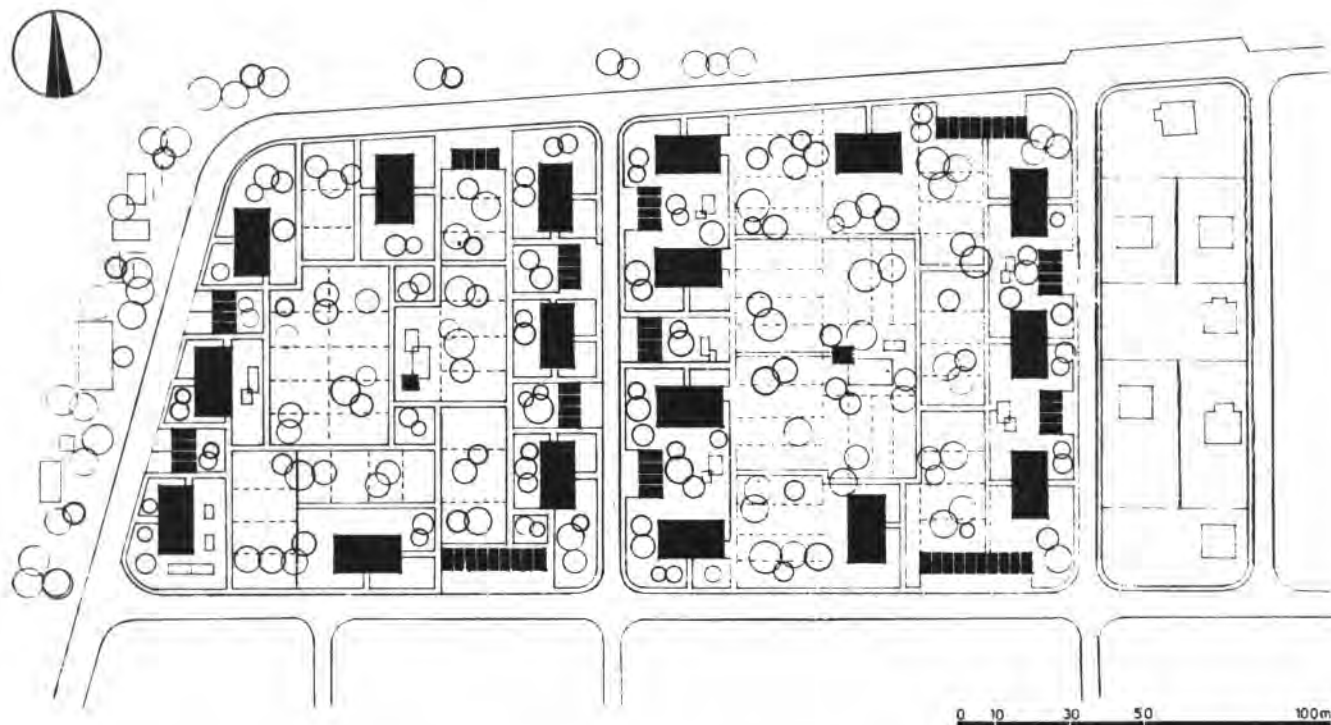
0 10 30 50 100m

0 10 30 50 100m

Obr. 26. Schémy radovej zástavby rodinnými domami:
 hore — radová trojpodlažná zástavba na pozemkoch max. 250 m²
 — 103 rodinných domov pri šírke sekcie 480 cm; dole —
 radová zástavba — 84 prízemných átriových domov na pozemkoch
 200 m²; vpravo — tzv. kobercová zástavba — 165 prízemných átri-
 ových rodinných domov na pozemkoch 100 m².

Obr. 27. Schéma zástavby bytovými dvojpodlažnými domami (tzv. štvorbytovkami) — 68 bytov so samostatne riešenými radovými garážami.

verejných komunikácií a inžinierskych sietí na jeden rodinný dom (jeden byt). Schémy sú rozpracované osobitne pre zástavbu na rovinatých a na svahovitých staveniskách. Umožňujú tak vzájomné porovnanie uvedených druhov zástavby v rovnakých podmienkach, čo pri konkrétnych projektoch nie je možné. Pre úplnosť však uvádzame, že pri každom druhu zástavby sú možné ešte ďalšie varianty, ktoré sa však po ekonomickej stránke od uvedených neodlišujú vôbec, alebo len veľmi málo.

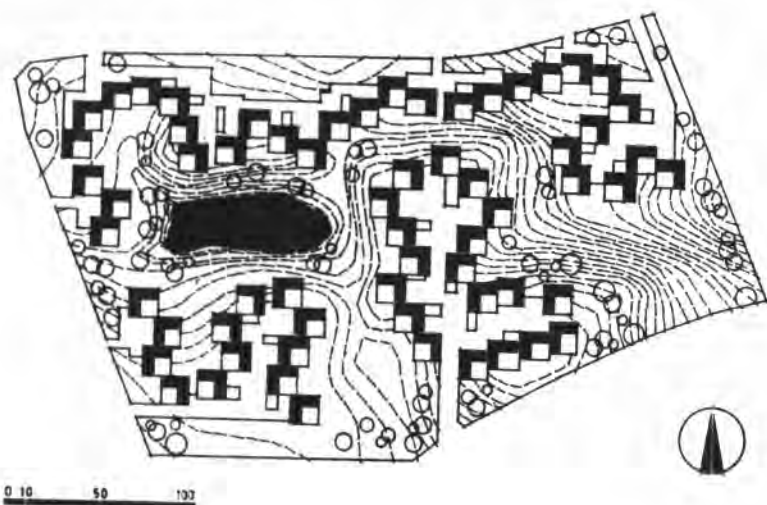
Jednotlivo stojace rodinné domy v dnešnej našej zástavbe majú väčšinou tradičný ulicový spôsob postupného radenia bez diferencovania dopravnej siete. Na pozemku sa situujú obyčajne centricky. Pri obvykle malej šírke pozemku (15—17m) a bežnej šírke priečelia rodinného domu (cca 10 m) za naj-

vhodnejší spôsob možno považovať umiestnenie rodinného domu na jednom okraji pozemku (na rozhraní dvoch susedných pozemkov). Získa sa tým aj na boku (nielen vpredu a vzadu) vhodný priestor v šírke päť aj viac metrov na využitie pre obytné alebo hospodárske účely. Je to výhodné aj pre pôdorysné riešenie rodinného domu, pretože možno okná obytných priestorov umiestniť nielen do uličného a zadného priečelia, ale aj do jedného z dvoch bočných. Tento moment je významný najmä pri stavbe, ktorá má uličný front orientovaný na sever. Pri širších pozemkoch (okolo 20 m) možno rodinný dom situovať aj voľne, s oknami na všetky štyri strany.

Zástavba izolovanými rodinnými domami formou postupného radenia vedľa seba má opodstatnenie pri dopĺňaní tradičnej zástavby a najmä na svahovitých terénoch.

Za progresívnejšiu formu treba vo všeobecnosti považovať umiestnenie jednotlivých rodinných domov v tzv. hniezdovej zástavbe.

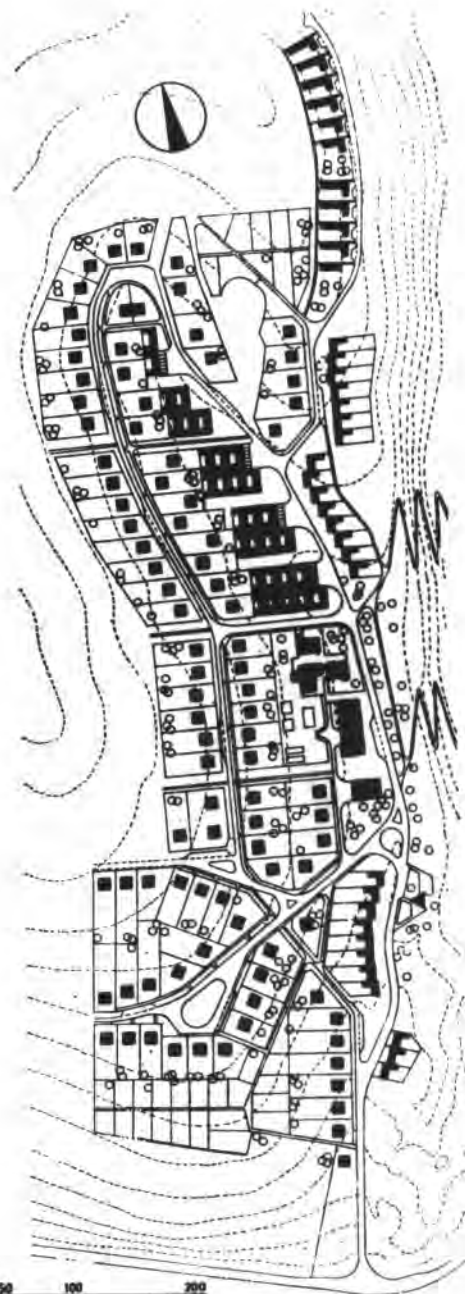
Obr. 28. Príkladom rešpektovania členitého terénu je malé sídlo Kingö pri Helsingöře (Dánsko). 63 rodinných domov átriového typu rozdelených v podstate do troch skupín vytvára námestie.
Autor: Jörn Utzon.

Obr. 29. Príklad malého sídliska s 55 domami troch typov (v Neuheikendorfe pri Kiele v NSR) so zreteľnou diferenciáciou ciest pre automobily a chodcov. Cesty pre chodcov majú také dimenzie, že môže po nich v prípade potreby prejsť sanitka, požiarny alebo stahovací voz. Garáže sú z pozemku vyčlenené a sústredené do štyroch bodov v radovej forme.
Autor: Prof. Ing. W Landzetel a Ing. H. Kütthe, Hannover.

Pri nej sa tradične kumulované funkcie — dopravné a obytné — rozdelia. Pri zachovaní izolovanosti každého rodinného domu sa vždy niekoľko stavieb (2 až 6) združuje okolo spoločného obratišťa slepej uličky. Takýmto spôsobom zástavby sa dosiahne nielen väčšia urbanistická ekonómia, ale aj výrazná izolácia obytných funkcií od dopravných, čo je najmä z hľadiska prudko rastúcej motorizácie veľmi vítané. Tento spôsob možno uplatniť rovnako pri vidieckej, ako aj pri prímestskej a mestskej zástavbe. Výhody v porovnaní s tradičnou „uličnou“ zástavbou sa overili už v mnohých príkladoch v zahraničí.

Dvojdomy sa v tradičnej aj v dnešnej zástavbe používajú pomerne zriedka. Pri nižších výmerách pozemkov sa ekonomicky vyrovnávajú radovej zástavbe (pozri tab. 1), a preto sa na ne vzťahujú tie isté finančné zvýhodnenia a preferencie, ktoré platia v legislatíve individuálnej bytovej výstavby ako pri radovej, átriovej a terasovej zástavbe. Z hľadiska zástavby sú dvojdomy prínosom, najmä pri dvojpodlažnom riešení na menších pozemkoch (400—600 m²). Aj pri maximálne prípustnej výmere 800 m² svojou väčšou hmotou tiež pôsobia dobre. Z kompozičných dôvodov by sa však nemali dvojdomy situovať jednotlivito

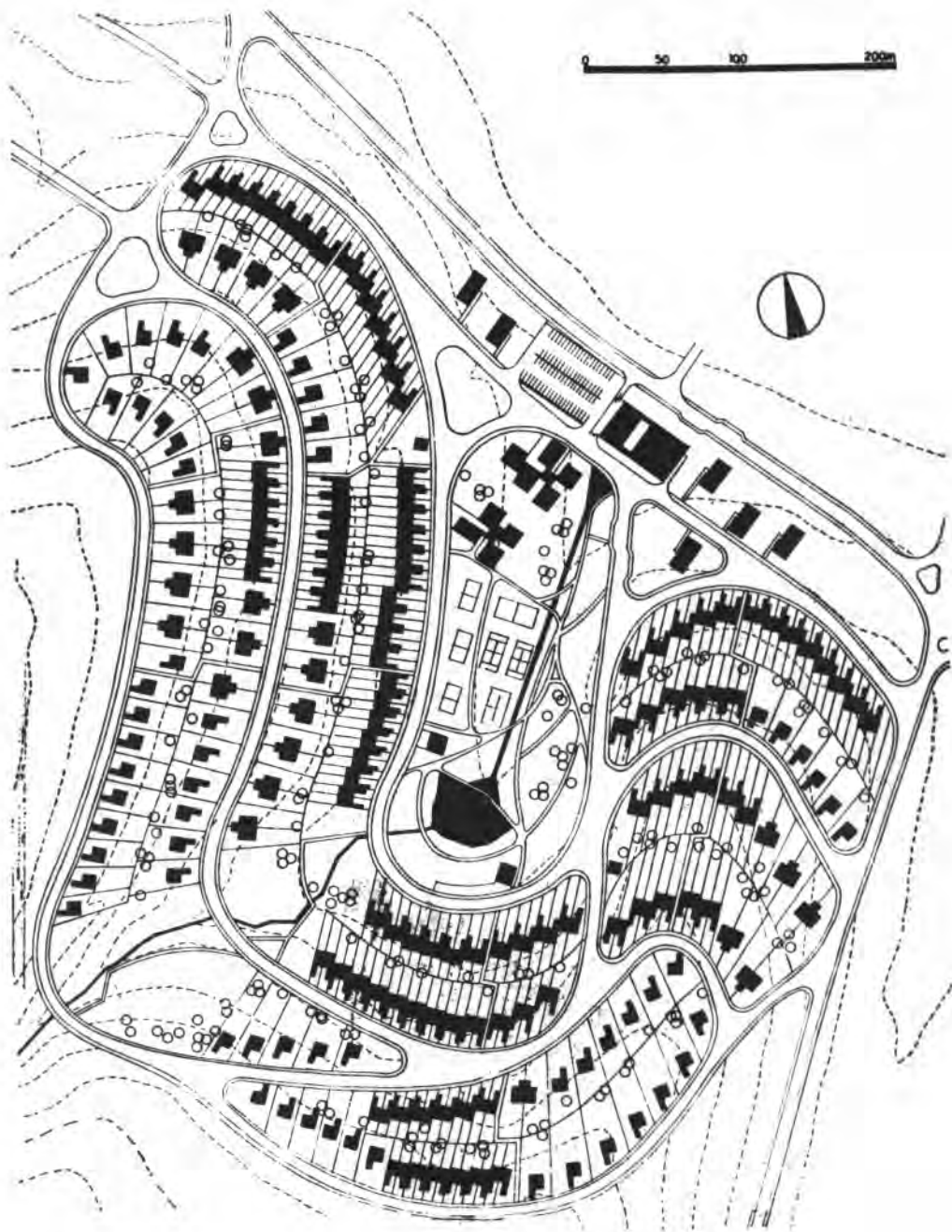

Obr. 30, 31. Príklad riešenia podrobného územného plánu pre sústredenú výstavbu rodinných domov.

Vľavo — Spišská Nová Ves — Ferčkovce.

Hore je terajšia zástavba výlučne z jednotlivých rodinných domov. V strede je základná občianska vybavenosť a dolu je nová výstavba 140 dvojpodlažných rodinných domov (80 jednotlivých stojacích a 60 radových). Pre jednotlivé skupiny je navrhnutých sedem variantov rodinných domov. (Stavoprojekt Košice, Ing. arch. Kalinovský).

Vpravo — Moldava nad Bodvou. Sústredená výstavba 159 rodinných domov. V čaižisku je umiestnená základná občianska vybavenosť. Zástavba podľa druhov; 93 jednotlivých rodinných domov, 36 átriových rodinných domov a 30 terasových rodinných domov. (Stavoprojekt Košice, Ing. arch. Bendičáková, Ing. arch. Gutray).

Obr. 32. Príklad riešenia podrobného územného plánu pre sústredenú výstavbu 331 rodinných domov v Považskej Bystrici. Zástavba plne využíva terénne podmienky. V ťažisku sa navrhuje základná občianska vybavenosť. Zástavba podľa druhov: 61 jednot-

livo stojacích rodinných domov, 52 dvojdomov a 218 domov v radovej zástavbe. Všetky sú dvojpodlažné. (Stavoprojekt Bratislava, Ing. arch. Lojdl).

Obr. 33. Vkusne riešené radové dvojpodlažné rodinné domy (Holandsko).

medzi izolované rodinné domy (to platí aj opačne), ale vždy v skupine. Na menších pozemkoch (do 600 m²) sú výhodné z hľadiska nákladov na inžinierske siete. Kladú však zvýšené nároky na organizátorskú prácu stavebných úradov pri koordinácii partnerských dvojíc svojpomocných stavebníkov, najmä z hľadiska projektovej prípravy — architektonického zladenia (výškového, tvarového, materiálového a farebného). Rovnako sa aj stavebníci pri svojpomocnej výstavbe dvojdomov musia navzájom viac rešpektovať a prispôbovať. Ak nie je možné doceliť záruku plného zladenia v príprave a výstavbe, je lepšie — najmä v svojpomocnej výstavbe — uplatniť izolované riešenie zástavby, pri ktorej určitý hmotový, farebný a výškový nesúlad jednotlivých susedných rodinných domov pôsobí menej rušivo.

Zvláštnou skupinou sú vertikálne riešené dvojdomy s dvoma bytmi nad sebou. Schodisko je vyčlenené v pôdoryse do okrajovej vstupnej časti. V hornom byte sa stráca charakter bývania v rodinnom dome, pri ktorom sa vyžaduje bezprostredný prístup z vlastného pozemku do bytu. Z urbanistického hľadiska je táto forma vítaná, keď pozemky neprekračujú 800 m² spolu (pre každý byt 400 m²). Ináč vzniká neúmerne rozťahnutá zástavba. Za vertikálne členený dvojdom možno označiť dom, pri ktorom sú obidva byty zhruba rovnakej kategórie. Garsónky v podkroví nevytvárajú ešte dvojdom.

Radové rodinné domy sú pri vyššej koncentrácii zástavby najpriateľnejšie, pretože vychádzajú z tradičných foriem vidieckej aj mestskej zástavby, pri ktorej sa jednotlivé domy pristavali k sebe štítovými (alebo tzv. požiarnymi) stenami a zaberali celú šírku pozemku. Radové rodinné domy poskytujú rozličné možnosti nielen architektonického, ale aj urbanistického stvárnenia najmä v dvojpodlažnom aj v trojpodlažnom vyhotovení. Počet podlaží priamo závisí od šírky sekcie radového rodinného domu v požadovanom

štandarde, od sklonu terénu a ďalších faktorov. Šírka jednej sekcie by nemala presiahnuť 900 cm. Radové rodinné domy z hľadiska zástavby môžu byť vzájomne pričlenené vlastnou obytnou časťou (to je klasická forma) alebo prízemnými časťami hospodárskych príslušenstiev, garáží a vstupov. Takáto forma sa nazýva reťazová zástavba rodinnými domami. Obytná časť býva dvojpodlažná. Známe sú však aj realizácie reťazovej zástavby, pri ktorej nízka prízemná časť obsahuje okrem garáže aj obytnú časť.

Pri radovej zástavbe rodinných domov na vidieku treba počítať s prístupmi k radovým častiam pozemkov, ktoré by vyhovovali poľnohospodárskej činnosti obyvateľov. Z tohto hľadiska je dôležité aj umiestnenie hospodárskych prístavkov na jednotlivých pozemkoch. Mali by sa vybudovať združenou formou v dvojiciach. Garáže sa musia tiež prispôbiť forme zástavby (jednotlivo pri domoch, na prízemí, v suteréne, v samostatných skupinách).

Átriové rodinné domy sa od predchádzajúcich druhov odlišujú nielen urbanisticky, ale aj typologicky. V našich podmienkach predstavujú novú, nezvyklú formu bývania. Všetky obytné funkcie sa orientujú do tzv. átria, čiže malého vnútorného dvora (záhrady) upraveného na obytné účely. Átriové rodinné domy sa najčastejšie navrhujú v pôdorysnom tvare \square ; pri vyššom plošnom štandarde existujú však aj riešenia tvaru \square , Γ a \square . Pôdorysné usporiadanie átriového domu môže mať aj obdĺžnikový tvar, ktorého dlhšia strana je orientovaná na juh.

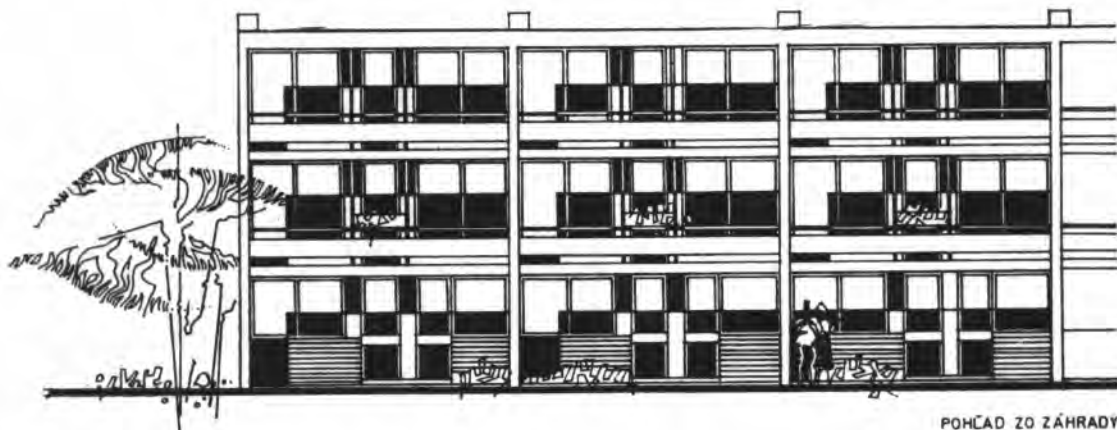
Átriové rodinné domy sa riešia ako prízemné; pri zástavbe na svahovitých pozemkoch sú však vhodné aj dvojpodlažné.

Najznámejšie sú tri druhy zástavby átriovými rodinnými domami:

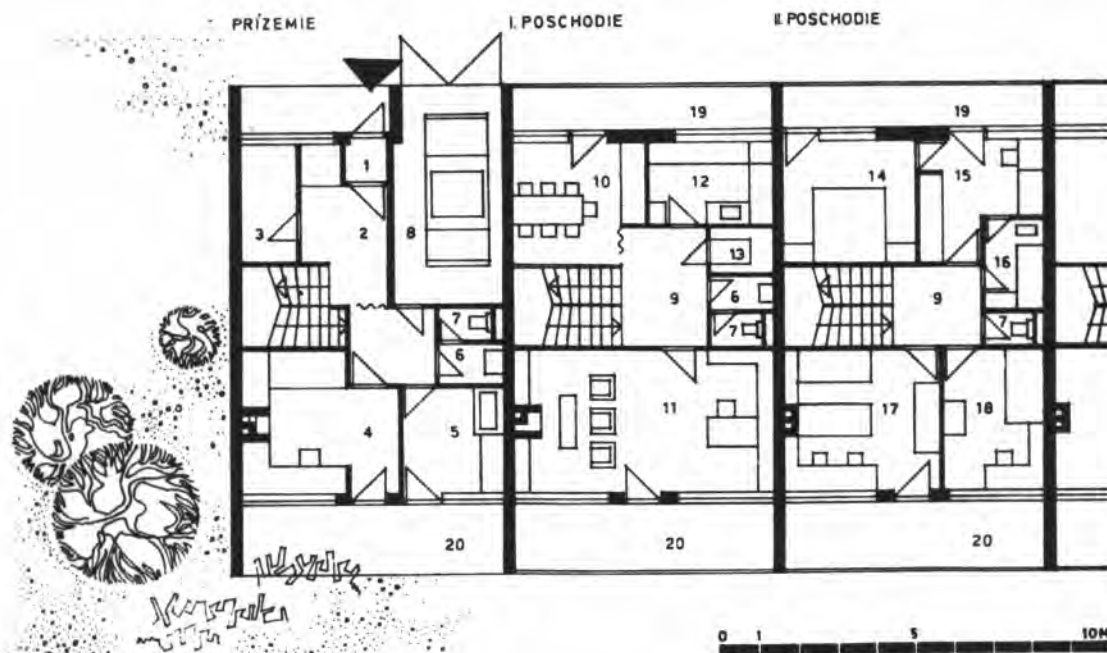
Átriové rodinné domy v radovej zástavbe; dosahujú parametre bežných domov radovej zástavby, ale z hľadiska intimity bývania, najmä v letných mesiacoch, keď sa využíva

Obr. 34. Zástavba radovými rodinnými domami v prostredí vidieckych sídiel. Jednotlivé sekcie sú navzájom posunuté, čím vzniká drobnejšie meraadlo s veľkou plasticnosťou (Rakúsko a Maďarsko).

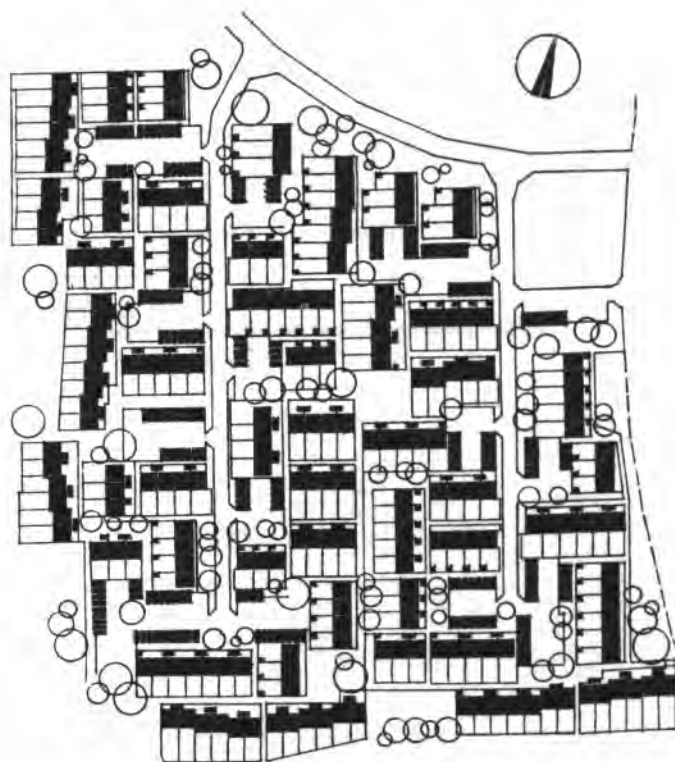
POHĽAD ZO ZÁHRADY

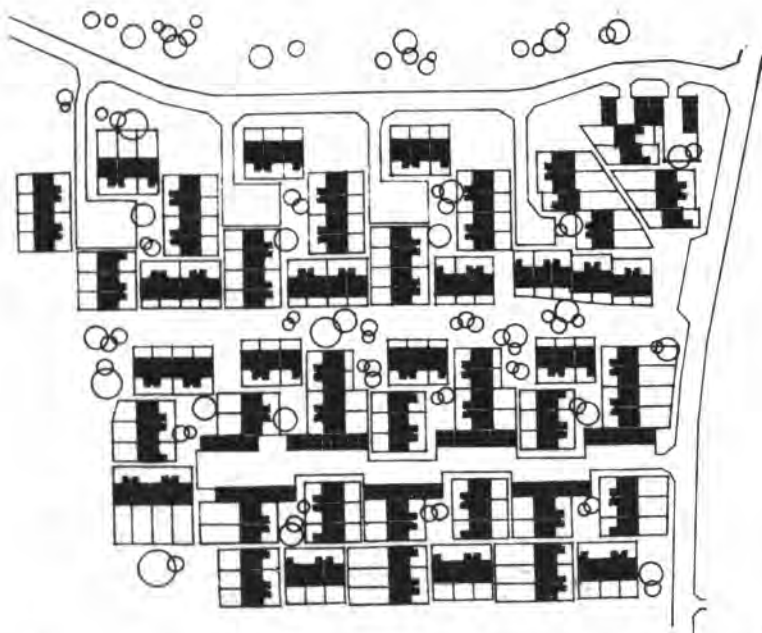
Obr. 35. Trojpodlažný radový rodinný dom s rozdelením jednotlivých funkcií do samostatných podlaží. Vhodný je pre šesť osôb. Celková zastavaná plocha je 79,0 m².
 1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň, 3 — komora,
 4 — ústredné kúrenie na plyn a dielňa, 5 — práčovňa,

6 — umývareň, 7 — WC, 8 — garáž, 9 — predsieň,
 10 — jedáleň, 11 — obývacía izba, 12 — kuchyňa, 13 —
 komora, 14 — izba rodičov, 15 — izba, 16 — kúpeľňa,
 17, 18 — izba, 19, 20 — loggia.
 Autor: arch. T. Ristvey, Košice.

Obr. 36. Súbor 213 rodinných dvojpodlažných radových domov (s tromi až ôsmimi sekciami) s vyčlenenými garážami sústredenými do samostatných radov. Jednotlivé pozemky dosahujú v priemere výmeru okolo 200 m². Riešenie predstavuje optimálne zvládnutie mestského súboru s malebnými zákutiami vytvorenými pravouhle radovými skupinami rodinných domov. Priebežná doprava je zo súboru úplne vyčlenená, vnútorná osobná automobilová doprava je koncentrovaná do dvoch priečne sa rozvetvujúcich pruhov (Anglicko).

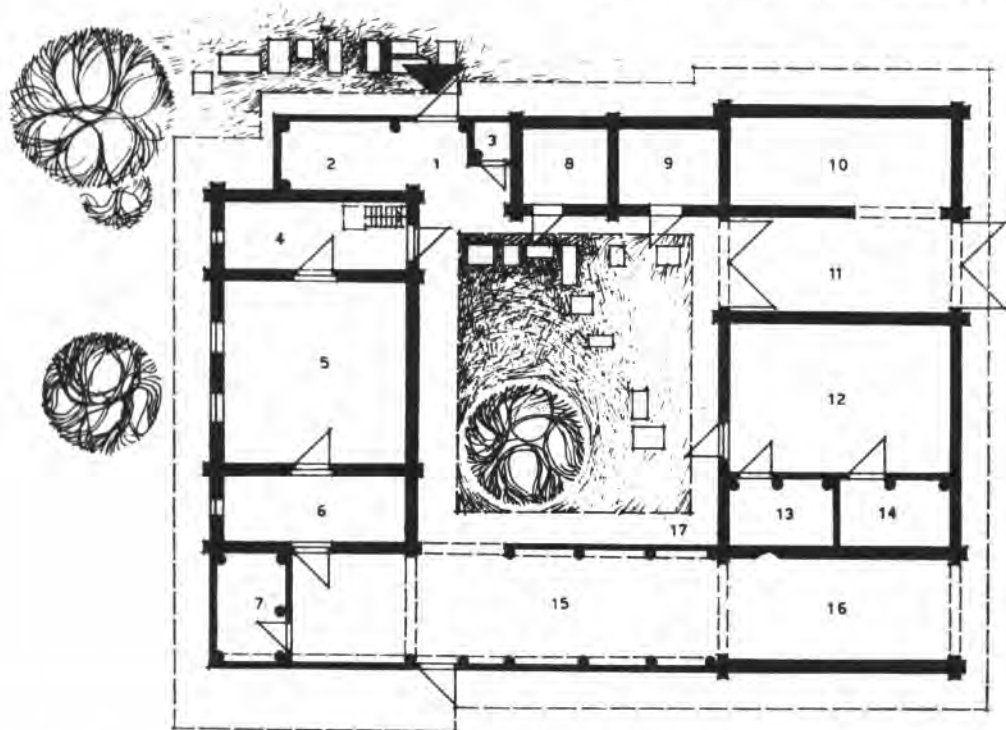
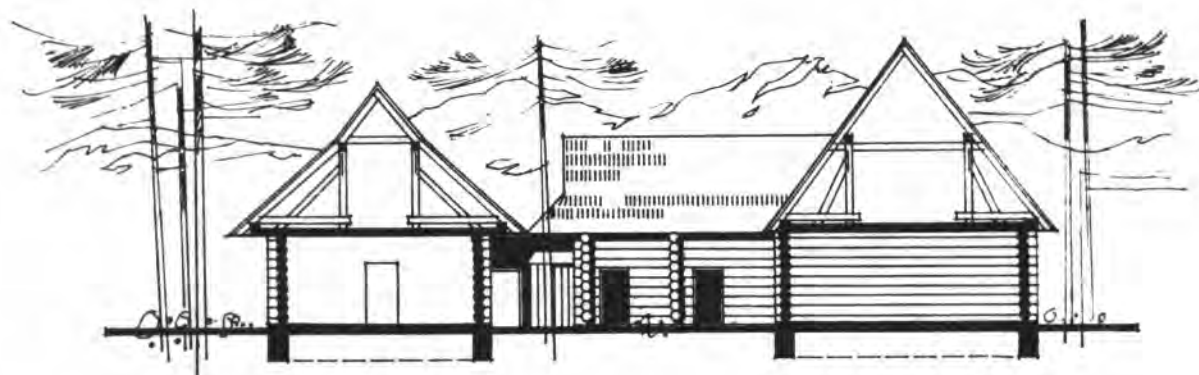

0 10 50 100

0 10 50 100

Obr. 37. Súbor 113 radových dvojpodlažných rodinných domov s podobnou schémou zástavby ako na predchádzajúcom obrázku (Anglicko).

Obr. 38. Z tradičného slovenského ždiarskeho roľníckeho domu vidieť, že tzv. átriová forma zástavby nie je u nás v podstate cudzia. Vo využití átriového dvora však pre-

vládali hospodárske funkcie (obytná časť — 1 až 6; hospodárska časť 7 až 16)

obytná zeleň, je átriová radová zástavba výhodnejšia. Vhodná je aj na vidieku.

Átriové rodinné domy v dvojnásobných radoch (beck to beck); z hľadiska urbanistickej ekonomie sú rovnocenné s predchádzajú-

cou formou, nie sú však vhodné pre vidiek, kde sa musí počítať napr. s drobnochovom.

Átriové rodinné domy v kobercovej zástavbe; sú najekonomickejšou formou na rovinatých a mierne svahovitých pozemkoch.

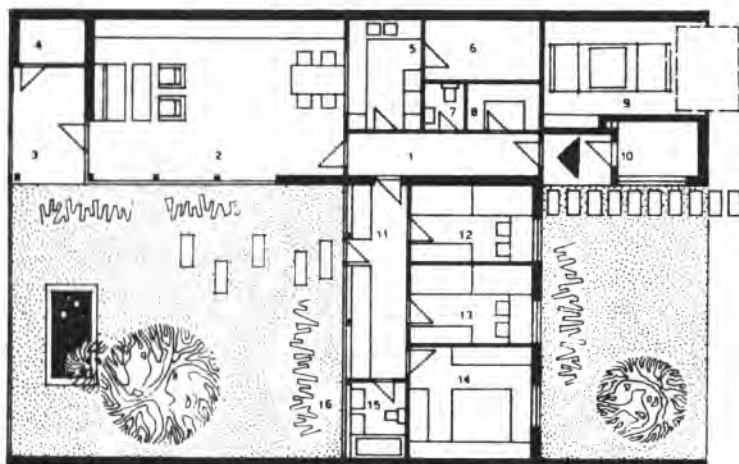

REZ A POHĽAD Z ÁTRIA

POHĽAD Z ULICE

PŮDORYS

Obr. 39. Prízemný átriový rodinný dom bez podpivničenia pôdorysného tvaru T s garážou. Vhodný je pre rovinnaté alebo svahovité staveniská a vyhovuje pre šesť až sedemčlennú domácnosť. Predsieň, kuchyňa a komora sú osvetlené strešnými svetlíkmi šošovkovitého typu. Na fotografii modelu vidieť schému uplatnenia tohto projektu v radovej aj kobercovej zástavbe.

1 — predsieň (8,0 m²), 2 — obývacia izba (40,0 m²), 3 — krytá terasa (9,0 m²), 4 — sklad záhradného náradia (4,0 m²), 5 — kuchyňa (6,0 m²), 6 — komora (6,0 m²), 7 — WC s umývadlom (1,9 m²), 8 — komora (3,5 m²), 9 — garáž, 10 — kotolňa na plynové (kvapalné) ústredné vykurovanie (4,5 m²), 11 — chodba (11,8 m²), 12, 13 — izba detí (10,0 m²), 14 — izba rodičov (14,8 m²), 15 — kúpeľňa s WC (4,5 m²), 16 — obytné átrium (100,0 m²)
 Autor: Ing. arch. S. Wilms, NSR.

trojpodlažnými šesťbytovkami, osembytovkami a dvanásťbytovkami.

Terasové rodinné domy sú špecifickou formou zástavby na svahovitých staveniskách orientovaných na južné strany. Z hľadiska dosahovanej ekonomiky zástavby a využívania inak nezastaviteľných plôch sú spoločensky mimoriadne vhodným spôsobom v mestách a prímestských oblastiach. Sú však náročné na projektovú prípravu, spôsob zakladania aj technológiu výstavby, takže tu so svojpomocou vôbec nemožno uvažovať. Z hľadiska ich uplatnenia na svahu a orientovania k vrstevniciam poznáme **vertikálne terasové rodinné domy**, ktoré môžu byť:

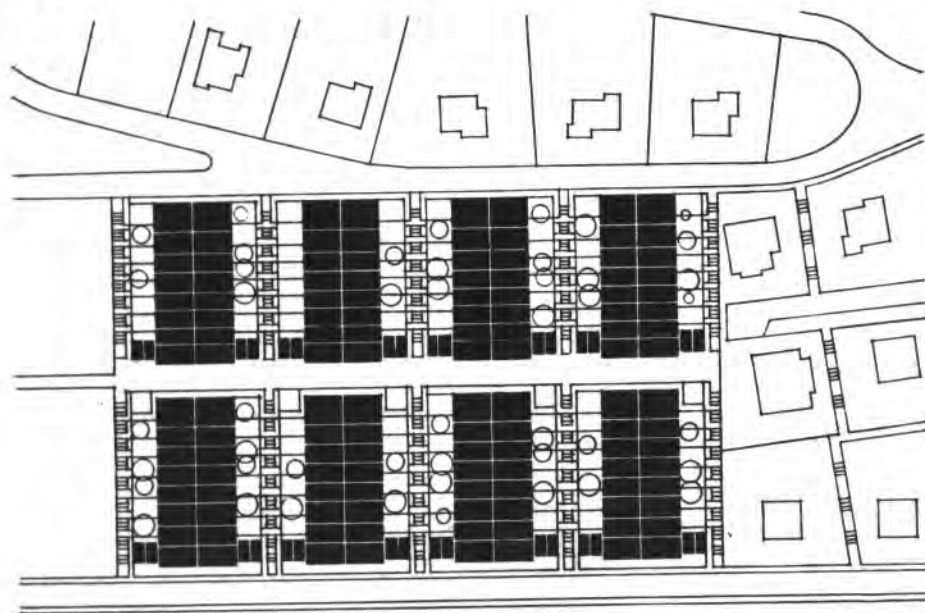
- zvislo radené jednotraktové,
- zvislo radené dvojtraktové,
- šikmo radené jednotraktové,
- šikmo radené dvojtraktové.

Obidva druhy môžu byť komunikačne prístupné zdola, zhora, resp. z oboch úrovní.

Plocha pozemku sa pri nich udeľuje na zastavanú plochu domov a príslušné átrium. Pri tomto druhu zástavby na rozdiel od všetkých predchádzajúcich nemožno už uvažovať so svojpomocnou výstavbou. Vzhľadom na dosahovanú hustotu zástavby na hektár a priemerné nároky na inžinierske siete (na 1 byt) sa táto forma vyrovná aj zástavbe dvojpodlažnými až

0 10 30 50 100m

0 10 30 50 100m

Obr. 40. Schéma zástavby terasovými rodinnými domami
hore jednorádkovými (96 bytov),
dole dvojrádkovými (128 bytov).

V rade nad sebou má byť aspoň šesť až desať alebo aj viac sekcií (bytov). Pri tomto spôsobe sú jednotlivé byty priamo prístupné zo zakrytého alebo otvoreného schodiska cez predzáhradku s hĺbkou maximálne 15 m. Oba spomínané druhy terasových rodinných domov sa pri našich plošných štandardoch (do 120 m² obytnej plochy podľa ČSN) zväčša navrhujú s bytom na jednej úrovni. Sklon svahu podmieňuje mieru vzájomného prekryvania, a teda limituje aj plochu terás jednotlivých bytov, ktoré nesmú prekročiť rozsah nižšie položeného bytu.

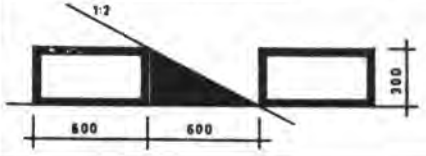
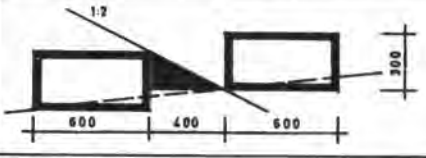
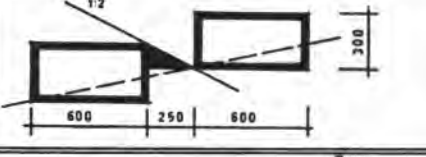
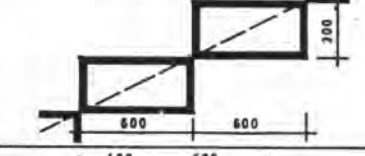
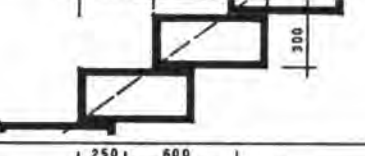

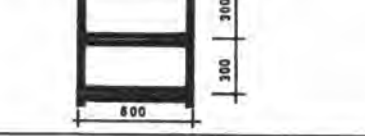
Okrem uvedených tzv. vertikálnych terasových rodinných domov poznáme aj **horizontálne terasové rodinné domy**, ktoré sa vhodne uplatňujú na strmších svahoch než predošlé (južné od cca 20° do max. 55°), ale vysokých len okolo 9 m. Vyžadujú si mezoneťové riešenie bytov (v dvoch úrovniach) radených v dvoch posuvných radoch (posun podľa sklonu terénu) nad sebou. V jednom neprerušenom rade by mali byť najmenej štyri, najviac však desať sekcií. Jeden rad bytov je potom prístupný z hornej a druhý z dolnej komunikácie.

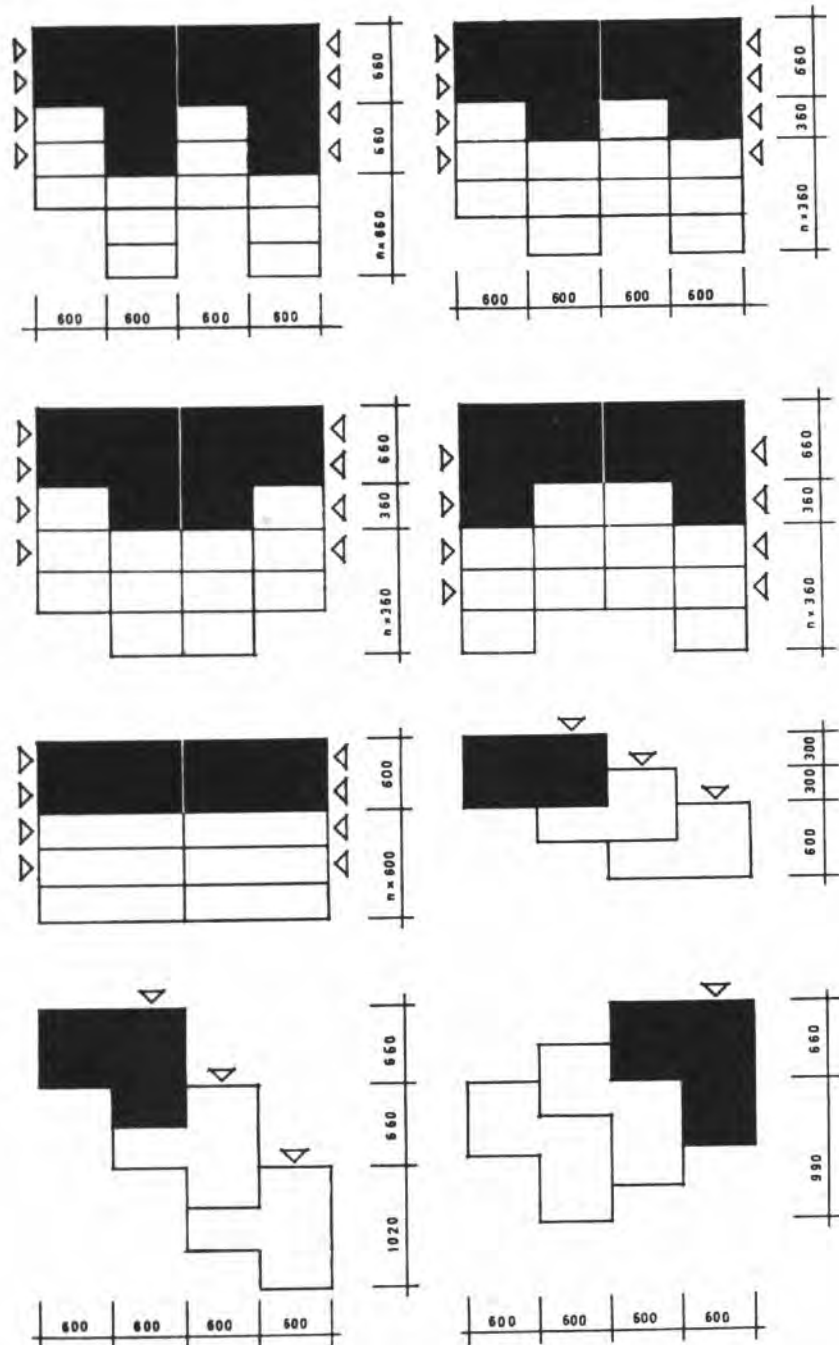
Radové rodinné domy môžu byť zoskupené proti svahu, ktorého sklon je 20—25°. Výška jednotlivých sekcií postupuje o celé podlažie. Za terasové ich možno považovať len vtedy, keď sa plochá strecha nižšie položennej sekcie využíva ako obytná terasa vyššie položeného bytu. Pri tejto forme zástavby rodinných domov je dôležité opticky uzavrieť jednotlivé terasy, resp. okná vyššie položených sekcií a nižšie položených terás (napr. široký kvetináč pozdĺž celej terasy, vysoké plné zábradlie ako múrik a pod.).

Obr. 41. Zásady na určenie správneho odstupu izolovaných, radových a terasových rodinných domov na svahu. Odstupy a vzdialenosti jednotlivých domov, hĺbka záhrad a terás vyplýva zo sklonu svahu pri rovnakej výške budov.

Garáže sa pri terasovej zástavbe obyčajne umiestňujú ako radové, priamo do spodného alebo horného podlažia jednotlivých traktov.

Za terasové rodinné domy nemožno považovať viacpodlažné tzv. pyramídové obytné stavby na rovinatých pozemkoch, pretože ro-

VZDIALENOSŤ BUDOV HĽBKÁ ZÁHRADY A TERASY		SKLON SVAHU	
RODINNÉ DOMY NA SVAHU		0%	0°
		11%	495°
		21%	945°
TERASOVÉ RODINNÉ DOMY		50%	225°
		75%	3375°
		120%	54°
		∞	90°

Obr. 42. Ukážky rôznorodých spôsobov radenia terasových rodinných domov na svahu
 Autor: Ing. arch. G. Čelechovský, Praha

dinný charakter bývania poskytujú len byty na spodnom podlaží.

Byty na horných podlažiach nemajú priamy nástup z pozemku.

Stavebníci si musia uvedomiť, že všetky pozemky či už v prielukách staršej, alebo novej zástavby, prípadne v nových obytných skupinách, tzv. súboroch rodinných domov, majú územným plánom predpísaný spôsob a formu zástavby. Kde sa to ešte zatiaľ neuskutočňuje, stavebné úrady národných výborov musia na to v spolupráci s urbanistickými pracoviskami čo najskôr vypracovať podklady. Pre všetkých záujemcov o výstavbu jednoznačne z toho vyplýva určitý postup, ktorý musia zachovať, aby nevznikali potom v štádiu rozostavanosti nedorozumenia a zbytočné rozpory. Najmä pri individuálnom zaobstarávaní si pozemku (prí-

padne dedení, dlhšej osobnej držbe apod.) treba si vopred preveriť na stavebnom úrade predpísanú formu zástavby. Treba si však uvedomiť, že vo všetkých uvedených formách možno realizovať kvalitné byty a že výstavba izolovaných rodinných domov nie je v každom prípade najvhodnejšia. V prímestských a mestských oblastiach treba počítať s tým, že stavebné povolenia sa budú postupne stále vo väčšom rozsahu viazať na realizovanie skupinových foriem rodinných domov (radové, átriové — kde sú na to podmienky — aj terasové) a prevažne dvojpodlažných dvojdomov. Výstavba izolovaných rodinných domov je opodstatnená v stavebných prielukách a najmä pre stavebníka zaoberajúceho sa poľnohospodárstvom.

architektonická časť

- riešenie stavebného pozemku ako obytného priestoru 65
- využívanie terénu pri výstavbe rodinných domov 84
- architektonické riešenie exteriérov rodinných domov 89
- oslnenie pozemku a bytu v rodinnom dome 100
- dispozičné riešenie rodinného domu 105
- úprava interiéru rodinného domu 134

Riešenie stavebného pozemku ako obytného priestoru

Všetky výhody bývania v rodinnom dome možno dosiahnuť len vtedy, keď sa dispozíciou (t. j. pôdorysom a prevádzkovými vzťahmi) vlastného bytu rieši aj jeho vzťah k vonkajšiemu prostrediu a ak sa toto prostredie vhodne funkčne rozdelí, starostlivo upraví a udržuje. Spôsob celkového rozvrhnutia jednotlivých častí stavebného pozemku a najmä miera jeho využitia na obytné účely závisí od viacerých okolností. Sú to predovšetkým jeho tvar a veľkosť, konfigurácia a orientácia k svetovým stranám, umiestnenie domu, spôsob života a najmä záľuby jeho obyvateľov.

Vzhľadom na množstvo faktorov, ktoré ovplyvňujú celkové usporiadanie, nemôžeme tu opísať a znázorniť všetky riešenia. Rozhodli sme sa pre najdôležitejšie.

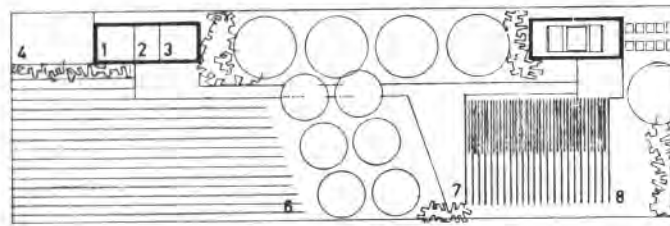
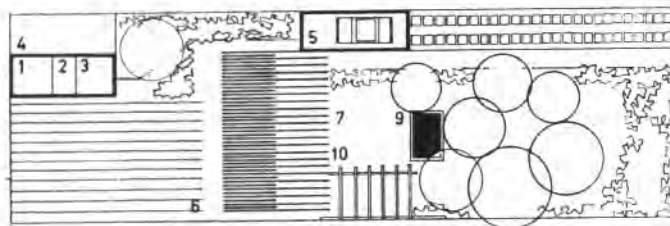
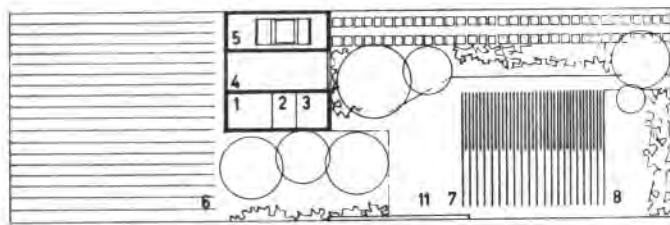
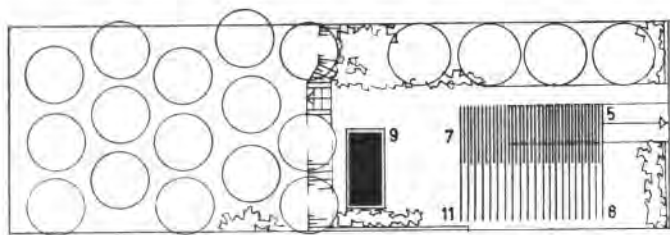
Základné riešenie stavebného pozemku, návrh jeho funkčného členenia by mal byť súčasťou projektu. Stavebný úrad by ho mal v hrubých rysoch určovať, a tým by tiež vykonával aj určitú koordináciu v jednotlivých častiach sídlisk.

Detailné dotvorenie stavebného pozemku

ako obytného priestoru závisí od úrovne a vyspelosti stavebníka alebo užívateľa rodinného domu. Pri tvorbe exteriéru obytného prostredia sa musí stavebník riadiť vkusom a ekonomickými možnosťami pri rešpektovaní už uvedených zásad. Aby si nevybral rozličné nevhodné až gýčovité úpravy, mal by sa riadiť projektom a v detailoch vhodnou literatúrou alebo aspoň radami skúsenejších.

Členenie plôch stavebného pozemku

Pri členení plôch stavebného pozemku treba sa zbaviť tradičných predstáv, ktoré v okrajových polohách miest, ale najmä na vidieku vyplývali zo súkromnej poľnohospodárskej prevádzky. Po prechode poľnohospodárstva na veľkovýrobu stráca totiž staré členenie svoje opodstatnenie. Hospodársky dvor s hnojiskom a všetky hospodárske prístavby, ktoré sa tiahli za obytnou časťou niekoľko desiatok metrov dozadu, nemajú už význam. Rozdelenie plôch pozemku aj bývalej roľníckej usadlosti sa musí

Obr. 43. Schémy niekoľkých spôsobov usporiadania stavebných pozemkov pri výstavbe samostatne stojacich rodinných domov (aj dvojdomov):

a — Funkčné využitie plôch pri mierne svahovitom stavenisku s rodinným domom v nižšie položených časti. Garáž je v susteréne čiastočne zapustená pod úroveň predzáhradky. V zadnej časti prízemie rodinného domu priamo nadväzuje na terén obytnej zelene, ktorá je terasou upravená do vodorovnej polohy kvôli bazénu. S hospodárskymi prístavkami sa na pozemku nepočíta.

b — Obytná zeleň za domom je blízko združených hospodárskych prístavkov, a preto sa výbeh drobného rieši átriovým spôsobom s využitím garáže a dvoch stien na jeho odclonenie.

c — Príklad riešenia pri opačnej orientácii pozemku k svetovým stranám ako v prípadoch a, b, d. Obytná zeleň je v poloátriu, ktoré vytvára rodinný dom a garáž. Hospodárske prístavky sú v najzadnejšej časti pozemku s odcloneným výbehom. Vytvorenie potrebnej intimity obytnej zelene vo vzťahu k ulici si vyžaduje intenzívnu výsadbu nízkej aj vysokej zelene.

d — Príklad z praxe. Garáž nekladie nároky na dlhý vjazd, obytná zeleň je za rodinným domom a hospodárske prístavky sú dostatočne oddelené od bývania.

1 — chliev a kurín, 2 — príručný sklad krmiva a drápravovňa, 3 — sklad náradia, 4 — výbeh pre drobných, 5 — garáž pre osobné auto, 6 — účelová zeleň, 7 — predzáhradka, 8 — bazén (ozdobný alebo na kúpanie), 9 — drevená pergola s popínavými rastlinami, 10 — stena s vhodnou povrchovou úpravou ako optická clona voči susednému pozemku

zmeniť tak, aby sa zdôrazňovala predovšetkým jej obytná funkcia. Väčšinu plôch bývalého dvora, ktorý sa využíval na manipuláciu s vozom, koňmi, strojmi, hnojom a pod., bude najvýhodnejšie preorať a zatravníť, prípadne zriadiť na nich zeleninové záhony, vysadiť ovocné stromy a pod. Pre drobné hospodárske zvieratá stačí vymedziť malú časť v zadných polohách pozemku, ohradiť ju a oddeliť hustým porastom, aby sa tým tlmili zápachy a nenarušil sa celkový dojem. Tieto úpravy predpokladajú odstránenie všetkých nepotrebných hos-

podárskych budov. Pre staršie roľnícke usadlosti, ktorých pozemky sú obyčajne zastavané do hĺbky dvoma aj viacerými obytnými domami s príslušnými hospodárskymi objektmi, nemožno dať všeobecný návod na nové spôsoby rozdelenia. Pri výstavbe nových rodinných domov na pozemkoch širokých približne 15—20 metrov treba už dodržiavať určité zásady rozdelenia pozemku. Obyčajne sa rozdelí na predzáhradku, malý manipulačný dvor pri vstupe do domu, tzv. obytnú zeleň nadväzujúcu zväčša na obývaciu izbu, hospodársky dvor

Obr. 44. Ukážky nevhodných ozdôb do predzáhradiek.

pre chov drobného hospodárskeho zvieratstva a vlastnú záhradu.

Vzájomná väzba, ako aj veľkosť jednotlivých plôch, môžu byť rozličné podľa tvaru pozemku, terénu, situovania domu atď. Niektorú plochu možno prípadne aj vynechať.

Predzáhradka oddeľuje obydlie od hluku a nečistoty ulice. Buduje sa v hĺbke 3—6 aj viac metrov, a to podľa stavebnej čiary, ktorá určuje vzdialenosť prednej steny budovy od tzv. regulačnej čiary oddeľujúcej súkromný pozemok od verejného. Hĺbku predzáhradok nemožno voliť ľubovoľne, ale jednotne, aby nevznikla zubovitá zástavba. Vzhľadom na stále hustejšiu premávku na cestách je vhodná čím hlbšia predzáhradka. Podľa možnosti sa v nej vysádzajú len okrasné rastliny a udržiava sa trávnatý koberec. Možno v nej vysadiť ovocné stromy. Pri ich výsadbe treba však pamätať na to, že rastom zaberú viac miesta, a preto nemajú byť blízko steny a okien, aby netienili obytné miestnosti.

Pri výstavbe v prielukách, napr. pri frekventovaných dopravných ťahoch, by sa mal rodinný dom umiestniť až celkom v zadnej časti pozemku. Podobne aj pri pozemkoch situovaných na sever od ulice, kde potom predzáhradka splýva so záhradou a kontakt s prírodou je smerom k ulici.

Manipulačný dvor nadväzuje na vstup do domu a vchod na pozemok. Z hygienických a prevádzkových dôvodov je najvýhodnejšie posypať jeho povrch drobným štrkom, prípadne škvárom. Zabráni sa tým rozbahňovaniu. Niekedy treba urobiť aj spodné odvodnenie (oddrenážovanie) alebo povrchové úpravy spádov tak, aby mohla zrážková voda odtekať smerom od budovy. Dôležité je tiež vhodne upraviť podlažie. Hlavné prístupové smery možno vybetónovať alebo upraviť tehlovou dlažbou, dlažbou z kamenných dosiek, jednostranne opracovaného kameňa, z betónových dlažbových prefabrikátov rôzneho tvaru a veľkosti atď. Veľmi vhodná a cenovo nenáročná je dlaž-

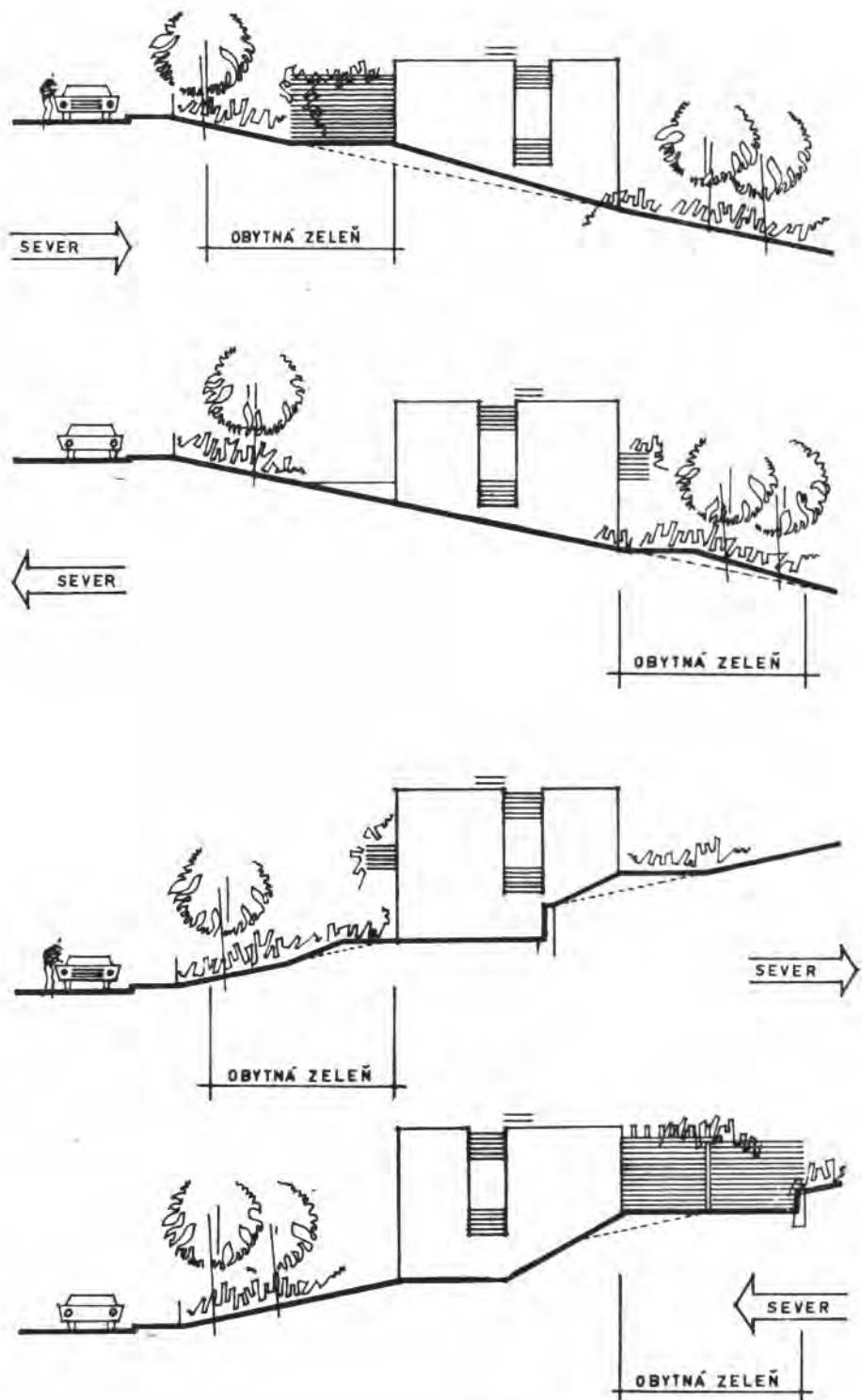
Obr. 45. Správne nadviazanie obývacej izby na exteriér bez prevýšenia. Intimita častí obytnej zelene bezprostredne pri dome je zvýšená optickou clonou voči susedným pozemkom. Hoci má dom podkrovie v plnom rozsahu využité na obytné účely, strecha má jednoduchý tvar vďaka špeciálnym strešným oknám.

ba z vymývaného betónu, ktorého povrch tvorí jemná frakcia riečneho štrku.

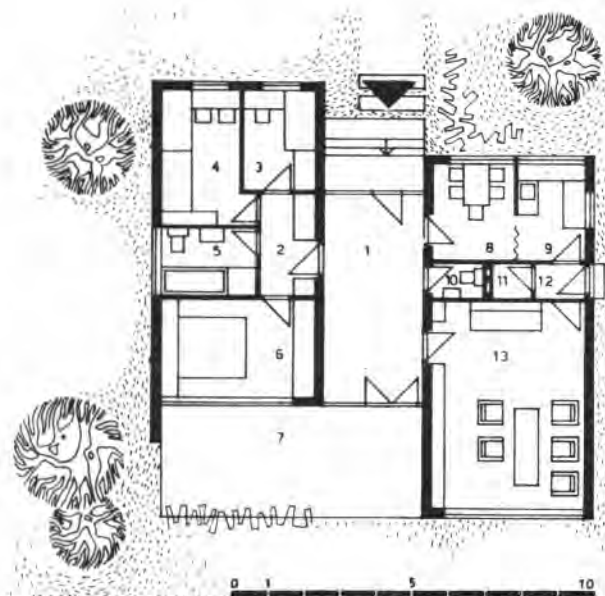
V mestskej zástavbe pri plynovom (olejovom) ústrednom vykurovaní manipulačný dvor nie je potrebný. Prístup na pozemok a komunikačné prepojenie ostatných častí pozemku sa vyrieši predzáhradkou a obytnou zeleňou.

Obytná zeleň má najmä v letných mesiacoch plniť funkciu obydla rozšíreného do prírody. Musí preto priamo nadväzovať na obytnú časť rodinného domu. Odporúča sa doplniť ju terasou nadväzujúcou na obývaciu

izbu, prípadne ľahkou drevenou pergolou z hraneného alebo žrdového materiálu, na ktorej sa vhodne uplatnia rôzne popínavé rastliny. Tieto priestory sa v lete dopĺňajú ľahkým prenosným záhradným nábytkom napr. z hliníka, bambusu, prútia a pod. Výber zelene pre obytnú (okrasnú) časť záhrady ovplyvňujú rozličné faktory. Tak napríklad okrem fyzikálnych a chemických vlastností pôdy, do ktorej sa zeleň vysadzuje, dôležitú úlohu majú aj klimatické a mikroklimatické podmienky. Snažíme sa preto vysadiť zeleň prevažne domáceho pôvodu, aby sme vytvorili kultivované prostredie pripomínajúce našu prírodu. Kvôli kontrastu k svetlým budovám vysadíme tmavšiu a k tmavým budovám svetlejšiu zeleň. Z kompozičného hľadiska zasa k vysokým a štíhlym domom

Obr. 46. Riešenie obytnej zelene balkónov, loggií a terás na svahovitých pozemkoch vzhľadom k svetovým stranám. Južná strana však musí mať v lete dostatok tieňa.

PRÍZEMIE

Obr. 47. Samostatný prízemný nepodpivničený rodinný dom s výrazne diferencovanou dennou a nočnou časťou, vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Byt nadväzuje cez obytnú halu na terasu a obytnú zeleň.

1 — obytná hala, 2 — chodba, 3 — izba dieťaťa, 4 — izba detí, 5 — kúpeľňa s WC, 6 — izba rodičov, 7 — obytná terasa, 8 — jedáleň, 9 — kuchyňa, 10 — WC s umývadlom, 11 — kotolňa na plynové alebo olejové vykurovanie, 12 — zádverie hospodárskeho východu, 13 — obývacia izba (NSR)

vysadíme stromy s guľatou korunou a k domom s plochou strechou, pôsobiacim horizontálne, zasa stromy so štíhlou korunou. Vlastná obytná časť záhrady má mať predovšetkým kvalitný hustý trávnik na odpočinok a slnenie, prípadne bazén so sprchou a detský kútik s pieskoviskom. Jej intímnosť zvýšime vytvorením kulisy z hustého krovia. Nikdy nestriháme tieto rastliny do hranatých neprirodzených tvarov. Výška zelene, jej umiestnenie v záhrade sa musí riadiť podľa zásad o prirodzenom osvetlení.

Z kvetín vytvárame vždy väčšie farebné skupiny — plochy, aby záhradka nepôsobila roztrieštená. Vo vzťahu k budove platia známe pravidlá o harmónii farieb, o ktorých budeme podrobnejšie hovoriť ďalej. Druhy kvetín volíme tak, aby bol z nich vždy aspoň jeden rozkvitnutý.

Vhodným doplnkom okrasnej časti záhrady je napríklad bazénik na pestovanie vodných rastlín. Jeho steny nesmú vyčnievať nad terén; musia splyvať s okolitým prirodzeným povrchom. Voda v záhrade pôsobí vždy prirodzene a osviežujúco. Ak vysádzame vyššiu zeleň,

najmä stromy, snažíme sa ich umiestniť pri okraji parcely (asi 3 m), aby sme získali čím viac slnečných plôch. Na svahovitých terénoch môžeme vybudovať skalku (alpínium), v rovinnatom teréne kvetinový múr, najlepšie z režného materiálu, napríklad z materiálu použitého na sokli budovy. Ako okrasné doplnky záhrady nepoužívame rozličné gýčovité sošky trpaslíkov, muchotrávky, zrúcaniny hradov, lesklé reflexujúce predmety a pod. Záhrada je tiež ukážkou vkusu majiteľa domu.

Riešenie obytnej zelene má špecifické formy pri átriovej kobercovej zástavbe, keď slúži výlučne pre oddych — rozšírenie obytného priestoru. Ovplyvňuje to jeho zariadenie a výsadbu zelene. Pri terasových rodinných domoch má každá terasa funkciu obytnej zelene. Pri oboch týchto tzv. mestských formách intenzívnej zástavby ostatné funkčné plochy spravidla úplne odpadajú, alebo sú zredukované na minimum.

Obytná zeleň môže byť podľa spôsobu rozvrhnutia funkčných plôch pozemku spojená aj s vlastnou úžitkovou záhradou — nie je to však podmienka.

Úžitková záhrada býva obyčajne v zadnej časti pozemku a jej veľkosť závisí od spôsobu zástavby, stavebného pozemku, hospodárskeho príslušenstva a najmä ostatných funkčných plôch s pomerne ustáleným rozsahom. Veľkosť úžitkovej časti záhrady by mala byť len taká, aby nebola na príťaž. Pestuje sa v nej predovšetkým zelenina potrebná na bežné varenie a konzum v čerstvom stave, ovocné kry a podľa veľkosti parcely aj ovocné stromy.

Chodníky sú najvhodnejšie pri okraji pozemku, aby sa nenarušili ucelené plochy trávnikov, kvetinových záhonov, prípadne zeleniny. Na ich vyhotovenie sa používajú často prírodné alebo umelokalenné platne, ktoré sa vtipným zložením stávajú aj výtvarným doplnkom záhrady. Do priestoru úžitkovej časti záhrady umiestňujeme aj hospodárske objekty s výbehmi. Takto vzniká akýsi hospodársky dvor (predovšetkým na vidieku).

Hospodársky dvor je určený na chov hydiny, prípadne ošípanej. Na tieto účely stačí plocha minimálnych rozmerov umiestnená v strednej alebo zadnej časti pozemku a dokonale oddelená od ostatných plôch jednak vysokým pletivovým plotom kvôli zamedzeniu pohybu hydiny po celom pozemku a jednak zelenými kríkmi kvôli optickému odcloneniu zvyčajne menej vzhľadných kurínov a chlievov od bytu, obytnej zelene, prípadne od ulice. Ešte vhodnejší než pletivový plot je plot z plných dosiek, kameňa, tvárnic, vlnitého eternitu, pretože úplne zakrýva výhľad do výbehov drobnochovu. Z týchto výbehov možno vytvoriť akoby hospodárske átrium. Dvor treba dôkladne izolovať od studne, najmä treba dbať na vytvorenie správnych spádov.

V nadväznosti na hospodársky dvor sa umiestňujú aj stojany na prášenie kobercov a iné hospodárske doplnky.

Hospodárske prístavby tiež značne ovplyvňujú celkovú kvalitu obytného priestoru. Ich estetickému riešeniu a umiestneniu treba venovať mimoriadnu starostlivosť. Zásadne sa majú združovať priestory s rozličnou funkciou

Obr. 48. Zaujímavá architektonická úprava átria s bohatým výberom zelene a okrasnou vodnou plochou.

(napr. šopa na palivo a náradie, chliev atď.) do jedného staviska, aby bolo pri dome čo najmenej rozličných búd a prístreškov, v okolí ktorých je porozhadzovaná slama, hnoj, kôrovie a pod. Vhodné je tiež na rozhraní susediacich pozemkov združovať vždy dva a dva takéto objekty. Tieto staviská sa môžu budovať aj z menej kvalitných materiálov s kratšou životnosťou – tyčoviny, dosák, tvaroviek atď. Pri rešpektovaní zásady používania lacnejších stavebných materiálov a úspornejších konštrukcií však nesmú tieto objekty vyznievať ako nevzhľadné provizóriá. Rozsah hospodárskych prístavkov závisí aj od miery podpivničenia. Rodina, ktorá nemá záhumienok, môže vhod-

Obr. 55. Ukážka majstrovského dokomponovania prostredia architektúrou rodinného domu v Japonsku.

ným riešením suterénu úplne vylúčiť, resp. obmedziť na minimum ďalšie prístavky.

Pri radovej zástavbe rodinných domov, resp. iných sústredenejších formách na vidieku sa môžu hospodárske prístavky pre drobných situovať mimo vlastných stavebných pozem-

kov a združiť ich do skupín. Ich umiestneniu a architektonickému riešeniu však treba venovať mimoriadnu starostlivosť.

V niektorých krajoch na vidieku sa ešte aj dnes hojne používa tzv. letná kuchyňa. Prechodom roľníckeho obyvateľstva na kolektívne hospodárenie strácajú tieto priestory svoj pôvodný význam. Vyžaduje to však vhodné riešenie a dimenzovanie kuchyne v byte s účelným nadviazaním na manipulačný dvor. Pri novostavbách rodinných domov by sa nemalo uvažovať s týmito priestormi mimo vlastného obytného domu. V rámci príslušenstva bytu možno však najmä pre roľnícke rodiny zriaďovať tzv. čierne kuchyne v priamej väzbe na riadnu kuchyňu. (Bližšie pozri v časti o dispozičnom riešení bytu).

Garáže. Rýchle sa rozvíjajúca motorizácia prináša so sebou nové problémy, hlavne potrebu výstavby garáží. Pri rodinných domoch a roľníckych usadlostiach sa budujú väčšinou jednotlivo (izolované), priamo na pozemku majiteľa vozidla. Jednotlivé garáže majú byť dobre zladené s obytnou budovou aj hospodárskym príslušenstvom a svojím usporiadaním majú prispievať k vytvoreniu harmonického obytného celku. Možné sú tri základné spôsoby umiestnenia jednotlivých garáží v priestore pozemku rodinného domu: voľne stojace, pristavané a vstavané.

Voľne stojace jednotlivé garáže sa obyčajne budujú dodatočne, keď je už obytný dom postavený. Ich umiestnenie závisí od tvaru pozemku (najmä od jeho šírky), konfigurácie terénu, ako aj od rozvrhnutia i ostatných funkčných plôch. Najvhodnejšie však je vybudovať podľa možnosti spoločnú garáž (konštrukčne) pre dvoch susedov na rozhraní pozemkov.

Pristavané jednotlivé garáže sa môžu budovať buď súčasne so stavbou (prestavbou) rodinného domu, alebo dodatočne. Pri oboch spôsoboch treba dbať na dobré architektonické zladenie obytnej budovy s garážou (tvar strechy, farba omietky a pod.). Pri tomto spôsobe možno pričlenením garáže vytvoriť zá-

Obr. 56. Príklad priamo pričlenených hospodárskych prístavkov k jednotlivým sekciám radových rodinných domov.

kutie s obytnou zeleňou chránené od susedných pozemkov, prípadne môže garáž kryť výhľad na hospodárske prístavky, chrániť pred prevládajúcimi vetrami a pod. Pri pristavovaných garážach je dôležité, aby neboli príliš ďaleko od verejnej cesty. Ak je garáž vzdialená od verejnej cesty, zvyšujú sa náklady na vybudovanie súkromnej príjazdovej cesty a na jej údržbu (v zime odstraňovanie snehu). Okrem toho sa tým stráca aj cenná plocha.

Vstavané garáže sa budujú zároveň s obytnou budovou, sú jej súčasťou. Možno ich vybudovať aj pri prestavbách a prístavbách starších rodinných domov alebo roľníckych usadlostí, prípadne pod obytnou časťou domu.

Pri radových aj átriových rodinných domoch prichádzajú do úvahy najmä vstavané garáže. Spôsoby včlenenia garáží do rodinného domu sú veľmi rozmanité a vplýva na ne celý rad faktorov. Pri terasových rodinných domoch sa garáže riešia vedľa prístupovej cesty pod alebo nad skupinou radovou formou.

Pri izolovaných rodinných domoch, najmä však átriových a radových, sa môžu garáže v určitej obytnej skupine riešiť radovou formou so štyrmi až desiatimi sekciami.

Pre ľahšiu manipuláciu najmä v zimných mesiacoch sa odporúča na garáže všetkých druhov používať predovšetkým vyklápacie dvere. Pri zapustených a polozapustených garážach pod rodinným domom sa odporúča vytvoriť oproti príjazdovej rampe priebežne pred celou šírkou dverí pruh protispádu široký aspoň 100 centimetrov so záchytkou vody pokrytou mriežkou.

Hĺbkový rozmer garáže by nemal byť nižší než 600 cm a šírkový 260 cm. Podlaha garáže má mať spád 2 ‰ smerom von. Vnútorňý priestor má byť priečne vetrateľný. Osvetlenie nie

Obr. 57. Ukážka nevhodne riešených a vzájomne nezladených hospodárskych prístavkov susedných dvojdomov.

je nevyhnutné. Vhodné je garáž doplniť aj malou príručnou dielničkou, čo si vyžaduje jej predĺženie o 150 cm. Nemalo by sa zabúdať na združovanie garáží s ostatnými hospodárskymi prístavbami.

Oplotenie. Názory na oplotenie obytných domov, najmä na spôsob jeho úpravy sa značne menili. Kedysi spĺňalo ochrannú funkciu, izolovalo súkromné vlastníctvo. Dnes tento pôvodný zmysel oplotenia stráca význam a možno predpokladať, že sa v budúcnosti od neho vôbec upustí. Pri záhumienkových hospodárstvach s chovom domácich zvierat (najmä hydiny) treba s ním ešte počítať.

Na oddelenie hospodárskeho dvora je vhodný vysoký pletivový plot, na oddelenie predzáhradky a dvora od ulice nie je už vôbec potrebný vysoký, a tým menej masívny plot. Úplne nevhodné sú dnes ploty s kovovými trňmi, prípadne s ostnatým drôtom. Plné

a vysoké doskové, tehlové a plechové ploty a brány sú najmä pre veľkú spotrebu materiálu a značný archaizmus vzhľadom na dnešné obydlie tiež nevhodné. Pletivový plot od ulice sa môže vhodne doplniť krovínami, čím vznikne tzv. živý plot. Pre plot oddeľujúci súkromný pozemok od verejného priestoru úplne stačí výška 70 až 120 centimetrov. Na oddelenie vedľajšieho pozemku stačí tiež nenáročný pletivový alebo latkový plot do výšky 100—150 cm. V časti obytnej zelene za domom (vedľa neho) môže oplotenie v určitom rozsahu preberať aj funkciu optickej clony.

Kovový plot je potrebné natierať neutrálnym náterom — sivou, bielou, čiernou a drevený plot bezfarebným lakom. Plot sa zásadne nemá zvýrazňovať. Nepoužívame preto pestré a ostré farby, ako napr. červenú, modrú, aby zbytočne na seba neupútal pozornosť.

Využívanie terénu pri výstavbe rodinných domov

Individuálna výstavba u nás neberie zatiaľ ešte dostatočne do úvahy rozdielnosti vyplývajúce z rovinatého a svahovitého, resp. hornatého terénu. Práve tieto rozdielne terény poskytujú celú škálu možností osobitných a praktických riešení.

Pre rodinný dom na rovine je najvhodnejšie, keď je na celej zastavanej ploche každé podlažie v jednej úrovni. Môže mať tak podzemné podlažie (suterén alebo pivnicu) zapustené do rôznej hĺbky podľa účelu, podľa hladiny spodnej vody a pod., prízemie, ktoré má byť zdvihnuté nad terénom čo najmenej, a poschodie ako plnohodnotné podlažie alebo tzv. podkrovie. Ojedinele, napr. pri veľmi úspornej radovej zástavbe so šírkou priečelia 4—5 m sa buduje aj druhé poschodie. Každé z týchto podlaží je výškovo v jednej úrovni na celej ploche.

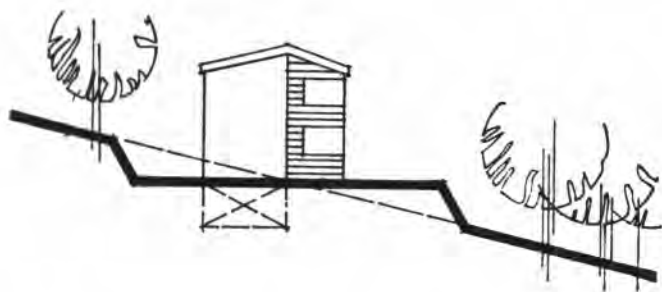
Keď je rodinný dom podpivničený a časť suterénu sa využíva na garáž, prízemie sa môže výškovo deliť. Obývací izba sa kvôli bezprostrednému nadviazaniu na obytnú zeleň zníži k ostatnej časti bytu (pod ktorou je garáž)

o 3—5 schodov. Toto riešenie je vhodné najmä tam, kde sa nemôže napr. suterén kvôli spodnej vode zapustiť do potrebnej hĺbky, alebo tam, kde by sa úplným zapustením suterénu pri malej hĺbke predzáhradky muselo do garáže schádzať príliš strmou rampou.

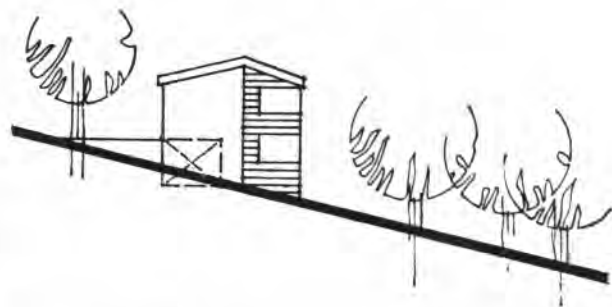
Pekne vyzneje aj výškové delenie obývacej izby, kde možno zapustiť napr. priestor pred krbom. Pre lepší prístup je vhodné vytvoriť tu tri až päť stupňov a väčšiu časť obvodu upraviť na pohodlné sedenie.

Pri inom spôsobe výškového delenia pôdorysu prízemného rodinného domu je napr. spálňová časť zvýšená a pivničné priestory situované pod ňou majú priame osvetlenie oknami nad terénom; schodíky (3—6) do chodby pred spálňami vedú z haly, ktorá je na úrovni obývacej izby. Táto časť je zdvihnutá nad terénom, max. o jeden až tri stupne a nemusí byť pod ňou pivnica.

Možné sú aj iné riešenia s vystriedanými polpodlažiami, kde napr. uličné priečelie môže byť dvojpodlažné a dvorové jednopodlažné, alebo naopak.

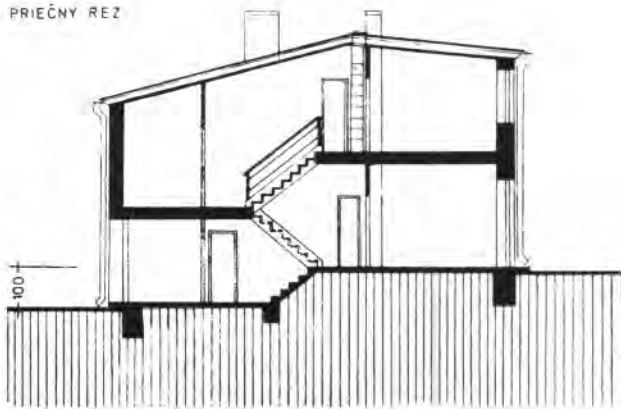
Obr. 67. Příklad správného (vpravo) a nesprávného (vľavo) riešenia rodinného domu na svahovitom stavenisku. Umelé terasy a „vyrovnávanie“ terénu zvyšujú náklady na výstavbu a predsta-

vujú surový zásah do prírodného prostredia. Terasovanie sa má používať len v nevyhnutných prípadoch.

PRIEČNY REZ

Obr. 68. Dvojpodlažný dvojdom pre mestskú zástavbu na svahu. Příklad úsporného riešenia s vystriedaním úrovni o pol podlažia. Komíny sú upravené na lokálne vykurovanie a pri aplikovaní centrálného kúrenia je potrebné upraviť vstup do kotolne. 1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň, 3 — kúpeľňa, 4 — WC, 5 — obývací izba, 6 — kotolňa (komora), 7 — horná podesta, 8 — kuchyňa, 9 — izba detí, 10 — izba rodičov. Katalóg STV Praha, 1962).

Obr. 69. Podkrovný rodinný dom na svahu s rozsiahlou galériou pri strednom podlaží, kde je obývacia izba. Galéria (čiastočne balkón a čiastočne loggia) umocňuje aspoň relatívny kontakt hlavného obytného podlažia so zeleňou orientovanou na juh.

V zásade však na rovine rodinný dom nemusí mať výškové delenie jednotlivých podlaží, dokonca môže byť aj celkom bez schodov ako prízemný rodinný dom situovaný bez prevýšenia priamo na teréne (1 stupeň).

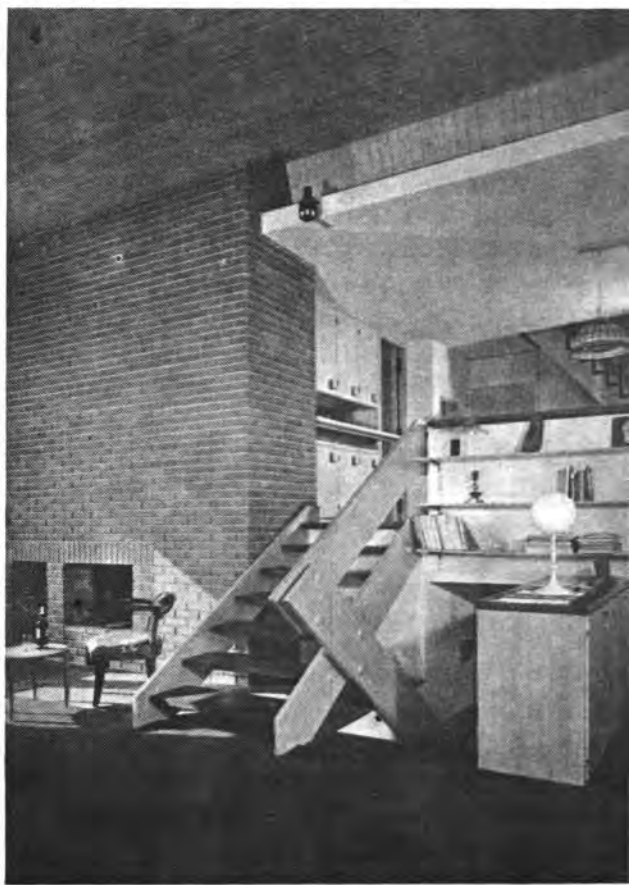
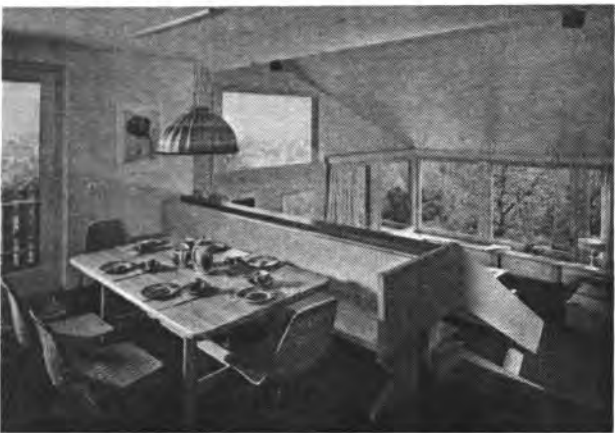
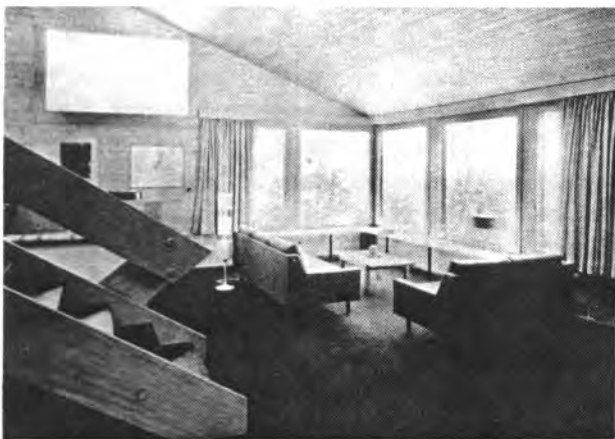
Rodinný dom na svahu obyčajne vyžaduje iné riešenie než na rovine alebo na mierne svahovitom stavenisku. Keď sa na svahovitom teréne mechanicky uplatňuje pôdorysné riešenie domu rovinného typu, vyžaduje to veľké zemné práce — odkopy, násypy — aby sa zís-

kala akási plošina. V lepšom prípade sa pôdorys prízemia domu rovinného typu osadí ako nástupné podlažie z hornej časti pozemku a z dolnej časti sa ponechá technické podlažie (v pôvodnom projekte suterénu), aby sa nemusel násilne prispôbovať, vyrovnávať.

Predpokladom správneho postupu pri výstavbe rodinného domu na svahu sú tieto zásady:

- terén ponechať podľa možnosti v prirodzenom sklone,
- použiť projekt vypracovaný zvlášť pre svahovité stavenisko.

Obr. 70. Příklad riešenia rodinného domu na svahovitom stavenisku. Obytná časť je rozložená do viacerých podlaží (Švajčiarsko).

Existuje niekoľko spôsobov, ako využiť mierny alebo aj prudší svah na vkusné a funkčne správne rozloženie dispozície radového, átriového aj samostatne stojaceho rodinného domu, prípadne aj dvojdomu v dvoch aj viacerých podlažiach. Všetky známe námety na takéto riešenia vychádzajú v podstate z dvoch základných schém, od ktorých možno odvodiť ďalšie varianty. Sú to:

— dispozícia s vystriedaním nástupov (predného a zadného) o pol podlažia; vhodná je pre zástavbu na miernejšie svahy ($8-12^\circ$) pri rozdielke výšky medzi prednou a zadnou stenou asi 130—160 cm. Pri tomto riešení sú možné aj bočné nástupy na medzipodestu schodiska; na výškový posun podlaží to však nevplyva;

— dispozícia s vystriedaním vstupov o celé podlažie; odporúča sa na strmšie svahy (asi 20°) pri výškovom rozdielke 270—310 cm (tiež s možnosťou bočného nástupu na medzipodestu).

Zo stručne opísaných riešení, ktoré sú rozpracované aj ako vzorové projekty, vidieť, že svahovitý terén nie je prekážkou pre výstavbu dobrých, esteticky aj prevádzkovo hodnotných samostatných aj skupinových rodinných domov.

Samostatným druhom skupinových rodinných domov na svahovité staveniská sú tzv. terasové rodinné domy, ktoré sa postupne radia nad sebou tak, že sa podľa sklonu svahu určité časti nižšie položených domov pokrývajú vyššie položenými. Podrobnejšie sú opísané v šiestej kapitole.

Svahovitý terén poskytuje aj veľa možností menších, ale veľmi dobre pôsobiacich úprav terénu v okolí domu, ktoré sú niekedy aj nevyhnutné, napr. oporné múriky, terénne schody a pod. Ich realizovaniu treba venovať veľkú pozornosť, aby pôsobili čo najkúsnejšie.

Architektonické riešenie exteriérov rodinných domov

Každý rodinný dom sám osebe aj v komplexe výstavby má popri svojich základných účelových hodnotách aj významný krajinotvorný a mestotvorný prvok, ktorý v danom prostredí môže pôsobiť pozitívne, neutrálne aj negatívne. Z tohto hľadiska vyplýva aj veľká dôležitosť jeho správneho architektonického riešenia v danom prostredí. Základným kritériom pritom je súlad medzi pôdorysným riešením a vonkajším stvárnením. Dnešné poznatky o správnom riešení všetkých druhov rodinných domov zhrnuté do „profesionálnej skúsenosti“ dávajú už seriózne predpoklady pre vhodné realizácie. Ide však o to, aby všetci zainteresovaní do individuálnej bytovej výstavby tieto skúsenosti primerane aplikovali.

Poznatky z oblasti typológie uplatnené už v pôdorysnom riešení rodinných domov sú nedoceniteľnou pomôckou pre svojpomocného stavebníka. V podstate však pri dodržaní zásad stanovených normou môže si stavebník v pôdorysnom riešení uplatniť svoje najvlastnejšie nároky na prevádzku bytu. Stavebný úrad má za úlohu skontrolovať dodržanie hygienických

zásad, rozsahu a základných princípov vyplývajúcich z normy.

Pokiaľ ide o tvarovanie, architektonickú kompozíciu exteriérov rodinných domov, treba si uvedomiť, že to nie je len súkromnou vecou investora. Stavebné úrady majú právo a povinnosť na ňu vplývať a nepripustiť, aby jednotliví stavebníci alebo projektanti realizovali nevhodné zámery. Nevhodné, archaické, aj keď dnes ešte veľmi rozšírené spôsoby celkového riešenia rodinného domu, treba nahradiť lepšími. Mnohé nové rodinné domy s nevkusnými fasádami plnými zastaralých ozdôb, s prekomplikovanými strechami neúčelných a nevkusných tvarov sú prototypom staviteľského gýču, tvarove na úrovni viliek z tridsiatych rokov. Preto sme aj obrázkový materiál pre túto publikáciu volili tak, aby čitateľ získal celkový pohľad na súčasnú individuálnu bytovú výstavbu a cez jej analýzu sa dostal k príkladom vhodných, odporúčaných riešení.

Pri vytváraní si predstáv o budúcej stavbe svojho rodinného domu z hľadiska jeho osa-

denia do daného prostredia a jeho tvarového a funkčného stvárnenia je potrebné vychádzať z týchto zásad:

— Rodinný dom nemá tvarove v danom prostredí a okolitej zástavbe pôsobiť cudzo.

— Keď má novostavba zapadnúť do prostredia, v ktorom sú síce nové, ale gýčovité rodinné domy, nie je žiadúce tvarove detailne nadväzovať na tieto objekty (napr. zastrešením,

Obr. 71. Rodinné domy z dvadsiatych rokov. Ako vidieť aj pri týchto svojpomocne budovaných stavbách sa ozdobovaním napodobňovala mestská architektúra, ktorá do dnešných dní slúži často ako vzor, žiaľ, zväčša v negatívnom zmysle.

farebnosťou a pod.). Pri situovaní novostavby do tohto prostredia sa odporúča:

a) v skupine (rade) domov so strechami obvyklého sklonu (cca 34—45°), ale s nevhodným tvarom (stanovým, valbovým a najmä manzardovým) riešiť novostavbu so sedlovou strechou s podobným sklonom, ale s odkvapom do ulice (pri prieluke jedného pozemku). Natočenie štítu do ulice by v tomto prostredí líniu striech porušilo. Podkrovné izby sa osvetlia podľa orientácie len cez štítu alebo aj cez strešné vikiere, prípadne šikmými strešnými oknami; ak je však prieluka široká min. na tri novostavby, možno ich uplatniť aj štítom do ulice;

b) v skupine okolitých objektov s polovalbovými strechami uplatňovať sedlovú strechu podľa prostredia štítom alebo odkvapom do ulice;

c) na skupinu okolitých objektov s plochými strechami nadviazať tiež plochou strechou, pravda, s modernejším riešením v detailoch (napr. atikou okolo celej stavby alebo strechou vôbec bez atiky s presahujúcou rímsou a vonkajším odpadom; v nijakom prípade neuplatňovať napr. atiku z troch strán, za ktorou je zamaskovaná obyčajná pultová strecha, alebo atiku z dvoch strán, ktorá tiež „maskuje“, resp. kazí obyčajnú sedlovú strechu s nízkym sklonom);

V zástavbe radových starších rodinných domov s odkvapom sedlovej strechy do ulice (na vidieku zväčša prízemných, v mestách aj dvojpodlažných) citlivo rešpektovať túto formu pri dostavbách aj asanáciách. Keď je potrebný vyšší plošný štandard, resp. väčší počet izieb, než umožňuje daná šírka pozemku, odporúča sa vybudovať obytné podkrovie pod sedlovou strechou s kultivovane tvarovaným vikierom, resp. zväčšiť obytnú plochu prispôbením

Obr. 76. Novostavby rodinných domov so sedlovou strechou. Úprava okolo štítu má byť hladká, bez „uší“ pri odkvape, ako je to na hornom obrázku.

pôdorysu do tvaru L smerom do dvora a uplatniť pritom princíp átriového domu.

— Pri jednotlivých častiach priečelí rodinného domu sa musia dodržať určité vzájomné pomery (sokel k ploche prízemnia, šírke rímsy, výške strechy). S tým súvisí aj vzťah rozponu stavby k počtu nadzemných podlaží. Pri dnešných svojpomocných realizáciách je bežné tzv. prevýšenie stavby.

— Hmota alebo celkový tvar rodinného domu či už izolovaného, radového a pod. aj pri výraznej plastickejši jednotlivých priečelí nemá mať najmä vo vstupných častiach rôzne vonkajšie znížené prístavky (tzv. verandy), ktoré sa budujú naraz s celým rodinným domom, ale pôsobia ako dodatočné prístavky.

— Dôležité je použiť okná vhodných tvarov (napr. štvorcové, obdĺžnikové na ležato a pod.) s prihliadnutím na vzájomný vzťah a zakomponovanie do celkovej plochy priečelia. Trojdielne okná s rovnakou šírkou jednotlivých krídel, najmä pri menšej šírke okna (pod 240 cm), možno považovať dnes už za prežitok.

— Pri kamennom obklade sokla, časti steny a pod. nie je vhodné použiť ešte aj keramické obkladačky alebo tehlové režné murivo. Rovnako nie je vhodné na jednej fasáde uplatňovať dva druhy, či dve farby obkladačiek.

— Hlavným vodidlom pri voľbe farieb má byť okolité prostredie, farba okolitých domov. Ďalším dôležitým faktorom je farba vlastnej krytiny, farba použitých režných materiálov, ako je kameň, drevo, tehla, pohľadový betón, keramický obklad atď., ku ktorým by sa mala farebne prispôbiť omietka buď v protikladnej, alebo príbuznej farbe uvedených materiálov.

— Už z tektonického hľadiska by mal byť sokel tmavší než farba steny a nemal by prekročiť výšku hlavy. Každá plocha steny má pôsobiť v jednej farbe. Farebne aj materiálove možno zdôrazniť len priestorovo vystupujúce alebo ustupujúce časti, ako je rizalit, rímsa, balkón, loggia atď. Biela rímsa sa napr. dobre uplatní medzi odlišnou farbou strechy a steny.

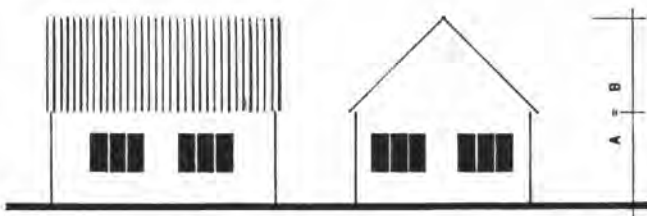
Farebne aj materiálove sa môžu odlišiť aj celé funkčné celky. Na fasáde nie je vhodné používať lesklé glazované (interiérové) obkladačky a najmä zrkadlá. Krása fasády spočíva v proporciách a vyváženosti hmôt, plných plôch a otvorov, v harmónii použitých farieb, a nie v dodatočnej kulisovej výzdobe.

— Úplne nevhodné sú viac než dvojfarebné omietky a najmä členenie fasád na farebné pásy a pruhy z rôznofarebných brizolitov. Základná prevládajúca farba omietky má byť biela a ojedinele veľmi príbuzné svetlé odtiene okrov a šedí vo veľkých celostenových plochách. Vystriedanie dvoch farieb omietky alebo dvoch materiálov (obklad) nie je vhodné na vonkajších rohoch stavby alebo jej častí.

— Vítaným prvkom sú drevené obklady na podhladoch ríms, parapetoch a pod.

— Pri voľbe farieb aj na doplnkové nátery, napr. okien, oplechovania, dverí a pod. treba mať na zreteli celú paletu farieb, ktorá sa na dohotovenom dome v danom prostredí bude

uplatňovať, t. j. prirodzené farby materiálov (šivý kameň, červená škridla, tehly, obkladačky a pod.) a základné farby, ktorými príroda obklopuje rodinný dom — modrá (obloha) a zelená (tráva, stromy . . .).

Obr. 84. Pomer strechy a muriva objektu; z kompozičného a estetického hľadiska nie je vhodný tento pomer 1 : 1. Vhodnejší je napr. pomer 1 : 3; 3 : 2 a pod.

Uvedené zásady sú len základným vodidlom, ktoré môže spolu s obrázkovou časťou pomôcť stavebníkom a všetkým zúčastneným na príprave a procese individuálnej bytovej výstavby zorientovať sa v tejto problematike. Nemajú za úlohu poučovať o projektovaní.

Oslnenie pozemku a bytu v rodinnom dome

Pri stavbe rodinného domu treba mať bezpodmienečne na zreteli zabezpečenie správneho oslnenia (insolácie) všetkých jeho priestorov. Terén na zástavbu môže byť svahovitý aj rovinatý. Pri rovinatom teréne orientácia pozemku nevlýva na jeho oslnenie. Pozemky so spádom do 5 % možno ešte považovať za rovinu a smer spádu z hľadiska oslnenia nie je pri nich dôležitý. Pri strmších svahoch je už orientácia dôležitá a závisí od nej aj oslnenie. Južné, juhovýchodné, juhozápadné, tiež západné a východné svahy možno považovať za oslnené, a teda aj vhodné na zástavbu. Severné, severovýchodné a severozápadné svahy do 15 % spádu sú ešte vyhovujúce na zástavbu. Pri prudšom spáde sú už nedostatočne oslnené a pre výstavbu menej vhodné.

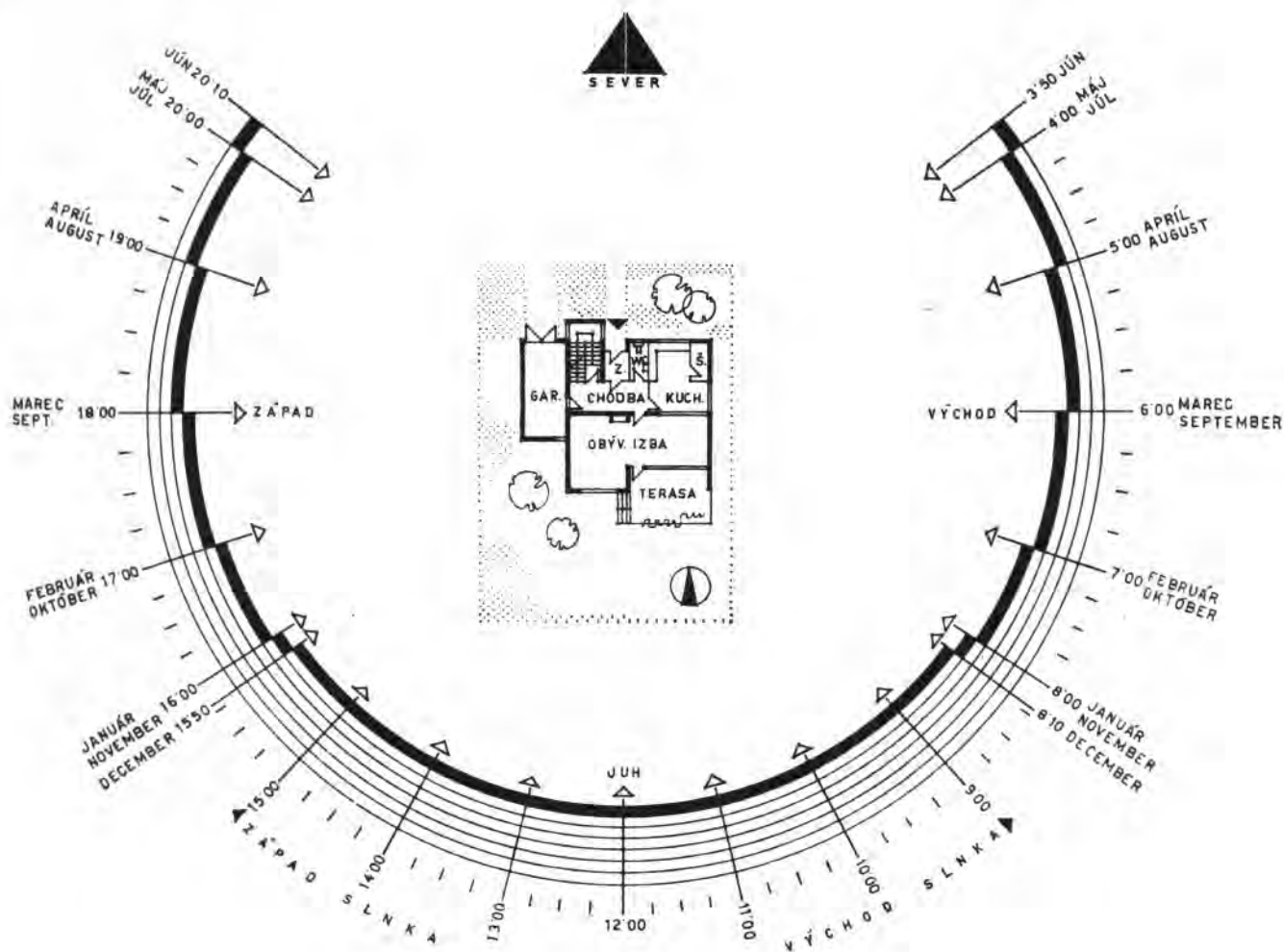
Pri kobercovej a radovej zástavbe, ale aj pri izolovanom rodinnom dome vedľa idúca cesta, regulačná čiara a iné faktory vopred určujú polohu priečelí rodinného domu. A tu je dôležité správne rozložiť vnútorné priestory vzhľadom na svetové strany, aby sa dosiahlo ich optimálne osvetlenie. Nesmie sa však pritom

narušiť prevádzková nadväznosť jednotlivých priestorov.

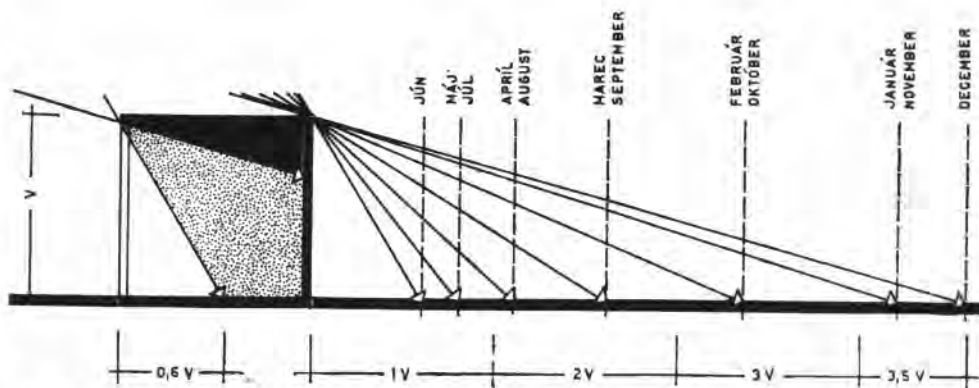
Obývaciu izbu odporúčame orientovať na juh až juhozápad, spálňu na juhovýchod a východ, hospodárske priestory bytu na severovýchod, sever a severozápad. Pracovňa a kuchyňa by nemala byť preslnená viac než 10 hodín denne. Každý obytný priestor musí mať zo zdravotného hľadiska pár hodín priame slnečné osvetlenie.

Insolácia má byť väčšia v zimných mesiacoch a menšia v letných mesiacoch. Docieli sa to napr. pri južne orientovanej fasáde. V lete, keď je slnko najvyššie, dopadajúce lúče zvierajú s fasádou malý uhol a takto orientovaný priestor poskytuje tieň. V zimných mesiacoch šikmé, hoci menej účinné lúče sa dostávajú hlboko do interiéru (pozri obr. 86). Východná a západná fasáda má rovnaké osvetlenie, ale západné lúče prehrievajú fasádu viacej. Severná fasáda je osvetlená viac-menej v letných mesiacoch, a to len v ranných a večerných hodinách (pozri obr. 85).

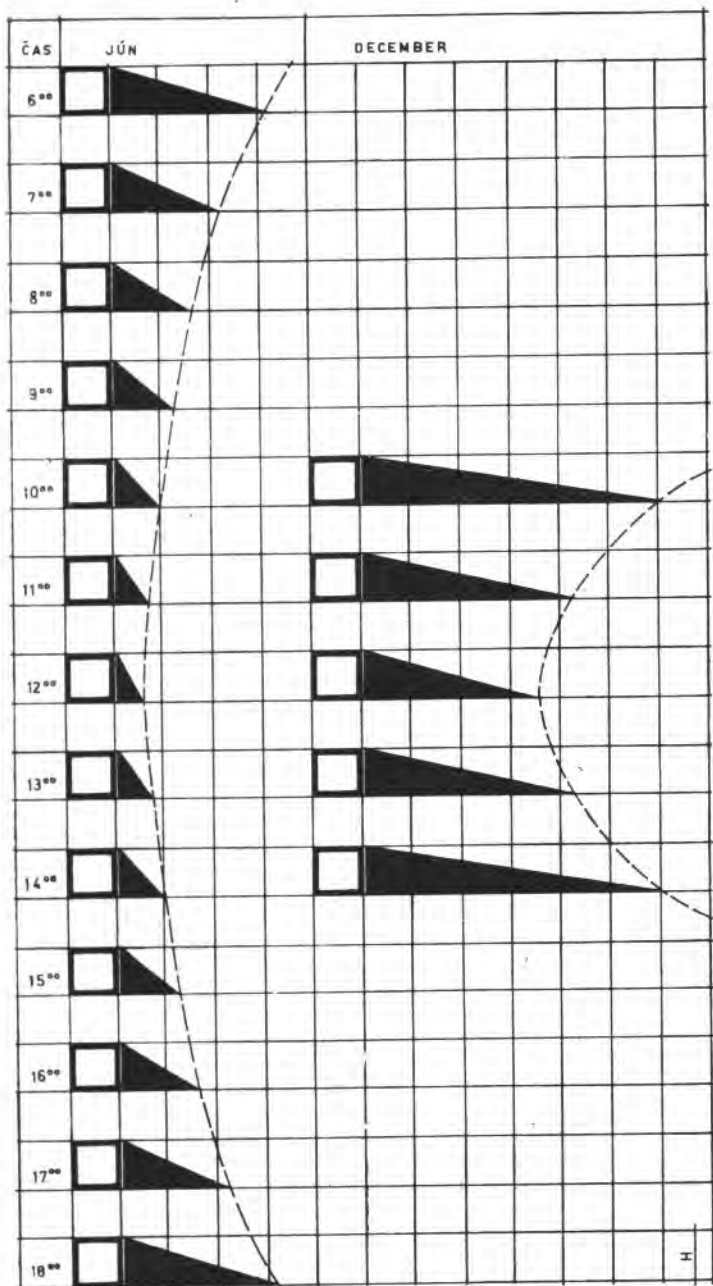
Intenzita a uhol dopadu slnečných lúčov sa

Obr. 85. Pomôcka na zisťovanie oslenia rodinného domu. Po vložení zamýšľanej dispozície do stredu diagramu a správnej orientácii k svetovým stranám možno predbežne zistiť dĺžku oslenia jednotlivých fasád aj vnútorných priestorov. Z diagramu vidieť, že južná fasáda je oslieňaná po celý rok, východná predpoludním, západná popoludní a severná len v letných mesiacoch, aj to len v ranných a večerných hodinách. Východy a západy slnka na pomocnom diagrame v jednotlivých mesiacoch sú priemerné a všeobecné. Čas východu a západu slnka sa totiž podľa zemepisnej dĺžky a šírky v každom bode zemegule mení.

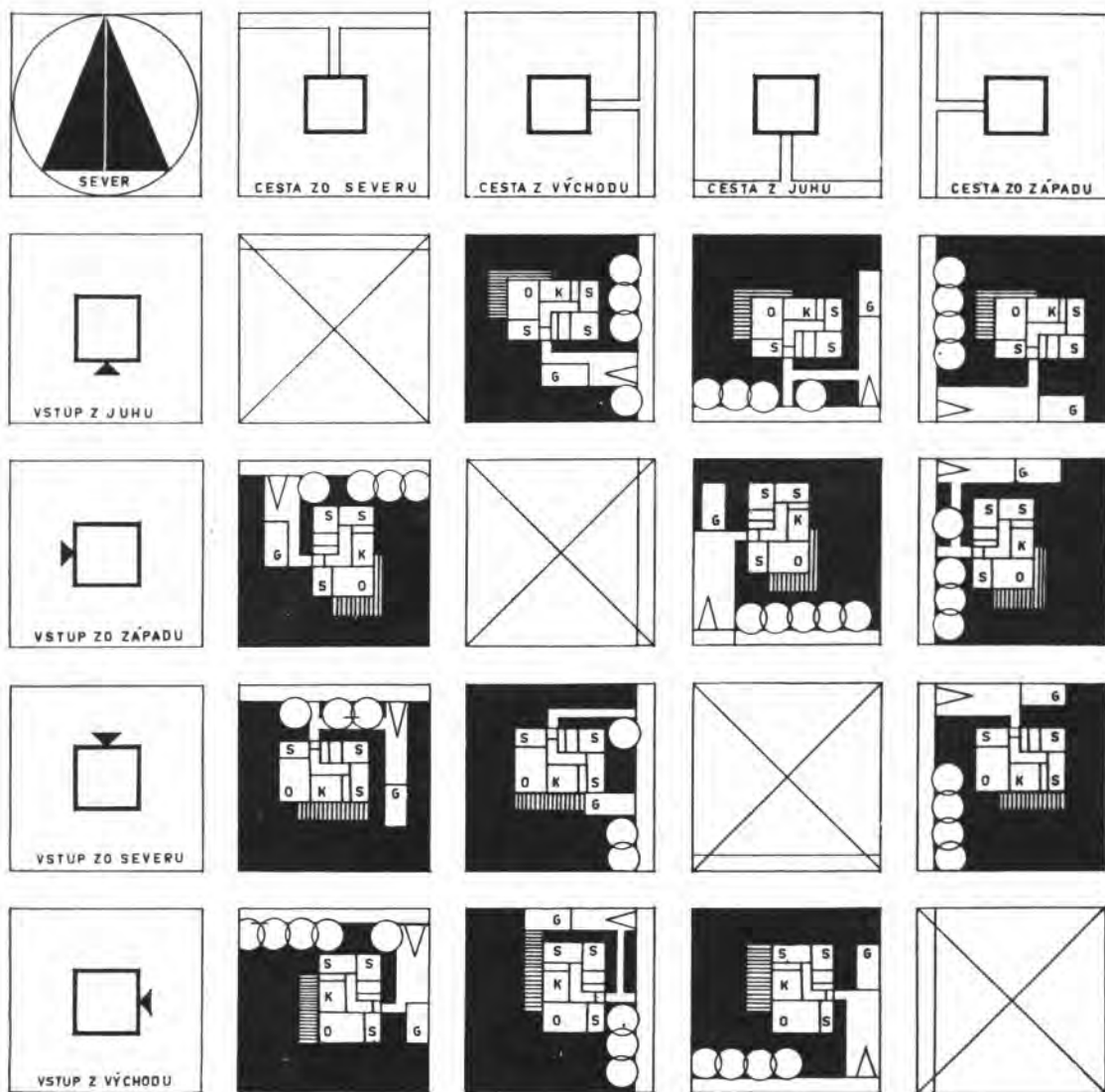

Obr. 86. Približný sklon dopadu slnečných lúčov v jednotlivých mesiacoch roka a dĺžka tieňa o dvanástej hodine. Znázornený je aj prenik slnečných lúčov do interiéru budovy v letných aj zimných mesiacoch. Schéma môže poslužiť pri voľbe odstupov novostavieb rodinných domov od existujúcich objektov, stromov a terénnych prekážok.

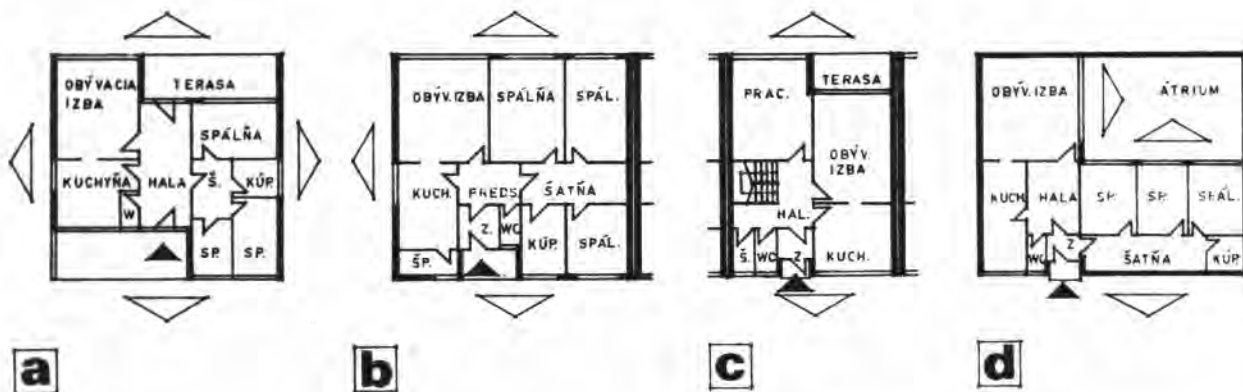
ČAS	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
VI	32	22	16	125	1H	075	06	075	1H	125	16	22	32
XII					6H	43	35	43	6H				

Obr. 87. Porovnanie dĺžky tieňov v priebehu dňa (v júni a v decembri), s ktorými treba počítať pri voľbe odstupov objektov, situovania terás, pri výsadbe vysokej zelene a pod. V júni, keď sú dni najdlhšie, svieti slnko približne 16 hodín denne (asi od 4,00 h do 20,00 h), jeho intenzita je väčšia a tieň krátky. V decembri svieti denne len 8 hodín (asi od 8,00 do 16,00 h), ale tieň je až šesťnásobný.

Obr. 88. Možnosti riešenia vstupu do domu a orientovania domu k cestám vedúcim v rozličných svetových stranách. Zo schémy vyplýva, že sa vstup zo sadu neodporúča. Z natočenia dispozície rodinného domu a polohy garáže, ako aj prístupov vidieť, ako možno ten istý pôdorys využiť v rôznych podmienkach oslnenia.

G — garáž, O — obývacia izba, K — kuchyňa, S — spálňa; ostatné označené plochy predstavujú príslušenstvo bytu a šrafovaná plocha je terasa (obytná zeleň). Schematickým umiestnením stromov je znázornená potreba optického clonenia od ulice, najmä so zreteľom na obytnú zeleň.

Obr. 89. Možnosti oslnenia jednotlivých druhov rodinných domov.
 a — pri izolovanom rodinnom dome možno uvažovať s oslnením zo všetkých štyroch strán; b — pri dvojdome (krajnej sekcii radového domu) sú oslnené tri priečelia; c — pri radovom rodinnom dome sú oslnené dve priečelia; d — pri átriovom rodinnom dome sú oslnené tri priečelia.

mení nielen v priebehu ročných období, ale aj v priebehu dňa. Okrem dĺžky oslnenia v tom ktorom dni môžu na oslnenie budovy vplývať ešte ďalšie faktory, ako je napr. oblačnosť. (na území Slovenska je okolo 60 % oblačných dní), ďalej zatienenie náprotivnou budovou alebo zeleňou. Z tohto hľadiska sú najvýhodnejšie listnaté stromy, ktoré v letných mesiacoch vytvárajú tieň a v zime po opadnutí listov umožňujú lepšie oslnenie fasády. Vzďialenosť cloniacej budovy by nemala byť menšia, než je poldruhnásobok jej výšky.

Pri orientovaní častí bytu k svetovým stranám treba pamätať na rozdielne podmienky oslnenia pozemkov na rovine a na úpätí svahu v nížinných a horských oblastiach. V nížinných oblastiach je v lete najneprijemnejšia juhozápadná strana, lebo miestnosti orientované týmto smerom sa veľmi prehrejú. Nočné ochladenie vzduchu v horských oblastiach tento nepríjemný dôsledok juhozápadnej orientácie do značnej miery eliminuje. Tieto skutočnosti treba rešpektovať pri riešení obytnej zelene, ktorá aspoň sčasti poskytuje potrebný tieň.

Okrem orientácie pri interiéri má dôležitú úlohu aj veľkosť okenných otvorov. Veľkosť okien v obývacej izbe a kuchyni by mala byť k podlahovej ploche najmenej v pomere 1 : 8, pri ostatných priestoroch bytu minimálne 1 : 12.

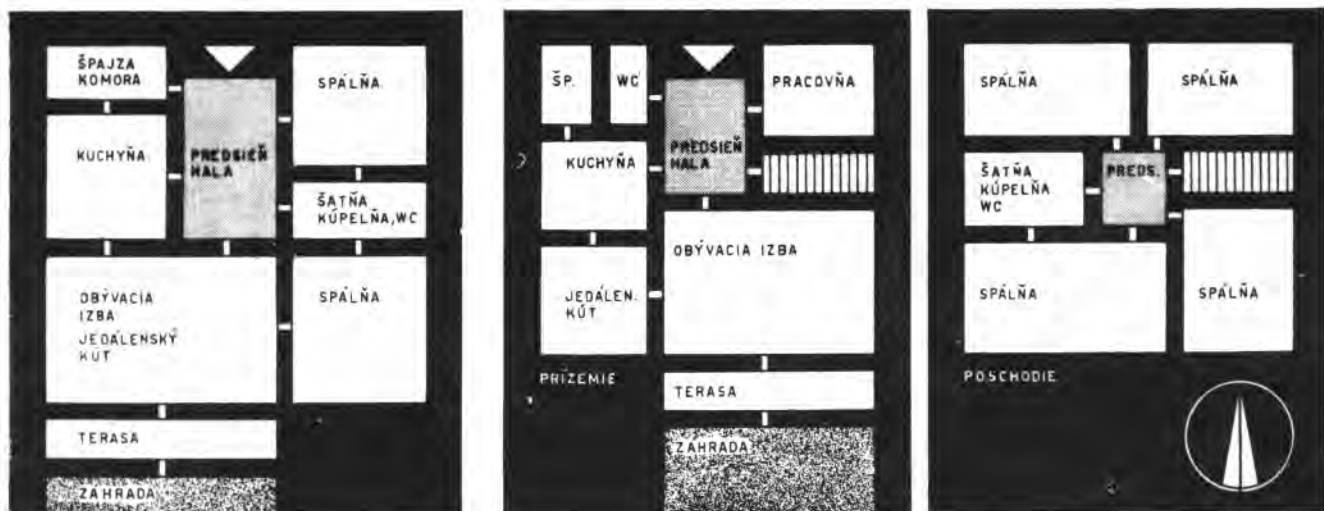
Dispozičné riešenie rodinného domu

Pre rodinný dom je typické najmä bezprostredné nadviazanie na okolie, ktoré má pri správnom riešení preberať najmä v letných mesiacoch určité obytné funkcie. Toto podstatne vplýva aj na súčasné tendencie pri navrhovaní bytov v rodinných domoch na vidieku aj v meste. V zásade treba voliť osobitný prístup k riešeniu rodinného domu, najmä jeho dispozície (pôdorysu) podľa viacerých hľadísk. Pritom základnými činiteľmi skladby bytu nie sú druh rodinného domu (napr. izolovaný, átrioový a pod.) a jeho podlažnosť (aj keď ju tiež ovplyvňujú), ale veľkosť čiže kategória a predovšetkým fakt, či sa bude stavať v meste, alebo na vidieku. Tým je totiž do značnej miery daný určitý spôsob života a teda aj názory a nároky na bývanie a riešenie bytu.

Samostatnou kategóriou rodinných domov sú riešenia s využívaním častí pôdorysu (jednej alebo viacerých izieb) na prenajímanie pre turistov. Treba pri nich vhodne diferencovať prevádzku vlastnej rodiny od prevádzky prechodne ubytovaných obyvateľov a najmä riešiť samostatné hygienické zariadenie pre prenají-

mateľnú časť. Prevádzkové riešenie je pri nich podobné ako pri tzv. vertikálnych dvojdomoch.

Byt v mestskom rodinnom dome sa rieši prevažne v tzv. základnom objeme bez väčších uskladňovacích a iných hospodárskych priestorov. Určený je na obytné funkcie rodiny, čo predpokladá rozvinutie aj pomocných uskladňovacích a technických priestorov a v individuálnych prípadoch aj ďalších priestorov, ktoré sa viažu na výkon niektorého zo slobodných povolání (napr. ateliér pre výtvarníka do určitej miery oddelený od bytu), na doplnkovú vedeckú, projektovú, publikačnú a inú činnosť (obvykle stačí ďalšia miestnosť v bytovej časti), na vykonávanie niektorého remesla vo vlastnej réžii (napr. opravárska činnosť) a pod. Okrem toho v niektorých miestach treba riešiť tzv. vinohradnícke domy (bližšie sa bude o nich hovoriť v časti o riešení bytov na vidieku). Pre kompletnosť treba uviesť častý prípad doplnenia obytných priestorov rodinného domu o miestnosti určené na pestovanie osobných záľub (tzv. koníčkov) rôzneho druhu. Obvykle pre ne vystačí v rámci

Obr. 90. Schéma pôdorysnej skladby a vzájomnej nadväznosti miestností v prízemnom rodinnom dome (vľavo) a v dvojpodlažnom rodinnom dome (vpravo).

technického podlažia jedna ďalšia miestnosť (10—20 m²) dimenzovaná podľa povahy vykonávanej činnosti (napr. stolárska dielnička a pod.).

Byt vo vidieckom rodinnom dome plní rovnaké základné obytné funkcie ako v mestskom dome. Má však pestrejšie dimenzované pomocné uskladňovacie priestory, čo vyplýva zo značného samozásobovania vidieckeho obyvateľstva základnými poľnohospodárskymi produktmi, zo zabezpečovania drobného chovu a pod. Odlišne sa rieši vstupná časť so zreteľom na nevyhnutnú očistu, pracovná kuchynská časť, v ktorej sa vykonáva väčší rozsah domácich prác, ako aj hygienická časť. Okrem hlavného, tzv. čistého vstupu, sa ďalej vyžaduje riešiť cez kuchyňu aj hospodársky vstup.

Vlastné hospodárske príslušenstvo treba riešiť mimo rodinného domu, v samostatnej časti, pričom jeho dimenzovanie závisí od rozsahu vykonávanej hospodárskej činnosti. Keď sa táto hospodárska časť nadviaže priamo za obytnú (dnes veľmi častý spôsob), obyčajne sa

znemožní pri plytkých predzáhradkách priame spojenie obytnej časti s obytnou zeleňou.

Paušálne diferencovanie tzv. mestského a vidieckeho bytu však nie je možné. Podstatný je vždy rozsah tzv. vedľajších hospodárskych činností, ako je drobnochovateľstvo, zeleninárstvo, vinohradníctvo, ovocinárstvo, práca na záhumienkoch.

Z hľadiska vývojových tendencií sa však spôsob riešenia vidieckeho bytu a mestského bytu čoraz menej odlišuje.

Funkcie bytu v rodinnom dome sú mnohotvárne. Byt na vidieku, práve tak ako aj v meste slúži predovšetkým na ubytovanie rodiny s dvoma až ôsmimi, ojedinele aj viacerými členmi. Rodinný dom má poskytovať vhodný priestor najmenej pre štvorčlennú rodinu, t. j. má mať dve spálne. Výstavba menších bytov formou rodinných domov je nežiadúca. Štvorčlenné a viacčlenné rodiny predstavujú u nás takmer 45 % domácností (štvorčlenné 22 %, šesť a viacčlenné len 10 %). Veľkosť rodinného domu, resp. jeho usporiadanie na bývanie domácnosťou s určitým počtom členov sa nazýva **kategória bytu** (byt štvrtej kategórie pre štvorčlennú rodinu, byt piatej kategórie pre päťčlennú rodinu a pod.). Voľba kategórie alebo veľkosti bytu závisí predovšetkým od

počtu členov rodiny a tiež od finančných možností. Nebolo by správne pridržiavať sa určitých vžitých, ale nesprávnych názorov a zvyklostí najmä na vidieku, kde prevláda názor, že obytná plocha obytného domu sa má skladať z menšieho počtu veľkých obytných miestností.

Byt musí svojim obyvateľom poskytovať všetky podmienky pre vykonávanie celého radu činností, ktoré vyžadujú určitú plochu, ale aj izoláciu. Pritom však nemá obytná plocha podľa normy prekročiť rozsah 120 m². Splnenie rôznorodých požiadaviek vyplývajúcich z potreby účelného, pohodlného a hygienického bývania sa nazýva **štandard**.

Dobre vyriešený rodinný dom má umožňovať:

- individuálny odpočinok, spánok;
- stravovanie, prípravu jedla, bežné stolovanie, zvláštne stolovanie;
- zhromažďovanie, rodinný odpočinok, hry, televízia;
- prijímanie rodinných aj individuálnych návštev;
- diferencovanú individuálnu činnosť detí, mládeže, dospelých;
- prácu v domácnosti — pranie, sušenie, hľadanie, šitie;
- osobnú hygienu a cvičenie;
- využívanie tzv. obytnej zelene (loggií, terás a balkónov) na obytné účely;

Obr. 91. Dvojpodlažný rodinný dom s podpivničením a prichlenenou garážou prístupnou aj zo vstupného zádveria. Možno ho riešiť aj v radovej zástavbe, kde sa jednotlivé sekcie dotýkajú garážami a vytvárajú tak vždy určité obytné átrium, do ktorého vyúsťuje obývacia izba. Pôdorysne je rodinný dom vyriešený tak, aby sa mohol situovať uličným priečelím aj na severnú stranu (orientovaná je do nej len jedna izba). Za najvýhodnejšiu orientáciu však možno považovať situovanie uličného priečelia na západnú stranu. Rodinný dom je vhodný pre šesťčlennú nepoľnohospodársku rodinu. Zastavaná plocha bez terasy je 69 m² a spolu s garážou 90 m².

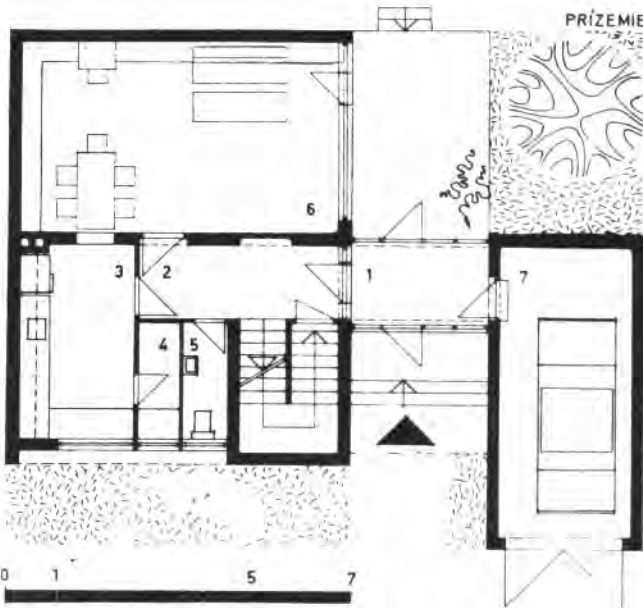
1 — vstupné zádverie, zimná záhrada (4,8 m²), 2 — predsieň (6,0 m²), 3 — kuchyňa s oknom na podávanie jedla (9,2 m²), 4 — špajza, 5 — WC s umývadlom, 6 — obývacia izba (25,0 m²), 7 — garáž, 8 — predsieň, 9 — izba rodičov (15,2 m²), 10 — izba (10,0 m²), 11 — izba (9,2 m²), 12 — kúpeľňa s WC (4,3 m²), 13 — balkón.

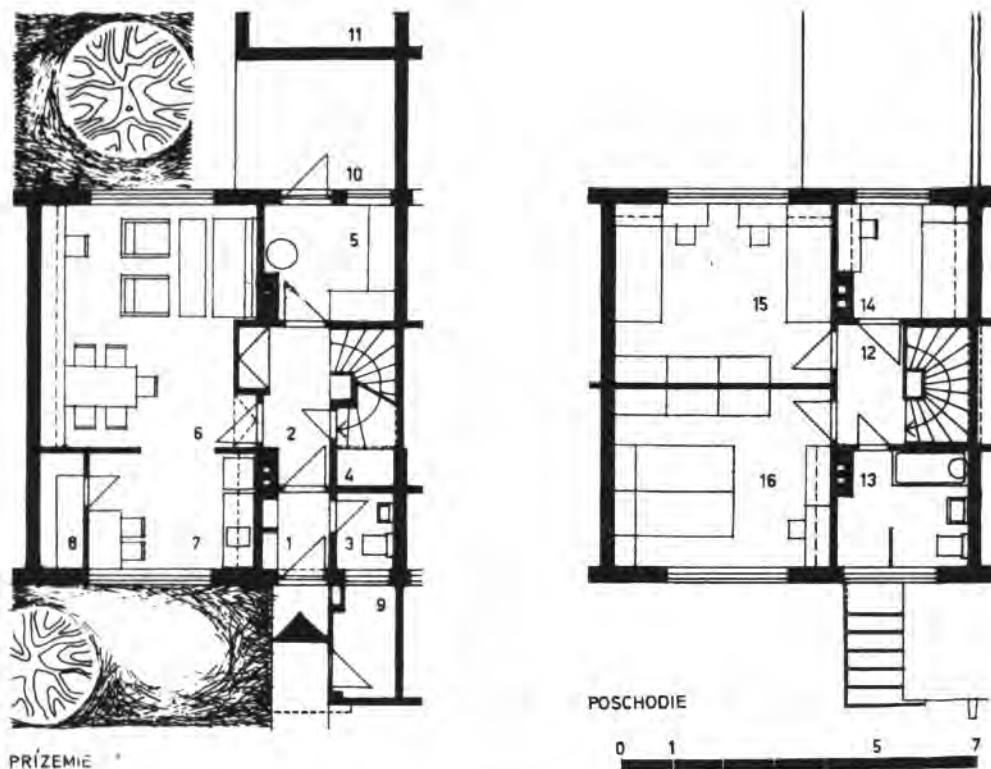
Autor: Ing. arch. M. Kalinovský. Košice.

— komunikácie, t. j. vhodne riešené izolované vstupy do jednotlivých miestností, zvukovú a pohľadovú izoláciu;

— uskladňovanie šatstva, domácich pomôcok, záujmových predmetov, potravín atď.

Z toho vyplýva aj potreba účelnej a plošne primeranej diferenciacie jednotlivých miest-

Obr. 92. Dvojpodlažný nepodpivničený radový rodinný dom s hospodárskymi prístavkami na uličnej aj dvorovej strane. Vhodný je pre päťčlennú rodinu vo vidlieckej zástavbe. Sekcií bez prerušenia by malo byť max. osem. Kúrenie môže byť lokálne alebo ústredné na plyn (olej). Pri tradičnej palivovej základni treba počítať s podpivničením. Zastavaná plocha bez prístavkov je 56,0 m².

1 — vstupné zádverie (1,8 m²), 2 — predsieň (4,5 m²), 3 — WC s umývadlom (1,6 m²), 4 — komora pod schodiskom, 5 — práčovňa, kotolňa, čierna kuchyňa (5,2 m²), 6 — obývacia izba (19,3 m²), 7 — kuchyňa, ktorú možno posunutím komínového telesa sprístupniť aj priamo z predsiene (7,3 m²), 8 — špajza (1,8 m²), 9 — komora (2,5 m²), 10 — krytý manipulačný priestor (7,5 m²), 11 — hospodársky prístavok (hydina, ošípaná) 12 — predsieň so schodiskom (5,8 m²), 13 — kúpeľňa s WC (5,5 m²), 14 — izbička (5,3 m²), 15, 16 — izba (14,8 m²).

Autor: Ing. arch. D. Babánek, Brno.

ností, ako aj určenia ich počtu podľa veľkosti (skutočnej alebo predpokladanej) rodiny, jej štruktúry a pod. Hlavnou zásadou má byť veľká obývacia izba a väčší počet menších izieb pre jednotlivých členov rodiny.

Zanedbávaným hľadiskom pri riešení bytov v rodinných domoch býva tzv. **flexibilita**, čiže ich prispôbitelnosť zmeneným nárokom — obvykle rozrastajúcej sa rodine. Z toho hľadiska sú vítané najmä prízemné rodinné domy s obytným podkrovím, ktoré sa môže

zariaďovať postupne jednou až tromi (štyrmi) izbami. Z hľadiska flexibility sú výhodné aj átriové rodinné domy pôdorysného tvaru **L**; keď sú v radovej zástavbe, možno ich predĺžiť v spáľňovom krídle o jednu aj dve izby.

S požadovanou diferenciáciou jednotlivých funkcií a flexibilitou súvisí počet obytných miestností v byte, tzv. **izbovosť**, ktorá je zároveň jedným zo základných ukazovateľov ovplyvňujúcich štandard bývania. Izbovosť však závisí aj od plošného štandardu, t.j. od

VEĽKOSŤ RODINY									
	2 - 3	2 - 4	3 - 4	3 - 5	3 - 6	4 - 6	4 - 7	4 - 8	5 - 8
OBÝVACIA IZBA									
JEDÁLENSKÝ KÚT	12 5 18	13 5 18	13 5 18	14 6 20	16 6 22	16 6 22	17 7 24	18 8 26	18 8 26
KUCHYŇA	6	7	7	7	8	8	8	8	8
SPÁĽŇA RODIČOV	14	14	14	14	14	14	14	14	14
SPÁĽŇA DETÍ	8	12	8	12	12	12	12	12	12
SPÁĽŇA DETÍ			8	8	12	8	12	12	12
SPÁĽŇA DETÍ						8	8	12	8 8
KÚPEĽŇA WC	4	4	4	4 12 1	4 12 1	4 12 1	4 12 1	4 12 1 1	4 12 1 1
USKLAD. PRIESTOR	15	15	15	2	2	2	25	25	25
SPOLU m²	51,5	56,5	60,5	69,2	76,2	80,2	86,7	93,7	97,7

Obr. 93. Prehľad minimálnych plôch bytu a jeho jednotlivých častí pre rôzne kategórie rodín (návrh Medzinárodnej únie rodinných inštitúcií a Medzinárodnej federácie pre bytovú výstavbu a urbanizmus). V tabuľke sú zachytené len minimálne plochy bez komunikácií, vstupných priestorov, hál, terás, balkónov a loggií. Hoci sú v tom malé odchýlky od noriem ČSN (napr. samostatné WC), možno tento prehľad použiť ako pomôcku najmä pri projektovaní.

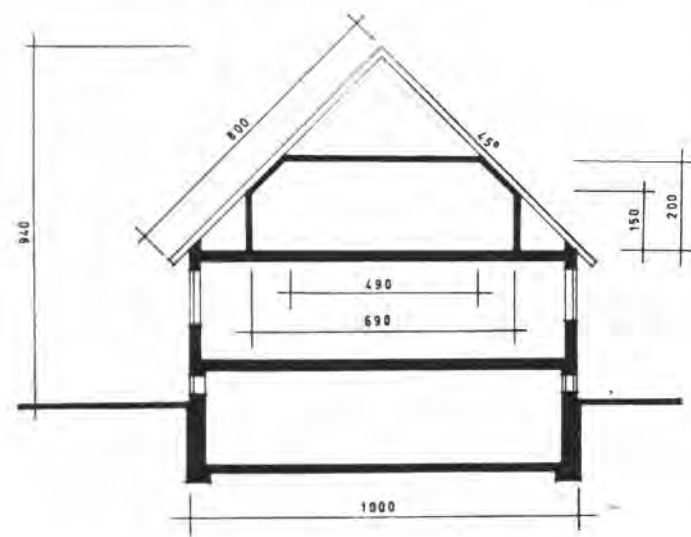
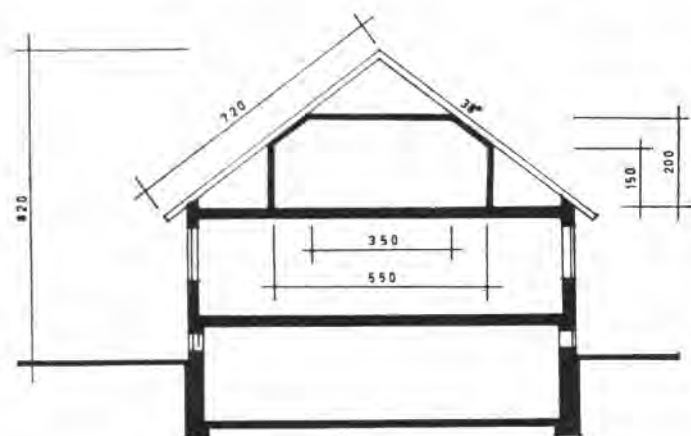
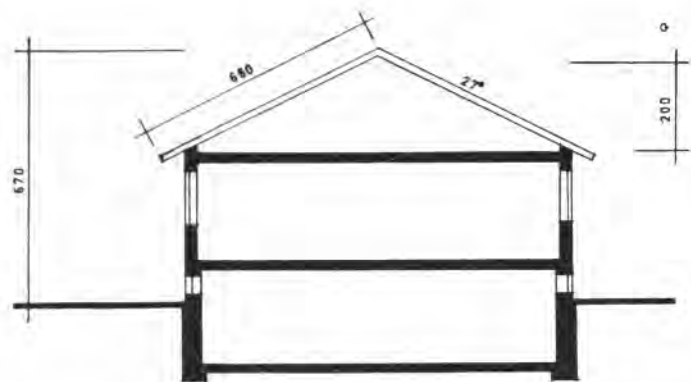
veľkosti obytnej plochy. So štandardom bytu úzko súvisí aj dispozičné riešenie a technická vybavenosť.

Pod **dispozičným riešením** sa rozumie skladba a vhodná vzájomná väzba jednotlivých

častí bytu, miestností, rozmiestnenie zariadených predmetov, situovanie okien, dverí, schodiska a pod.

Pod **technickým vybavením** sa rozumie zavedenie vhodného vykurovacieho systému (podľa možností nie lokálneho), vodovodu a kanalizácie, zriadenie kúpeľne, splachovacieho záchodu priamo v byte, vybavenie kuchyne a tiež kvalita remeselníckych prác.

Ako sme už uviedli, pri navrhovaní bytu v rodinnom dome a jeho umiestňovaní na stavebnom pozemku je veľmi dôležité situovanie

Obr. 94. Schematické znázornenie vzťahu medzi sklonom sedlovej strechy a mierou využiteľnosti podkrovia pri minimálnej nadmúrovke konštantnej výšky. Sklon vplýva aj na spotrebu materiálu (reziva aj krytiny) — pri 27° má strecha 132 m², pri 38° už 142 m² a pri 45° až 160 m².

jednotlivých miestností podľa správnej inšolácie. Tieto zásady však nemôže stavebník vždy stopercentne dodržať vzhľadom na polohu daného pozemku, susedné objekty, komunikácie a pod. a musí voľiť určitý kompromis. V takom prípade je dôležité, aby okná mali rozmery podľa krajných hodnôt prípustných tolerancií.

Pri dispozičnom riešení bytu a všetkých miestností jednotlivo treba už v prípravnom štádiu preveriť, či sa budú môcť vhodne zariadiť nábytkom. Žiada sa preto do pôdorysov jednotlivých miestností v projekte zakresliť vždy nábytkové zariadenie, a tak preukázať ich vhodnú veľkosť, tvar, rozmiestnenie dvier, okien atď.

Časti bytu

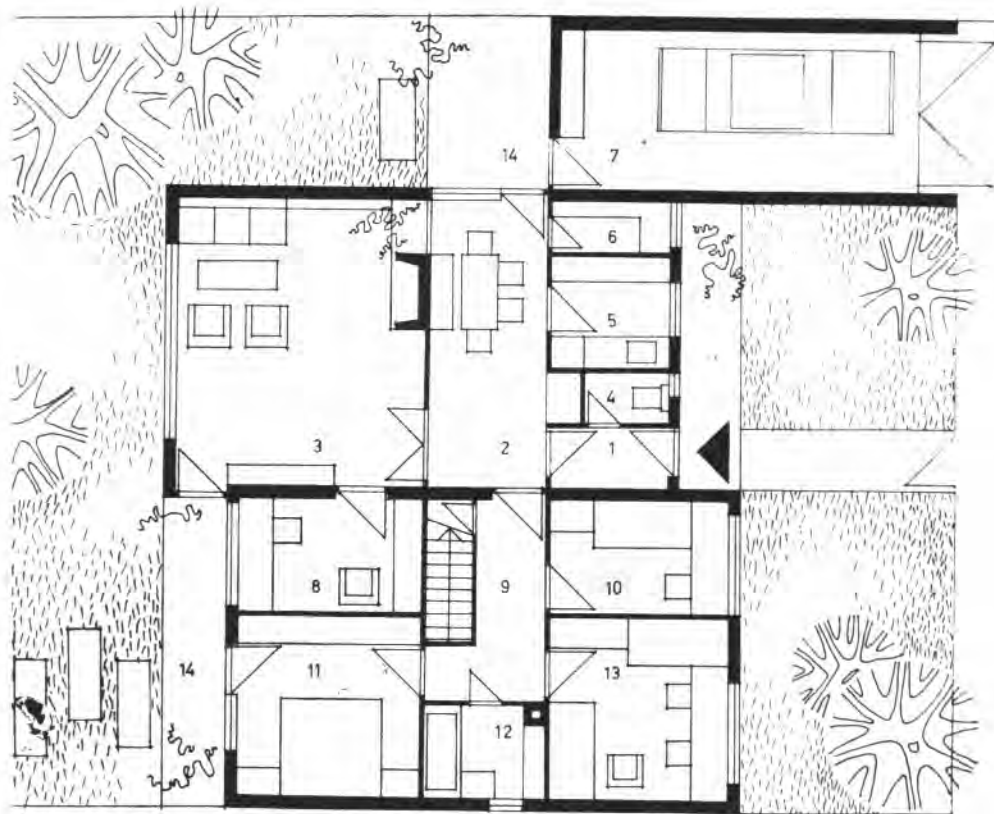
Zásadné rámcové diferencovanie funkčných častí vlastného bytu vychádza z rozdelenia na dennú a nočnú časť. Uplatnenie tejto zásady v konkrétnom riešení môže vychádzať z horizontálneho, vertikálneho alebo kombinovaného členenia.

Denná časť obsahuje vstupné, komunikačné, hospodárske a obytné priestory v určitom rozsahu, vzájomnej závislosti a veľkosti.

Nočná časť obsahuje spálne, resp. izby jednotlivých členov domácnosti a primeraný počet hygienických zariadení.

Rozsah aj veľkosť jednotlivých priestorov závisia predovšetkým od kategórie bytu a požadovaného štandardu. Vzájomná závislosť jednotlivých priestorov a miestností vyplýva zo základných typologických zásad navrhovania rodinných domov rôznych druhov.

Okrem dennej a nočnej časti, ktoré tvoria

PRÍZEMIE

Obr. 95. Prízemný rodinný dom s pričlenenou garážou, čiastočným podpivničením a ústredným kúrením zo suterénu. Denná a nočná časť bytu sú dôsledne oddelené. Dom je vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 134,0 m², s garážou 161,0 m².

1 — vstupné zádverie (2,5 m²), 2 — obytná hala so zariadením na stolovanie (12,5 m²), 3 — obývací izba s krbom (26,2 m²), 4 — WC (1,5 m²), 5 — kuchyňa (5,0 m²), 6 — špajza (2,3 m²), 7 — garáž, 8 — izba, pracovňa (7,7 m²), 9 — predsieň so schodiskom do suterénu (8,8 m²), 10 — izba (7,7 m²), 11 — izba rodičov (12,3 m²), 12 — kúpeľňa (4,0 m²), 13 — izba (12,3 m²), 14 — terasa. Autor: Ing. arch. M. Bašová, Ing. arch. F. Vician, Bratislava

Obr. 96. Pomocná schéma pre výber najvhodnejšej orientácie jednotlivých priestorov rodinného domu k svetovým stranám (podľa Schülera):

1 — vchod, 2 — kuchyňa, špajza, WC, 3 — kúpeľňa, šatňa; 4 — obývací izba; 5 — terasa; 6 — jedáleň; 7 — spálňa.

vlastný byt v rodinných domoch určitých druhov a riešení sú ešte ostatné priestory (pivnice, neobytné podkrovia a pod.). Ekonómia dispozičného riešenia sa prejavuje v pomere

obytnej plochy k príslušenstvu bytu. Plocha príslušenstva bytu by nikdy nemala dosahovať viac než 40—45 % z celkovej úžitkovej plochy. Správne horizontálne oddelenie dennej a nočnej časti možno docieľiť včlenením vstupných a komunikačných priestorov na ich rozhranie.

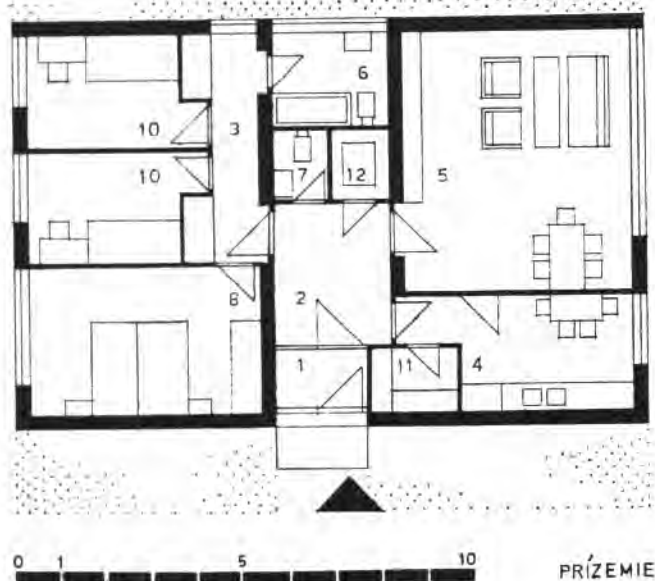
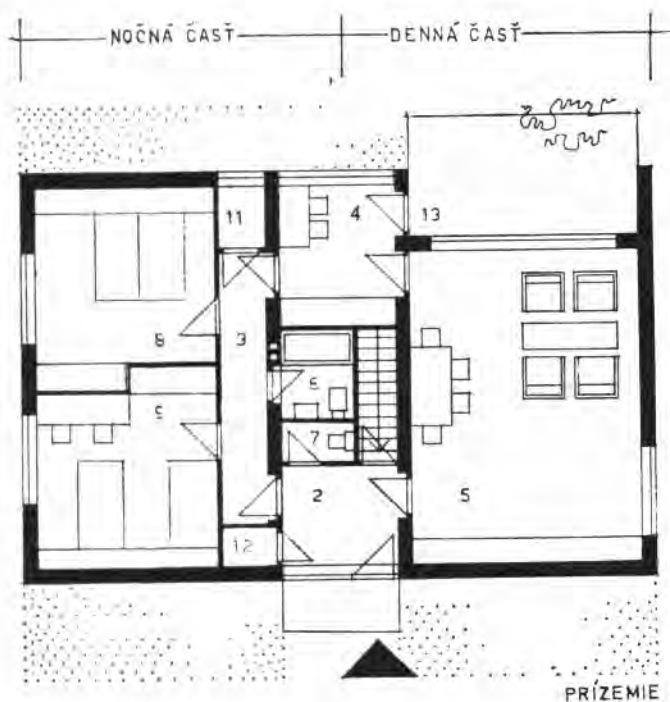
Pri dvojpodlažnom riešení rodinného domu sa denná časť umiestňuje na prízemí a nočná na poschodí. Pri dvojpodlažnom riešení na svahu s nástupom odspodu je rovnaké rozdelenie ako na rovine. Pri nástupe do horného podlažia možno umiestniť dennú časť hore a nočnú dole, alebo naopak. Zásadný vplyv tu má orientácia a z nej vyplývajúca poloha obývacej izby.

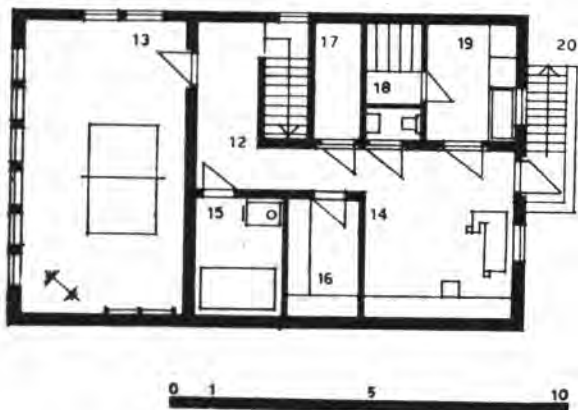
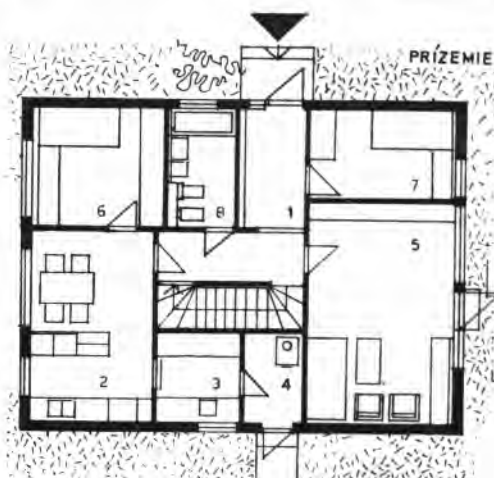
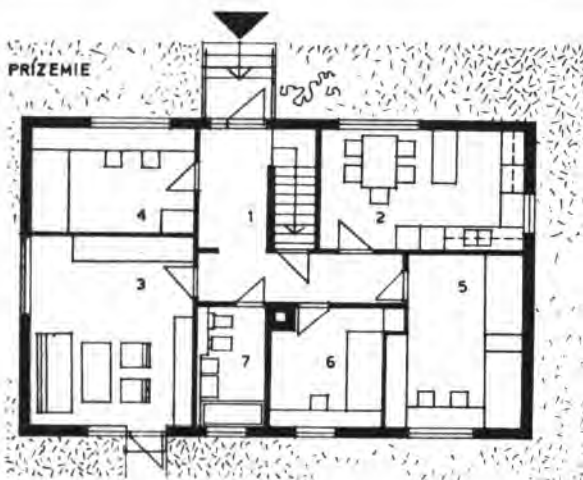
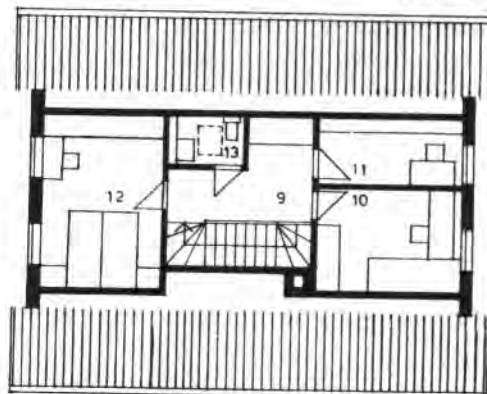
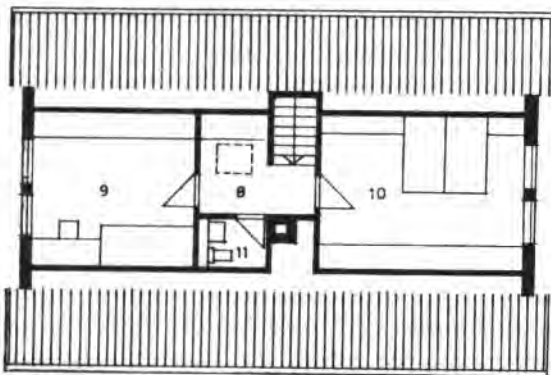
Pri trojpodlažnom riešení radovej zástavby na úzkych pozemkoch (do 6 metrov) sa rieši na prízemí tzv. technické podlažie aj s garážou, na prvom poschodí denná a na druhom poschodí nočná časť.

Pre vhodnejšie charakterizovanie jednotlivých funkčných častí bytu je potrebné základné delenie na dennú a nočnú časť ešte detailnejšie triediť z hľadiska plošných, priestorových, užívacích, zariaďovacích a iných nárokov na päť častí obsahujúcich vždy konkrétne miestnosti. Sú to:

- vstupná a komunikačná časť,
- hospodárska časť,
- obytná a spoločenská časť,
- spálňová a sanitárna časť,
- ostatné časti (pivnica, neobytné podkrovia atď.).

Obr. 97. Príklady využitia konštruktívneho trojtraktu pri jednopodlažnom rodinnom dome s plochým alebo nízkym sedlovým zastrešením na diferencované situovanie jednotlivých častí: spálňovej, komunikačno-technickej s hygienickou a obývacej. Hore — riešenie s podpivničením pre štvorčlennú rodinu s deťmi rovnakého pohlavia. Dole — riešenie bez podpivničenia pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Oba objekty sú situované užšou stranou k ulici. Zastavaná plocha je 123 m².
 1 — vstupné zádverie (2,8 m²), 2 — predsieň (hore 5,5 m², dole 7,5 m²), 3 — chodba, 4 — kuchyňa (hore 7,5 m² a dole 10,75 m²),
 — obývacia izba (hore 34,0 m² a dole 28,0 m²), 6 — kúpeľňa, 7 — WC, 8 — izba rodičov (hore 16,0 m² a dole 17,5 m²), 9 — izba (16,0 m²), 10 — izba (10,0 m²), 11 — špajza, 12 — komora, 13 — terasa. (NDR).

Obr. 98. Vľavo podpivničený prízemný rodinný dom s obytným podkrovím pod sedlovou strechou. Na prízemí sú tri spálne, v podkroví ďalšie dve, podľa potreby rodiny. Na každom podlaží je hygienické vybavenie. Zastavaná plocha je 100,4 m².
 1 — predsieň (11,1 m²), 2 — obytná kuchyňa (15,8 m²), 3 — obývací izba (20,1 m²), 4 — pracovňa, ktorá sa môže podľa potreby pričleniť k obývacej izbe (10,6 m²), 5 — izba detí (13,1 m²), 6 —

izbička (7,3 m²), 7 — kúpeľňa s bidetom a WC (5,1 m²), 8 — predsieň so schodiskom, 9 — izba detí (16,0 m²), 10 — izba rodičov (20,0 m²), 11 — WC s umývadlom (2,05 m²), 12 — chodba, 13 — miestnosť na hry a cvičenie (30,0 m²), 14 — dielňa (hobby) (15,6 m²), 15 — kotelňa s nádržami na tekuté palivo (6,6 m²), 16 — sklad potravín (5,4 m²), 17 — sklad náradia (3,5 m²), 18 — kulisová sušiareň (2,8 m²), 19 — pracovňa (6,6 m²), 20 — schody suterénu. (Švédsko, priemyselne vyrábaný rodinný dom VILLOR). Vpravo rodinný dom, ktorý má okrem hlavného vstupu do domu a spojenia obývacej izby s exteriérom aj prístup na hospodársku časť pozemku z kuchyne cez komoru a kotelničku; všetky tri vstupy sú správne priestorovo diferencované. Zastavaná plocha je 96,1 m². Toto riešenie je veľmi vhodné aj pre naše podmienky.

1 — predsieň (9,2 m²), 2 — obytná kuchyňa (15,2 m²), 3 — komora a čierna kuchyňa (4,8 m²), 4 — kotelňa na tekuté palivo (pri používaní tuhého paliva by bolo potrebné vyriešiť prístavok) (3,2 m²), 5 — obývací izba (21,0 m²), 6 — izba (9,9 m²), 7 — izba (8,7 m²), 8 — kúpeľňa s bidetom a WC (5,1 m²), 9 — predsieň, 10 — izba (9,4 m²), 11 — izba (5,8 m²), 12 — izba rodičov (13,2 m²), 13 — WC s umývadlom. Podľa potreby možno izbu 10 a 11 zlúčiť do jednej (15,2 m²) a rovnako aj izbu 7 pričleniť k obývacej izbe.

Riešenie jednotlivých častí bytu z hľadiska ich vzájomnej väzby a veľkosti je kľúčovou otázkou pre posudzovanie pôdorysnej a prevádzkovej vhodnosti toho-ktorého projektu rodinného domu vo všeobecnosti a najmä na určité konkrétne podmienky využitia.

Vstupná a komunikačná časť bytu

Vlastný vstup býva obyčajne zvýšený niekoľkými schodíkmi. Pre priame a bezprostredné nadviazanie bytu na okolitý terén neodporúča sa však dvíhať podlahu prízemnia vyššie než 30 až 90 cm. Medzi vchodovými dverami a najvyšším stupňom má byť dostatočne veľká plocha; za optimum možno považovať šírku aj hĺbku okolo 90 až 120 cm. Vstup do rodinného domu môže sa riešiť od ulice alebo z jednej bočnej strany. Nemal by byť umiestnený na odvrátenej strane od ulice. Pri jeho výbere by sa mali brať do úvahy aj vplyvy počasia a najmä smer prevládajúcich vetrov. Vstup na náveternej strane je veľmi nepríjemný najmä pri daždi a snežení. Odporúča sa preto vyhľadať preň členité a najmä zapustené časti priečelia. Pri tzv. hladkej fasáde bez akýchkoľvek úskokov a rizalitov sa majú vchodové dvere aspoň hlbšie zapustiť. Pri novostavbách sa neodporúča umiestňovať nad dverami samostatné šikmé striešky z plastických látok alebo skla na konzolkách z kovu alebo dreva; pôsobia vždy cudzo alebo ako dodatočné „zlepšenia“. Na ochranu vstupu pred poveternosnými vplyvmi sa musí pamätať už v základnom projektovom riešení a dodatočne úpravy možno akceptovať len pri starších rodinných domoch, pri ktorých sa táto otázka v pôvodnom návrhu neriešila.

Schodíky pred vchodovými dverami nemajú mať nástup z viac než dvoch strán; najvhodnejší je len z jednej strany. Ak je menej schodov (najviac štyri), môžu byť plné. Pri väčšom počte sa majú riešiť ako samonosné schodiskové rameno, aby nepôsobili ťažkopádne. Ich po-

vrchová úprava pri železobetónovom jadre (prípadne základnej konštrukcii z prostého betónu) by mala byť z umelého kameňa. Cementový poter nie je dostatočne odolný a časom odpadáva. Pri väčšom počte schodov možno použiť aj oceľové schodnice s nasadenými stupňami z oceľového plechu, na ktoré sa pripevnia kameninové stupnice vyrobené ako prefabrikáty. Takéto schody sa robia bez podstupníc. Stupňovite riešené plné bočnice vonkajších schodov, najmä pri väčšom prevýšení prízemnia (nad 100 cm), pôsobia v exteriéri rodinného domu zastarano až nevkusne. Sú zbytočnou „okrasou“, ktorá už nepatrí do dnešnej architektúry. Zábradlie (pri viac než troch schodíkoch) má byť ľahké, drevené, kovové alebo kombinované z týchto dvoch konštrukčných materiálov a má aj tvarove korešpondovať s použitými zábradliami na balkóne, terase a tiež oplotením atď. Vstup musí byť vo fasáde na prvý pohľad jasným prvkom, nesmie však pôsobiť monumentalizujúcim dojmom.

Uvedené zásady riešenia platia nielen pre hlavný vstup, ale pri vidieckych rodinných domoch aj pre hospodársky vstup. Umiestnenie a výber osvetľovacieho telesa pre vstup treba posudzovať nielen z účelového, ale aj výtvarno-kompozičného hľadiska.

Vstupné zádverie odporúčame zriaďovať v našom klimatickom pásme ako tzv. vzdušný filter. Z hľadiska rozsahu sú možné tri spôsoby riešenia:

— dvojité vstupné dvere (napr. vonkajšie plné s minimálnym otváracím okienkom v hornej časti a vnútorné zasklené napr. z jednej alebo dvoch tretín), ktoré plnia izolačnú funkciu a sú tzv. minimalistickým riešením;

— vstupné zádverie v nevyhnutnom plošnom rozsahu, aby sa zabezpečilo plynulé otváranie vchodových aj vnútorných dverí bez akýchkoľvek ďalších funkcií; slúži len ako priechod do vnútorných častí bytu (nemá klesnúť pod 1,2 m²);

— vstupné zádverie rozmernejšie do šírky

aj hĺbky najmä na vidieku, kde už treba odkladať znečistenú obuv a šatstvo. Odtiaľto môže viesť aj nástup do pivnice a pri vertikálne riešených dvojdomoch aj do vyššieho podlažia (ak má samostatné hygienické príslušenstvo).

Vhodné je zabezpečiť pre zádverie priame osvetlenie. V rozmernejšom vstupnom zádverí možno dočasne odkladať napr. aj detský kočík a pod. V nijakom prípade však nemožno považovať za vyhovujúce dnes veľmi rozšírené tzv. verandy, ktoré majú plniť funkciu väčšieho vstupného zádveria. Ich základným nedostatkom (ako to vidieť aj z priložených obrázkov) je najmä to, že sú plošne predimenzované a umele predsadené pred hlavnú hmotu rodinného domu vo forme malej prístavby. Znižujú tak celkový estetický účinok a zvyšujú pritom stavebné náklady. Podlaha zádveria môže byť z prírodného kameňa, z liateho terazza, keramických dlaždíc, ale aj z plastických stierkových podláh, gumených, linolea, či PVC. Vzhľadom na zvýšenú frekvenciu v tejto časti sa odporúča aspoň jedna stena s vhodným, napr. keramickým, kamenným alebo dreveným obkladom po celej výške. Umelé osvetlenie zase má byť stropné, ploché a rozmerovo prispôbené malej pôdorysnej ploche tejto časti bytu. Prípúšťa sa aj vhodne zakomponované bočné osvetlenie.

Predsieň má predovšetkým komunikačnú a distribučnú funkciu. Priamo z nej má byť prístupný čo najväčší počet miestností a schodisko pri dvojpodlažnom riešení bytu. Umiestňujú sa v nej vstavané skrine až po strop a vešiaková tzv. odkladacia stena. Predsieň pri tomto tzv. základnom dimenzovaní neplní nijaké obytné funkcie a nevyžaduje sa pre ňu priame osvetlenie. Keď je priestornejšia a plní aj niektoré obytné funkcie (napr. stolovanie v spojení s pracovnou kuchyňou), hovoríme o nej ako o hale. Pri nej sa však už vyžaduje priame osvetlenie. V jednopodlažných rodin-

Obr. 99. Ukážky nevhodných úprav vstupov do rodinných domov cez vonkajšie schodiskové rameno.

Obr. 100. Vkusne riešený vstup a jeho bezprostredné okolie.

Obr. 101. Riešenie vstupu pri dvojpodlažných rodinných domoch v radovej zástavbe na svahu. Popínava a nízka zeleň v kombinácii

s použitými materiálmi (neomietaný betón na múriku, hrubá bri-zolitová biela omietka na prízemí a azbestocementový modrozelený obklad na poschodí) vytvárajú príjemné a harmonické prostredie vstupnej časti.

ných domoch s výrazne oddelenou nočnou časťou sa na predsieň alebo halu napája ešte ďalšia komunikačná časť, chodba, z ktorej sú prístupné spálne a príslušná hygienická časť.

Za minimálnu šírku vstupného priestoru a predsieni sa považuje 110 cm; tam, kde má predsieň charakter spojovacej chodby, môže klesnúť na 80 cm. V tejto časti sa môže priestor pod stropom využiť na umiestnenie tzv. podvchodovej skrine; svetlá výška chodby však musí zostať najmenej 210 cm. Pre riešenie podláh predsieni, haly a chodby platia zásady uvedené pri vstupnom zádverí. Obytná hala a chodba nemajú mať tzv. studené druhy podláh (kameň, kameninu a keramiku). Obloženie niektorej alebo viacerých stien haly v nadväznosti na vstavané skrine prispeje k zvýšeniu úrovne týchto interiérov.

Dvere vstupných a komunikačných priestorov sa majú dať otvárať tak, aby nespôsobovali prevádzkové ťažkosti. Z tohto hľadiska sú veľ-

mi vhodné posuvné dvere. Pri tzv. minimálnych predsieňach aj vstupných zádveriach je vhodnejšie, keď sa dvere otvárajú do jednotlivých miestností, aby sa zachovala ich dobrá priechodnosť. Na obytné haly možno variantne napojiť napr. pracovnú kuchyňu alebo jedáleň, prípadne obývaciu izbu vhodnou skladacou stenou z dreva alebo iného pružného materiálu (napr. koženky).

Pri dvojpodlažnom byte, kde na predsieň alebo halu nadväzuje schodisko, sa odporúča vkomponovať ho do týchto priestorov. Dosiahne sa tým zväčšenie priestoru. Najvhodnejšie je jednoramenné schodisko (schody bez podstupnic a pod.); neodporúčajú sa točité a segmentové schody. Riešenie a rozmery schodiska aj vstupných častí musí umožňovať premiestňovanie predmetov 180×60×180 cm do všetkých obytných miestností oboch podlaží. Umelé osvetlenie môže byť centrálné (primknuté k stropu) a kombinova-

né s nástenným pri odkladacej stene na šaty, ktorá býva doplnená zrkadlom. Schodisko má mať tiež svoje osvetlenie. Priame prirodzené osvetlenie však nie je v rodinnom dome nevyhnutné. Pri dvojúrovňovom byte treba dbať na to, aby sa komunikačné priestory najmä na hornom podlaží úsporne dimenzovali.

Hospodárska časť bytu

Kuchyňa v rodinnom dome má byť prístupná priamo z predsiene alebo haly a umiestnená podľa možnosti čo najbližšie k vstupu. Na ňu má nadväzovať komora. Pri rodinnom dome na vidieku, kde sa počíta so záhumienkovým hospodárením, resp. určitým rozsahom drobného chovu, je vhodné, keď kuchyňa alebo malé vstupné zádverie vyúsťuje na hospodársky dvor. Vyústenie len na jeden hlavný vstup v takýchto prípadoch znemožňuje obytné funkcie predsiene, resp. haly a obvykle spôsobuje presunutie jediného vstupu do zadnej časti domu (vzhlľadom na ulicu), čo je nevhodné.

Podľa funkcií môžeme kuchyne rozdeliť na pracovné, pracovné kombinované so stolovaním a obytné.

— **Pracovné kuchyne** slúžia len na prípravu jedál a uskladňovanie kuchynských potrieb, prípadne na vykonávanie ďalších domácich prác, ako je napr. šitie, hladenie a pod. Obyčajne nepresahujú výmeru 9 m². Prípravné jedlá sa konzumujú v príslušných samostatných priestoroch.

Pracovné kuchyne určené aj na stolovanie mávajú výmeru v rozsahu 12—15 m². Môžu sa riešiť ako spoločný priestor na varenie a stolovanie, prípadne ich možno náznakovo predeliť

Obr. 102. Uplatnenie dreva, tehlovej dlažby, kamenného obkladu krbu a svetlej omietky v interiéri obytnej haly s nástupom do dvoch podkrovných spální.

skrinkou s policami až pod strop, a tak vytvorí osobitný priestor pre každú z týchto činností.

Obytné kuchyne preberajú niektoré funkcie obývacej izby, prípadne ju aj nahrádzajú pri nadmernom obsadení bytu. Preto aj ich výmera býva väčšia — vyše 15 m².

Tzv. **kuchynské kúty** alebo kuchynské niky s výmerou 3—6 m² v rodinných domoch bývajú len súčasťou izieb, napr. pri výmenkoch pre starých rodičov alebo pri provizórnom ubytovaní mladomanželov. Možno v nich pripravovať jedlá a uskladňovať kuchynské potreby. Stoluje sa v izbe, ktorej súčasťou je kút (nika). Vhodné je odvetrávať tieto kúty samostatne a upraviť ich tak, aby sa mohli od ostatnej časti miestnosti plniacej obytné funkcie oddeliť závesom.

Z uvedených troch základných druhov kuchýň pre vidiek je najvhodnejšia pracovná kuchyňa, v ktorej možno stolovať. To však predpokladá ešte osobitnú jedáleň pre príležitostné alebo slávnostné stolovanie. Túto funkciu môže prebrať aj obytná hala alebo obývacia izba podľa možnosti v tesnej prevádzkovej nadväznosti. Pre nepoľnohospodárske byty je najvhodnejšia pracovná alebo laboratórna kuchyňa, ktorá bezprostredne nadväzuje na jedálenský kút obývacej izby alebo na samostatnú jedáleň. Pre väčšiu možnosť variability bytu je veľmi výhodná väzba pracovná kuchyňa — jedálenský kút (jedáleň) — obývacia izba, pričom možno podľa potreby všetky tri priestory navzájom ľubovoľne prepojiť alebo aj oddeliť (napr. kuchyňa — jedáleň, jedáleň — obývacia izba). Na tento účel dobre poslúžia posuvné dvere ako súčasť drevenej priečky alebo skladacie dvere, prípadne len náznakové oddelenie mobilným skrinkovým nábytkom alebo čiastočne krbom medzi obývacou izbou a jedálňou.

Obytná kuchyňa by sa mala používať len vo výnimočných prípadoch na vidieku a rozhodne by v nej nemal nikto spať. Stavebníci, ktorí ešte stále presadzujú obytnú kuchyňu, vychádzajú z prežitých predstáv o prevádzke

bytu, jeho členení a zariadení. Neuvedomujú si, zrejme, výhody spomínaného variabilného prepojenia kuchyňa — jedáleň — obývacia izba.

Z hľadiska prevádzky v byte je veľmi dôležité dobré pôdorysné riešenie kuchyne. Prítom treba vychádzať zo skutočností, že sa tu prelínajú požiadavky na komunikačné napojenie (na jedáleň, komoru, obývaciu izbu), zostavenie kuchynského zariadenia do plynulej technologickej linky s napojením na komín (odvetrávacie zariadenie), ako aj na prírodné osvetlenie a stolovanie. Príliš veľké rozmery kuchyne okrem toho, že zvyšujú celkové investičné náklady, nepriamo ovplyvňujú jej prevádzku. Organizácia práce v takejto kuchyni sa roztrieštuje, stráca na plynulosti, gazdiná sa tu zbytočne veľa nachodí. Kuchynské zariadenie sa tu totiž nedá obyčajne zostaviť do správnej technologickej linky zodpovedajúcej potrebnému postupu prác. Denná údržba nadmerných kuchýň (najmä ich podláh) je mimoriadne náročná.

Technologická linka v kuchyni má mať takúto nadväznosť: komora, chladnička, skriňa so zásobami a riadmi, pracovná plocha, drez s tečúcou studenou a teplou vodou, pomocná pracovná plocha, sporák, stôl. Môže mať tvar priamky, písmena L alebo aj písmena U. Tieto dva druhy tzv. zalomených liniek, resp. tzv. dvojstranné linky, poskytujú väčšiu možnosť racionalizácie kuchynských prác a vyžadujú si menšiu plochu miestnosti ako priamočiara linka, najmä pri bytoch vyšších kategórií.

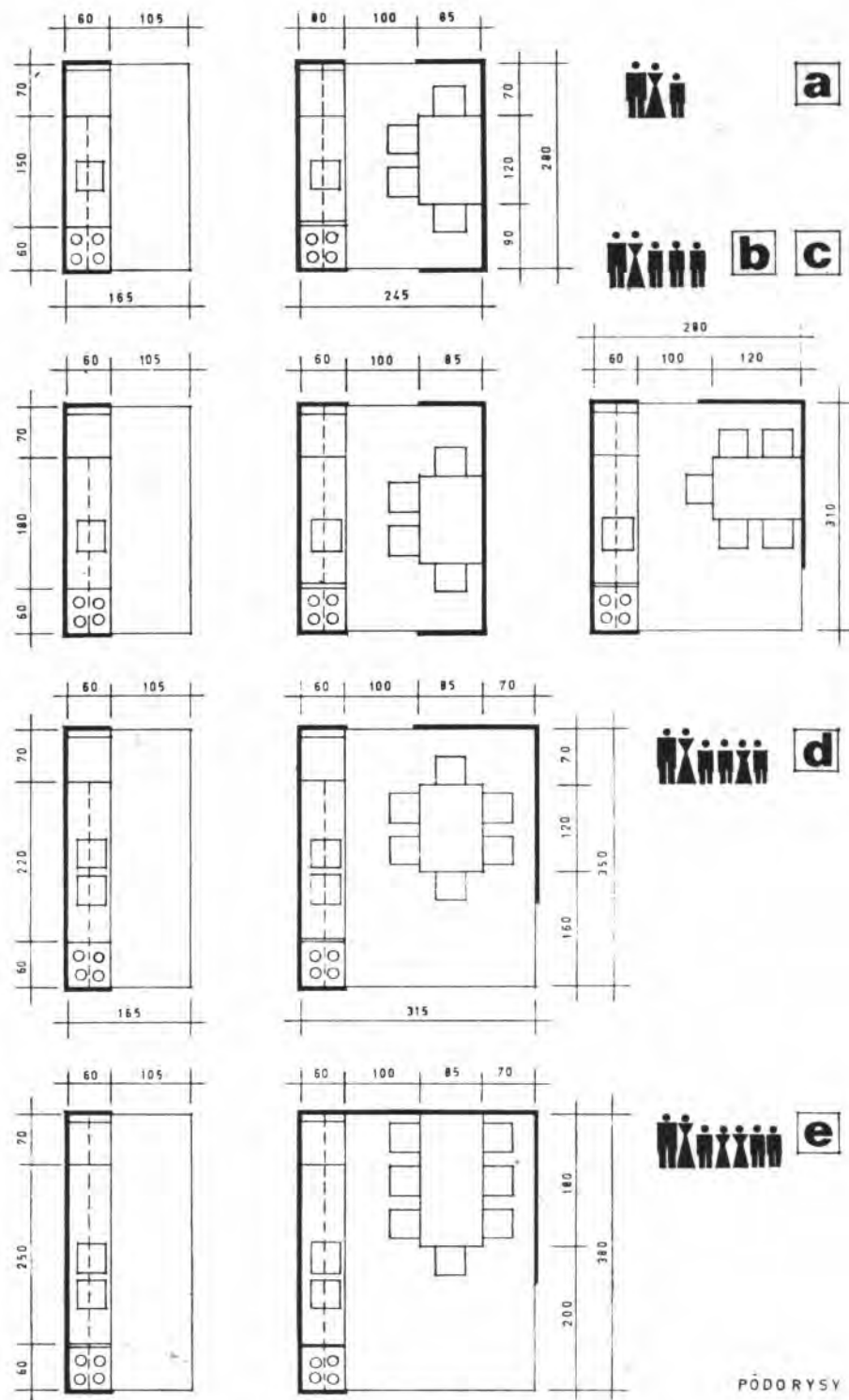
Veľkosť kuchyne a priestorov na odkladanie potravín a kuchynského náradia má byť v súlade s veľkosťou bytu, jeho kategóriou. Pri jej navrhovaní treba počítať s tým, že sa v nej má umiestniť aj chladnička a ďalšie elektrické spotrebiče vrátane plnoautomatickej práčky.

Kuchyňa má byť orientovaná na sever, príp. severovýchod. Má byť dostatočne osvetlená prirodzeným svetlom cez okno, ktoré by malo mať aj ventilačné krídlo. Umelé svetlo má byť umiestnené prednostne nad pracovnými plo-

Obr. 103. Dispozičné schémy kuchynských zostáv, v ktorých sú šporák a chladnička plošnými konštantami; počet skriniek postupne narastá podľa veľkosti rodiny.

Ľavý stĺpec obsahuje schémy pracovných kuchýň a pravý stĺpec kuchyne zariadené na stolovanie. Rozmery môžu orientačne poslúžiť pri rozhodovaní o spôsobe riešenia a najmä pri dimenzovaní kuchyne v určitých konkrétnych podmienkach. Vlastná sektorová zostava neobsahuje robot, umývačku a plnoautomatickú práčku. Pri kuchyni sa predpokladá ešte špajza.

a — schémy kuchýň pre trojčlennú domácnosť; b — schémy pre štvorčlennú domácnosť; c — schémy obytnej kuchyne pre päťčlennú domácnosť; d — schémy kuchýň pre šesťčlennú domácnosť; e — schémy kuchýň pre sedemčlennú domácnosť.

PŌDORYSY

Obr. 104. Plne mechanizovaná kovová sektorová kuchynská linka pôdorysného tvaru U.

chami a jedálenským stolom. Celkové osvetlenie, najmä väčších kuchýň (nad 12 m²) len jedným stropným svietidlom je nedostačujúce a nevhodné. Okrem toho nad sporákom sa má umiestniť odsávacie zariadenie s vyústením na samostatný komín, resp. horizontálny priechod do priečelia (s nútenou činnosťou). Podlaha kuchyne je najvhodnejšia z gummy, PVC, linolea; môže sa použiť aj drevená palubová. Ochranné nátery alebo obklady niektorých častí stien vystavených zvýšenému znečisťovaniu (napr. okolo sporáka) nemali by sa končiť vo výške 150 cm, ako sa to dosiaľ praktizuje, ale mali by sa robiť až po strop v ucelenej ploche. Keď je stena obsadená pracovnou linkou a nad ňou visiacimi skrinkami, obkladá sa, pochopiteľne, len pás steny medzi nimi.

Pekne a účelne možno kuchyňu upraviť aj umývateľnými tapetami z PVC. Vkusné sú aj vzory s rezným murivom, rôznymi keramikými obkladačkami a drevenými doskami — bezpodmienečne však v aplikácii na celú stenu.

Komora (špajza) môže nadväzovať na kuchyňu priamo alebo cez predsieň. Má mať dobré vetranie, ale nemusí mať pritom priame osvetlenie oknom. Orientuje sa na chladné svetové strany. Treba dbať o to, aby v jej blízkosti neprechádzal komín a nezohrieval jej steny. Podľa veľkosti bytu a uskladňovacích

priestorov v suteréne máva rozmery až do 6 m². Zredukovanie uskladňovacieho hospodárskeho priestoru na tom istom podlaží, kde je umiestnená kuchyňa, na úroveň tzv. špajzovej skrine sa v rodinnom dome neodporúča ani pri tzv. mestskom riešení pôdorysu. Na podlahu komory sa odporúča liate terazzo, dlaždice, resp. jednoduchý cementový poter.

Okrem kuchyne a komory do hospodárskej časti bytu patrí ešte ďalší uskladňovací priestor umiestnený na obytnom podlaží a najmä tzv. pracovňa, v ktorej gazdínka vykonáva pstatné domáce práce, ďalej tzv. **čierna kuchyňa** na vidieku, v ktorej sa pripravuje krmivo pre ošípané, drobných a pod. Robia sa tu tiež napr. zabíjačky, väčšie zaváranie ovocia atď. Súčasťou hospodárskej časti bytu, najmä na vidieku, môže byť aj tzv. **letná kuchyňa**, napr. v polosuteréne.

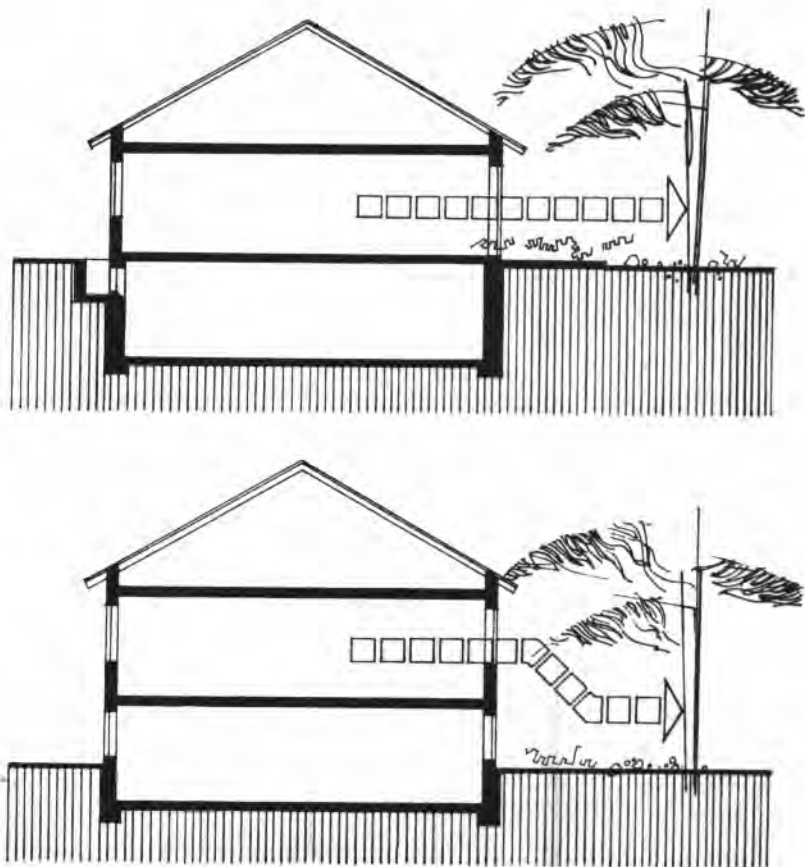
Práčovňa je súčasťou hospodárskej časti bytu najmä na vidieku, kde je menšia možnosť využívania služieb. Umiestňuje sa zväčša v suteréne, resp. technickom podlaží, čo je vhodnejšie než na prízemí. Práčovňa ako samostatný priestor sa musí riešiť najmä pri dvojúrovňovom byte, kde sú spálne a teda aj kúpeľňa na prvom poschodí. V prízemných bytoch možno kúpeľne vhodne plošne dimenzovať a vybaviť ich potrebným zariadením na pranie, čím sa možno vyhnúť vyšším stavebným nákladom na zariadenie samostatnej práčovne. Ináč pre rodinný dom stačí vybudovať práčovňu vo veľkosti 5 m². Najvhodnejšia podlaha je cementový poter so spádom k výpusti. Vo vybavení práčovne okrem automatickej práčky má byť: žmýkačka, pracovný stôl, kaďa alebo vaňa na plákanie. Na práčovňu môže nadväzovať samostatná **sušiareň** s rozmerom asi 10 m². Tieto dva priestory možno aj zlúčiť a vtedy treba počítať s rozmerom 12 m². Pri podkrovných rodinných domoch sa časť priestoru nevyužívaná na obytné účely môže používať na sušenie bielizne. Z priestorového hľadiska sú však najvhodnejšie elektricky vyhrievané kulisové sušiarne.

Obytná a spoločenská časť bytu

Obývacia izba má byť prístupná priamo z predsieni. Výhodné je aj jej spojenie dverami s kuchyňou. Medzi izbou a kuchyňou môže byť aj podávacie okienko pre prípad, že sa v obývacej izbe aj stoluje. Keď sa v obývacej izbe stoluje len príležitostne, nie je potrebné toto priame spojenie s kuchyňou.

Obývacia izba je ústredným priestorom bytu a dimenzuje sa podľa kategórie bytu, spoločenských nárokov rodiny a rozsahu kumulovaných funkcií, ktoré má plniť. S halou alebo jedálňou môže byť spojená napr. posuvnými dverami, skladacou stenou a pod., aby sa mohol podľa potreby jej priestor zväčšovať (na sviatky, rodinné oslavy a pod.). Za vyhovujúcu

možno považovať veľkosť asi 20 m². Pri vyššej kategórii bytu, alebo keď sa v obývacej izbe rieši aj tzv. jedálenský kút s každodenným stolovaním, vhodnejšia je jej veľkosť okolo 30 m². Obývacia izba nemá byť priechodná do ďalšej izby, napr. spálne niektorého člena rodiny. Môže byť cez ňu prístupná napr. pracovňa; nie je to však ideálne riešenie. Veľmi efektne pôsobí, keď je v obývacej izbe včlenené schodisko do druhého podlažia alebo obytného podkrovia. V týchto prípadoch by však malo byť vyššie podlažie prístupné ešte jedným schodiskovým ramenom vyúsťujúcim vo vstupných priestoroch. Takáto duplicita sa môže zdať ekonomicky neúnosná. Tu však podotýkame, že dvoje schodov v jednoduchom drevenom (čiastočne kovovom) riešení nepred-

Obr. 105. Schematické vyjadrenie umiestnenia obytného podlažia na teréne vzhľadom na bezprostrednú nadväznosť najmä obývacej izby na obytnú zeleň:
hore — správne riešenie (pivnica sa osvetľuje napr. anglickým dvorčekom); dole — nesprávne prevýšenie rodinného domu.

stavujú vyššie náklady ako jedno dvojramenné železobetónové schodisko v dnešných realizáciách.

Pôdorysné riešenie obývacej izby môže byť pestrejšie ako iných izieb rodinného domu, najmä keď jej plošná výmera je okolo 30 m². Pritom je dôležité, aby jej šírka neklesla pod 330 cm. Na vnútorné členenie izby možno vhodne využiť napr. krbové teleso, ktorým možno oddeliť jej dve funkčné časti. Plastickosť priestoru obývacej izby sa dosiahne aj použitím niekoľkých stupňov (troch alebo piatich, nikdy nie párneho počtu) na oddelenie dvoch výškovo diferencovaných častí.

Už stavebné riešenie obývacej izby ako ústredného spoločenského priestoru bytu by malo umožňovať uplatnenie ušľachtilých obkladov (kameň, keramika, drevo) aspoň na niektorej časti zvislých konštrukcií. Aj tu však platí zásada, že menej býva niekedy viac. Nie je vhodné určitý materiál, ako napr. režné murivo či obklady, aplikovať na viacerých stenách. Režné tehlové murivo (prípadne v ornamentálnej väzbe) môže tvoriť tú stenu, na ktorej je krbové teleso z rovnakého materiálu. V tomto prípade možno ešte uvažovať napr. s dreveným podhlľadom (na spôsob palubovky). Pri drevenom obložení jednej steny zvislo kladenými doskami na pero a drážku (s rovnakou šírkou alebo s rytmicky vystriedanými škárami užších a širších dosák kladených v určitom systéme k sebe) možno uvažovať ešte s jednou stenou zo svetlej hrubozrnnnej omietky (na spôsob brizolitu). Nemožno však už uvažovať aj s dreveným podhlľadom. Farba (lepšie aj druh) dreveného obkladu má podľa možnosti korešpondovať s materiálom mobilného nábytku. Keď nie je podlaha drevená, možno drevo na zvislých konštrukciách a podklade stropu uplatňovať vo väčšej miere.

Podlahy môžu byť z kovralu, PVC, gumy, korku a na určitých častiach, napr. kde je krb a pod., aj z keramických alebo xylolitových dlaždíc. Drevené podlahy v priestore obývacej izby sú vhodné predovšetkým z vlysov. Od-

porúča sa ich však klásť do riadkov (rovnobežne). Pri uplatňovaní mozaikových parkiet sa vzhľadom na pôdorysnú osnovu miestnosti neodporúča klásť ich uhlopriečne.

Pri prízemnom rodinnom dome sa môže priestorové členenie obývacej izby zvýrazniť napr. riešením šikmého podhlľadu. V dvojpodlažnom byte, najmä vo väčších obývacích izbách, sa vhodne uplatňuje včlenená galéria.

Pokiaľ ide o funkčné hľadisko, rozdelenie plochy obývacej izby sa rieši obyčajne už v pôdoryse. Nemalú úlohu pri jej rozdelení má však aj mobilné nábytkové zariadenie, pomocou ktorého sa vytvára v izbe niekoľko tzv. kútov. Tieto kúty sa v rôznych podmienkach skladby bytu, veľkosti, štruktúry a nárokov rodiny menia. Sú to:

— jedáľenský kút so stolom a stoličkami (podľa kategórie bytu s určitou rezervou pre hostí, s výnimkou kategórií bytu 6—8) a primeranou skrinkou — príborníkom;

— odpočinkový kút zariadený kreslami, konferenčným stolíkom, gaučom (na trvalé spanie niektorého člena rodiny by mal slúžiť len výnimočne, a to len za predpokladu, že cez obývaciu izbu sa neprechádza do ďalšej), knihovňou, elektrickými reprodukčnými zariadeniami a pod.);

— pracovný kút na príležitostné práce, písanie a pod.

Umelé osvetlenie obývacej izby, najmä ak má plniť viaceré funkcie, sa musí zabezpečiť najmenej cez tri svietidlá. Keď je už zavedené centrálné (závesné) osvetlenie, potom ho treba doplniť ďalším prostredníctvom lokálnych svietidiel.

Väčšie obývacie miestnosti, hlbšie než 600 centimetrov, by mali mať prirodzené osvetlenie oknami z dvoch strán. Okno obývacej izby môže byť upravené ako tzv. kvetinové; vhodné je, keď zaplní celú výšku steny s minimálnym parapetom, prípadne vôbec bez parapetu. V tomto mieste má obývacia izba plynule prechádzať cez terasu do obytnej zelene, resp. na poschodí do loggie hlbkej aspoň 150—200 cm

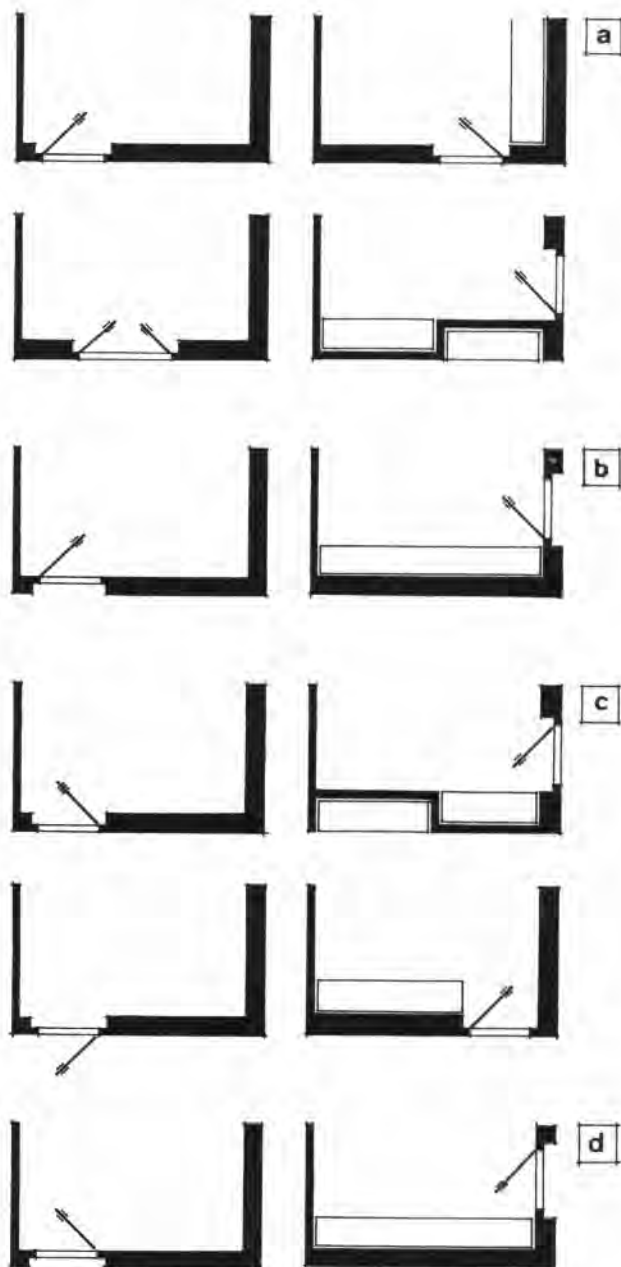
(kvôli stolovaniu). Obývacia izba má byť orientovaná na juh, juhozápad.

Jedáleň môže tvoriť samostatný funkčný priestor bytu rodinného domu. Vhodná je jej pôdorysná a prevádzková nadväznosť na kuchyňu aj obývaciu izbu. Vzhľadom na to, že má jednoúčelové využitie, zriaďuje sa len v bytoch vyšších kategórií. Ak nemá samostatný vstup z predsiene, má byť spojená dverami nielen s kuchyňou, ale aj s obývacou izbou. Pokiaľ ide o jej plochu, nemusí presahovať 12 m². Na úpravu podlahy platia rovnaké zásady ako pri obývacej izbe.

Spálňová a sanitárna časť bytu

Pri tradičnom delení funkčných plôch bytu sa hovorilo o spálni, detskej izbe a prípadne hosťovskej izbe. Dnes sa toto označenie zjeddušilo na izbu rodičov a izbu (izby) detí. Funkcie hosťovskej izby alebo spálne prebrala obývacia izba.

Izba rodičov máva plochu asi 14—16 m², aby okrem dvoch postelí (v ľubovoľnej skladbe), skriniek a skriní, zostalo miesto aj na umiestnenie detskej postieľky. Keď sa v byte nepočíta so samostatnou pracovňou pre duševného pracovníka (jedného z rodičov), je vhodné spálňu usporiadať tak, aby sa v nej mohol umiestniť aj písací stôl. Izbu rodičov možno využiť aj na iné funkcie než len na spanie. Vtedy je výhodné, ak sa používajú lôžka (najvhodnejšie váleudy alebo gauče), z ktorých možno cez deň periny odložiť buď do perináka, alebo na miesta špeciálne na to určené (priestor so závesom medzi dvoma skriňami alebo zásuvky pod lôžkami). Veľkosť izby rodičov sa okrem iného riadi aj podľa počtu zabudovaných skriní a podľa toho, či je v byte samostatná šatňa. Zásadne má byť prístupná priamo z predsiene a nemá byť prichodná do ďalšej miestnosti. Orientovaná má byť podľa možnosti na východ (prípadne na J, JV, JZ) a môže priamo nadväzovať na

Obr. 108. Príklady riešenia dverí do obytnej miestnosti: a — správny spôsob otvárania, b — správne otváranie, ale zárubeň je na opačnej strane, čím sa znižuje využiteľnosť plochy v okolí dverí, c, d — nesprávne, opačné otváranie dverí; prichádzajúcu cloní výhľad do miestnosti.

zeleň. Vhodná podlaha je kovral, jekor alebo drevené podlahy (vlysy, parkety, palubová podlaha, prípadne korok). Z hľadiska požadovanej intimity je nevhodné pre túto izbu použiť z predsiene zasklené dvere. Hĺbka izby rodičov (prípadne inej obytnej miestnosti) pri osvetlení oknom len z jednej užšej strany nemá presahovať 2,3 násobok svetlej výšky miestnosti. Minimálna svetlá výška izieb je 250 cm. Ak má izba niku, ktorá nemá samostatné priame osvetlenie, tzv. alkovňu, šírka oddeľujúceho otvoru má zaberat štyri pätiny šírky niky.

Izba detí, resp. ďalších rodinných príslušníkov sa v rodinnom dome navrhuje ako súčasť tzv. nočnej časti bytu, aj keď sa pri jej zariaďovaní vychádza aj z potreby ich denného využívania na hry, domácu prácu, štúdium, pestovanie záľub a individuálne trávenie voľného času včítane osobných návštev. Plošné dimenzovanie závisí od toho, pre koľkých členov domácnosti má slúžiť. Pre jedného člena by nemala byť plocha menšia než 7 až 9 m² a pre dve osoby 12 až 14 m². Keď sa majú tieto miestnosti lokálne vykurovať a majú sa v nich umiestniť voľne skrine, treba ich výmery zvýšiť. V jednej miestnosti už zo zásadných hygienických dôvodov nemá spať viac než dve osoby. Týka sa to aj detí. Výnimkou je izba rodičov, v ktorej, ako sme už uviedli, možno umiestniť aj detskú postieľku. Na základe týchto zásad za optimum pre bežný rodinný dom pre rodinu s tromi, štyrmi deťmi možno považovať tri izby — spálne s plochami 12—15 m² okrem obývacej izby. Keď sú v rodine traja chlapci a jedno dievča, alebo naopak, jedna z izieb sa musí rozdeliť. Pre tento účel je výhodné, keď má miestnosť dvojicu pričlenených jednokrídlových okien. Pri tradičných dvoj a trojkrídlových oknách sa totiž miestnosť nedá dodatočne vhodne rozdeliť.

Vzhľadom na to, že tieto izby sú v podstate akýmisi obytnými spálňami, treba v nich riešiť odkladanie perín do odkladacích priestorov, pracovnú plochu a priestory na odkladanie osobných vecí. Centrálné osvetlenie musí byť

zásadne doplnené lokálnym osvetlením lôžka a pracovného miesta. Tieto izby sa orientujú podľa možnosti na juhovýchod a východ; možná je aj západná orientácia.

Na podlahy sa odporúča PVC alebo guma, kým sú deti malé (podlaha doplnená kobercom), u študentov a starších je vhodný kovral a/e' o jekor. Neopodstatnene sa zanedbáva palubová podlaha.

Jednotlivé izby by mali byť priamo prístupné z chodby alebo predsiene.

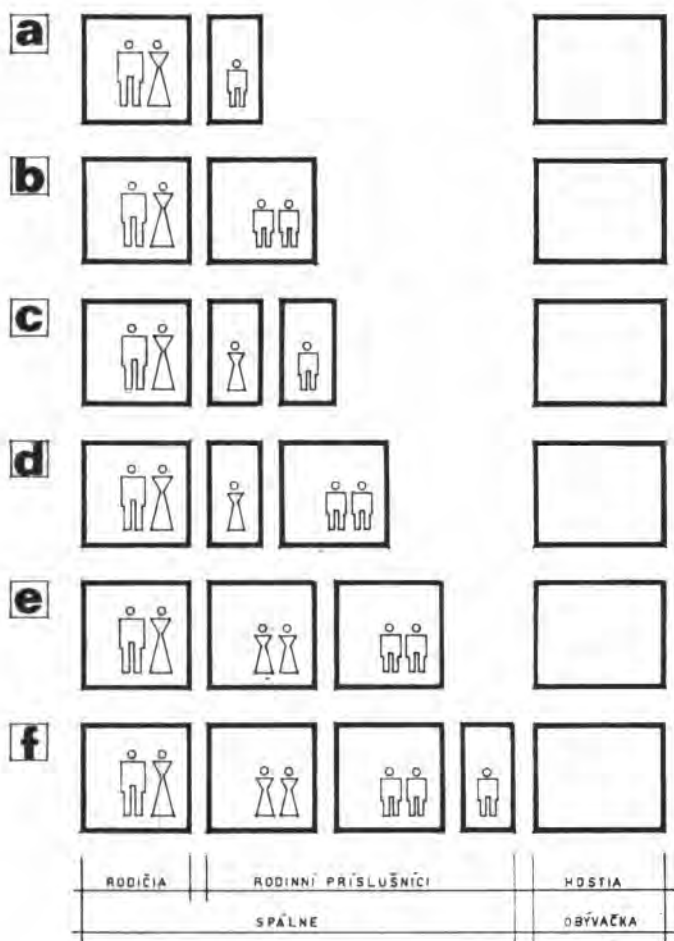
Šatňa je vhodným doplnkovým priestorom spálňovej časti bytu. Keď sa zriadi spoločná pre celú rodinu, prípadne jedna pre rodičov a druhá pre deti, môže sa všetok voľný skriňový nábytok na šaty z jednotlivých izieb vylúčiť. Nahrádza aj vstavané skrine na šaty a je lacnejšia. Jej dimenzovanie sa riadi podľa veľkosti rodiny a ostatných ukladacích priestorov; obyčajne býva od 2 do 6 m². Musí sa vetrať aspoň komínovým prieduchom. Nemusí mať však priame osvetlenie. Pri šírke 200 cm možno v nej pri zachovaní potrebnej chodbičky 80 cm upraviť dvojstranné využitie po 60 cm. Najvhodnejšia podlaha pre šatňu je guma alebo PVC.

Kúpeľna a WC sú nevyhnutnou súčasťou každého moderného bytu. V rodinnom dome je ich umiestnenie, dimenzovanie a zariadenie premenlivé podľa kategórie bytu, nárokov stavebníka, spôsobu vykurovania, počtu podlaží a celkového pôdorysného usporiadania.

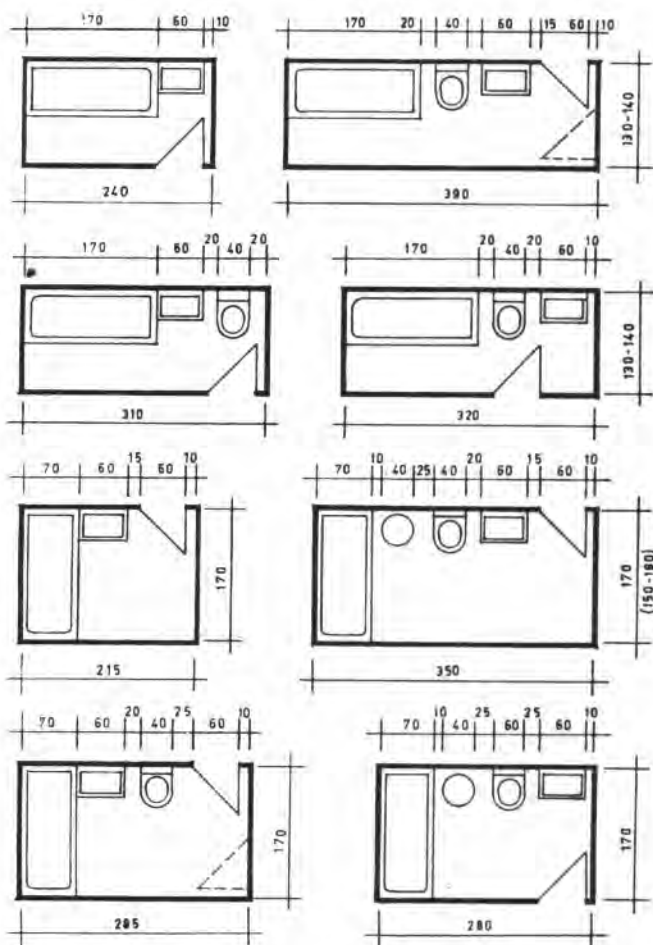
Kúpeľna má byť včlenená do nočnej časti — teda k spálňam. Má byť prístupná priamo z predsiene. Známe sú však aj spôsoby situovania so vstupom z izby rodičov, prípadne z predsienky medzi izbami detí. V takýchto prípadoch sú však v byte obyčajne dve kúpeľne. Keď sú spálne v hornom podlaží, kúpeľna sa umiestňuje k nim. Jej veľkosť musí zodpovedať navrhovanému vybaveniu, napr.: vaňa, sprcha, bidet, umývadlo, WC a práčka. Za minimálne vybavenie kúpeľne možno považovať vanu a umývadlo. Stály prívod teplej vody je súčasťou štandardu kúpeľne. Sprcha sa môže

umiestniť aj samostatne, napr. v technickom podlaží (väzba na dielňu, saunu, záhradu a pod.), alebo v nadväznosti na izby detí. Vo vybavení kúpelne by nemal chýbať bidet. Do kúpelne je vhodné včleniť WC, ale popri tom musí byť v dome ešte jeden v samostatnej miestnosti. Ak je kúpeľňa s WC na jednom podlaží, samostatný WC musí byť na druhom podlaží a musí byť vybavený ešte umývadlom. Vzhľadom na vlhkú prevádzku je vhodné kúpeľňu obložiť keramickými glazovanými obkladačkami. Obkladačky len po polovicu výšky

miestnosti nepôsobia dobre a navyše nespĺňajú ani svoju funkciu, pretože koncentrácia výparov býva v hornej časti najväčšia. Vhodne tu možno využiť aj vodovzdorné tapety. Miestnosť má mať priame osvetlenie aj vetranie. Ak sa zriaďuje na nepodpivničenom prízemí, je vhodné v nej umiestniť aj podlahovú vpusť (guľu). V montovanom strope je táto úprava príliš náročná. Vhodné je tiež vybudovať čiastočne zapustenú vaňu, prípadne malý bazénik. Podlaha by mala byť zásadne z keramických dlaždíc farebne prispôbených obkladu stien a vane.

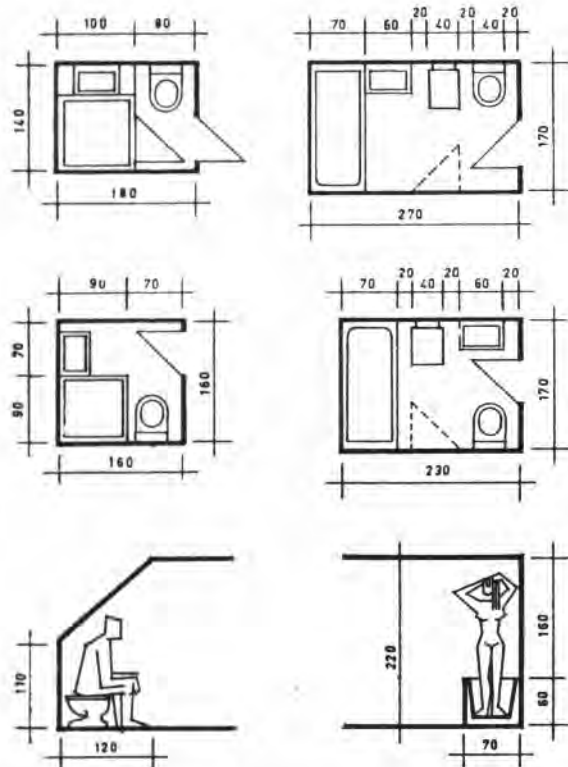

Obr. 113. Schematické znázornenie potreby najvýhľadnejších priestorov na spanie pre rodiny s rozličným počtom detí rozličného pohlavia.

Obr. 114. Základné rozmerové schémy samostatných kúpeľní a kúpeľní s WC pri centrálnej aj lokálnej príprave teplej vody.

Samostatný WC s umývadlom má byť situovaný v dennej časti bytu. Nemusí mať priame osvetlenie, vetranie stačí aj cez prieduch. Nesmie byť prístupný z obytných miestností. Ako povrchová úprava WC postačí aj latexový alebo obyčajný náter. Podlaha môže byť z keramických dlaždíc, gummy alebo PVC.

Obr. 115. Základné rozmerové schémy sprchovacích kabín kombinovaných s WC a umývadlom (vľavo) a kúpeľní, v ktorých je okrem umývadla a WC umiestnený aj bidet (vpravo). Dole je schéma priečného rezu kúpeľne a WC v podkroví s minimálnymi výškovými nárokmi.

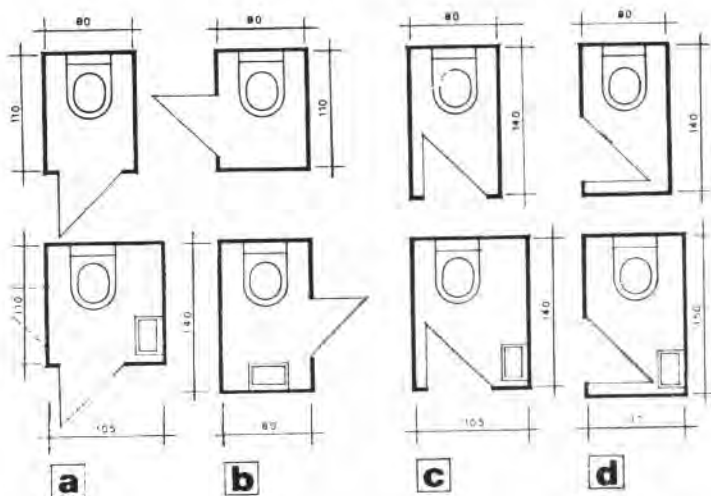
Obr. 116. Riešenie WC a WC s umývadlom pri rôznom spôsobe otvárania dverí. Rozmery WC s umývadlom priamo závisia od veľkosti umývadla. Pri rozmeroch uvedených na obrázku (dolný rad) sa predpokladá umývadlo 26/35 cm. Pri väčšom umývadle 27/44 cm budú pôdorysné rozmery WC takéto: a — 110/115 cm, b — 80/140 cm, c — 110/140 cm, d — 90/160 cm. Pri umývadle 45/60 cm sa rozmery zväčšia na: a — 125/125 cm, b — 80/155 cm, c — 125/140 centimetrov, d — 110/170 cm.

Sauna je výhodným hygienickým preventívnym zdravotným aj športovým doplnkom rodinného domu, u nás zatiaľ, žiaľ, nedoceneným. Situuje sa zväčša do technického podlažia. Možno ju však dodatočne vbudovať do každého podpivničeného rodinného domu. Vyžaduje miestnosť 4—6 m², komínový prieduch na pripojenie výhrevného agregátu a prieduch na regulovanie odsávania vzduchu. Okno nie je nevyhnutné. Má mať minimálnu predsienku na preobliekanie doplnenú sprchou. Interiér má byť obložený drevom a vybavený terasovými drevenými roštami na sedenie (ležanie). Na podlahu stačí cementový poter. V novostavbe rodinného domu sa môže vhodnejšie situovať v napojení na kúpeľňu so sprchou a ďalej na spálňovú časť. Saunu možno zriadiť aj ako samostatnú malú stavbu v záhrade, podľa možnosti vedľa bazénika.

Ostatné časti bytu

Okrem vstupnej, hospodárskej, obytnej a spálňovej časti k bytu patrí ešte pivnica a neobytné podkrovia.

Sklady zeleniny, paliva, sezónnych predmetov a pod. sa riešia najvhodnejšie v suterénnych miestnostiach ako pivnice. Ich rozsah

Obr. 117. Hore — pri maximálnom využití podkrovia má rodinný dom dve obytné nadzemné podlažia a technický suterén (pod celým pôdorysom alebo len pod jeho časťou). Dole — pri minimálnom využití podkrovia na obytné účely (resp. keď sa na tento účel vôbec nevyužíva) stavba sa zdvíha nad terén a polosuterén sa čiastočne (niekedy úplne) využíva na obytné účely, čo nie je ani z hygienického, ani architektonického hľadiska správne.

závisí od podpivničenia, od možností a nárokov stavebníka. Nemali by byť navzájom priechodné, najmä ak majú roznorodú náplň. Ich účelným vyriešením, resp. zriadením v primeranom rozsahu sa vylúčia rôzne hospodárske prístavky v záhrade. Úprava pivníc má byť nenáročná.

V suteréne sa zriaďujú aj miestnosti pre pestovanie rôznych osobných záľub. Bývajú to dielničky (mechanické, stolárske, elektrikárske a pod.), príp. domáce telocvične s náradím na cvičenie, stolným tenisom a pod.

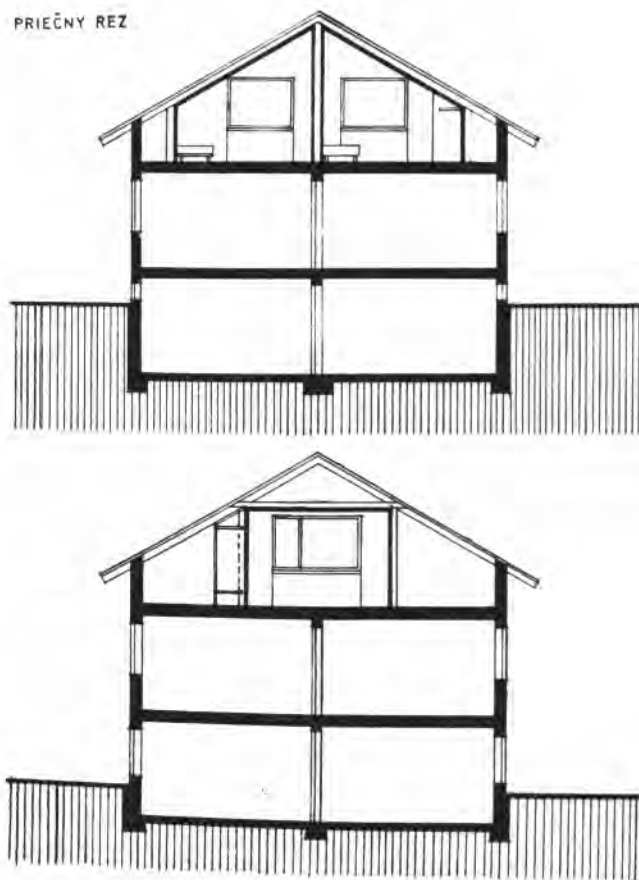
V suteréne sa umiestňujú obyčajne aj kotolne ústredného kúrenia a domáce vodárničky. Dimenzovanie kotolne závisí od zvoleného systému vykurovania.

Suterén má byť celkom zapustený. Len v teréne s vysokou spodnou vodou je opodstatnené jeho plytšie zapustenie. Osvetlený môže byť cez úzke štrbinové okná alebo cez tzv. anglické dvorčeky. Výhodné je vybudovať v suteréne aj garáž. Zníži sa tým percento zastavania pozemku.

Priestory zvýšenej pivnice by sa nemali využívať ako polosuterénne byty alebo výmenky.

Podkrovia možno tiež vhodne využiť na obytné účely, ale podstatne v menšej miere než plnohodnotné podlažie.*) Zostáva v ňom obyčajne časť (zväčša po dvoch stranách sedlo-

PRIEČNY REZ

vej strechy), ktorá môže plniť len funkciu pomocného uskladňovacieho priestoru, kde možno aj sušiť bielizeň. Osvetlená by mala byť zásadne strešnými šikmými oknami prípadne sklenenými škridlami vloženými medzi keramické. Nikdy nie okienkami cez štít alebo strešnými vikiermi. Tieto spôsoby osvetlenia sa používajú len v podkrovných obytných miestnostiach a ich príslušenstve.

*) Využitie podkrovia na obytné účely obyčajne vyžaduje zvýšenie nadmurovky.

Úprava interiéru rodinného domu

Vnútorný priestor bytu — interiér — musí v maximálnej miere zladovať funkčné a úžitkové požiadavky s výtvarno-estetickými. V komplexe interiérovej tvorby treba už v projekte rodinného domu sledovať základné priestorové vzťahy, t. j. pomery a tvar jednotlivých miestností (vzťah výšky k šírke a dĺžke), umiestnenie okien, dverí a ich tvar, ako aj tendencie použitia určitých druhov ušľachtilých materiálov ako podlahovín, obkladov na stenách, podhládov niektorých miestností atď.

Uvedené priestorové danosti bytu tvoria tzv. statickú zložku interiéru. Materiálové zvládnutie povrchov tvorí zasa staticko-dynamickú zložku, ktorú možno v priebehu výstavby aj používania bytu podľa potreby ešte zlepšovať. Nábytkové zariadenie, bytové doplnky, farebnosť, zeleň atď. tvoria dynamic-kú zložku interiéru, ktorá pôsobí na obyvateľov najbezprostrednejšie a v priebehu užívania sa čiastočne alebo úplne obmieňa.

Okrem priestorov — tvarových a materiálových daností — interiér bytu vytvárajú:

— nábytkové zariadenie,

- bytové doplnky,
- bytové textílie,
- osvetľovacie telesá,
- maľovka a obklady (farebnosť),
- zeleň.

Nábytkové zariadenie

Nábytkové zariadenie v jednotlivých miestnostiach bytu sa má voliť podľa potrieb a možností užívateľa, pričom nemalú úlohu hrá aj jeho vkus, resp. získané poznatky z odbornej literatúry, či poradenskej služby v nábytkárskych predajniach. Plocha, ktorá zostáva neobsadená nábytkom, má tvoriť čo najväčšie súvislé celky.

Nábytkové zariadenie sa delí na základné a doplnkové a na zabudované a mobilné.

Zo **zabudovaného nábytkového zariadenia** sú najbežnejšie skrine. Ideálnym riešením sú kompletne zabudované odkladacie priestory (skrine, vitríny, knižnice a pod.) včítane ostatných drevených obkladov až po

strop. Je to však finančne náročné a vyžaduje to samostatný projekt. Zabudované skrine sú vhodné jednak v kuchyni ako špajzová skriňa, ktorá môže dopĺňať ešte samostatnú špajzu, jednak v spálni alebo predsieni (chodbe, hale) ako šatové skrine a napokon v predsieni na odkladanie domácich potrieb a rôznych sezónnych predmetov. Pri vhodne situovanej a dimenzovanej špajze, šatníku a uskladňovacích priestorov v pivnici možno od zabudovaných skrií upustiť. V každom prípade je však ako z praktického, tak aj estetického hľadiska výhodné uplatniť v spálni zabudované skrine namiesto voľných, ktoré veľmi neekonomicky zaberajú priestor v miestnosti.

Do kategórie zabudovaného nábytku možno zaradiť aj kuchynské linky skladajúce sa zo spodných a závesných skriniek na uloženie kuchynských potrieb. Ich zostava musí vychádzať z kategórie bytu a dispozície kuchyne.

Mobilný nábytok predstavuje väčšiu časť nábytkového zariadenia. V jednotlivých miestnostiach sa uplatňuje v súprave (komplete) alebo v jednotlivých vzájomne zladených kusoch.

Nábytkové súpravy pre jednotlivé druhy miestností majú zväčša konštantný rozsah, ktorý je z hľadiska dynamiky rodinných podmienok dosť nevýhodný.

Sú to tzv. obývacie izby, obývacie spálne a spálne. Uzavreté súpravy sa dajú uplatňovať najmä v miestnostiach štandardných rozmerov. Ich priestorové rozmiestnenie vzhľadom na steny, okná, dvere, vykurovacie telesá a pod. spôsobuje často ťažkosti. Z tohto hľadiska sú oveľa vhodnejšie sektorové zostavy pre obývacie izby, spálne aj detské izby. Vzhľadom na to, že sa vyrábajú v určitých modulloch (násobkoch určitej základnej miery — napr. po 90 cm), možno z nich pri určitom základnom sortimente rôznych skriniek vertikálne doplnených ešte policami vytvárať zostavy presne pre konkrétne miestnosti a požiadavky na ukladacie priestory v určitom sortimente. Sektorový nábytok napr. pre zariadenie väčšej

obývacej izby sa musí nakupovať na základe projektu, v ktorom sa rozkreslí pôdorysné riešenie aj rozvinuté pohľady na všetky štyri steny.

Izby detí sa najvhodnejšie zariaďujú kombináciou jednotlivých kusov alebo tiež sektorových zostáv. Zariadenie by malo byť univerzálne, aby vyhovovalo čo najväčšiemu vekovému rozpätiu svojich užívateľov. Časť zariadenia sa pritom môže využívať trvale a časť tzv. detských zariaďovacích predmetov sa postupne nahradí normálnym nábytkom. Zariadenie izby

Obr. 118. Príklad častého nevhodného pôdorysného riešenia rodinného domu štvorcového pôdorysu s tzv. krížovou dispozíciou. Zariadenie v kuchyni (šporák, drez, pracovná plocha a odkladacie priestory) netvorí ucelenú linku, je roztriedené a v obývacej izbe je nábytok neprakticky rozložený (jedáleňský stôl nepatrí do stredu atď.). Aj v kúpeľni je prívod vody aj odpad roztriedený do troch kútov. Umiestnenie záchoda je nevhodné. Veranda a chodba má 15 m² a pritom sú prakticky nevyužiteľné. Plocha schodísk je dvojnásobná.

1 — veranda (vstupné zádverie), 2 — predsieň, 3 — kuchyňa, 4 — komora, 5 — obývacia izba, 6 — izba rodičov, 7 — kúpeľňa s WC, 8 — schodisko do podkrovia a pivnice.

Obr. 119. Príklad funkčného členenia celostenovej skriňovej zostavy.

detí má vytvárať osobitnú detskú atmosféru. Dieťa má mať najmä tzv. pracovné, ale aj odkladacie plochy a sedací nábytok primeraný svojmu veku. Detská izba nemá slúžiť ako odkladací priestor nepotrebných nábytkových kusov na doničenie. Takto zariadený interier dieťaťa, žiaka, študenta nepôsobí dobre na rozvoj jeho osobnosti. Interier izby, najmä mladších detí a žiakov, možno vhodne zariadiť aj pri určitej skromnosti. Jeho pestrosť, originalita a zaujímavosť sa dotvára vhodným uplatnením farebnosti a vzhľadu doplnkových predmetov. Študentská izba už musí vyjadrovať záľuby a vkus jej obyvateľa.

Pokiaľ ide o povrchové úpravy dreveného nábytku, dnes má uplatnenie široký sortiment:

leštená aj matovaná prírodná úprava dreva, lakované biele, pastelové aj tmavé nátery. V prírodných povrchových úpravách sa rovnako využívajú všetky obvykle nábytkárske domáce aj zahraničné dreveniny a veľmi časté a pôsobivé sú dreveniny morené na tmavo v rôznych odtieňoch. Nábytkárska produkcia je dnes veľmi pestrá. Súpravy aj jednotlivé kusy z domácej produkcie aj dovozu sa vyznačujú nielen materiálom, ale aj funkčnou a najmä tvarovou pestrosťou.

Veľmi pôsobivé je uplatňovanie niektorých starých a starších slohových nábytkových kusov rôzneho účelu do dnešných zariadení bytov. Ide tu o jeden alebo dva staršie kusy (almara, kreslo, vitrína a pod.) v jednej miest-

nosti popri novom nábytku (počet a rozmiestnenie závisí od veľkosti miestnosti). Vtedy je vhodné, keď je ostatný nábytok v súprave. Efektívne je aj zariadenie celej miestnosti uceleným slohovým starším nábytkom. Nemenej zaujímavé a pôsobivé je aj uplatnenie starého ľudového nábytku. S úctou treba však konštatovať, že je oň záujem zatiaľ viac v mestách než na vidieku. Obyvatelia na vidieku sa ho radi zbavujú ako nepotrebného starého a najmä „nemoderného“ haraburdia a nevedomujú si pritom, že strácajú tým nedocenenú hodnotu ľudového umenia, ktoré pri citlivom uplatnení v akomkoľvek modernom interiéri nepôsobia archaizujúco.

Popri vhodnom rozmiestnení nábytku podľa pôdorysného riešenia jednotlivých miestností treba dbať na to, aby spĺňal rovnako nároky estetické (tvar, použitý materiál, povrchová úprava, poťah, alebo kombinácia s iným materiálom), ako aj účelové (stabilita, konštrukčná pevnosť, využiteľnosť atď.).

Sedací nábytok je najmobilnejší. Okrem základného druhu stoličiek patria k nemu rozličné kreslá, lavice a pod.

Stoličky sú takmer vo všetkých miestnostiach bytu. Podľa toho sa odlišuje aj ich konštrukcia, tvar a povrchová úprava. Majú byť stabilné, pevné a pritom nie ťažké. Musí sa v nich pohodlne sedieť. Textilný poťah na operadle alebo sedacej časti znižuje ich životnosť — pomerne rýchlo sa opotrebuje. Vhodnejšia kombinácia je drevo — koža, koženka, výplet a pod. Keď sú určené k písaciemu stolu, môžu mať aj bočné operadlo. Pri jedálenskom stole sa môžu stoličky na jednej strane nahradíť lavicou, ktorá však musí byť materiálne, konštrukčne a povrchovou úpravou v súlade s ostatnými. Samostatnú kategóriu vytvárajú stoličky na letné stolovanie v záhrade. Musia byť odolné proti dažďu a poškodeniu pri častom prenášaní. Bývajú preto kovové (rúrkové) s výpletom z plastických hmôt alebo prútené. Veľmi praktické sú skladacie súpravy stoličiek na príležitostné použitie. Detské stoličky

vzhľadom na ich pomerne krátku použiteľnosť sa zhotovujú menej náročné.

Kreslá sa umiestňujú najmä v obývacej izbe, niekedy v hale a podľa plošných možností aj v izbách jednotlivých členov rodiny po jednom až dvoch kusoch. Ich tvar má zodpovedať požiadavke čo najpohodlnejšieho sedenia. Najmä pri otočných kreslách sa vyžaduje aj dokonalé kotvenie sedacej časti na podstavci. Z funkčného hľadiska poznáme niekoľko druhov kresiel: ľahké kreslo alebo tzv. kresielko, ktoré je prechodom medzi normálnou stoličkou a kreslom, ďalej niekoľko medzidruhov, ktoré sa postupne vyvíjali s rastúcimi nárokmi na kvalitu a pohodlie až po kreslo — ušiak, v ktorom si sediaci môže oprieť aj hlavu. Okrem toho sa používajú aj dvojkreslá a trojkreslá.

Stoly a stolíky majú rozličné určenie, a preto sa vyrábajú v rozličných druhoch. Základným druhom je jedálenský stôl. Výhodné je, keď sa môže rozložiť pre príležitostné stolovanie širšej spoločnosti. Pre jedálenský kút v kuchyni, resp. v obývacej izbe je vhodnejšie, keď má obdĺžnikový tvar. V jedálni, najmä pri väčších rodinách, býva aj okrúhly alebo oválny stôl. Zásadne sa pri ňom vyžaduje dobrá stabilita. Kuchynský pracovný stôl sa dnes nahradza linkou zostavenou do pracovnej plochy. V obývacej izbe (hale) v odpočinkovom kúte sa ku kreslám dáva konferenčný stolík, ktorý je nižší, ale mal by byť dostatočne veľký, pretože sa na ňom podávajú napr. aj studené jedlá, káva, resp. iné občerstvenie. Mal by mať tiež vodovzdorný povrch.

Pracovné stoly musia byť diferencované najmä veľkosťou pracovnej plochy podľa druhu aj intenzity vykonávanej práce. Rysovacie stoly by mali byť nastaviteľné. V izbách detí možno tieto stoly nahradíť doskou vhodných rozmerov, ktorá sa vloží medzi skrinky, perináky, knihovničky a pod.

Lôžkový nábytok sa môže v byte uplatňovať v rozličnom usporiadaní. V izbách detí a rodičov je základným kusom nábytku, v oby-

vacej izbe by mal len doplňat odpočinkovú časť na posedenie; v iných častiach bytu by vôbec nemal byť. V izbe rodičov to môžu byť postele alebo válendy, z ktorých sa lôžkoviny cez deň odkladajú. Lôžka možno zložiť do tradičného manželského dvojľôžka, oddeliť, alebo vytvoriť z nich rohovú skladbu. V izbách detí sú najvhodnejšie válendy a pri nižšej izbovosti a väčšom počte detí aj tzv. poschodové postele, t. j. lôžka usporiadané nad sebou v paralelnej alebo rohovej skladbe.

Lôžka treba od steny oddeliť doskou, textíliami, rohožou a pod. Zásadne sa nemajú umiestňovať priamo pod oknom a tesne vedľa vykurovacích telies. Nie je tiež vhodné umiestňovať lôžka bezprostredne k vysokému nábytkovému kusu, napr. ku skrini, ktorá stojí samostatne. Výškový rozdiel medzi lôžkom a skriňou vyvoláva u používateľa nepríjemný stiesňujúci pocit.

Skrinkový nábytok vo vhodnej diferenciácii má v dnešných bytoch rozsiahle uplatnenie. Poznáme plné policové skrinky, zásuvkové, zasklené a jednoúčelové skrinky napr. na gramoplatne, na uloženie elektrických reprodukčných zariadení a pod. Plné alebo tzv. dverové skrinky by mali mať posuvné dvierka. V takejto úprave sú oveľa praktickejšie, nevyžadujú taký veľký manipulačný priestor, takže sa dobre uplatnia aj v stiesnenejších bytových podmienkach. Zvláštnym druhom skrinkového nábytku sú tzv. perináky na denné odkladanie lôžkovín. Vhodnejšie sú však také druhy, ktoré sa otvárajú v hornej časti dlhšej bočnej steny. Takéto skrinky možno totiž bez ťažkostí zaradiť do vertikálnej nábytkovej zostavy a netreba z nej denne pri manipulovaní s perinami odkladať ozdobné a iné predmety (lampu, sošku, vázu).

Skrinkový nábytok sa v jednotlivých miestnostiach združuje do ucelených zostáv dvoch, troch kusov, prípadne do zostavy na celú stenu. Pre jednotlivé alternatívy sa treba rozhodnúť podľa daností príslušného bytu. Celostenová skrinková zostava sa musí riešiť

citlivo, aby nevyznela fádne (všetky skrinky rovnaké), ale ani príliš pestro, keď sa už stráca rytmus. Tieto zostavy najmä v obývacích izbách účelove nahrádzajú tradičné sekretáre. Obvyčajne slúžia na uloženie kníh, časopisov a niekedy kombinovane aj na umiestnenie jedáľenských súprav, pohárov atď. Celostenové skrinkové a policové zostavy v menších a nižších miestnostiach by rozhodne nemali obsadzovať dve protiľahlé steny. V izbách detí a v pracovni je vhodné, ak skrinkové zostavy (knižnica) priamo nadväzujú na pracovné miesto. Skrinková zostava môže byť aj na stene s oknami, resp. na niektorej z bočných stien, kde sú dvere. Každý takýto otvor možno vhodne vkomponovať do zostavy, ktorá sa však musí rozvrhnúť až po strop.

O **skriňovom nábytku** sme sa už zmienili v stati o zabudovanom zariadení. Vzhľadom na vyrábané spáľňové komplety, ktoré sa v rozsiahlej miere uplatňujú aj v rodinných domoch, uvádzame ešte niekoľko zásad. V izbách rodičov aj detí sa majú používať skrine zásadne s nadstavcami. Tým sa účelne využije priestor až po strop. Umisťujú sa vedľa seba a podľa možnosti v zadných častiach miestnosti. Odkladaciu kapacitu možno zväčšiť aj tak, že sa medzi dvoma skriňami ponechá medzera (40—100 cm) a vyplní sa policami, spredu sa zakryje závesom a zhora napr. kartónom alebo preglejkou.

Každý obyvateľ bytu má mať k dispozícii priestor na odkladanie určitej časti šatstva a bielizne v miestnosti, kde má svoje lôžko. Ďalšiu časť môže mať v zabudovaných skriňach napr. v hale, v osobitnej šatni alebo v inej obytnej miestnosti, v ktorej nespí nijaký člen domácnosti (napr. obývacia izba.)

Súhrn objemu skriňového voľného aj zabudovaného nábytku a zariadenia slúžiaceho na odkladanie predmetov osobnej potreby a predmetov domácnosti tvorí tzv. odkladací priestor bytu. V bytoch štvrtej kategórie má byť aspoň 11 m³ a šiestej a siedmej kategórie najlepšie 15—20 m³.

Bytové doplnky

Bytové doplnky spestrujú interiéry. Medzi ne patria obrazy, plastiky, drobná keramika, sklenené, drevené a kovové umelecké predmety a výrobky ľudovej tvorby.

Pri ich umiestňovaní v byte, najmä na stenách, skrinkách, sekretárových súpravách, stolíkoch a pod. je potrebné riadiť sa niektorými kompozičnými zásadami. Každá časť interiéru má mať svoj charakter a podľa toho treba pre ňu voliť a vzájomne zladovať aj bytové doplnky. Vhodné je radenie napr. dvoch, troch tvarove, rozmerove a obsahove podobných predmetov vedľa seba a na stene aj nad sebou. Doplnky vo vzťahu k väčším plošným celkom je vhodnejšie umiestňovať asymetricky, ale tak, aby jednotlivé steny boli v optickej rovnováhe. Takto možno napr. obrazmi kompozične doplniť stenu s nízkym nábytkom ako optické pokračovanie časti s vysokým nábytkom. Nad skrine a iný vysoký nábytok (nad 160—180 cm) sa obrazy už nezavesujú. Okrem vhodného zakomponovania bytových doplnkov účelového aj výtvarného charakteru je dôležitý aj ich výber. Nie všetko, čo sa ponúka, je hodnotné a vhodné pre každý interiér. Osobitnú atmosféru dodáva interiéru uplatnenie historických predmetov napr. starých hodín, sošiek, reliéfov, keramiky, skla a pod.

Bytové textilie zútulňujú interiér, robia ho teplejším, krajším a sú jeho nevyhnutným

doplnkom. Majú byť zladené s nábytkom, povrchovou úpravou stien a, pochopiteľne, aj navzájom. Pri výbere a uplatňovaní bytových textílií — kobercov, nábytkových poťahov, závesov, záclon atď. — sa má uplatňovať čo najväčšia funkčnosť, praktickosť, tvarová, materiálová a vzorová jednoduchosť. Bytové textilie v jednom interiéru musia byť navzájom farebne zladené. Nemajú sa tiež vedľa seba umiestňovať konfekčné textilie s modernými aj orientálnymi vzormi a textilie ľudovej umeleckej tvorby.

Koberce majú rozmerove vyhovovať tvaru a veľkosti miestnosti, resp. časti, pre ktorú sú určené. Pre obytné miestnosti je ideálny koval položený na celej ploche (kladie sa na menej hodnotnú podkladovú vrstvu). Vzhľadom na vyššiu obstarávaciu cenu kobercov, možno ich považovať za základ, ku ktorému sa vyberajú ostatné bytové textilie a dokonca aj farba maľovky.

Závesy sa používajú na optické oddelenie určitých častí interiérov (spací kút, kuchynský kút, časť chodby a pod.), na zakrytie policového nábytku (napr. stojanov na topánky, policového šatníka medzi skriňami a pod.) a na zastretie okien (namiesto sťahovacích roliet alebo žalúzií). Všetky závesy interiéru by mali mať rovnakú úpravu uchytenia a vzdialenosť od podlahy. Citlivo ich treba ladiť najmä vo vzťahu ku kobercom a maľovke.

Tabuľka 2

Názov	Rozmer (cm)
Voľné hlboké skrine	90/60, 100/60, 120/60, 180/60
Voľné plytké skrine	90/45, 100/45, 120/45
Skrine na lôžkoviny (perinák)	90/50, 100/50, 120/50
Lôžka	200/90
Dvojlôžko s nočnými stolíkmi	200/260
Jedálenský stôl pre 2—4 osoby	85/85
Jedálenský stôl pre 4—6 osôb	120/85
Jedálenský stôl pre 7—8 osôb	180/85
Jedálenský stôl pre 2—3 osoby	110/65
Písací (pracovný) stôl	130/70, 110/60
Kreslo	60/75
Stolička	40/50, 60/45
Chladnička	60/65
Pračka	85/45, 45/45

Pôdorysné rozmery základného nábytku a zariadenia bytu

Záclony majú byť z jemného materiálu s nevýraznými vzormi, najlepšie v bielej alebo veľmi svetlej pastelovej farbe. Vhodné je, keď zastierajú nielen okná, ale aj celú stenu. Môžu siahať po parapet alebo až po zem; závisí to od tvaru a veľkosti okenného otvoru, úpravy parapetu a najbližšieho nábytkového zariadenia.

Osvetľovacie telesá majú okrem základnej účelovej funkcie aj výtvarno-doplnkovú funkciu, ktorej sa musí podriadiť výber použitých osvetľovacích telies v každom interieri. Predovšetkým treba rešpektovať zásadu ich vhodného rozmiestnenia, či už vo forme závesných, nástenných, stropných a stojanových tak, aby mohli byť jednotlivé funkčné časti interiéru osvetlené podľa potreby. Zvýšenú pozornosť treba venovať osvetľovaniu pracovných plôch v byte. S účelom toho-ktorého osvetľovacieho telesa v byte, resp. v niektorej jeho časti, úzko súvisí aj otázka jeho vhodného výberu a spôsobu aranžovania.

Pri väčších miestnostiach a priestoroch excentrických tvarov (napr. chodba) nie je vhodné centrálné osvetlenie z jedného zdroja. V obývacej izbe sa napr. odporúča rozmiestniť osvetľovacie telesá takto: nad jedálenský stôl závesné, nad konferenčný stôl závesné, na sektor stolové, k televízoru stolové alebo nástenné. V izbách detí a rodičov by mali byť tiež po dvoch troch telesách.

Voľba materiálu osvetľovacieho telesa (sklo, textil, kov, drevo, prútie a pod.) a jeho tvary musia vychádzať z určenia a najmä charakteru interiéru, resp. jeho časti, v ktorej sa bude uplatňovať.

Farebnosť interiéru

V interieri má farebnosť dôležitú úlohu. Farba nábytku, stien, podlahy, kobercov, stropu, záclon a ďalších doplnkov poskytuje veľké možnosti kombinácií. Pritom si však treba uvedomiť, že prílišná farebnosť robí prostredie nezne-

siteľným, dráždivým a fádne, nefarebné prostredie zase ubíja.

Z troch základných farieb — červenej, modrej a žltej — možno namiešať všetky ďalšie farby. Farebná hviezdica zhotovená zo základných a miešaných farieb je dobrou pomôckou pri kombinácii. Jednotlivé farby smerom do stredu prechádzajú do bledej až bielej farby, smerom od stredu do tmavej až čiernej.

Z psychologického hľadiska jednotlivé farby majú na človeka emocionálny vplyv. Napríklad žltá farba pôsobí povzbudzujúco, veselo a ľahko, oranžová veselo, slávnostne a otepľujúco. Hnedá pôsobí stabilne a triezvo. Červená farba je najaktívnejšou farbou vôbec; pôsobí posilňujúco, vzrušujúco a vitálne. Purpurová farba pôsobí vznešene a dôstojne, fialová zase mysticky a ťažko, modrá uspokojujúco, zelená vyvoláva pocit bezpečnosti, pokoja. Čierna farba, hoci je symbolom smútku, pôsobí neutrálne. Neutrálne pôsobí aj sivá a biela farba. Biela farba je z psychologického hľadiska najmenej efektná, no najpôsobivejšia je medzi dvoma farbami, ktoré sa neznášajú. Neutrálne farby sa môžu v určitom množstve a intenzite úspešne kombinovať so všetkými ostatnými.

Pokiaľ ide o kontrast farieb, vieme, že okrem kontrastu intenzity vlastnej farby od najsvetlejšieho po najtmavší odtieň existuje aj kontrast jasných farieb, ako je žltá, žltozelená, oranžová, a tmavých farieb, ako je fialová, purpurová a modrá. Podobne ako sa rozdeľujú farby v kruhu na jasné a tmavé, rozdeľujú sa aj na ťažké a ľahké. Ľahké jasné farby pôsobia ako farby pozadia, ťažké tmavé farby ako farby popredia. Dôležitý je kontrast teplo-studený. Typickými predstaviteľmi teplých farieb sú žltá, oranžová a studených zase modrá a modrozelená. Rozoznávame ešte kontrast v kvantite, pokiaľ ide o veľkosť vzájomne pričlenených farebných plôch a kontrast doplnkových protikladných farieb. Najzákladnejšie páry komplementárnych protikladných farieb sú: žltá — ultra-

marinová, červená — zelená, oranžová — zelenomodrá, fialová — citrónovožltá.

Keď poznáme psychologické účinky farieb a farebné kontrasty, môžeme pri úpravách miestností bytu postupovať cieľavedomejšie. Treba však pamätať, že kombinované farby majú svoj nový charakteristický účinok. Nie je vhodné použiť rôzne vzory zastaraných valčekov. Pestrosť farieb a vzorov sa v interiéri docieľuje inými prostriedkami.

V menších miestnostiach sa steny maľujú zásadne jednou farbou, vo väčších sa používajú spravidla dve farby. Kombinujú sa obyčajne susedné alebo protifaľné farby z uvedenej škály vo hviezdici. Pri kombinácii susedných farieb docieľujeme pokojnejšie prostredie, protifaľných farieb zase prostredie s väčším napätím, živšie. Pri kombinácii farieb má vždy dominovať len jedna farba; ide o tzv. kvantitatívny kontrast. Na oživenie sa však môže v malom množstve použiť ešte tretia farba. Keď vyberieme základnú prevládajúcu farbu tmavú, potom kvôli kontrastu doplníme svetlú farbu. Vlastnosti teplých a studených farieb využijeme tak, že pre miestnosti otočené k slnku použijeme chladnejšie farby než pre miestnosti odvrátené od slnka. Steny oproti oknu môžu byť v sýtejších tónoch, než sú tienené steny s okenými otvormi.

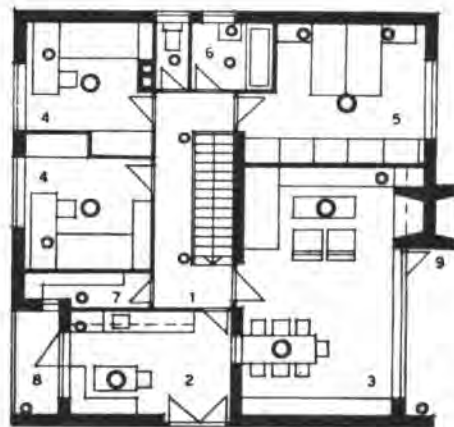
Vo vstupných priestoroch, v chodbách, halách sa môžu použiť kontrastnejšie, živšie farby podnecujúce pohyb. Kombinácie teplých živých farieb možno použiť aj v pracovnej a obývacej izbe, ale v tlmenejších pastelových tónoch. Pre spálne sú vhodné upokojujúce farby, napr. modrá alebo zelená. Teplá oranžová, ružová alebo hráškovozelená údajne podnecujú chuť do jedla, a preto sú vhodné pre jedálne. Kuchyňa v svetlých tónoch pôsobí čistotnejšie. Keďže modrá farba odpudzuje hmyz, výhodná je najmä v kombinácii s bielou farbou pre kuchyne, pričom môže byť strop bledomodrý. Pre WC je najvhodnejšia biela farba, ktorá by mala byť aj na podlahe. V kúpeľniach sú najprijemnejšie bledomodré alebo bledozelené

obkladačky, ktoré v kombinácii s okrovou podlahou pripomínajú pláž. Podlaha, ako aj koberce, sú vhodnejšie v teplých, zemitých farbách.

Hoci v interiéri priťahuje pozornosť predovšetkým priestor pod horizontom, neslobodno zabúdať aj na strop. Keď je miestnosť vysoká, použijeme na strop tmavšie farby, a tým dosiahneme dojem zníženia a zútulnenia priestoru. Dvere sa majú farebne prispôbovať stropu alebo podlahe. Farbou steny sa natierajú len vtedy, keď je priestor veľmi členitý. Prijemné sú tmavé dvere v sýtych farebných tónoch, napr. červené, modré, zelené, ale aj v dyhovej prírodnej úprave, podľa možnosti v príbuznom drevenom materiáli ako nábytok.

Pri farbe má ešte dôležitú úlohu štruktúra povrchu. Pre zrak sú matné povrchy príjemnejšie než lesklé; platí to aj o nábytku.

V poslednom čase sa v interiéroch uplatňujú tapety (samolepiace a umývateľné). Prináša to určité oživenie a uľahčuje udržanie čistoty. Začali sa však už aj nevhodne používať ako náhradky prírodných materiálov, napr. drevených a kamenných obkladov.

- OSVETLENIE ZÁVESNÉ
- OSVETLENIE STOLOVÉ A NÁSTENNÉ

Obr. 136. Príklad správneho funkčného rozmiestnenia a diferencovania osvetľovacích telies:

1 — chodba, 2 — kuchyňa, 3 — obývací izba, 4 — izba, 5 — spálňa rodičov, 6 — kúpeľňa, 7 — špajza, 8 — loggia, 9 — terasa.

Zeleň v interiéru

Medzi voľnou prírodou v záhrade a bytom sa môže vytvoriť určitý prechod, tzv. kvetinové okno. Je to akýsi druh upraveného skleníka elegantne pôsobiaceho z exteriéru aj interiéru. V špeciálnej mikroklimě možno pestovať kvety po celý rok. Hoci tradícia pestovania kvetín v okne je u nás stará, žiaľ, v poslednom čase sa na ňu zabúda.

Pri rodinnom dome je síce väčší kontakt s prírodou ako v bytových domoch, ale väčšinou neostáva čas, ani možnosť byť s touto prírodou v dennom styku. Určitou náhradou živej prírody v byte je umele pestovaný kvet. Táto zeleň sa najčastejšie umiestňuje do obývacej izby, jedálne, pracovne, prípadne do haly. Okrem estetickú a oživujúcu funkciu zeleň môže ideálne plniť funkciu deliaceho prvku, napr. v obývacej izbe medzi obývacou časťou a jedálenským kútom. Umieňuje sa vždy tak, aby bola viditeľná z oddychového kúta obývacej izby. Kvetináče sa nekladú po celom nábytku; zeleň má prevádzka bytu skôr pomáhať, než prekážať. Pre kvety je vhodný stojan, latkový rošt, špeciálne žardiniéry a pod. bez ozdôb, pretože kvetina je ozdobou sama o sebe. Rastliny pestované pre kvet umiestňujeme bližšie k oknu, k svetlu, rastliny pestované pre list zase ďalej od okna. Čím je byt modernejší a dokonalejšie zariadený, tým znesie väčší kontrast, napr. vetvy zo stromov alebo krov, bodľacie vo väčších keramických alebo sklenených vázach na podlahe alebo nízkom nábytku. Vhodným doplnkom bytu je aj akvárium pre pestovanie vodných rastlín a okrasných rýb. Tu treba dbať na vhodné umiestnenie a začlenenie do nábytku, prípadne uplatnenie v stene s ušľachtilou povrchovou úpravou. Veľké možnosti pestovania kvetín v byte poskytuje hydropónia, t. j. pestovanie

kvetín v živnom roztoku. Tu sa môže v rozsiahlej miere uplatňovať vkus a fantázia pestovateľa, pokiaľ ide o voľbu nádoby a kvetín.

Neodmysliteľným doplnkom bytu sú aj rezané kvety. Ich úprava a umiestnenie v byte zreteľne prezrádza cit a vkus domáceho aranžéra. Je preto potrebné poznať aspoň niekoľko základných zásad ich správneho uplatnenia. Režú sa napoly rozkvitnuté alebo v pukoch. Do váz sa dáva obyčajne len jeden druh, alebo sa kombinuje viacej k sebe ladiacich druhov vo vhodných farebných tónoch. Aj tu však platí pravidlo, že menej býva viacej; teda vázy neprepchávame. Váza má byť čo najjednoduchšia a nie príliš farebná, aby neodpútavala pozornosť od kvetov, alebo ich účinok znižovala. Ďalej je dôležité zvoliť pre daný druh kvetov vhodnú vázu. Pre domácnosť nestačí preto jedna alebo dve vázy. Kvetom s krátkymi stopkami zodpovedá nízka váza, s dlhými stopkami vyššia, štíhla váza. Širšie vázy sú vhodné pre kytice z poľných kvetín a pre väčšie, obyčajne farebné výrazné kvety, pivonky, astry, margaréty, chryzantémy atď. Pri úprave kvetov v širších vázach, prípadne v plytkých nádobách (žardiniérach) je vhodnou pomôckou tzv. kenzan (ježtek), podstavček s pichľavými, medzi ktorými sa stopky kvetov udržia v žiadanej polohe. Výška vázy by mala tvoriť dve pätiny; tri pätiny rastliny by mali z nej voľne vyčnievať. Výškový pomer vázy ku kvetinám 1 : 1 nie je vhodný.

Vyššia forma úpravy kvetín v bytoch podľa japonského spôsobu — ikebana — si aj u nás získava stále väčší okruh záujemcov. Základné poznatky o nej možno získať v odbornej literatúre (časopisoch aj knihách) a ostatné sa ponecháva na cit, fantáziu a vynaliezavosť člena rodiny, v ktorého schopnostiach je spríjemniť každodenné prostredie.

príklady riešení rodinných domov

■ izolované rodinné domy	154
■ dvojdomy	221
■ radové rodinné domy	224
■ átriové rodinné domy	243
■ terasové rodinné domy	252

Príklady riešení rodinných domov

Poznatky o architektonickom riešení exteriérov a interiérov rodinných domov, pôdorysnom riešení, využívaní terénu, oslnení atď. zhŕňame v návrhoch rozdelených podľa jednotlivých kategórií, ako

- izolované rodinné domy a dvojdomy,
- radové a reťazové rodinné domy,
- átriové rodinné domy a
- terasové rodinné domy.

Tieto príklady nemôžu, pravda, podať vyčerpávajúci prehľad všetkých známych a dostupných riešení. Sú v podstate prierezom slovenskej produkcie posledných rokov a stručným výberom vhodných zahraničných ukážok aplikovateľných či už v celku, alebo niektorými prvkami na naše podmienky.

V rámci jednotlivých kategórií sme volili takýto postup príkladov:

Izolované rodinné domy a dvojdomy na

- rovinaté staveniská,
- svahovité staveniská.

V oboch častiach sa za sebou zaraďujú prízemné, prízemné s podkrovím a dvojpodlažné rodinné domy.

Radové a reťazové rodinné domy na

- rovinaté staveniská,
- svahovité staveniská.

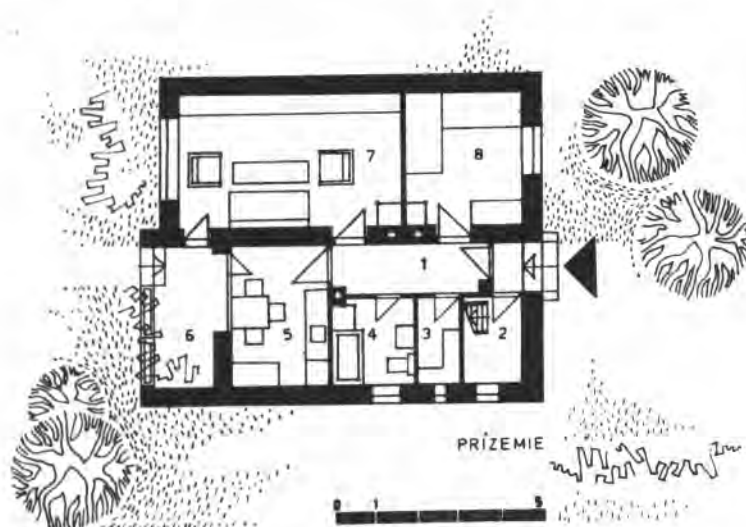
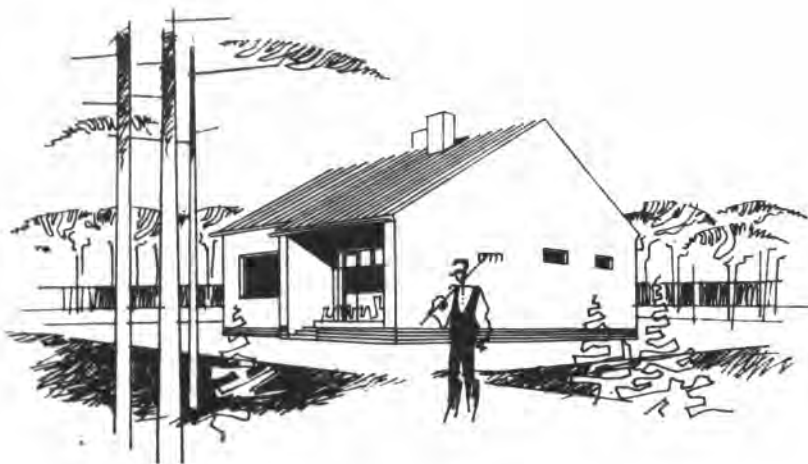
Átriové rodinné domy na

- rovinaté staveniská,
- svahovité staveniská.

Terasové rodinné domy

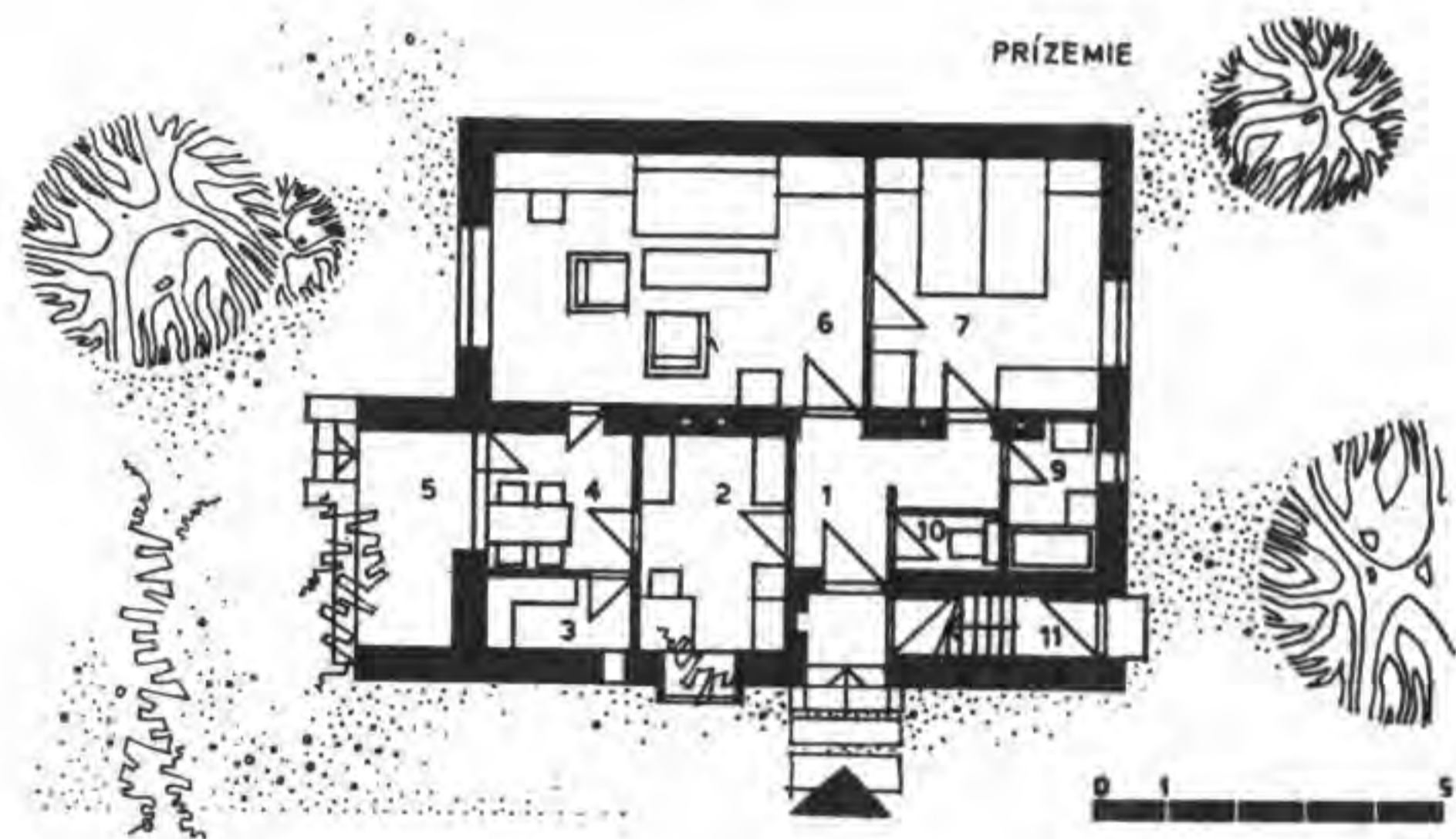
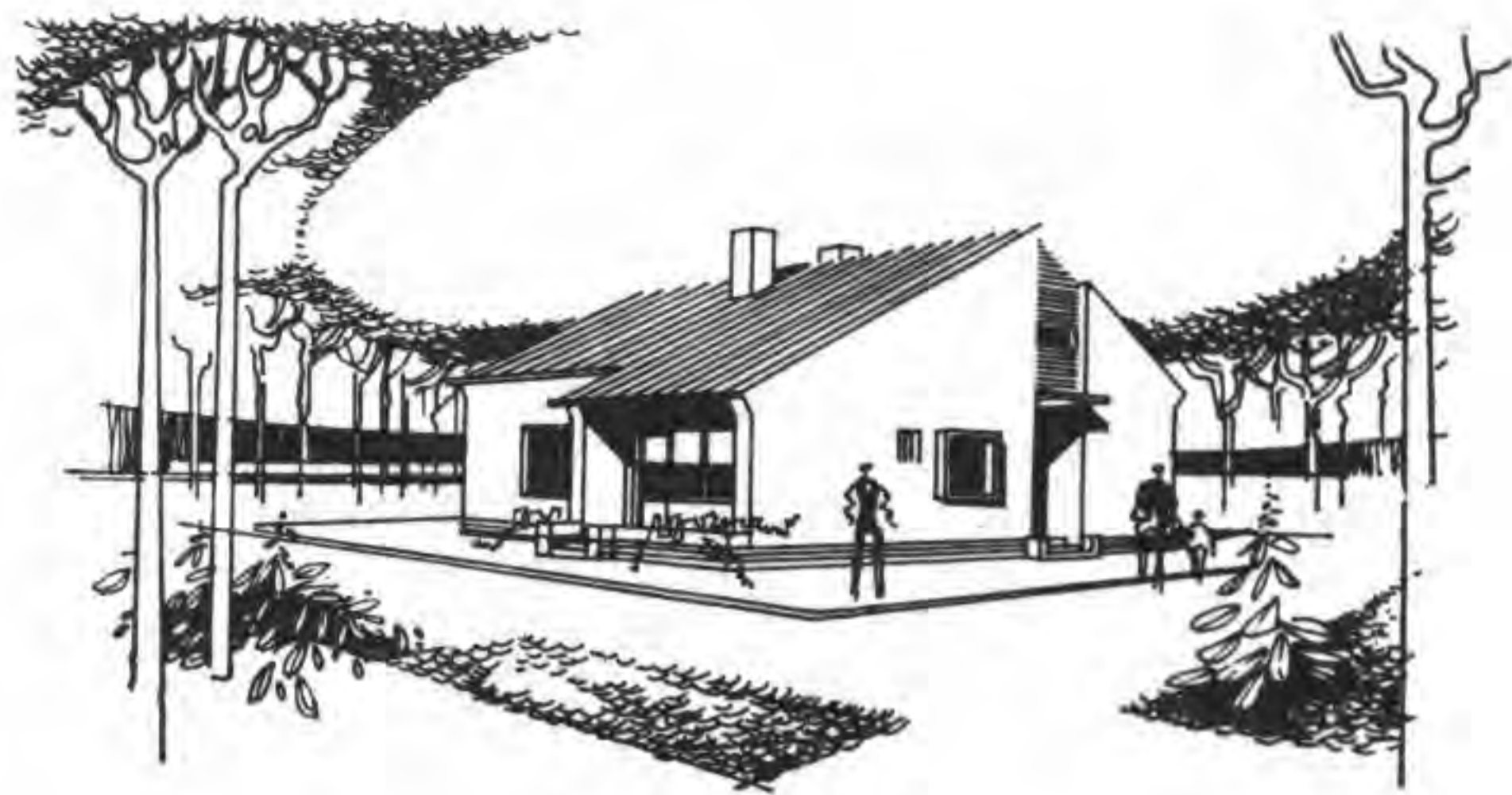
V ukázkach vhodných riešení vzhľadom na prevládajúcu svojpomocnú formu a súčasne štruktúru individuálnej bytovej výstavby dominujú izolované rodinné domy (57). Dostatočne sú však zastúpené aj radové (13) a átriové domy (8), ktoré sa zväčša uplatňujú v radovej zástavbe. Ukážky terasových rodinných domov sú len informatívne, pretože tento druh nie je pre svojpomocnú výstavbu vhodný (3).

Ukážky jednotlivých riešení možno uplatniť pri konkrétnej výstavbe, pravda, na základe riadneho projektu. Pre stavebníka poslúžia ako informácia o rozličných možnostiach, pre stavebný úrad ako určitý typologický tvarový normatív na posudzovanie individuálnych projektových riešení a pre projektanta ako orientačná pomôcka a podklad pre kombinovanie a navrhovanie ďalších vhodných riešení.

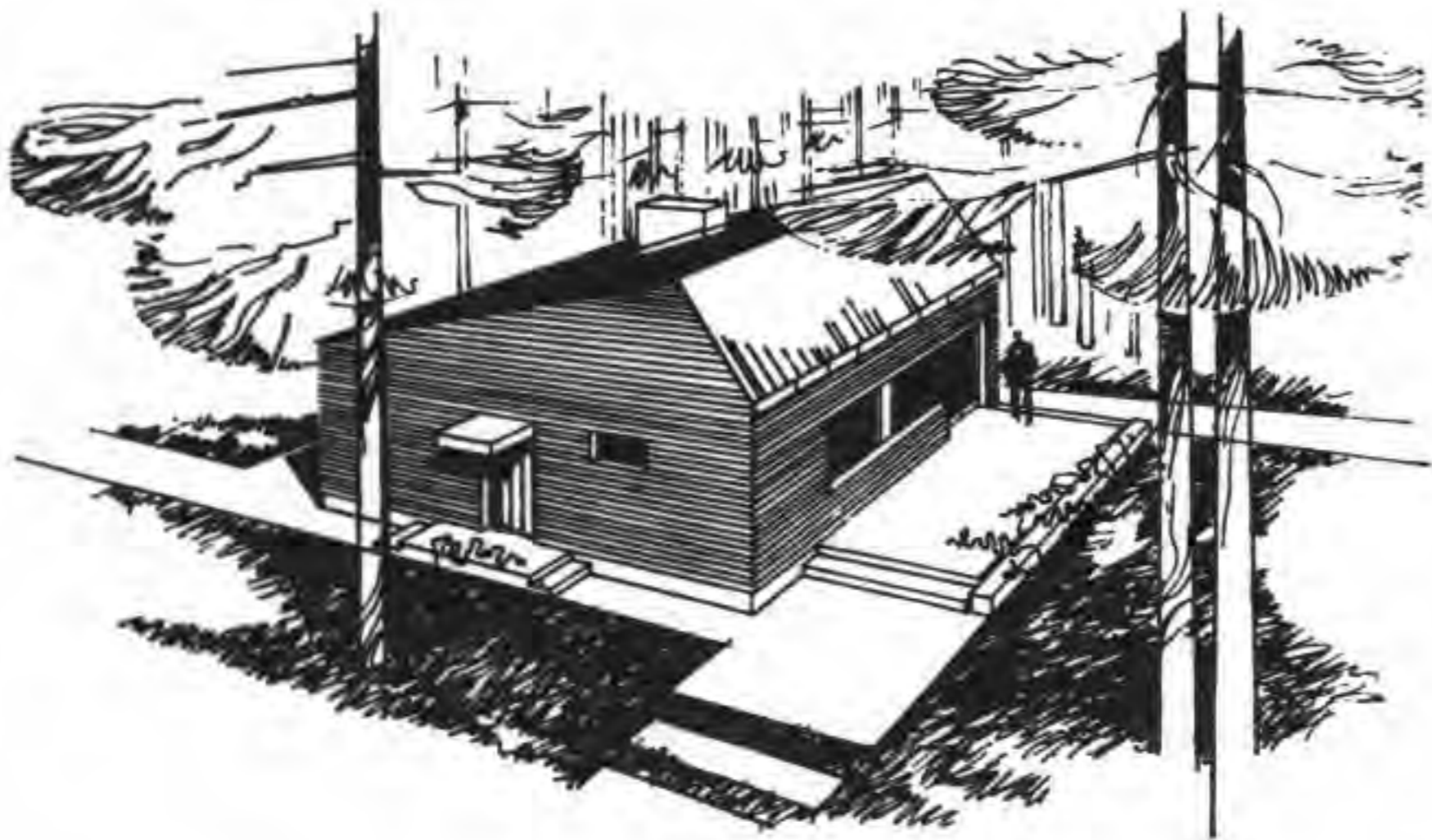
Obr. 138. Úsporný prízemný rodinný dom bez podpivničenia (vzorový projekt, Maďarsko). Vhodný je pre dvojčlennú až trojčlennú rodinu. Môže sa využiť aj na zástavbu vo forme dvojdomu. Môže mať lokálne alebo ústredné vykurovanie na plyn (tekuté palivo) z kúpeľne. V prípade, že by mal dom pivnicu (s prístupom z miestnosti 2 alebo zvonku), môže sa zriadiť ústredné kúrenie aj na tuhé palivo. Zastavaná plocha je 76,0 m².

1 — predsieň (3,5 m²), 2 — komora s rebríkom na povalu (2,5 m²), 3 — špajza (2,0 m²), 4 — kúpeľňa s WC (4,0 m²), 5 — kuchyňa (8,5 m²), 6 — loggia (7,0 m²), 7 — obývacia izba (16,5 m²), 8 — izba (10,5 m²).

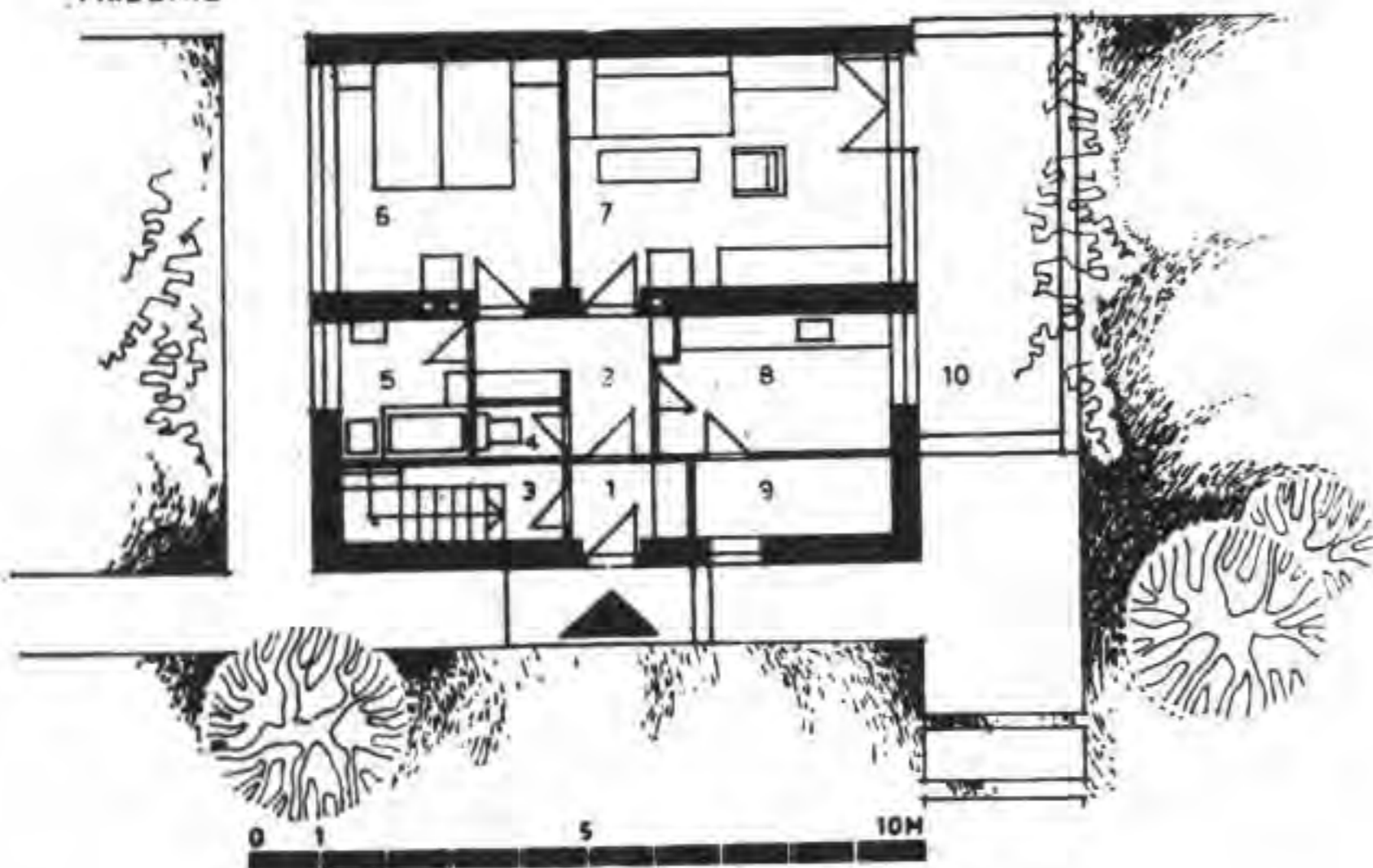

Obr. 139. Prízemný rodinný dom s podpivničením a neobytným podkrovím (vzorový projekt, Maďarsko). Vhodný je pre dvojčlennú až trojčlennú rodinu a môže sa využívať aj na zástavbu vo forme dvojdomov. Kúrenie môže byť lokálne alebo ústredné. Zastavaná plocha je 81,5 m².

1 — predsieň (5,0 m²), 2 — kuchyňa (6,0 m²), 3 — špajza (2,0 m²), 4 — jedáľenský kút (4,0 m²)
 5 — loggia (4,5 m²), 6 — obývacía izba (17,5 m²), 7 — izba (10,5 m²), 9 — kúpeľňa (2,5 m²),
 10 — WC (1,0 m²), 11 — schody do pivnice a na povalu (3,0 m²).

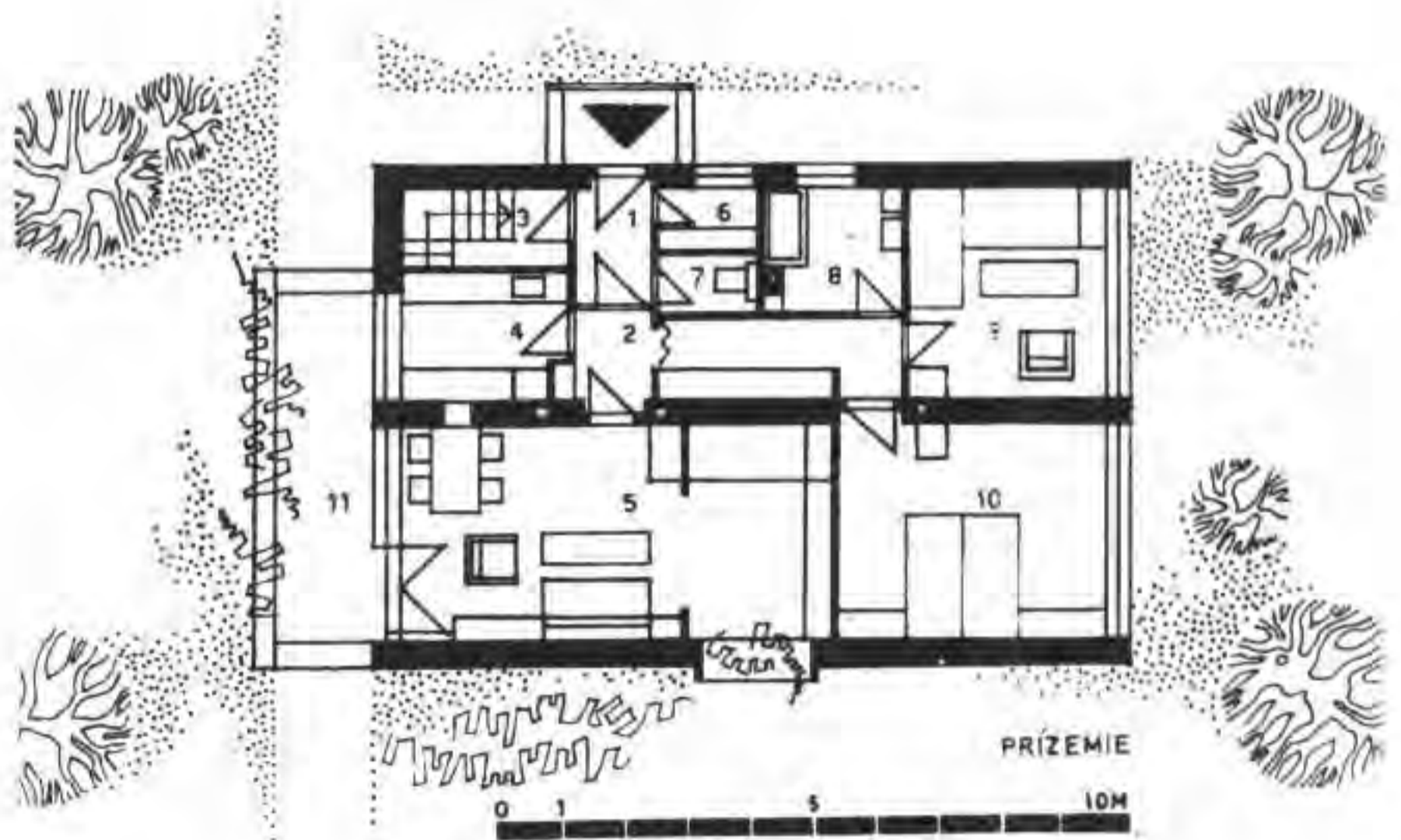
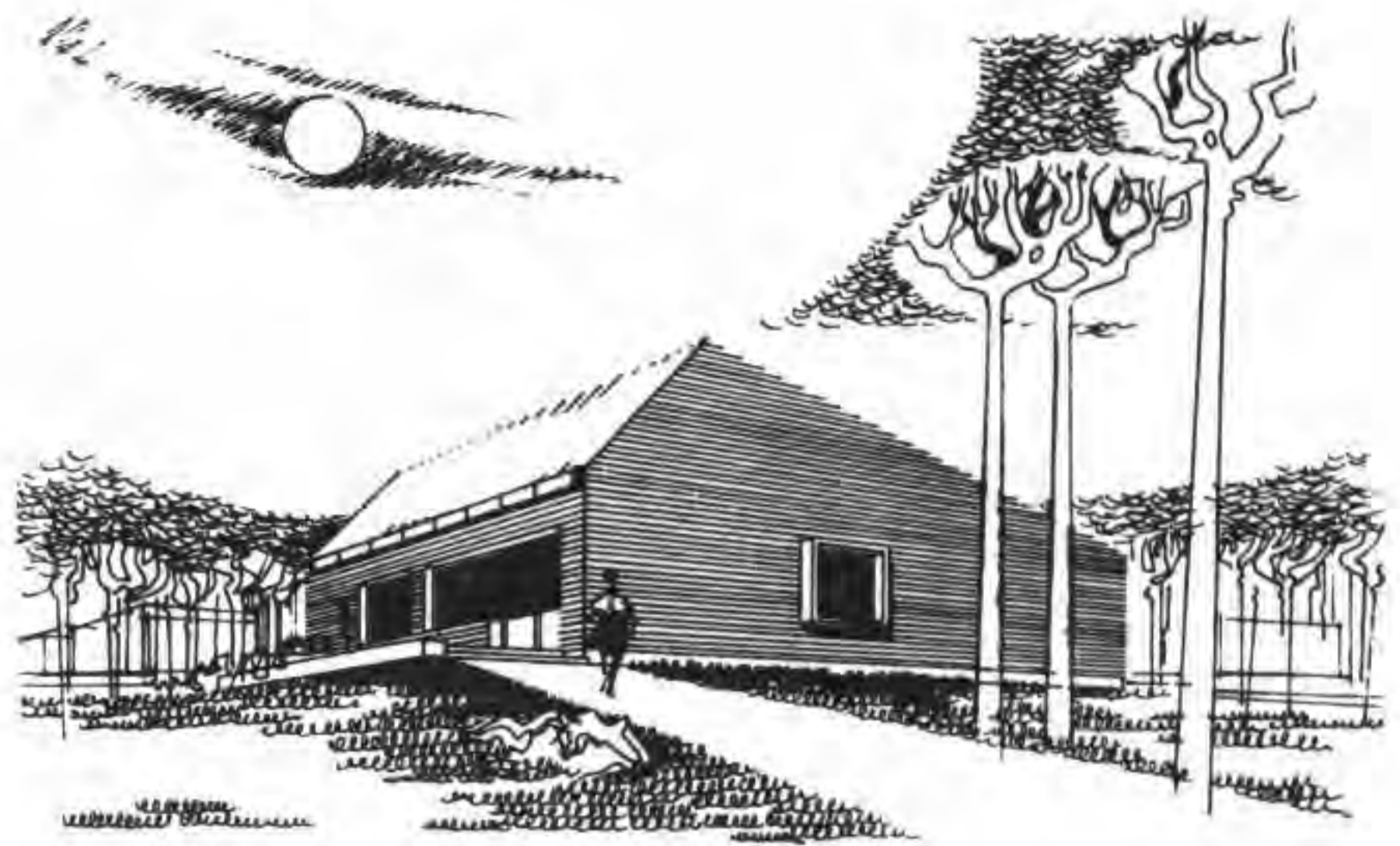

PRÍZEMIE

Obr. 140. Maďarský vzorový projekt prízemného rodinného domu s podpivničením, ktorý možno použiť aj na zástavbu formou dvojdomov. Vhodný je pre dvojčlennú až trojčlennú rodinu. Kúrenie môže byť lokálne alebo ústredné. Zastavaná plocha je 72,0 m².

1 — vstupné zádverie (1,6 m²), 2 — predsieň (4,0 m²), 3 — schody do pivnice (3 5, m²), 4 — WC, 5 — kúpeľňa (4,0 m²), 6 — izba (11,5 m²), 7 — obývacia izba (16,5 m²), 8 — kuchyňa (7,2 m²), 9 — komora (3,0 m²), 10 — terasa.

Obr. 141. Prízemný rodinný dom s podpivničením (vzorový projekt, Maďarsko) vhodný pre štvorčlennú až päťčlennú rodinu. Kúrenie môže byť lokálne alebo ústredné. Zastavaná plocha je 96,0 m².

1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — predsieň (7,5 m²), 3 — schodisko do pivnice (3,0 m²), 4 — kuchyňa (5,0 m²), 5 — obývacia izba (22,0 m²), 6 — špajza (1,5 m²), 7 — WC, 8 — kúpeľňa (4,0 m²), 9 — izba (10,5 m²), 10 — izba rodičov (14,0 m²), 11 — terasa.

POHĽAD Z ULICE

PŮDORYS

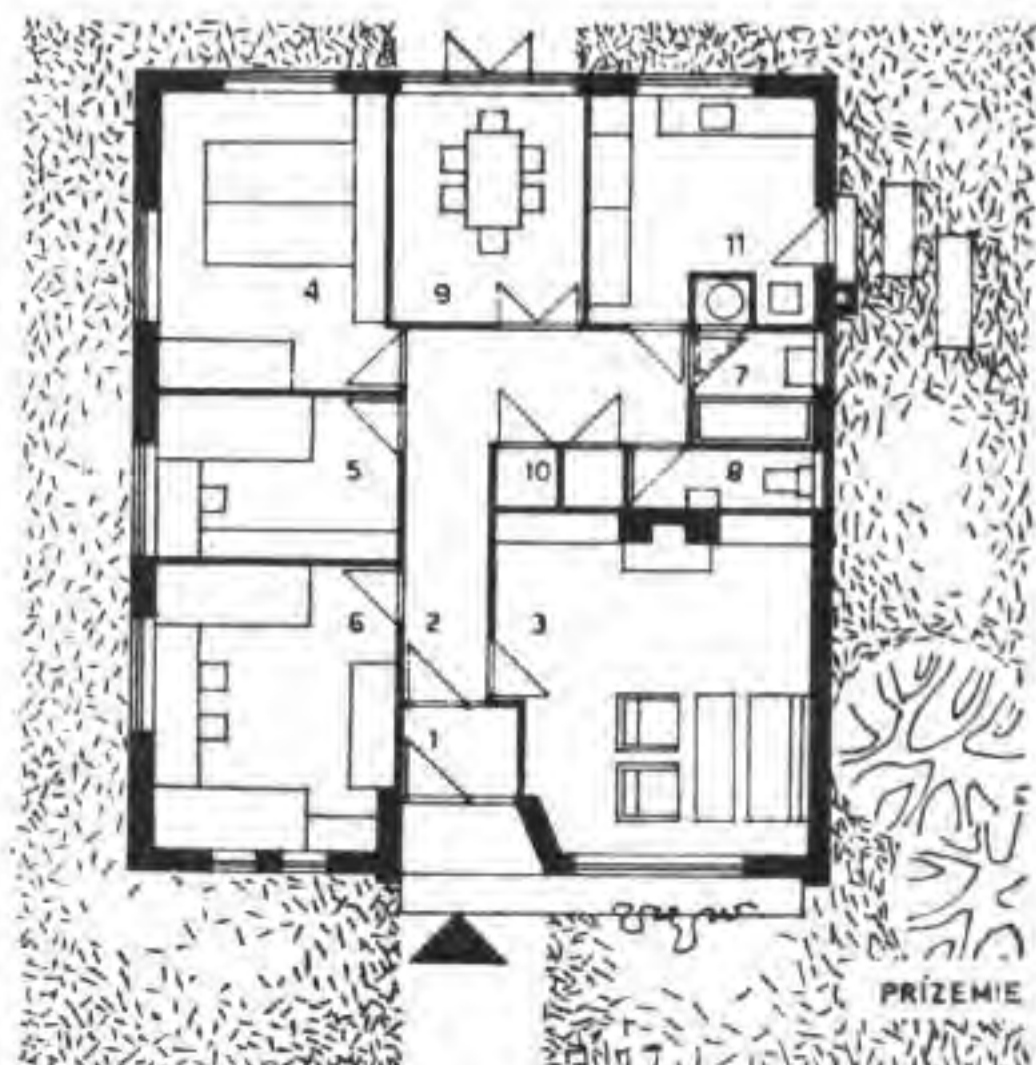
POHĽAD

POHĽAD

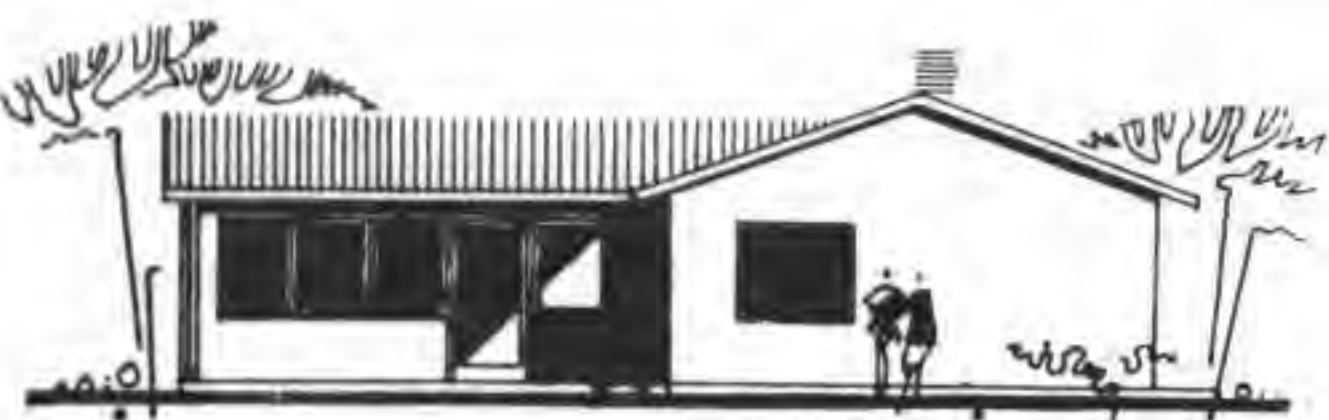

PRÍZEMIE

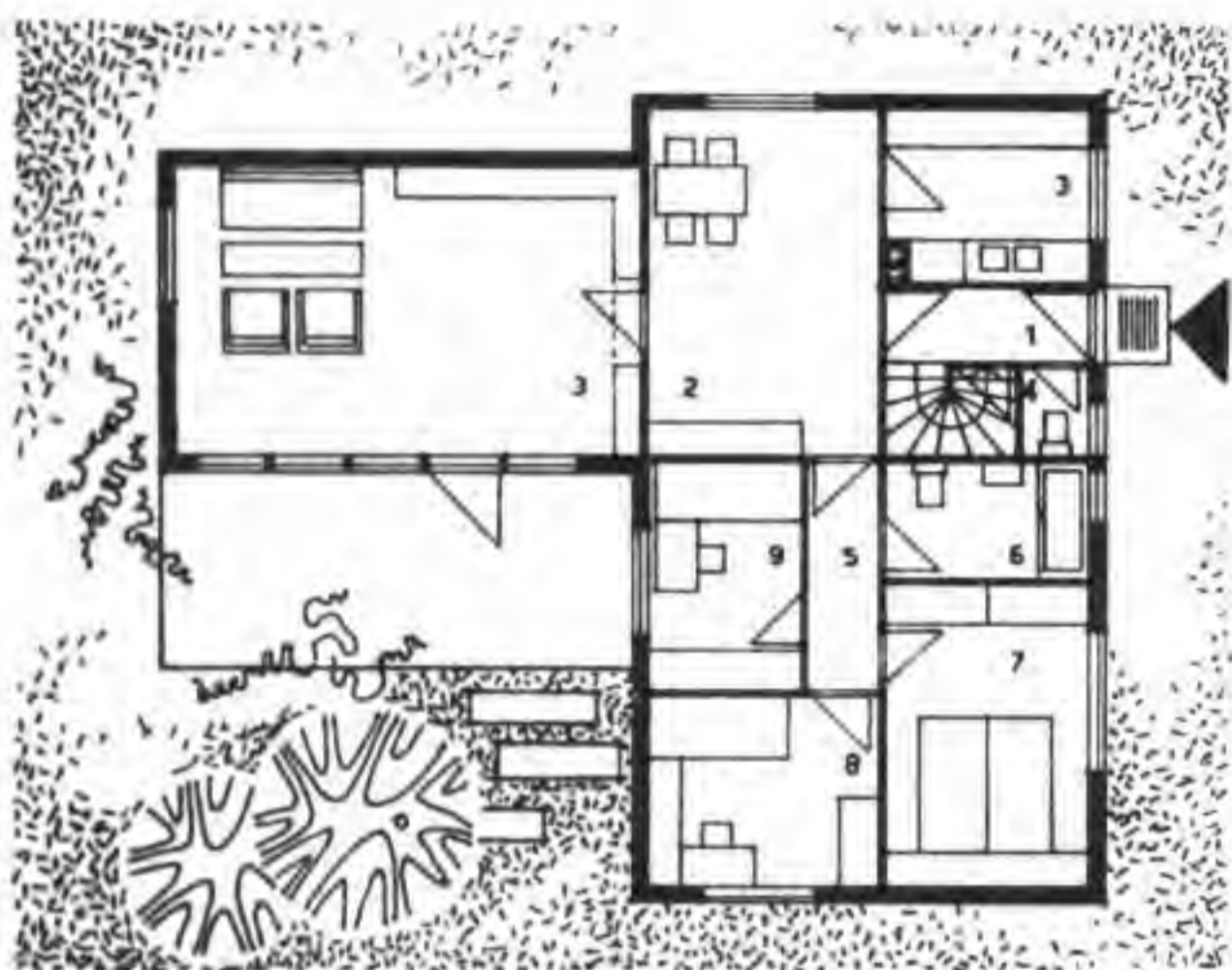

PRÍZEMIE

Obr. 142. Prízemný trojspáľňový rodinný dom pre štvorčlennú až päťčlennú rodinu (TRUSTEEL, Anglicko), vhodný najmä pre zástavbu na úzkych parcelách. Zastavaná plocha bez garáže je 100 m², s garážou 120 m². 1 — predsieň, 2 — kuchyňa (9,1 m²), 3 — obývacia izba s jedálenským kútom (24,8 m²), 4 — izba rodičov (15,1 m²), 5 — izba (8,7 m²), 6 — izba (9,2 m²), 7 — kúpeľňa, 8 — WC, 11 — garáž.

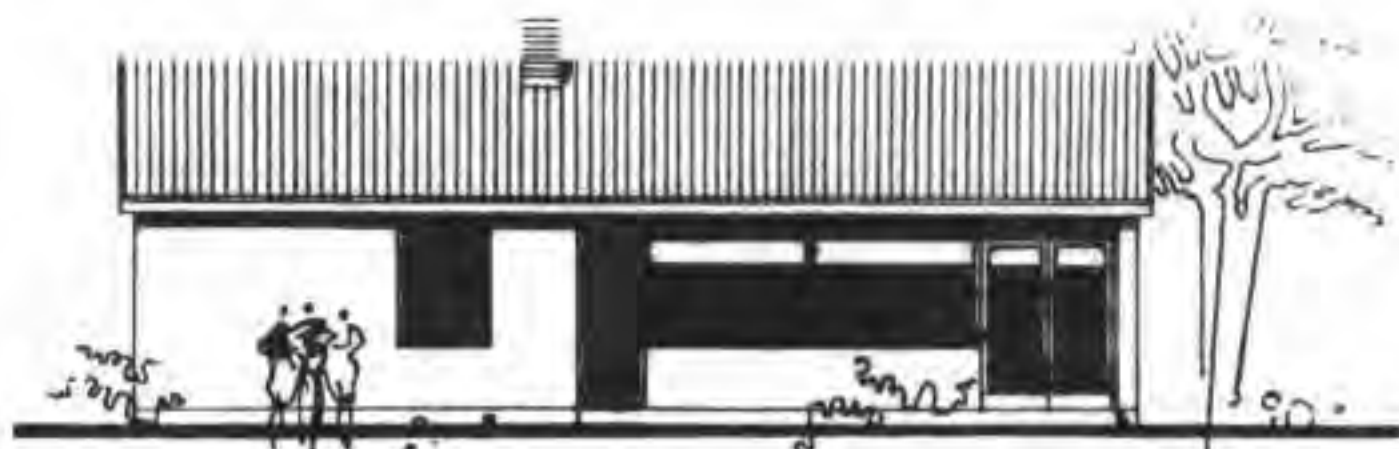
POHĽAD

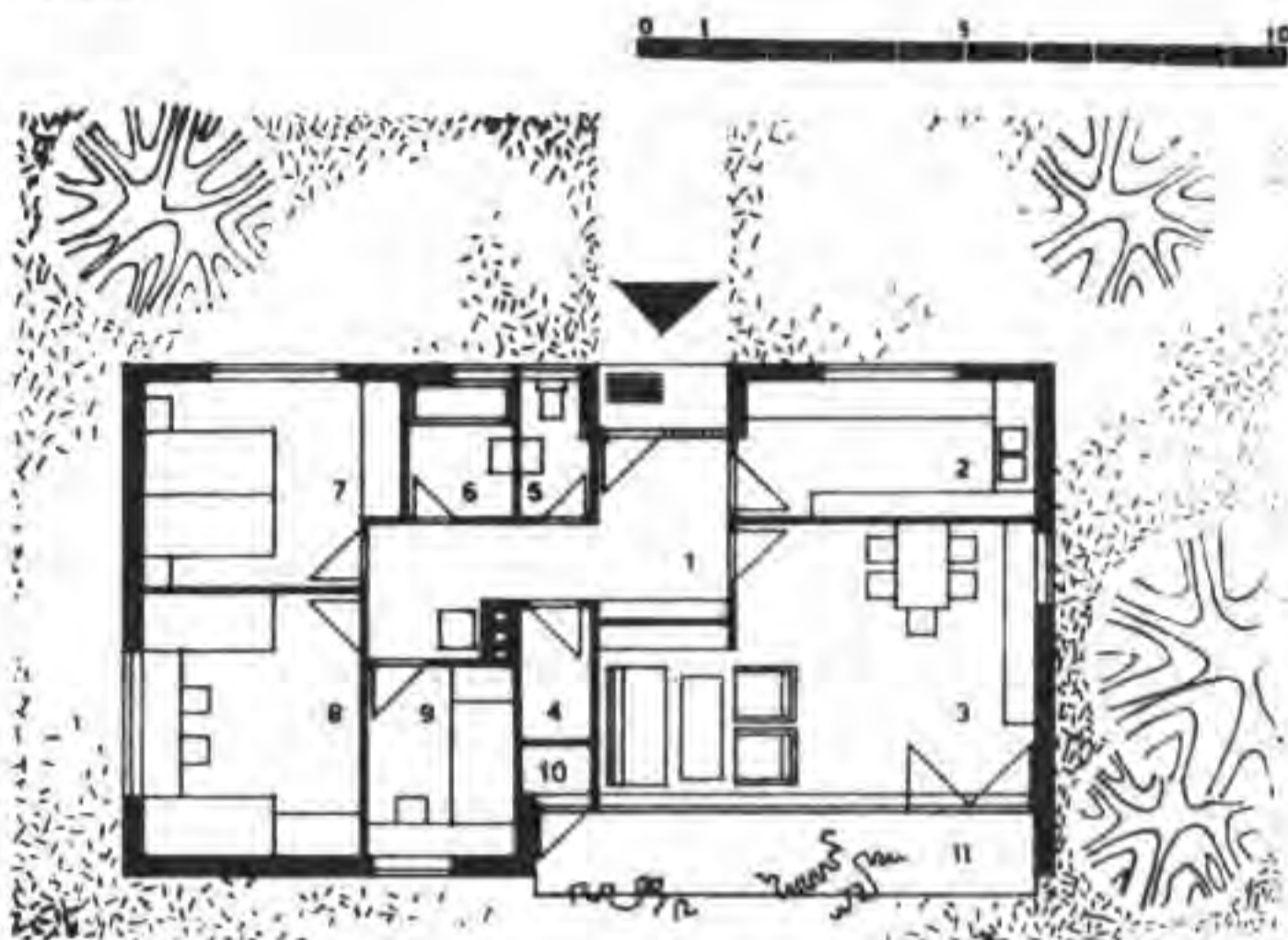
PRÍZEMIE

Obr. 144. Vzorový projekt švédskeho prízemného rodinného domu s podpivničením pre päťčlennú rodinu. Pôdorysné riešenie umožňuje pri súvislejšej zástavbe rodinnými domami podobného usporiadania vytvoriť pri každom dome obytnú zeleň v intímnom zákutí. Zastavaná plocha je 118 m².

1 — predsieň (3,8 m²), 2 — hala (16,9 m²), 3 — obývacia izba (28,6 m²), 4 — WC, 5 — chodba (3,6 m²), 6 — kúpeľňa (5,5 m²), 7 — izba rodičov (15,1 m²), 8 — izba (10,4 m²), 9 — izba (7,1 m²).

POHĽAD

PRÍZEMIE

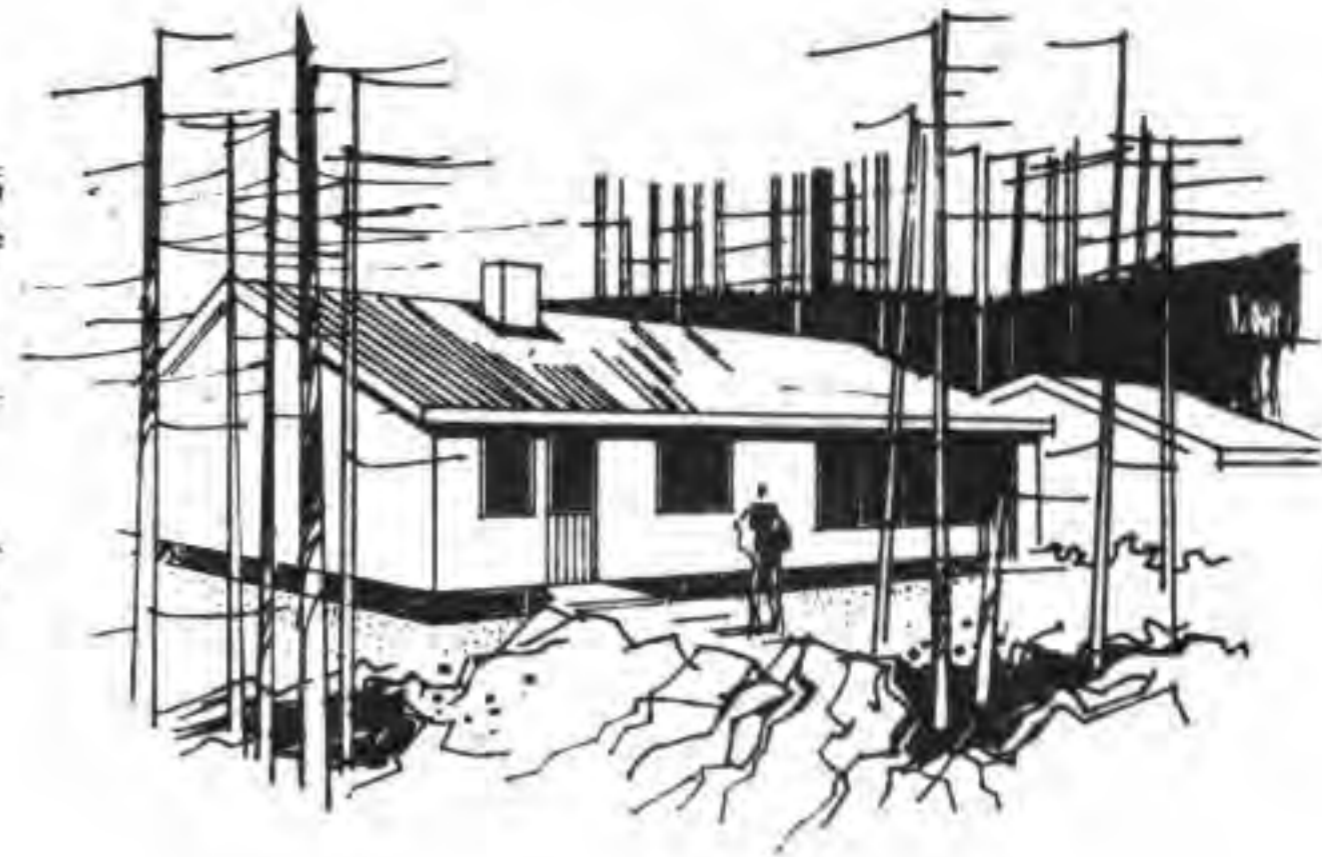
Obr. 145. Priemyselne vyrábaný rodinný dom pre päťčlennú rodinu s výrazne diferencovanou dennou a nočnou časťou. Vhodný je aj v našich podmienkach pre nepoľnohospodárske domácnosti. (WM Fertighaus, NSR). Zastavaná plocha je 111 m².

1 — predsieň (11,5 m²), 2 — kuchyňa (9,5 m²), 3 — obývacia izba (24,0 m²), 4 — komora a v prípade podpivničenia schody (2,2 m²), 5 — WC s umývadlom (2,0 m²), 6 — kúpeľňa (3,4 m²), 7 — izba rodičov (12,0 m²), 8 — izba detí (13,5 m²), 9 — izba (6,9 m²), 10 — sklad záhradného náradia, 11 — terasa.

Obr. 143. Dva prízemné trojspaľňové rodinné domy so sedlovými strechami pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Podkrovie sa nevyužíva na obytné účely; s pivnicou sa tiež nepočíta. (TRUSTEEL, Anglicko). Pri dodávateľskom spôsobe tvorí základ oceľová konštrukcia stropu a krovu s tradičnou obmurovkou; pri svojpomocnej výstavbe v našich podmienkach možno tieto pôdorysné princípy uplatniť v tradičnej konštrukcii nosného muríva s prefabrikovanými stropmi a dreveným krovom. Na takmer rovnakej ploche sú pôdorysy odlišné najmä v situovaní obývacej izby (do ulice a do záhrady), resp. v samostatnej jedálni. Na vidieku je potrebné zväčšiť uskladňovacie priestory (špajzu) a prípadne upraviť aj pivnice s prístupom zvonka. Pri situovaní na svahu mož-

no pričleniť spodné technické podlažia a čiastočne ho využiť na obytné účely. V tom prípade by sa na ploche izby 5 vybuďovalo schodisko. Pri základnom nepodpivničenom riešení sa uvažuje s etážovým vykurovaním (z kuchyne) na tekuté palivo alebo plyné palivo (nádrž je umiestnená v samostatnej komôrke pri kúpeľni). Zastavaná plocha je 111,3 a 112,3 m².

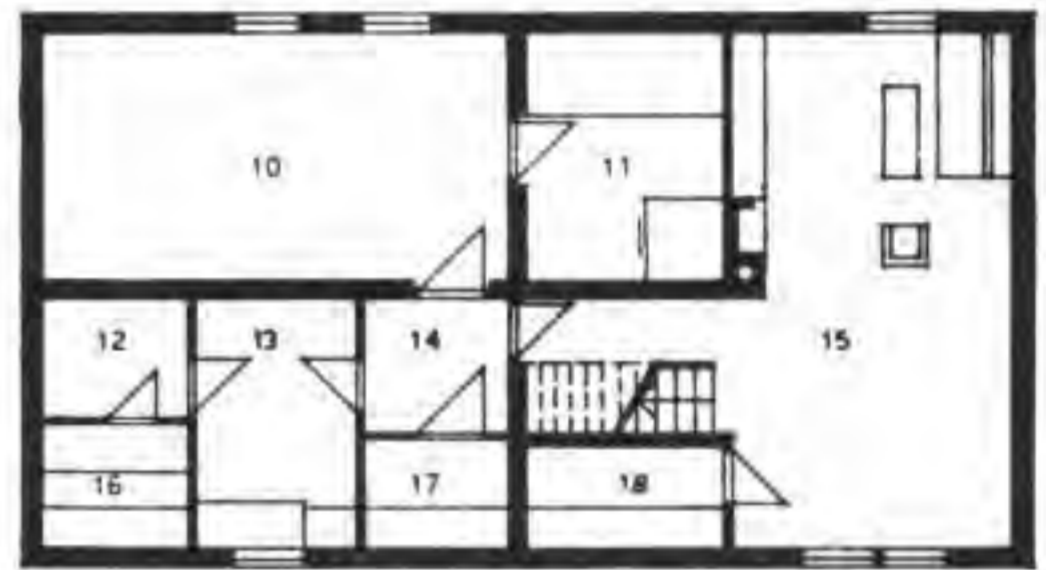
1 — vstupné zádverie (3,2 a 2,2 m²), 2 — predsieň (10,2 a 11,4 m²), 3 — obývacia izba s krbom (24,2 a 21,2 m²), 4 — izba rodičov (14,6 a 14,8 m²), 5 — izba (10,0 a 8,7 m²), 6 — izba (12,2 a 14,7 m²), 7 — kúpeľňa, 8 — WC, 9 — jedáleň (9,6 m²), 10 — špazové skrine, 11 — kuchyňa (14,4 a 10,3 m²).

POHĽAD Z ULICE

PRÍZEMIE

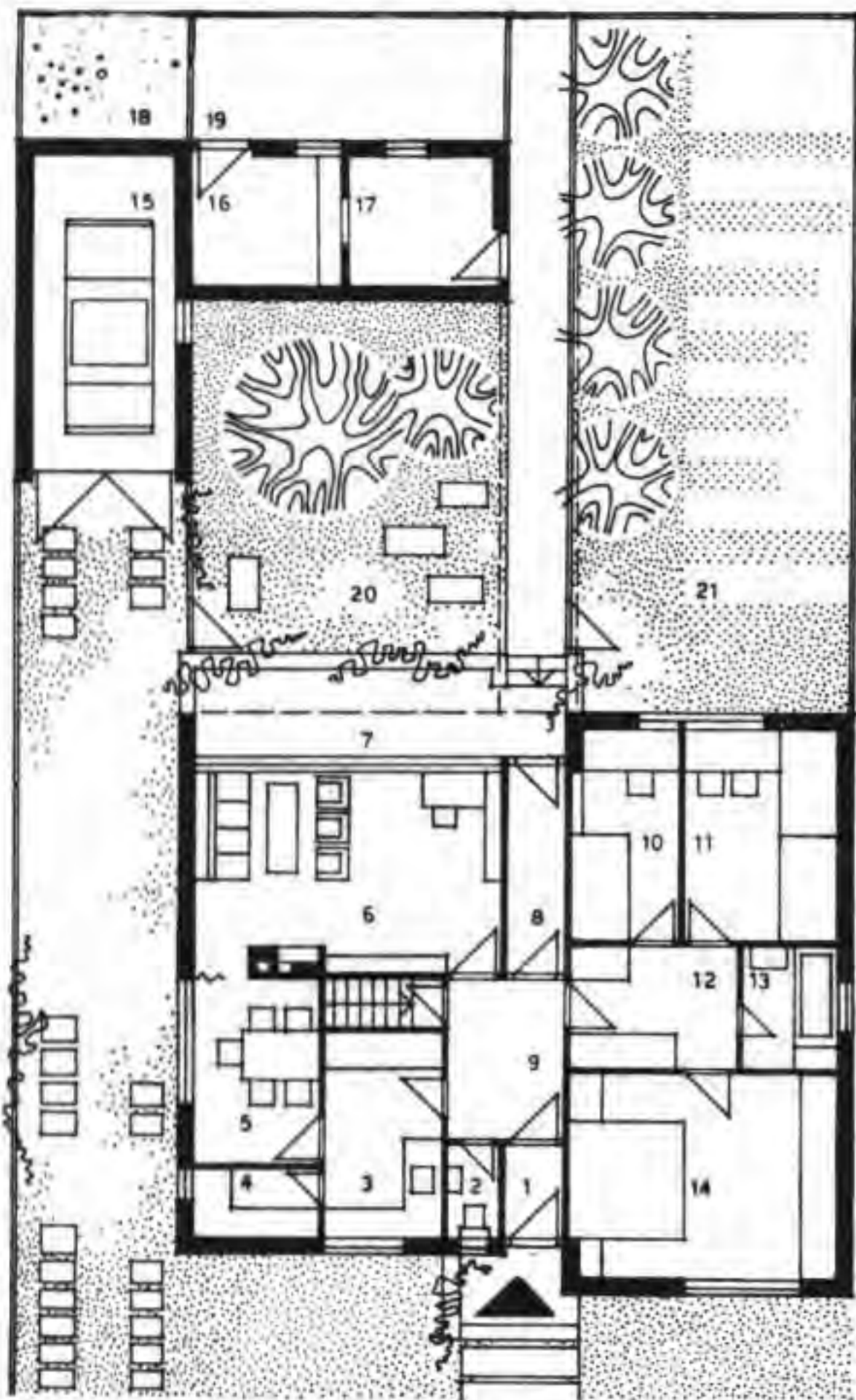
SUTERÉN

Obr. 146. Priemyselne vyrábaný prízemný rodinný dom z drevenej hmoty s plným podpivničením (Fínsko). Vhodný je pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Pôdorys prízemnia je rozdelený na dennú (vľavo) a nočnú (vpravo) časť. Suterén sa čiastočne využíva aj na obytné (spoločenské) účely, čo je typické pre väčšinu severských rodinných domov z dreva. Tu sa sústreďuje hlučná prevádzka, ako je sledovanie TV a reprodukovanej hudby. V riešení sa počíta len s ústredným vykurovaním na tuhé alebo tekuté palivo. Zastavaná plocha je 121,0 m².

1 — vstupné zádverie (3,0 m²) 2 — chodba so schodami do pivnice

(13,0 m²), 3 — obytná kuchyňa (16,0 m²), 4 — obývacia izba s priamym východom na terasu (24,5 m²), 5 — izba (10,5 m²), 6 — izba rodičov (12,0 m²), 7 — izba (9,0 m²), 8 — kúpeľňa s WC (4,0 m²), 9 — WC (1,5 m²), 10 — miestnosť na záujmovú činnosť — hobby — a sklad pri používaní tuhého paliva na vykurovanie (24,5 m²), 11 — kôtolňa (10,0 m²) 12 — sprcha (7,0 m²), 13 — práčovňa (9,0 m²), 14 — predsieň (4,0 m²), 15 — spoločenská miestnosť (36,0 m²), 16 — sauna (3,9 m²), 17 — komora (3,0 m²), 18 — šatňa (4,5 m²).

PRÍZEMIE

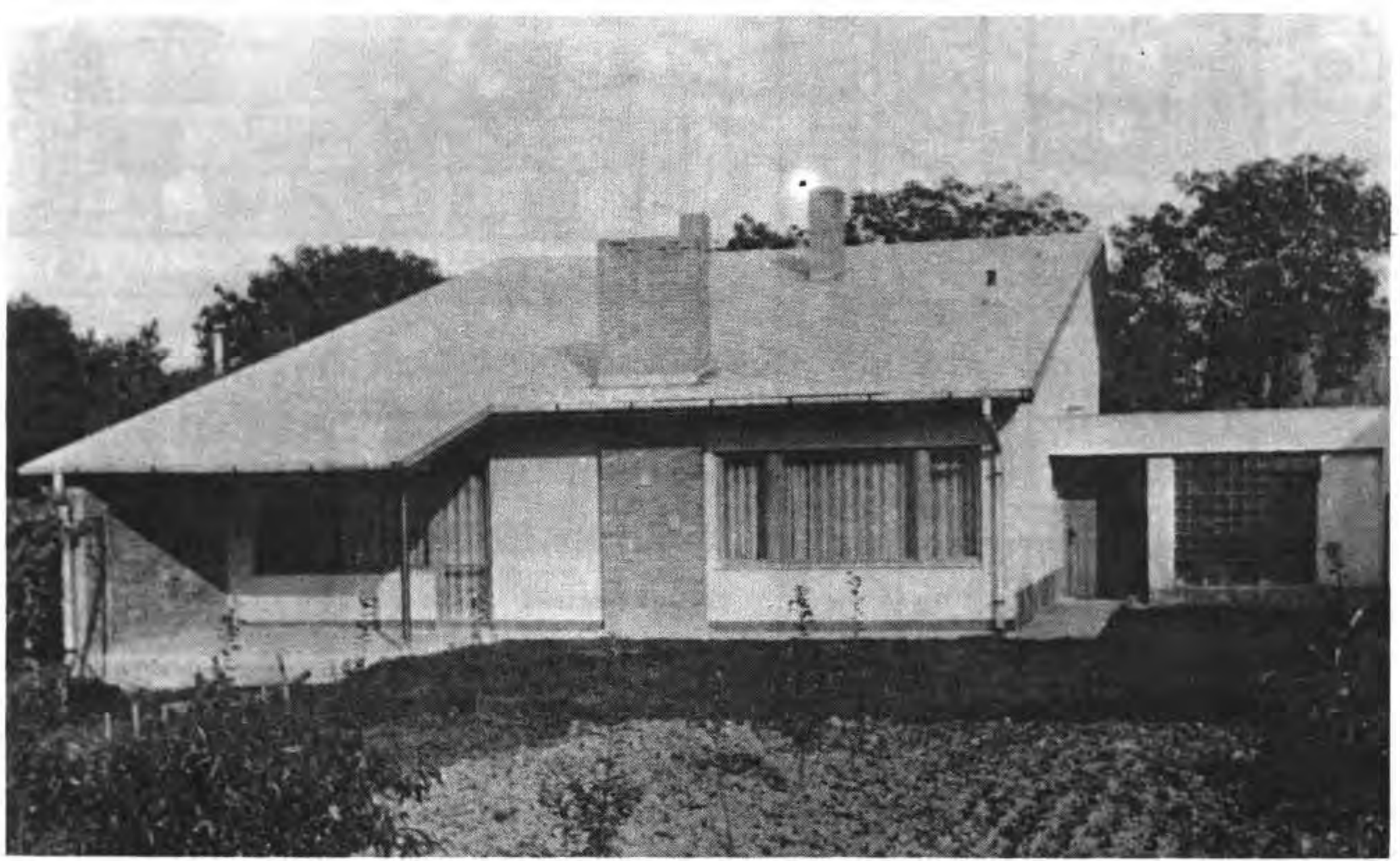

POHĽAD Z ULICE (HORE) A POHĽAD ZO ZÁHRADY

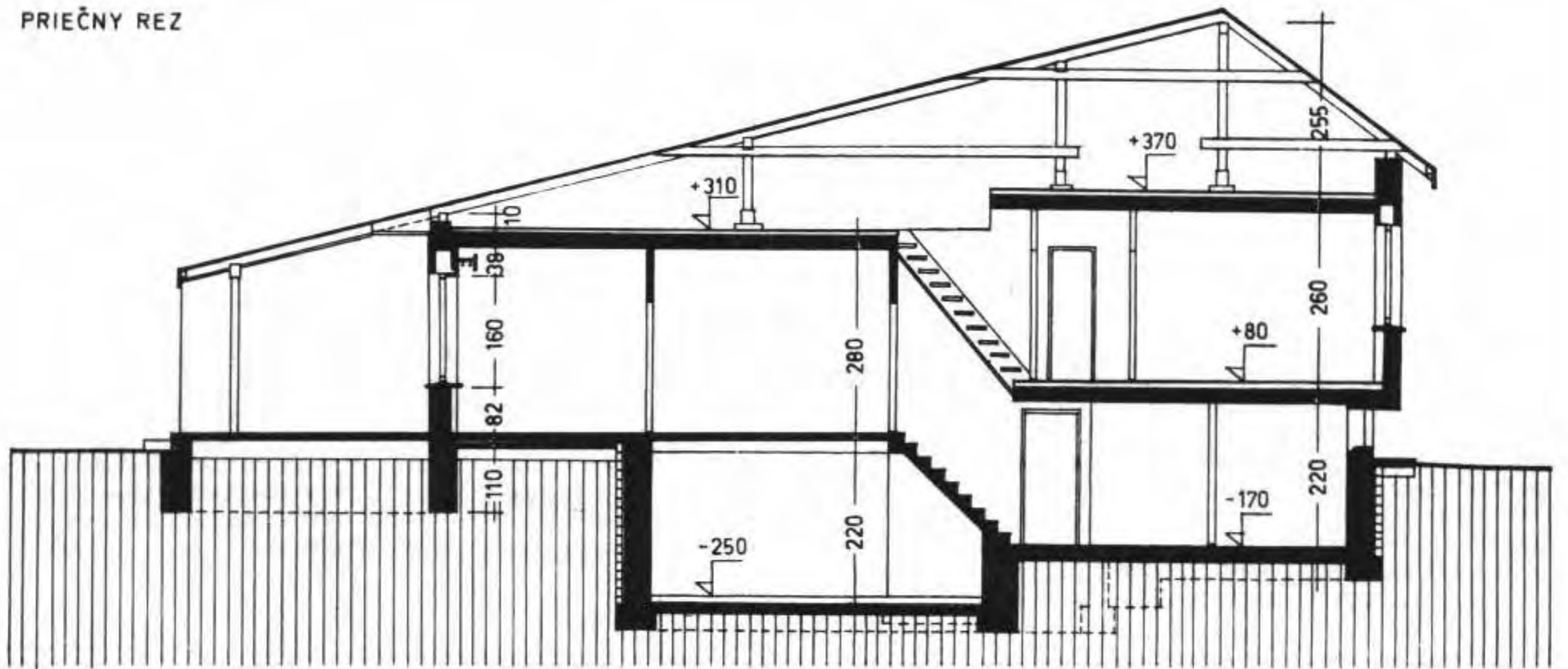
Obr. 147. Prizemný rodinný dom pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Pivnica sa využíva len na technické účely (ústredné kúrenie). Pôdorysné riešenie dôsledne rešpektuje požiadavku rozdelenia dennej a nočnej časti bytu. Z prevádzkového hľadiska je veľmi cenný východ na terasu, do obytnej zelene a k hospodárskym prístavkom v zadnej časti pozemku. Nízka sedlová strecha je z drevených väzníkov, čím sa vylúčia v pôdoryse vnútorné nosné konštrukcie a zlacní sa stavba. Zastavaná plocha je 123,0 m².
1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — WC s umývadlom (2,0 m²).

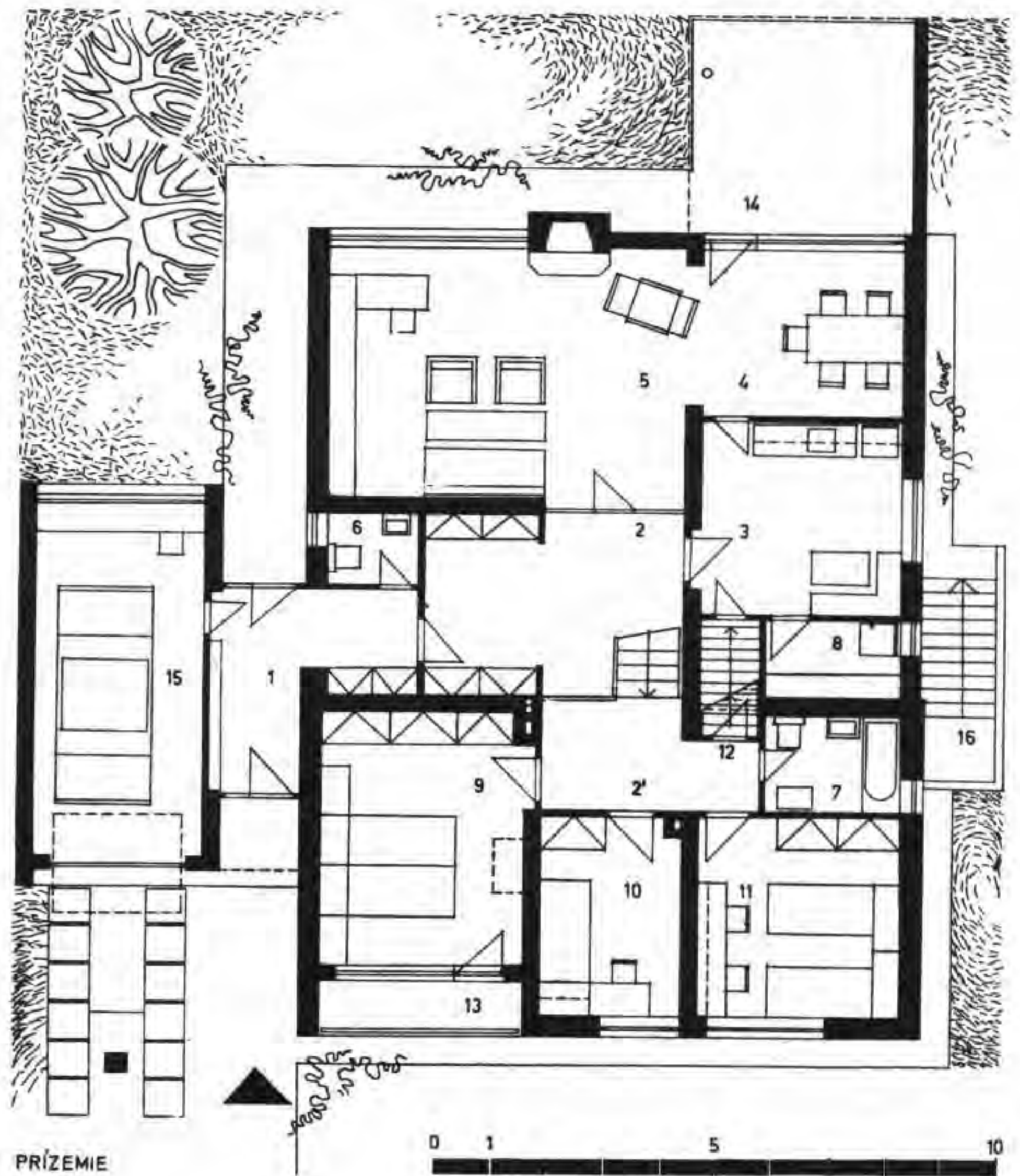
3 — kuchyňa (8,0 m²), 4 špajza (3,0 m²), 5 — jedáľenský kút (7,6 m²), 6 — obývacia izba (20,0 m²), 7 — loggia, 8 — chodba (3,8 m²) 9 — hala (6,0 m²) 10 — izba (8,0 m²) 11 — izba (12,0 m²), 12 — predsieň (6,0 m²) 13 — kúpeľňa (3,3 m²), 14 — izba rodičov (20,0 m²), 15 — garáž (15,0 m²), 16 — drobných (6,5 m²), 17 — sklad krmiva a náradia (6,5 m²), 18 — kompost, 19 — výbehy, 20 — obytná zeleň, 21 — účelová zeleň.

Autor: Doc. Ing. arch. J. Bóna, Bratislava

PRIEČNY REZ

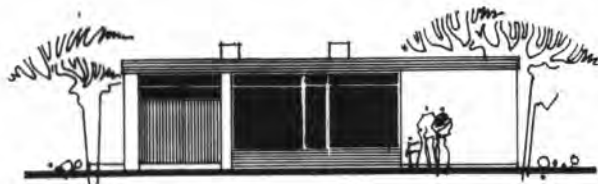

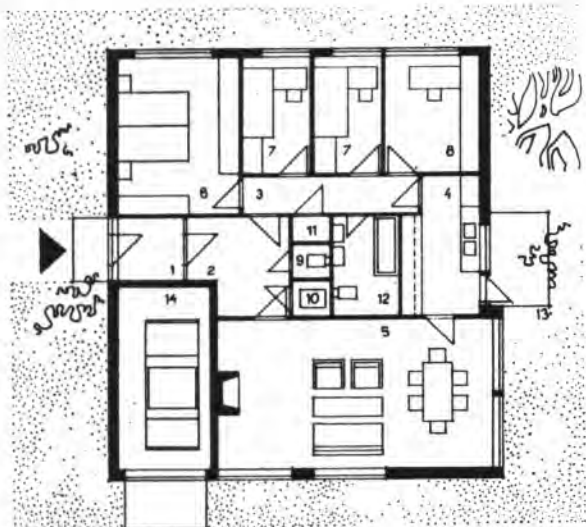
Obr. 148. Prízemný rodinný dom na rovinaté stavenisko s čiastočným podpivničením a pristanovanou garážou. Vhodný je pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Celková zastavaná plocha bez garáže a zastrešenej terasy je 164,0 m². V celoslovenskej súťaži „Rodinný dom 1969“ získala táto stavba štvrté miesto.

1 — vstupné zádverie (9,0 m²), 2 — hala (13,5 m²), 2' — zvýšená časť haly (6,3 m²), 3 — kuchyňa (12,2 m²), 4 — jedálenský kút (11,0 m²), 5 — obývacia izba (27,2 m²), 6 — WC s umývadlom (1,9 m²), 7 — kúpeľňa s WC (4,1 m²), 8 — špajza (3,0 m²), 9 — izba rodičov (15,8 m²), 10 — izba (8,6 m²), 11 — izba (12,3 m²), 12 — schody do podkrovia a do suterénu (2,3 m²), 13 — loggia (3,5 m²), 14 — krytá terasa na letné stolovanie (15,3 m²), 15 — garáž.

Autor: Ing. arch. Š. Mačaj, Bratislava.

POHĽAD

PRÍZEMIE

PRÍZEMIE

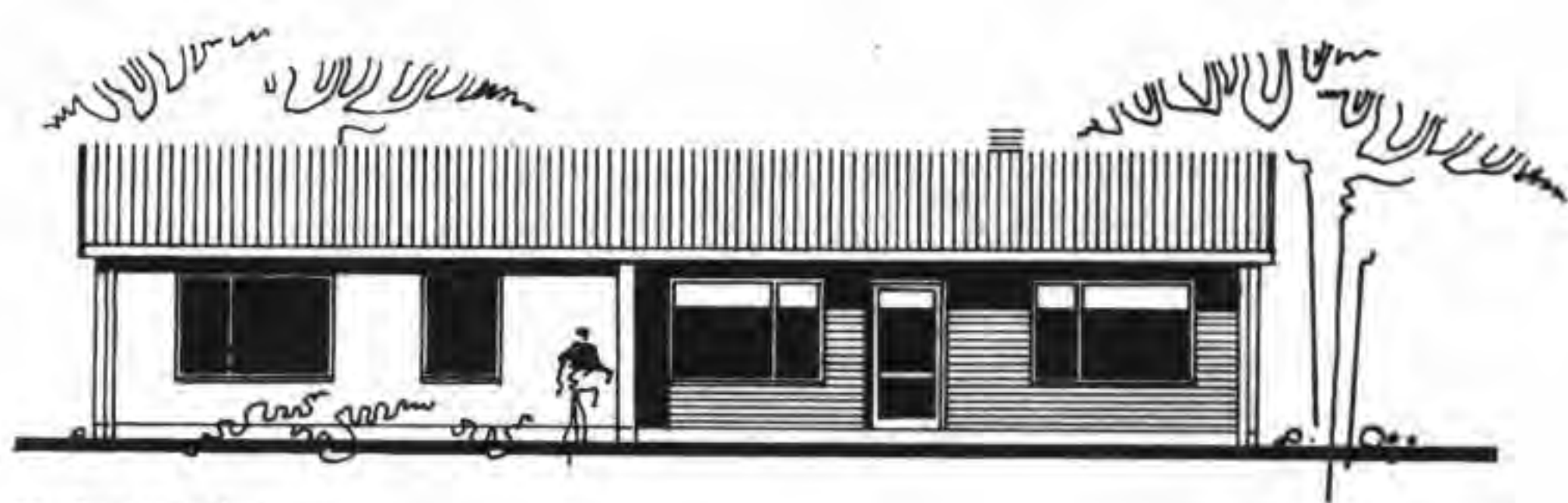
Obr. 149. Priemyselne vyrábaný rodinný dom (tzv. bungalov) s včlenenou garážou firmy LELY (Holandsko). Dispozičné riešenie je prehľadné, účelne usporiadané a na danom pôdoryse ekonomické. Vhodný je pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 147 m².

1 — vstupné zádverie (4,0 m²), 2 — predsieň (7,8 m²), 3 — chodba (5,0 m²), 4 — pracovná kuchyňa (9,3 m²), 5 — obývacia izba (36,0 m²), 6 — izba rodičov (16,1 m²), 7 — izba (7,0 m²), 8 — izba (9,4 m²), 9 — WC, 10 — etážové vykurovanie na olej (1,2 m²), 11 — špajza (0,9 m²), 12 — kúpeľňa s WC (6,0 m²), 13 — terasa, 14 garáž (15,0 m²).

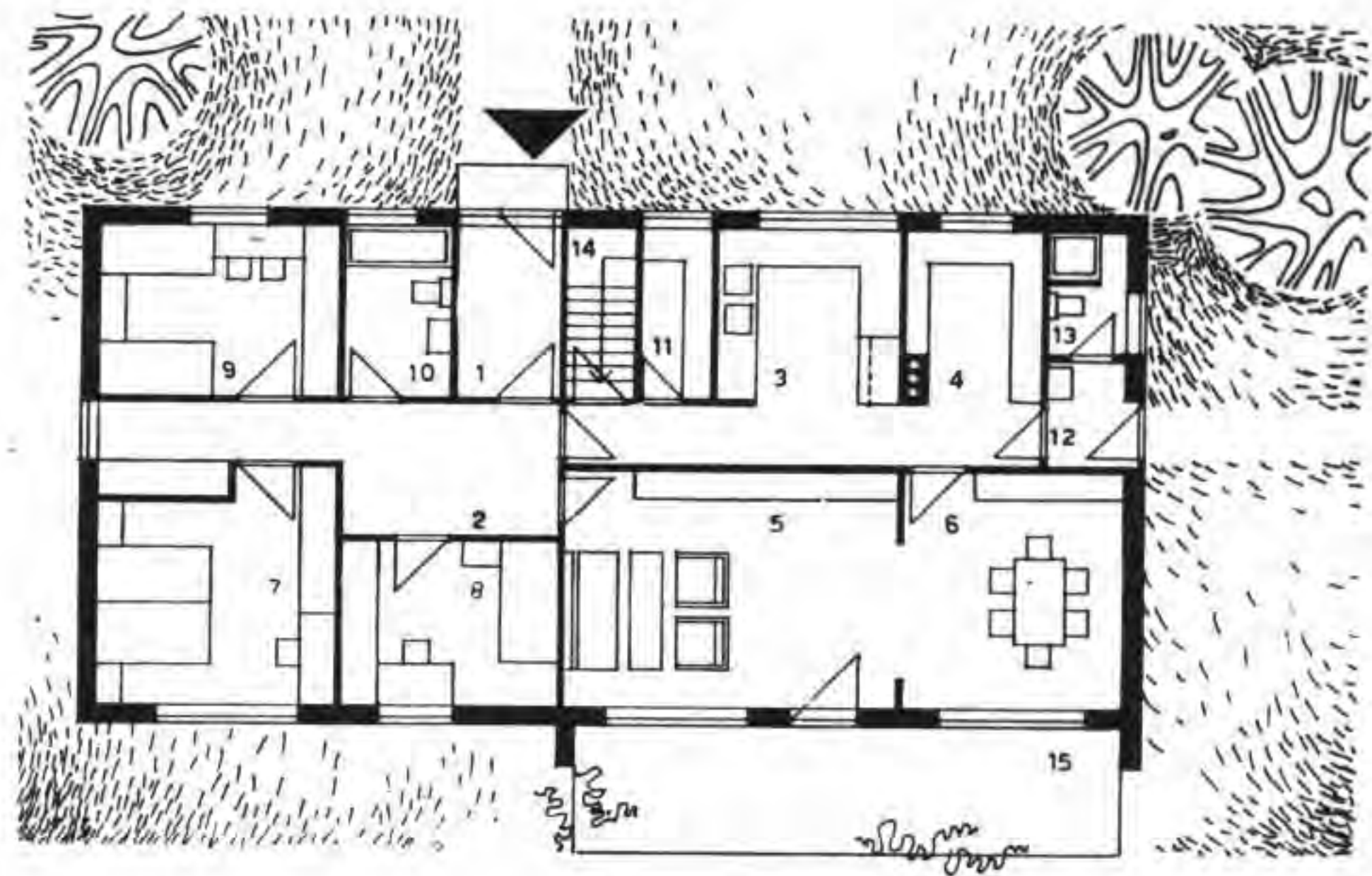
Obr. 150. Priemyselne vyrábaný rodinný dom (KÜBLER AG, NSR) so zaujímavou a plastickou fasádou pri štandardnom pôdoryse. Plastickosť fasády sa docieľuje aj technológiou výstavby.

Pri stavbe zmontovávajú továrensky vyrábané priestorové bunky. Pre svojpomocnú výstavbu možno z tohto príkladu aplikovať dispozičný princíp aj hmotové riešenie. Diferencované riešenie spálňového traktu má výhodu v tom, že aj dodatočne možno k nemu pridať ďalšie dve spálne. V tomto rozsahu je vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 147,0 m².

1 — vstupné zádverie (3,4 m²), 2 — predsieň (9,0 m²), 3 — WC s umývadlom (2,6 m²), 4 — pracovná kuchyňa (12,0 m²), 5 — jedáľenský kút (12,0 m²), 6 — obývacia izba (24,5 m²), 7 — kúpeľňa s WC a bidetom (6,15 m²), 8 — chodba (3,2 m²), 9 — izba rodičov (19,8 m²), 10 — izba detí (17,65 m²), 11 — izba (14,7 m²).

POHĽAD ZO ZÁHRADY

PRÍZEMIE

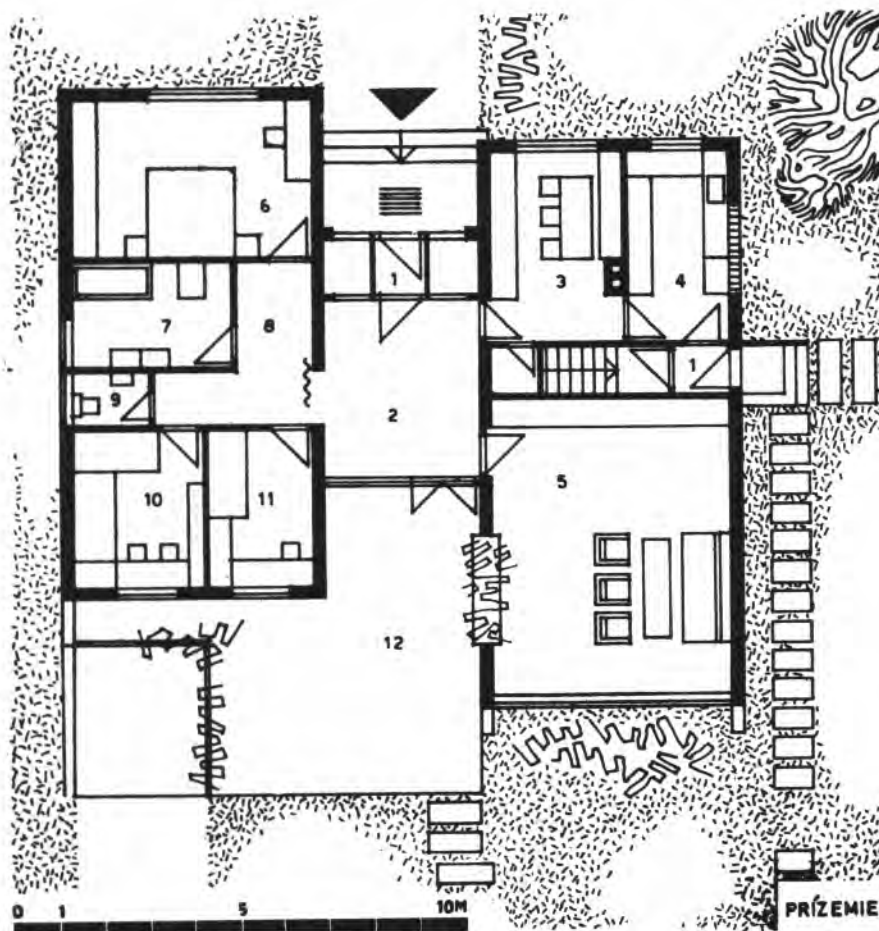
Obr. 151. Prízemný rodinný dom pre štvorčlennú až šesťčlennú poľnohospodársku rodinu. Uplatňuje sa tu osobitná hospodárska kuchyňa a samostatný hospodársky vstup s oddeleným hygienickým príslušenstvom. Nevýhodný je však vstup do jedálne z hospodárskej kuchyne. Tým, že sa použili väzníky na celý rozpon (svetlosť 800 cm), nemusel sa budovať stredný nosný múr. Zastavaná plocha je 200,4 m².

1 — vstupné zádverie (5,4 m²), 2 — predsieň (11,7 m²), 3 — kuchyňa (12,0 m²), 4 — hospodárska kuchyňa (8,0 m²), 5 — obývacia izba (22,0 m²), 6 — jedáleň (14,0 m²), 7 — izba rodičov (14,0 m²), 8 — izba (9,5 m²), 9 — izba (11,8 m²), 10 — kúpeľňa s WC (5,4 m²), 11 — špajza (3,0 m²), 12 — zádverie (2,2 m²), 13 — sprcha s WC (2,6 m²), 14 — schody do pivnice, 15 — obytná terasa. (Švédsko).

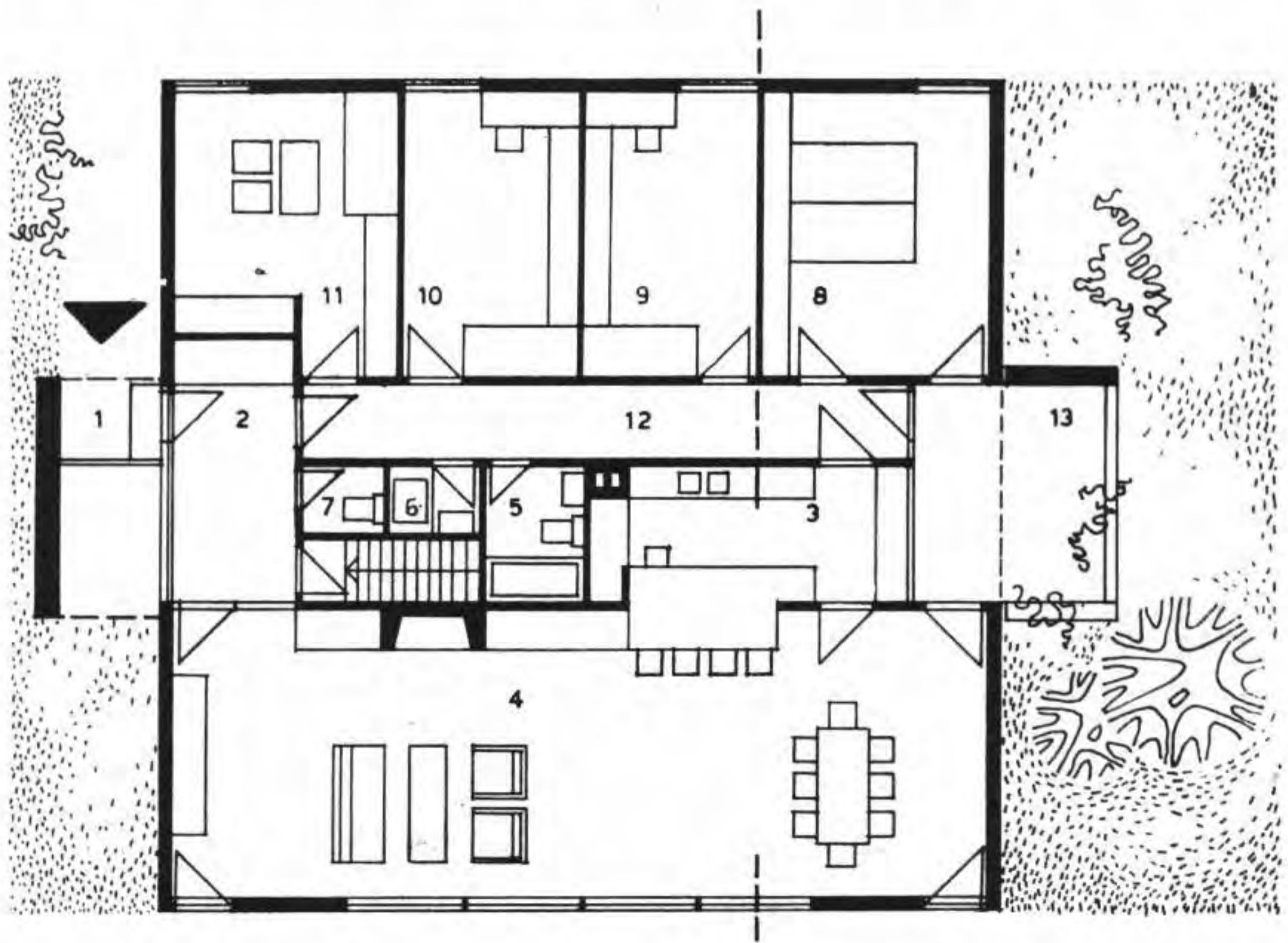
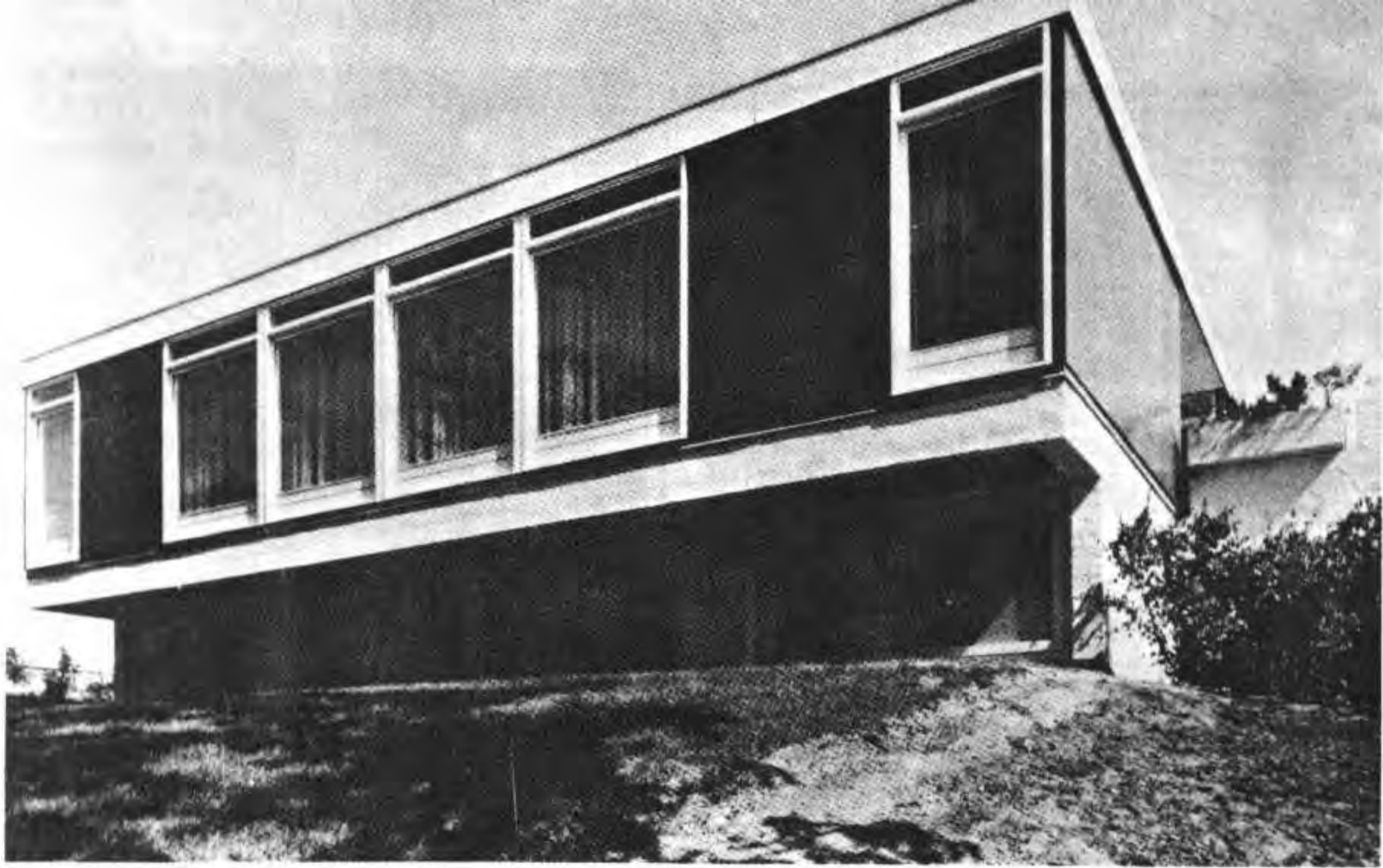
Obr. 152. Prízemný rodinný dom s podpivničením, vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu (NSR). Priečelia sú obložené drevom. Pôdorysné riešenie dôsledne diferencuje dennú a nočnú časť bytu. Ku kuchyni a schodom do pivnice vedie aj hospodársky vstup. Zastavaná plocha je 178,0 m²

1 — vstupné zádverie, 2 — hala (14,0 m²), 3 — jedáleň (12,0 m²), 4 — kuchyňa (9,0 m²), 5 — obývacia izba (32,5 m²), 6 — izba rodičov (17,5 m²), 7 — kúpeľňa (8,5 m²), 8 — predsieň (8,0 m²), 9 — WC, 10 — izba (11,0 m²), 11 — izba (8,0 m²), 12 — terasa.

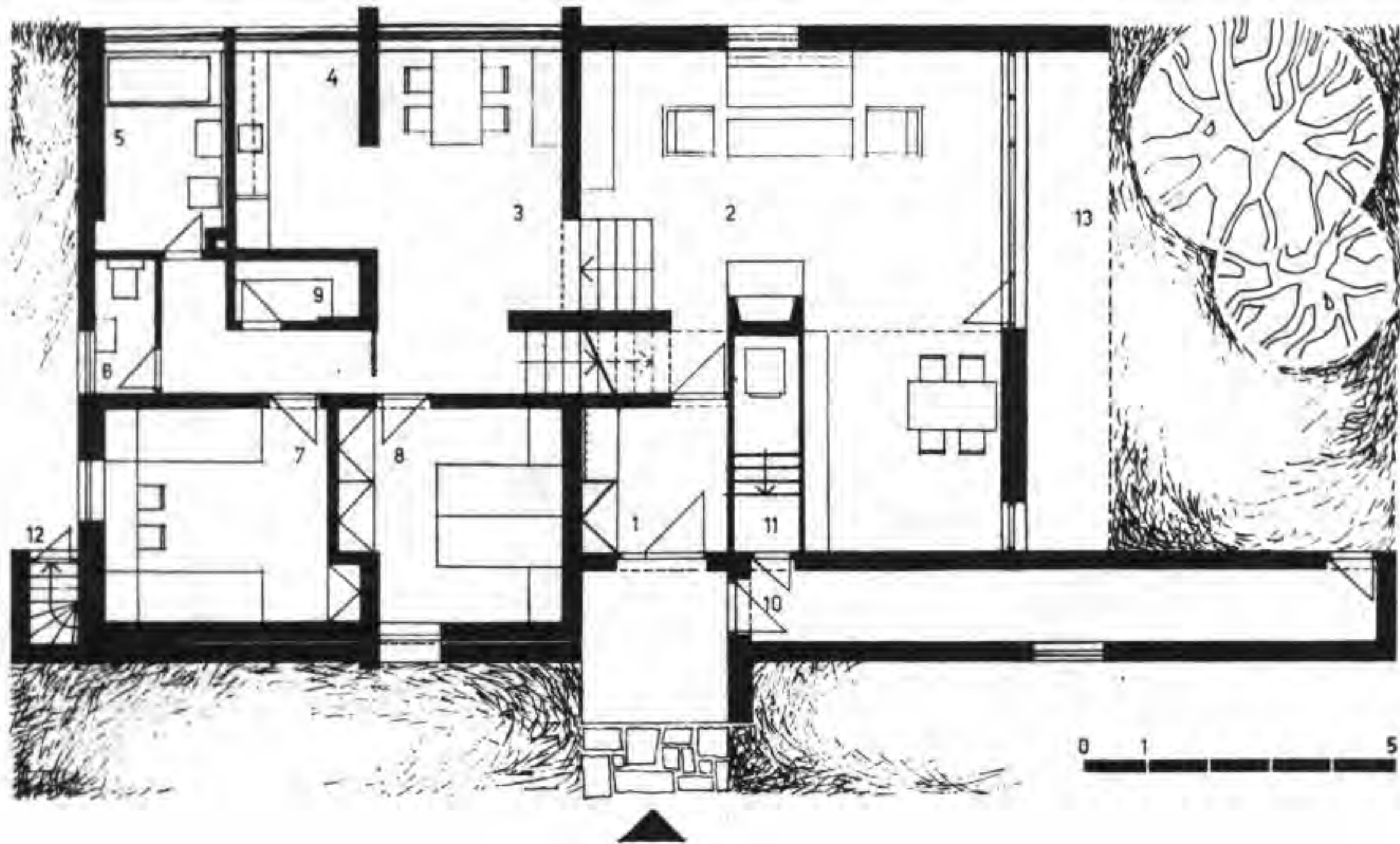

Obr. 153. Veľkorysé riešenie rodinného domu pre štvorčlennú až sedemčlennú rodinu. Cenné je jasnou diferenciaciou všetkých troch základných zložiek bytu. Čiarkovanou čiarkou v pôdoryse sme vyznačili primeraný rozsah (skrátene) pre bežné použitie v našich podmienkach. Zastavaná plocha horného podlažia je 195 m².

1 — vstup, 2 — predsieň (8,82 m²), 3 — pracovná kuchyňa s podávaním jedál aj na vysokom pulte ako súčasť deliacej steny — na spôsob espresso (13,07 m²), 4 — obývacia izba a jedáleň ako jeden priestor (64,0 m²), 5 — kúpeľňa s WC (3,61 m²), 6 — sprcha (2,04 m²), 7 — WC (1,5 m²), 8 — izba rodičov (17,0 m²), 9 — izba (14,4 m²), 10 — izba (14,4 m²), 11 — obývacia spálňa s kuchynským kútom ako výmenok (16,03 m²), 12 — chodba (10,5 m²), 13 — loggia. (DECOBA, NSR).

PRIZEMIE

Obr. 154. Netradične tvarovaný prízemný rodinný dom s obytným podkrovím a čiastočným podpivničením. Vhodný je pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Obe podkrovné izby sú nad spálňovou a kuchynskou časťou prízemnia. Obývacia izba s krbom prechádza cez dve podlažia a do jej časti je vsunutá galéria. Kuchyňa, jedáleň a rozsiahla obývacia izba sú spolu so schodiskom navzájom prepojené ako jeden priestor bez dverí. Pri realizácii sa dômyselne využívali danosti staveniska. V celoslovenskej súťaži „Rodinný dom 1969“ získala táto stavba druhú cenu.

Hore — pohľady zo záhrady; dole — záber z ulice na vstupnú časť. Zastavaná plocha je 160,0 m²

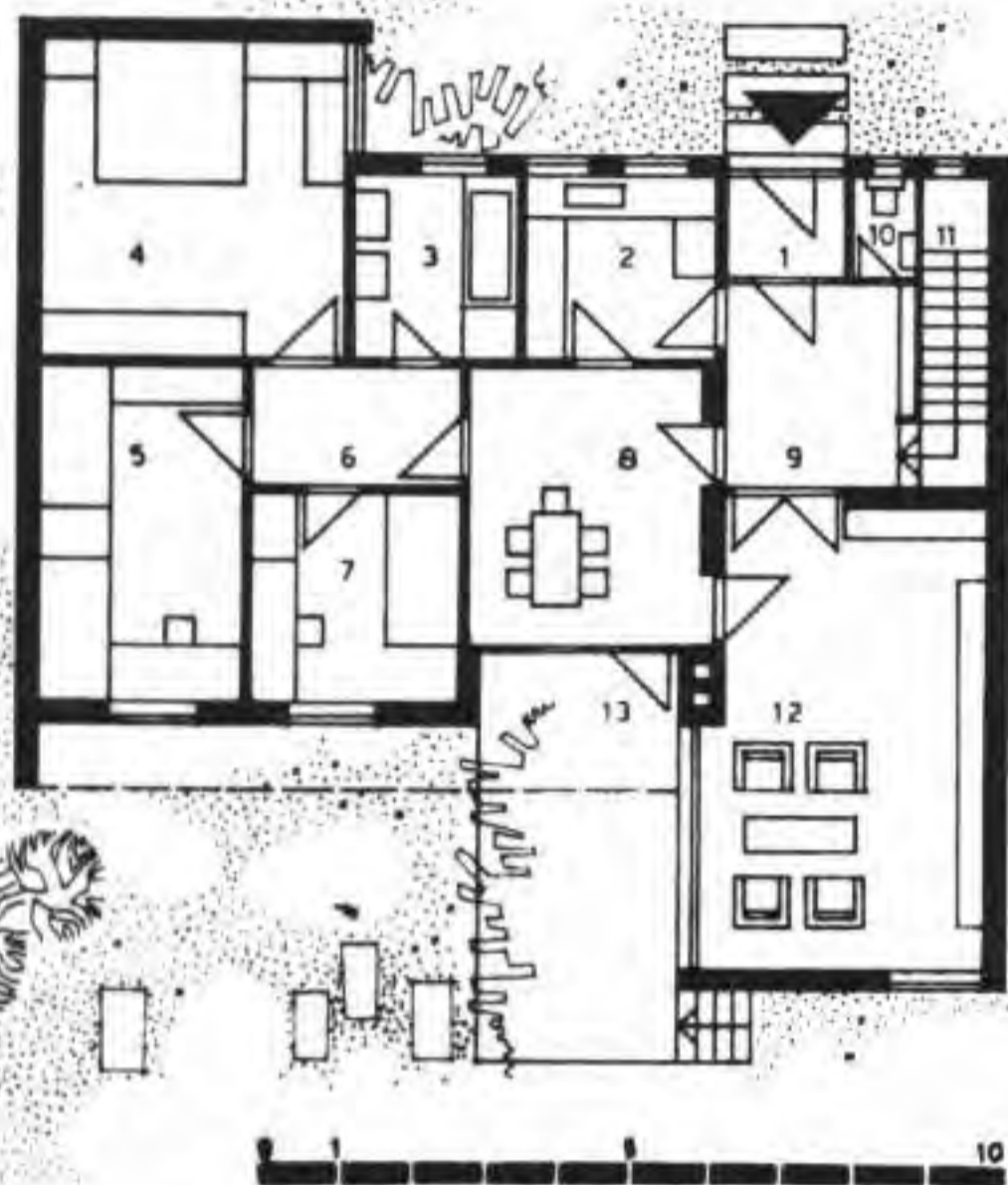
1 — vstupné zádverie (7,0 m²), 2 — obývacia izba (40,0 m²), 3 — jedáleň (12,0 m²), 4 — kuchyňa (6,0 m²), 5 — kúpeľňa (6,0 m²), 6 — WC s umývadlom (2,0 m²), 7 — izba detí (12,0 m²), 8 — izba rodičov (12,0 m²), 9 — komora (1,8 m²), 10 — sklad paliva a záhradného náradia, 11 — kotolňa, 12 — schody do pivnice, 13 — terasa, obytná zeleň.

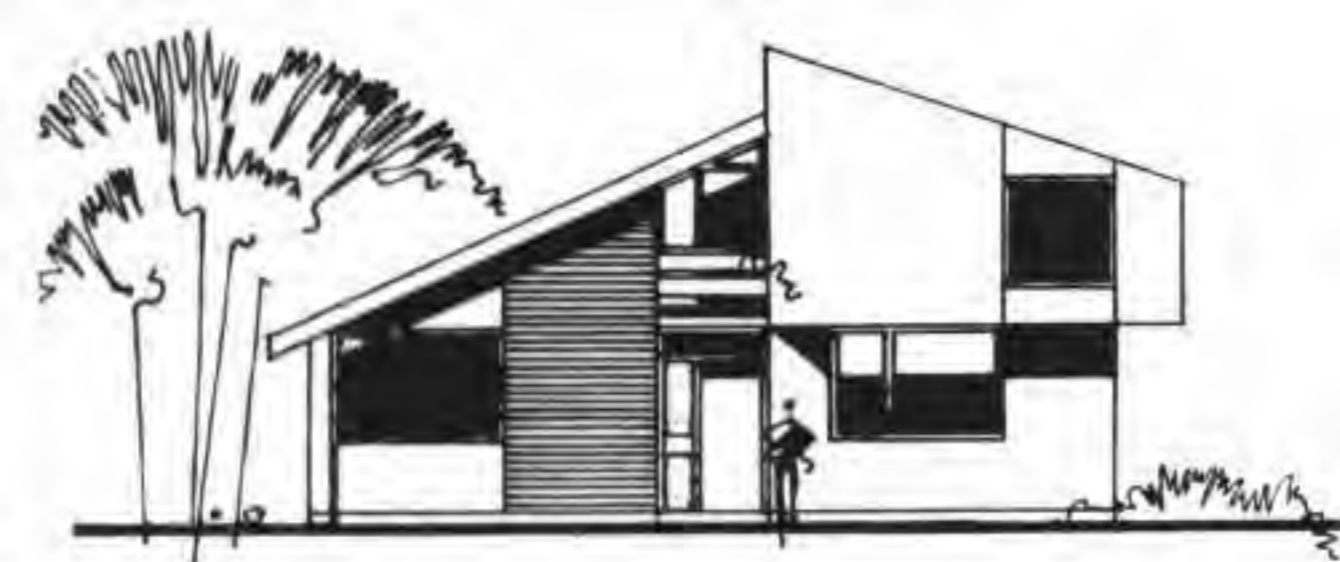
POHĽAD ZO ZÁHRADY

PRÍZEMIE

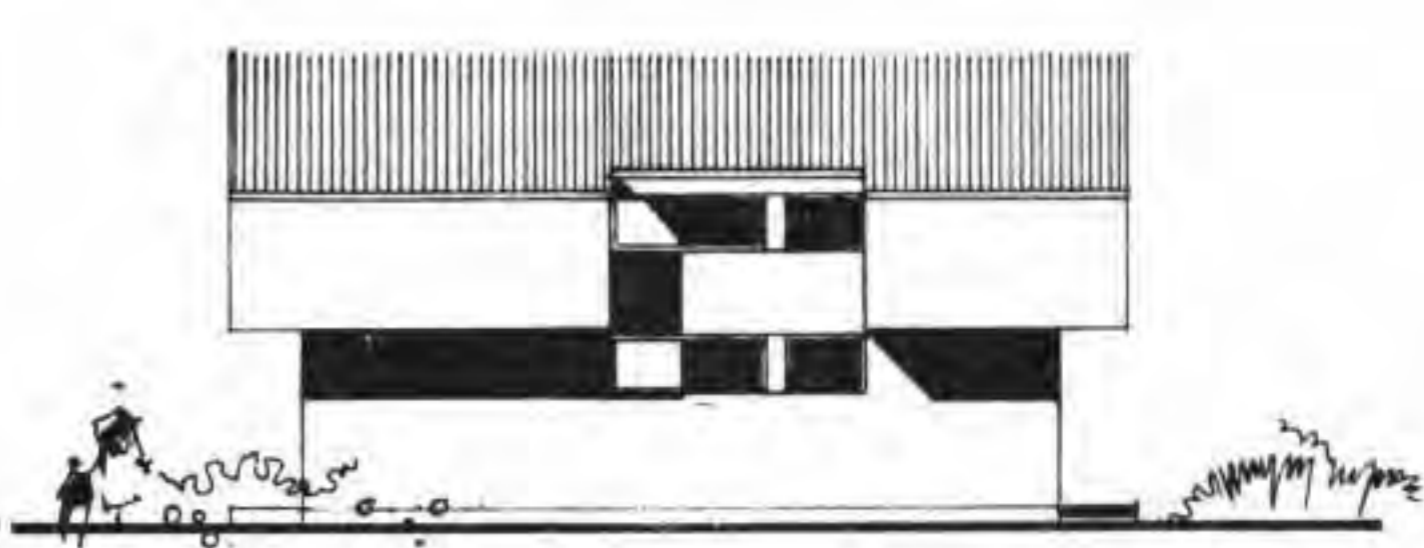

Obr. 155. Prizemný radový rodinný dom s čiastočným podpivničením, vhodný na mierne svahovité alebo rovinaté staveniská. Môže sa upraviť a realizovať ako dvojdom alebo izolovaný rodinný dom pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 110,0 m².

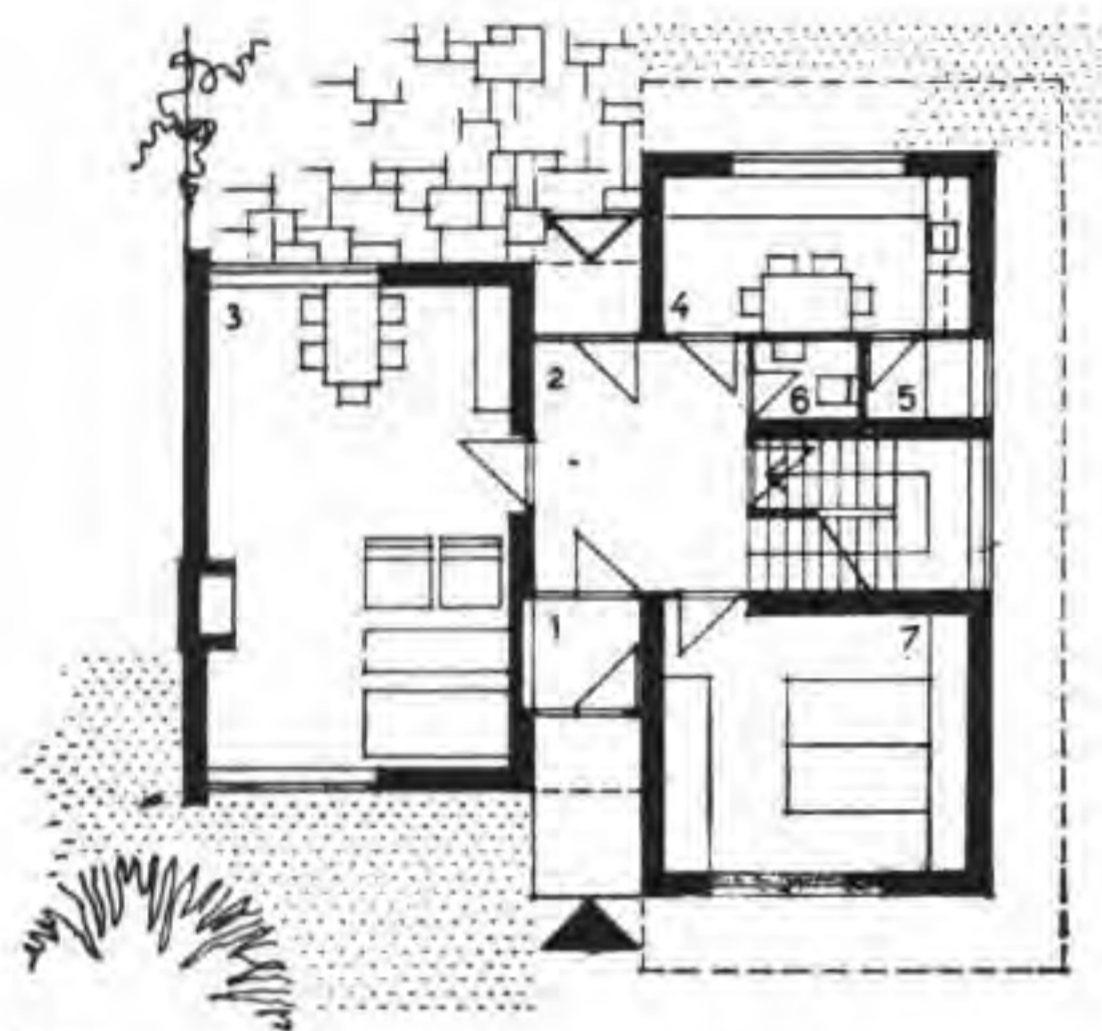
1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — kuchyňa (6,0 m²), 3 — kúpeľňa (5,0 m²), 4 — izba rodičov (17,5 m²), 5 — izba (6,0 m²), 6 — predsieň (4,5 m²), 7 — izba (9,0 m²), 8 — jedáleň (10,5 m²), 9 — predsieň (6,5 m²), 10 — WC s umývadlom (1,2 m²), 11 — schodisko do suterénu, 12 — obývacia izba (24,0 m²), 13 — terasa. (NSR).

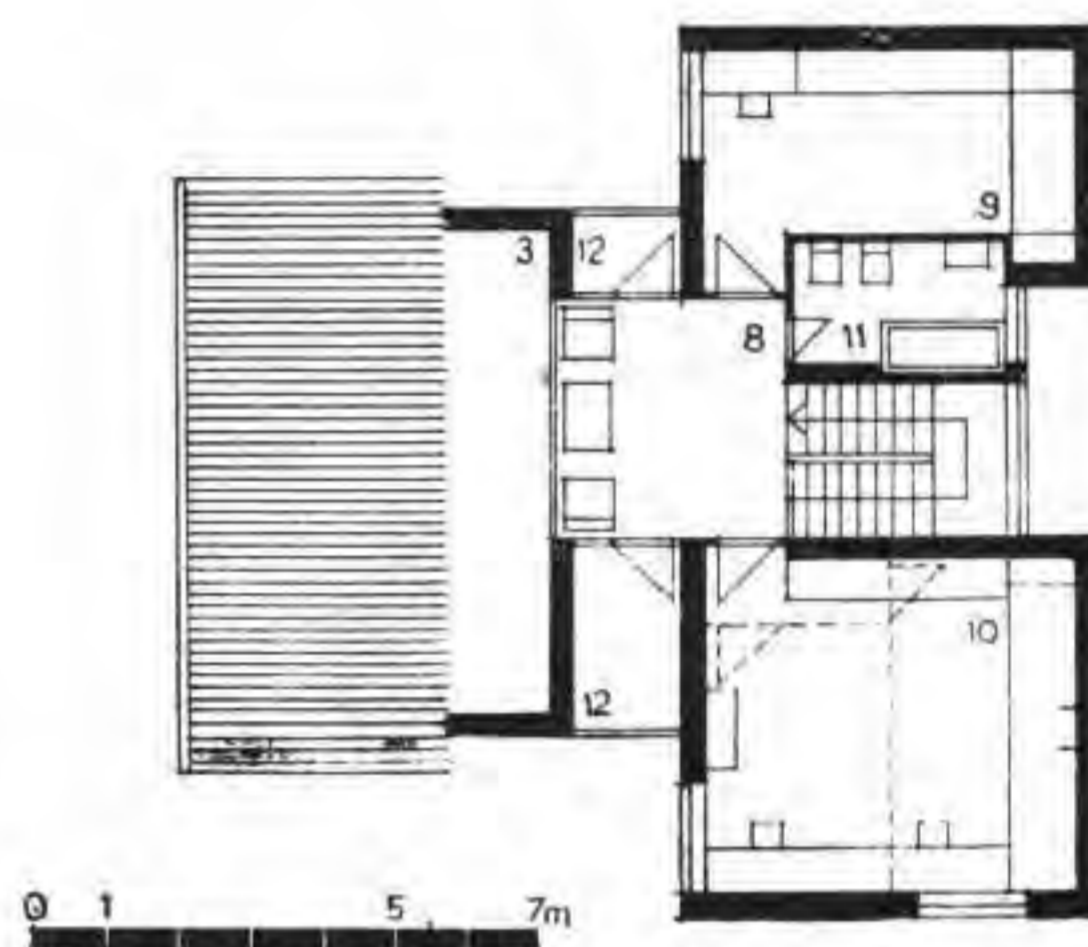
POHĀD Z ULICE

BOĀNY POHĀD

PRÍZEMIE

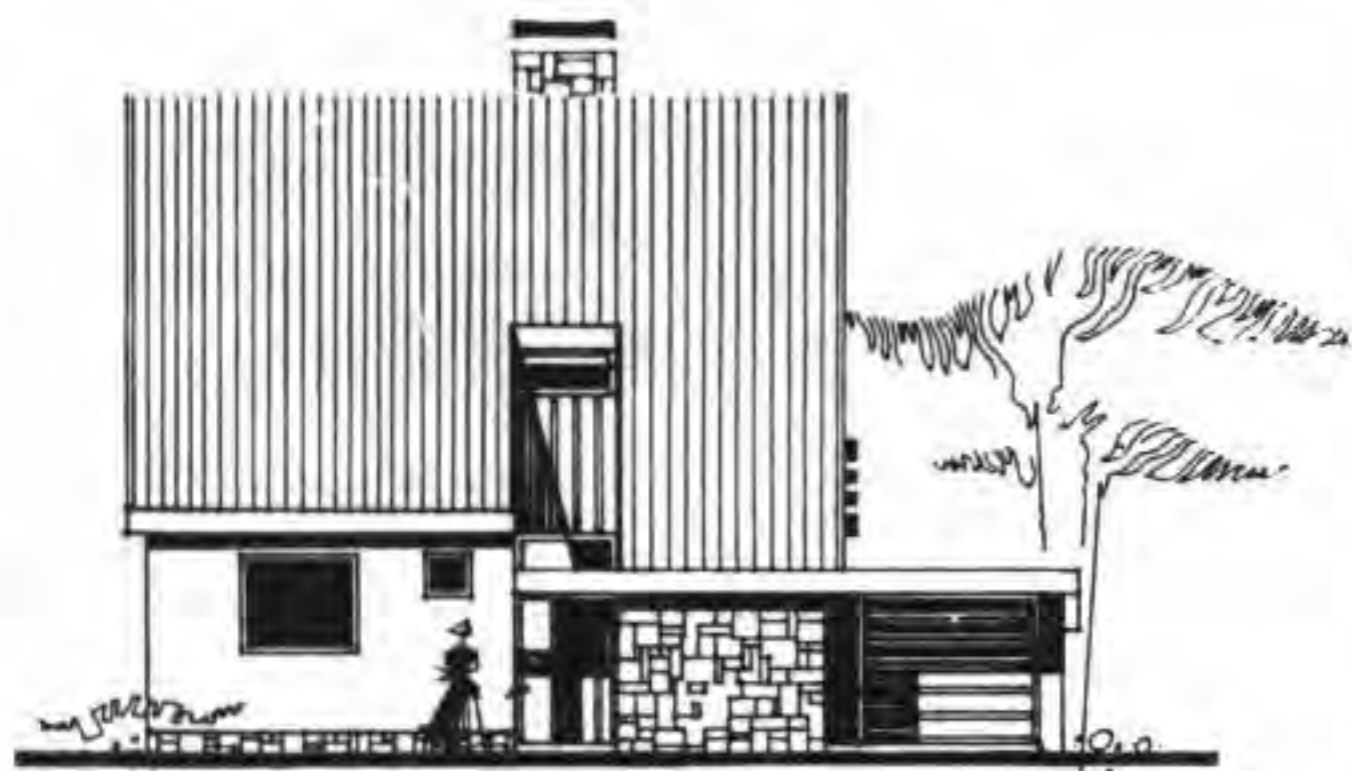

POSCHODIE

Obr. 156. Prízemný rodinný dom s využitím časti podkrovia na obytné účely. Možno ho realizovať na rovinnom alebo mierne svahovitom stavenisku. Vhodný je pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Izbu 10 možno podľa rodinných podmienok rozdeliť na dve menšie. Obývacia izba má šikmý podhľad a vo zvýšenej časti je cez galériu otvorená do haly na hornom podlaží. Technické podlažie je v suteréne. Zastavaná plocha je $97,5 \text{ m}^2$ obytná plocha $82,7 \text{ m}^2$

1 — vstupné zádverie s odkladacou stenou ($2,2 \text{ m}^2$), 2 — hala (10 m^2), 3 — obývacia izba s krbom (28 m^2), 4 — kuchyňa ($9,2 \text{ m}^2$), 5 — špajza ($1,5 \text{ m}^2$), 6 — WC s umývadlom ($1,5 \text{ m}^2$), 7 — izba ($15,9 \text{ m}^2$), 8 — hala (10 m^2), 9 — izba ($13,2 \text{ m}^2$), 10 — izba ($25,5 \text{ m}^2$), 11 — kúpeľňa ($4,6 \text{ m}^2$), 12 — loggia.

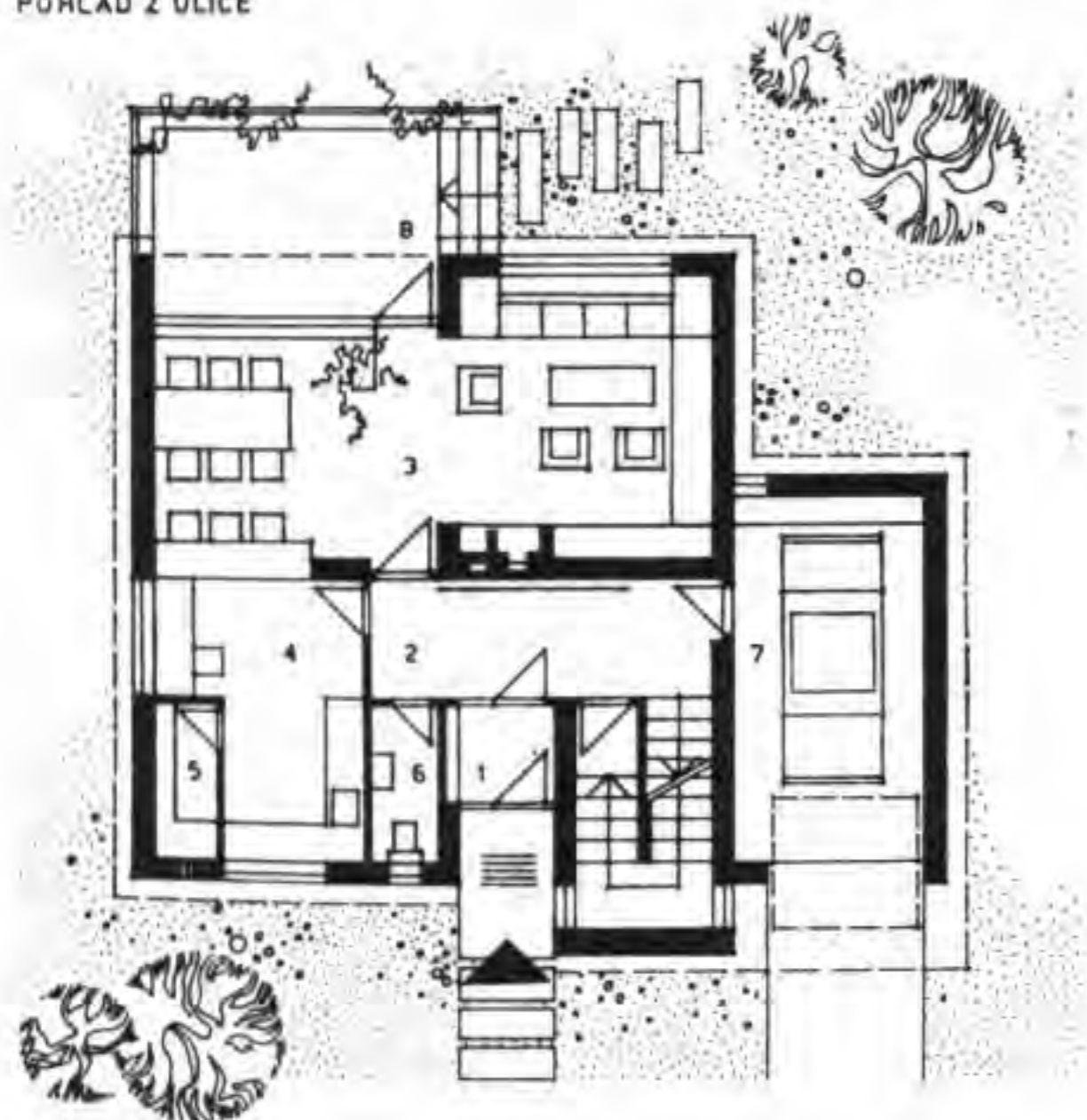
Autor: Ing. arch. Ivan Spiška, Bratislava

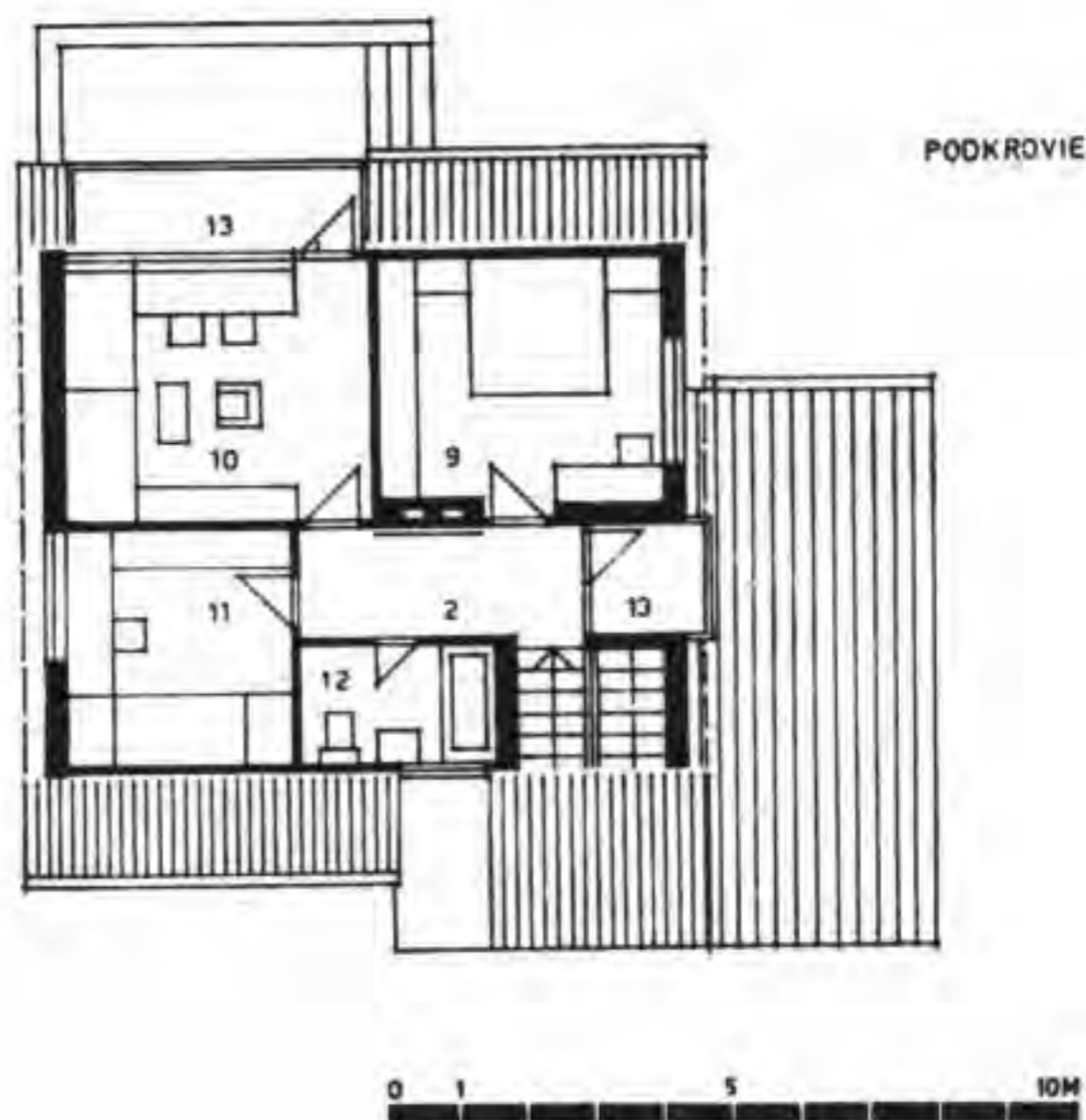
POHĽAD Z ULICE

POHĽAD ZO ZÁHRADY

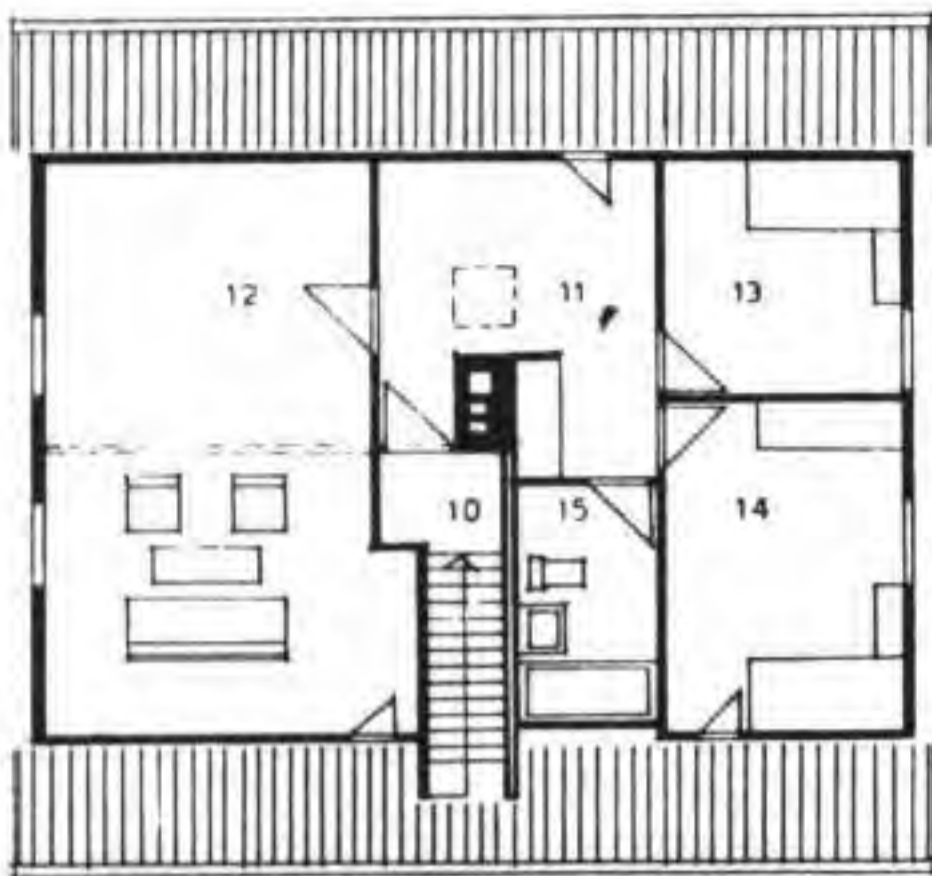
PRÍZEMIE

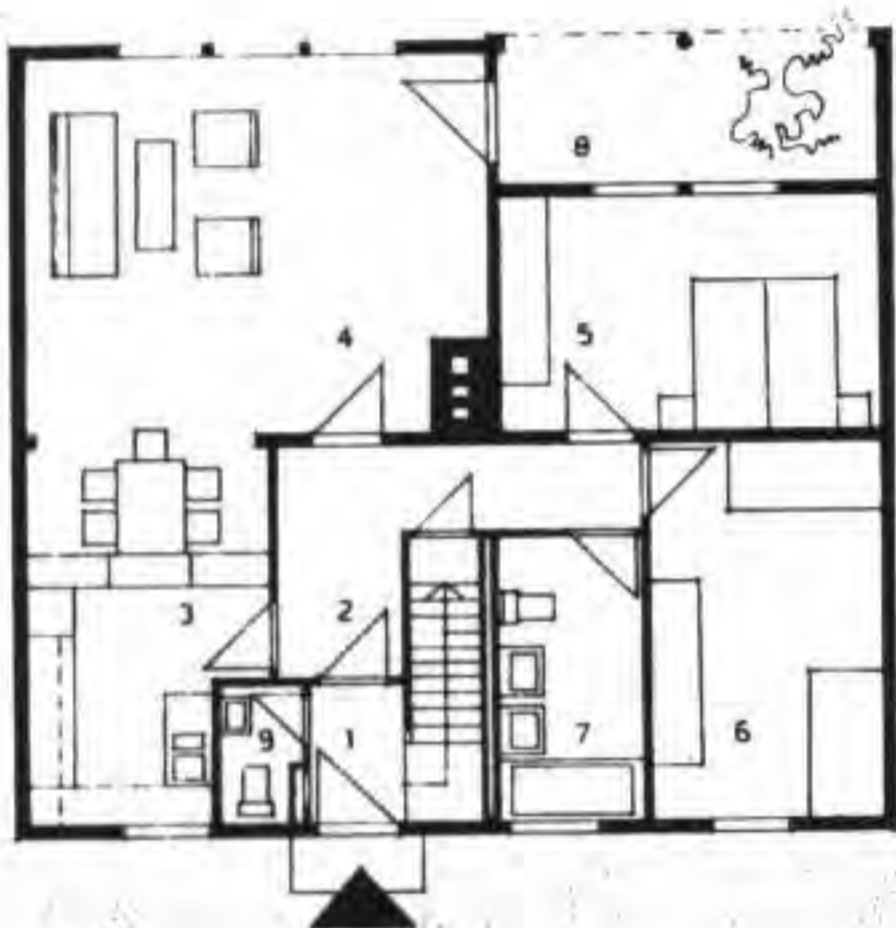
PODKROVIE

Obr. 157. Originálne riešený samostatne stojaci podkrovný rodinný dom s podpivničením a s prístavanou garážou. Vhodný je pre päťčlennú až sedemčlennú rodinu. V zástavbe musí byť situovaný odkvapom do ulice. Počíta sa s ústredným kúrením zo suterénu. Jedáľenský kút je od kuchyne oddelený stolovacím pultom s posuvným skleneným oknom (smerom hore); možné je však aj riešenie s plnou stenou. Zastavaná plocha s garážou je 120,0 m².

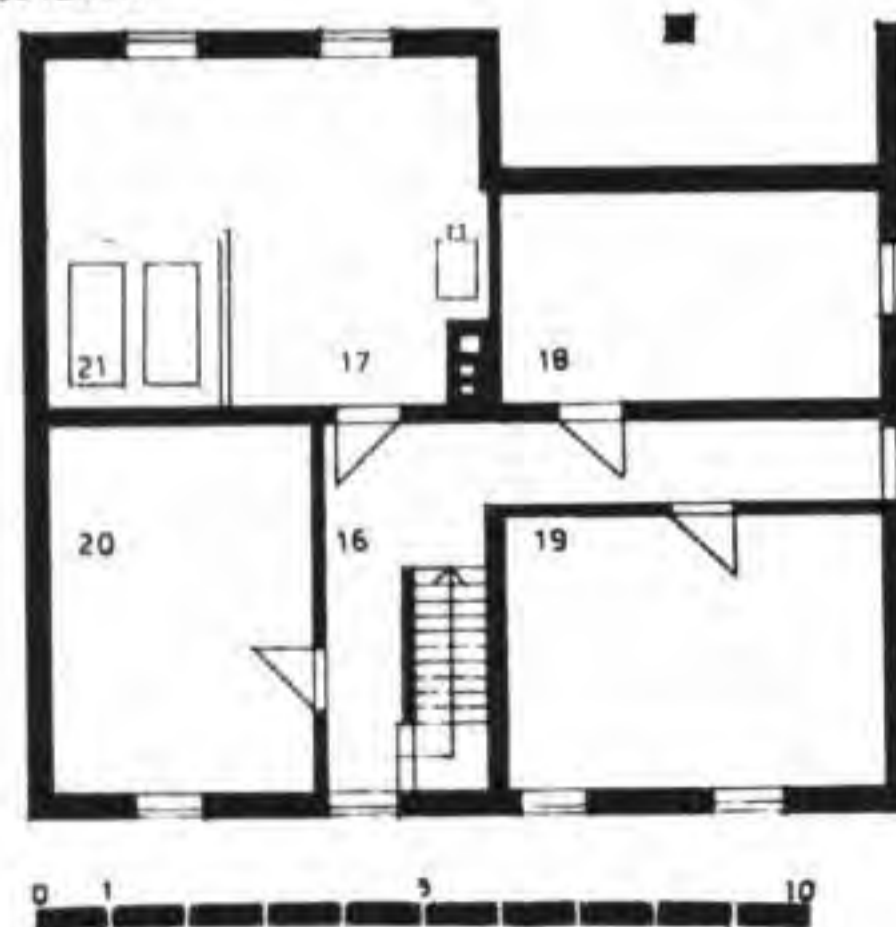
1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — hala s predsieňou (8,0 m² + 6,0 m²), 3 — obývacia izba s krbom (34,0 m²), 4 — kuchyňa (10,0 m²), 5 — špajza (2,5 m²), 6 — WC (2,5 m²), 7 — garáž (18,0 m²), 8 — terasa (13,5 m²), 9 — izba rodičov (14,0 m²), 10 — izba (15,0 m²), 11 — izba (10,5 m²), 12 — kúpeľňa (5,0 m²), 13 — loggia a balkón (5,0 m² + 2,0 m²).
Autor: Ing. arch. J. Havaj, Bratislava.

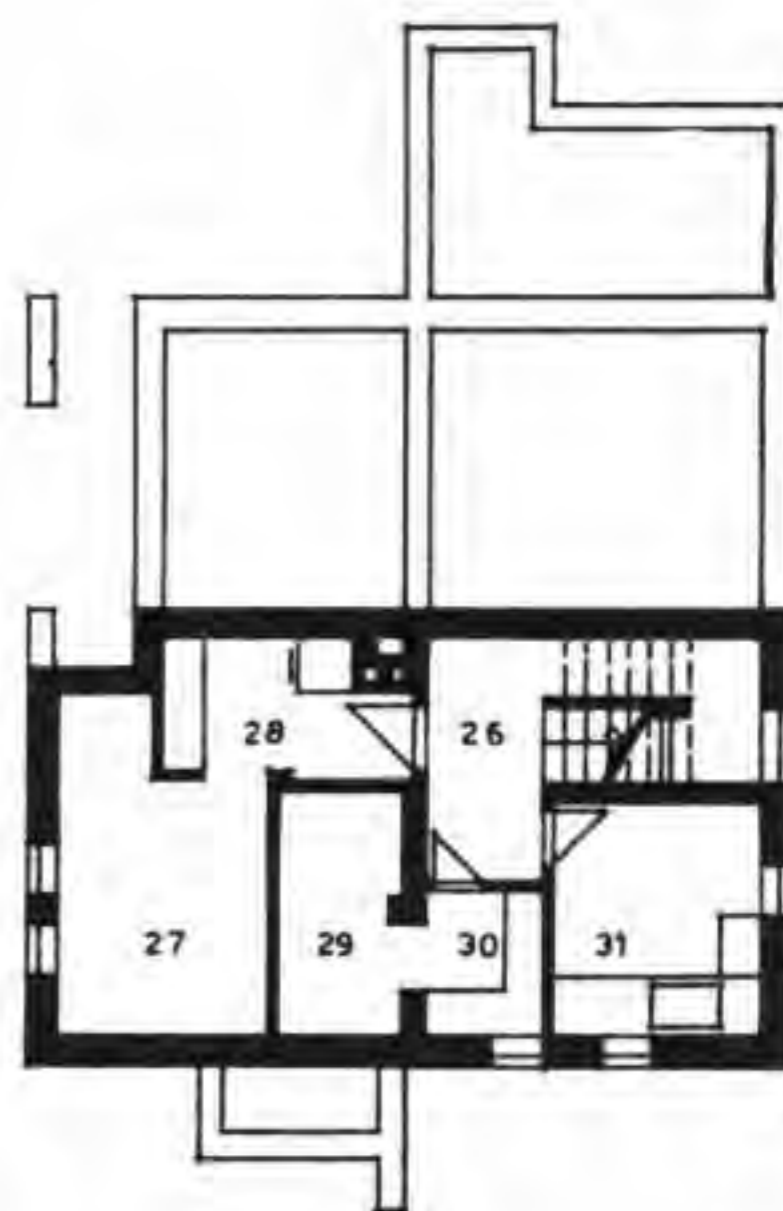
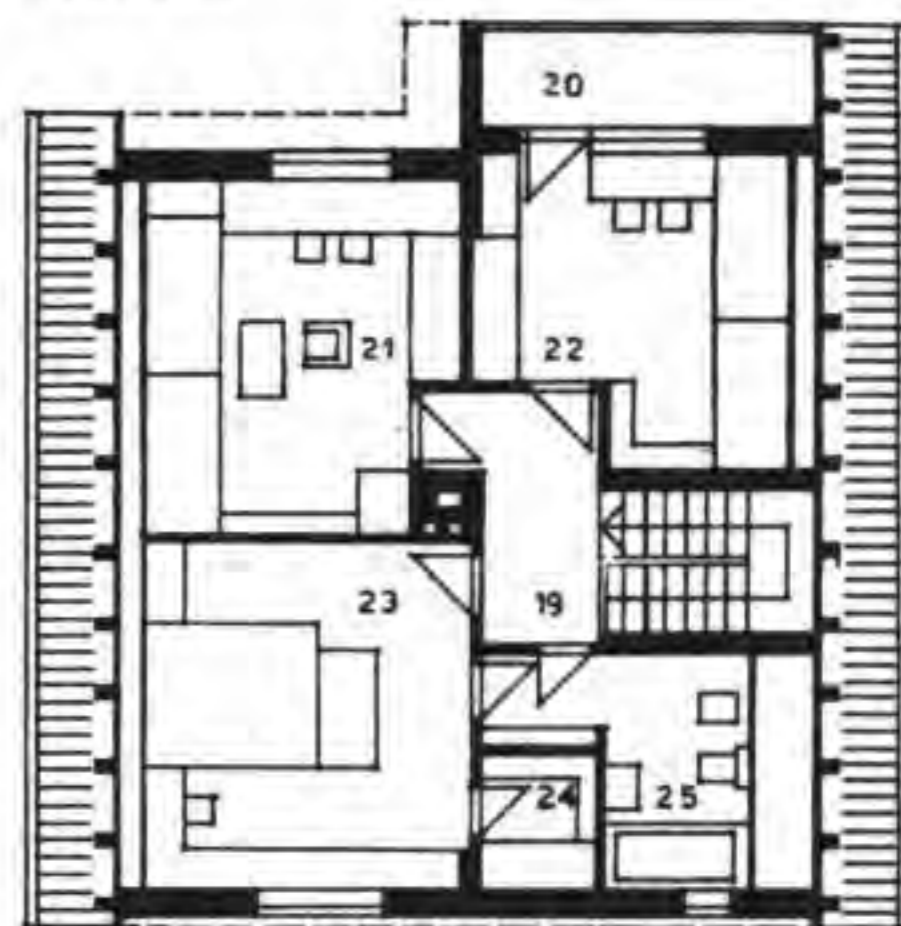
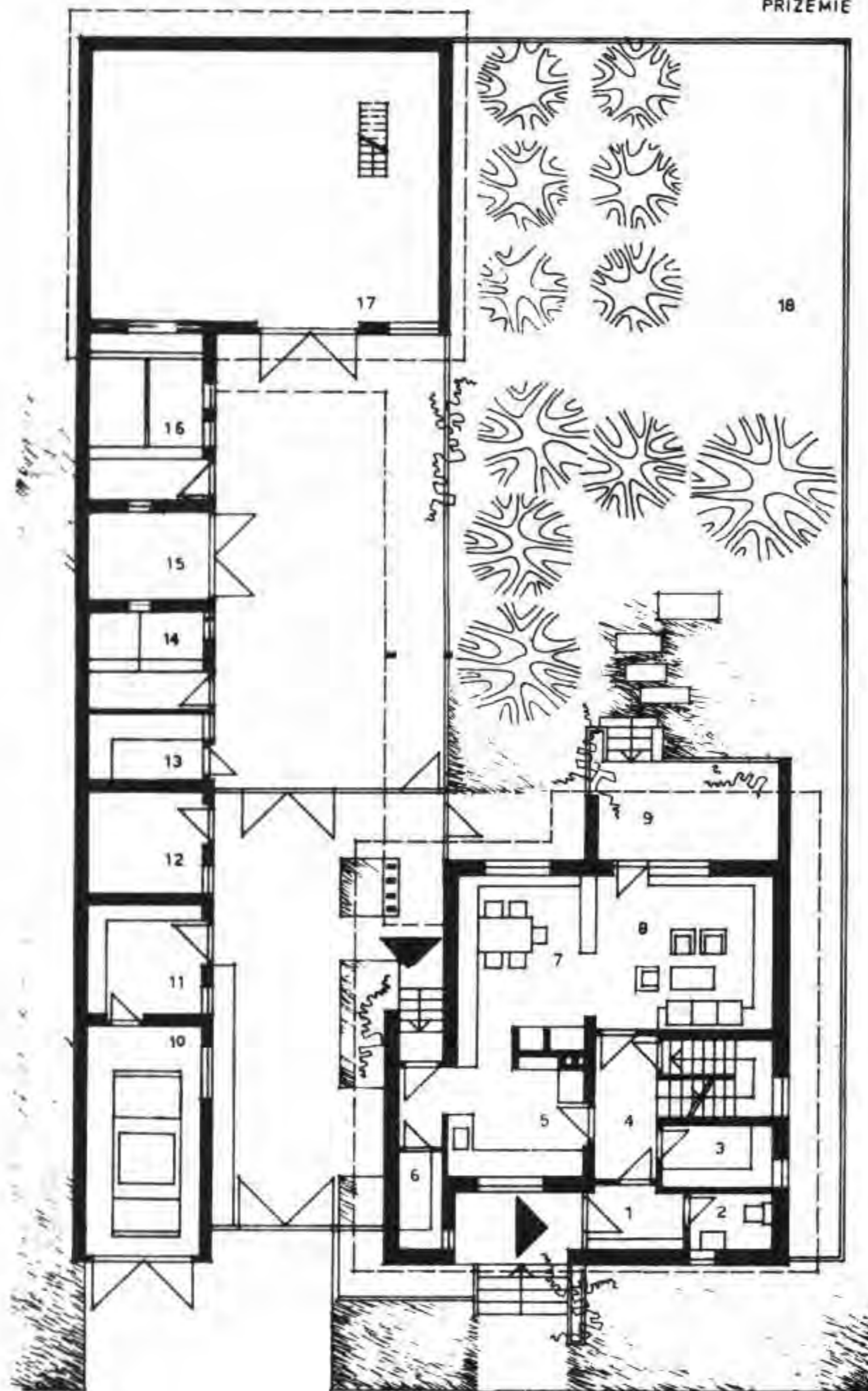
PRÍZEMIE

SUTERÉN

Obr. 158. Priemyselne vyrábaný prízemný rodinný dom s obytným podkrovím a úplným podpivničením (OKAL. Drevená konštrukcia umožňuje ešte rozličné povrchové úpravy fasád (veľkorozmerové azbestocementové dosky, keramický obklad a pod.). Vhodný je pre šesťčlennú až desaťčlennú rodinu jednej domácnosti, prípadne po úprave podkrovia aj pre dve domácnosti jednej rodiny. Zastavaná plocha je 111,0 m². 1 — vstupné zádverie (2,3 m²) s nástupom na schodisko do podkrovia, 2 — predsieň (8,3 m²), 3 — pracovná kuchyňa (8,4 m²), 4 — obývacia izba s jedáľenským kútom, ktorý je s kuchyňou spojený podávacím oknom (33,5 m²), 5 — izba rodičov (14,8 m²), 6 — izba (15,1 m²), 7 — kúpeľňa s WC (6,4 m²), 8 — terasa (10,0 m²), 9 — WC s umývadlom (2,2 m²), 10 — schody z prízemia, 11 — hala, 12 — herňa a spoločenská miestnosť (33,0 m²), podľa potreby ako dve izby rodinných príslušníkov alebo obývacia izba pri využití podkrovia pre samostatnú domácnosť, 13 — izba (9,0 m²), 14 — izba (13,0 m²), 15 — kúpeľňa (5,4 m²), 16 — chodba, 17 — kotolňa s dielňou a nádržami na tekuté palivo, 18, 19 — pivnice, 20 — práčovňa.

Obr. 159. Izolovaný rodinný dom s obytným podkrovím pre šesťčlennú poľnohospodársku rodinu. Rozsah podpivničenia možno podľa potreby aj zvýšiť a rozsah hospodárskej časti prípadne zmenšiť. Uvažuje sa s ústredným kúrením na tuhé palivo. Zastavaná plocha bez hospodárskej časti je 95,0 m²; hospodárska časť včítane garáže má 136,0 m².

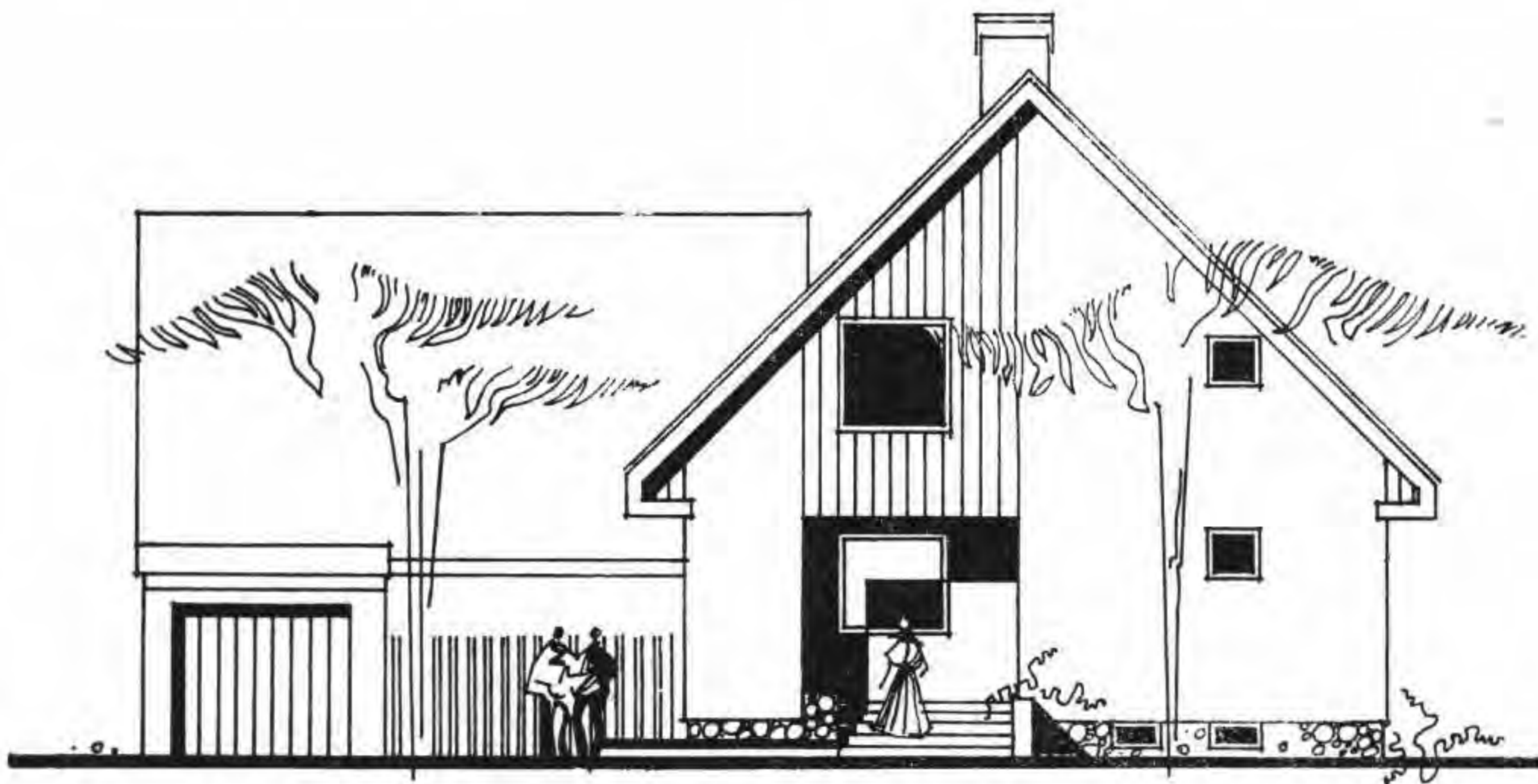
1 — vstupné zádverie (3,0 m²), 2 — WC s umývadlom (2,0 m²), 3 — špajza (3,5 m²), 4 — predsieň so schodiskom (4,0 + 4,5 m²), 5 — kuchyňa (10,0 m²), 6 — komora (2,0 m²), 7 — jedálský kút (12,0 m²), 8 — obývacia izba (15,0 m²), 9 —

loggia (10,0 m²), 10 — garáž (15,0 m²), 11 — dielňa (7,0 m²), 12 — sklad náradia (6,5 m²), 13 — hydina (4,0 m²), 14 — ošípaná (6,5 m²), 15 — kryté hnojisko (5,5 m²), 16 — kravy (11,0 m²), 17 — stodola (51,0 m²), 18 — záhrada, 19 — predsieň (5,5 m²), 20 — loggia (10,0 m²), 21 — izba (15,0 m²), 22 — izba (12,5 m²), 23 — izba rodičov (16,0 m²), 24 — šatník (2,5 m²), 25 — kúpeľňa s WC (4,0 m²), 26 — predsieň, 27 — sklad paliva (10,0 m²), 28 — kotolňa (4,5 m²), 29, 30 — komora (4,5 + 2,5 m²), 31 — pracovňa (6,0 m²).

Autor: Ing. arch. A. Mitschke.

POHLAD ZO ZÁHRADY

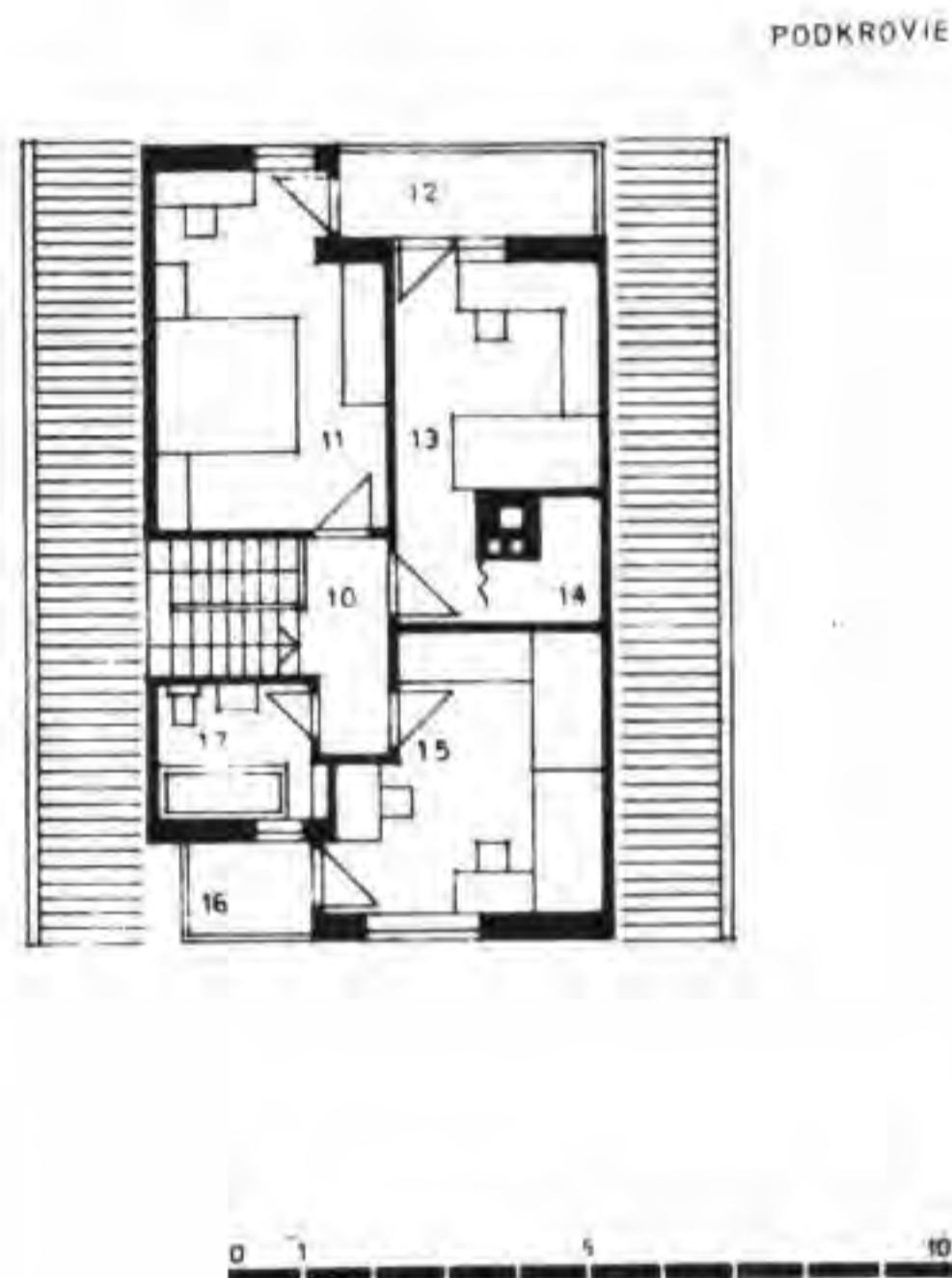
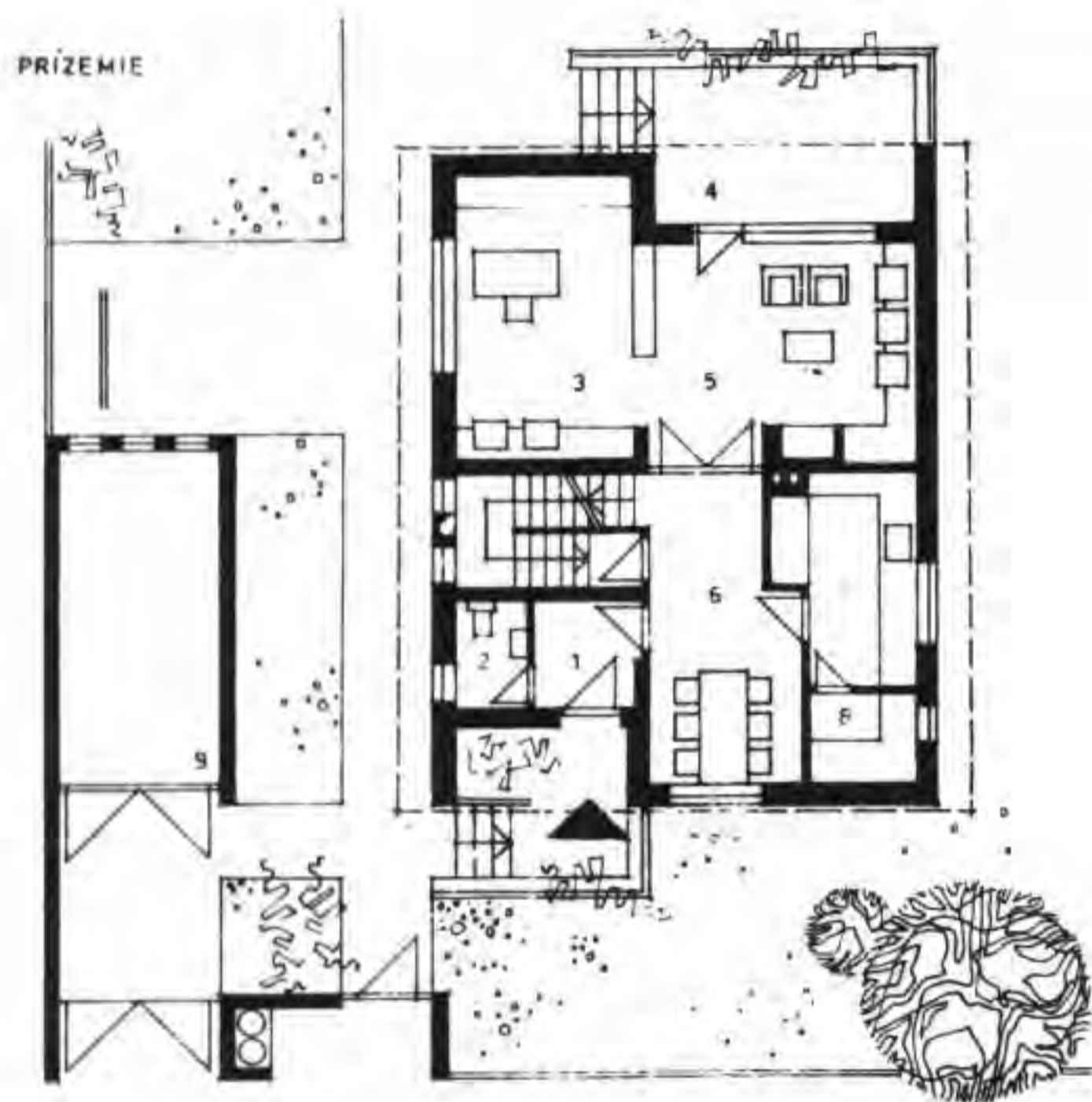
POHLAD Z ULICE

POHĽAD Z ULICE

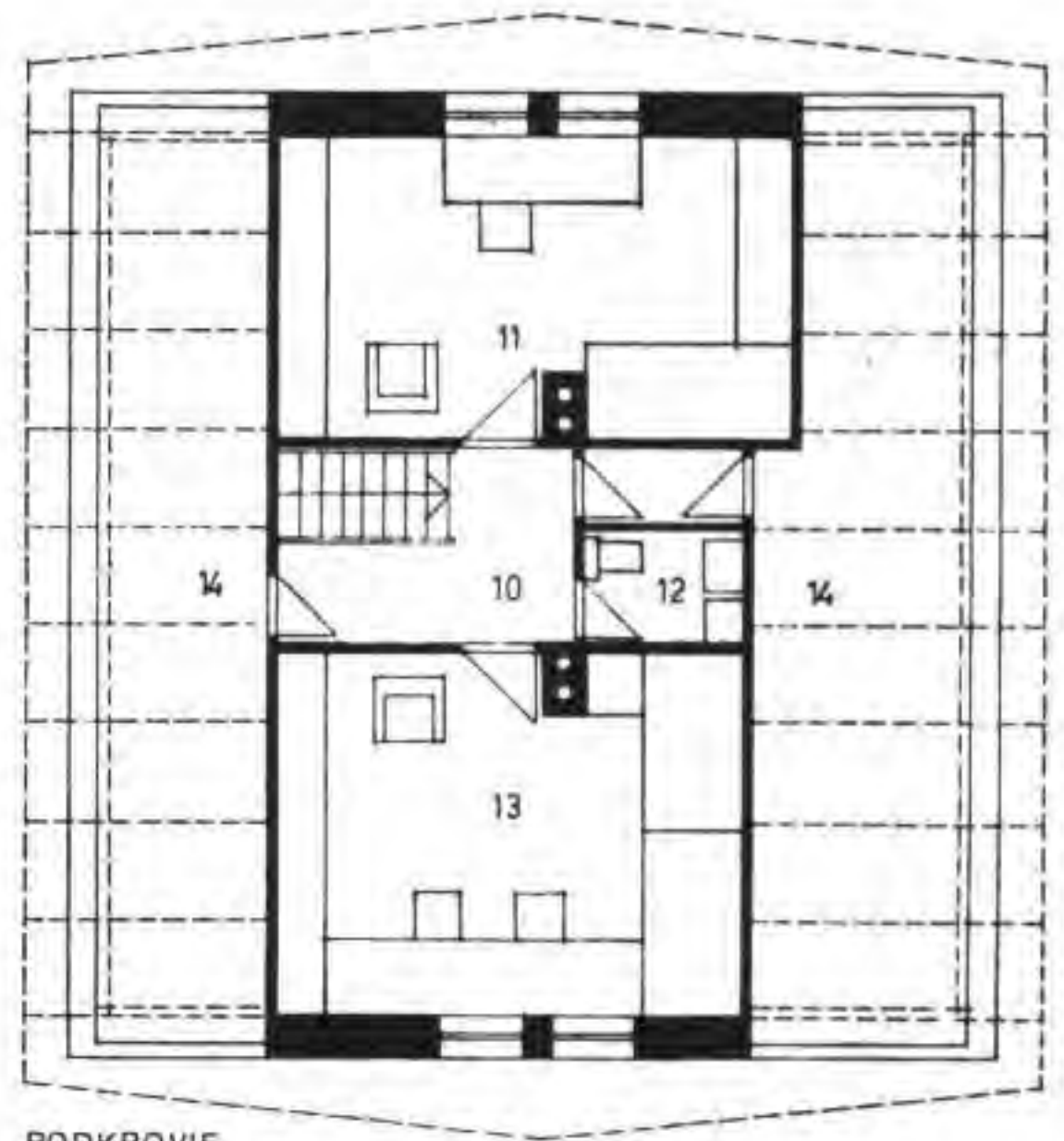
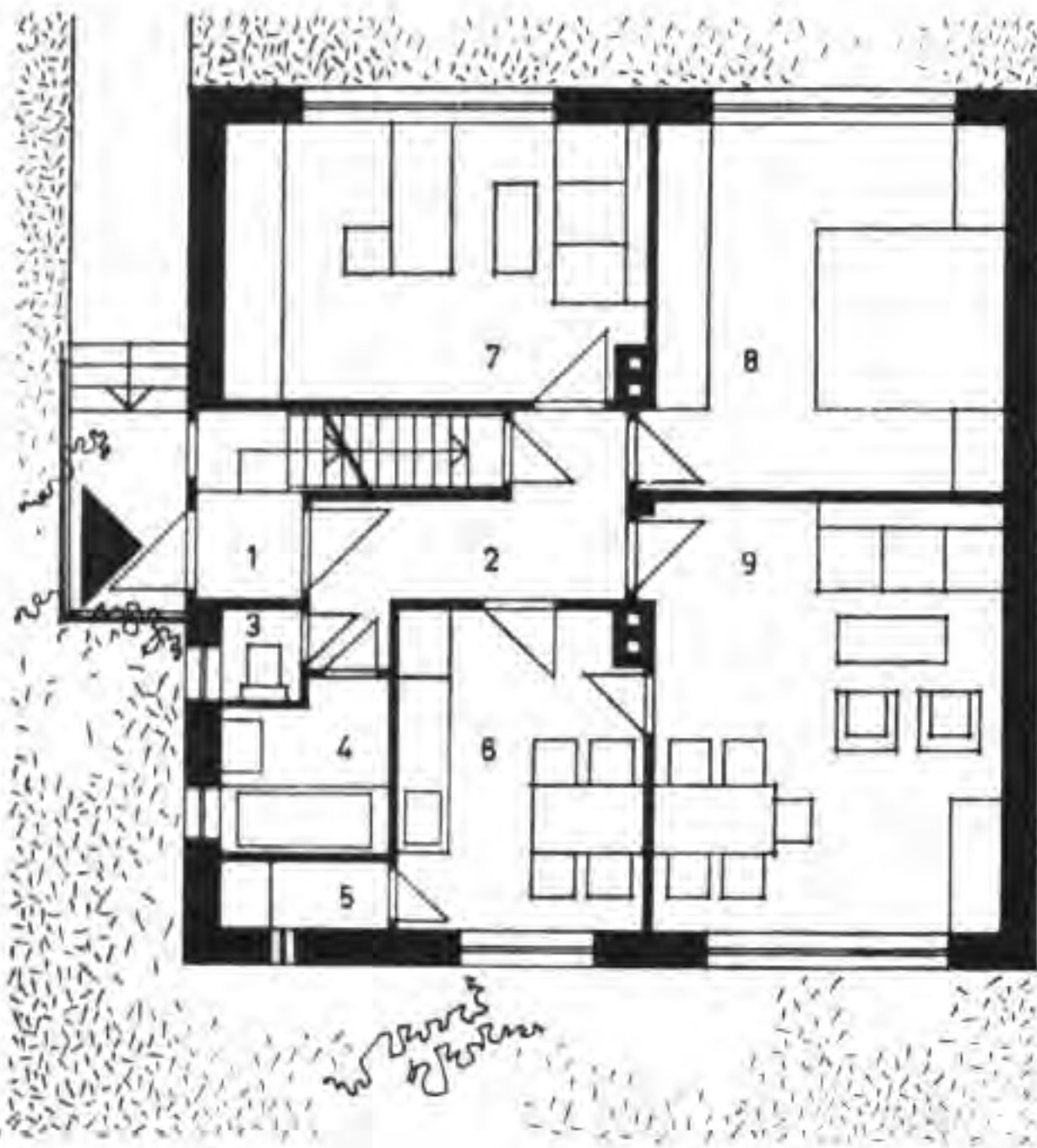

POHĽAD ZO ZÁHRADY

Obr. 160. Rodinný dom s obytným podkroviem a s pivnicou, ktorá sa používa na technické a uskladňovacie účely. Vhodný je pre trojčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 93,5 m².
 1 — zádverie (2,5 m²), 2 — WC (1,5 m²), 3 — pracovňa ako súčasť obývacej izby (15,0 m²), 4 — terasa (8,0 m), 5 — obývacia izba (14,0 m²), 6 — obytná hala zariadená na stolovanie (11,5 m²), 7 —

kuchyňa (8,0 m²), 8 — špajza (3,0 m²), 9 — garáž (15,0 m²), 10 — predsieň (3,0 m²), 11 — spálňa rodičov (14,5 m²), 12 — loggia (3,5 m²), 13 — spálňa (12,0 m²), 14 — šatňa (3,0 m²), 15 — spálňa (12,0 m²), 16 — balkón (1,5 m²).
 Autor: Ing. arch. B. Havránková, Bratislava.

PODKROVIE

← PRÍZEMIE

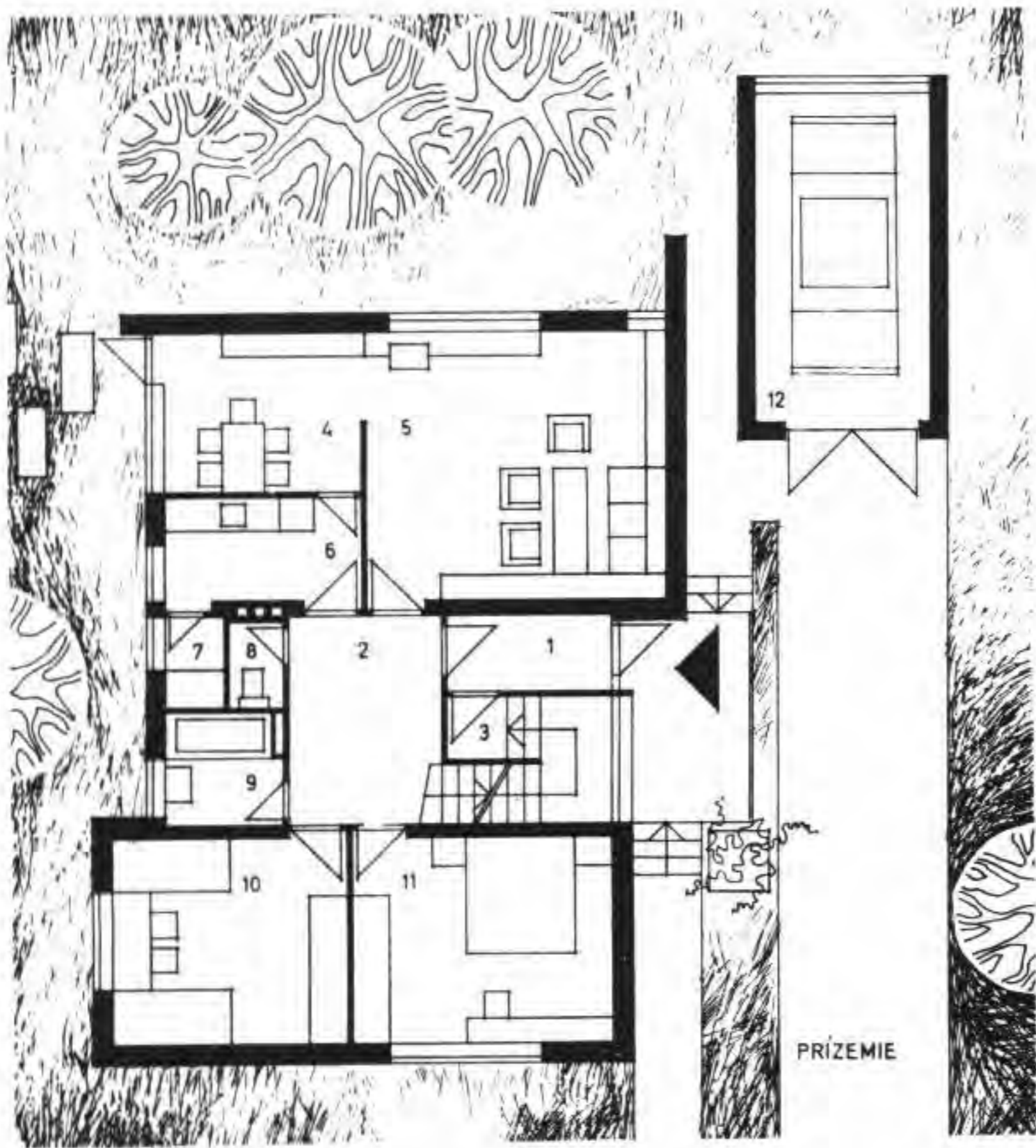

Obr. 161. Podkrovný rodinný dom s čiastočným alebo úplným podpiwničením vhodný pre šesťčlennú až osemčlennú rodinu. Možno pri ňom uvažovať s lokálnym aj ústredným kúrením na ťubovoľné palivo. Zastavaná plocha je 93,0 m².

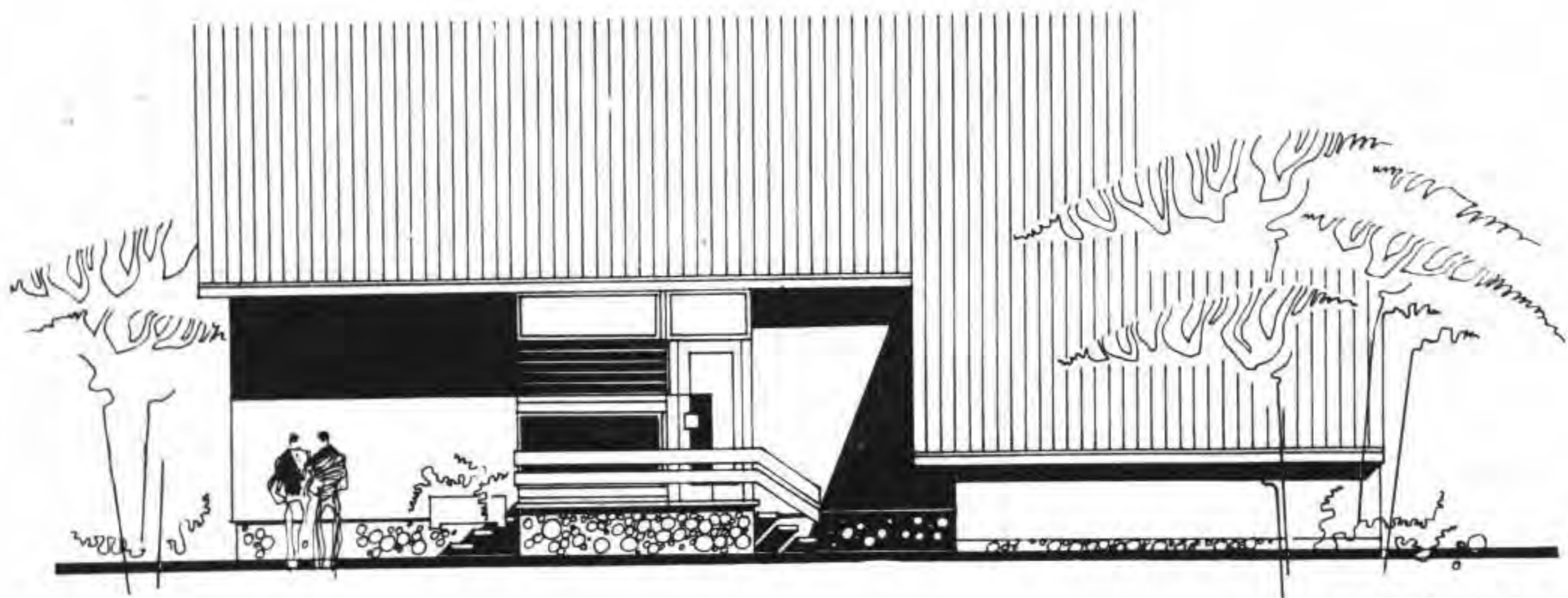
1 — vstupné zádverie so schodiskom do podkrovia (1,4 m²), 2 — predsieň (5,5 m²), 3 — WC, 4 — kúpeľňa (3,2 m²), 5 — špajza (1,3 m²), 6 — kuchyňa (9,5 m²), 7 — izba (13,6 m²), 8 — izba rodičov (15,4 m²), 9 — obývacia izba (18,5 m²), 10 — predsieň so schodiskom (16,0 m²), 11 — izba (15,0 m²), 12 — WC s umývadlom (1,7 m²), 13 — izba (16,9 m²), 14 — podkrovia.

Autor: Ing. arch. A. Piffli, Bratislava

PRÍZEMIE

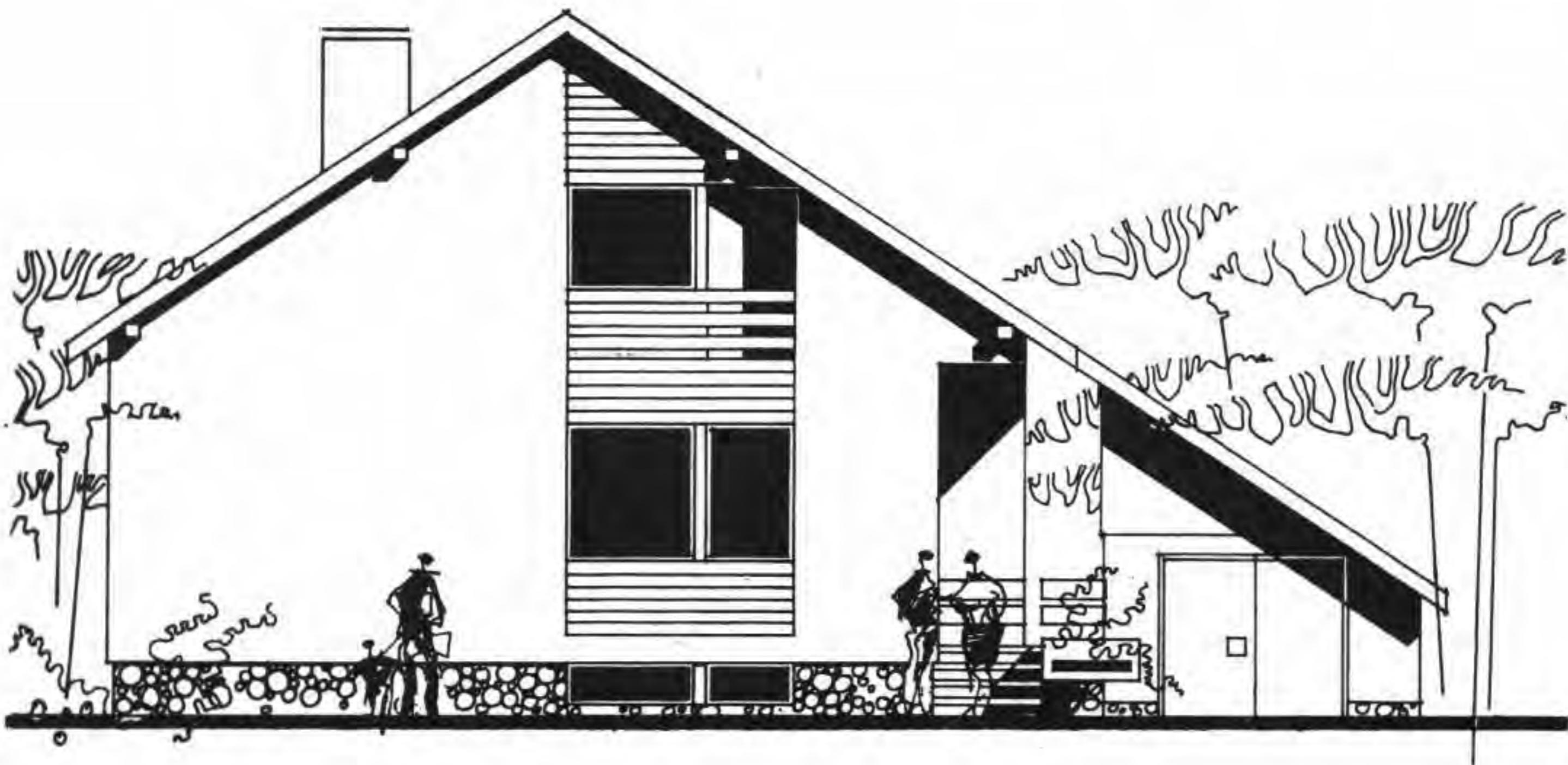
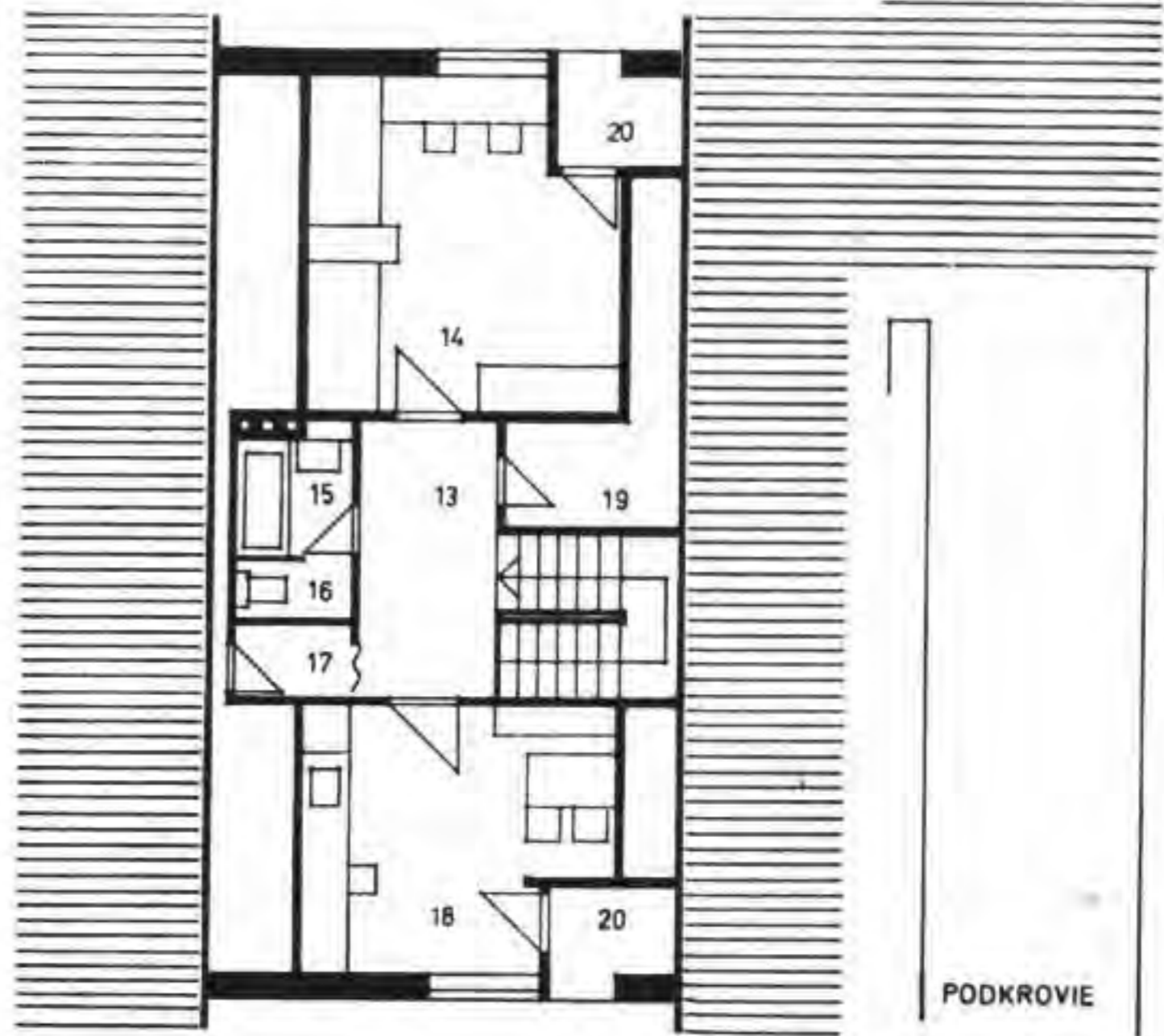

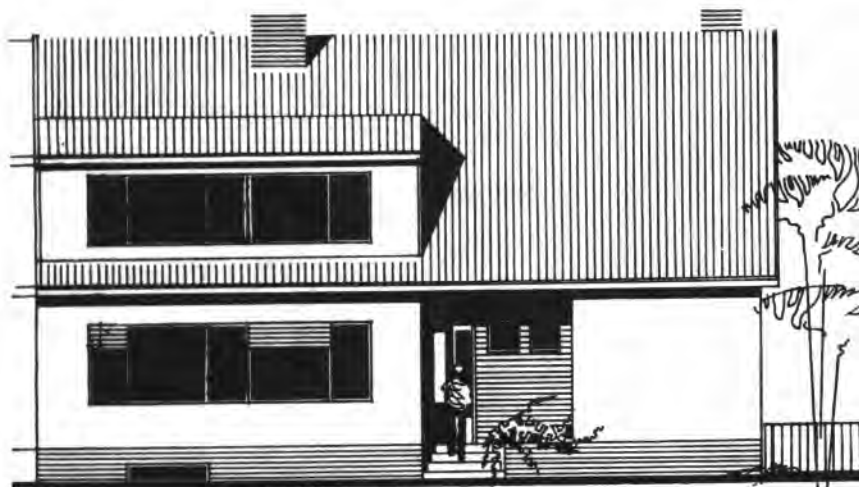
BOČNÝ POHĽAD

Obr. 162. Prízemný rodinný dom s obytným podkroviem a pristavenou garážou. Prízemie okrem príslušenstva a obývacej izby obsahuje dve spálne. Podkrovie okrem hygienického príslušenstva má dve obytné miestnosti. Využitie je variabilné — ako štvor-spáľňový byt jednej domácnosti, alebo ako dvojspáľňový byt pre jednu domácnosť na prízemí a jednospáľňový byt s obytnou kuchyňou na poschodí pre samostatnú domácnosť tej istej rodiny. Ústredné kúrenie je v suteréne. Zastavaná plocha bez garáže je 110,0 m².

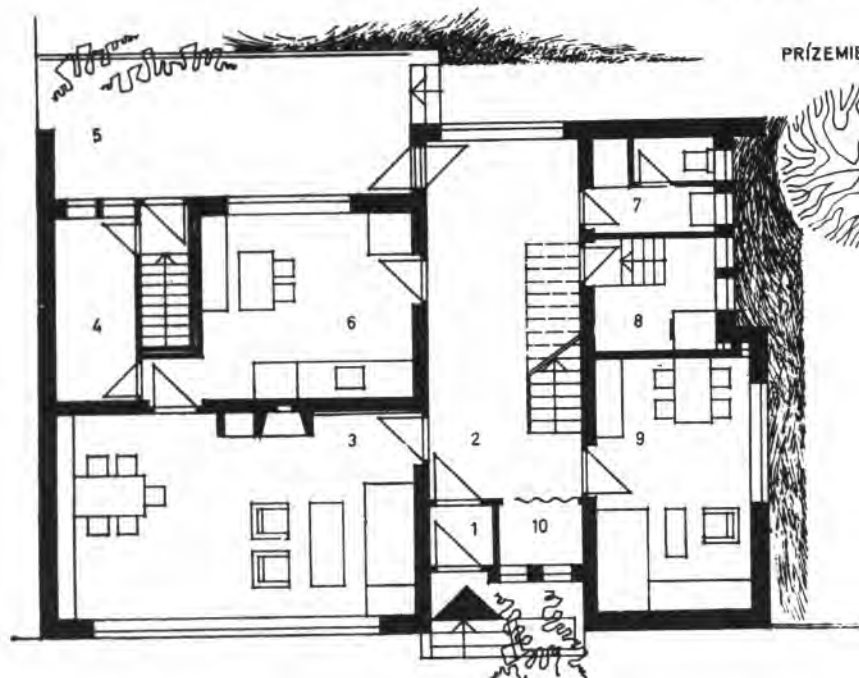
1 — vstupné zádverie (3,0 m²), 2 — hala s nástupom do podkrovia (8,3 m²), 3 — schody do suterénu, 4 — jedálenský kút (7,6 m²), 5 — obývacia izba (22,0 m²), 6 — kuchyňa (5,3 m²), 7 — špajza (1,4 m²), 8 — WC (1,4 m²), 9 — kúpeľňa (3,2 m²), 10 — izba (12,9 m²), 11 — izba rodičov (14,3 m²), 12 — garáž, 13 — predsieň (6,0 m²), 14 — izba (16,0 m²), 15 — kúpeľňa (3,0 m²), 16 — WC (1,2 m²), 17 — šatňa a východ do podkrovia, 18 — izba alebo kuchyňa (13,0 m²), 19 — podkrovie, 20 — loggia.

Autori: Ing. arch. V. Mecková, J. Hejtmanek, Ing. arch. J. Sedlák, Žilina.

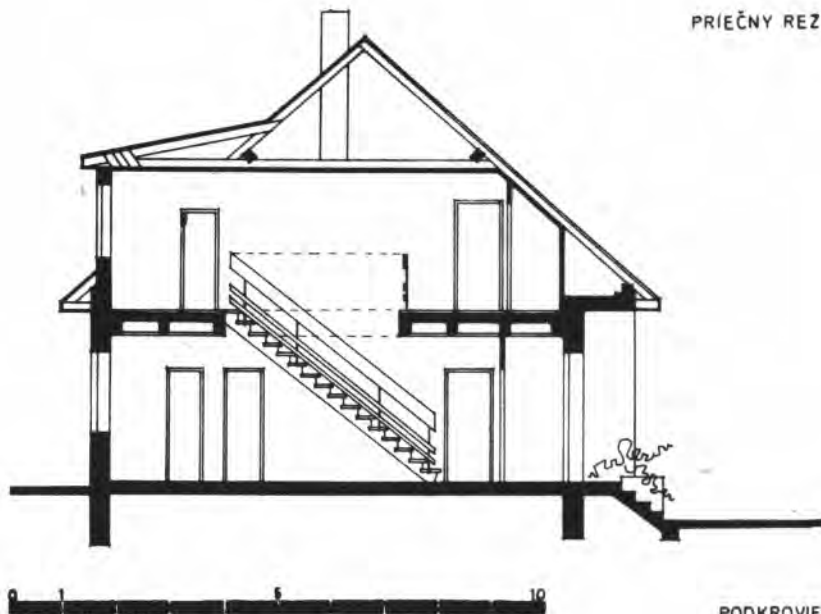

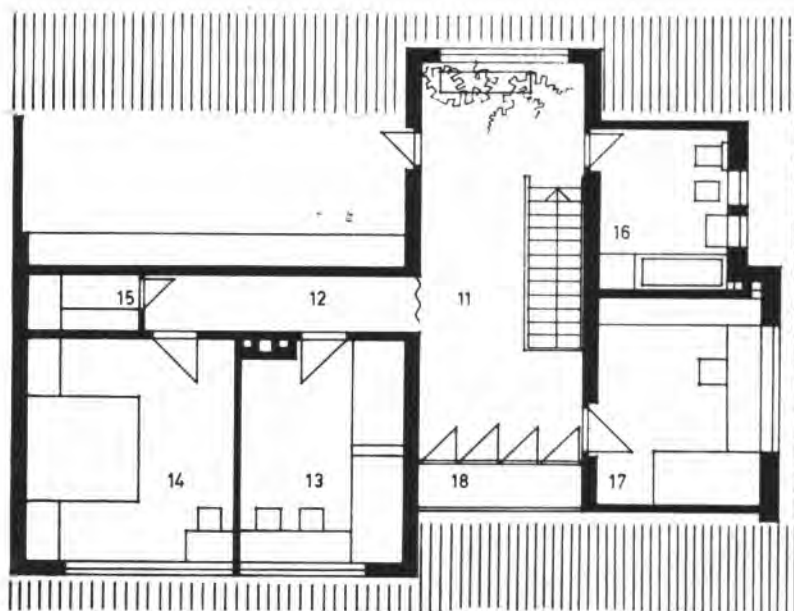
POHĽAD Z ULICE

Obr. 163. Podkrovný rodinný dom (možno ho zlúčiť aj do dvojdomu) pre šesťčlennú až deväťčlennú domácnosť. Vhodne zapadá do stavby obcí na juhozápadnom Slovensku. Riešenie schodiska pri kuchyni je viazané na jestvujúcu klenutú pivnicu, ktorá zostala z pôvodného rodinného domu. Za iných staveniskových podmienok je vhodnejšie východ do suterénu riešiť pod hlavným schodiskom (do podkrovia), prípadne suterén vôbec vypustiť. Spálňová časť je v podkroví; na prízemí okrem obytnej časti je ešte jedna izba pre samostatného člena domácnosti. Riešenie komínov umožňuje použiť ústredné aj lokálne kúrenie. Zastavaná plocha je 140,0 m².

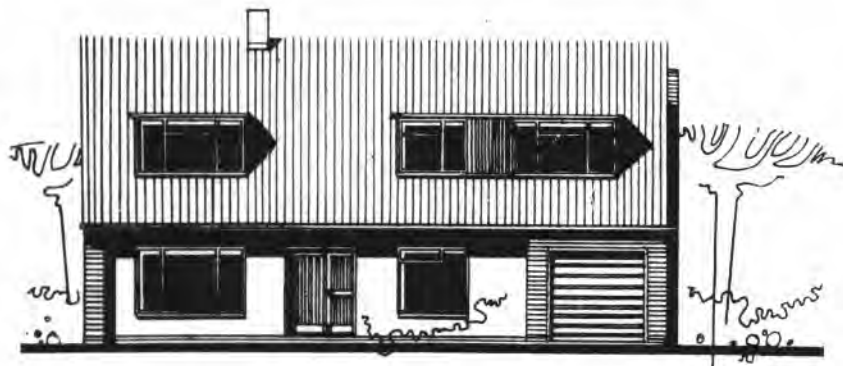

PODKROVIE

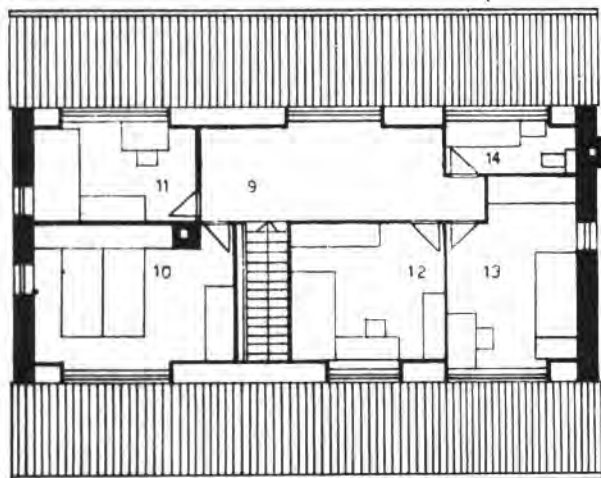

1 — vstupné zádverie (1,5 m²), 2 — hala so schodiskom do podkrovia (21,0 m²), 3 — obývacia izba s krbom (28,0 m²), 4 — komora a schody do pivnice (5,5 m²), 5 — obytná terasa na letné stolovanie, 6 — kuchyňa (14,0 m²), 7 — umývaň s odkladacou skriňou na čistiace potreby a samostatným WC (4,5 m²), 8 — kotolňa na tekuté (plynové) palivo (5,0 m²), 9 — izba (15,0 m²), 10 — šatňa, 11 — hala (22,0 m²), 12 — chodba (5,0 m²), 13 — izba (12,0 m²), 14 — izba rodičov (16,0 m²), 15 — šatňa (2,0 m²), 16 — kúpeľňa a WC (7,5 m²), 18 — vstavané skrine.

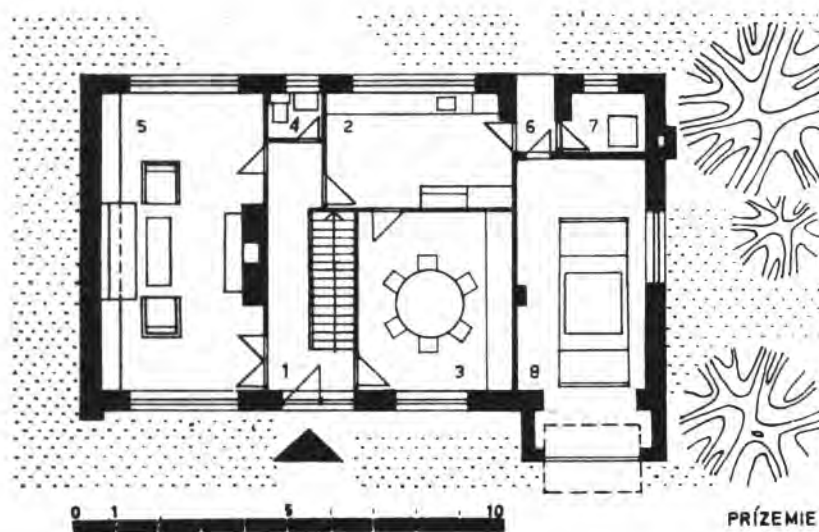
Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

POHĽAD

PODKROVIE

Obr. 164. Príklad prízemného rodinného domu s obytným podkrovmím, v ktorom je sústredená spálňová časť (TRUSTEEL, Anglicko). Pôdorysné riešenie s dvoma vstupmi vyhovuje aj pre prípadnú záhumienskú prevádzku. Projekt počítá s oceľovým stropom rozponu 700 cm bez podpôr a oceľovým krovom sedlovej strechy. Pri svojpomocnej výstavbe možno projekt upraviť tak, aby bol strop a krov z iného materiálu.

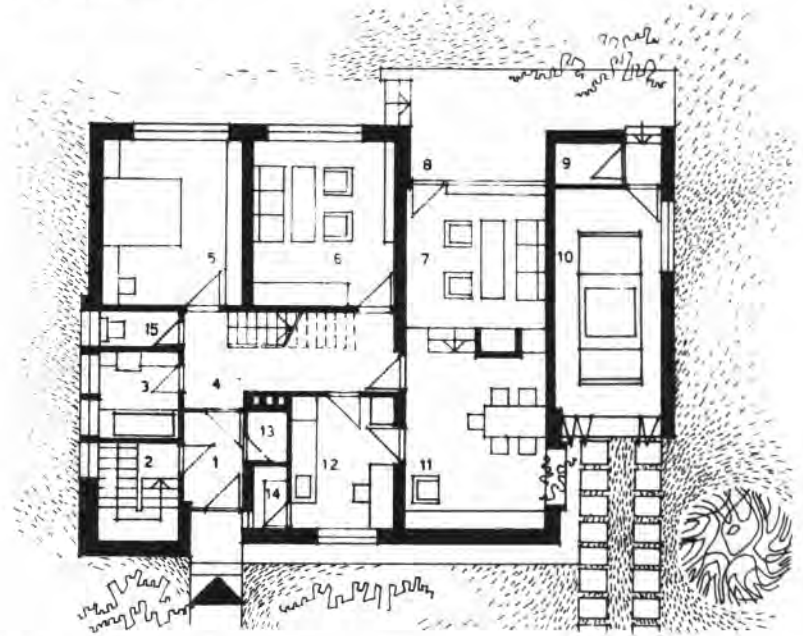
Okrem toho možno aj podpivničenie riešiť ľubovoľne. Podstrešné priestory sú osvetlené cez vikiere. Dom je vhodný pre päťčlennú až sedemčlennú rodinu a časť podkrovia možno využiť tiež na obytné účely.

Zastavaná plocha včítane garáže je 111 m².

1 — predsieň (9,7 m²) so schodiskom do podkrovia (suterénu), 2 — kuchyňa (11,3 m²), 3 — jedáleň (14,5 m²), 4 — WC s umývadlom, 5 — obývací izba s krbom (25,2 m²), 6 — zádverie, 7 — kotlík na tekuté palivo (alternatívne možno uvažovať s kotolňou v pivnici), 8 — garáž (18,0 m²), 9 — predsieň, 10 — izba rodičov (14,4 m²), 11 — izba (8,2 m²), 12 — izba (11,2 m²), 13 — kúpeľňa s WC (3,6 m²).

POHLAD ZO ZÁHRADY

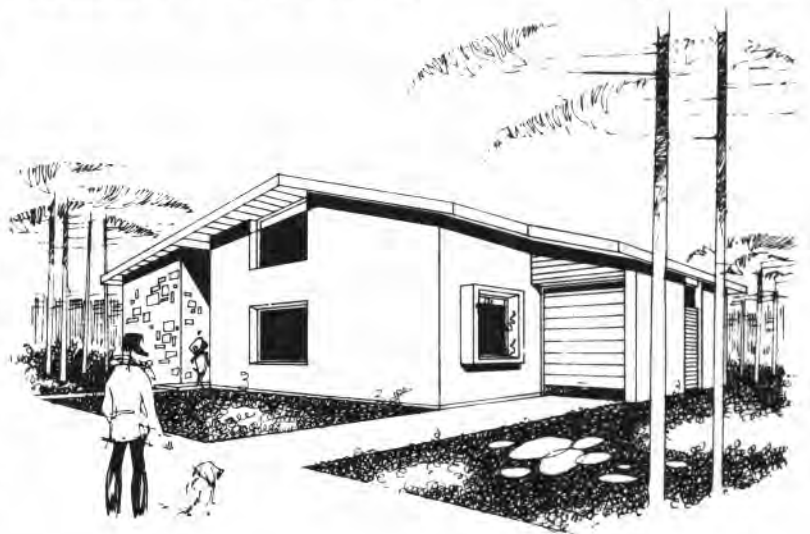

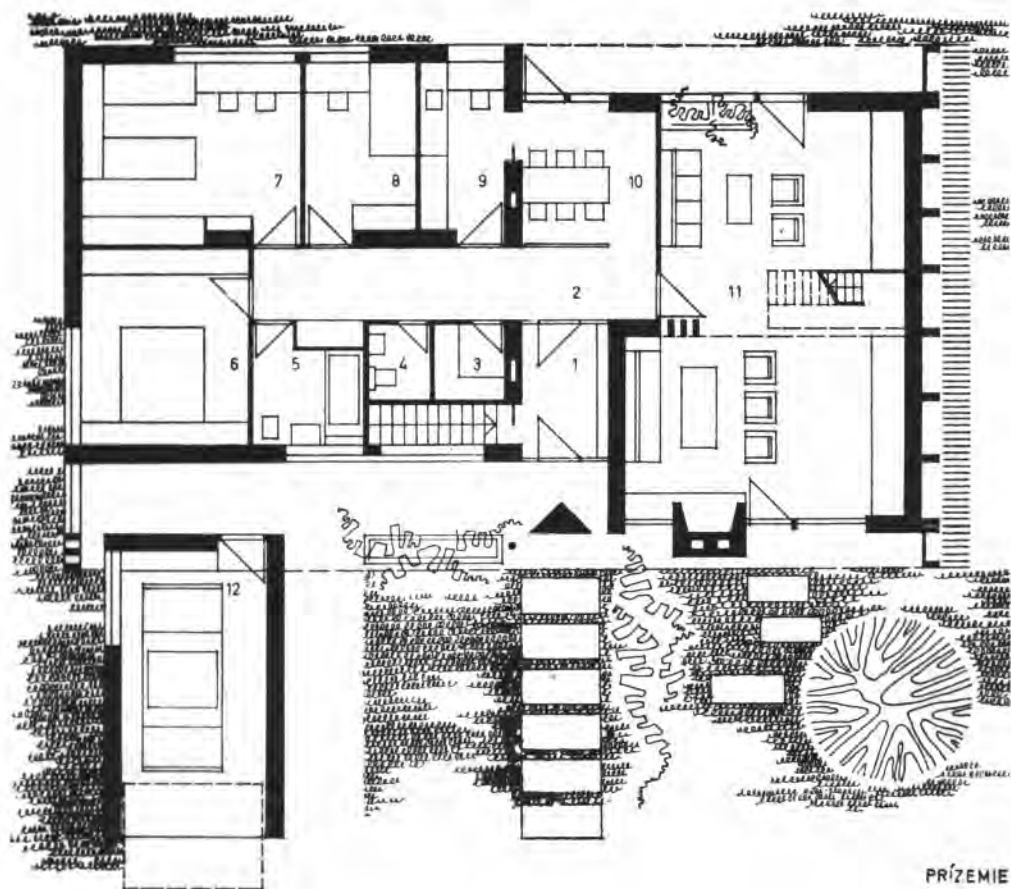
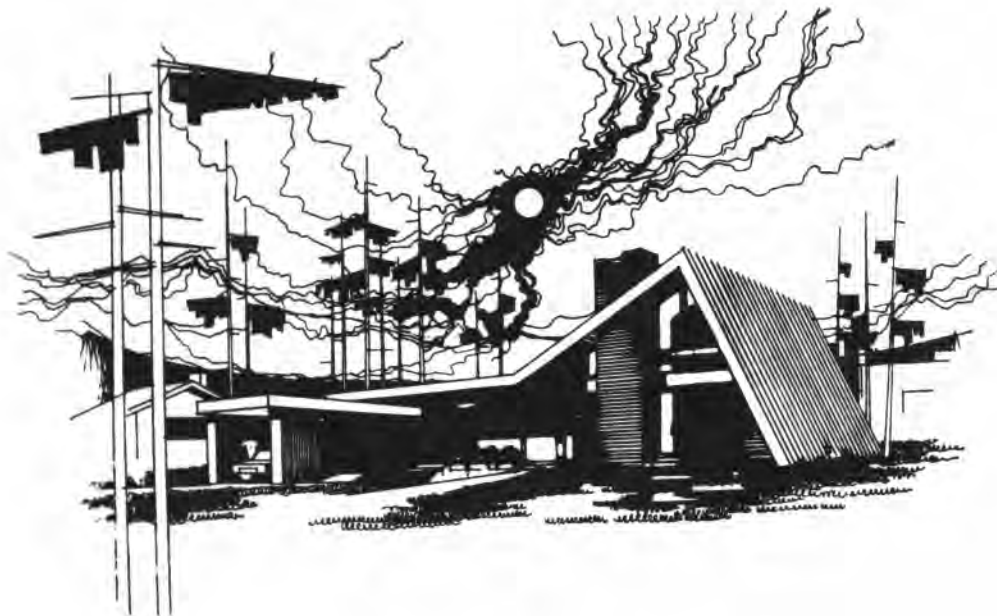
PRÍZEMIE

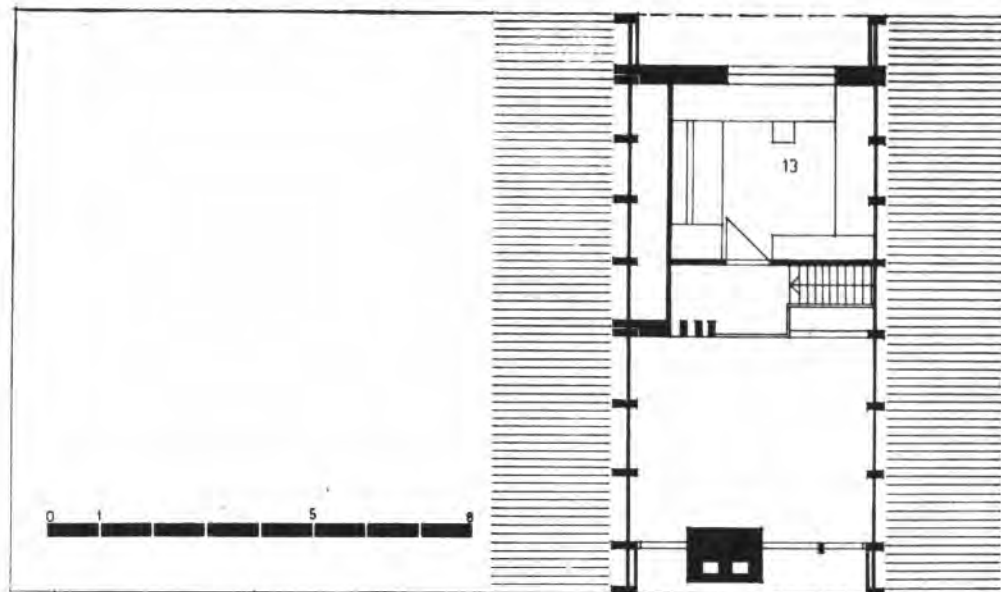
Obr. 165. Prízemný rodinný dom s čiastočným využitím podkrovia, v ktorom sú dve izby so základným hygienickým príslušenstvom. Vhodný je pre sedemčlennú rodinu. Pivnica pod polovicou domu sa využíva na umiestnenie ústredného kúrenia, práčovne a uskladňovacích priestorov. Garáž je neoddeliteľnou súčasťou celkového riešenia. Objekt je vhodný na zástavbu s prístupovou komunikáciou so severu. Obytná časť rodinného domu je konštruktívnym trojtraktom. Zastavaná plocha je 152,0 m².

1 — vstupné zádverie (6,0 m²), 2 — schodisko do suterénu (11,0 m²), 3 — kúpeľňa (4,5 m²), 4 — predsieň so schodiskom (11,0 m²), 5 — izba rodičov (15,0 m²), 6 — izba (15,0 m²), 7 — obývacia izba, znížená časť s krbom (12,3 m²), 8 — obytná terasa, 9 — sklad záhradného náradia, 10 — garáž, 11 — jedáľenská časť obývacej izby (17,5 m²), 12 — kuchyňa (7,5 m²), 13 — komora, 14 — špajza, 15 — WC s umývadlom.

Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

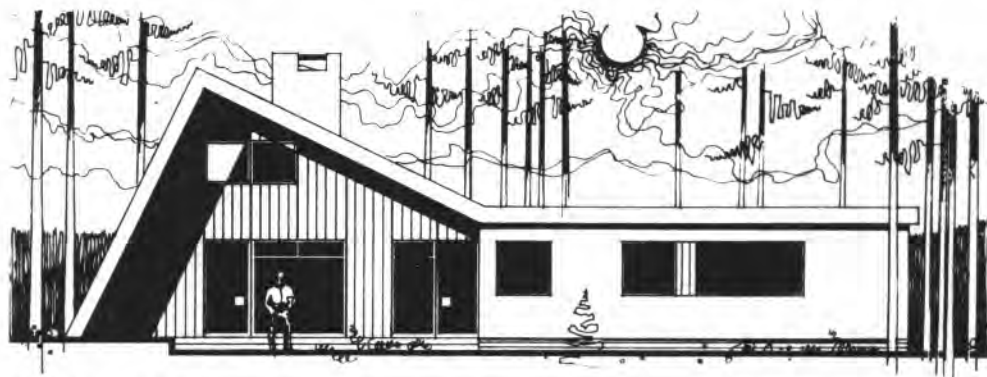

PODKROVIE

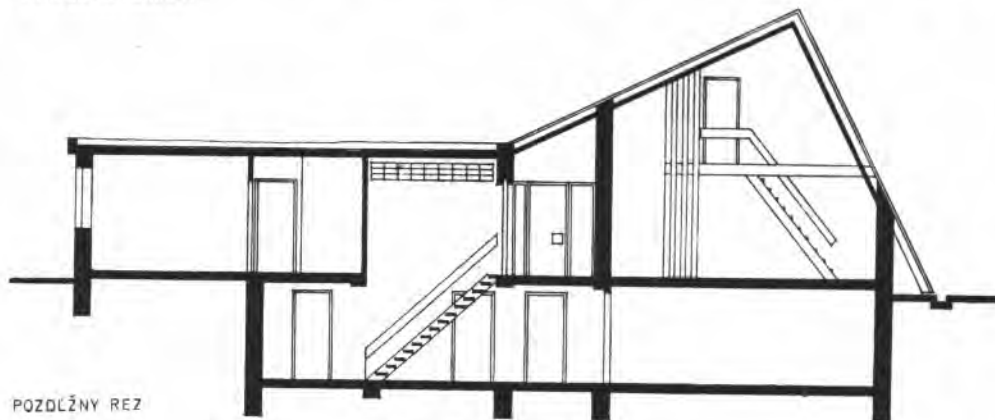
Obr. 166. Samostatne stojaci komfortný rodinný dom zaujímavého tvaru s dvojtretinovým podpivničením. Projekt získal v súťaži „Byt — rodina — spokojnosť“ tretiu cenu. Pôdorysne je veľmi dobre riešený. Vhodný je pre šesťčlennú až osemčlennú rodinu za predpokladu, že sa podkrovná izba nad obývacou izbou využije na spanie. Optimálne vyhovuje päťčlennej rodine, pričom sa podkrovná izba využíva ako pracovňa (ateliér). Prenesením stolovania do obývacej izby, úpravou kuchyne v jedálni (10) možno podľa potreby získať izbu pre ďalšieho člena domácnosti. Kotelňa ústredného kúrenia je v suteréne. Zastavaná plocha bez garáže je 185,0 m².

1 — vstupné zádverie so schodiskom do pivnice (6,0 m²), 2 — predsieň (12,0 m²), 3 — špajza (2,5 m²) 4 — WC s umývadlom (2,0 m²), 5 — kúpeľňa s WC (4,0 m²), 6 — izba rodičov (14,0 m²), 7 — izba (18,0 m²), 8 — izba (9,0 m²), 9 — kuchyňa (6,0 m²), 10 — jedáleň (9,0 m²), 11 — obývacia izba prechádzajúca pri krbe cez celú výšku stavby (46,0 m²), 12 — garáž (18,0 m²), 13 — izba (14,0 m²).

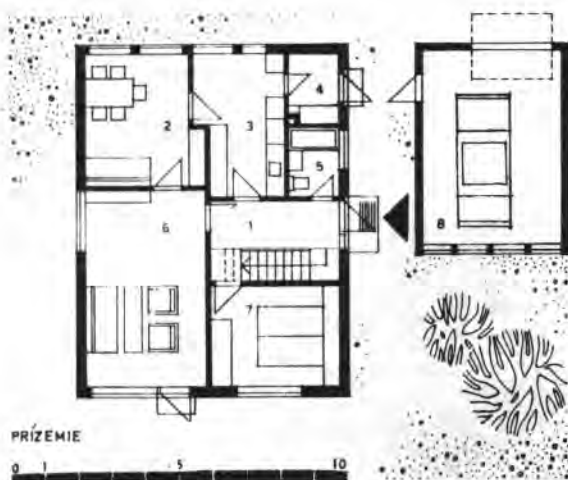
Autor: Ing. arch. M. Dolinec, Bratislava.

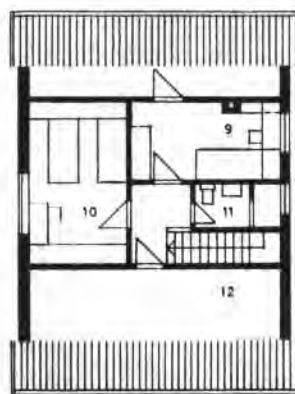
POHĽAD ZO ZAHRADY

POZDĹŽNY REZ

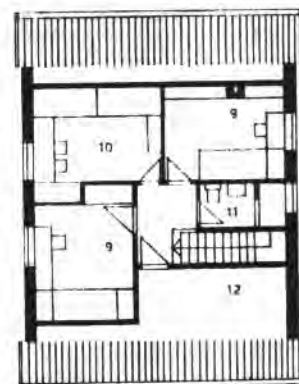
PRÍZEMIE

PODKROVIE I

POHĽAD

PODKROVIE II

Obr. 167. Izolovaný rodinný dom s obytným podkrovmím, ktoré je riešené v dvoch variantoch: vpravo hore s dvoma izbami, vpravo dole s tromi izbami. Menší variant je vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu a väčší variant pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Objekt možno čiastočne alebo úplne podpivničiť. V zástavbe ho možno uplatniť zásadne odkvapom do ulice. Je to priemyselne vyrábaný rodinný dom zo železobetónových panelov (SIAB, Švédsko). Zastavaná plocha je 85,0 m².

1 — predsieň so schodiskom (9,1 m²), 2 — jedáleň (12,0 m²), 3 — kuchyňa (12,0 m²), 4 — komora, hospodársky východ a pri dome bez pivnice priestor na umiestnenie plynového (olejového) kotlíka ústredného kúrenia (3,0 m²), 5 — kúpeľňa s WC (3,0 m²), 6 — obývacia izba (21,0 m²), 7 — izba rodičov (12,0 m²), 8 — garáž, 9 — izba (11,0; 11,5; 11,0 m²), 10 — izba (12,0—15,0 m²), 11 — WC s umývadlom, 12 — povala.

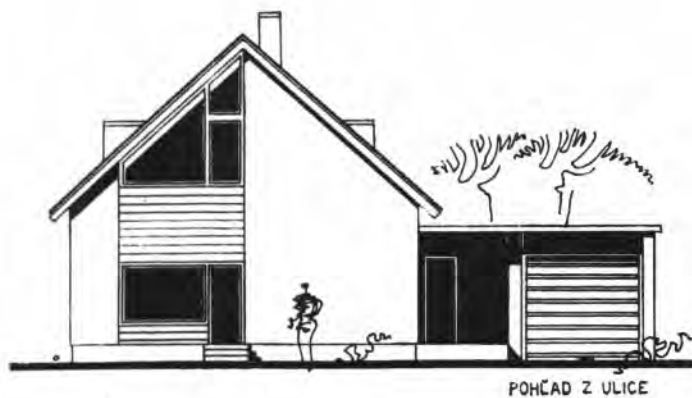
Obr. 168. Vľavo — prízemný rodinný dom s maximálne využitým podstreším na obytné účely, vhodný pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Môže byť čiastočne alebo úplne podpivničený. Na mierne svahovitom stavenisku možno garáž presunúť do suterénu (podobne ako na príklade rodinného domu vpravo). Predsunutím garáže s verandou možno získať vstupné zádverie. Objekt je riešený len na ústredné kúrenie zo suterénu. Zastavaná plocha bez prístavenej garáže a verandy je 91,0 m².

1 — predsieň so schodiskom (11,5 m²), 2 — veranda (6,5 m²), 3 — špajza (2,0 m²) 4 — kúpeľňa s WC (3,6 m²), 5 — kuchyňa (9,8 m²), 6 — izba (10,3 m²), 7 — obývacia izba rozdelená krbovým telesom na dve časti (33,0 m²), 8 — garáž, 9 — izba (19,0 m²), 10 — izba osvetlená strešným vikierom alebo oknom v strešnej rovine (11,0 m²), 11 — izba rodičov (18,5 m²), 12 — WC s umývadlom osvetlený cez strešnú rovinu vikierom alebo šikmým oknom

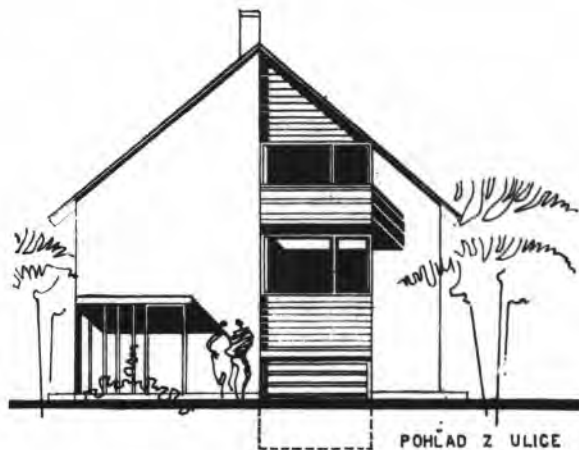
Autor: Ing. arch. E. Vician, Bratislava. Vpravo — prízemný rodinný dom s obytným podstreším vhodný pre päťčlennú až sedemčlennú rodinu. Celý je podpivničený, pričom sa tento priestor využíva aj na garáž. Prízemie je nad terénom zdvihnuté o polovicu schodiskového ramena (asi 150 cm) — vlastný vstup je však zvonka riešený priamo na úrovni terénu bez ďalších predsunutých schodov. Objekt možno vykurovať lokálne aj ústredne. Zastavaná plocha je 91,0 m².

1 — vstupné zádverie so schodiskom (6,6 m²), 2 — predsieň (7,3 m²), 3 — špajza (1,7 m²), 4 — kúpeľňa (4,5 m²), 5 — kuchyňa (12,0 m²), 6 — izba rodičov (14,0 m²), 7 — obývacia izba (21,0 m²), 8 — WC (1,3 m²), 9 — terasa, 10 — izba (15,0 m²), 11 — izba (12,0 m²), 12 — predsieň (3,8 m²), 13 — WC (1,3 m²), 14 — sprcha s umývadlom (3,5 m²), 15 — balkón (3,0 m²).

Autori: Akad. arch. F. Čapka, Žilina.

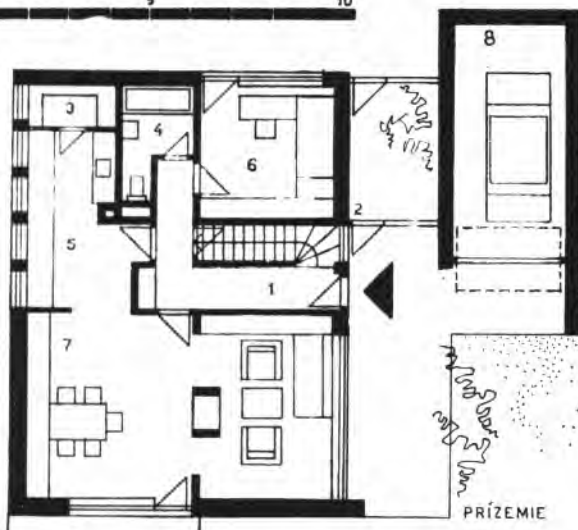

POHĽAD Z ULICE

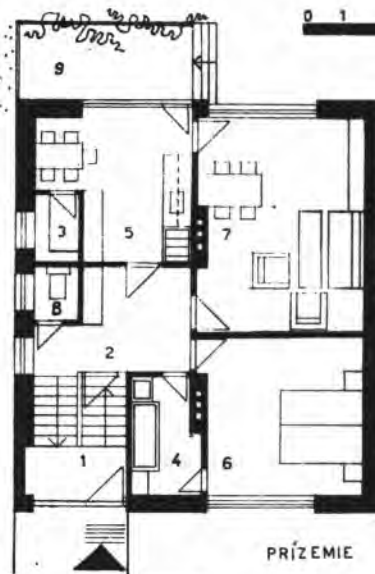
POHĽAD Z ULICE

0 1 5 10

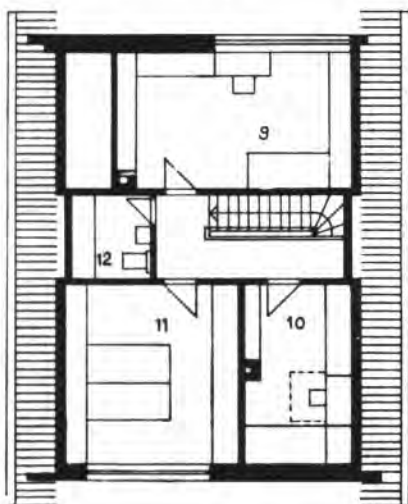

PRÍZEMIE

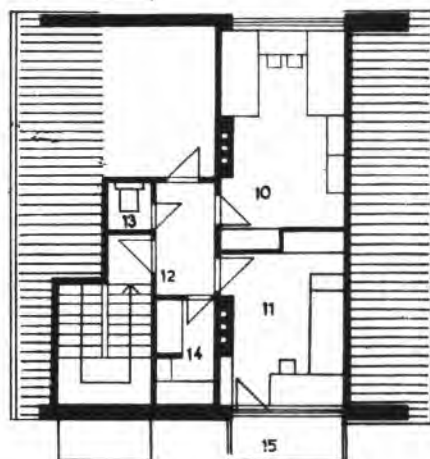
0 1 5

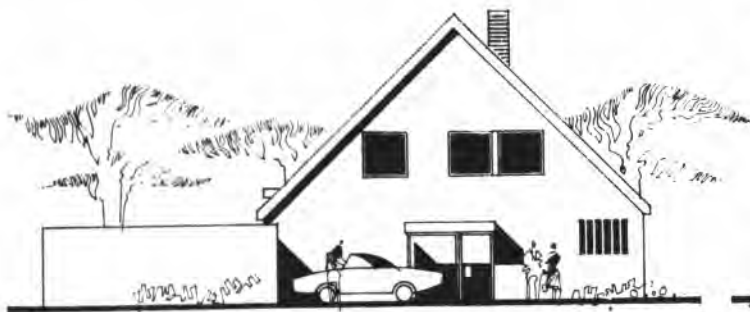
PRÍZEMIE

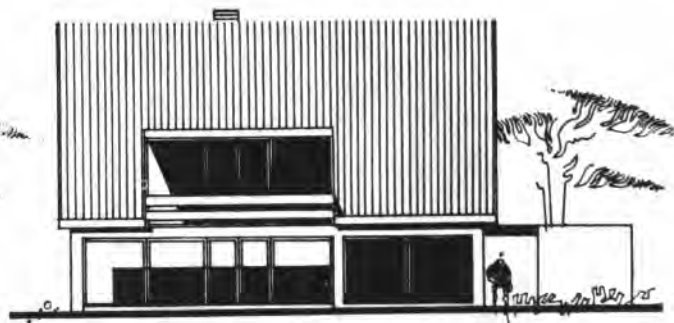
PÓDKROVIE

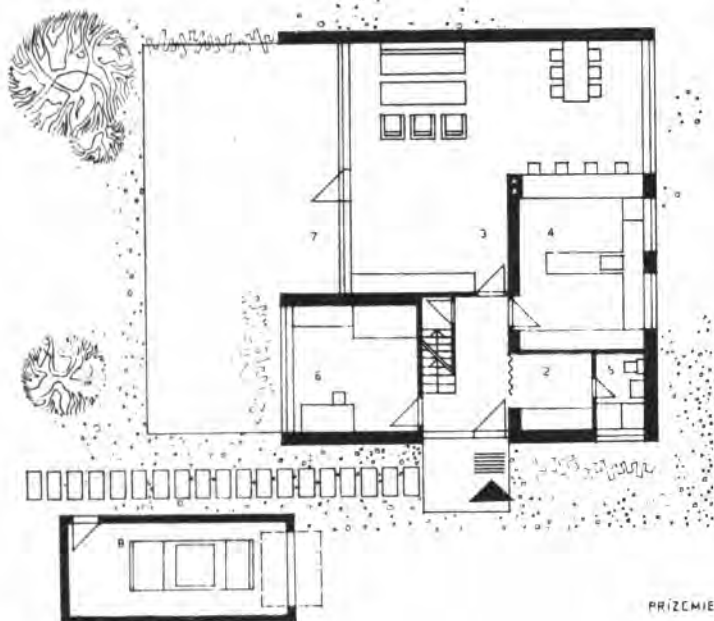
PÓDKROVIE

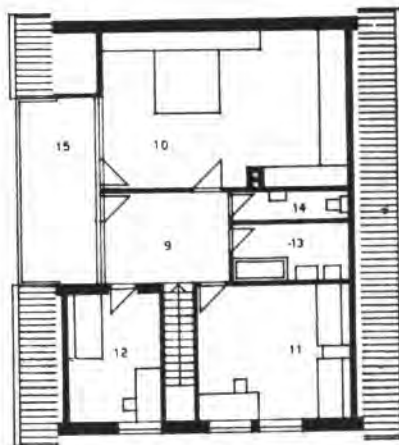
POHĽAD Z ULICE

BOČNÝ POHĽAD

PRÍZEMIE

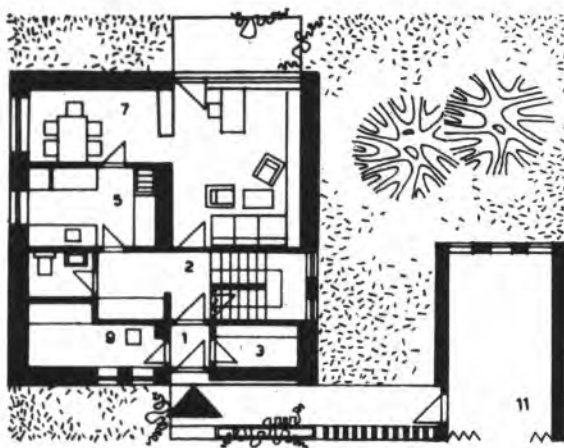
PODKROVIE

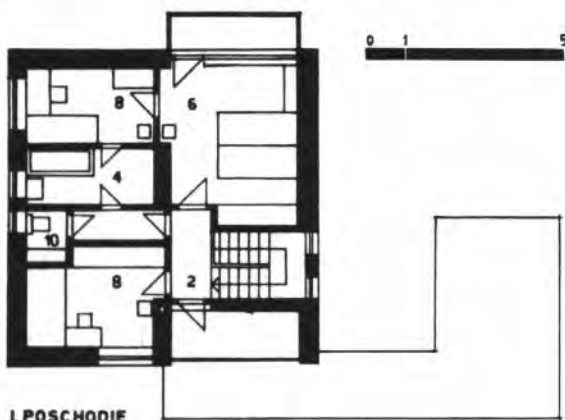
Obr. 169. Izolovaný prízemný rodinný dom s úplným využitím podkrovia na obytné účely. Objekt možno zlúčiť aj do dvojdomu. Podpivničenie sa využíva na umiestnenie technického podlažia s kotolňou ústredného kúrenia (na ľubovoľné palivo). Podkrovie je presvetlené z jedného štítu a zaujímavo „otvorenej“ časti sedlovej strechy, kde sa zároveň vytvára rozsiahla loggia. Zastavaná plocha je 156,0 m².

1 — predsieň so schodiskom do podkrovia a do suterénu (11,5 m²), 2 — šatňa (5,3 m²), 3 — obývací izba s jedálňou

(51,0 m²), 4 — kuchyňa so servírovacím pultom, ktorý možno od obývacej izby oddeliť posuvným oknom (22,0 m), 5 — sprchárň s WC a umývadlom (3,7 m²), 6 — izba (16,0 m²), 7 — čiastočne krytá terasa, 8 — garáž (situovanie sa môže prispôbiť konkrétnym podmienkam, prípadne presunúť aj do suterénu), 9 — predsieň (12,0 m²), 10 — izba rodičov (39,0 m²), 11 — izba (20,0 m²), 12 — izba (12,0 m²), 13 — kúpeľňa (5,0 m²), 14 — WC s umývadlom (3,5 m²), 15 — loggia. (NSR).

PRÍZEMIE

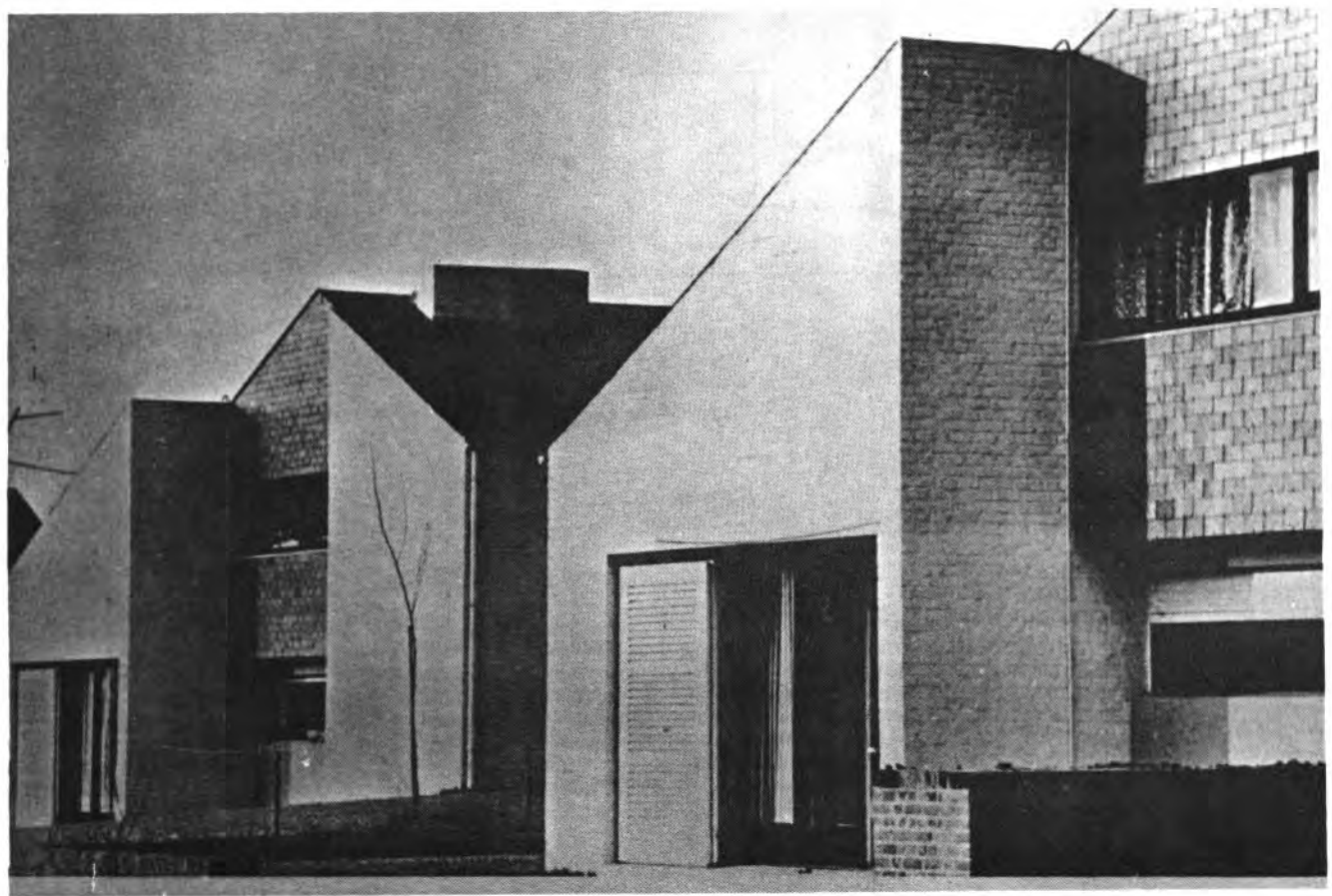
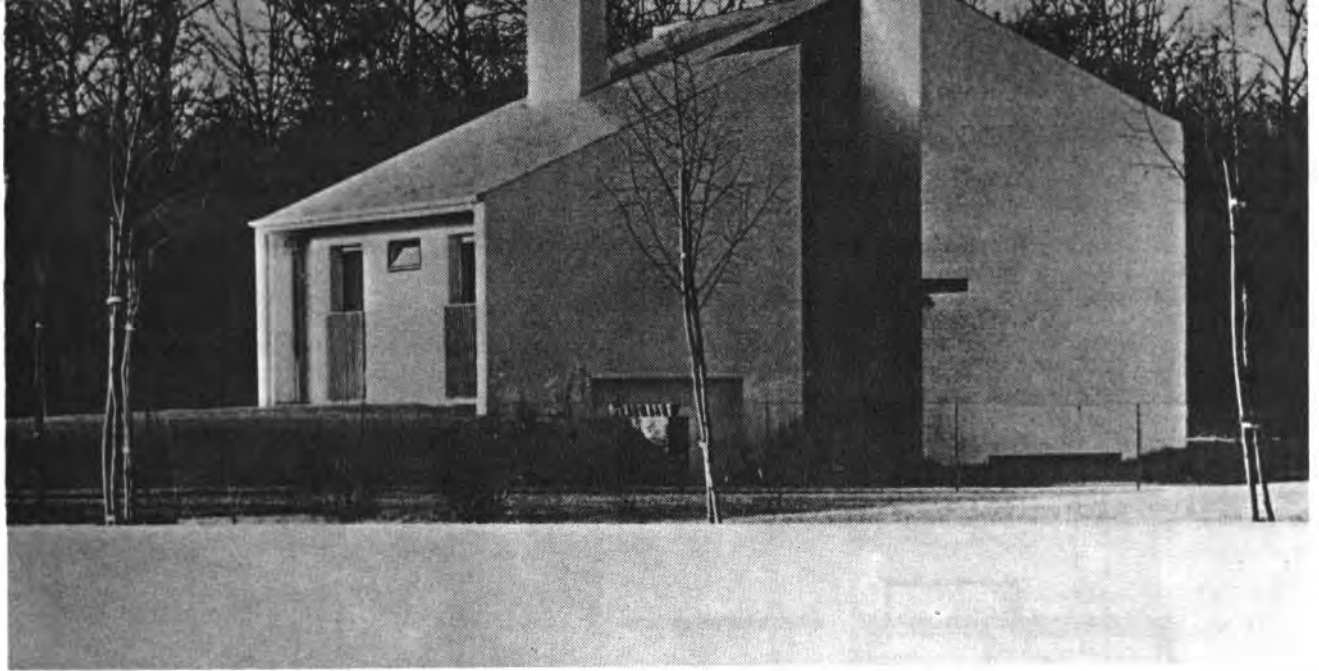
I. POSCHODIE

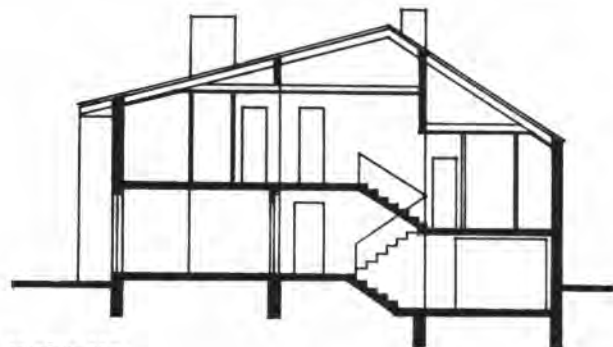

Obr. 170. Dvojpodlažný rodinný dom s pristavanou garážou, ktorý získal v súťaži o najlepší rodinný dom v roku 1969 štvrté miesto. Na prízemí okrem obytných miestností je technická časť, na poschodí sú tri spálne s hygienickým príslušenstvom. Prevádzkovo aj tvarovo je dom dobre vyriešený. Stavebník ho realizoval podľa vzorového projektu z katalógu rodinných domov, ktorého autorom je

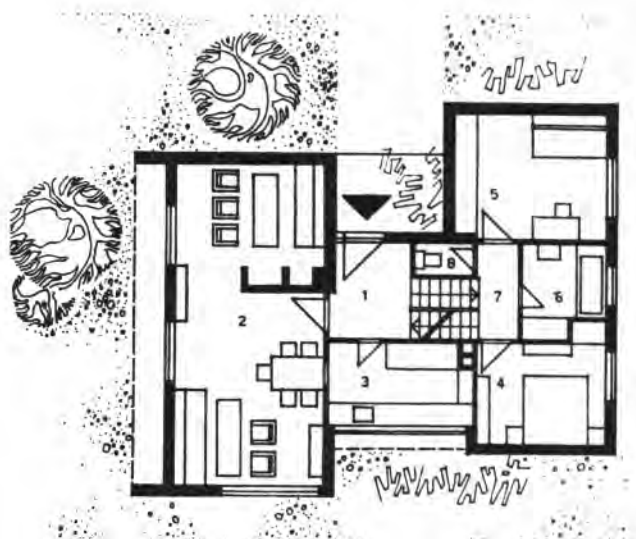
kolektív projektantov Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave pod vedením Prof. Ing. arch. J. Lacku.

1 — vstupné zádverie (1,0 m²), 2 — predsieň (5,5 m²), 3 — komora (2,1 m²), 4 — kúpeľňa (4,5 m²), 5 — kuchyňa (6,0 m²), 6 — izba rodičov (12,0 m²), 7 — obývacia izba s jedáľenským kútom (18,5 m²), 8 — izba detí (6,0 a 7,5 m²), 9 — kotelňa (4,5 m²), 10 — WC, 11 — garáž.

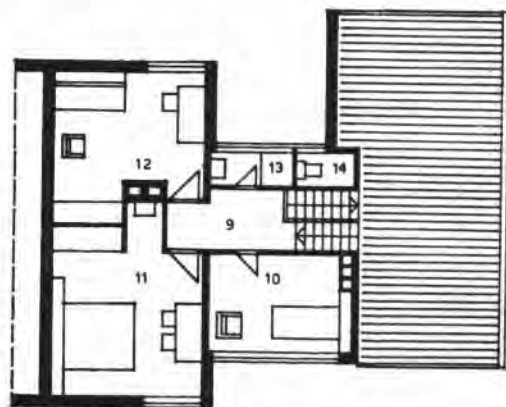

PRIEČNY REZ

PRÍZEMIE

POSCHODIE

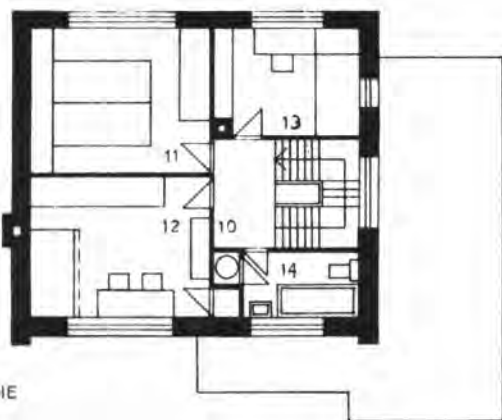

Obr. 171. Samostatne stojaci dvojpodlažný rodinný dom pre rovinný alebo mierne svahovitý terén. Úrovnne jednotlivých podlaží sú navzájom posunuté o jedno schodiskové rameno, t. j. suterén s garážou je jednou polovicou zapustený pod terén, obytná časť so vstupom je na prízemí a spálňová časť je na ďalších dvoch podlažiach. Vhodný je pre deväťčlennú rodinu za predpokladu, že sa všetky izby (okrem obývacej) využívajú na spanie. Zastavaná plocha je $115,0 \text{ m}^2$

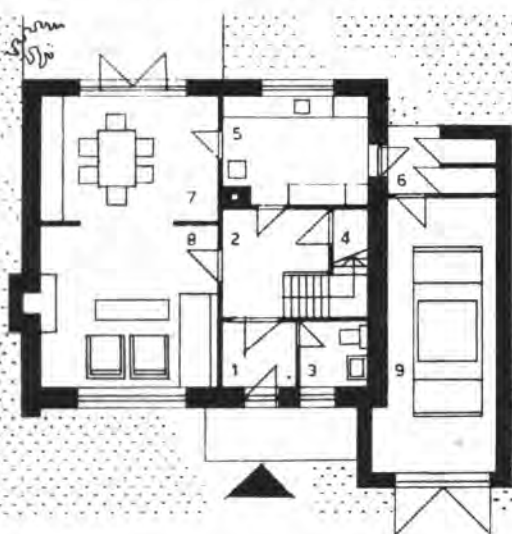
1 — predsieň so schodiskom ($8,5 \text{ m}^2$), 2 — obývacia izba so zariadením na stolovanie a krbom ($34,0 \text{ m}^2$), 3 — kuchyňa ($9,2 \text{ m}^2$), 4 — izba ($9,2 \text{ m}^2$), 5 — izba ($13,0 \text{ m}^2$), 6 — kúpeľňa ($5,0 \text{ m}^2$), 7 — medzipodesta, 8 — WC, 9 — predsieň, 10 — izba ($11,7 \text{ m}^2$), 11 — izba rodičov s krbom ($18,0 \text{ m}^2$), 12 — izba ($13,0 \text{ m}^2$), 13 — sprchárň s umývadlom ($2,2 \text{ m}^2$) 14 — WC (v podhľade z nižšieho podlažia).
Autor: Ing. arch. J. Willerval (Francúzsko).

POHĽAD

POSCHODIE

PRÍZEMIE

Obr. 172. Příklad dvojpodlažného rodinného domu so sedlovou strechou a pristavanou garážou. (Trusteel, Anglicko). Horizontálne konštrukcie a krov sú oceľové; materiál však možno zmeniť. V dome je dôsledne oddelená denná a nočná časť. Ústredné kúrenie je z kotolne v pivnici. Celkové riešenie rodinného domu možno aplikovať aj vo vidieckej zástavbe pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha bez garáže je 66,0 m², s garážou 91,5 m².

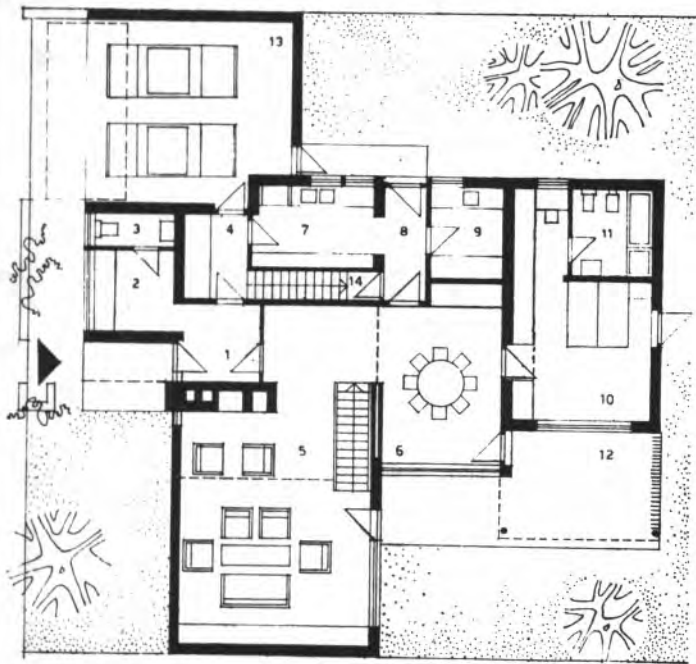
1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň so schodiskom, 3 — WC s umývadlom, 4 — schody do pivnice, 5 — kuchyňa (8,5 m²), 6 — hospodársky východ a komora, 7 — jedáleň (12,0 m²), 8 — obývacia izba (15,2 m²), 9 — garáž, 10 — predsieň, 11 — izba rodičov (14,0 m²), 12 — izba (13,5 m²), 13 — izba (8,2 m²), 14 — kúpeľňa (3,9 m²).

Obr. 173. Rodinný dom s podkroviem, pivnicou a dvojgarážou pre päťčlennú až sedemčlennú rodinu. Obývacia izba má vsunutú galériu z horného podlažia, ktoré je prístupné odtiaľto druhým schodiskom. Zastavaná plocha bez garáže je 193,0 m² (včítane krytej terasy).

1 — vstupné zádverie (5,7 m²), 2 — šatňa (5,5 m²), 3 — WC s umývadlom, 4 — predsieň so schodiskom do podkrovia, 5 — obývacia izba s krbom (48,0 m²), 6 — jedáleň (16,1 m²), 7 — kuchyňa (8,4 m²), 8 — chodba, 9 — komora, 10 — izba rodičov (20,5 m²), 11 — kúpeľňa so sprchou a vaňou (6,0 m²), 12 — krytá terasa (13,5 m²), 13 — dvojgaráž (31,2 m²), 14 — schody do pivnice, 15 — galéria v obývacej izbe, 16 — hala, 17 — izba (14,5 m²), 18 — izba (12,0 m²), 19 — izba (12,0 m²), 20 — kúpeľňa so sprchou a vaňou a s osvetlením cez strešné okno (5,5 m²), 21 — WC s umývadlom, 22 — odkladací priestor, 23 — loggia.

Autori: Prof. Ing. arch. H. M. Witzemannová a Prof. Ing. arch. W. Stadelmaier, Stuttgart, NSR.

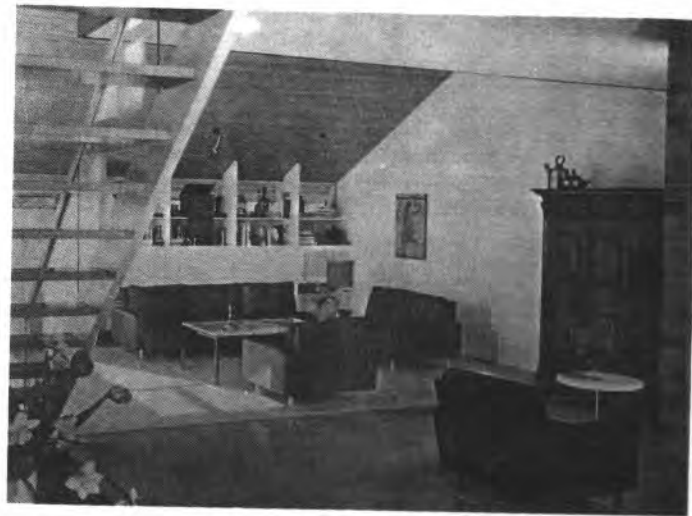
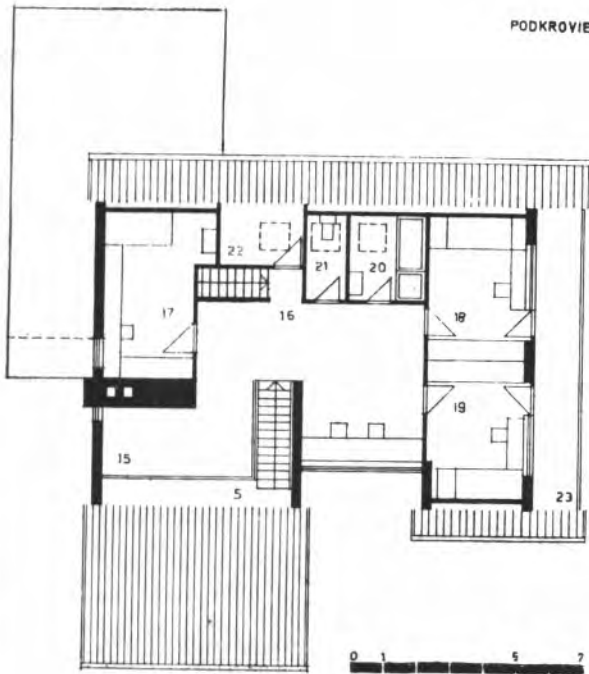
A — Prízemie. B — Podkrovie. C — Uplatnenie galérie v obývacej izbe cez dve podlažia. Pohľad od krbu spod galérie do zadnej časti obývacej izby so šikmým dreveným podhládom. Staršie štylové kusy nábytku sa veľmi dobre uplatňujú aj v modernom interiéri.

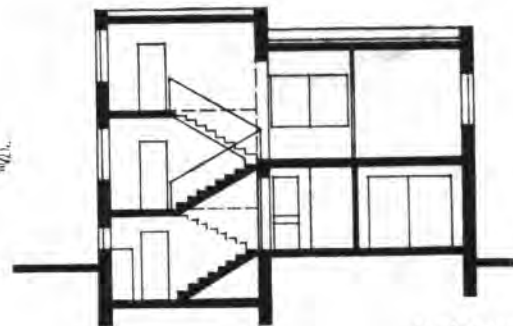
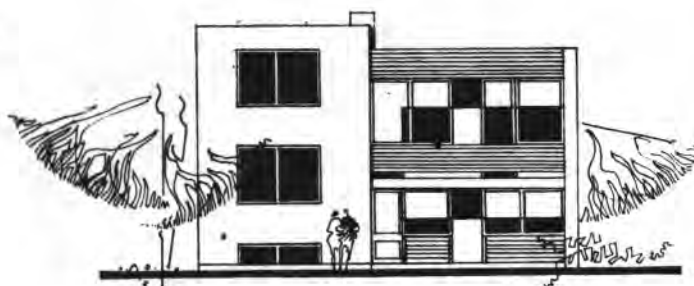

PRÍZEMIE

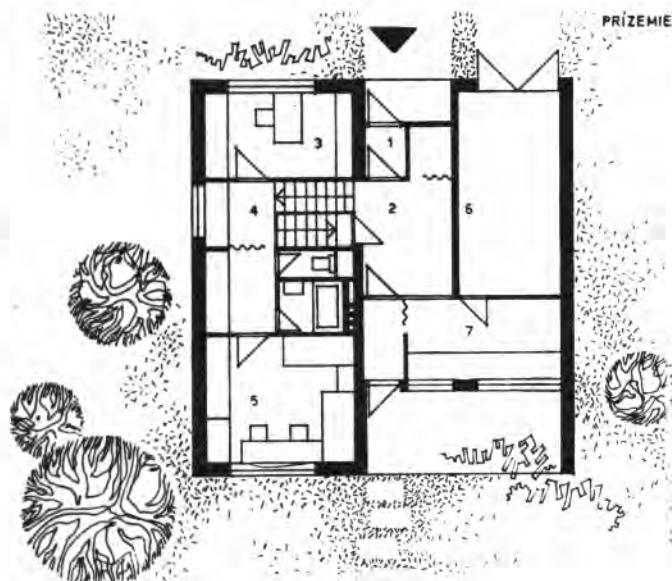
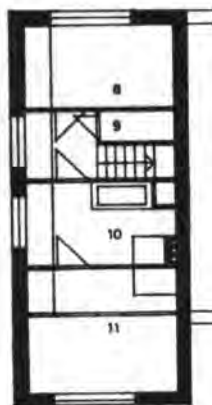
PODKROVIE

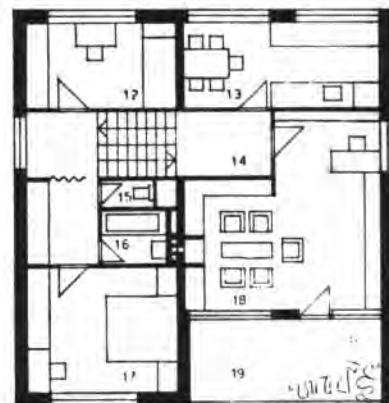

PRIEČNY REZ

SUTERÉN

PRÍZEMIE

POSCHODIE

Obr. 174. Dvojpodlažný, čiastočne podpivničený rodinný dom. Je to konštruktívny dvojtrakt výškove posunutý o pol podlažia. Užíš trakt sa využíva na umiestnenie štyroch spální s príslušenstvom. Objekt je určený pre šesťčlennú rodinu. Vhodný je aj pre svahovité terény. Možno ho pridružiť do dvojdomu alebo po viacerých úpravách do radu rodinných domov. Vykuruje sa ústredne zo suterénu. Zastavaná plocha je 120,0 m².

1 — vstupné zádverie (1,6 m²), 2 — hala (11,0 m²), 3 — izba (11,0 m²), 4 — medzipodesta so šatňou (10,0 m²), 5 — izba

(15,0 m²), 6 — garáž, 7 — miestnosť pre záujmovú činnosť — hobby (9,5 m²), 8 — komora, 9 — sklad zeleniny, 10 — práčovňa (11,0 m²), 11 — kotolňa a sklad tuhého paliva (15,0 m²), 12 — izba (11,0 m²), 13 — kuchyňa (14,3 m²), 14 — predsieň (5,4 m²), 15 — WC, 16 — kúpeľňa (2,8 m²), 17 — izba rodičov (15,0 m²), 18 — obývací izba s krbom (26,5 m²), 19 — loggia (12,6 m²).

Autor: Ing. arch. V. Malinovský, Košice.

Obr. 175. Dvojpodlažný rodinný dom tradičnej konštrukcie s prístavbou garáže. Funkčne je riešený pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu zaoberajúcu sa poľnohospodárskou činnosťou. Kúrenie môže byť lokálne alebo ústredné zo suterénu. Konštrukcia je tradičná. Vstup od ulice je orientovaný na severozápadnú stranu.

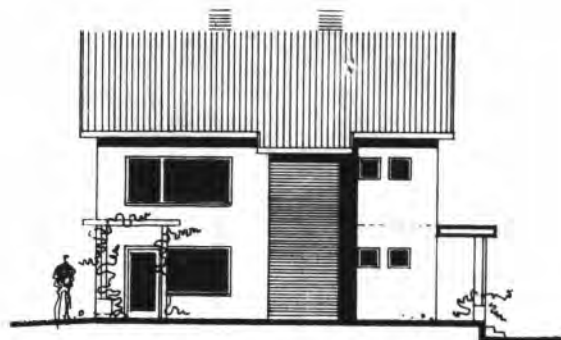
1 — krytá chodba, 2 — predsieň, 3 — šatňa, 4 — WC, 5 —

umyváreň, 6 — kuchyňa (12,9 m²), 7 — špajza (4,9 m²), 8 — hospodárska kuchyňa (5,8 m²), 9 — obývací izba s jedáľenským kútom a východom na terasu (36,0 m²), 10 — garáž, 11 — predsieň, 12 — izba rodičov (16,0 m²), 13 — izba (20,6 m²), 14 — izba (20,2 m²), 15 — kúpeľňa (6,0 m²).

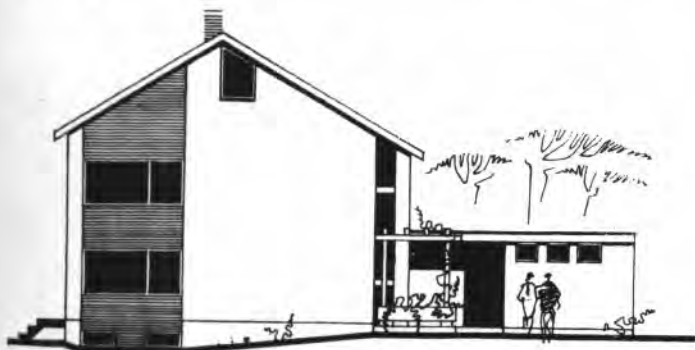
Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

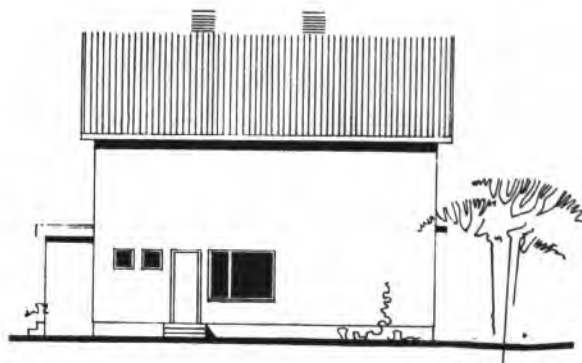
POHĚAD Z ULICE

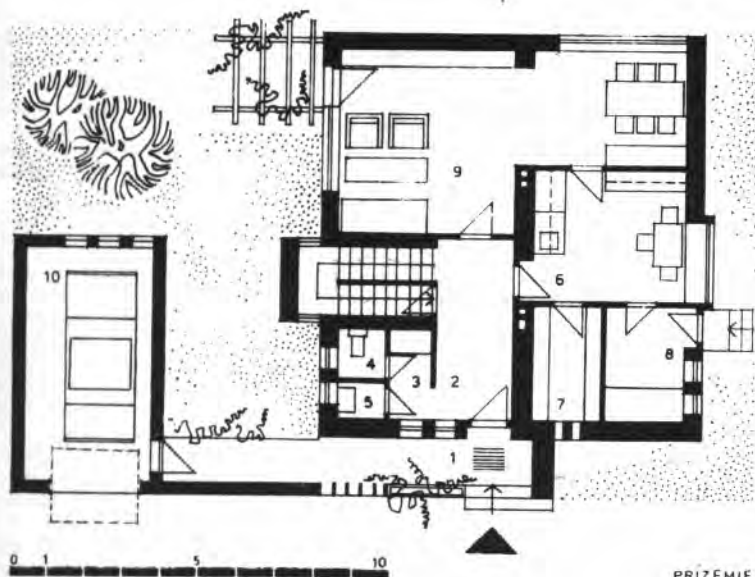
BOĚNÝ POHĚAD

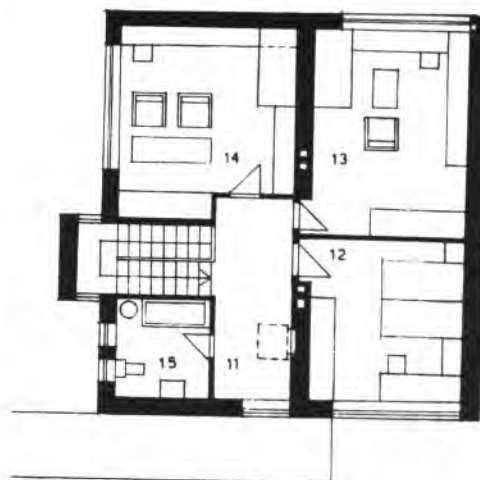
POHĚAD ZO ZÁHRADY

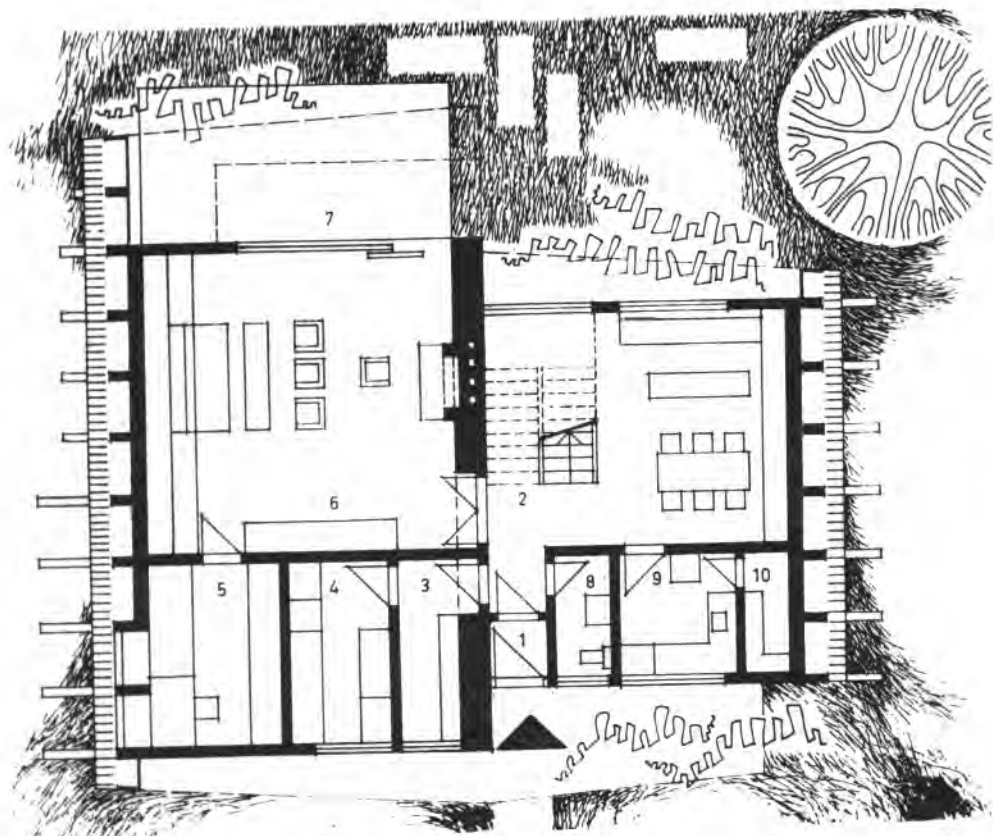
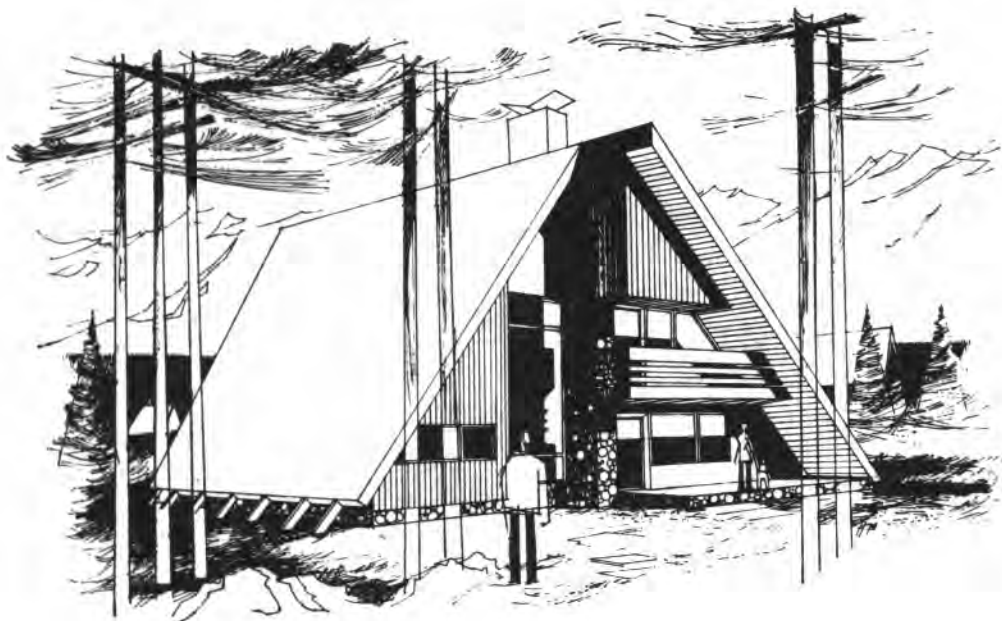
BOĚNÝ POHĚAD

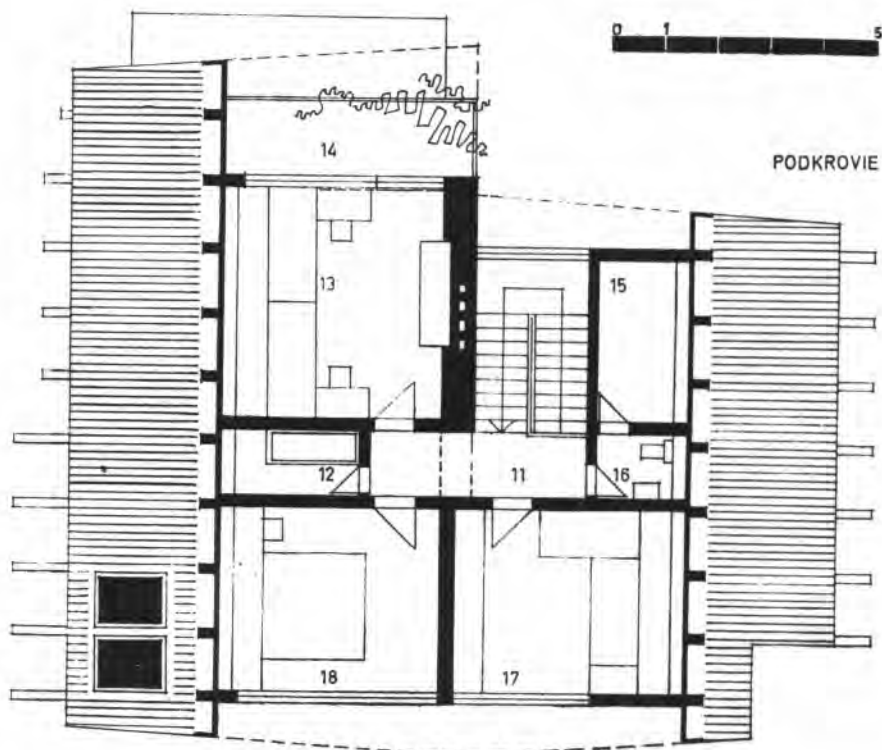
PRÍZEMIE

POSCHODIE

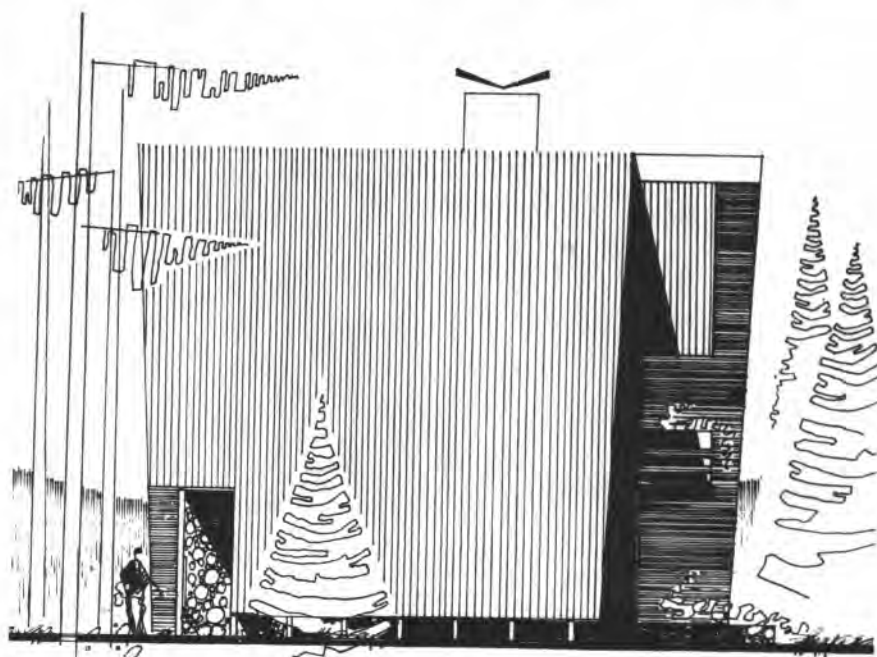
PRÍZEMIE

Obr. 176. Rodinný dom vhodný pre horské oblasti mimo súvislej zástavby tradičných intravilánov. Okrem obytného prízemnia má obytné podkrovie. Polovica domu je podpivničená. V pivnici je umiestnené ústredné kúrenie aj garáž. Keď sa využijú všetky izby (okrem obývacej) aj na spanie, stavba posluží pre sedemčlennú rodinu. Objekt má masívny stredný múr z kamenného alebo tehlového muriva, prípadne betónu (s kamenným obkladom), na ktorý nadväzujú ostatné časti konštrukcie z dreva vrátane stropov. V súťaži „Byt — rodina — spokojnosť“ získal projekt tretiu cenu. Zastavaná plocha bez terasy je 130,0 m².

1 — vstupné zádverie (1,2 m²), 2 — obytná hala s voľne situovaným schodiskom do horného podlažia a so zariadením na stolovanie (28,0 m²), 3 — šatňa (4,0 m²), 4 — komora a odkladací priestor na lyže (7,0 m²), 5 — izba osvetlená oknami v šikmej strešnej rovine (9,0 m²), 6 — obývacia izba s krbom (36,0 m²), 7 — terasa, 8 — WC s umývadlom (2,5 m²), 9 — kuchyňa (5,0 m²), 10 — špajza (2,0 m²), 11 — predsieň (4,8 m²), 12 — kúpeľňa (3,0 m²), 13 — izba (18,0 m²), 14 — balkón, 15 — komora, 16 — WC s umývadlom (1,8 m²), 17 — izba (14,0 m²), 18 — izba rodičov (14,2 m²).

Autor: Ing. arch. L. Farkaš, Bratislava

BOČNÝ POHĽAD

Obr. 177. Podkrovné rodinné domy.

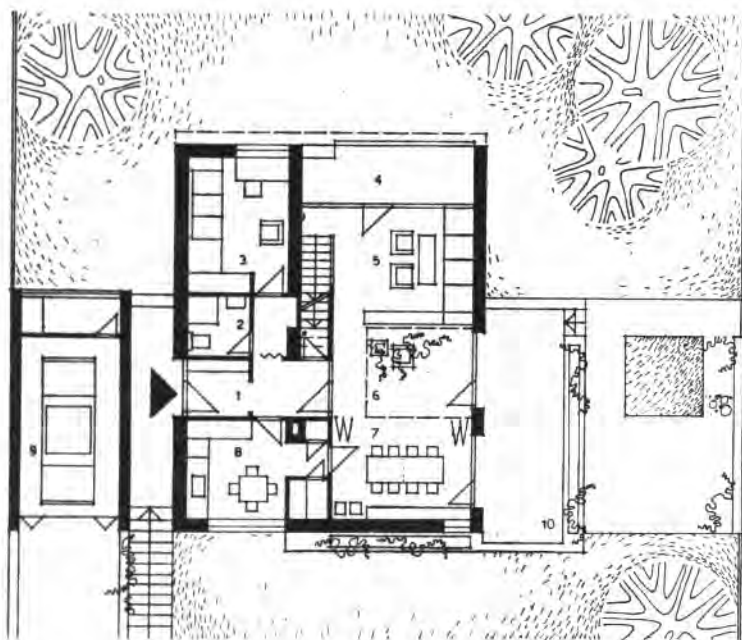
Hore — Murovaná stavba na svahu s galériou na úrovni prvého poschodia, prízemie sa využíva ako technické podlažie (Maďarsko). Dole — Celodrevená stavba; prízemie aj podkrovia sa využíva na obytné účely. Realizácia v súťaži „Rodinný dom 1969“ získala štvrtú cenu.

POHĽAD Z ULICE

BOČNÝ POHĽAD

← PRÍZEMIE

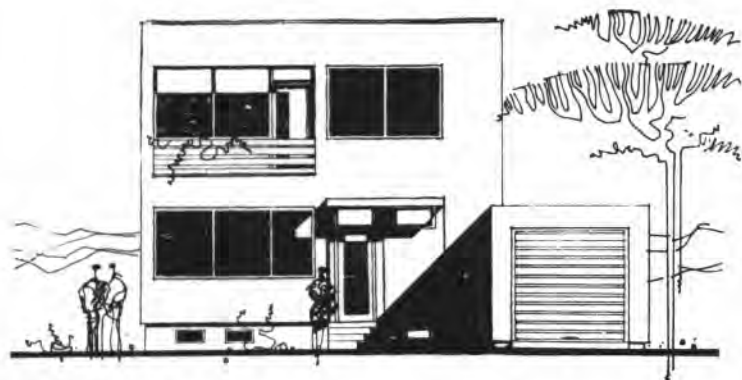
↗ POSCHODIE

Obr. 178. Dvojpodlažný izolovaný rodinný dom s čiastočným podpiwničením a prístavbou garážou. Spoločenská a obývacia časť na obidvoch podlažiach má zaujímavo riešené dimenzie. Obe sú spojené otvorenou galériou, ktorá vznikla prerušením časti stropu nad prízemím. Dom je vhodný pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Kotolňa ústredného kúrenia je umiestnená v suteréne. Zastavaná plocha bez garáže a terasy je 111,5 m².

1 — predsieň (9,0 m²), 2 — WC so sprchou a umývadlom (3,2 m²), 3 — izba (12,0 m²), 4 — loggia, 5 — obytná hala so schodiskom

(17,5 m²), 6 — hala cez dve podlažia (9,5 m²), 7 — jedáleň, ktorú možno uzavrieť skladacou stenou (12,0 m²), 8 — kuchyňa so špajzou (11,5 m²), 9 — garáž s dielňou, 10 — terasa, 11 — izba rodičov, (12,2 m²), 12 — obytná galéria (v zadnej časti možno upraviť ďalšiu uzavretú izbu so schodiskom (30,0 m²), kúpeľňa so sprchou a WC (5,9 m²), 14 — izba (12,0 m²), 15 — pracovňa (12,0 m²), 16 — balkón.

Autor: Prof. Ing. arch. Jozef Lacko, Ing. arch. V. Mikulášová, Bratislava.

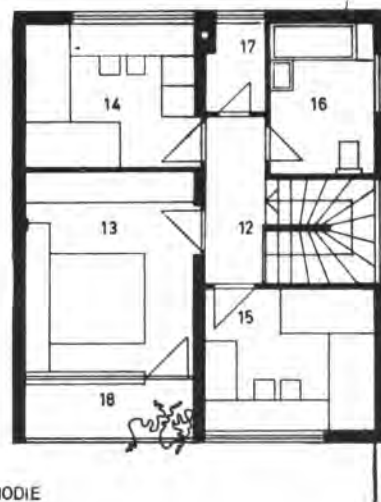
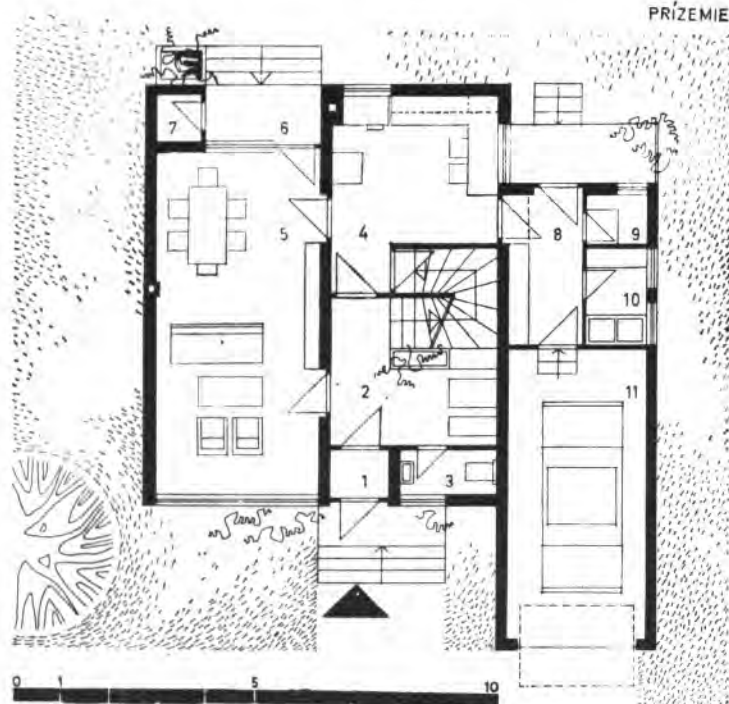

POHĽAD Z ULICE

PRÍZEMIE

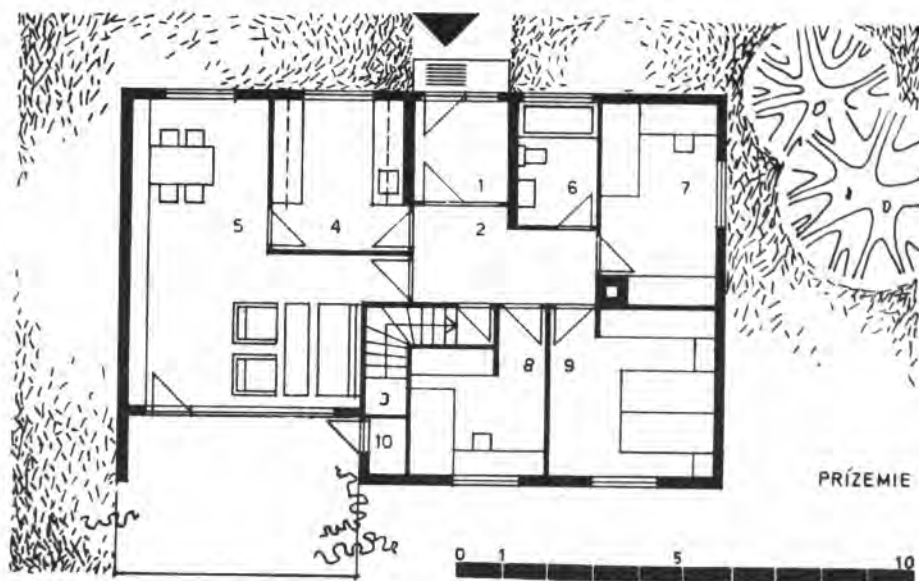
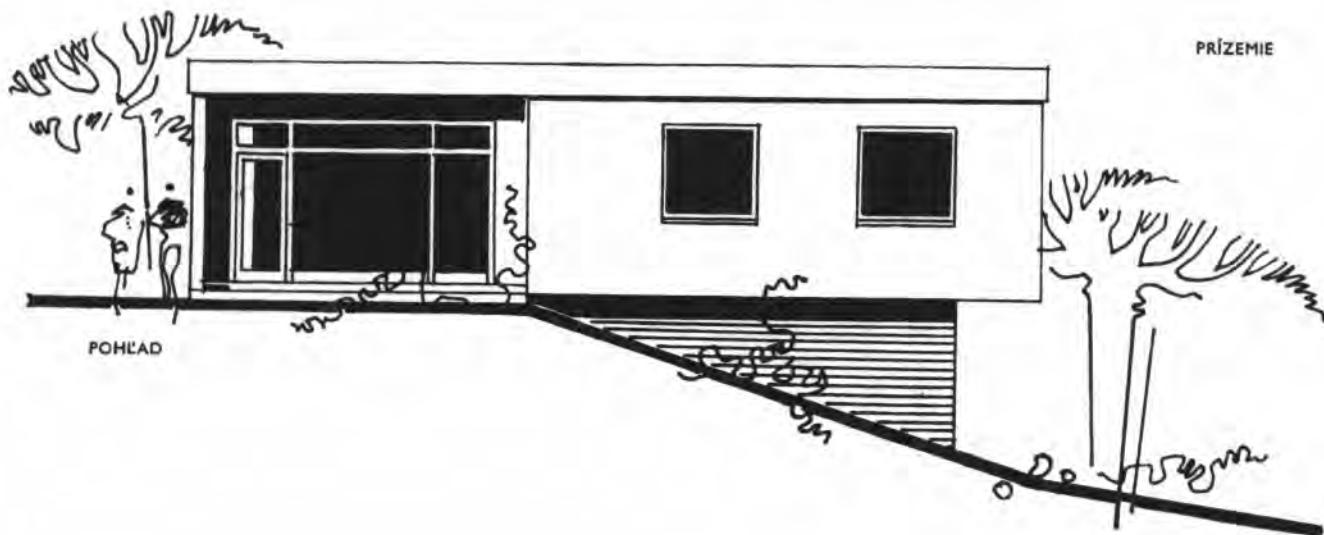
PRIEČNY REZ

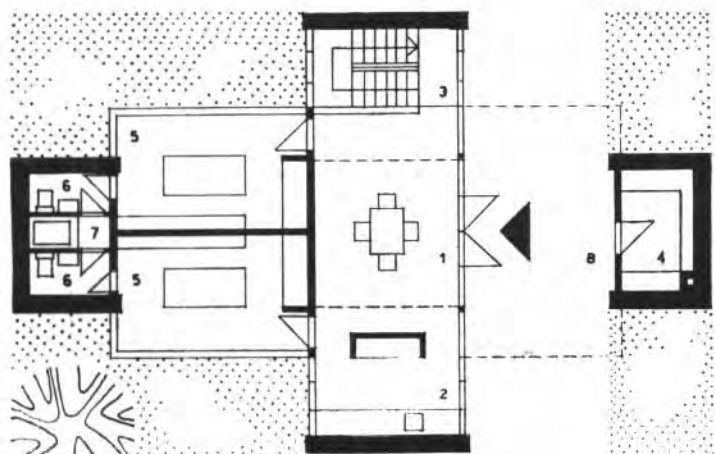
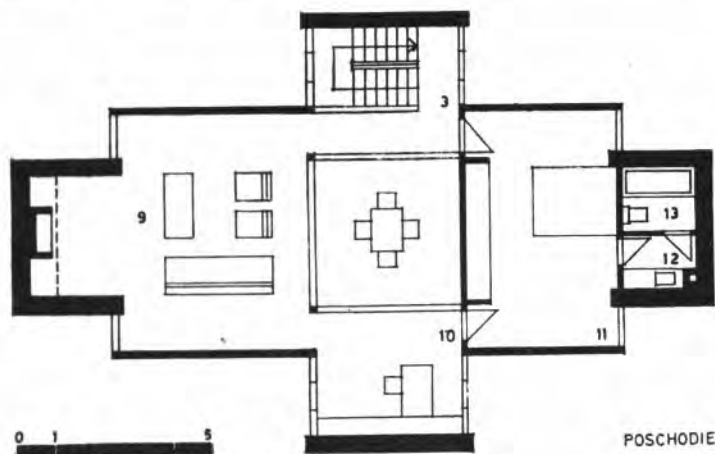
POSCHODIE

Obr. 179. Dvojpodlažný rodinný dom s pivnicou a garážou. Vzhľadom na pôdorysné riešenie kuchynskej a komunikačnej časti je vhodný aj na výstavbu na vidieku pre rodiny zaoberajúce sa poľnohospodárskou činnosťou. Môže sa riešiť aj ako dvojdom. Vhodný je pre šesťčlennú rodinu. Zmenšením obývacej izby možno získať ešte jednu izbu navyše. Kotel ústredného kúrenia je umiestnený v suteréne. Zastavaná plocha je 64,0 m²; s hospodárskou časťou a garážou 94,0 m².

1 — vstupné zádverie, 2 — obývacia hala so schodiskom do druhého podlažia (7,6 m²), bez schodiska 3 — WC s umývadlom, 4 — kuchyňa (11,2 m²), 5 — obývacia izba (23,1 m²), 6 — loggia, 7 — sklad záhradného náradia, 8 — chodba (9,6 m²), 9 — špajza, 10 — práčovňa (2,4 m²), 11 — garáž, 12 — predsieň, 13 — izba rodičov (13,2 m²), 14 — izba (19,6 m²), 15 — izba (9,3 m²), 16 — kúpeľňa s WC (6,3 m²), 17 — šatňa, 18 — loggia.
Autor: Ing. arch. M. Kalinovský, Košice.

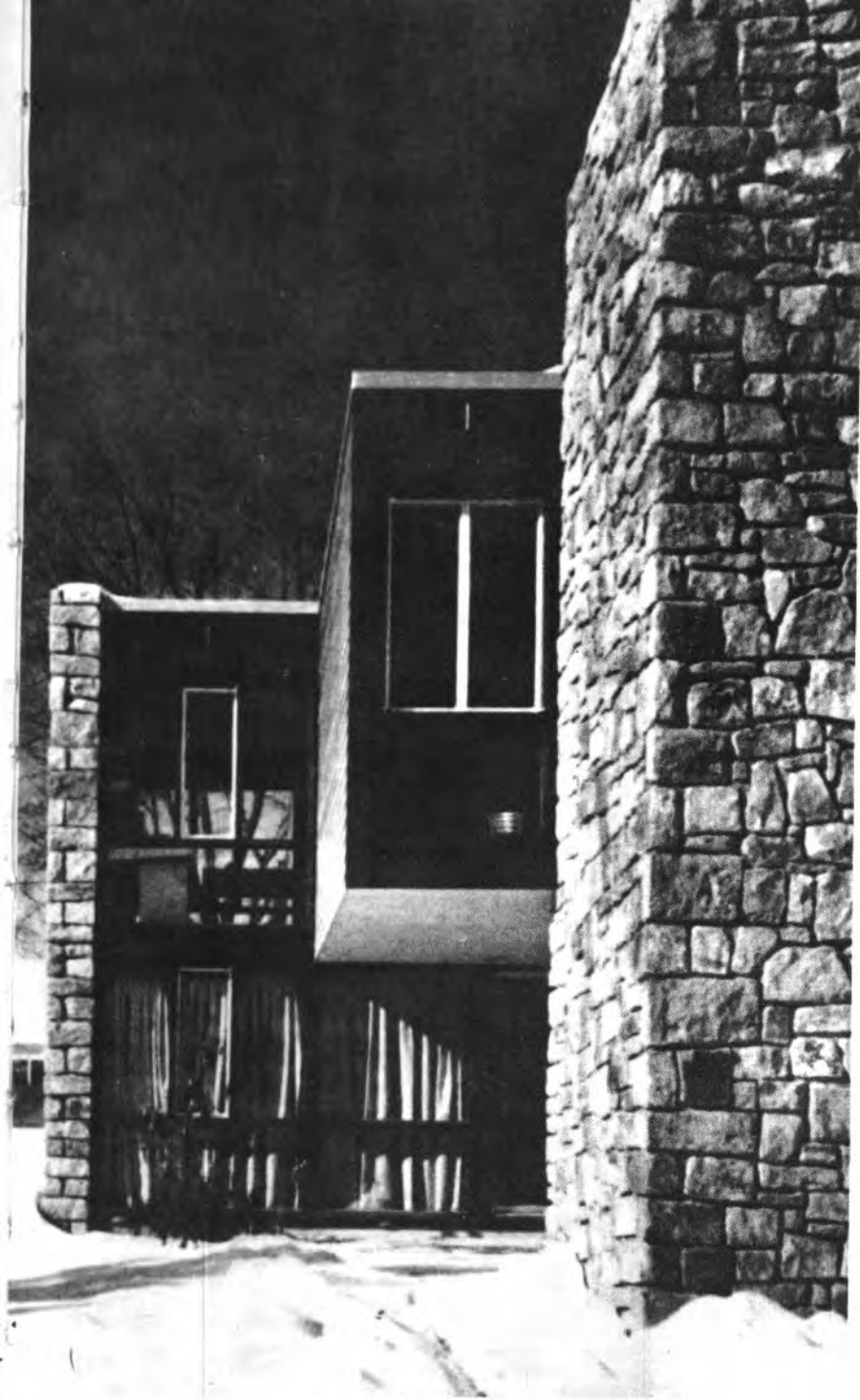
Obr. 180. Priemyselne vyrábaný trojspaňový rodinný dom (Völlinger GK, NSR) z drevnej hmoty. Dispozičné riešenie možno aplikovať aj v svojpomocnej výstavbe. Vhodný je pre štvorčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 111,2 m².
 1 — vstupné zádverie (3,12 m²), 2 — predsieň (10,0 m²), 3 — schody do suterénu, 4 — kuchyňa (9,3 m²), 5 — obývacia izba (27,0 m²), 6 — kúpeľňa s WC (4,2 m²), 7 — detská izba (9,6 m²), 8 — detská izba (9,6 m²), 9 — izba rodičov (13,6 m²), 10 — sklad záhradného náradia (1,1 m²), 11 — terasa.

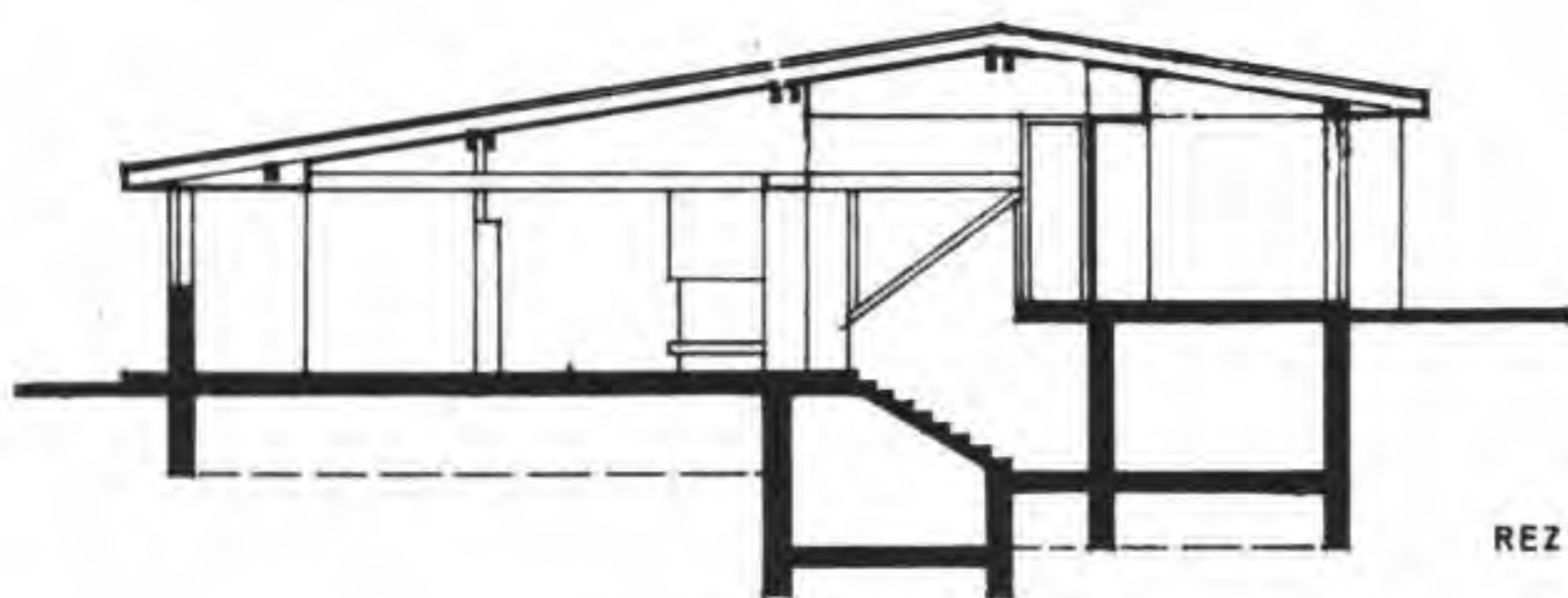
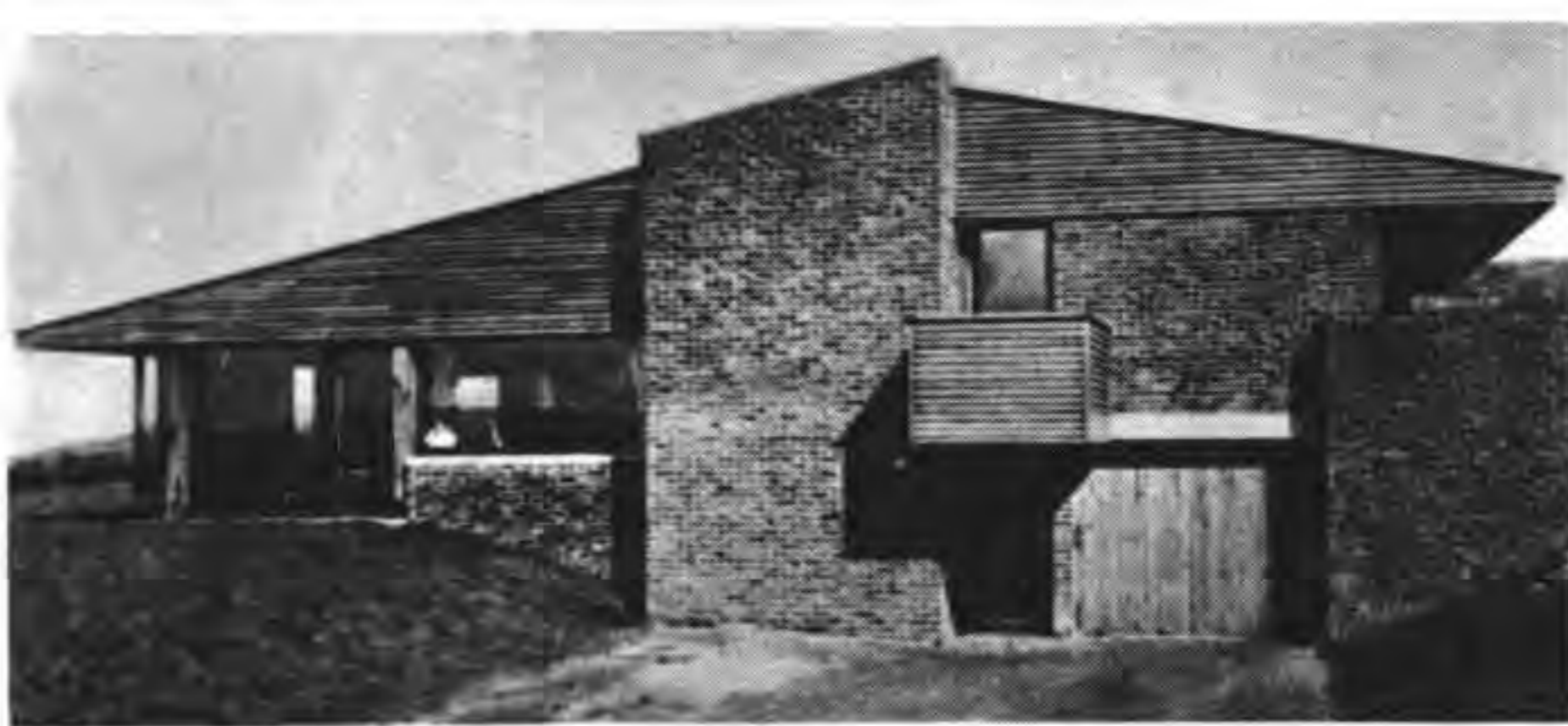

Obr. 181. Dvojpodlažný luxusný rodinný dom so zaujímavým členeným pôdorysom a jedáľenskou halou cez obe podlažia. Vhodný je pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Stredná časť prízemí a celé poschodie okrem izby rodičov predstavujú tzv. voľné riešenie dispozície bez dôsledného oddeľovania jednotlivých funkčných priestorov a častí bytu priečkami, resp. dverami. Zaujímavá kombinácia materiálov vo vonkajšom stvárnení a niektoré čiastkové prvky tohto riešenia možno tvorivo aplikovať. Zastavaná plocha je 124,0 m².

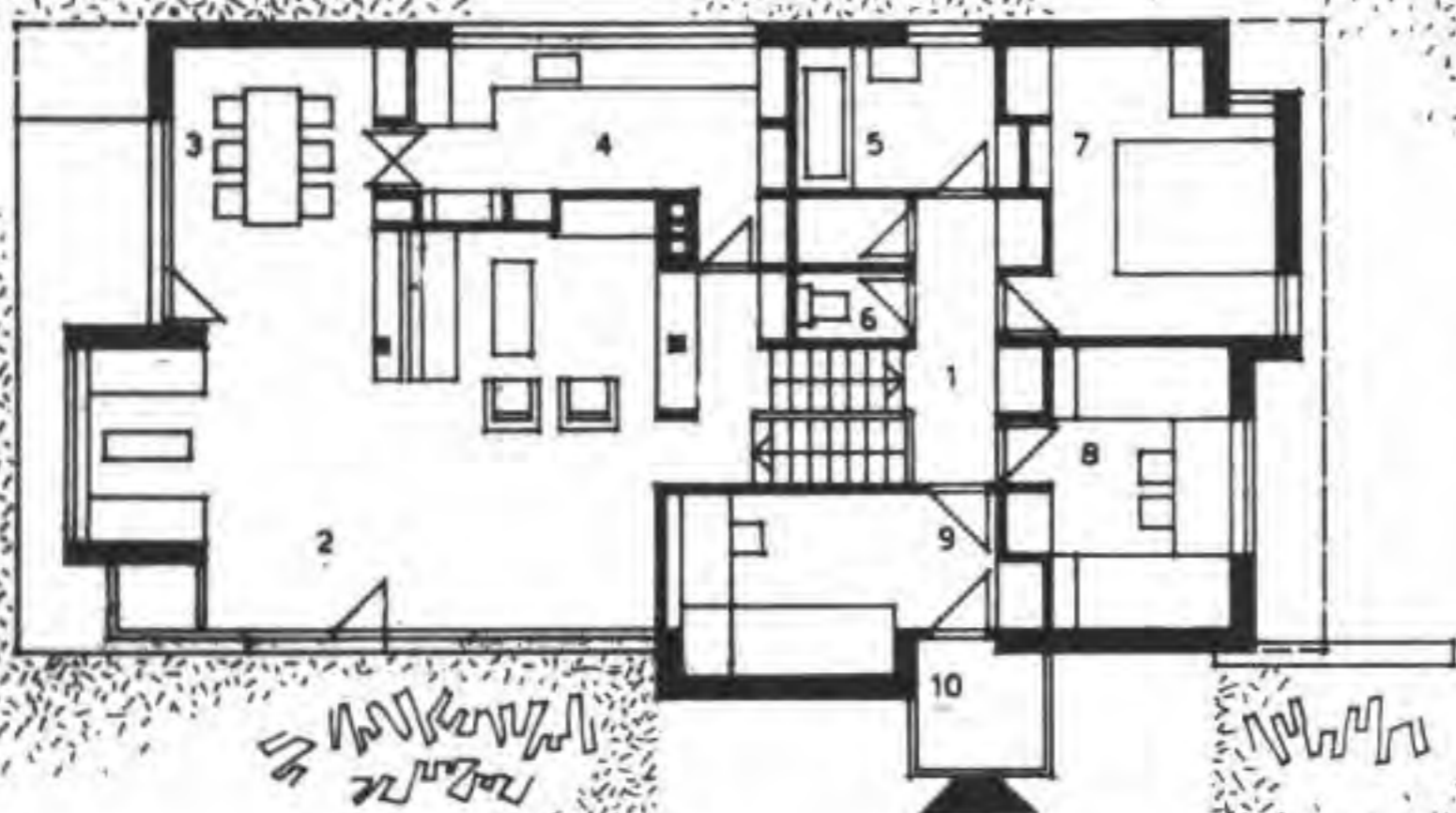
1 — vstupná a jedáľenská hala (19,8 m²), 2 — kuchyňa (9,0 m²), 3 — schodisko, 4 — kotolňa na tekuté palivo sklad záhradného náradia (5,4 m²), 5 — izba (14,2 m²), 6 — WC s umývadlom, 7 — sprcha, 8 — krytý podjazd, prípadne parkovisko, 9 — obývací izba s krbom (36,0 m²), 10 — pracovňa (10,8 m²), 11 — izba rodičov (22,8 m²), 12 — umývaňa, 13 — kúpeľňa.

Autor: Arch. F. Schlesinger, USA.

HORNÉ PODLAŽIE

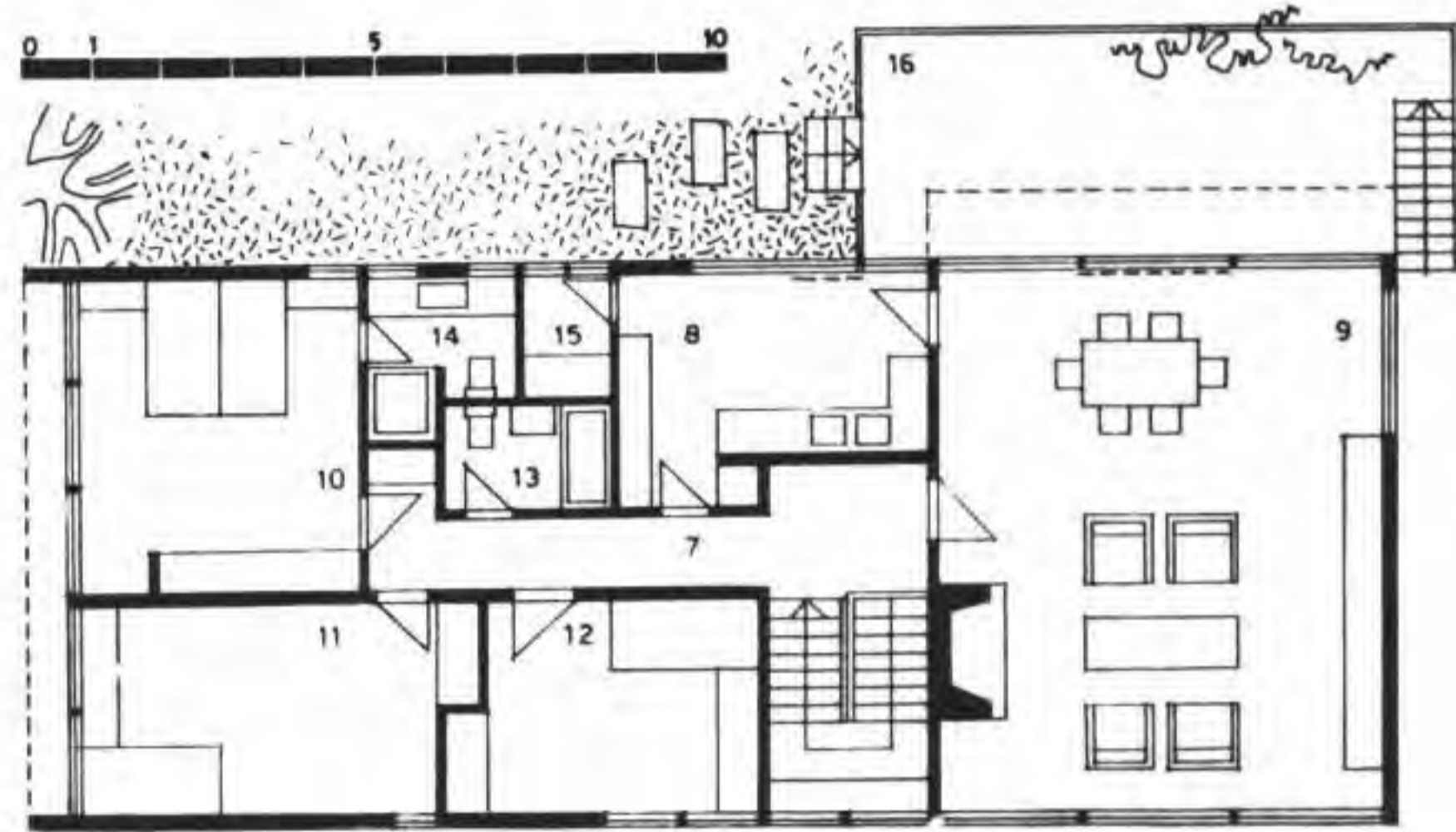
REZ
10

Obr. 182. Prízemný rodinný dom s čiastočne posunutými úrovňami. Vhodný je pre mierne svahovité staveniská. V spodnom podlaží je garáž, vstup a technické zariadenie s uskladňovacími priestormi. Objekt má zaujímavé tvary a vhodne kombinované plochy z dreva a rezného muriva. V interiéri má rozsiahlu spoločenskú časť a tri spálne na zvýšenom prízemí. Vhodný je pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha je 116,0 m².

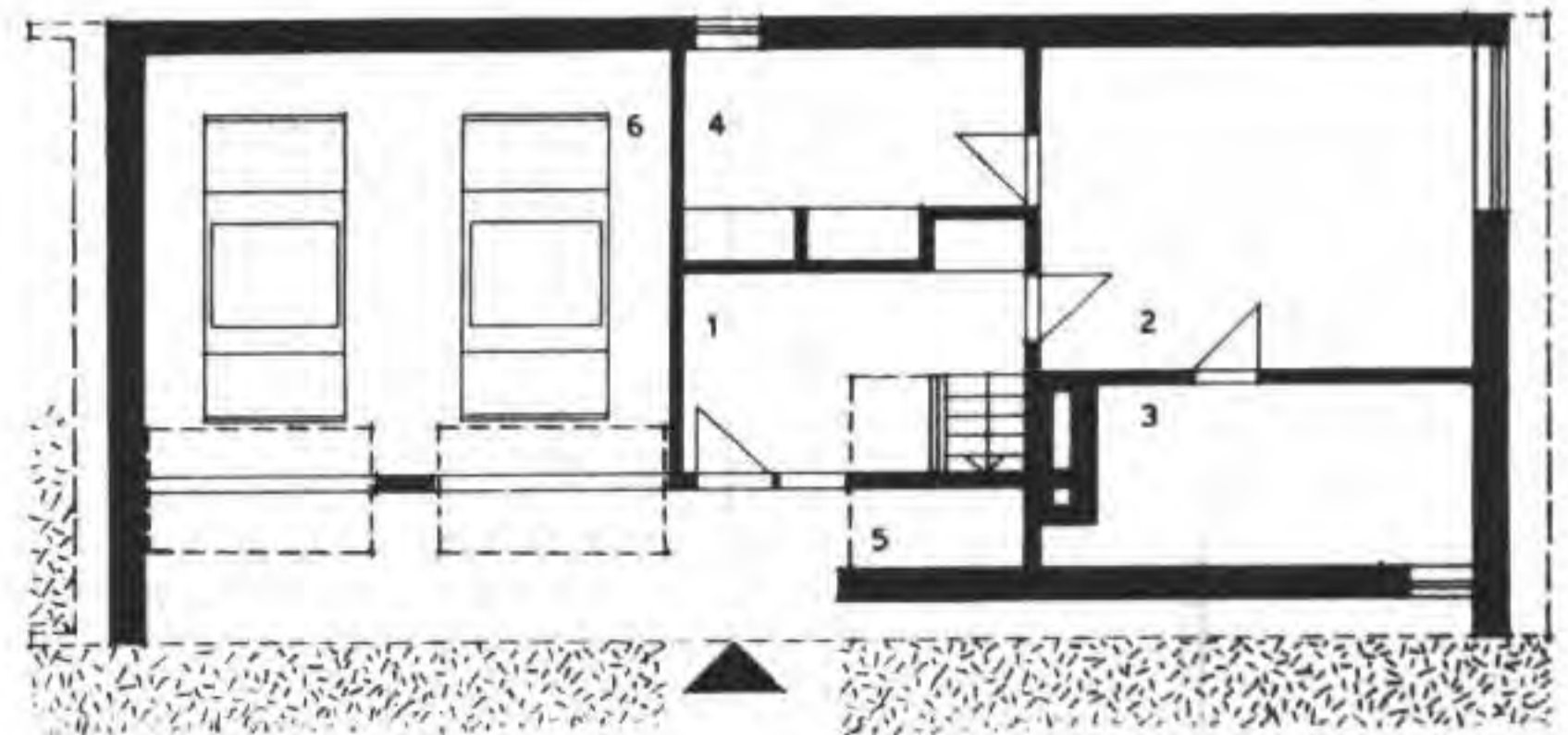
1 — horná podesta, 2 — obývacia izba (33,0 m²), 3 — jedáľenský kút (6,5 m²), 4 — kuchyňa (9,0 m²), 5 — kúpeľňa (5,0 m²), 6 — WC, 7 — izba rodičov (10,5 m²), 8 — izba (8,7 m²), 9 — izba (8,0 m²), 10 — balkón.

Autor: Arch. J. Percilier, Francúzsko.

HORNÉ PODLAŽIE

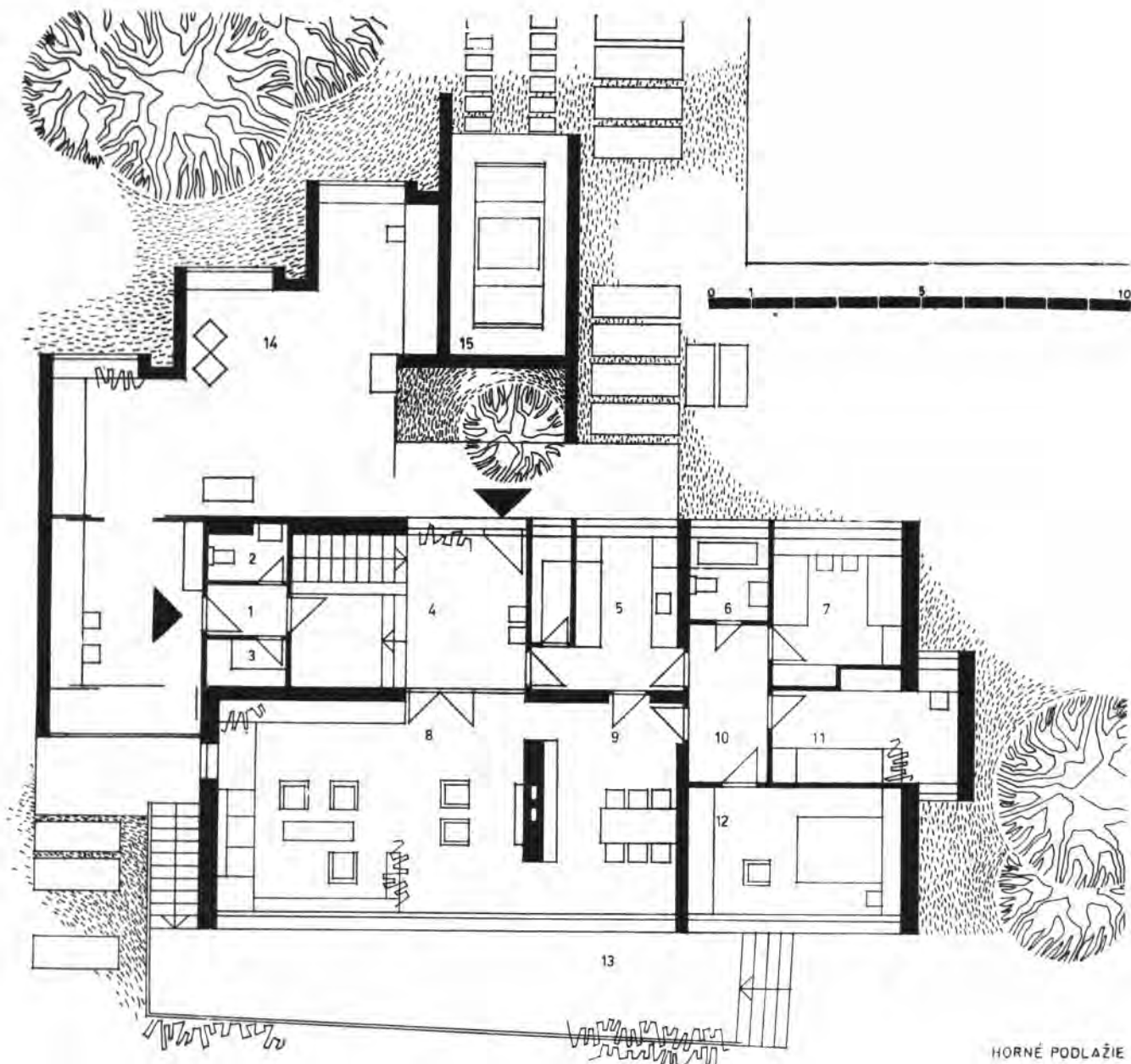

SPODNÉ PODLAŽIE

Obr. 183. Dom na svahovitom teréne pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu so značne dimenzovanými priestormi. Horné obytné podlažie má drevenú konštrukciu, technické prízemie tradičnú. Zastavaná plocha bez terasy je 124,1 m².

1 — vstupná hala so schodiskom, 2 — miestnosť pre hobby (22,0 m²), 3 — kotolňa na tekuté palivo (11,0 m²), 4 — sklad potravín a iných potrieb (10,7 m²), 5 — sklad záhradného náradia, 6 — dvojgaráž (36,8 m²), 7 — chodba, 8 — kuchyňa (12,1 m²), 9 — obývacia izba s krbom (48,0 m²), 10 — izba rodičov (17,6 m²), 11 — izba (15,8 m²), 12 — izba (12,1 m²), 13 — kúpeľňa s WC, 14 — sprchárň s umývadlom a WC, 15 — špajza, 16 — terasa.

Autor: Arch. W. Landsberg, USA.

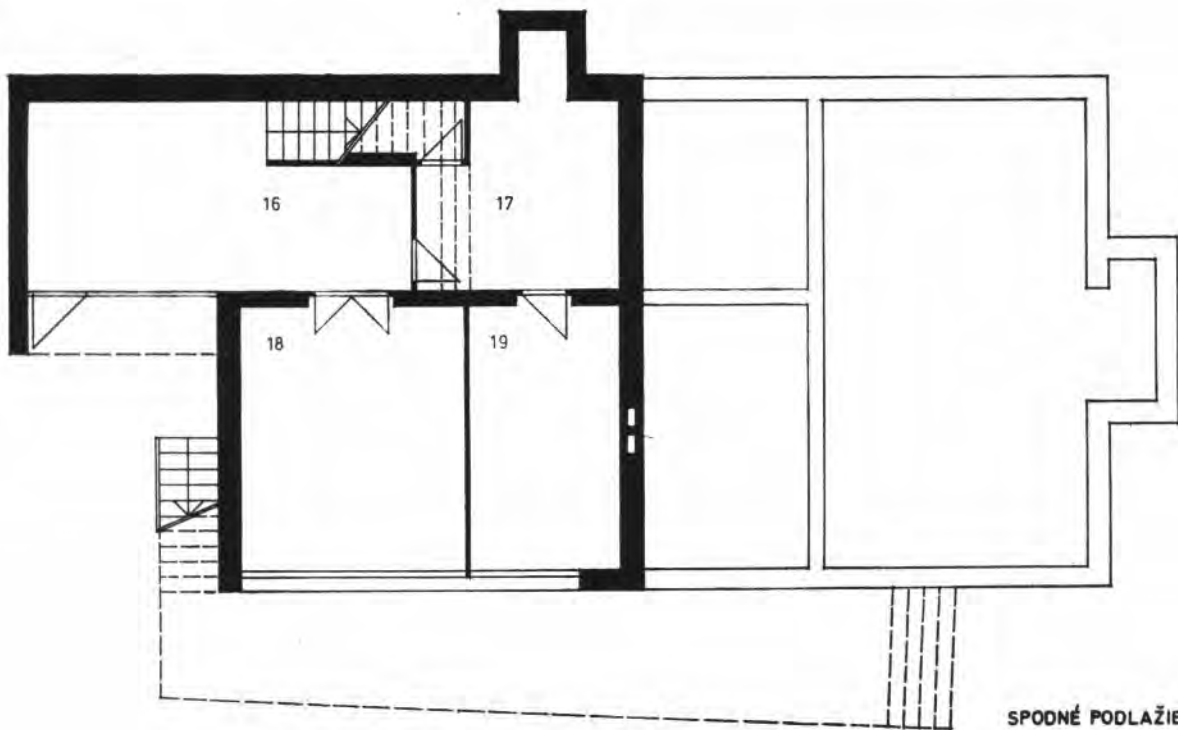

Obr. 184. Prízemný rodinný dom na svahovitom stavenisku so sochárskym ateliérom. Objekt je čiastočne podpivničený. Hlavný nástup je cez halu v spodnom podlaží, resp. priamo do haly v hornom podlaží. Ateliér je prístupný z bytu cez zádverie alebo priamo zvonku. Byt má tri spálne a je vhodný pre šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha bez ateliéru je 165,0 m², s ateliérom 243,0 m² (bez garáže).

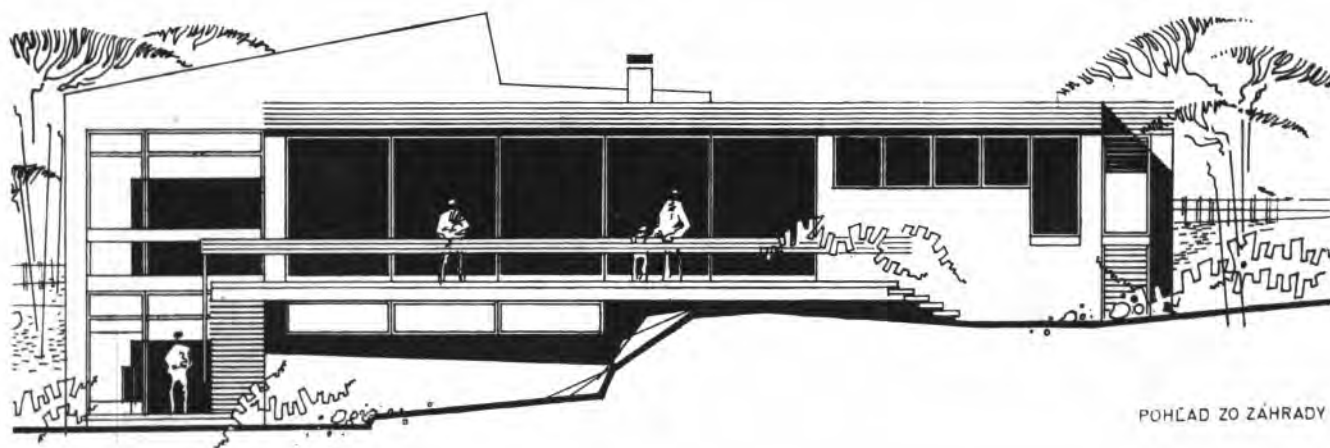
1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — WC s umývadlom (3,0 m²), 3 — komora (2,0 m²), 4 — hala so schodiskom do spodného pod-

lažia (20,0 m²), 5 — kuchyňa so špajzou (12,6 m²), 6 — kúpeľňa s WC (4,0 m²), 7 — izba (9,0 m²), 8 — obývacia izba s krbom (35,0 m²), 9 — jedáleň (15,0 m²), 10 — izba rodičov (15,0 m²), 11 — izba (11,5 m²), 12 — izba (15,0 m²), 13 — balkón, 14 — sochársky ateliér (55,0 m²), 15 — garáž, 16 — vstupná hala (24,5 m²), 17 — sklad paliva (16,0 m²), 18 — sklad náradia (20,0 m²), 19 — kotolňa (15,0 m²).

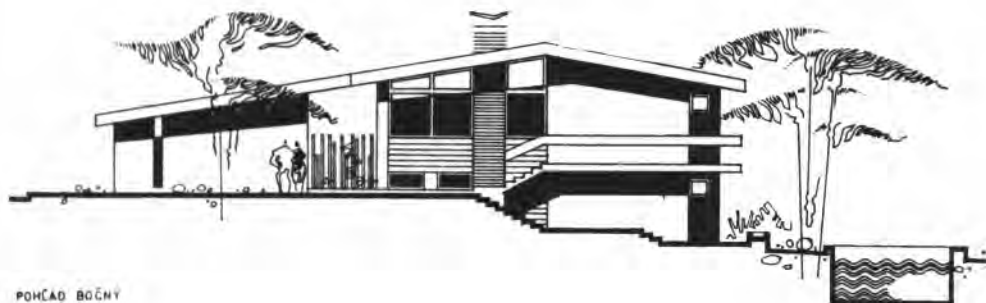
Autor: Ing. arch. A. Zimmerman, Bratislava.

SPODNÉ PODLAŽIE

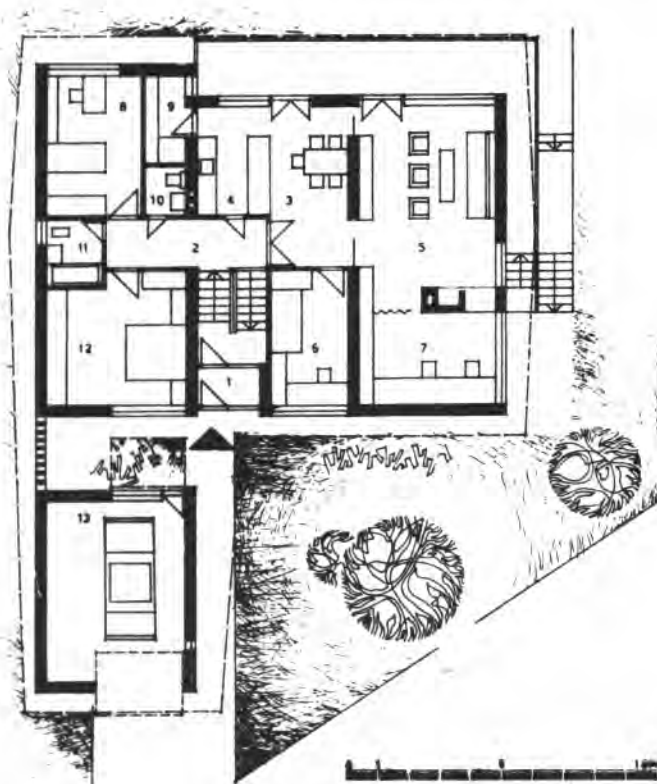
POHĽAD ZO ZÁHRADY

POHĽAD BOČNÝ

POHĽAD Z ULICE

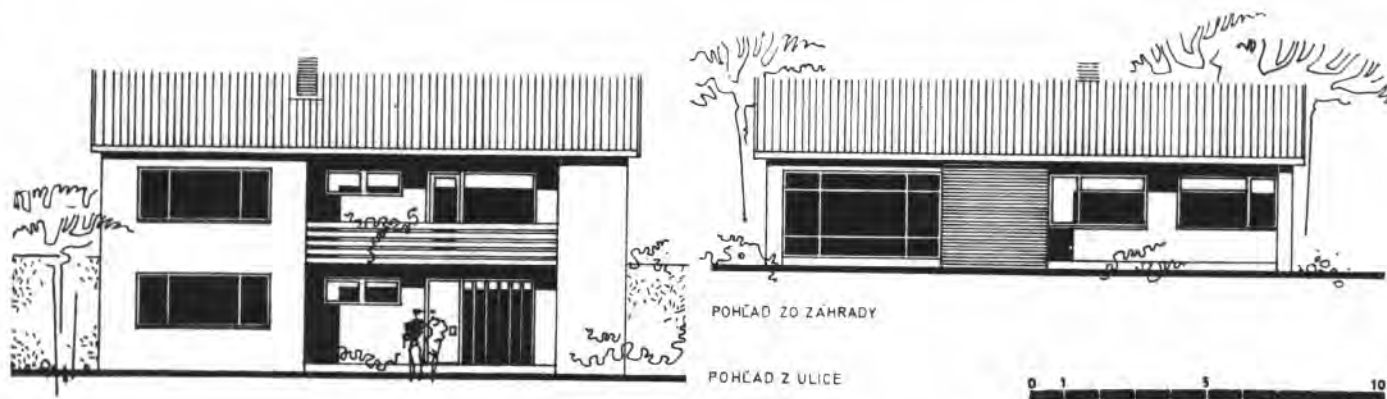

HORNÉ PODLAŽIE

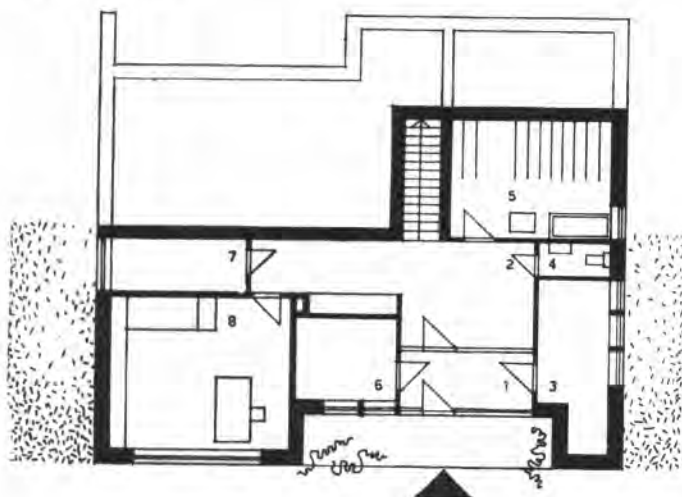
Obr. 185. Priestorový dvojpodlažný rodinný dom na svahovitom pozemku so spádom smerom na juh. Na hornom podlaží je komfortný troj-spáľňový byt vhodný pre päťčlennú rodinu a na spodnom podlaží menší byt pre dvojčlennú až trojčlennú rodinu s ostatnými uskladňovacími a technickými priestormi včítane kotolne ústredného kúrenia. Zastavaná plocha bez garáže a terasy je 178,0 m².

1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — predsieň (7,5 m²), 3 — jedáleň (12,5 m²), 4 — kuchyňa oddelená od jedálne len nábytkom (8,0 m²), 5 — obývacia izba s krbom (28,0 m²), 6 — izba (11,2 m²), 7 — pracovňa (13,0 m²), 8 — izba (13,5 m²), 9 — špajza (3,2 m²), 10 — WC s umývadlom (1,9 m²), 1.1 — kúpeľňa (4,0 m²), 12 — izba rodičov (18,0 m²), 13 — garáž.

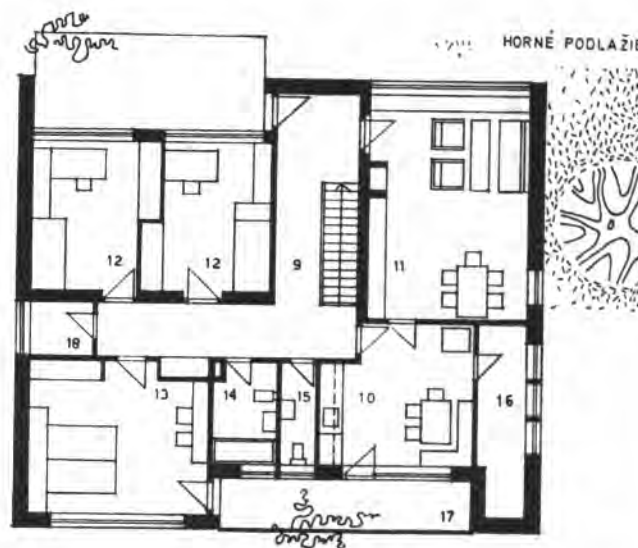
Autor: Ing. arch. J. Antal, Bratislava

SPODNÉ PODLAŽIE

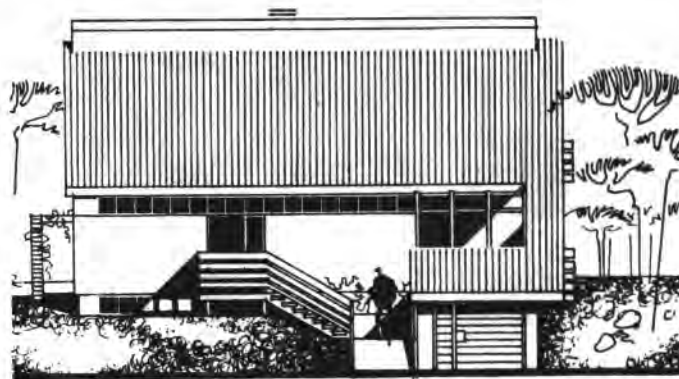
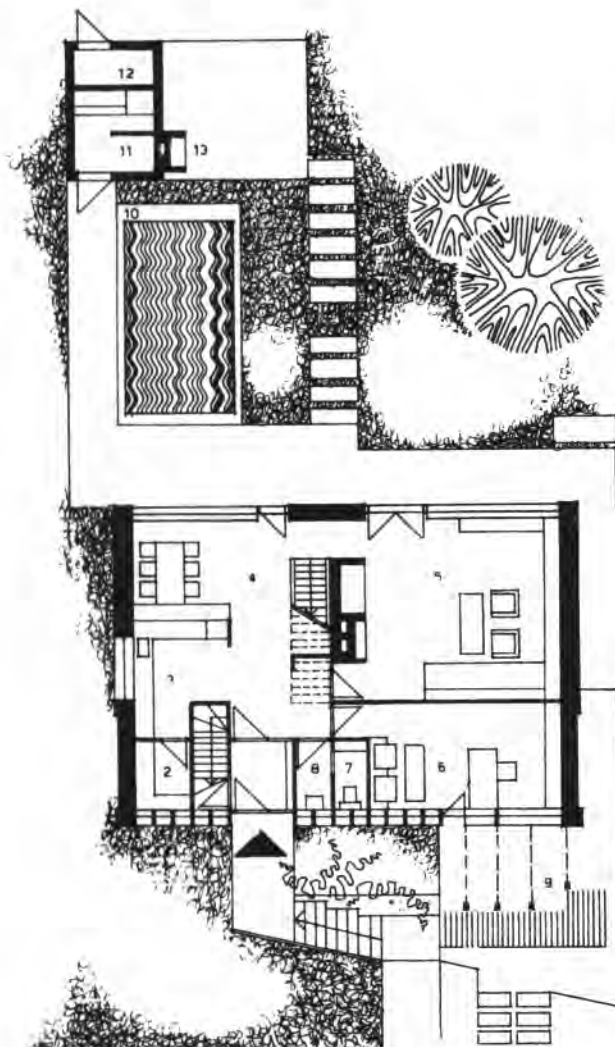

HORNÉ PODLAŽIE

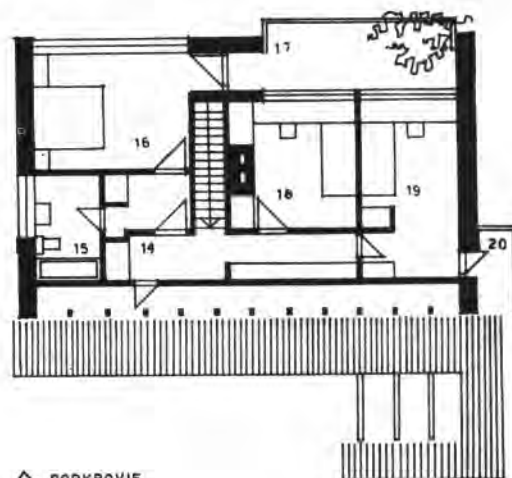

Obr. 186. Rodinný dom tradičnej konštrukcie na svahovitý terén (asi 15°) s nástupom cez spodné podlažie prevažne technického charakteru orientované k ulici. Horné podlažie slúži v plnom rozsahu obytnému účelu pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Spodné podlažie možno alternatívne riešiť aj ako garsónku pre mladomanželov alebo starých rodičov. Vykurovanie je centrálné. Zastavaná plocha horného podlažia je 171,0 m².
1 — vstupné zádverie, 2 — hala, 3 — pivnica, 4 — WC s umývad-

lom, 5 — práčovňa a sušiareň (14,5 m²), 6 — kotolňa (6,4 m²), 7 — dielňa — hobby (5,6 m²), 8 — pracovňa, miestnosť viacúčelového využitia podľa povahy rodiny (21,5 m²), 9 — predsieň, 10 — kuchyňa s jedálenským kútom (15,3 m²), 11 — obývacia izba s krbom (28,2 m²), 12 — izby detí (13,3 m²), 13 — izba rodičov (21,0 m²), 14 — kúpeľňa (4,6 m²), 15 — WC s umývadlom, 16 — komora, 17 — loggia, 18 — šatňa.
Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

POHĽAD Z ULICE

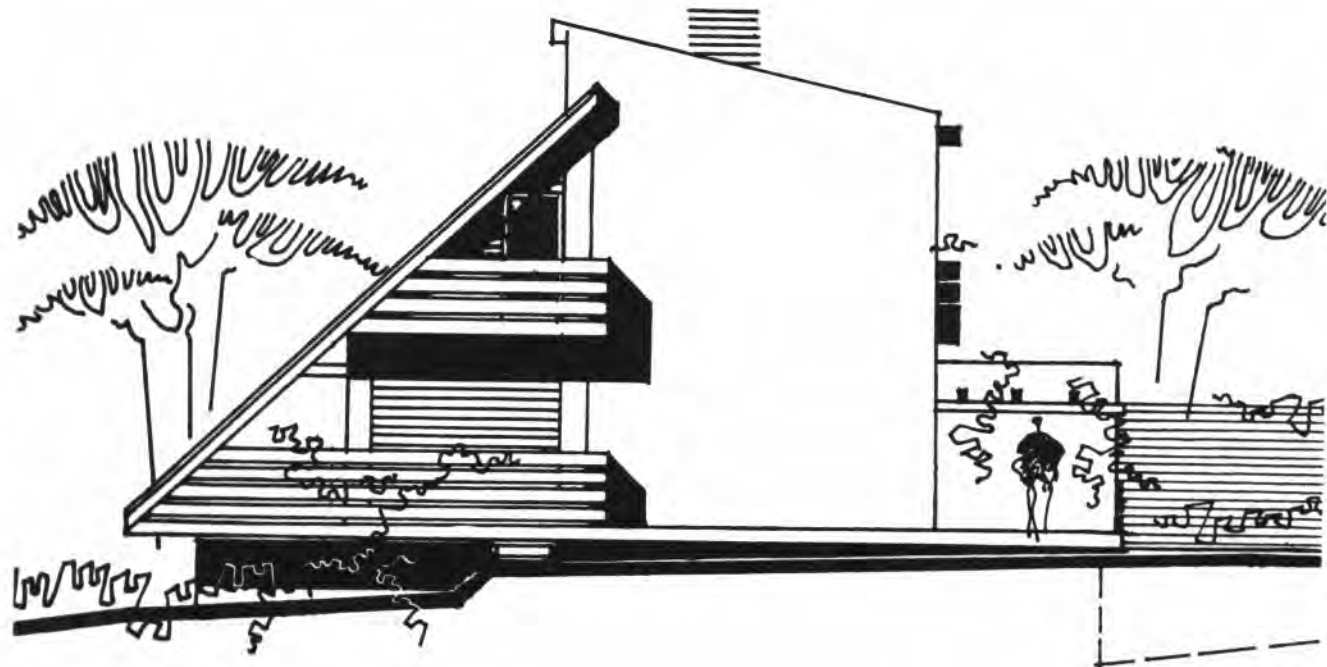
PODKROVIE

PRÍZEMIE

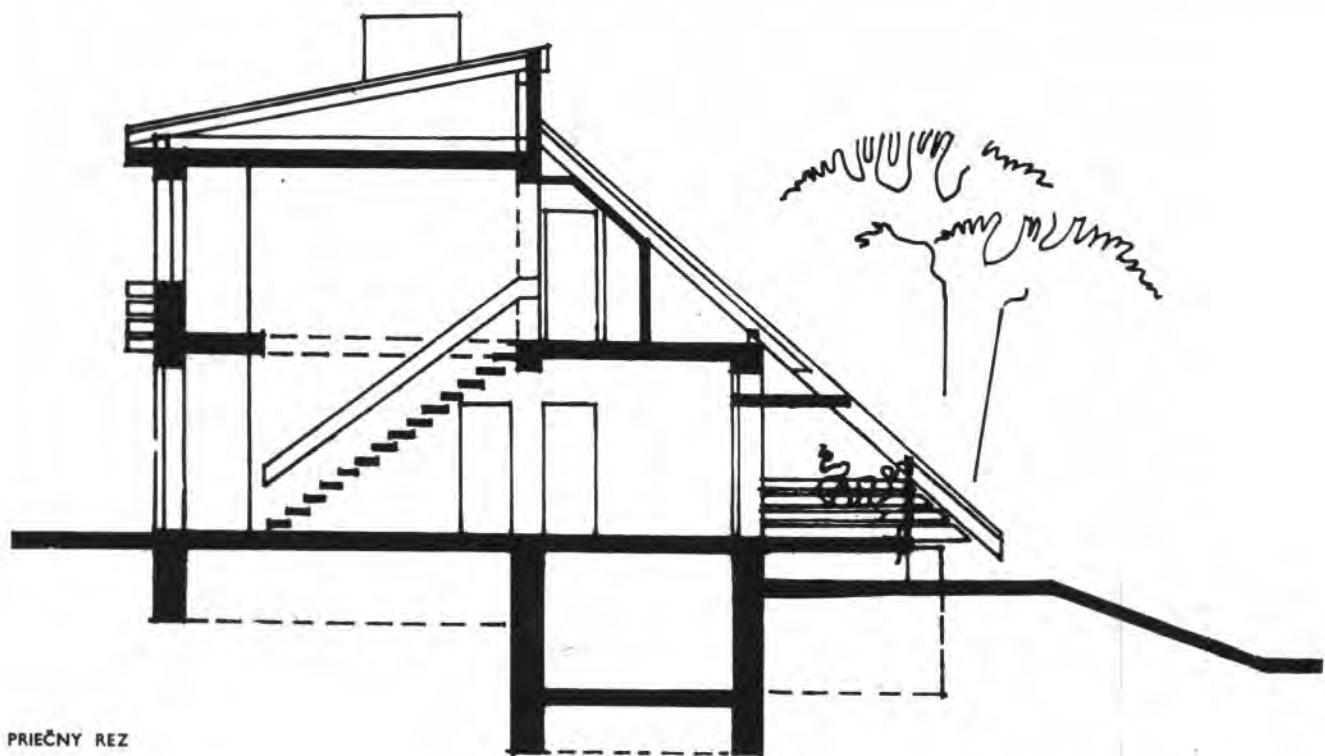

Obr. 187. Samostatne stojaci dvojpodlažný rodinný dom originálneho tvaru na svahovitom stavenisku a s úplným podpiwničením aj garážou. Vhodný je pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu, resp. pri využití pracovne ako ďalšej izby aj pre osemčlennú až osemčlennú rodinu. Vo dvore je bazén a stavba sauny s vonkajším krbom. Zastavaná plocha včítane garáže je 126,0 m².
1 — zvetrvie, 2 — špajza (3,5 m²), 3 — kuchyňa (3,8 m²), 4 —

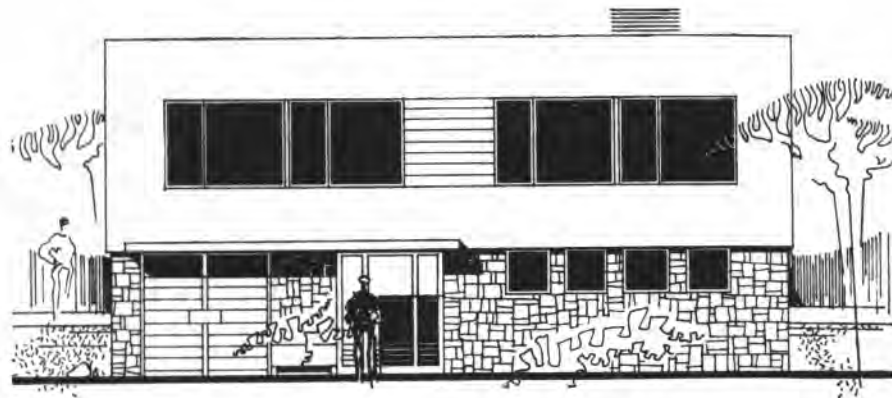
jedáľenský kút (18,5 m²), 5 — obývacía izba (26,5 m²), 6 — pracovňa (12,0 m²), 7, 8 — WC s umývadlom (3,5 m²), 9 — terasa (9,0 m²), 10 — bazén (3 × 5,5 m), 11 — sauna (5,0 m²), 12 — sklad náradia (2,0 m²), 13 — terasa s voľným krbom (16,0 m²), 14 — chodbová šatňa (10,0 m²), 15 — izba rodičov (14,0 m²), 17 — loggia (10,0 m²), 18 — izba (12,0 m²), 19 — izba (13,0 m²), 20 — balkón (2,5 m²).
Autor: Ing. arch. L. Kušník, Bratislava.

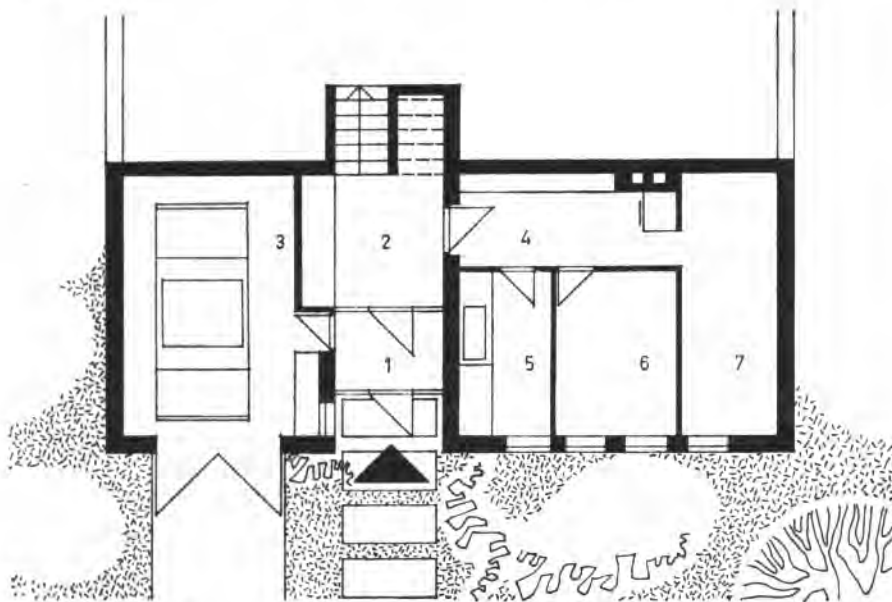
BOČNÝ POHLAD

PRIEČNY REZ

POHĽAD Z ULICE

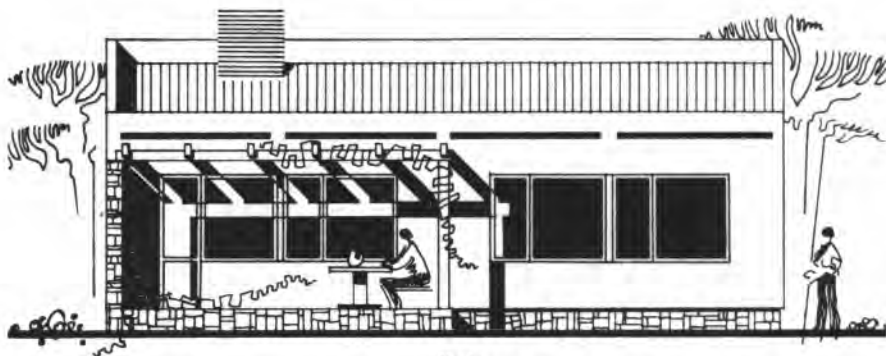

SPODNÉ PODLAŽIE

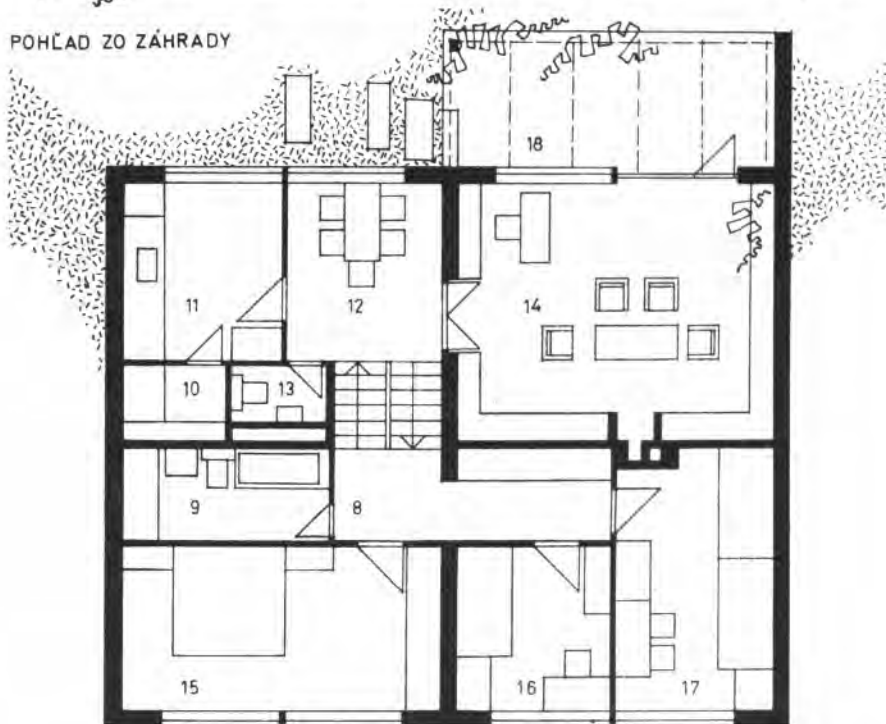
Obr. 188. Rodinný dom na svahovitej staveniská s tromi podlažiami posunutými o polovicu výšky. Vhodný je pre päťčlennú rodinu. Vyčlenením garáže mimo objektu možno získať ďalšiu obytnú miestnosť. Zastavaná plocha je 123,0 m².

1 — vstupné zádverie (3,0 m²), 2 — predsieň (10,0 m²), 3 — garáž (15,0 m²), 4 — kotolňa (7,0 m²), 5 — práčovňa (5,0 m²), 6 — sklad (6,0 m²), 7 — sklad uhlia (8,0 m²), 8 — predsieň (10,0 m²), 9 — kúpeľňa (3,0 m²), 10 — špajza (3,0 m²), 11 — kuchyňa (9,0 m²), 12 — jedáľenský kút (9,0 m²), 13 — WC (2,5 m²), 14 — obývacia izba s krbom (27,0 m²), 15 — izba rodičov (18,0 m²), 16 — izba (9,0 m²), 17 — izba (15,0 m²), 18 — terasa (15,0 m²).

Autori: Ing. arch. V. Malinovský, Košice

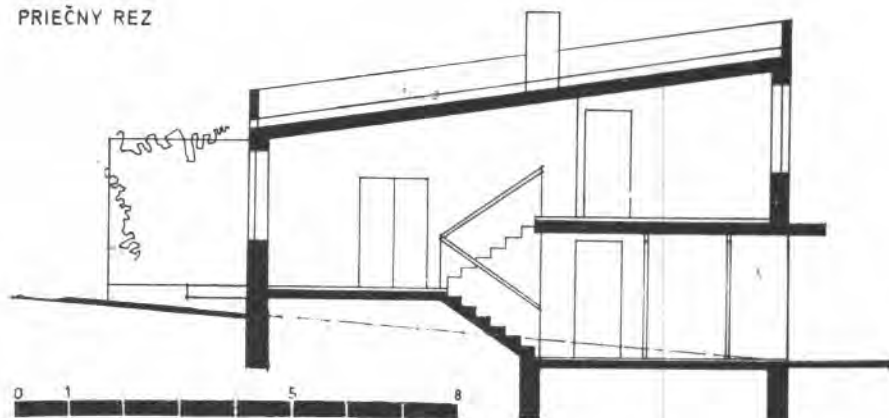

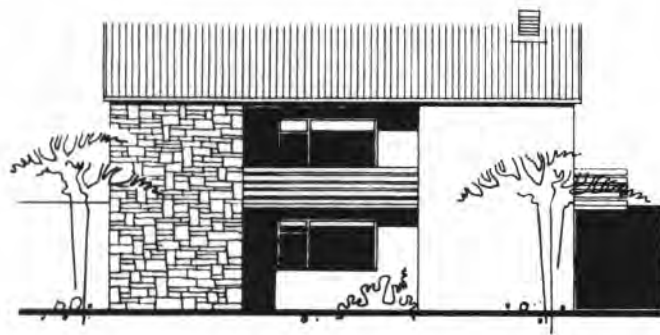
POHĽAD ZO ZÁHRADY

HORNÉ PODLAŽIE

PRIEČNY REZ

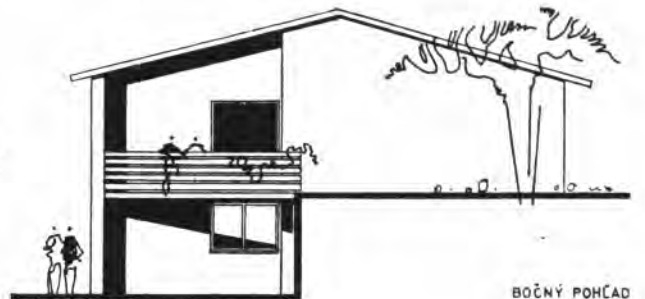

POHĀD Z ULICE

POHĀD ZO ZĀHRADY

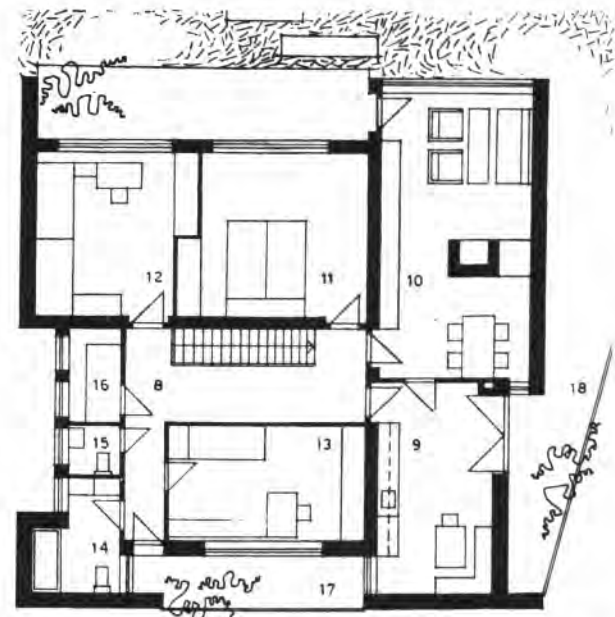
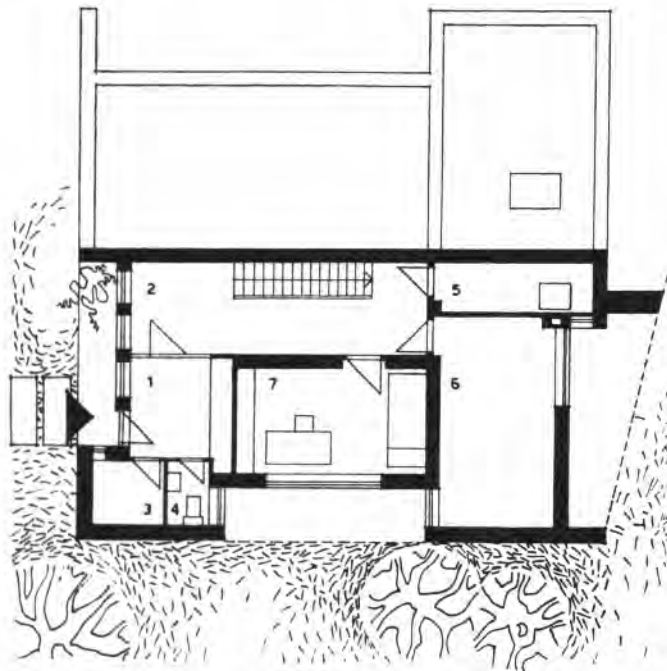

BOĀNÝ POHĀD

BOĀNÝ POHĀD

SPODNÉ PODLAŽIE

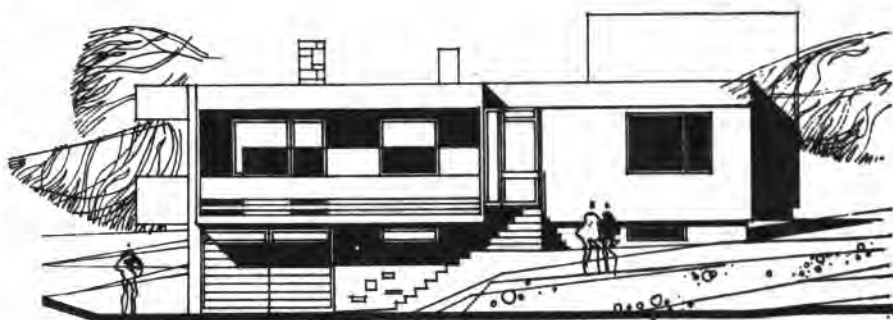
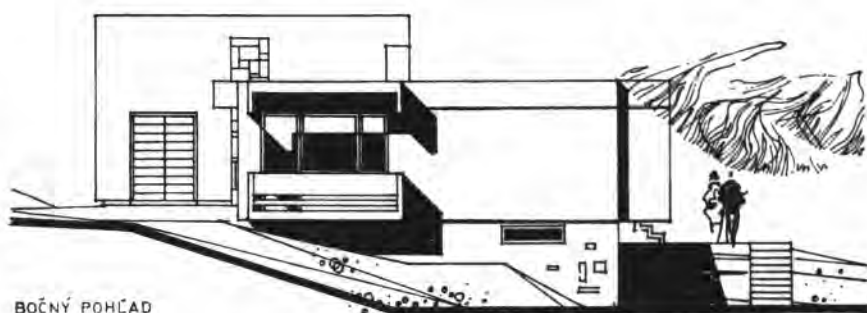
HORNÉ PODLAŽIE

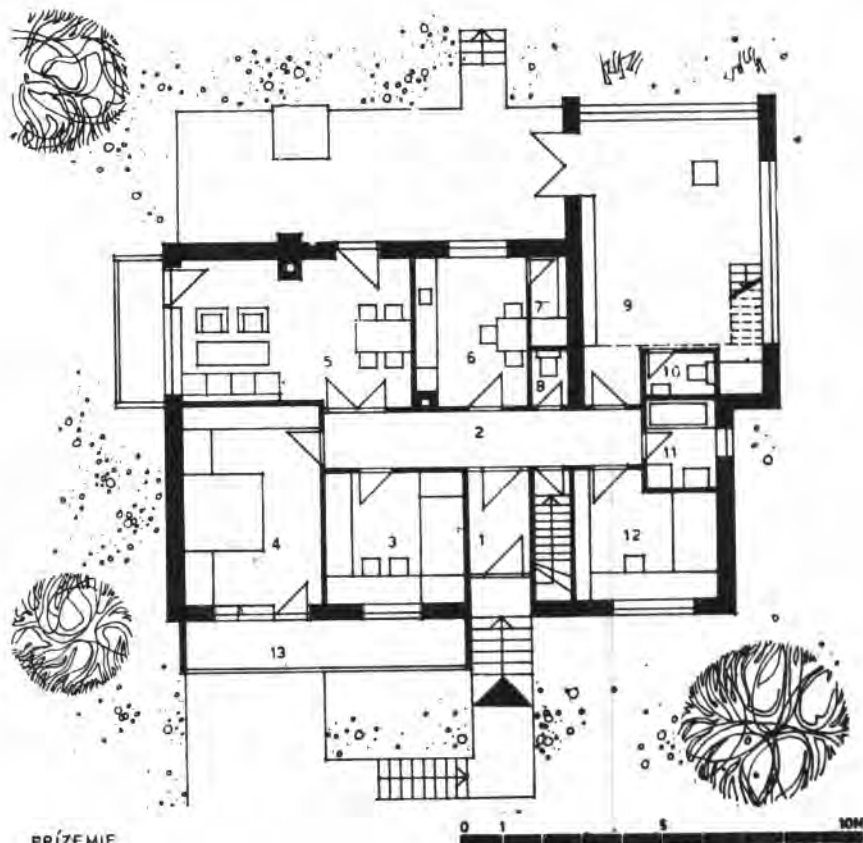
Obr. 189. Rodinný dom tradičnej konštrukcie na svahovitý terén so spádom k ulici. Vstup je z boku. Prvé podlažie v rozsahu asi 50 % zastavanej plochy plní komunikačné, technické a čiastočne obytné funkcie. Druhé podlažie slúži v plnom rozsahu obytnému účelu pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Výškový rozdiel asi 300 cm na dĺžke domu sa využíva na spojenie obývacej izby priamo s obytnou zeleňou v zadnej časti pozemku. Dom nie je podpivničený, zastavaná plocha horného podlažia je 170 m².

1 — vstupné zádverie, 2 — hala so schodiskom, 3 — komora, 4 — WC s umývadlom, 5 — kotolňa na plyn alebo tekuté palivo, 6 — dielňa, miestnosť na hobby (16,5 m²), 7 — izba, pracovňa (12,5 m²), 8 — predsieň, 9 — kuchyňa s východom na terasu s možnosťou stolovania vonku (16,5 m²), 10 — obývacia izba s krbovým telesom oddeľujúcim jedálský kút (28,0 m²), 11 — spálňa rodičov (19,3 m²), 12 — izba (16,7 m²), 13 — izba (15,0 m²), 14 — kúpeľňa (4,8 m²), 15 — WC s umývadlom, 16 — špajza, 17 — loggia, 18 — terasa (balkón).

Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

POHĽAD

Obr. 190. Prízemný rodinný dom so sochárskym ateliérom na svahovitom pozemku s polovičným podpivničením. Z ateliéru sa môže prípadne vytvoriť štvrtá spálňa. V suteréne je okrem iného kotolňa ústredného kúrenia a garáž. Zastavaná plocha obytnej časti je 128,0 m² a s ateliérom (bez terasy) 168,0 m².

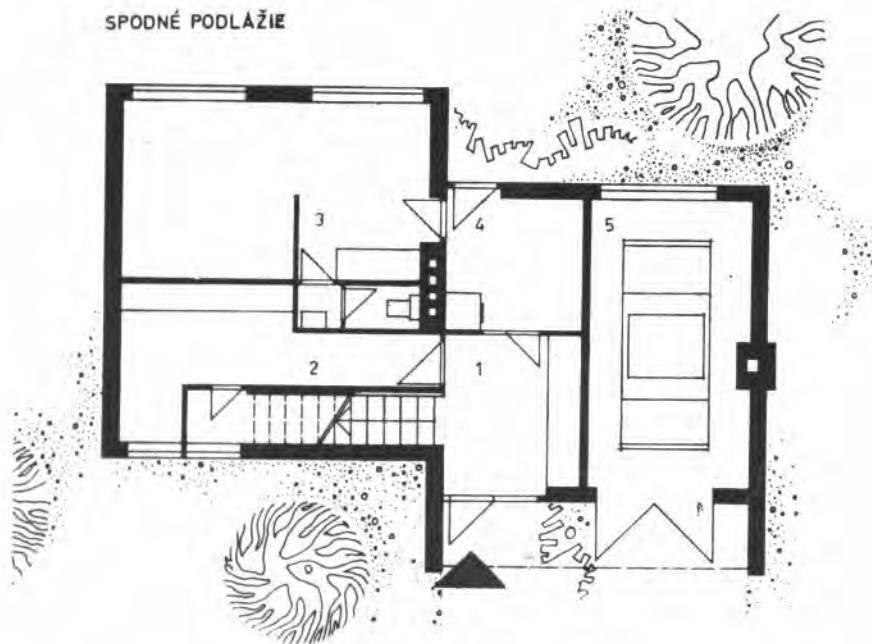
1 — vstupné zádverie (3,0 m²), 2 — chodba (10,0 m²), 3 — izba (11,5 m²), 4 — izba rodičov (16,0 m²), 5 — obývacia izba s krbom (26,5 m²), 6 — kuchyňa (10,0 m²), 7 — špajza (2,0 m²), 8 — WC (1,5 m²), 9 — ateliér (26,5 m²), 10 — WC (1,0 m²), 11 — kúpeľňa (3,0 m²), 12 — izba (11,0 m²), 13 — balkón.

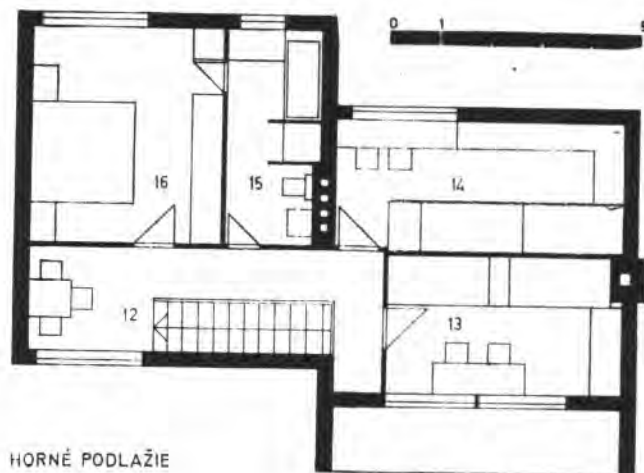
Autor: Ing. arch. J. Huntier a Ing. arch. V. Dubovský, Bratislava.

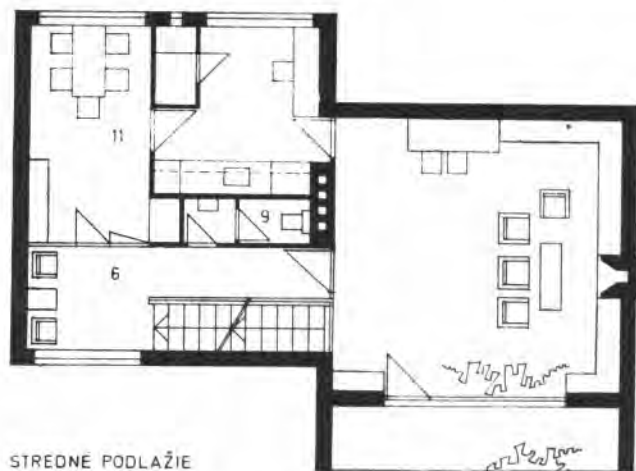
POHLAD Z ULICE

SPODNÉ PODLAŽIE

HORNÉ PODLAŽIE

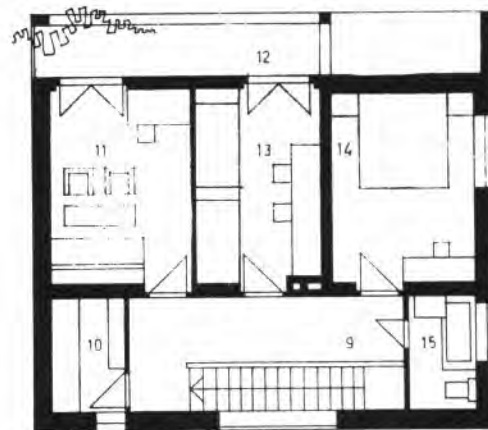
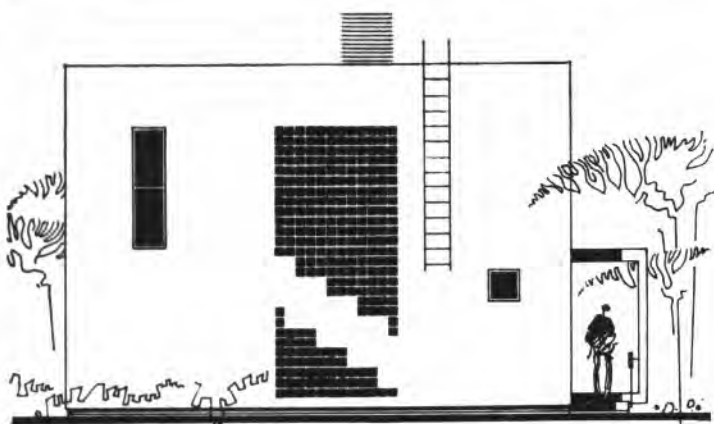
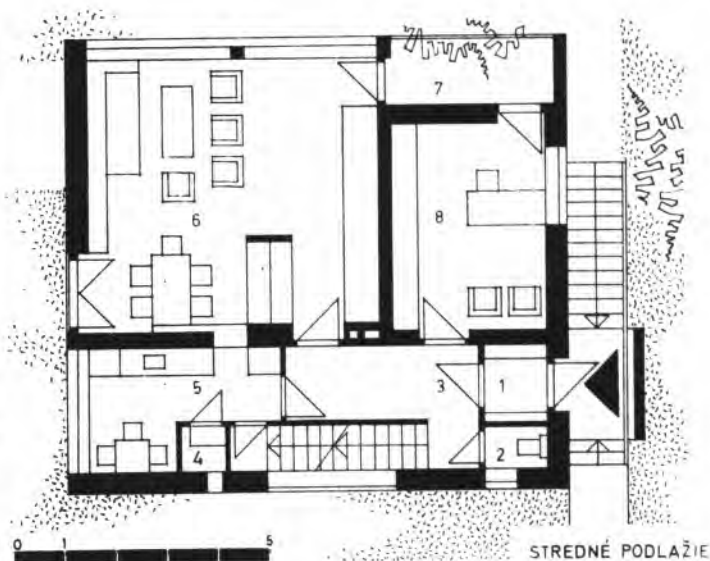
STREDNÉ PODLAŽIE

Obr. 191. Rodinný dom s včlenenou garážou na mierne svahovité terény pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Spodné podlažia možno alternatívne upraviť na malú bytovú jednotku, pracovňu alebo ateliér na špeciálne účely. Do technickej časti sa umiestňuje ústredné kúrenie. Objekt možno uplatniť aj v zástavbe formou dvojdomov alebo v rade niekoľkých sekcií. Zastavaná plocha je 86,0 m².

1 — hala (7,5 m²), 2 — pivnica (9,5 m²), 3 — kotolňa so sklodom

paliva (19,0 m²), 4 — práčovňa (6,0 m²), 5 — garáž, 6 — hala so schodiskom (12,0 m²), 7 — loggia, 8 — obývacia izba s krbom (29,0 m²), 9 — WC s predsieňou (2,0 m²), 10 — kuchyňa (5,0 m²), 11 — jedáleň (9,8 m²), 12 — hala, 13 — izba (12,2 m²), 14 — izba (14,5 m²), 15 — kúpeľňa so sprchou a WC (7,1 m²), 16 — izba rodičov (15,2 m²).

Autor: Ing. arch. V. Malinovský Košice

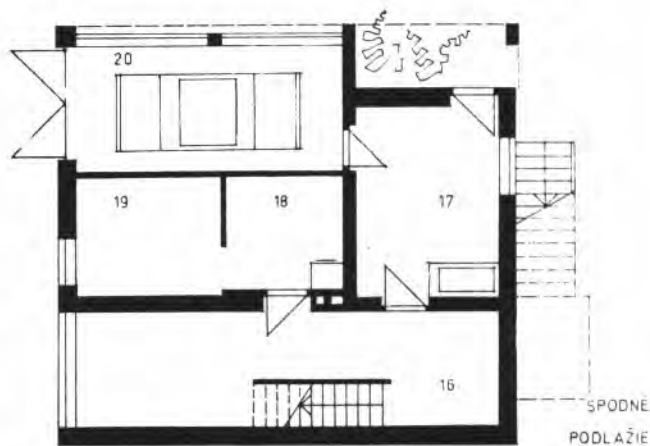

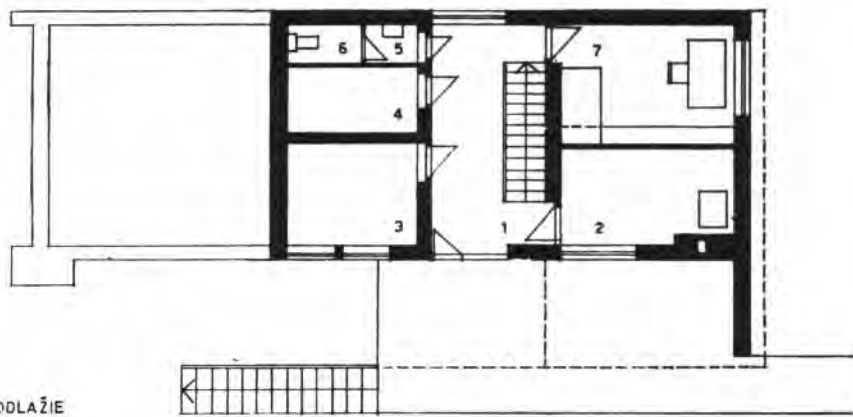
POHĽAD Z ULICE

Obr. 192. Izolovaný rodinný dom s dvoma obytnými podlažiami na svahovitom pozemku so spádom na juh od cesty. Hlavný vstup je do stredného podlažia, kde sa sústreďuje obytná časť. V hornom podlaží je spálňová časť a spodnom podlaží sú technické prístupy s garážou. Objekt je vhodný pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Zastavaná olocha je 87,0 m².

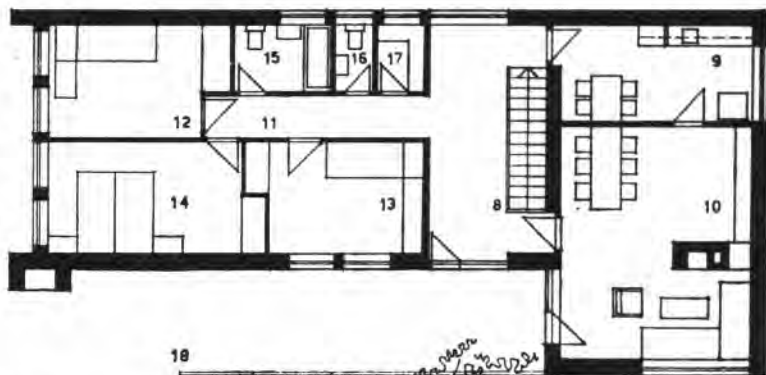
1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — WC (1,0 m²), 3 — hala so schodiskom (10,0 m²), 4 — špajza (1,0 m²), 5 — kuchyňa (8,0 m²), 6 — obývacia izba (26,0 m²), 7 — loggia (5,0 m²), 8 — izba — pracovňa (12,0 m²), 9 — hala so schodiskom (15,0 m²), 10 — šatňa (4,0 m²), 11 — izba (12,0 m²), 12 — loggia, 13 — izba (10,0 m²), 14 — izba rodičov (12,0 m²), 15 — kúpeľňa (4,0 m²), 16 — pivnica (21,0 m²), 17 — práčovňa (12,0 m²), 18 — kotolňa (6,0 m²), 19 — sklad paliva (7,5 m²), 20 — garáž.

Autor: Ing. arch. F. Konček, Bratislava

SPODNÉ PODLAŽIE

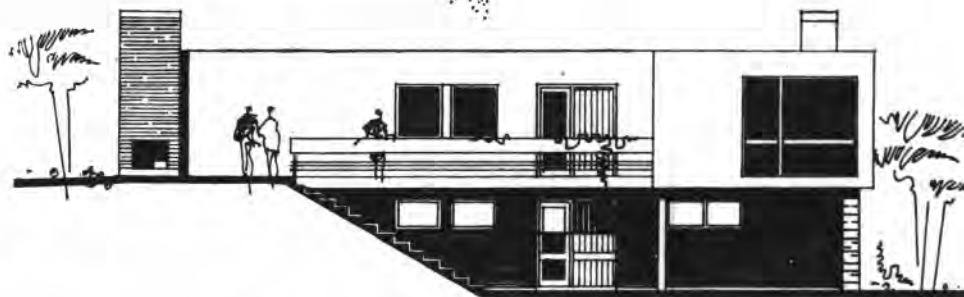

HORNÉ PODLAŽIE

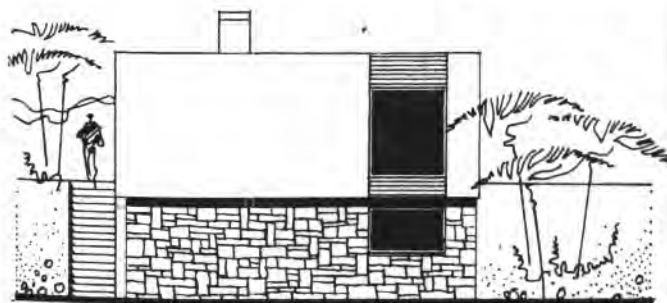
Obr. 193. Rodinný dom tradičnej konštrukcie pre svahovitý terén s prevýšením o celé podlažie. Vhodný je pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu pri dôslednom oddelení spálňovej časti od ostatného bytu. Obývacia izba sa spája s hornou úrovňou pozemku cez terasu balkónovej konštrukcie, ktorá zároveň vytvára chránený priestor pri vstupe (na prízemí) a v zadnej časti je doplnená exteriérovým ohniskom krbu. Plocha horného podlažia je 144,4 m².

1 — hala so schodiskom do druhého podlažia, 2 — kotolňa na tekuté palivo alebo plyn s príslušnou dielňou; keď sa používa pevné palivo, miestnosť sa využíva na jeho uskladnenie, 3 — pivnica (8,9 m²), 4 — komora (5,8 m²), 5 — umývaňa, 6 — WC, 7 — miestnosť na hobby alebo izba (14,0 m²), 8 — predsieň, 9 — kuchyňa (12,5 m²), 10 — obývacia izba (29,8 m²), 11 — chodba, 12 — izba (13,0 m²), 13 — izba (12,9 m²), 14 — izba rodičov (15,9 m²), 15 — kúpeľňa (4,0 m²), 16 — WC s umývadlom, 17 — špajza, 18 — terasa s krbom.

Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava

POHĽAD BOČNÝ

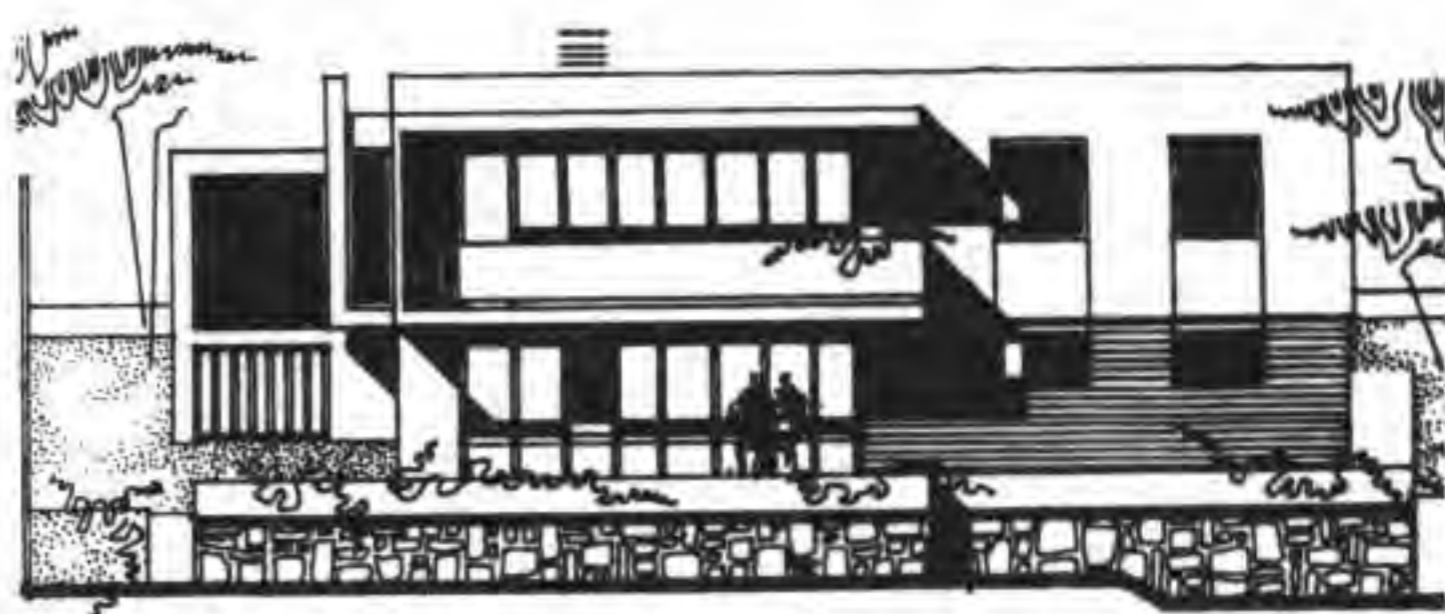

POHĽAD Z ULICE

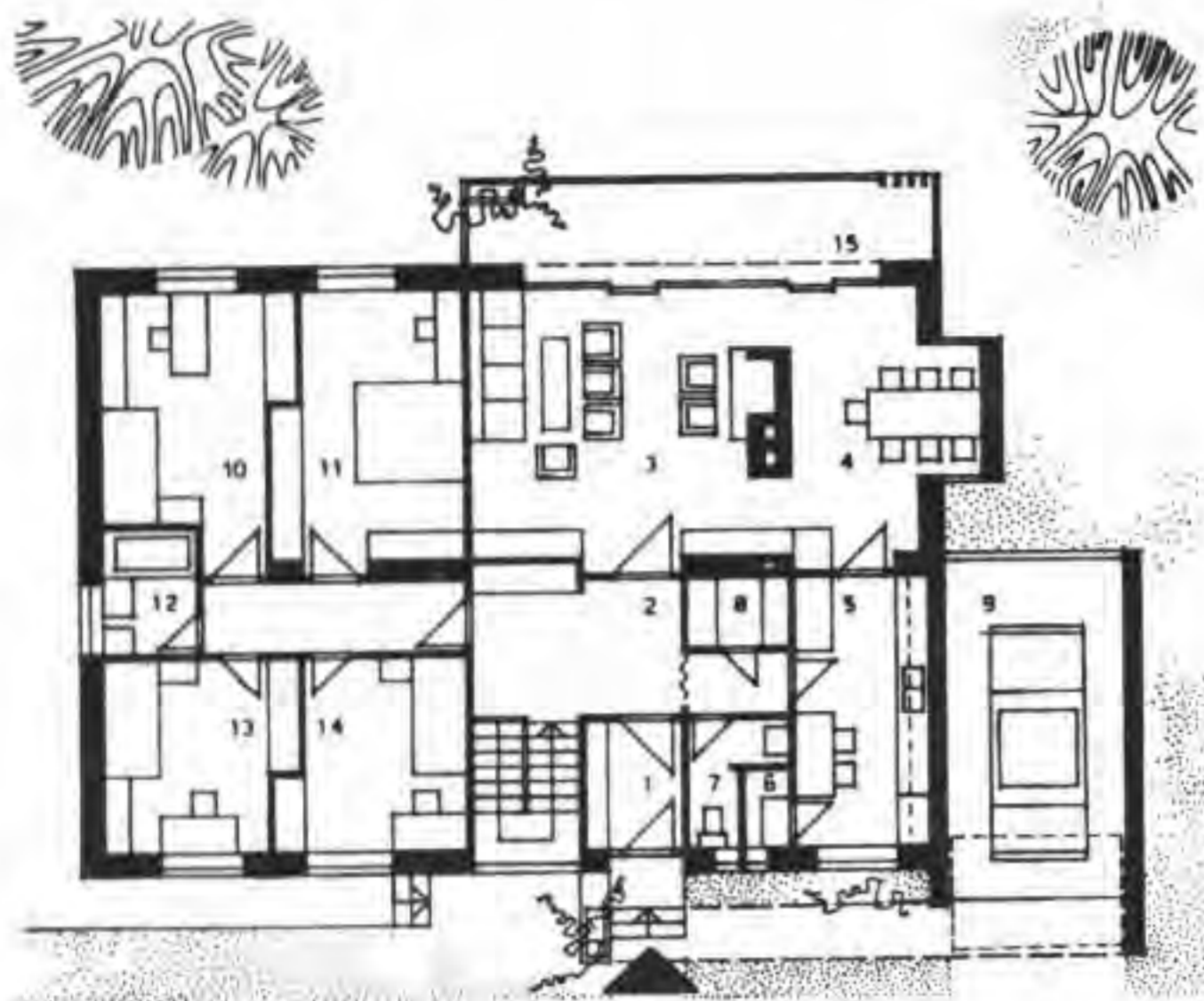

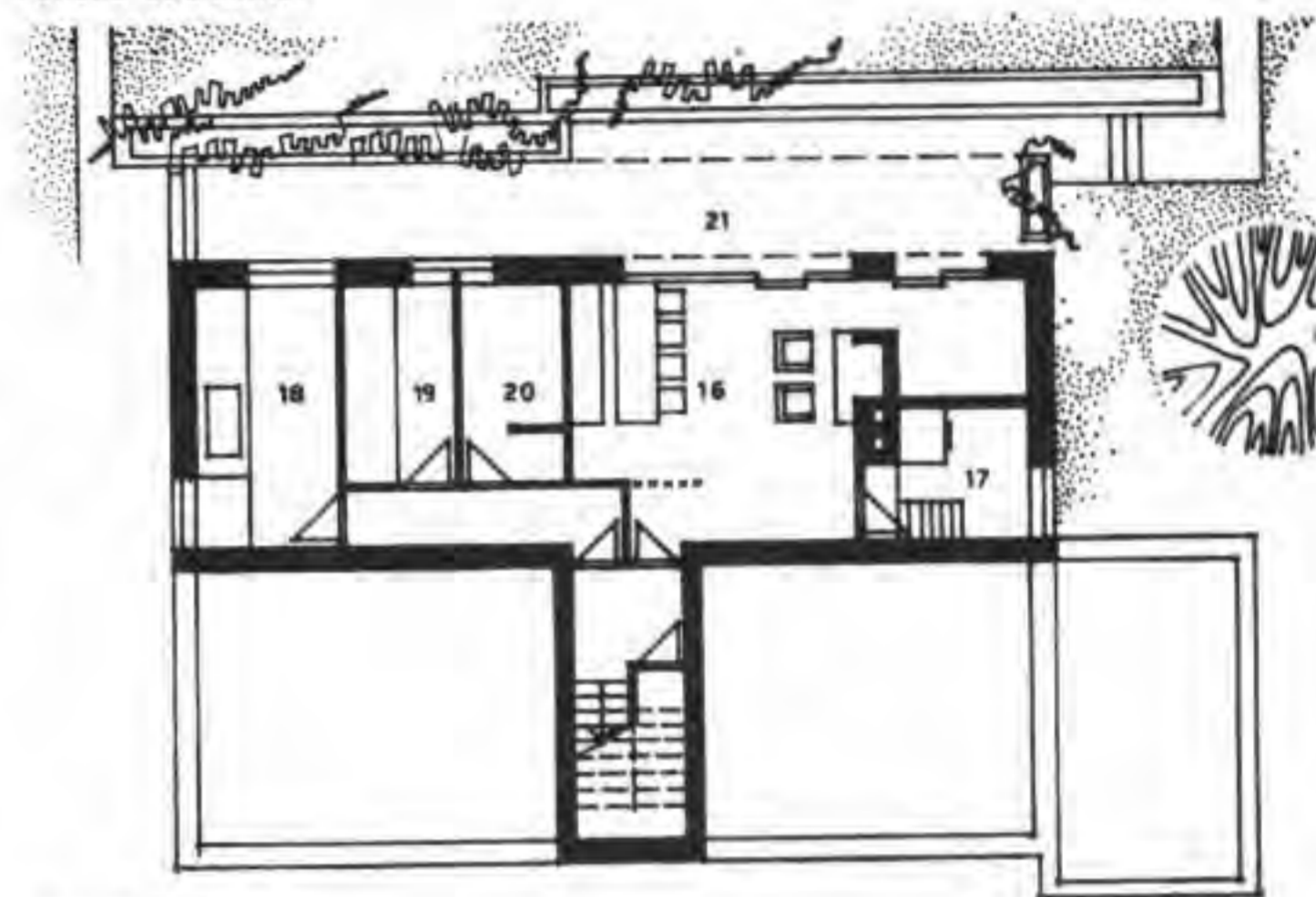
POHĽAD Z ULICE

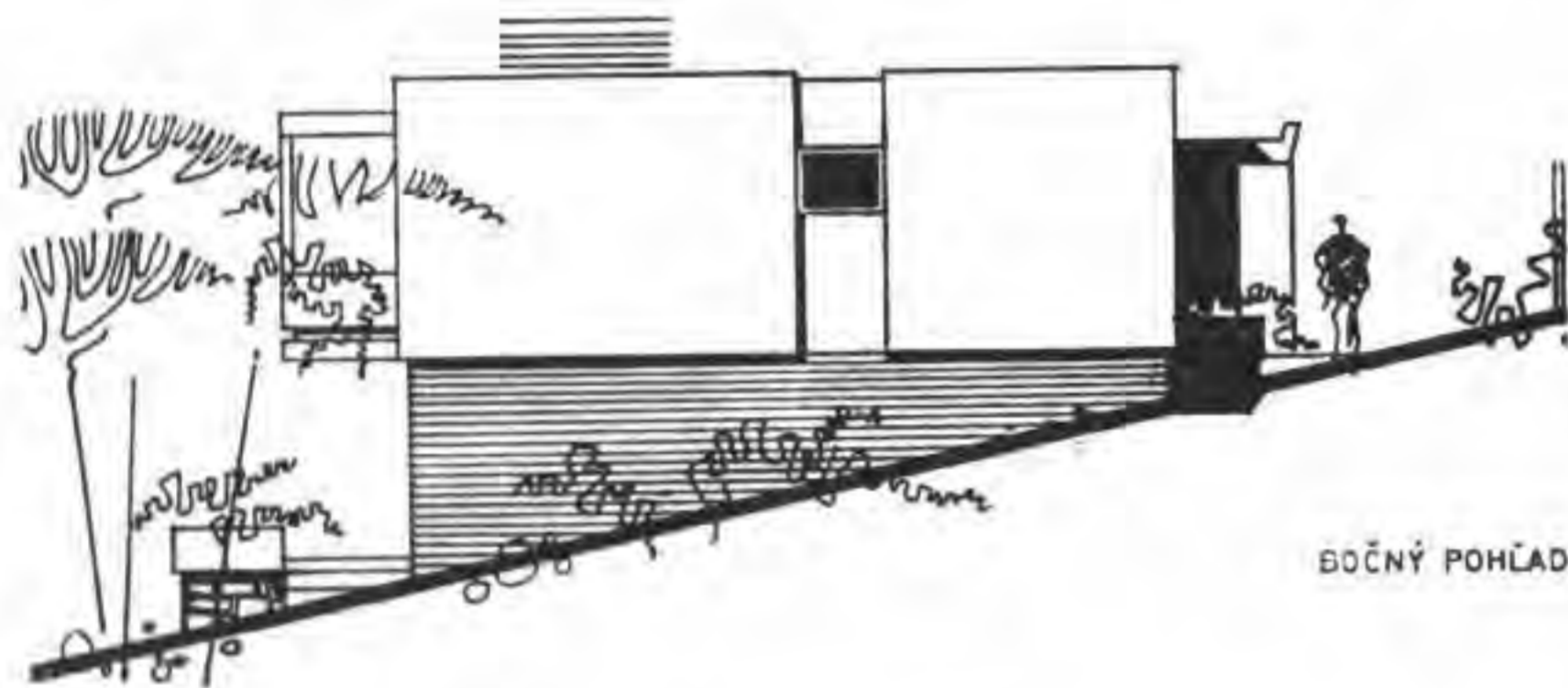
POHĽAD ZO ZÁHRADY

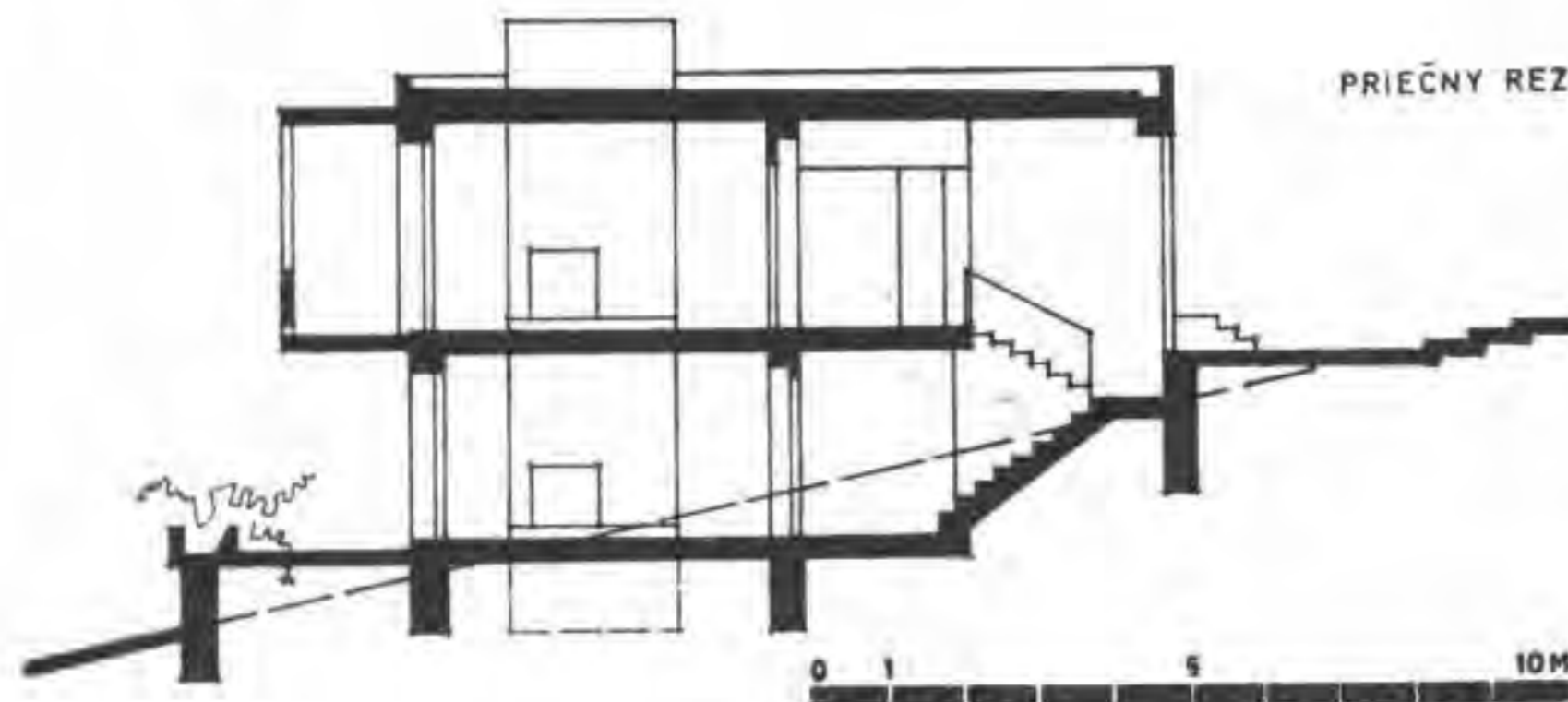
HORNÉ PODLAŽIE

SPODNÉ PODLAŽIE

BOČNÝ POHĽAD

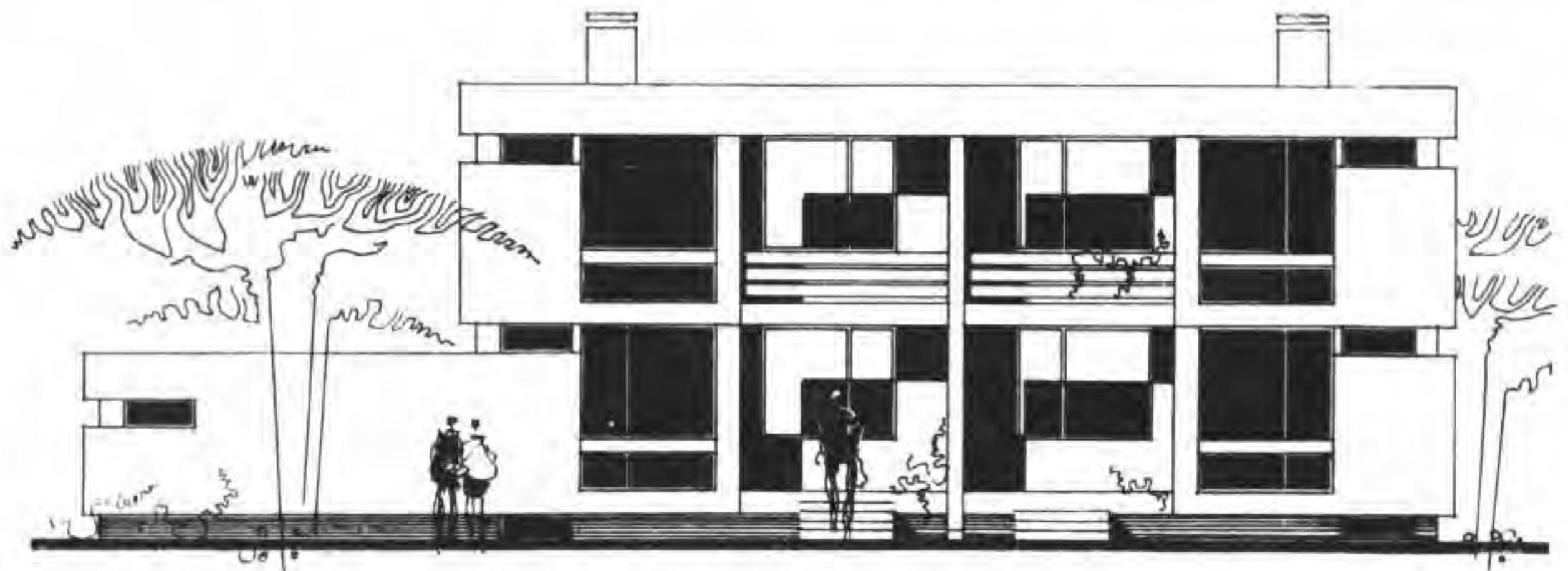
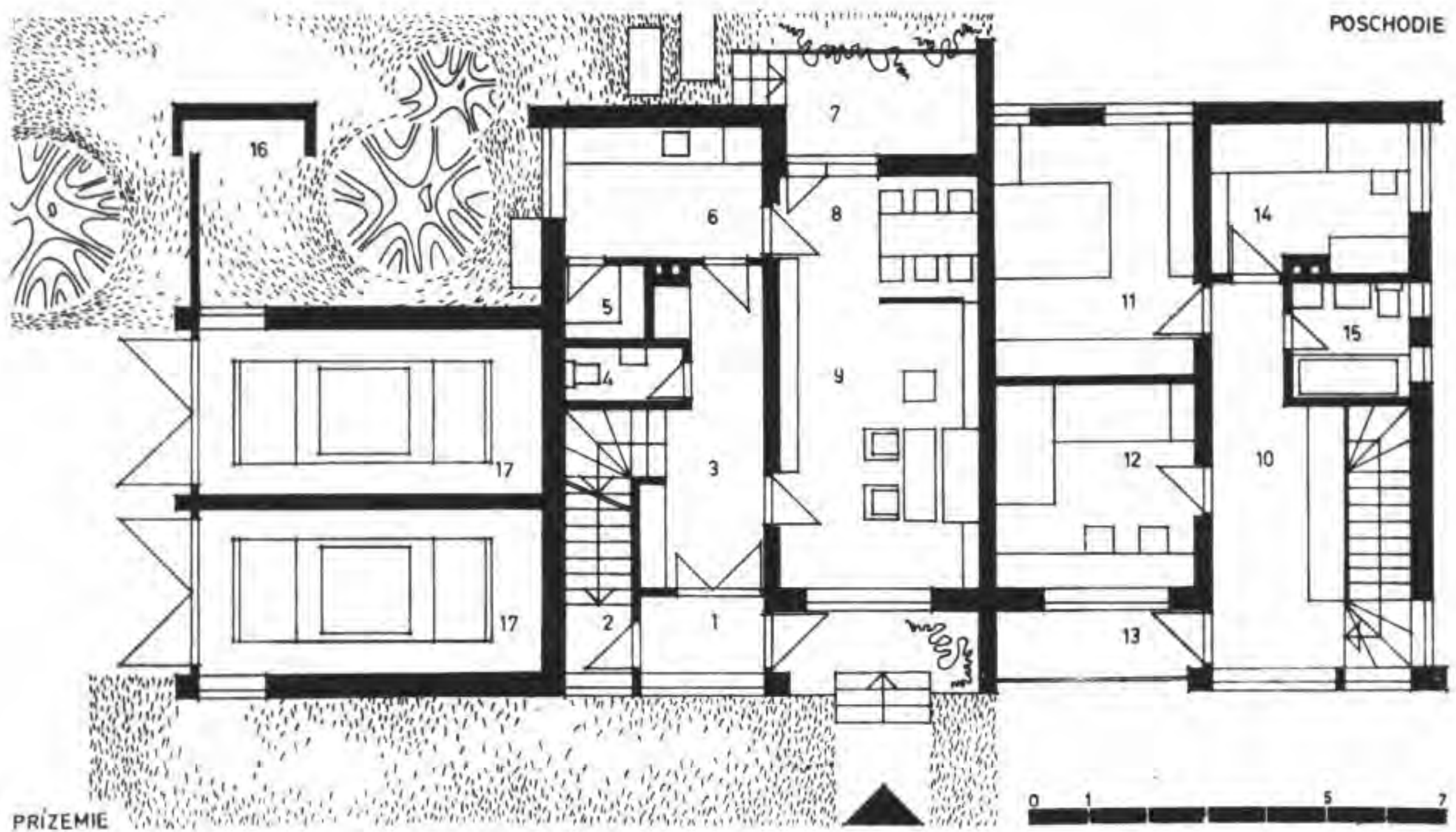

PRIEČNY REZ

Obr. 194. Samostatne stojaci rodinný dom na svahovitom pozemku so spádom smerom na juh od cesty. V pôdoryse sa striktno oddeľuje denná (vpravo) a nočná časť (vľavo). Spodné technické podlažie sa používa na rozšírenie obytnej časti bytu spojenej priamo s obytnou zeleňou; alternatívne tu možno riešiť priestor na hobby, ateliér alebo samostatnú garsónku. Kúrenie je ústredné na plyn alebo tekuté palivo. Keď sa používa pevné palivo, treba podpivničiť aj časť priestoru pod kuchyňou na sklad. Dom je vhodný pre šesťčlennú až osemčlennú rodinu. Zastavaná plocha (bez garáže a terasy) je 150,0 m².

1 — vstupné zádverie (3,0 m²), 2 — hala (7,0 m²), 3 — obývacia izba s krbom (25,0 m²), 4 — jedáľenský kút (12,0 m²), 5 — kuchyňa (9,0 m²), 6 — špajza (1,0 m²), 7 — WC s umývadlom (3,0 m²), 8 — komora (3,0 m²), 9 — garáž (3,0 m²), 10 — izba (12,0 m²), 11 — izba rodičov (13,0 m²), 12 — kúpeľňa (3,0 m²), 13 — izba (9,0 m²), 14 — izba (9,0 m²), 15 — balkón, 16 — obývacia izba (20,0 m²), 17 — kotolňa (4,5 m²), 18 — práčovňa (9,0 m²), 19 — komora (6,0 m²), 20 — komora (6,0 m²), 21 — terasa.

Autor: Prof. Ing. arch. J. Lacko, Bratislava

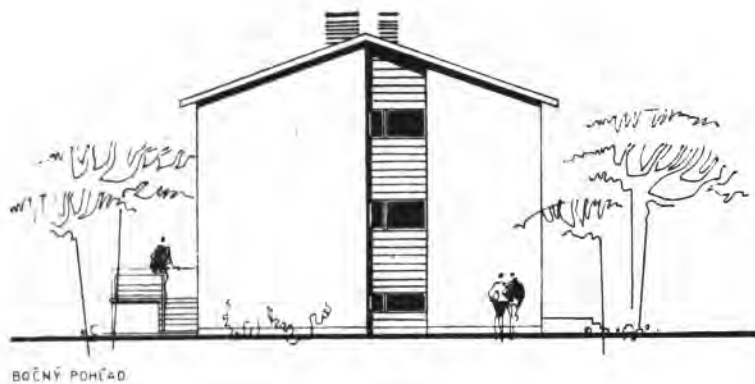
POHĽAD Z ULICE

Obr. 195. Dvojpodlažný rodinný dvojdom s polovičným podpivničením a pristavenými garážami. Môže sa použiť aj ako izolovaný rodinný dom. Byt je vhodný pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu. Zastavaná plocha jedného bytu bez garáže je 74,0 m².

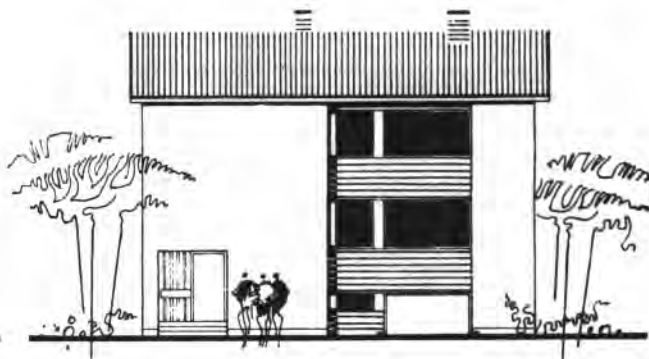
1 — vstup, 2 — schodisko do suterénu a do podkrovia, 3 — predsieň (8,2 m²), 4 — WC s umývadlom (1,8 m²), 5 — špajza (1,5 m²), 6 — kuchyňa (7,4 m²), 7 — obytná terasa, 8 — jedálenský kút (6,6 m²), 9 — obývacia izba

(16,0 m²), 10 — predsieň (6,2 m²), 11 — izba rodičov (13,2 m²), 12 — izba (10,8 m²), 13 — loggia, 14 — izba (8,3 m²), 15 — kúpeľňa (3,7 m²), 15 — nádoby na smeti, 17 — garáž, 18 — predsieň, 19 — práčovňa (5,2 m²), 20 — sklad paliva (3,3 m²), 21 — kotolňa (3,0 m²), 22 — komora.

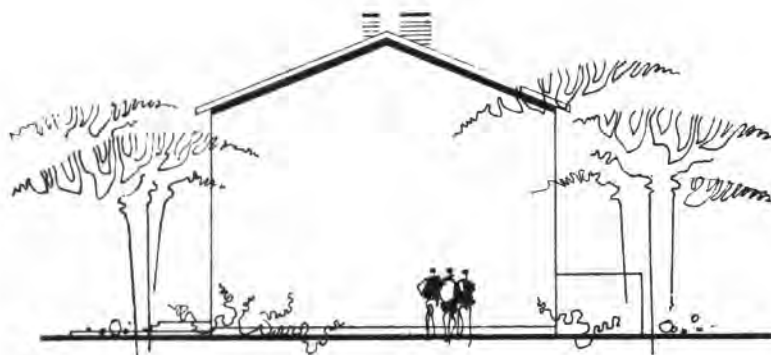
Autor: Ing. arch. V. Mecková, J. Hejtmánek, Ing. arch. J. Sedlák, Žilina

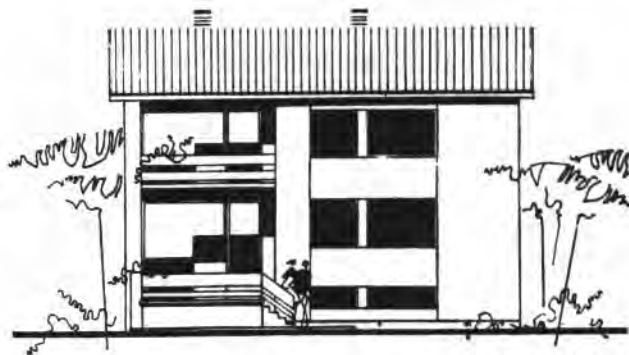
BOČNÝ POHĽAD

POHĽAD Z ULICE

BOČNÝ POHĽAD

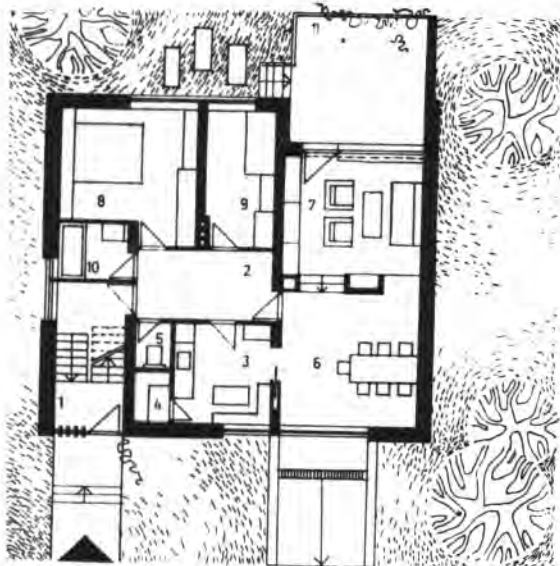

POHĽAD ZO ZÁHRADY

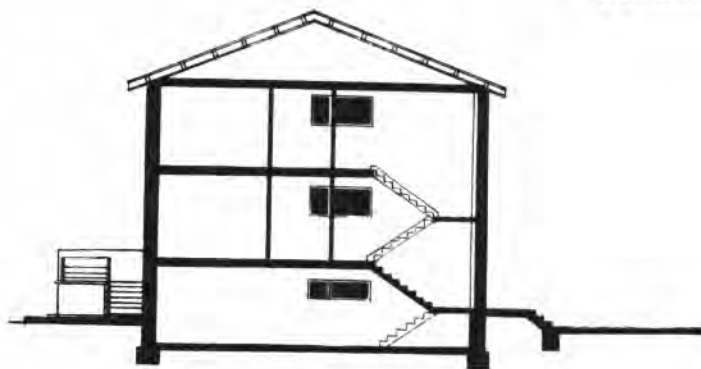
Obr. 196. Rodinný dom s dvoma samostatnými bytovými jednotkami nad sebou. Technické podlažie je rozdelené tiež na dve časti: ústredné kúrenie môže byť spoločné alebo samostatné pre každý byt. Dolný byt je dvojspálňový s rozsiahlou obývacou izbou (32,0 m²). Horný byt pri rovnakom riešení príslušenstva je troj-

spálňový s menšou obývacou izbou (18,0 m²). Obidva varianty riešenia bytu možno použiť ľubovoľne. Pri uvedenom variante je v suteréne umiestnená garáž. Zastavaná plocha jedného obytného podlažia je 126,0 m².

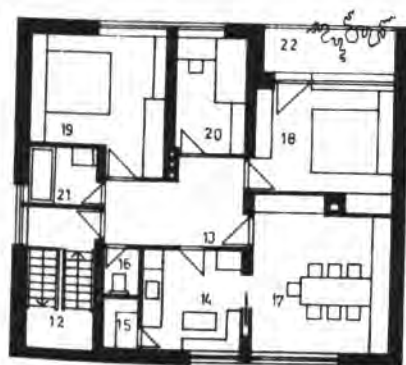
1 — vstupné zádverie a schodisko (8,8 m²), 2 — predsieň (8,4 m²),

PRIZEMIE

REZ SCHODISKOM

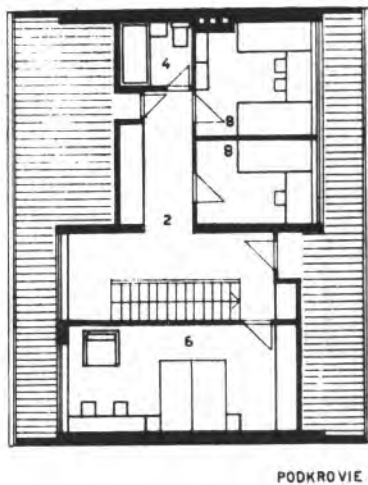
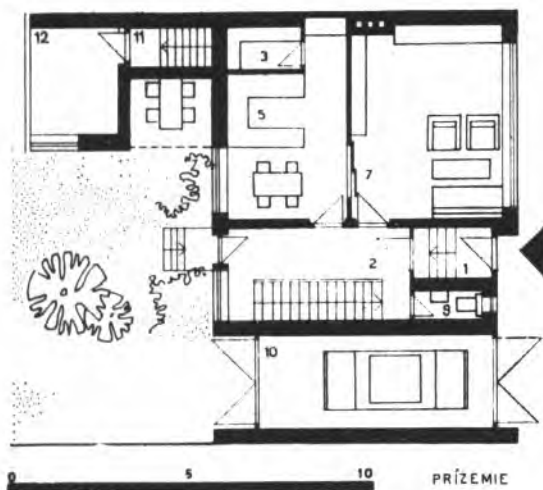
POSCHODIE

REZ GARÁŽOU

3 — kuchyňa (9,0 m²), 4 — špajza (1,6 m²), 5 — WC (1,4m²), 6 — jedálenská časť obývacej izby (16,8 m²), 7 — obývacia izba (15,6 m²), 8 — izba rodičov (15,3 m²), 9 — izba (8,8 m²), 10 — kúpeľňa (3,8 m²), 11 — terasa (16,8 m²), 12 — schodisko, 13 — predsieň (9,8 m²), 14 — kuchyňa (9,0 m²), 15 — špajza (1,6 m²),

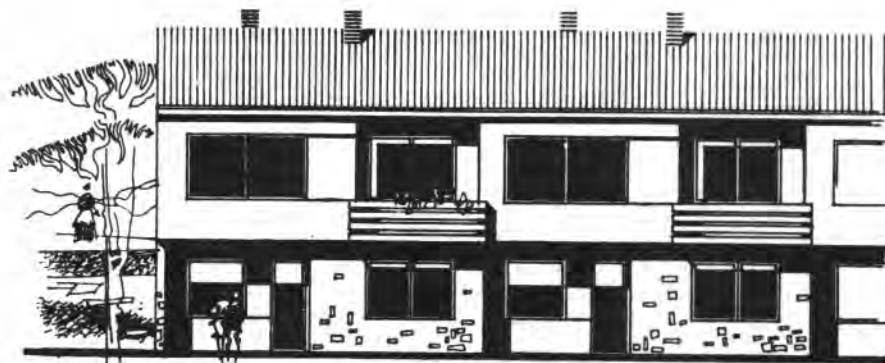
16 — WC (1,4 m²), 17 — obývacia izba (18,0 m²), 18 — izba (12,6 m²), 19 — izba rodičov (15,3 m²), 20 — izba (7,4 m²), 21 — kúpeľňa (3,8 m²), 22 — loggia (5,9 m²),
 Autor: Ing. J. Šovčík, Bratislava

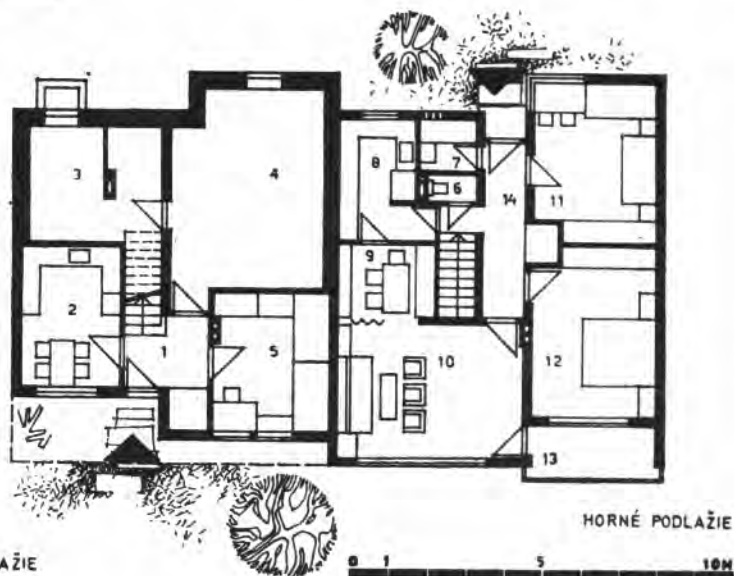
Obr. 197. Prizemný radový rodinný dom s obytným podkroviem pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu, získal v súťaži „Rodinný dom 1969“ prvé miesto. Vychádza z miestnych tradícií radovej zástavby juhozápadného Slovenska; návratie sa využíva ako garáž. Prínosom je výborne riešené podkrovie s pekne tvarovaným vikierom. Aj okná predstavujú v našej individuálnej bytovej výstavbe novú kvalitu. Zastavaná plocha je 98,0 m² (len obytná časť s garážou).

1 — vstupné zádverie (2,8 m²), 2 — predsieň so schodiskom (12,5 m²), 3 — komora (2,5 m²), 4 — kúpeľňa (3,5 m²), 5 — kuchyňa (14,0 m²), 6 — izba rodičov (18,0 m²), 7 — obývacia izba (22,0 m²), 8 — izby detí (7,5 a 9,0 m²), 9 — WC s umývadlom, 10 — garáž (16,3 m²), 11 — schody do vinnej pivnice, 12 — lisovňa hrozna.

Autor: Ing. arch. S. Mačaj, Bratislava.

POHĽAD ZO ZÁHRADY

SPODNÉ PODLAŽIE

HORNÉ PODLAŽIE

Obr. 198. Dvojpodlažný radový rodinný dom na svahovitý terén pre dve domácnosti jednej rodiny. Na hornom podlaží je kompletný dvojspáľňový byt pre štvorčlennú až päťčlennú rodinu a na prízemí (z nižšej strany svahu) garsónka pre starých rodičov alebo mladomanželov s nadviazaním na sanitárnu časť na hornom podlaží. Sanitárnu časť možno vybudovať pre tento byt samostatne na úkor ostatných pivničných priestorov (4). Zastavaná plocha je 85,0 m².
 1 — vstupné zádverie, 2 — kuchyňa (9,0 m²), 3 — kotolňa so skladosm paliva (10,5 m²), 4 — pivnica (20,0 m²), 5 — izba (10,5 m²), 6 — WC, 7 — kúpeľňa, 8 — kuchyňa (6,0 m²), 9 — jedáľenský kút (5,0 m²), 10 — obývacía izba (16,0 m²) 11 — izba (12,0 m²), 12 — izba (13,5 m²), 13 — loggia. (Bulharsko).

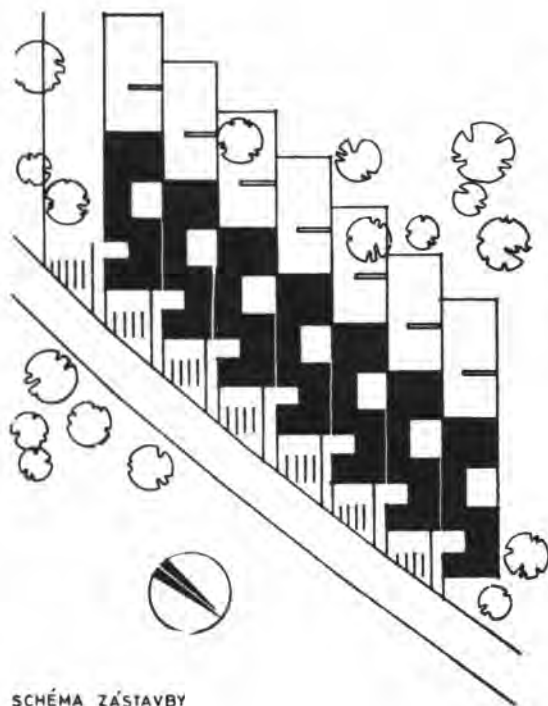
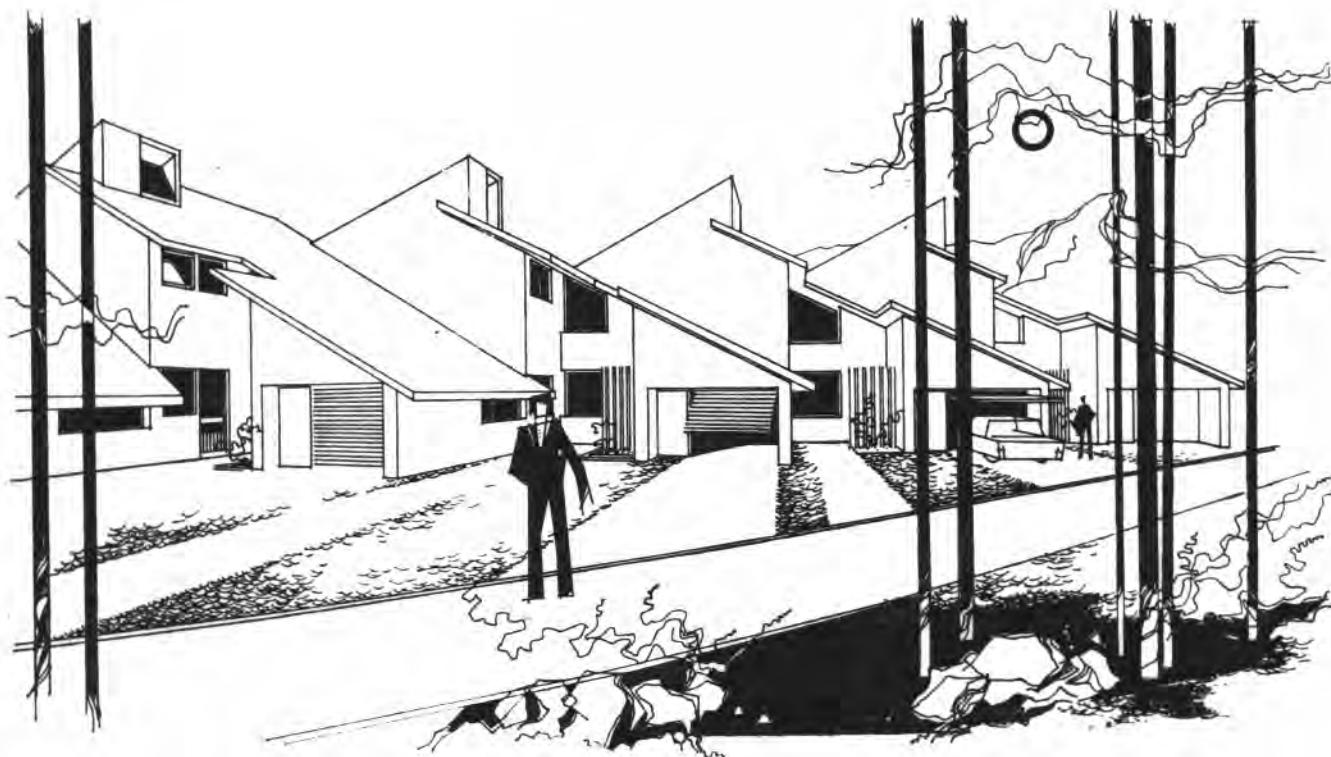

SCHÉMA ZÁSTAVBY

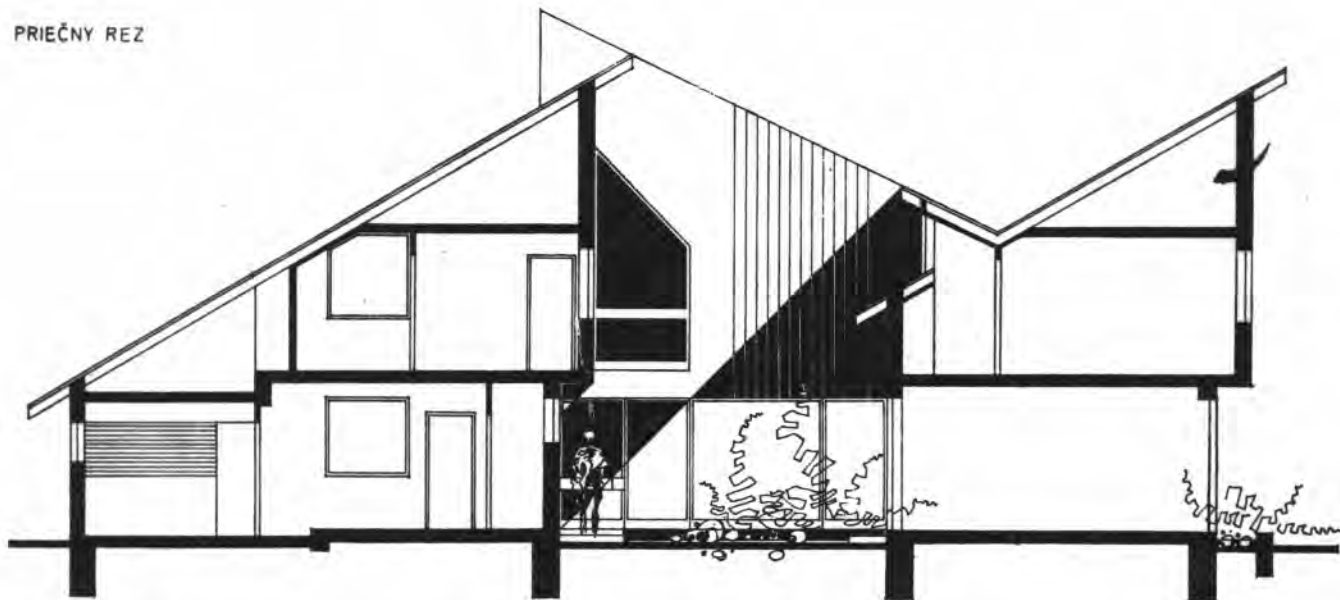
Obr. 199. Radový dvojpodlažný rodinný dom s átriom (vnútorným dvorom). V základnom riešení je bez podpivničenia s technickým prízemím a garážou pri vstupnej časti. Pri tradičnej palivovej základni sa však vyžaduje aspoň čiastočné podpivničenie. Objekt má netradičný tvar. Spálňová časť na hornom podlaží umožňuje využiť byt päťčlennej rodine. Zastavaná plocha aj s garážou, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou riešenia, je 116,0 m². Projekt získal v súťaži „Byt — rodina — spokojnosť“ druhú cenu.

1 — vstupné zádverie (1,0 m²), 2 — šatňa (2,0 m²), 3 — hala so schodiskom (13,0 m²), 4 — kuchyňa (10,0 m²), 5 — obývacía izba (25,0 m²), 6 — átrium (28,0 m²), 7 — kuchyňa (10,0 m²), 8 — kotolňa na plyn (2,0 m²), 9 — šatňa a chodba (9,0 m²), 10 — špajza (5,0 m²), 11 — garáž (19,0 m²), 12 — chodba (25,0 m²), 13, 14, 15 — izby (3 × 8,0 m²), 16 — umývareň (1,0 m²), 17 — izba rodičov (10,0 m²), 18 — pracovňa a šatňa (6,2 m²), 19 — kúpeľňa (3,3 m²), 20 — WC s umývadlom (1,6 m²).

Autor: Ing. arch. J. Žiaran, Bratislava

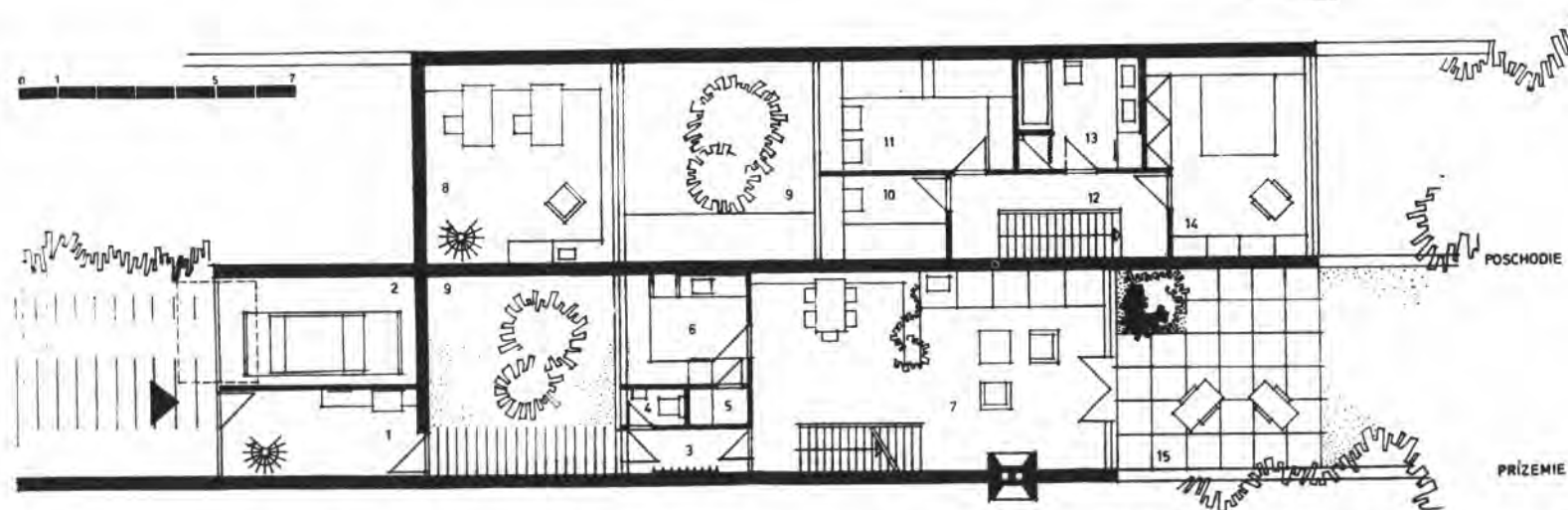
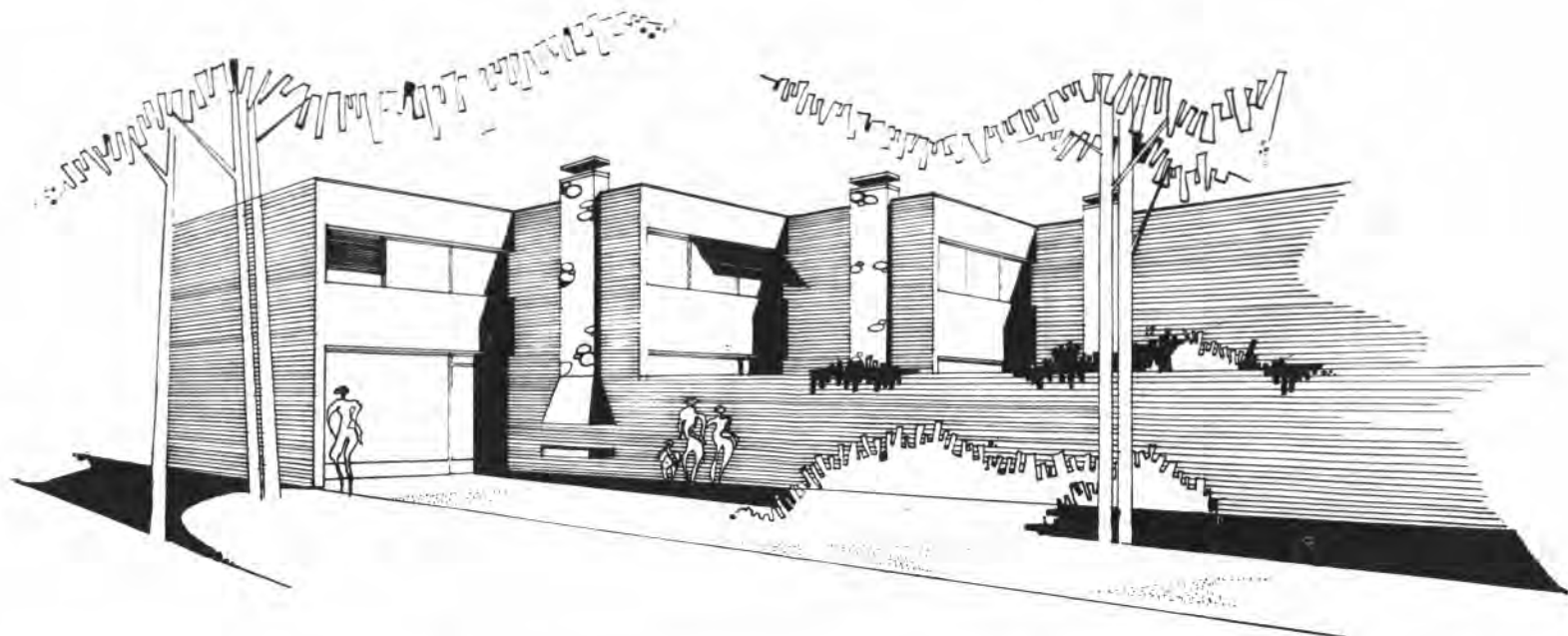

PRIEČNY REZ

PRÍZEMIE

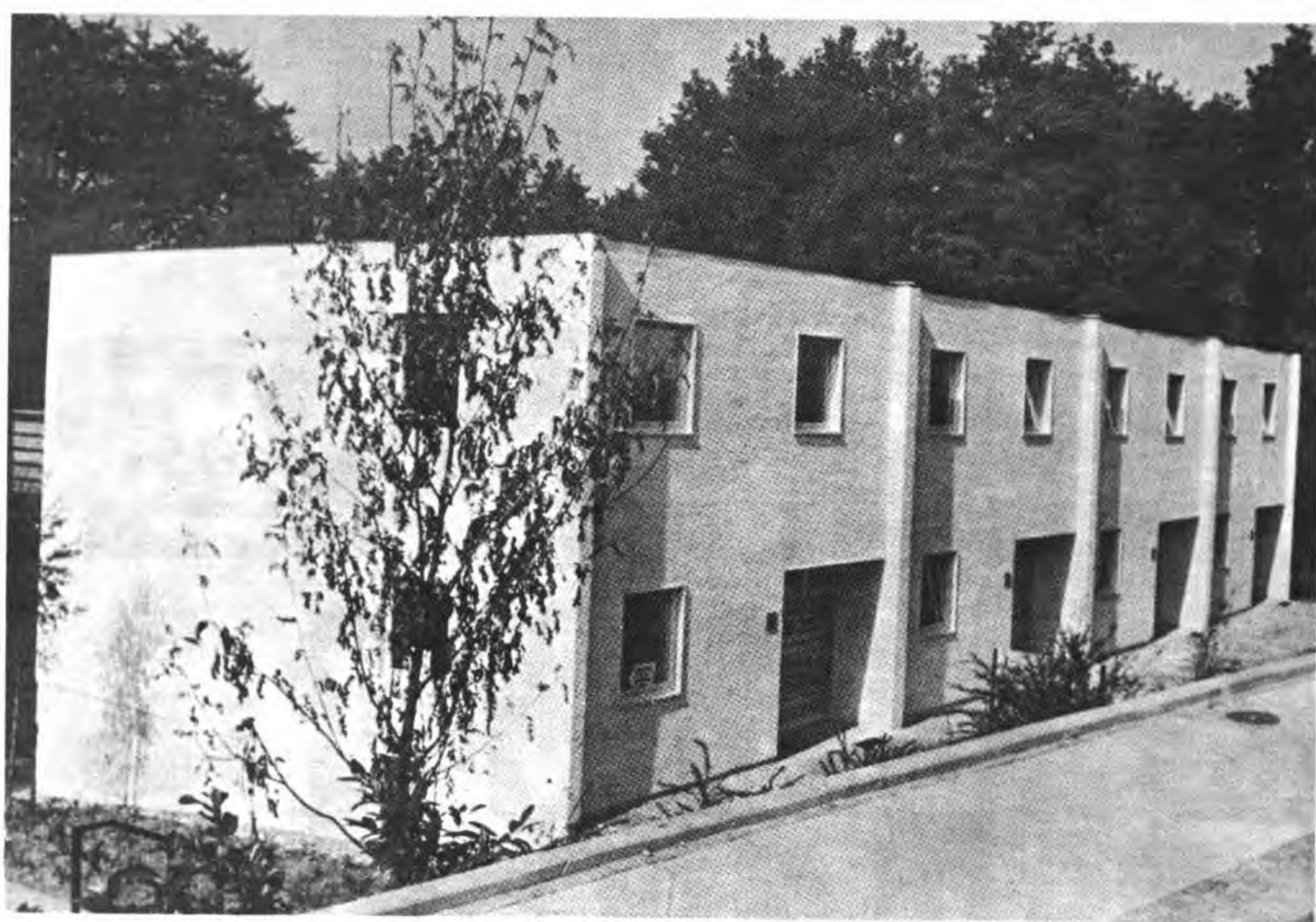

Obr. 200. Dvojpodlažný radový dom s átriom. Garáž je súčasťou prízemnia; objekt v základnom riešení nie je podpivničený. Vhodný je pre päťčlennú až sedemčlennú rodinu. Izba nad garážou sa môže využívať ako pracovňa (atelier); prístupná je samostatným točivým schodiskom. Možno ju upraviť aj ako garsonku (výmenok) s rovným schodiskom, napr. pre starých rodičov. Dom sa vykuruje plynom pomocou kotlíka umiestneného v kuchyni. Keď sa musí používať pevné palivo, objekt treba aspoň čiastočne podpivničiť. Zastavaná plocha vrátane garáže je 126,0 m²; bez átria 102,5 m.

1 — vstupné zádverie so schodiskom do pracovne a prípadne aj suterénu (11,0 m²), 2 — garáž (13,5 m²), 3 — predsieň (3,5 m²), 4 — WC s umývadlom (1,4 m²), 5 — špajza (1,3 m²), 6 — kuchyňa (8,5 m²), 7 — obývacia izba s jedáenským kútom, schodiskom na druhé podlažie a krbom (45,0 m²), 8 — pracovňa (24,0 m²), 9 — vnútorný dvor (24,0 m²), 10 — izbička (6,3 m²), 11 — izba (13,6 m²), 12 — predsieň so schodiskom (11,4 m²), 13 — kúpeľňa so sprchou (8,4 m²), 14 — izba rodičov (18,3 m²), 15 — terasa.

Autor: Ing. arch. M. Šavlík, Bratislava

POSCHODIE

PRÍZEMIE

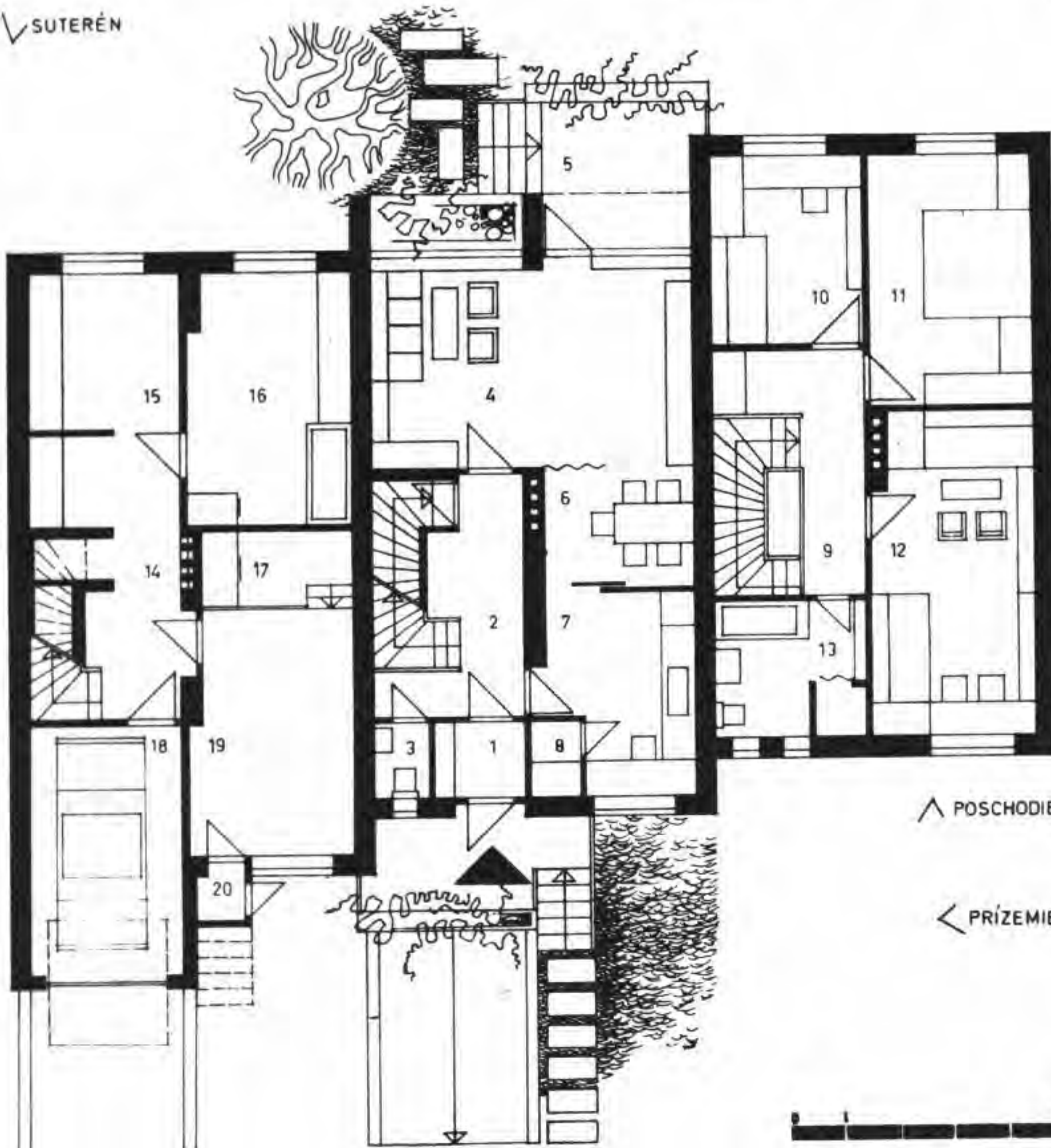

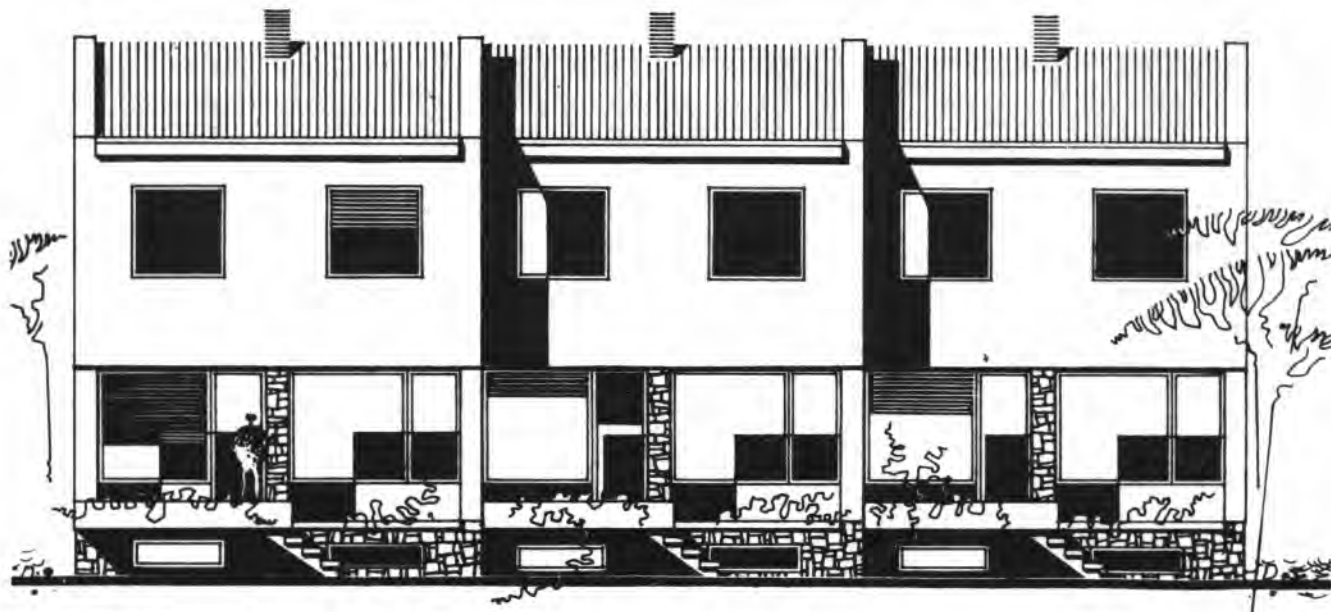
Obr. 201. Priestorovo nenáročný podpivničený dvojpodlažný radový rodinný dom pre štvorčlennú rodinu (Tavelonbau, NSR). Zastavaná plocha je 61,0 m².

1 — predsieň (7,20 m²), 2 — kuchyňa (11,36 m²),
 3 — obývacia izba (25,5 m²), 4 — špajza (1,35 m²), 5 — WC (1,7 m²), 6 — predsieň (3,35 m²),
 7 — kúpeľňa (4,57 m²), 8 — izba (11,8 m²),
 9 — izba rodičov (18,86 m²), 10 — izba (10,49 m²), 11 — balkón (4,2 m²).

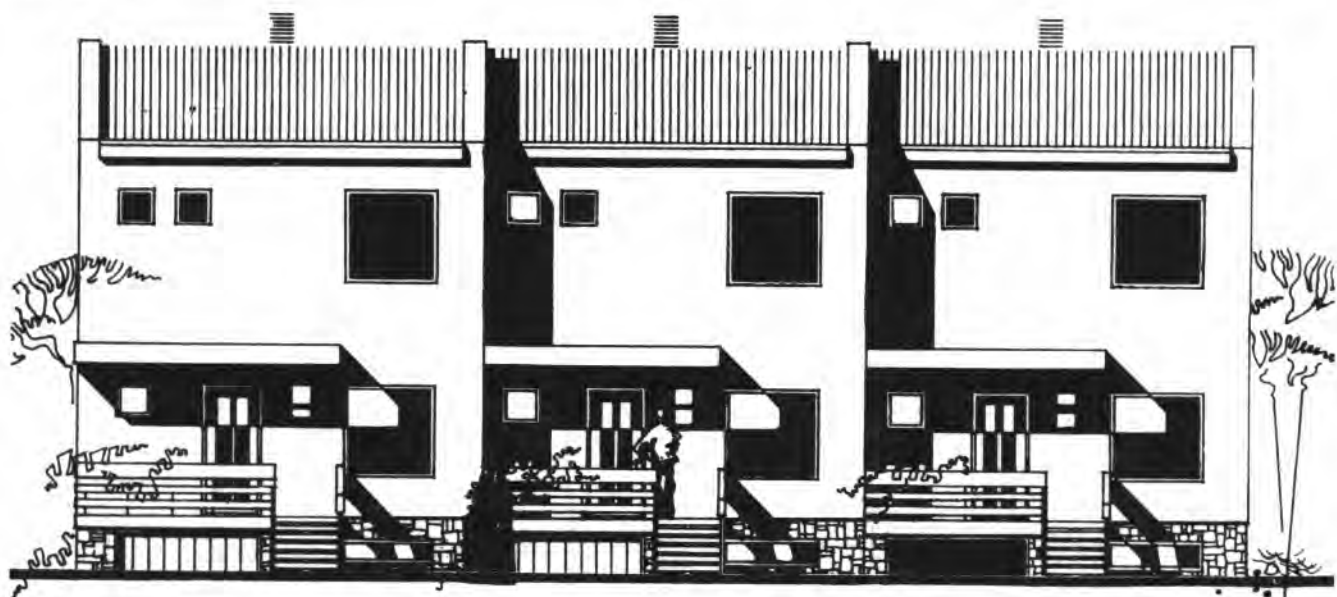

✓ SUTERÉN

POHĽAD ZO ZÁHRADY

POHĽAD Z ULICE

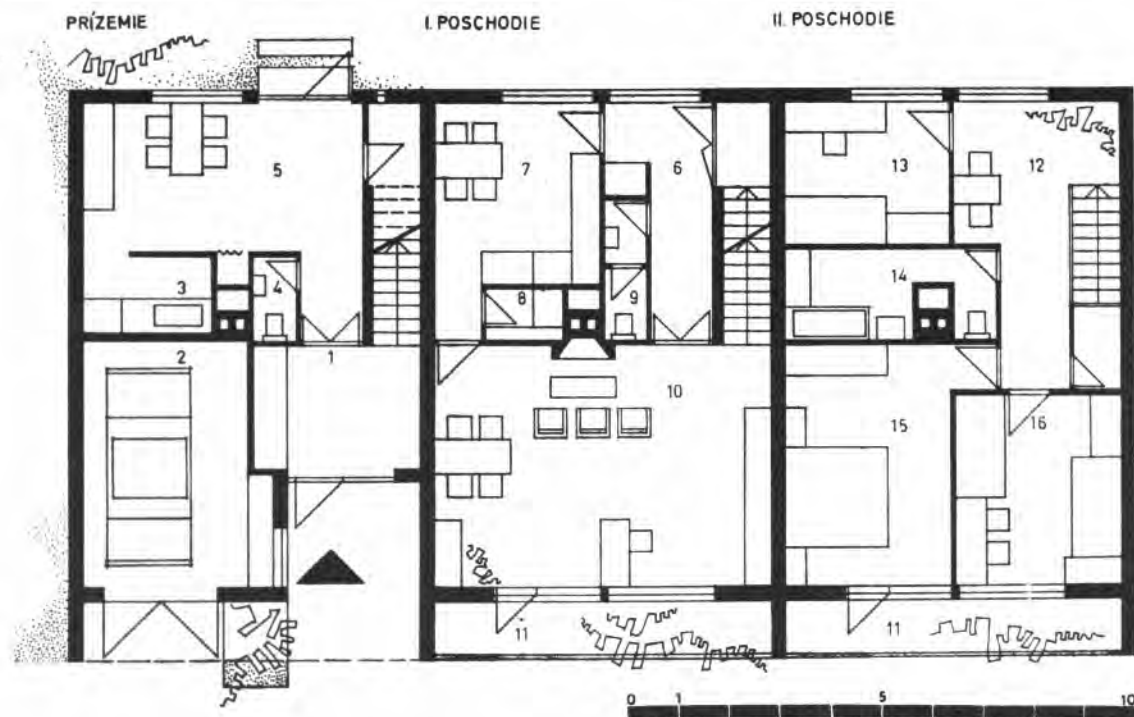
Obr. 202. Radový dvojpodlažný rodinný dom vhodný na rovinaté alebo mierne svahovité pozemky. Vo zvýšenom suteréne, ktorý slúži ako technické podlažie, je umiestená garáž. Na prízemí je denná časť bytu a na poschodí sú izby jednotlivých členov domácnosti. Vhodný je pre šesťčlennú až sedemčlennú domácnosť. Keď sa vyrieši hospodárska prevádzka v prístavkoch na zadných častiach pozemkov, možno ho dobre uplatniť aj vo vidieckej zástavbe. Zastavaná plocha jednej sekcie je 85,0 m². Optimálny počet sekcií v rade je štyri až osem.

1 — vstupné zádverie (2,5 m²), 2 — predsieň so schodiskom (13,5 m²), 3 — WC s umývadlom, 4 — obývacia izba (21,0 m²), 5 — obytná terasa, 6 — jedáľenský kút (6,0 m²), 7 — kuchyňa (10,5 m²), 8 — špajza, 9 — predsieň, 10 — izba (10,5 m²), 11 — izba (13,5 m²), 12 — izba (18,0 m²), 13 — kúpeľňa s WC a sprchou (6,7 m²), 14 — predsieň, 15 — sklad, 16 — práčovňa, 17 — kotolňa, 18 — garáž, 19 — sklad paliva, 20 — podschodkový priestor na smetiak.

Autori: Prof. Ing. arch. P. Nahálka, Ing. arch. J. Havaj, Ing. arch. M. Šarafín, Bratislava

POHĽAD Z ULICE

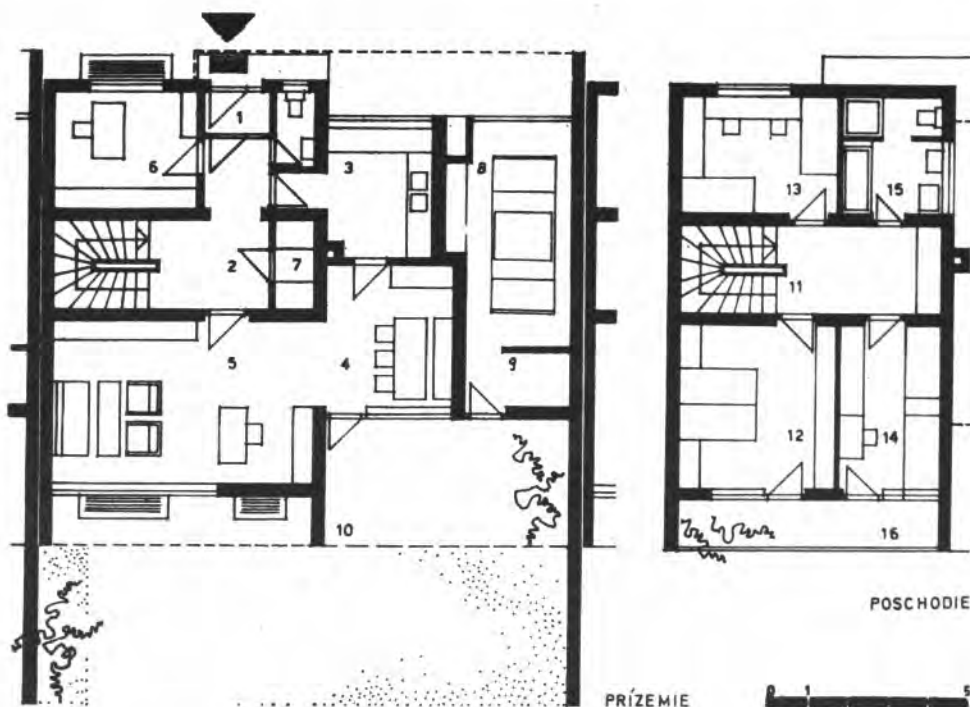

Obr. 203. Trojpodlažný radový rodinný dom na rovinatý terén s kompletným trojspáľňovým bytom pre päťčlennú až šesťčlennú rodinu na druhom a treťom podlaží. Prízemie obsahuje vstupné a technické priestory a garáž. Zastavaná plocha je 77,0 m².

1 — vstupná hala (9,0 m²), 2 — garáž (15,5 m²), 3 — ústredné kúrenie (4,0 m²), 4 — WC s umývadlom (1,5 m²), 5 — letná kuchyňa a priestor na hobby so skladiškom záhradného náradia pod schodis-

kom (16,5 m²), 6 — predsieň (6,0 m²), 7 — kuchyňa (11,5 m²), 8 — špajza (1,5 m²), 9 — WC s umývadlom v predsienke (3,0 m²), 10 — obývací izba s krbom (32,0 m²), 11 — loggia, 12 — hala so šatníkom nad schodiskom (15,0 m²), 13 — izba (9,0 m²), 14 — kúpeľňa s WC (6,0 m²), 15 — izba rodičov (15,0 m²), 16 — izba (12,0 m²).

Autor: Ing. arch. T. Risztvey, Košice.

Obr. 204. Dvojpodlažný radový rodinný dom s kompaktnou zástavbou prízemnia. Šírka jednej sekcie je 13,60 m. Na poschodí je zástavba prerušená, pretože sekcia spálni je široká len 7,30 m. Takto chápaná radová zástavba s garážami vytvára nielen zaujímavú priestorovú kompozíciu, ale je výhodná aj z hľadiska šírky parciel a optickej izolácie voči susednému druhému podlažiu. Plastickosť architektúry je zvýšená ešte obojstrannými loggiami a deliacimi tehlovými múrikmi. Priestorný byt poskytuje možnosti komfortného bývania šesťčlennej až sedemčlennej rodine. Kotel-

ňa ústredného kúrenia je umiestnená v suteréne. Zastavaná plocha prízemnia vrátane garáže je 142,0 m².

1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň so schodiskom, 3 — kuchyňa (8,9 m²), 4 — jedáleň (11,5 m²), 5 — obývací izba (27,0 m²), 6 — izba (10,5 m²), 7 — komora (2,2 m²), 8 — garáž, 9 — sklad záhradného náradia, 10 — krytá terasa na letné stolovanie (20,5 m²) 11 — predsieň osvetlená šošovkovitým svetlíkom zhora, 12 — izba rodičov (16,0 m²), 13 — izba (12,0 m²), 14 — izba (10,8 m²), 15 — kúpeľňa so sprchou a WC (7,3 m²), 16 — loggia. (NSR).

0 1 5 10 M

POHĽAD Z ULICE

POSCHODIE

PRÍZEMIE

Obr. 206. Radový rodinný dom vhodný pre svahovitý terén so stúpaním od cesty na južné strany. Vhodný je pre šesťčlennú rodinu. Vykurovanie je ústredné na ľubovoľné palivo zo suterénu. Možno použiť aj lokálne vykurovanie. Zastavaná plocha je 69,0 m². V rade by malo byť najviac osem sekcií.

1 — vstupné zádverie (2,0 m²), 2 — práčovňa (4,0 m²), 3 — pivnica (12,5 m²), 4 — sklad paliva (10,5 m²), 5 — kotolňa (3,7 m²), 6 — garáž (11,5 m²), 7 — predsieň so schodiskom (5,9 m²), 8 — WC s umývadlom (1,8 m²), 9 — špajza (1,0 m²), 10 — predsieň (5,0 m²), 11 — obývacia izba (25,0 m²), 12 — terasa, 13 — kuchyňa (11,0 m²), 14 — predsieň (5,0 m²), 15 — izba (11,0 m²), 16 — balkón, 17 — izba rodičov (14,0 m²), 18 — izba (11,0 m²), 19 — kúpeľňa s WC (4,0 m²).

Autor: Ing. arch. J. Knapo, Považská Bystrica

Obr. 205. Dvojpodlažný radový rodinný dom tradičnej konštrukcie pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu. Spálňová časť je vyčlenená do druhého podlažia. Ústredné vykurovanie je umiestnené v suteréne. Zastavaná plocha je 100,0 m². Jednotlivé sekcie sú posunuté o 100—300 cm.

1 — vstupné zádverie, 2 — predsieň so schodiskom, 3 — kuchyňa (14,4 m²), 4 — obývacia izba s krbom (31,5 m²), 5 — špajza, 6 — WC s umývadlom, 7 — loggia, 8 — izba rodičov (14,4 m²), 9 — izba (14,4 m²), 10 — izba (14,4 m²), 11 — kúpeľňa (4,1 m²), 12 — šatňa (5,2 m²), 13 — loggia.

Autor: Ing. arch. I. Spiška, Bratislava.

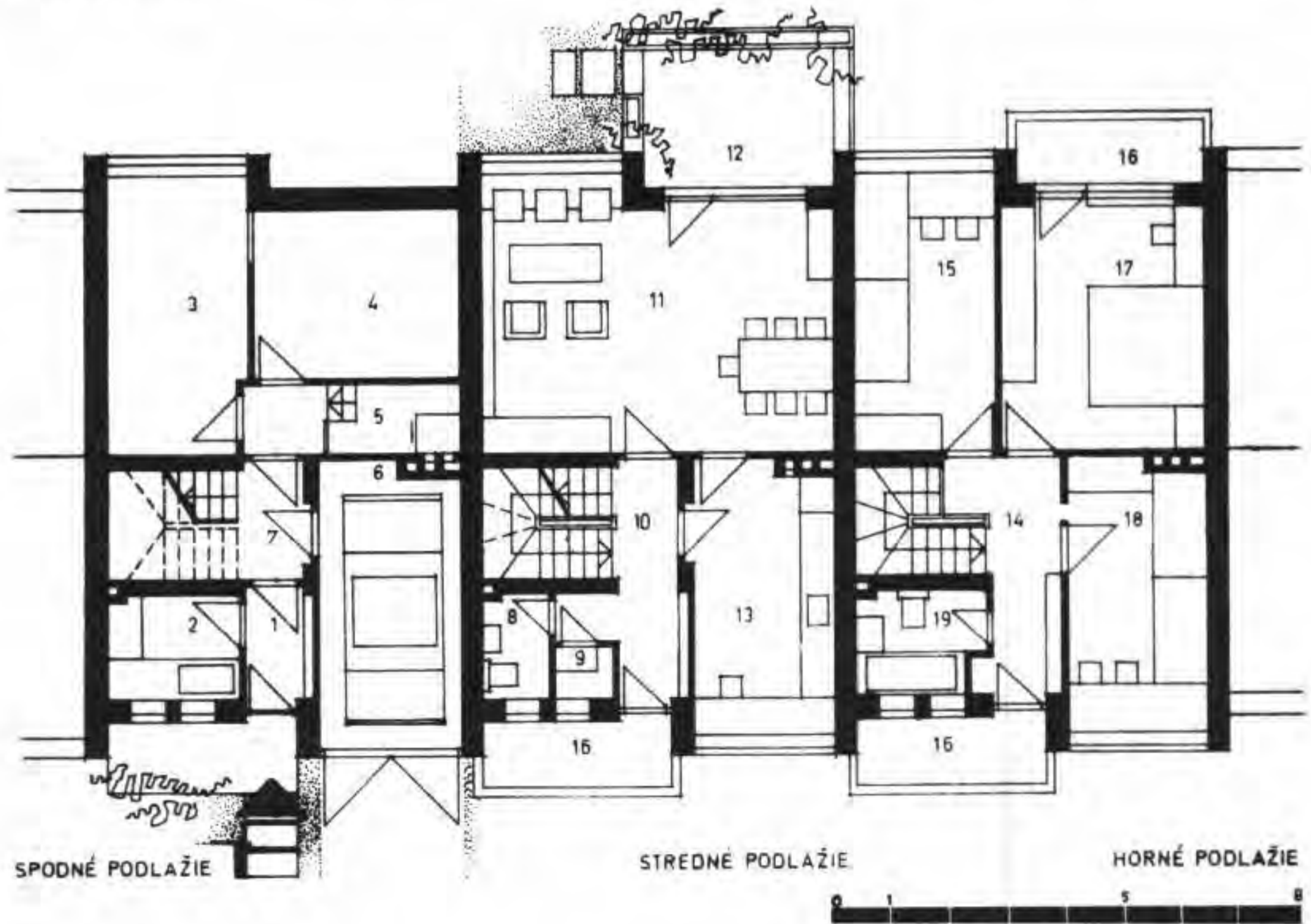

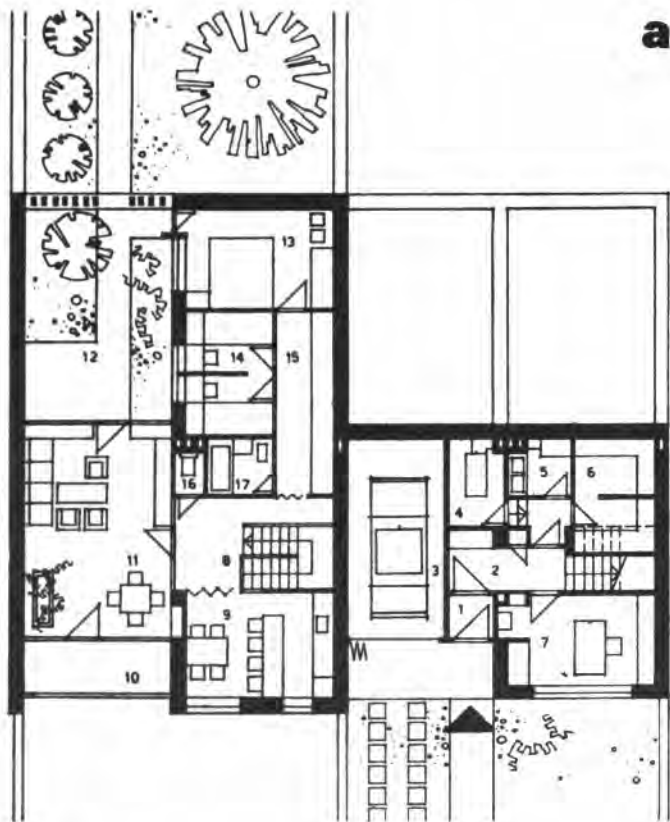

POHĽAD ZO ZÁHRADY

POHĽAD Z ULICE

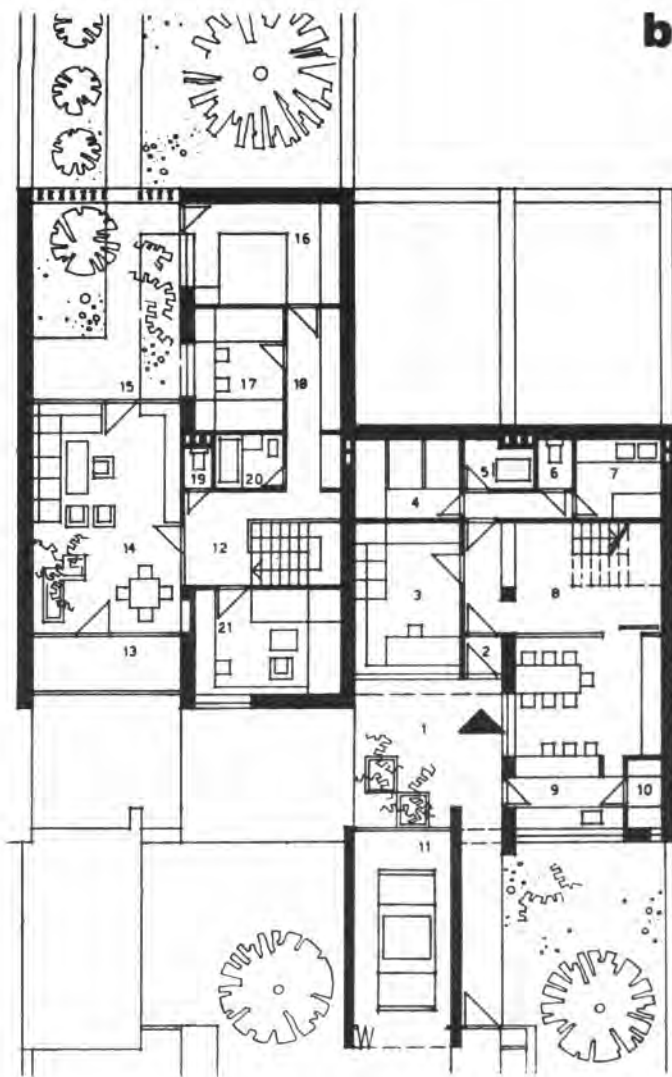

HORNÉ PODLAŽIE

SPODNÉ PODLAŽIE

a

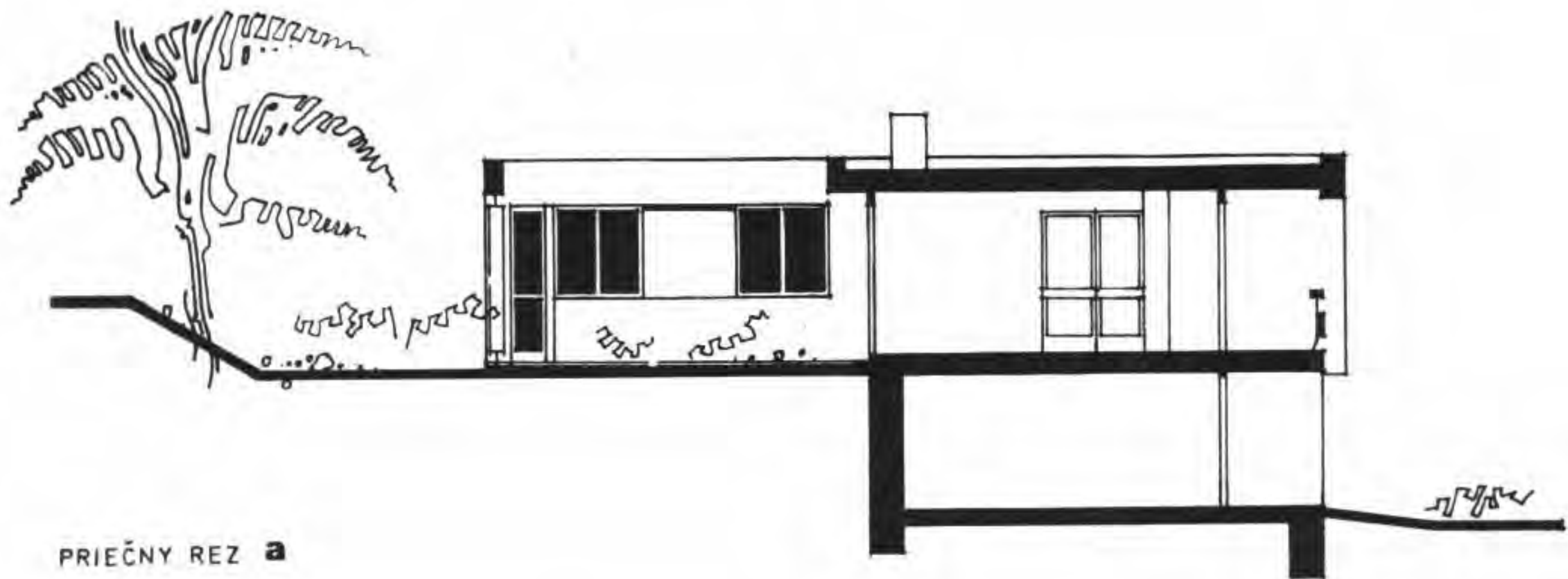

HORNÉ PODLAŽIE

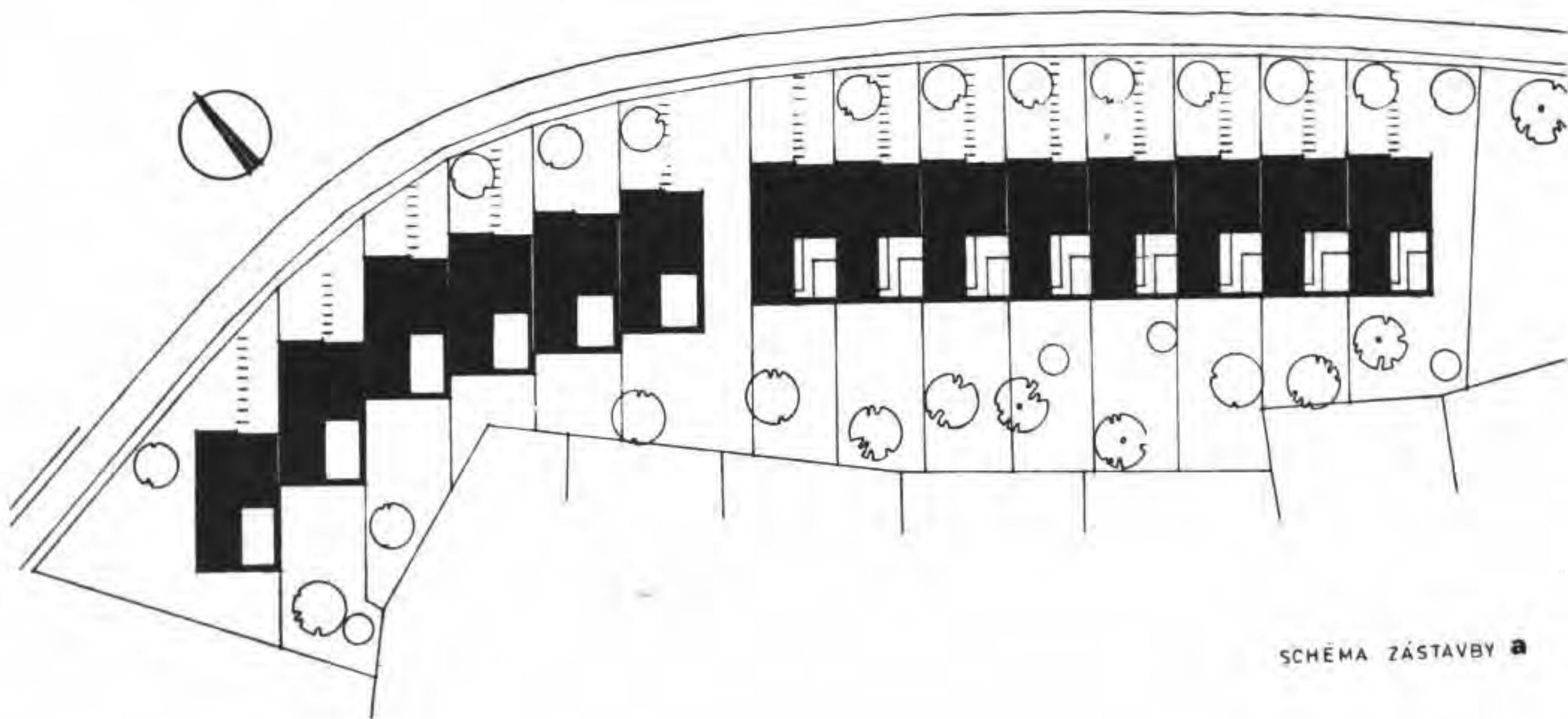
SPODNÉ PODLAŽIE

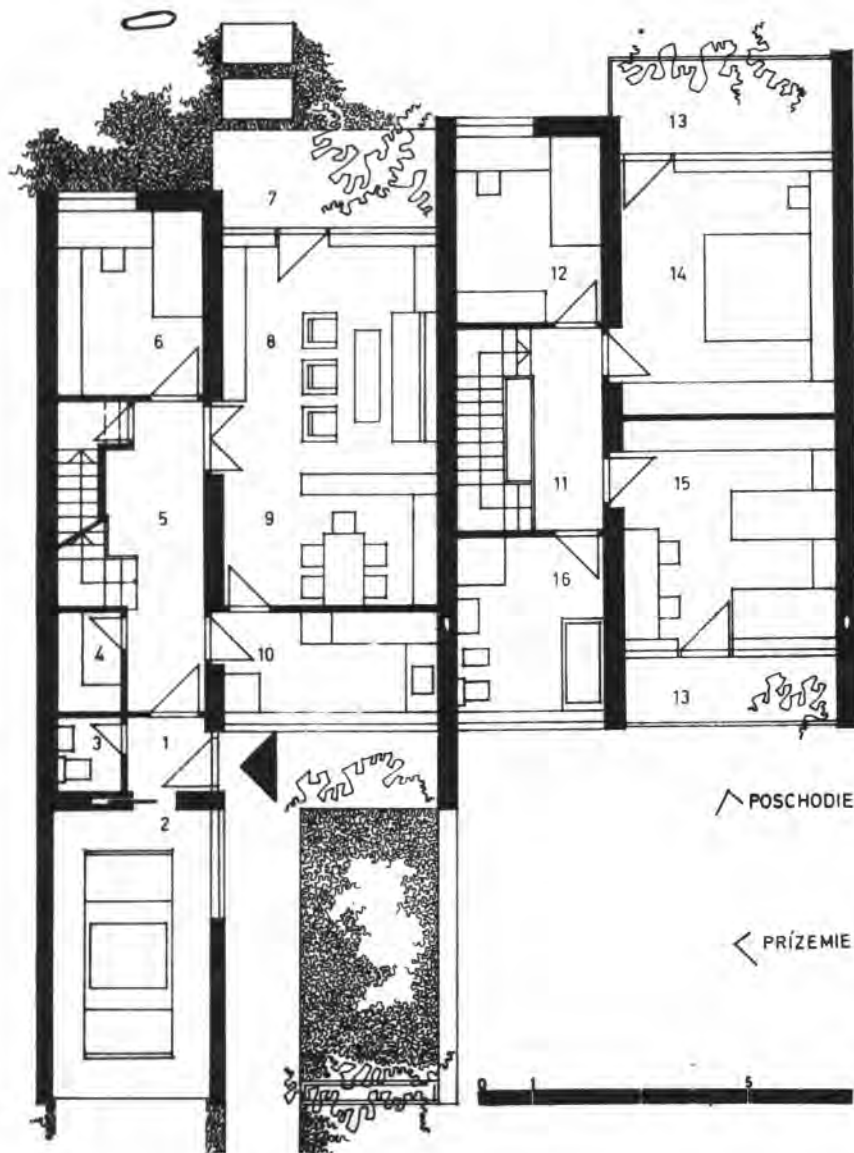
POHĀD Z ULICE (ALTERNATĪVA ■)

PRIEČNY REZ a

SCHĚMA ZĀSTAVBY a

Obr. 207. Dvojpodlažný radový rodinný dom átriového typu na svahovitej parceli. Horné podlažie sa využíva na obytné funkcie a spodné čiastočne na obytné, ale najmä na technické účely. Rozdielnosť je v spôsobe riešenia a v dimenzovaní spodného podlažia. V oboch prípadoch sa počíta s ústredným vykurovaním na plyn alebo tekuté palivo. Vľavo — úsporné riešenie s včlenenou garážou (a). Z obytnej časti je do spodného podlažia vyčlenená jedna izba (pracovňa).

1 — vstupné zádverie (1,0 m²), 2 — predsieň (4,5 m²), 3 — garáž, 4 — kotolňa (3,6 m²), 5 — pracovňa (2,5 m²), 6 — komora (7,0 m²), 7 — pracovňa (10,0 m²), 8 — hala so schodiskom, 9 — kuchyňa (12,0 m²), 10 — loggia (6,0 m²), 11 — obývacia izba (24,0 m²), 12 — átrium, 13 — izba rodičov (12,0 m²), 14 — iz-

ba (9,0 m²), 15 — chodba, šatňa (7,5 m²), 16 — WC, 17 — kúpeľňa (3,5 m²).

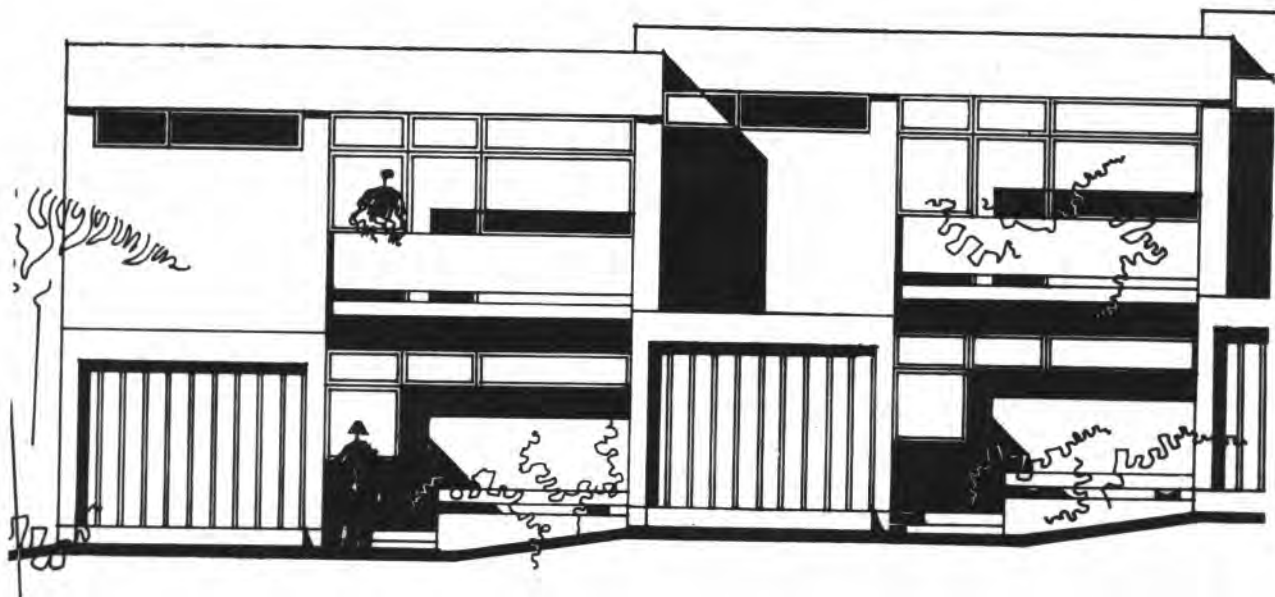
Vpravo — bohatšie riešenie pri ktorom sa do spodného podlažia umiestňuje kuchyňa s jedálňou a obytná hala (b).

1 — vstupné átrium (16,0 m²), 2 — vstupné zádverie (1,0 m²), 3 — izba, pracovňa (12,0 m²), 4 — pivnica (7,5 m²), 5 — kotolňa (3,0 m²), 6 — WC (1,5 m²), 7 — pracovňa (6,0 m²), 8 — obytná hala so schodiskom (16,5 m²), 9 — kuchyňa (20,0 m²), 10 — špajza (2,0 m²), 11 — garáž, 12 — predsieň (6,0 m²), 13 — loggia (6,0 m²), 14 — obývacia izba (26,0 m²), 15 — obytné átrium (22,0 m²), 16 — izba rodičov (12,0 m²), 17 — izba (9,0 m²), 18 — chodba, šatňa (7,5 m²), 19 — WC, 20 — kúpeľňa (3,5 m²), 21 — izba (12,0 m²).

Autor: Prof. Ing. arch. J. Lacko, Bratislava

POHLAD ZO ZÁHRADY

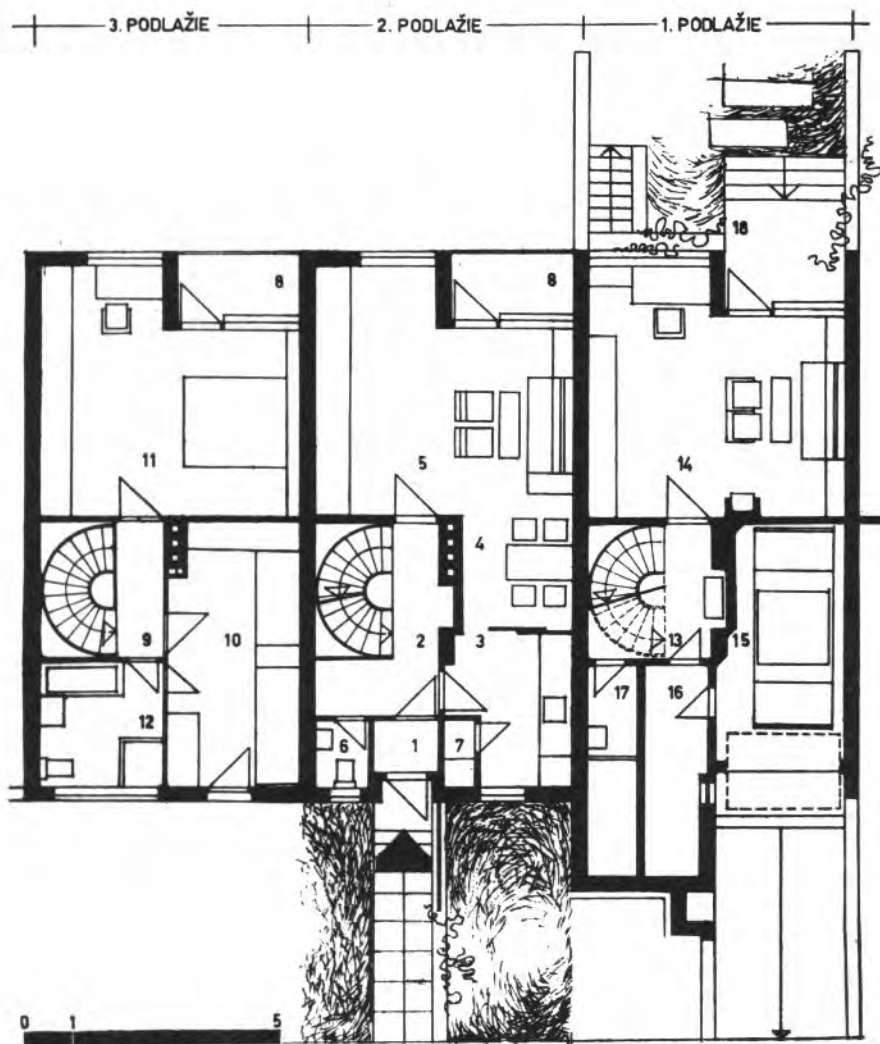
POHLAD Z ULICE

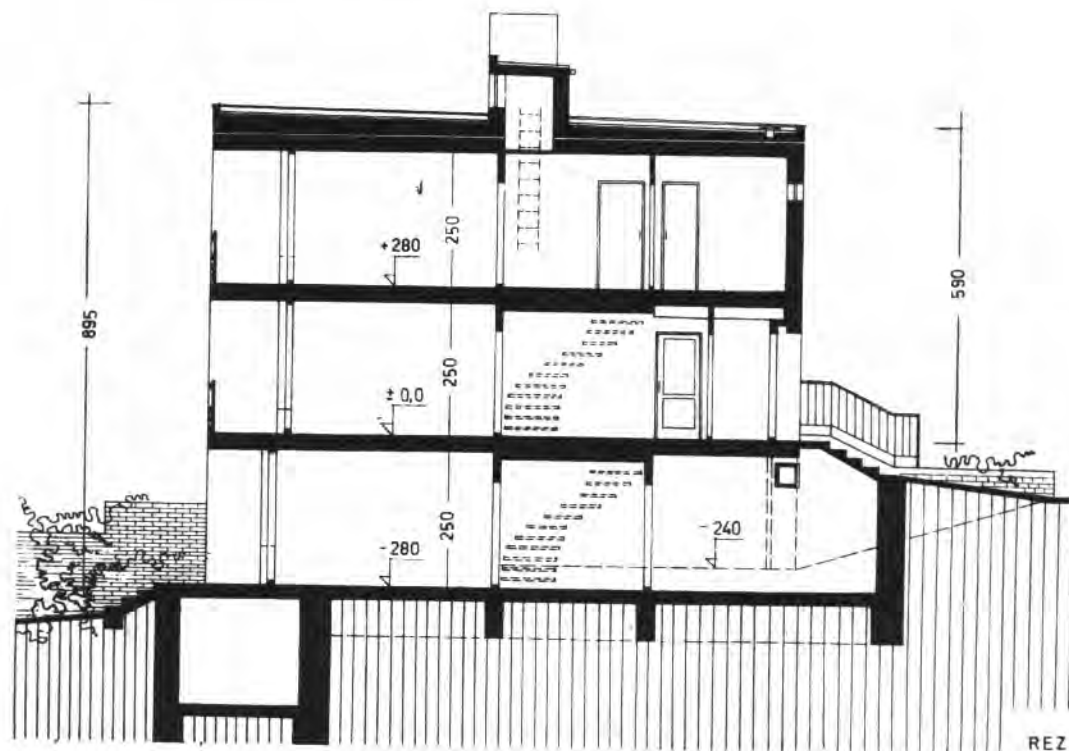
Obr. 208. Dvojpodlažný radový rodinný dom vhodný aj na svahovitý terén pre šesťčlennú rodinu. Súčasťou objektu je garáž. Vykurovaný je zo suterénu. Zastavaná plocha je 82,0 m²; s garážou 103,0 m².

1 — vstupné zádverie (2,5 m²), 2 — garáž, 3 — WC s umývadlom (1,6 m²), 4 — špajza (2,0 m²), 5 — predsieň (8,0 m²), 6 — izba

(10,5 m²), 7 — terasa, 8 — obývacia izba (16,0 m²), 9 — jedáľenský kút (8,0 m²), 10 — kuchyňa (8,0 m²), 11 — predsieň (6,0 m²), 12 — izba (10,5 m²), 13 — loggia, 14 — izba rodičov (18,0 m²), 15 — izba (18,0 m²), 16 — kúpeľňa s WC a sprchou (8,0 m²).

Autor: D. Čupka, Bratislava

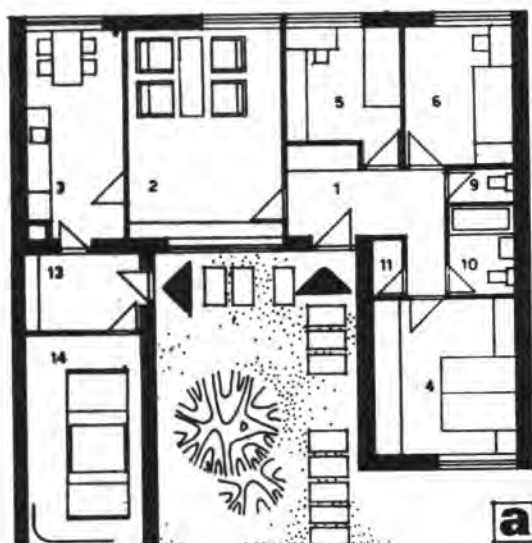

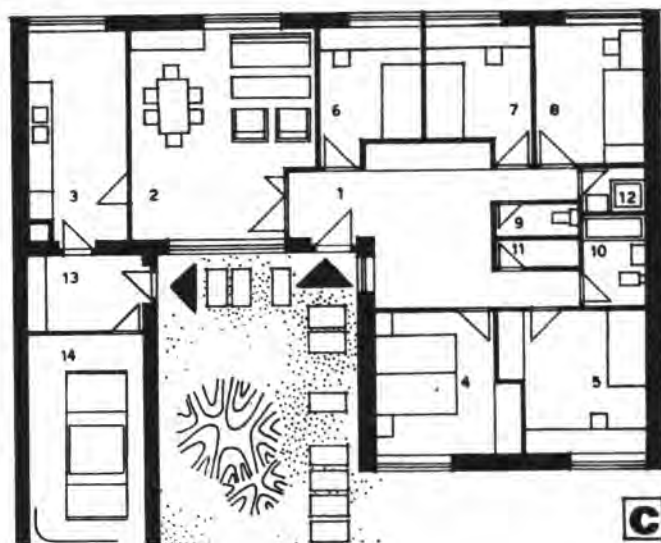
Obr. 209. Trojpodlažný radový rodinný dom vhodný pre terény zvažujúce sa pod cestou na južnej strane. Nástup je do stredného obytného podlažia. Polovica spodného podlažia je obytná; zvyšok obsahuje pomocné technické priestory a garáž. Na hornom podlaží sú spálne. Ústredné kúrenie je na plyn; kotlík je umiestnený v predsieni spodného podlažia a uplatňuje sa pri ňom teplovzdušný vertikálny rozvod (sálanie).

1 — vstupné zádverie (1,3 m²), 2 — predsieň so schodiskom (8,5 m²), 3 — kuchyňa (6,3 m²), 4 — jedáľenský kút (5,2 m²), 5 — obývací izba (2,2,0 m²), 6 — WC s umývadlom (1,3 m²), 7 — špajza (0,8 m²), 8 — loggia (2,8 m²), 9 — predsieň so schodiskom (6,0 m²), 10 — izba (13,0 m²), 11 — izba rodičov s pracovným kútom (22,0 m²), 12 — kúpeľňa so sprchou a WC (5,8 m²), 13 — predsieň so schodiskom (6,0 m²), 14 — pracovňa architekta (22,0 m²), 16 — pivnica (4,5 m²), 17 — sklad potravín (4,0 m²) 18 — terasa. Pohľad zo záhrady (vľavo) a z ulice (vpravo).

Autor: Ing. arch. F. Páleník, Brno

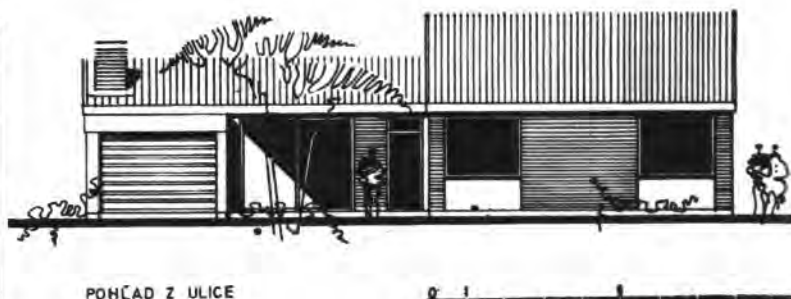
PRÍZEMIE

PRÍZEMIE

b < PRÍZEMIE

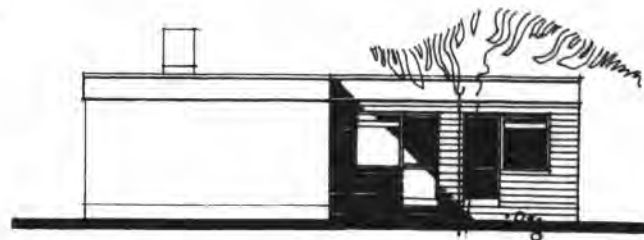

POHĽAD Z ULICE

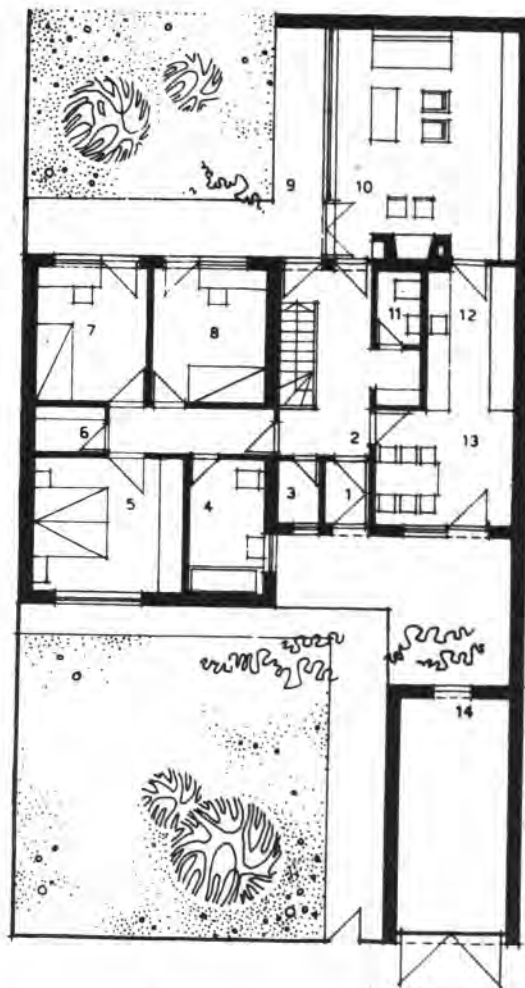
Obr. 210. Prízemný, nepodpivničený rodinný dom, v ktorom možno podľa potreby zriadiť trojspaľňový, štvorspaľňový alebo päťspaľňový byt s garážou (Francúzsko). Vzhľadom na sériovú výrobu tohto typu je výhodná univerzálnosť konštrukcie vo všetkých troch veľkostných variantoch (a, b, c). Základný typ má zastavanú plochu 135,9 m², stredný typ 156,0 m² a najväčší typ 177,8 m² (všetky včítane garáže). Veľkosť miestností v jednotlivých typoch (m²)

	a	b	c
1 — vstupná hala s predsieňou	8,3	11,2	18,8
2 — obývacía izba	21,6	23,9	23,9
3 — kuchyňa	13,7	13,7	13,7

4 — izba rodičov	14,4	13,0	13,0
5 — izba	9,6	9,6	12,2
6 — izba	10,1	12,7	8,9
7 — izba	—	9,3	8,9
8 — izba	—	—	10,1
9 — WC	1,3	1,3	1,8
10 — kúpeľňa	3,7	3,7	3,7
11 — komora	1,3	1,3	1,8
12 — sprchárň	—	1,8	1,8
13 — komora	6,0	6,0	6,0
14 — garáž	16,5	16,5	16,5

POHĽAD Z ÁTRIA

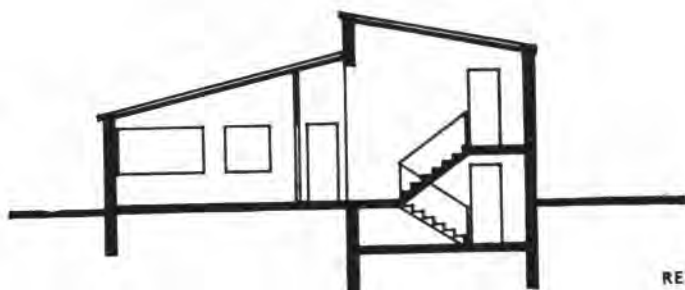
PRÍZEMIE

Obr. 211. Prízemný átriový rodinný dom s predsunutou garážou na rovinaté terény. Technické podlažie s centrálnym vykurovaním sa rieši v suteréne. Dom je vhodný pre štvorčlennú až šesťčlennú rodinu jednej domácnosti. V obývacej izbe je krb.
 1 — vstupné zádverie (1,5 m²), 2 — predsieň so schodiskom do suterénu (10,5 m²), 3 — špajza (1,5 m²), 4 — kúpeľňa s WC

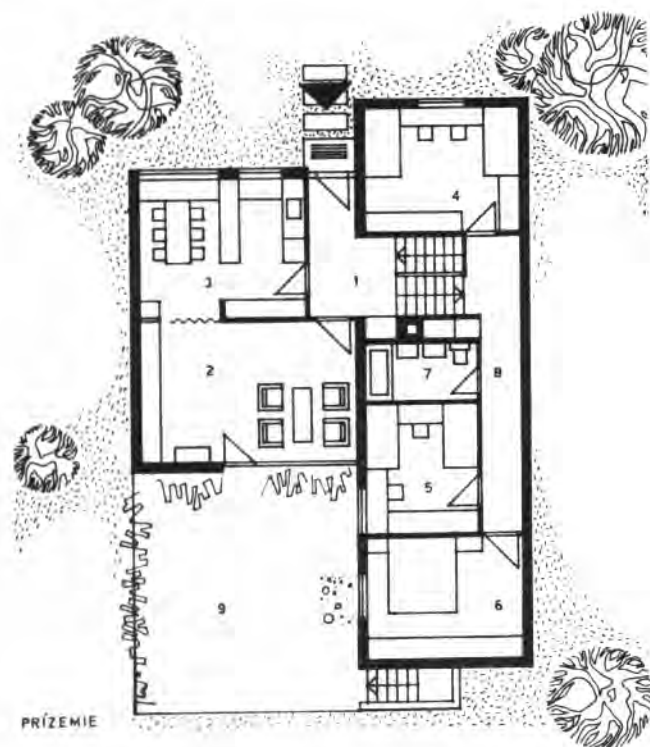
(6,0 m²), 5 — izba rodičov (12,0 m²), 6 — šatňa (1,5 m²), 7 — izba (8,5 m²), 8 — izba (8,7 m²), 9 — átrium (40,0 m²), 10 — obývacia izba s krbom (25,0 m²), 11 — WC s umývadlom (1,8 m²), 12 — kuchyňa (7,0 m²), 13 — jedáľenský kút (10,0 m²), 14 — garáž (15,0 m²).
 Autor: Ing. arch. E. Vician, Bratislava

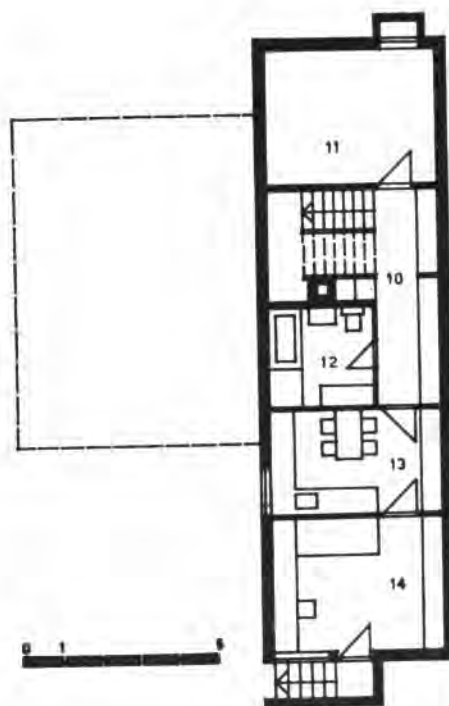
POHĽAD Z ÁTRIA

REZ.

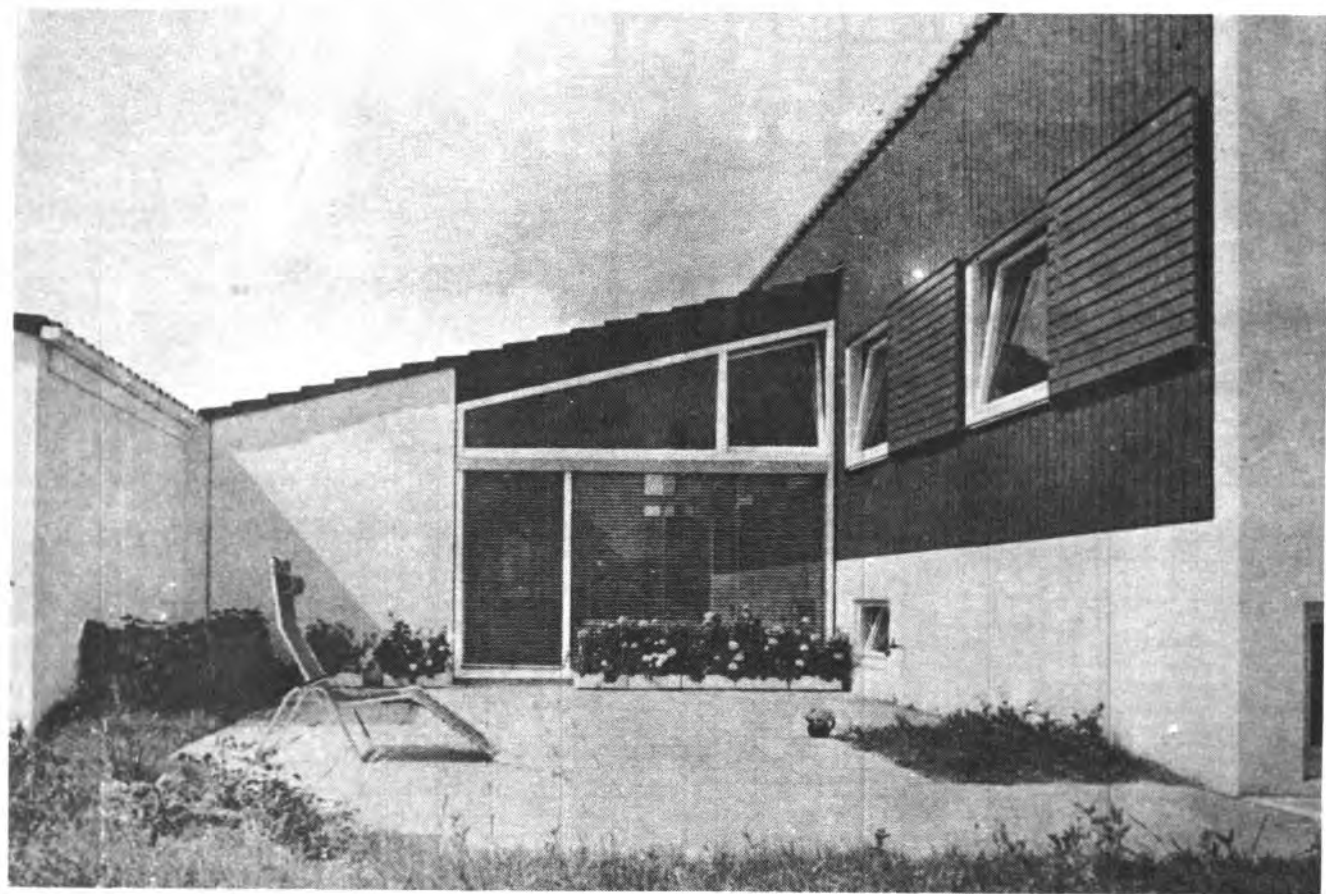
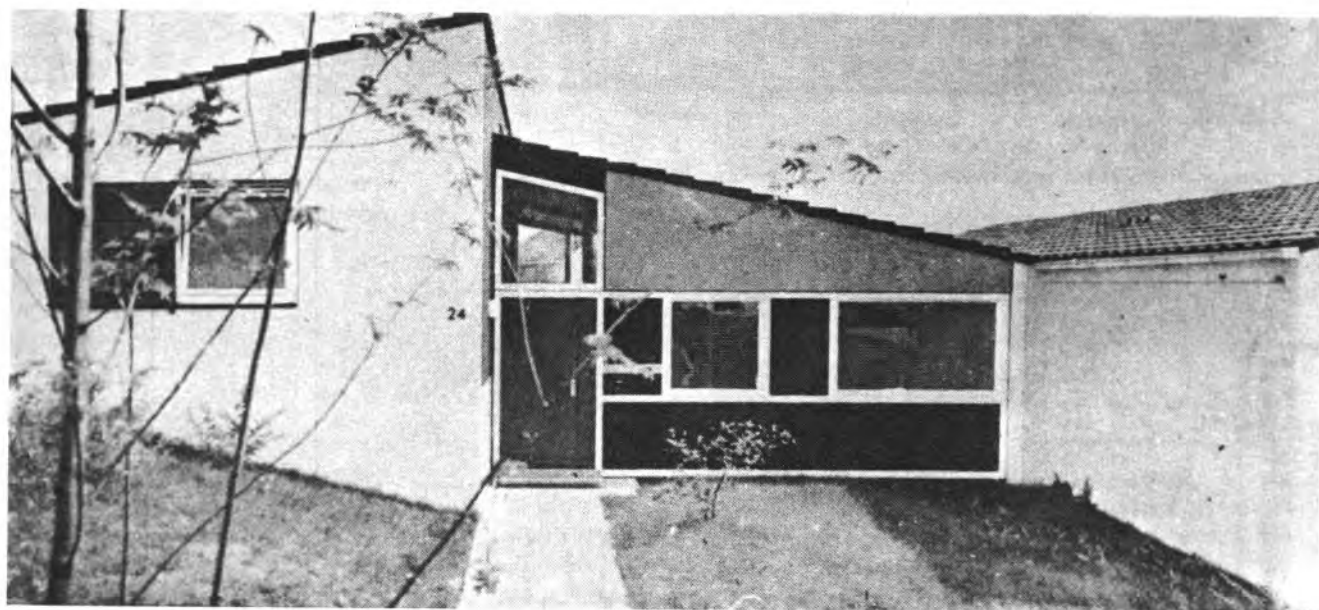
PRÍZEMIE

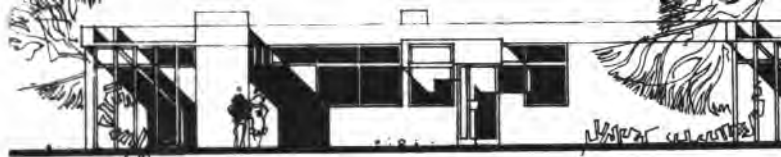

SUTERÉN

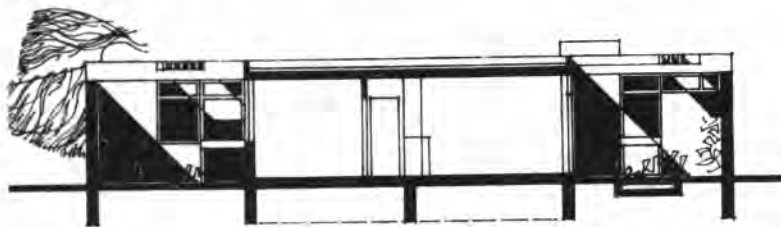
Obr. 212. Jednopodlažný, čiastočne podpivničený átriový rodinný dom na mierne svahovitých terénoch v radovej zástavbe. Zvýšením spálňovej časti sa dosiahne plytké zapustenie suterénu, ktorý sa využíva na zriadenie kompletnej jednotkovej bytu pre dve osoby. Byt na prízemí je vhodný pre šesťčlennú domácnosť. Objekt sa môže riešiť ako izolovaný rodinný dom alebo dvojdom. Zastavaná plocha je 133,0 m².

1 — predsieň (6,0 m²), 2 — obývacia izba (24,0 m²), 3 — kuchyňa (18,0 m²), 4 — izba (14,0 m²), 5 — izba (10,5 m²), 6 — izba rodičov (14,0 m²), 7 — kúpeľňa s WC (4,5 m²), 8 — chodba (8,5 m²), 9 — átrium, 10 — chodba (10,0 m²), 11 — pivnica (16,0 m²), 12 — kúpeľňa s WC (6,2 m²), 13 — kuchyňa (11,0 m²), 14 — izba (15,5 m²).
Autori: Ing. arch. O. K. Müller, Ing. arch. F. Brümmendorf (NSR).

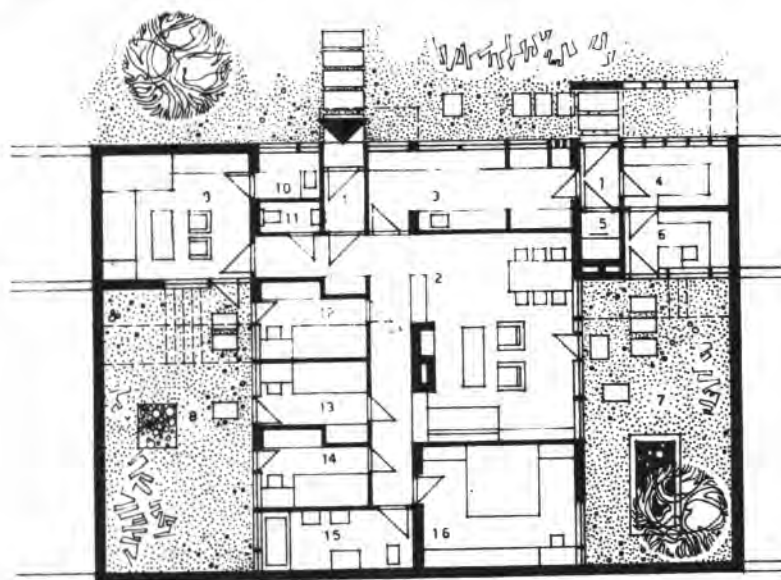

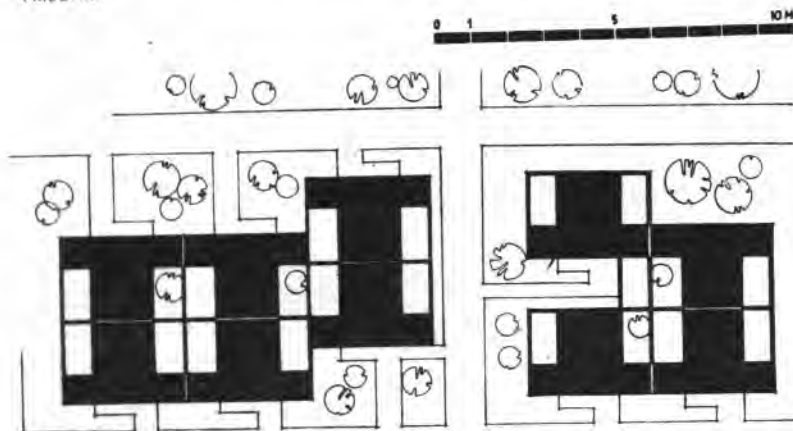
POHĽAD Z ULICE

REZ A POHĽAD Z ÁTRIA

PRÍZEMIE

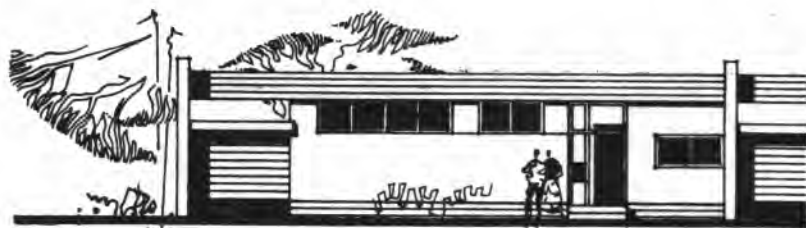

SCHEMA ZÁSTAVBY

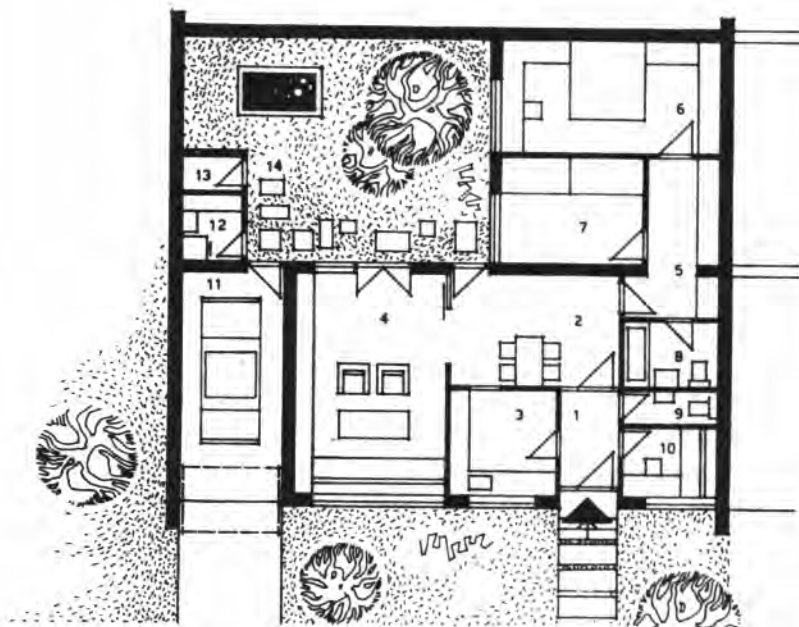
Obr. 213. Prízemný dvojtátriový rodinný dom pôdorysného tvaru T bez podpivničenía. V strednej časti je kompletný štvorspáľňový byt, v jednom krídle byt pre starých rodičov a v druhom technická časť s osobitným vstupom. Objekt je vhodný pre päťčlennú + dvojčlennú rodinu jednej domácnosti. Zastavaná plocha je 146,0 m²; s átriami 220,0 m².

1 — vstupné zádverie (1,7 m²), 2 — obývací izba (27,0 m²), 3 — kuchyňa (11,0 m²), 4 — komora (4,5 m²), 5 — plynový kotol ústredného kúrenia (1,5 m²), 6 — miestnosť na domáce práce (5,0 m²), 7 — obytné átrium (32,0 m²), 8 — obytné átrium pre hry detí (32,0 m²), 9 — izba starých rodičov (14,0 m²), 10 — kuchynský kút (2,2 m²), 11 — WC s umývadlom (1,5 m²), 12, 13, 14. — izba detí (3 × 6,0 m²), — kúpeľňa s WC (6,0 m²), 16 — izba rodičov (14,0 m²).

Autor: Ing. arch. J. Zelem, Bratislava.

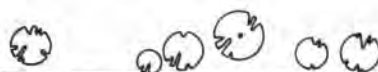
POHĽAD Z ULICE

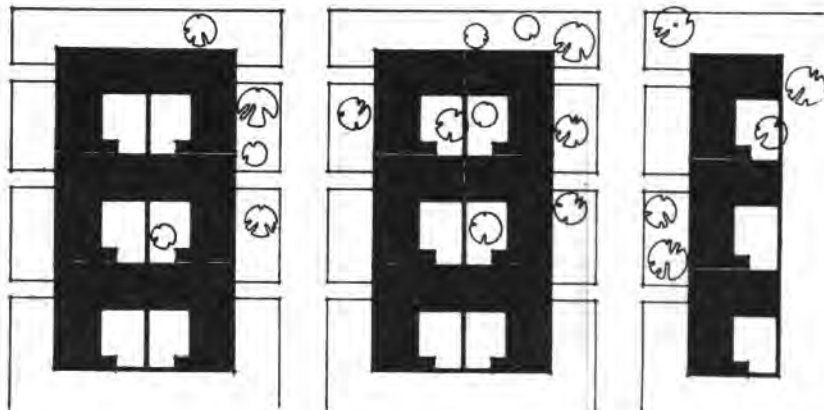
PRÍZEMIE

SCHÉMA ZÁSTAVBY

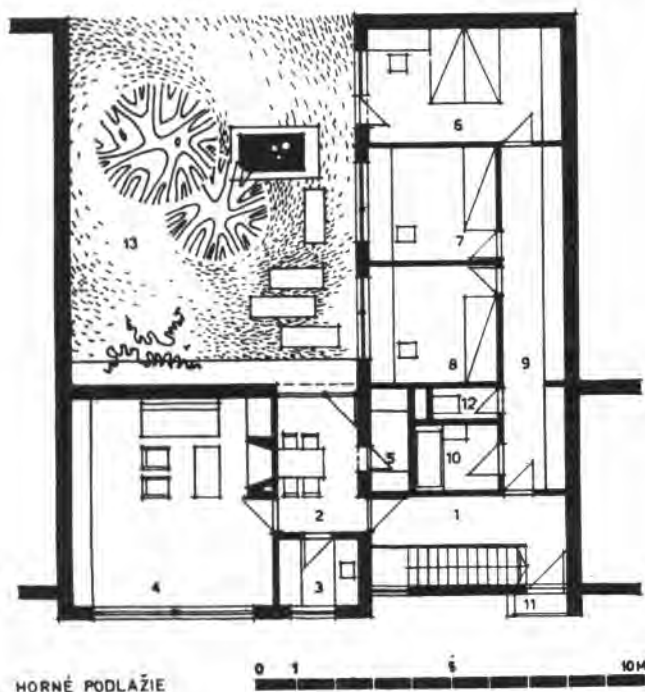

Obr. 214. Prízemný átriový rodinný dom pôdorysného tvaru L s pristavenou garážou. Objekt je vhodný pre štvorčlennú domácnosť. Miestnosť 10 možno nahradiť schodiskom do suterénu a namiesto plynového alebo olejového 12 ústredného kúrenia zriadiť kúrenie na pevné palivo. Zastavaná plocha aj s garážou je 150m².
 1 — vstupné zádverie (3,8 m²), 2 — obytná hala so zariadením na stolovanie (13,5 m²), 3 — kuchyňa (9,0 m²), 4 — obývacia izba (22,0 m²), 5 — chodba so zabudovanými skriňami (8,9 m²), 6 — izba rodičov (18,0 m²), 7 — izba (10,0 m²), 8 — kúpeľňa s WC (4,5 m²), 9 — WC s umývadlom (2,0 m²), 10 — študovňa (5,0 m²), 11 — garáž, 12 — ústredné kúrenie na plyn alebo olej (3,0 m²), 13 — miestnosť na záhradné náradie, 14 — átrium, (Juhoslávia).

POHĽAD Z ULICE

HORNÉ PODLAŽIE

Obr. 215. Átriový rodinný dom s obytným podlažím hore a vstupom cez technické podlažie dole. Garáž je v technickom podlaží. Vhodný je pre svahovité pozemky. Vyhovuje štvorčlennej rodine. Zastavaná plocha je 133,0 m².

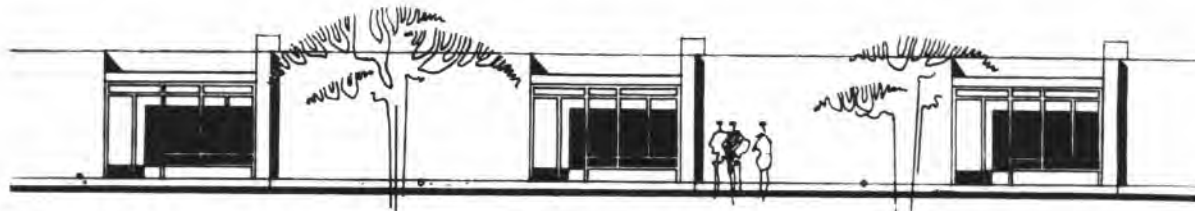
1 — predsieň so schodiskom do spodného podlažia (11,0 m²), 2 — jedáleň (7,0 m²), 3 — kuchyňa (3,5 m²), 4 — obývacia izba s krbom (27,0 m²), 5 — špajza (2,5 m²), 6 — izba rodičov (15,0 m²), 7, 8 — izby (9,6 m² × 2), 9 — chodba (13,2 m²), 10 — kúpeľňa (3,5 m²), 11 — balkón, 12 — WC, 13 — átrium (68,0 m²).

Autor: Ing. arch. E. Vician, Bratislava

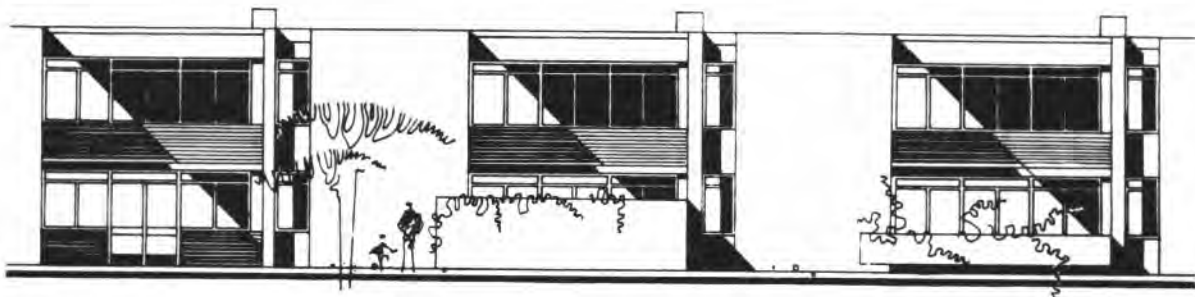
Obr. 216. Radový dvojpodlažný rodinný dom átriového typu pre svahovité pozemky so sklonom asi 15°. Vstupná časť z ulice cez predzáhradku vedie do horného podlažia, ktoré obsahuje spálňovú časť bytu. V dolnom podlaží je obytná časť s technickým príslušenstvom. Na „pohľade z dvora“ sú naznačené spôsoby odclonenia obytného átria pred nežiadúcimi pohľadmi zo zadných častí objektov záhrad. Pri realizácii možno použiť klasické stavebné materiály. Výhodou konštrukcie je najmä to, že rozpony oboch krídel pôdorysu (tvaru L) sú rovnaké (480 cm). Parapet nad obývacou izbou (vo fasáde) a balkón predsiene na poschodí má z horizontálne kladených dosiek. Pásové okná sa môžu prekladať z typových hromadne vyrábaných častí v kombinácii s atypovými časťami. Zastavaná plocha je 94,5 m².

1 — vstupné zádverie (1,8 m²), 2 — predsieň (10,0 m²), 3 — komora (3,0 m²), 4 — kúpeľňa s WC (3,25 m²), 5 — izba dieťaťa (9,4 m²), 6 — izba dvoch detí (17,7 m²), 7 — izba rodičov (9,4 m²), 8 — hala (16,0 m²), 9 — obývacia izba (30,0 m²), 10 — kuchyňa (8,8 m²), 11 — miestnosť na domáce práce (3,2 m²), 12 — špajza (2,0 m²), 13 — WC s umývadlom (2,0 m²), 14 — zapustená kotolňa ústredného kúrenia na plyn alebo tekuté palivo (5,2 m²), 15 — átrium. Priestor pod schodiskom sa využíva ako sklad.

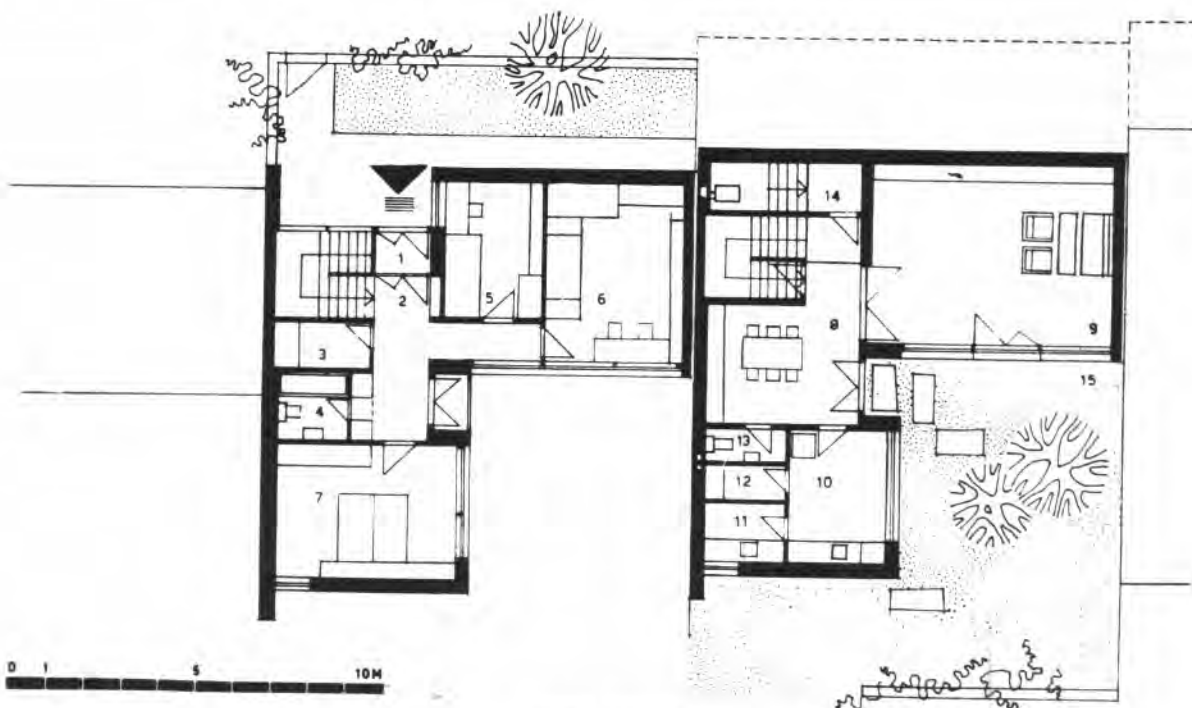
Autor: Ing. arch. O. Medveďová, Bratislava.

POHĽAD Z ULICE

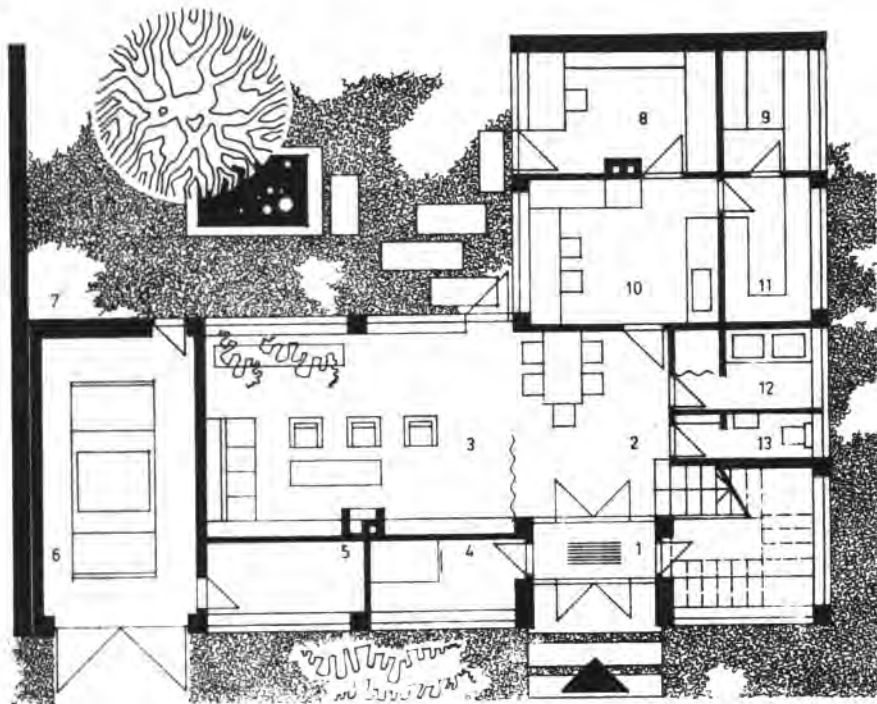

POHĽAD Z DVORA

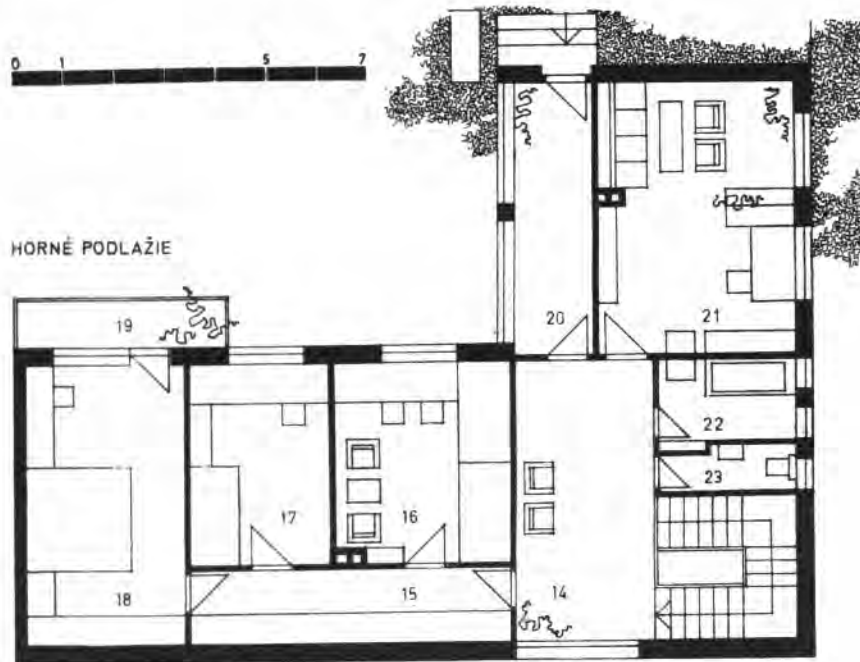

HORNÉ PODLAŽIE

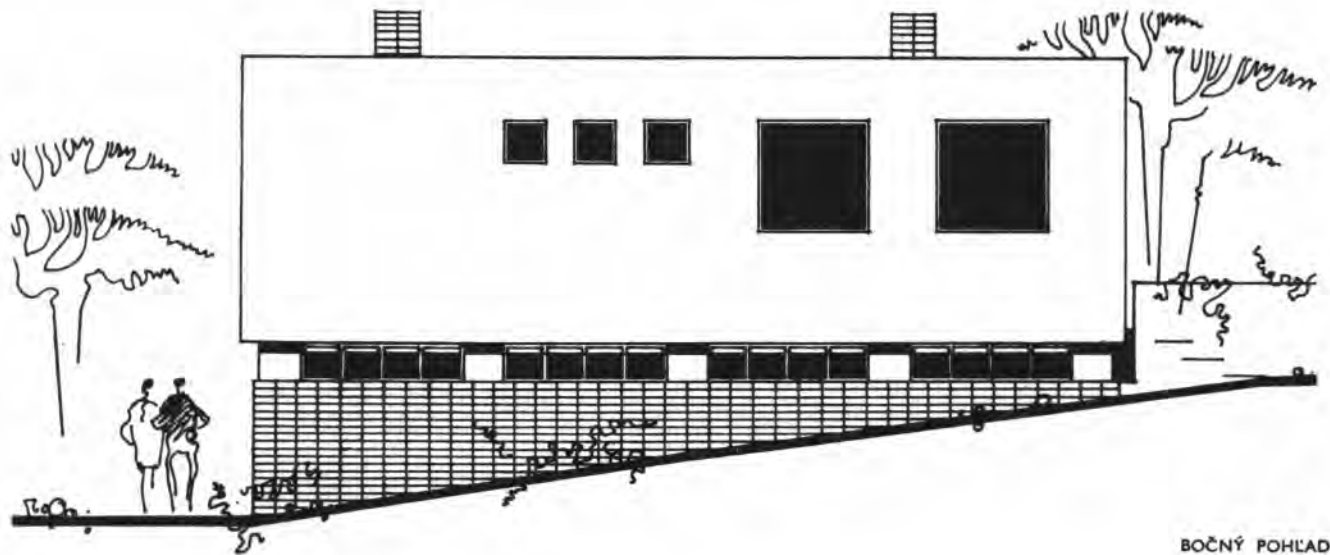
SPODNÉ PODLAŽIE

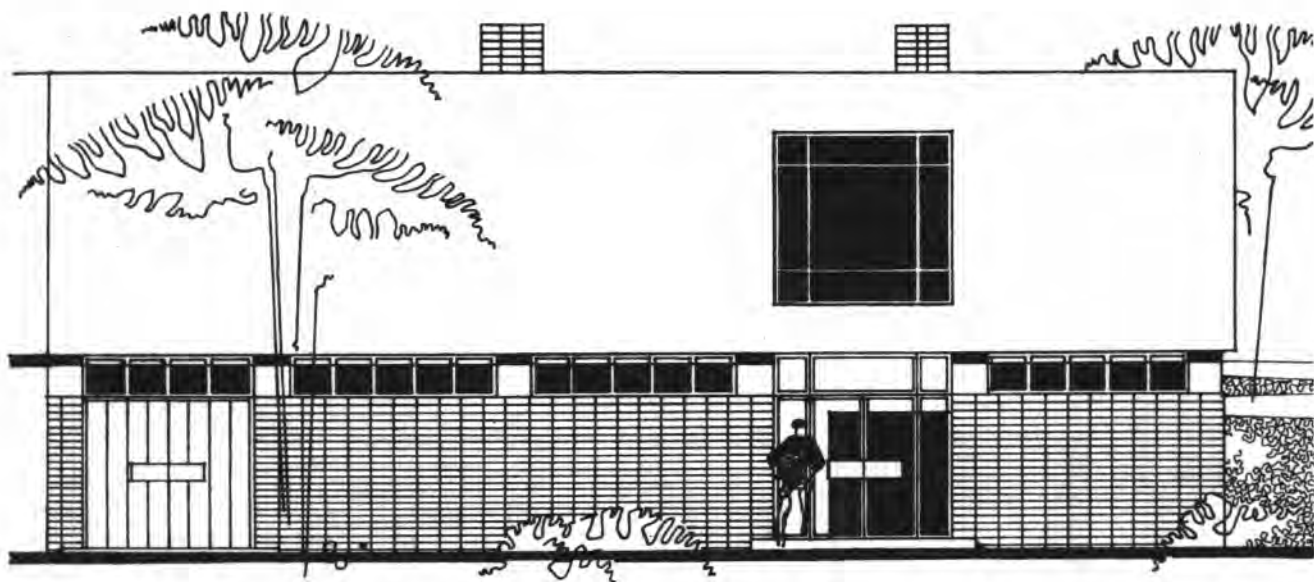
SPODNÉ PODLAŽIE

HORNÉ PODLAŽIE

BOČNÝ POHĽAD

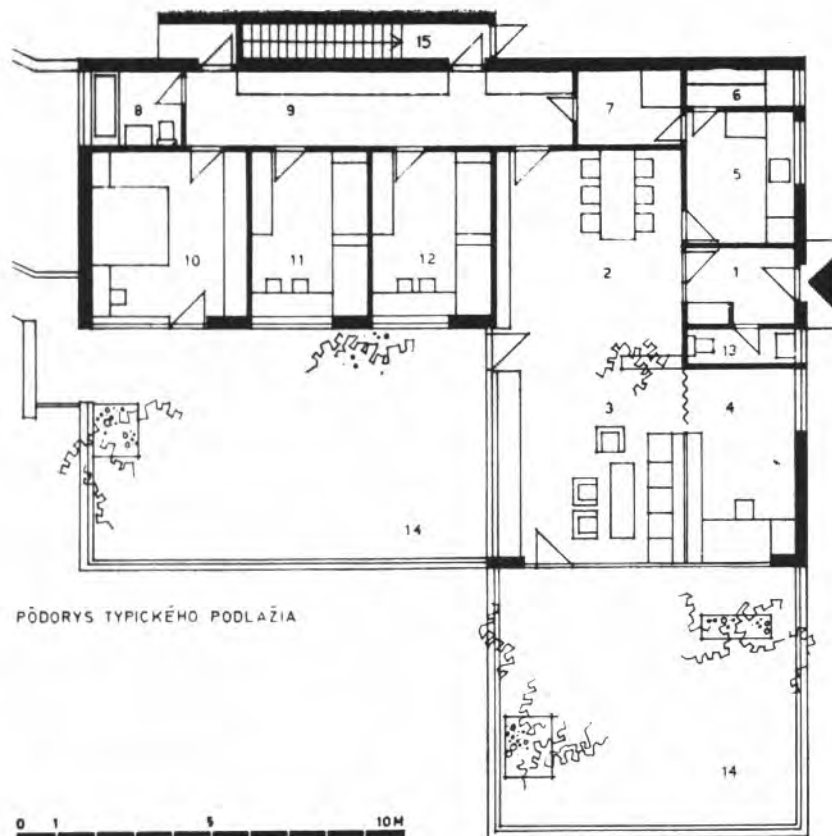
POHĽAD Z ULICE

Obr. 217. Átriový dvojpodlažný rodinný dom na svahovitom pozemku — príklad riešenia rohovej sekcie. Zastavaná plocha vrátane garáže je 131,0 m².

1 — zádverie (2,5 m²), 2 — hala (10,5 m²), 3 — obývacia izba (24,0 m²), 4 — kotolňa (4,5 m²), 5 — sklad paliva (4,5 m²), 6 — garáž (18,0 m²), 7 — átrium (57,0 m²), 8 — práčovňa (8,5 m²), 9 — sklad (5,0 m²), 10 — kuchyňa (10,5 m²), 11 — špajza (6,0 m²),

12 — práčovňa (4,5 m²), 13 — WC (3,0 m²), 14 — hala (16,5 m²), 15 — šatňová chodba (9,5 m²), 16 — detská izba (16,0 m²), 17 — detská izba (12,0 m²), 18 — izba rodičov (16,5 m²), 19 — balkón (4,0 m²), 20 — chodba (8,0 m²), 21 — pracovňa (22,0 m²), 22 — kúpeľňa (4,0 m²), 23 — WC s umývadlom (2,5 m²),

Autor: Prof. Ing. arch. P. Nahálka, Ing. arch. J. Havaj, Bratislava.

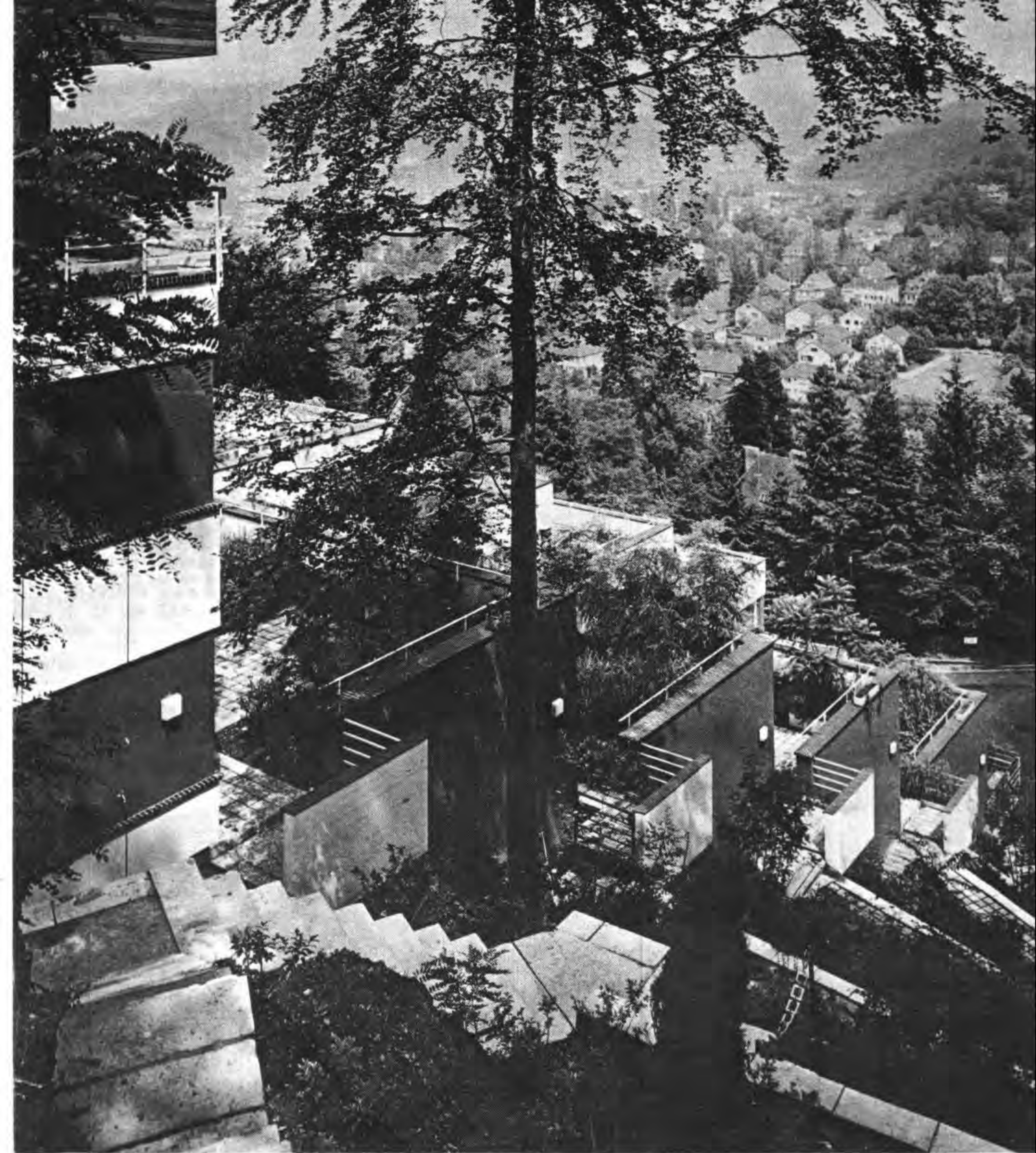
PÔDORYS TYPICKÉHO PODLAŽIA

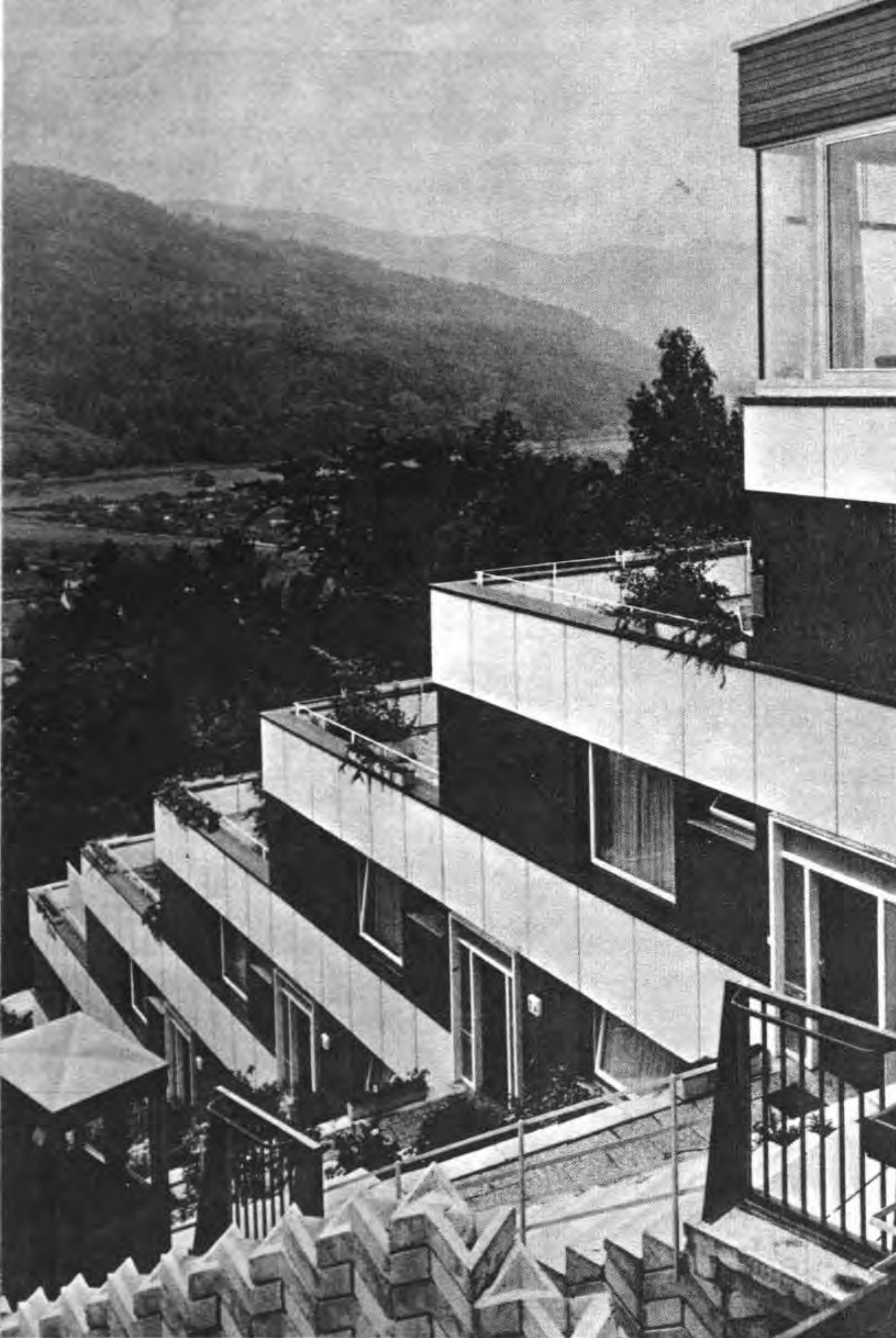
Obr. 218. Priestorný terasový rodinný dom pôdorysného tvaru L s dvoma terasami a čiastočným podpívničením. Vhodný je pre šesťčlennú až sedemčlennú rodinu. Zastavaná plocha bez terás je 198,0 m².

1 — predsieň (6,0 m²), 2 — jedáleň (25,0 m²), 3 — obývacia izba (25,0 m²), 4 — pracovňa (15,0 m²), 5 — kuchyňa (10,5 m²), 6 — špajza (3,0 m²), 7 — kotolňa na plyn (6,0 m²), 8 — kúpeľňa s WC (3,2 m²), 9 — chodba, šatňa (20,0 m²), 10 — izba rodičov (18,0 m²), 11, 12 — izby detí (2 × 12,5 m²), 13 — WC s umývadlom (13,0 m²), 14 — terasa, 15 — schodisko do suterénu.

Autor: Ing. arch. G. Balsert (NSR).

Obr. 219. Skupina terasových rodinných domov. V zástavbe budú zastúpené dvoma veľkostnými typmi bytov. Uvažuje sa s diaľkovým centrálnym kúrením. ▶

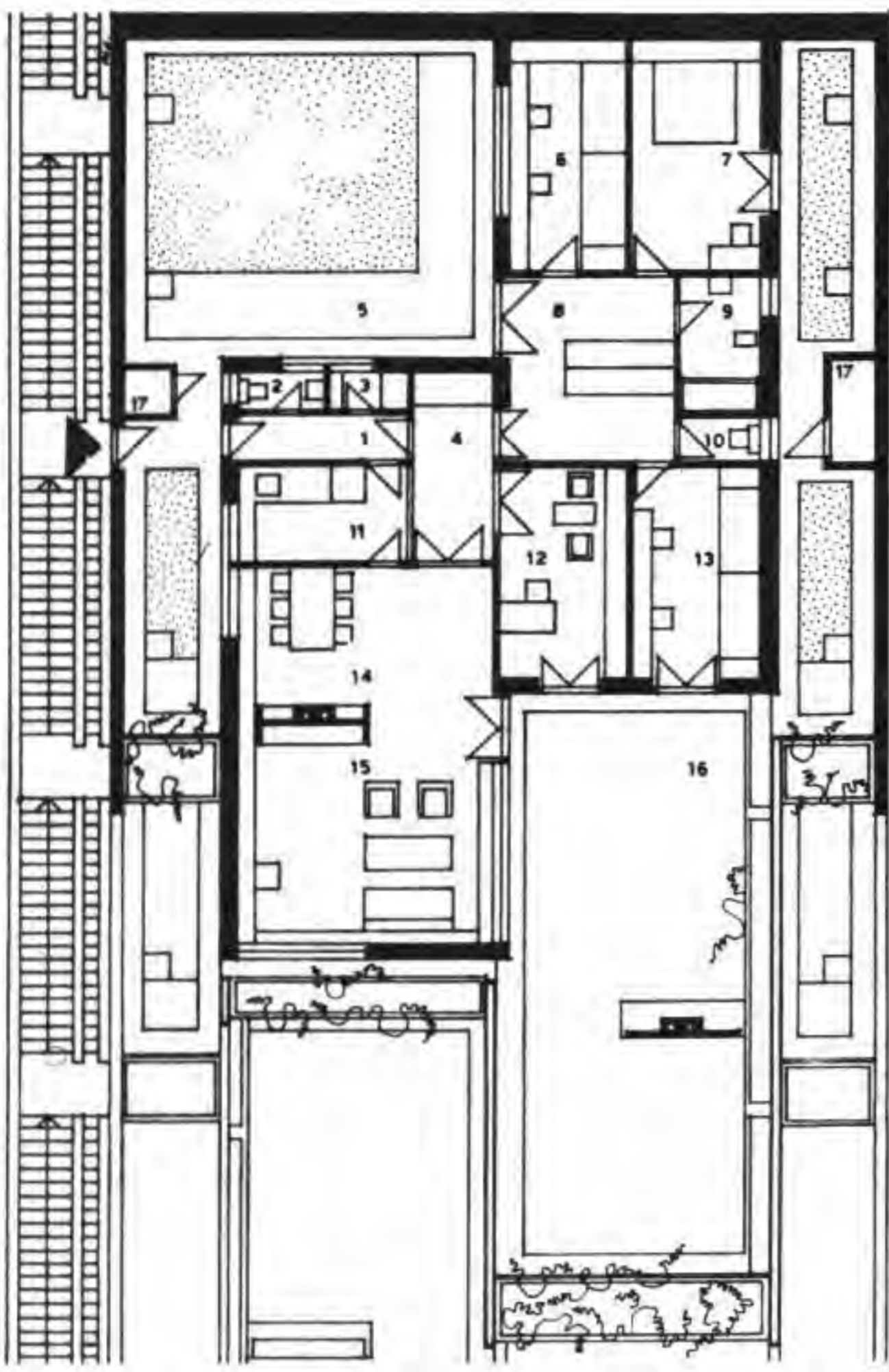
A — terasový rodinný dom pôdorysného tvaru Z, vhodný pre osemčlennú domácnosť pri využívaní všetkých štyroch izieb na spanie okrem obývacej izby.

1 — vstupné zádverie (4,0 m²), 2 — WC s umývadlom (2,0 m²), 3 — špajza (1,8 m²), 4 — predsieň (7,5 m²), 5 — átrium (56,0 m²), 6 — izba (12,5 m²), 7 — izba rodičov (15,0 m²), 8 — šatňa, hala (14,0 m²), 9 — kúpeľňa (5,5 m²), 10 WC (1,8 m²), 11 — kuchyňa (7,0 m²), 12, 13 — izba (12,5 m²), 14 — jedáleň (15,0 m²), 15 — obývacia izba s krbom (17,5 m²), 16 — terasa (78,0 m²), 17 — sklad náradia. Zastavaná plocha bez átria a terasy je 170,0 m². B — terasový rodinný dom pôdorysného tvaru L, vhodný pre štvorčlennú rodinu.

1 — vstupné zádverie (4,0 m²), 2 — WC s umývadlom (2,0 m²), 3 — špajza (1,8 m²), 4 — predsieň (7,5 m²), 5 — kuchyňa (7,0 m²), 6 — šatňa (7,5 m²), 7 — kúpeľňa s WC (3,5 m²), 8 — izba (12,0 m²), 9 — izba rodičov (12,5 m²), 10 — jedáleň (15,0 m²), 11 — obývacia izba s krbom (17,5 m²), 12 — terasa (78,0 m²), 13 — sklad náradia. Zastavaná plocha je 128,0 m².

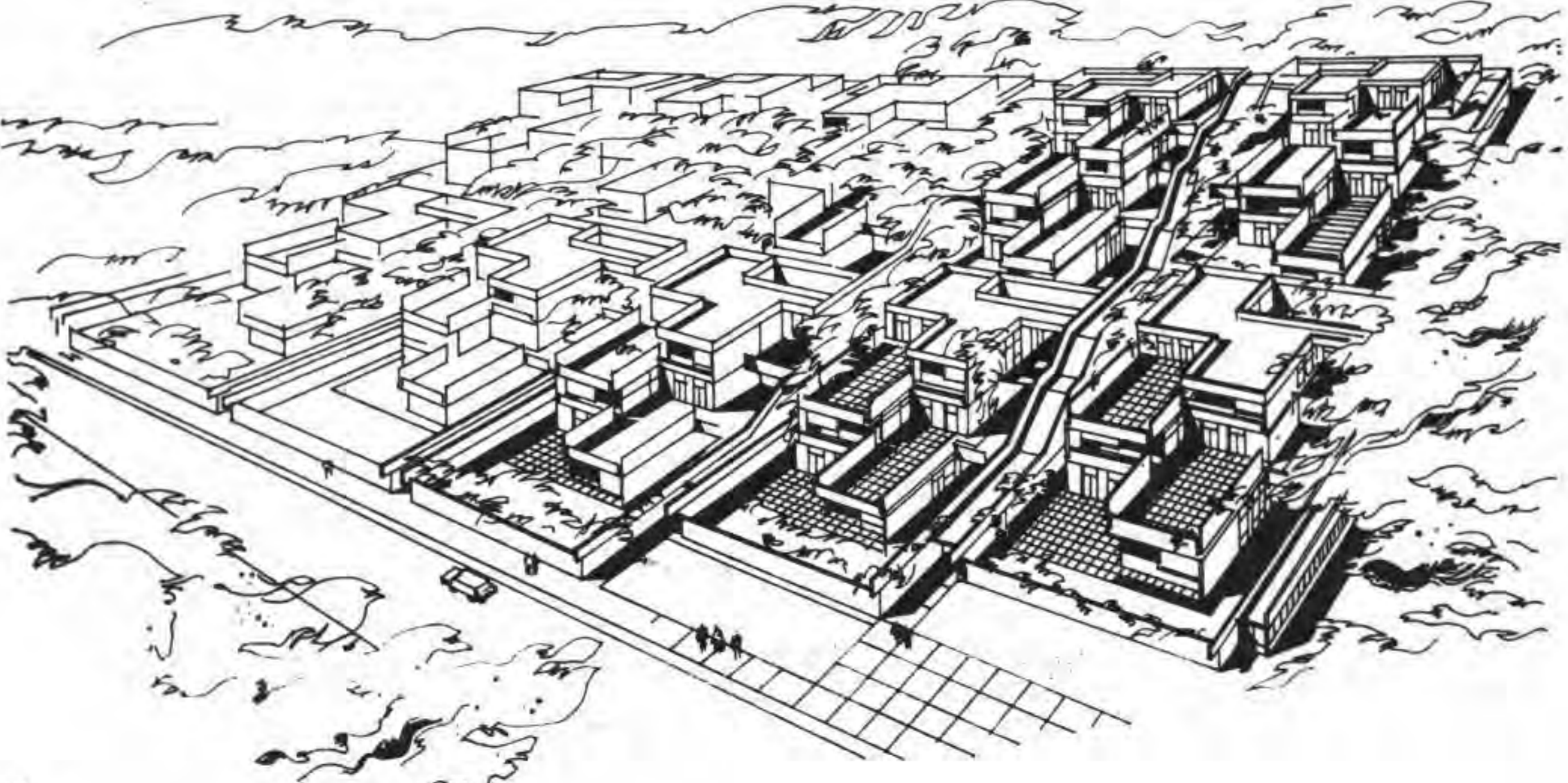
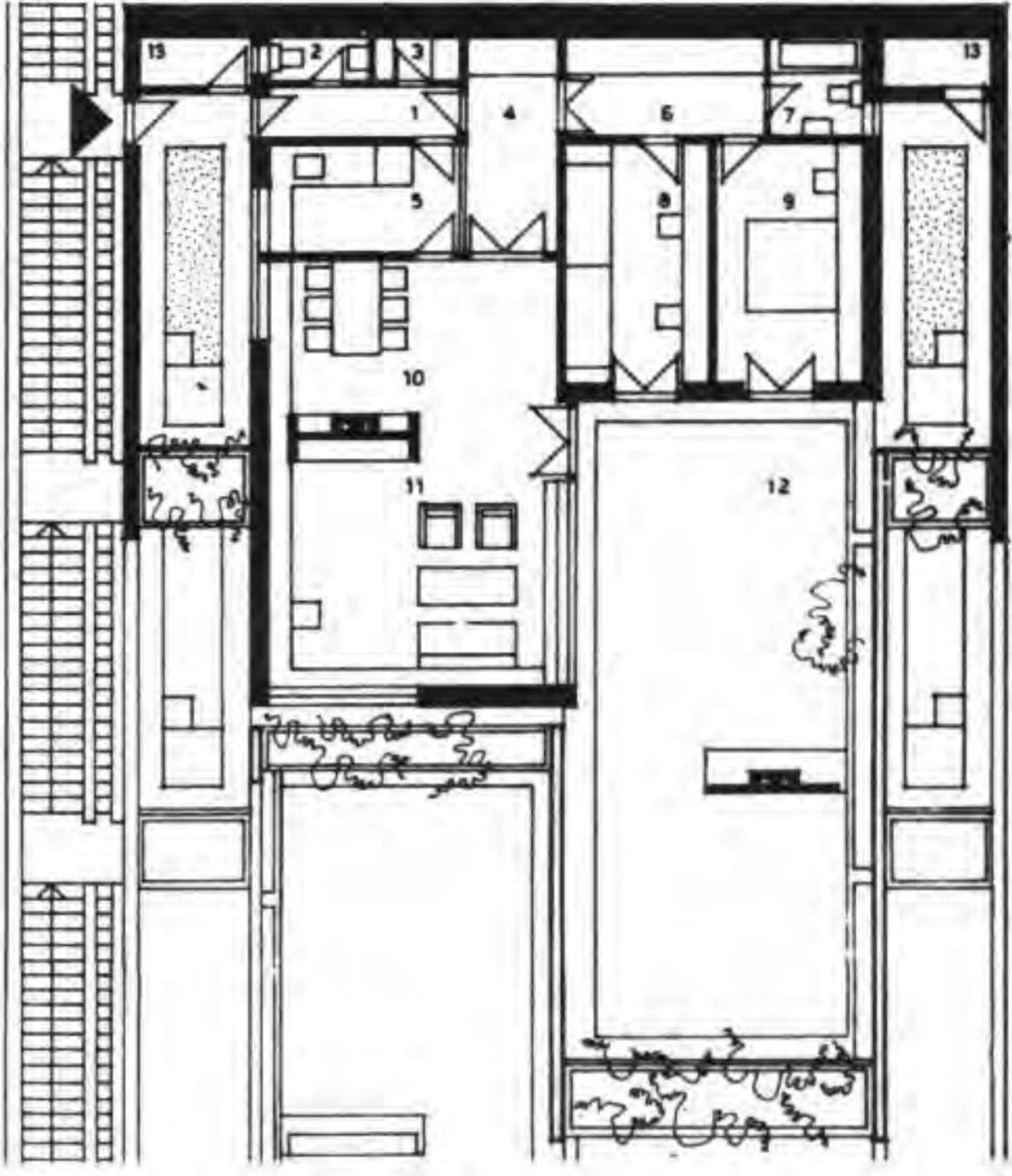
Autor: Ing. arch. A. Daříček, Ing. A. Lipták, Ing. D. Ferianc.

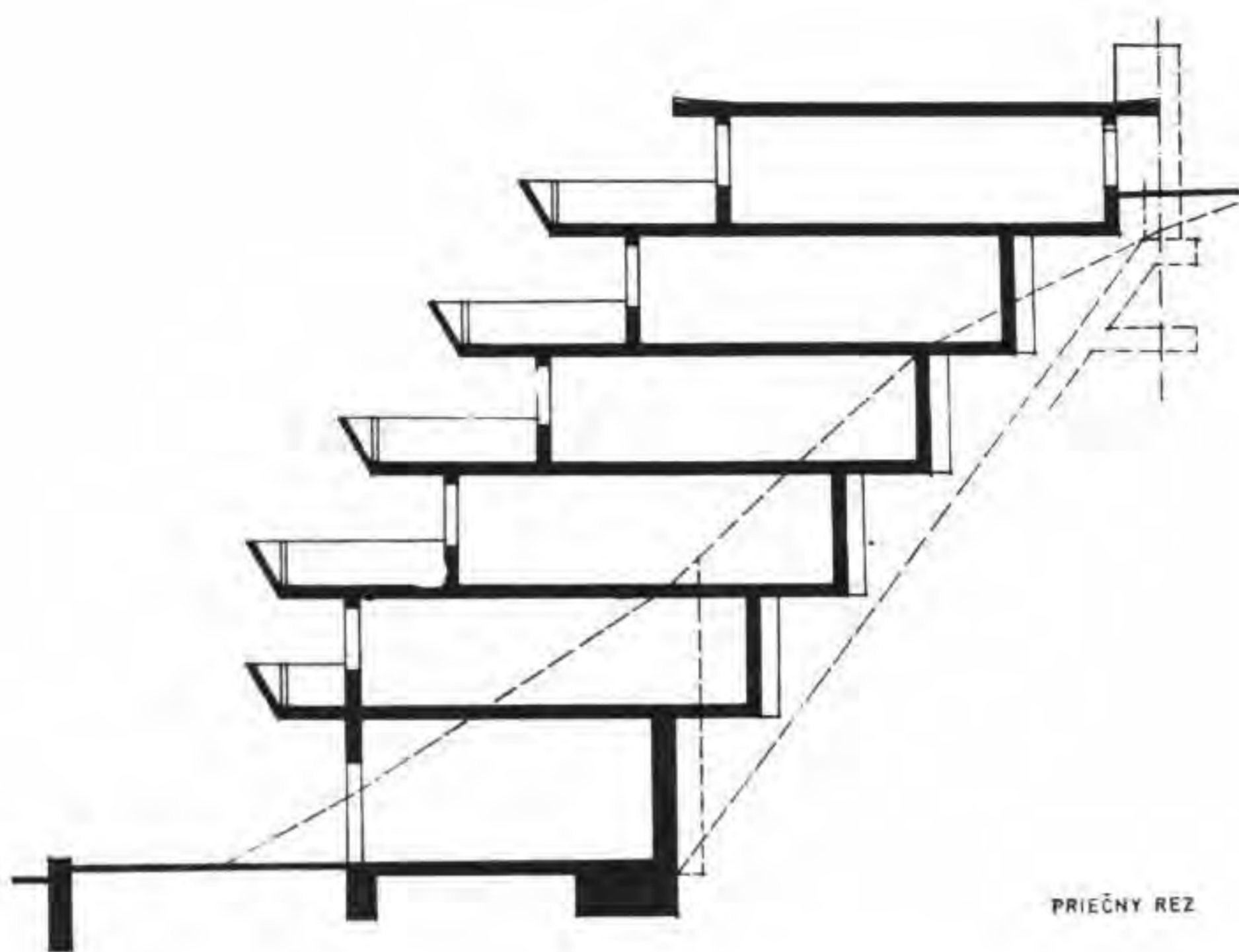
Obr. 218a. Bočný pohľad na terasový dom.

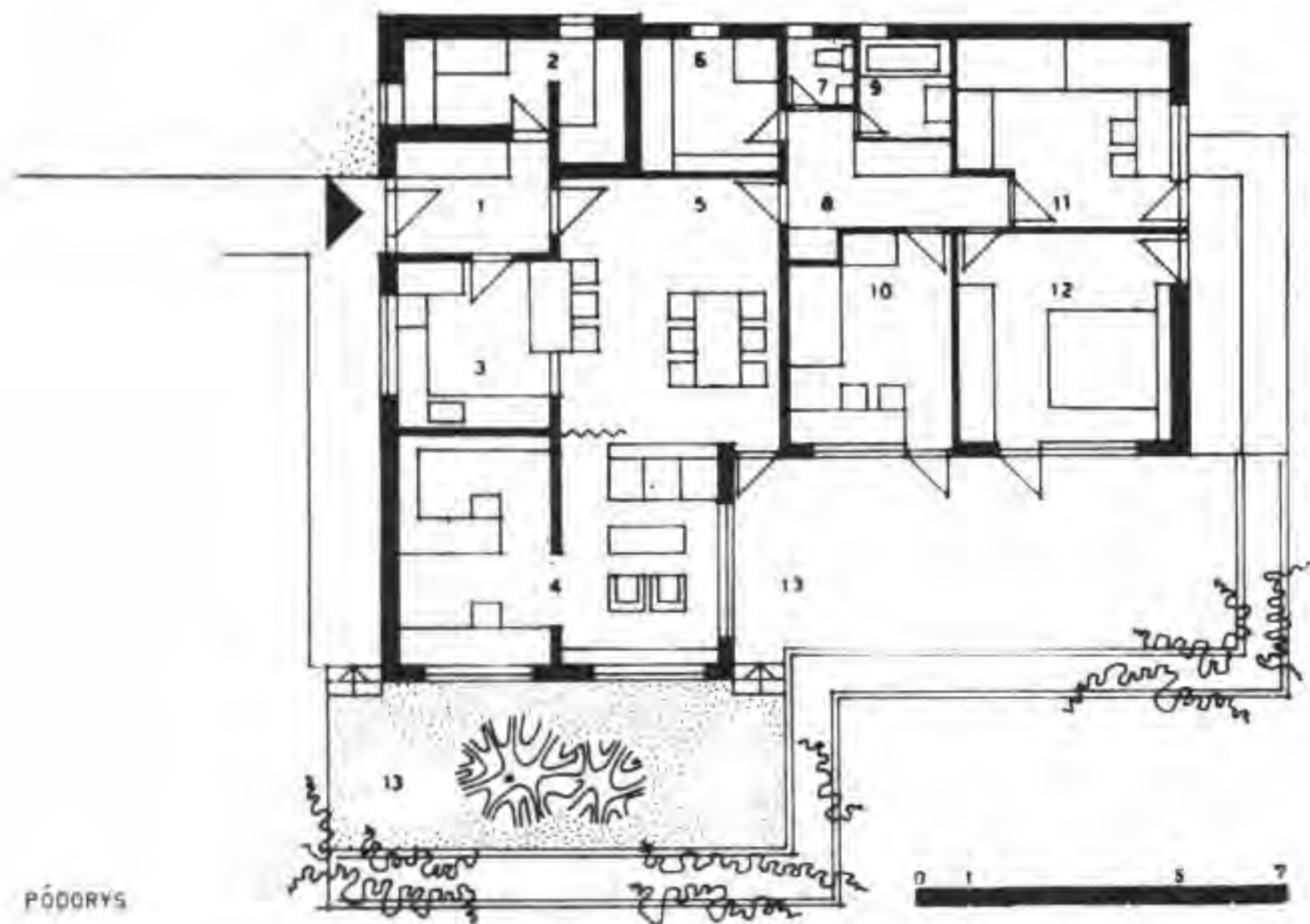
◁ PŮDORYS TYPICKÉHO PODLAŽIA (A)

∨ PŮDORYS TYPICKÉHO PODLAŽIA (B)

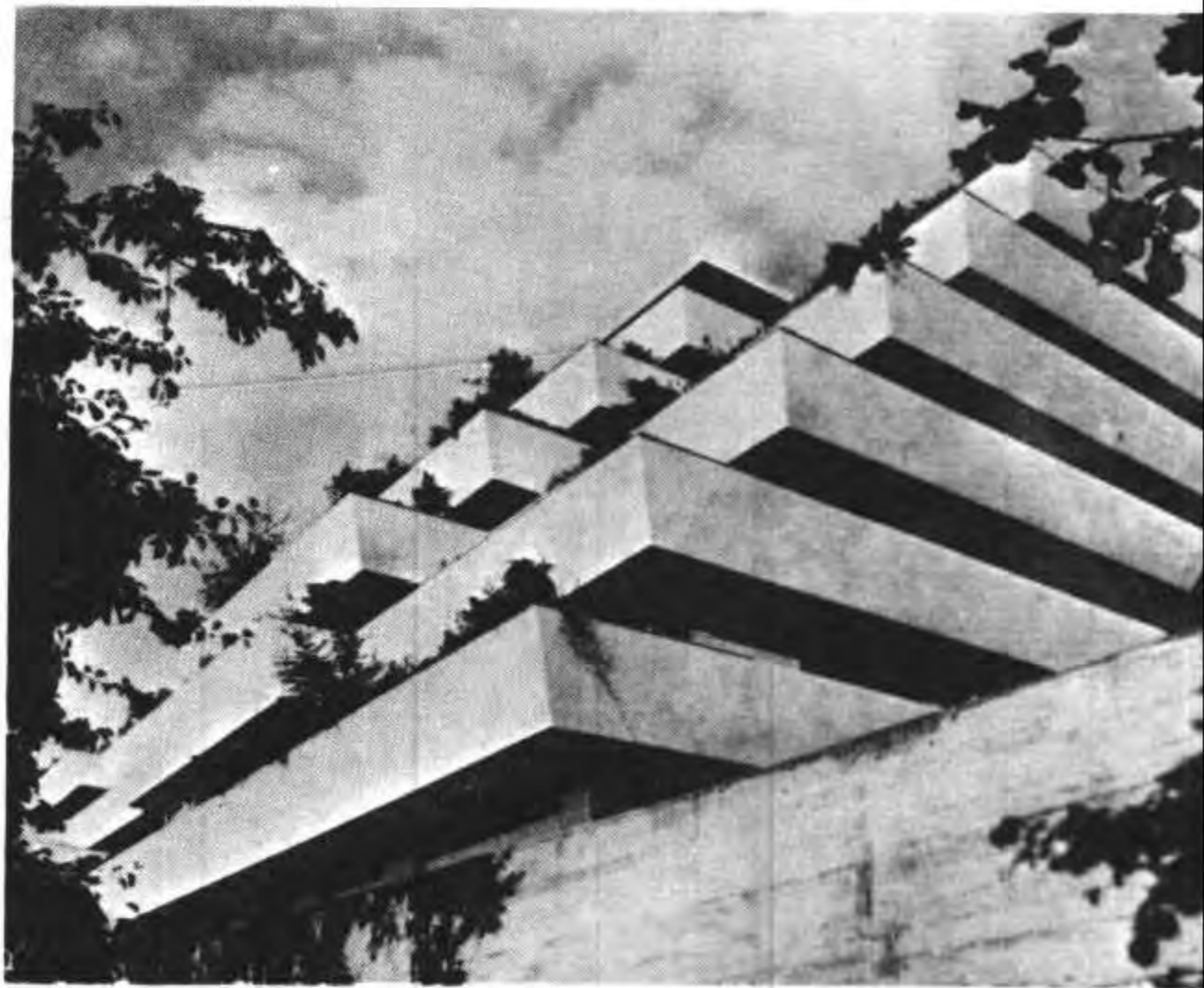
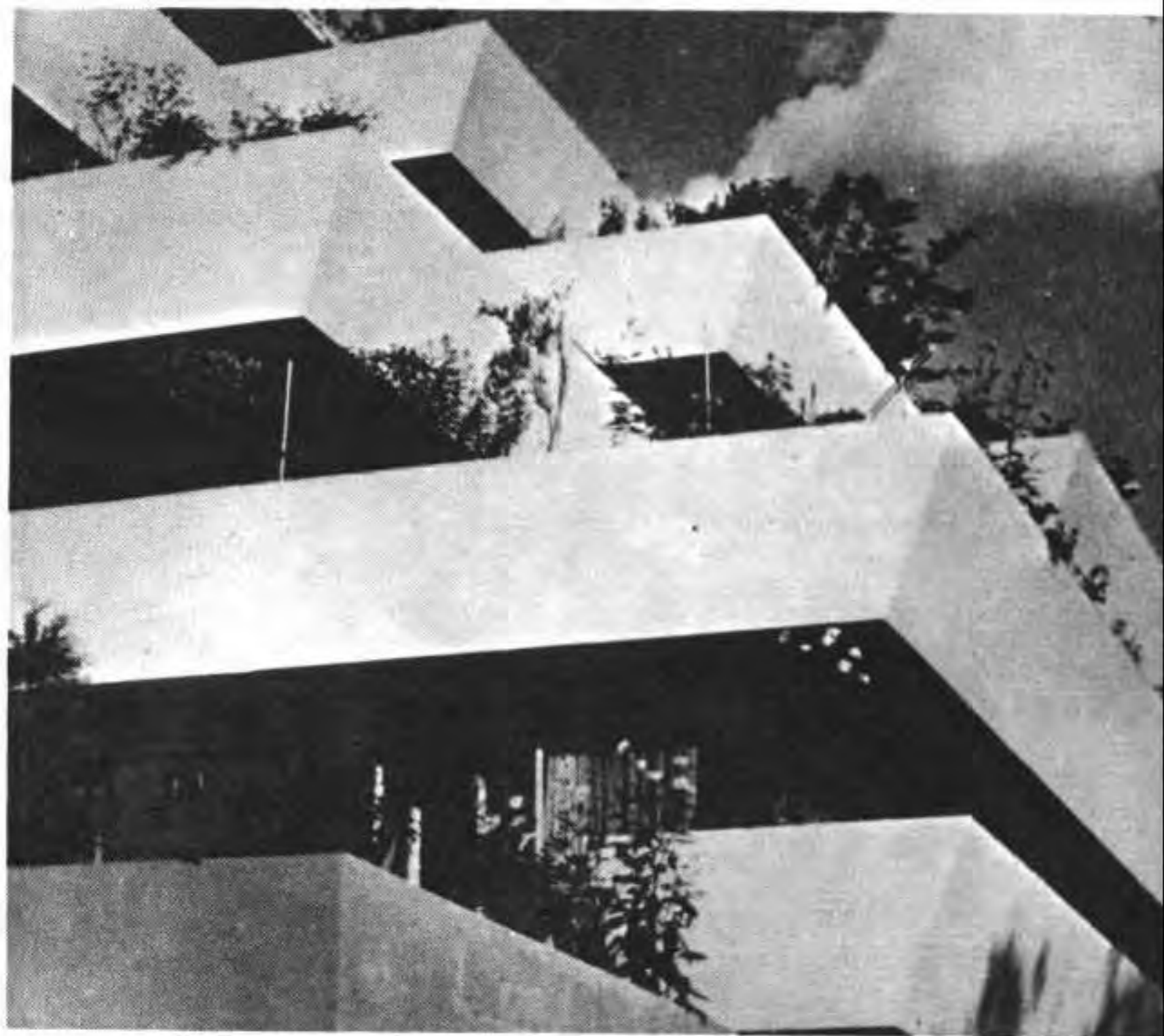

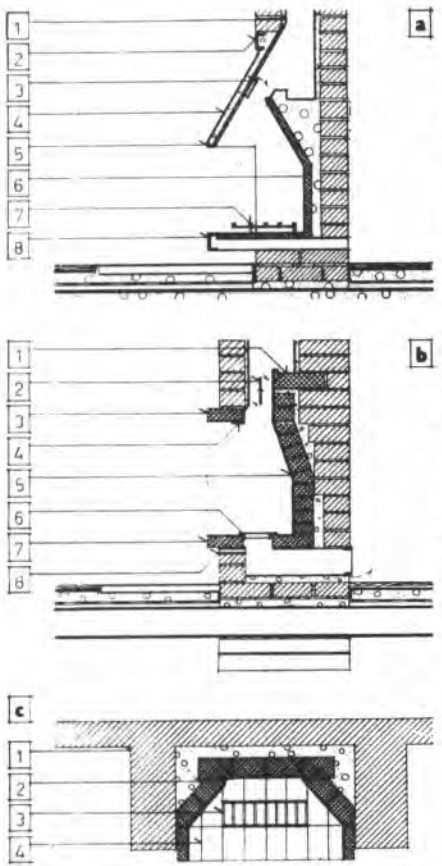
PRIEČNY REZ

PÓDORYS

Obr. 220. Terasové domy na strmý svah individuálne prístupné z vonkajšieho schodiska. Dispozícia je rozčlenená na dennú a nočnú časť. Vhodný je pre päťčlennú až sedemčlennú domácnosť. Zastavaná plocha bez terás je 150,0 m². Celá skupina bytov je vykurovaná centrálné.
 1 — vstupné zádverie (6,0 m²), 2 — komora (8,0 m²), 3 — kuchyňa (9,5 m²), 4 — obývacia izba (25,0 m²), 5 — obytná hala so zariadením na stolovanie (20,0 m²), 6 — pracovňa (6,5 m²), 7 — WC s umývadlom (1,5 m²), 8 — predsieň (6,5 m²), 9 — kúpeľňa (3,5 m²), 10, 11 — izba (13,0 m²), 12 — izba rodičov (16,0 m²), 13 — terasa.
 Autori: Ing. arch. F. Stucky, Ing. arch. R. Menli, Švajčiarsko

Obr. 279a. Zvislý rez krbom s vysunutým oceľovým krytom. Konštrukcia ohniskového priestoru je riešená na železobetónovej doske, ktorá je v konzolovej vysunutej časti zakončená oceľovým masívnym profilom. Vnútorň priestor kúreniska je vyložený šamotovými obkladačkami alebo vrstvou šamotovej omietky s azbestovými vláknami. Plechový kryt je privarený k oceľovému prekladu, ktorým je preklenutý otvor kúreniska. Vnútorň povrch je chránený vrstvou šamotovej omietky nanesej na maltonosnom pletive. Kryt možno riešiť aj dvoma vrstvami plechu so vzduchovou medzerou, pričom má mať vnútorná vrstva možnosť deformácie. Vzhľadom na vysoké opotrebenie plameňom treba vnútornú vložku často meniť. V uvedenom príklade sa vzduch privádza priamo vstupným otvorom pod oceľový rošt. Odvod spalín do komína možno regulovať oceľovou, tzv. dymovou klapkou ovládanou zvonku.

1 — komínový prieduch, 2 — oceľový uholník — preklad nad otvorom kúreniska, 3 — dymová klapka, 4 — oceľový plech 1,5—2 mm, 5 — oceľový uholník ako spodný rám krytu, 6 — železobetónová základná doska kúreniska, 7 — oceľový rošt, 8 — zakončujúci uholník dosky.

Obr. 279b. Konštrukcia krbu uzavretá v objemnom komínovom telese. Celý priestor kúreniska je vymurovaný šamotovými tehliami, ktoré zostávajú aj v priečelí krbu ako vysunuté orámovanie kúreniska. V základnej ohniskovej doske je vsadený oceľový rošt, cez ktorý prepadáva popol do zbernej popolnice alebo do popolníka prístupného z inej miestnosti. Popol môže prepadnúť aj do nižšieho podlažia. Prívod vzduchu pod rošt sa v tomto prípade navrhuje otvormi pod ohniskovou doskou. Odvod spalín možno regulovať dymovou klapkou.

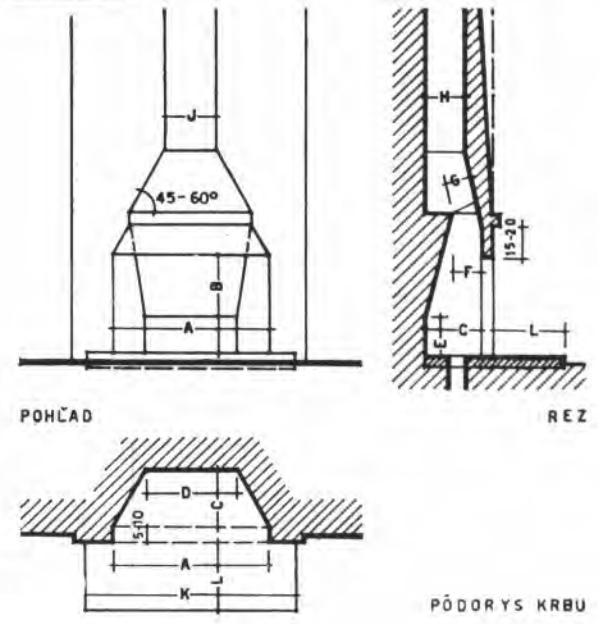
1 — na zamedzenie spätného chodu dymov a zastavenie prúdiaceho studeného vzduchu prieduchom slúži tzv. lavička. Tvarom je usporiadaná tak, aby vznikol vír, v ktorom sa studené časti premiešajú s horúcimi spalinami a odchádzajú prieduchom, 2 — dymová klapka, 3 — šamotové tvarovky podopreté uholníkom a vymurované ako klenba, 4 — oceľový uholník — preklad otvoru kúreniska, 5 — šamotové tvarovky v šamotovej malte, 6 — oceľový rošt, 7 — šamotové tvarovky, 8 — otvor na prívod vzduchu.

Obr. 279c. Vodorovný rez krbom (z obr. 279b):

1 — komínové teleso, 2 — zvislá výmurovka šamotovými tvarovkami, 3 — oceľový rošt, 4 — základná doska kúreniska zo šamotových tvaroviek.

Obr. 280. Rôzne materiálové úpravy a tvarovanie krbov v interiéri obývacej miestnosti.

Obr. 281. Tabuľka základných parametrov krbu. Pri budovaní krbu treba mať však ešte na pamäti, že funkciu krbu ovplyvňuje aj výška komína, orientácia miestnosti vzhľadom na prevládajúce vetry, kvalita komínového telesa, prúd vzduchu do kúreniska a v neposlednom rade aj použité materiály a vnútorná úprava telesa kúreniska. Pre jeho správnu funkciu je dôležité ešte brať do úvahy plochu a kubatúru miestnosti, v ktorej bude stáť

Tabuľka k obr. 281

Miestnosť		A	B	C	D	E	F	G	H	J	K	L
plocha m ²	objem m ³	cm	cm	cm	cm	cm	cm	cm	cm	cm	cm	cm
16—22	40—60	60	50	34	36	25	20	12	20	20	100	50
		65	55	35	40	25	20	12	20	20	105	50
22—30	60—90	70	58	36	44	25	20	12	20	20	110	50
		75	60	37	49	25	20	12	20	20	115	05
		80	63	38	53	28	20	12	20	26	120	50
30—40	90—120	85	66	38	58	28	20	12	20	26	125	50
		90	68	40	62	28	20	12	20	26	130	50
		95	71	40	66	30	20	12	26	26	135	50
40—50	120—180	100	74	42	70	30	20	12	26	26	140	50
		105	76	42	74	30	20	12	26	26	145	50
		110	78	45	78	30	25	12	26	38	150	50

Úvod	7	Farebnosť interiéru	146
Všeobecná časť		Zeleň v interiéru	149
Základné predpoklady pre výstavbu rodinných domov . . .	11	Príklady riešení rodinných domov	
Bývanie v rodinnom dome	17	Izolované rodinné domy a dvojdomy	154
Spôsoby výstavby rodinných domov	22	Radové rodinné domy	224
		Átriové rodinné domy	243
Urbanistická časť		Terasové rodinné domy	252
Kde stavať rodinný dom	31	Konštrukčná časť	
Vplyv zástavby na charakter ulice	34	Konštrukcie rodinných domov	261
Riešenie zástavby rôznymi druhmi rodinných domov . . .	40	Zakladanie, spodná stavba	262
		Zvislé konštrukcie	263
Architektonická časť		Stropné konštrukcie	267
Riešenie stavebného pozemku ako obytného priestoru . .	65	Zastrešenie	271
Členenie plôch stavebného pozemku	65	Podlahy	283
Využívanie terénu pri výstavbe rodinných domov	84	Dvere	285
Architektonické riešenie exteriérov rodinných domov . . .	89	Okná	294
Oslnenie pozemku a bytu v rodinnom dome	100	Schodisko	301
Dispozičné riešenie rodinného domu	105	Úpravy povrchov	304
Časť bytu	110	Krby	306
Vstupná a komunikačná časť bytu	114	Zdravotno-technické inštalácie	310
Hospodárska časť bytu	117	Zdroje vody a domové vodárne	312
Obytná a spoločenská časť bytu	121	Kanalizácia	315
Spálňová a sanitárna časť bytu	125	Vykurovanie rodinných domov	318
Ostatné časti bytu	132	Elektroinštalácia v rodinnom dome	323
Úprava interiéru rodinného domu	134		
Nábytkové zariadenie	134	Do slova	324
Bytové doplnky	143		

Obr. 79. Ukážky vhodného riešenia farebnosti rodinných domov; vyplýva z kombinácie bielej

omietky s rezným murivom, kameňom, drevom a červenou, resp. tmavou škridlovou krytinou.